

POSVÁTNA MÍSTA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

Dějiny a popsání .

chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných
pomníků katolické víry a nábožnosti v království
Českém.

Sepsal

Dr. ANT. PODLAHA.

Řada první:

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ.

Díl IV.

Vikariáty: Kolínský a Rokycanský.

————— Kniha »Dědictví Svatojanského« č. 113. —————

Podíl údů »Dědictví Svatojanského« na rok 1910 číslo 5.

V PRAZE 1910.

Tiskem k. a. knihtiskárny. — Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého.

Imprimatur.

Ex archiep. Ordinariatu Prag. die 17. Novembris 1909.

**Dr. J. Sedlák,
vic. gen.**

Předmluva.

Vydání přítomného dílu »Posvátných míst« zdrželo se dlouhotrvající chorobou mojí, která mi znemožňovala intensivnější práci duševní.

S výrazem srdečných díků připomínám, že fotografické snímky k veškerým vyobrazením, jež zdobí oddíl pojednávající o vikariátu Kolínském zhotovil vdp. pan *P. Aug. Kubes*, guardián kláštera kapucínského v Kolíně, jenž za tou příčinou procestoval celý vikariát.

Velikými díky zavázán jsem milému svému kolegovi vdp. panu *Jos. Čamrovi*, vik. sekretáři a faráři v Maloticích, jenž byl mi milým průvodcem po vikariátu Kolínském.

Také všem vdpp. duchovním správcům obou vikariátů v tomto díle popsaných náleží vroucí můj dík za úslužnou ochotu, s níž mně vycházeli vstříc.

Dr. Ant. Podlaha.

XI.

VIKARIÁT KOLÍNSKÝ.

XI. Vikariát Kolínský.

Ve vikariátu Kolínském jsou: 4 děkanství, 14 far, 10 míst kaplanských a 5 katechetských.

Počet obyvatelstva v tomto vikariátu: 57.348, z čehož 53.135 katolíků, 2.977 akatolíků, 1.228 židů, 8 bez vyznání.

1. Dobřichov, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana. Při školách obecných a měšťanských v Pečkách působí katecheta.

Patron: Teresiánský ústav šlechticů na Hradčanech (od r. 1758).

Místa přífašená: Dobřichov 762 k., 7 ak., 10 ž.; Cerhenice $\frac{3}{4}$ hodiny, 1133 k., 108 ak., 18 ž., šk. 5tř.; Cerhynky 496 k., 4 ž.; Radim $\frac{1}{2}$ h., 981 k., 18 ak., 4 ž., šk. 7tř.; Pečky $\frac{1}{3}$ h., 3046 k., 205 ak., 50 ž., 10tř. šk. chl. a 9tř. šk. dívcí; celkem 6418 k., 338 ak., 86 ž.

První zmínka o kostele Dobřichovském, jakožto farním, vyskytá se již r. 1352. Náležel k dekanátu Kouřimskému a odváděl papežského desátku 48 gr.

Plebáni nebo-li faráři z dob nejstarších známi jsou tito: Petr † 1354, Radslav (Radslaus) 1354—67, Petr † 1391, Jan z Košic 1391—96.

Patrony v té době byli pánové z Kunštátu, a rovněž i později. Po smrti krále Jiřího z Poděbrad obdržel r. 1472 syn jeho Hynek kníže Minsterberský panství Poděbradské a spolu s ním i Dobřichov. Tomuto knížeti odkázal r. 1490 Svatoš, farář Dobřichovský 200 kop, jež byl půjčil Vondrákovi Kohútovi, forberečníku v městě Kouřimi. Kníže vymáhal dluh ten*).

R. 1495 Hynek kníže Minsterberský postoupil panství Poděbradské a s ním i Dobřichov králi Vladislavovi II. Tehdy nepochybně opraven byl zpustlý kostel farní**).

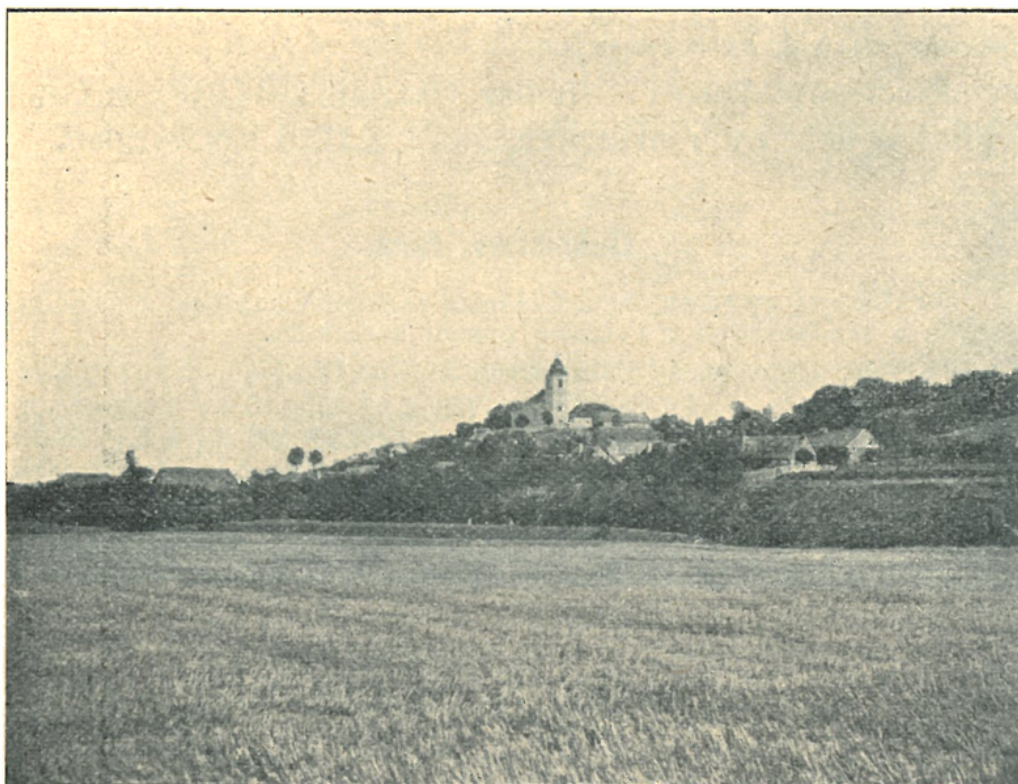
Roku 1532 jakýsi Milota pokradl v Dobřichově kalichy, i byl za to v Hoře Kutné vbit na kolo***).

*) Pamětní kniha města Kouřimě 50b. Opis v archivu zemském. Kníže píše mimo jiné: „... jakož poctivý kněz Svatoš, farář Dobřichovský, kaplan náš věrný milý půjčil dvů set kop a několik kop peněz Vondrákovi Kohútovi, forberečníku u města Kúřimě, kteréžto peníze týž kaplan náš jest nám poručil i dal, a ty sú na nás, jakožto na pána dědičného a podacího téhož kostela přišly, poněvadž jest jich tu na té faře a na těch gruntích dobyl a nachoval“.

***) „Kolínsko a Kouřimsko“. Péčí učitelstva školního okresu Kolínského. III., 104.

***) Dačický, Paměti I., 67.

Od počátku století XVI. náležel Dobřichov k panství Cerhenickému, jehož majetníci byli tudíž podacími pány. Roku 1579 byl jím pan Střela z Rokyc, jenž, jak se zdá, nebyl patronem štedrým, neboť tehdejší farář Jakub toužil dostat se do Hory Kutné, řka, že u vrchnosti své na faře »žádného lízání ani nač živ býti nemá*). Byl to kněz utrakvistický, člověk nehodný. Poddaní stěžovali si na něho u konsistoře utrakvistické, že »mimo všechnu náležitost řádného kněze na lidi outočí, haněním, bitím na ně přikračuje, k svádě i mordům příčinu dává

Dobřichov.

a s ručnicí vybíhaje na lidi se osopuje«. Kněží nekatoličtí měli potom faru zdejší v držení až do r. 1621; po zmíněném Jakubovi uvádí se r. 1581 kněz Marek Jevkovský, roku 1613 Daniel Tychystes**). Roku 1615 Burghard Střela z Rokyc, pán na Cerhenicích, daroval kostelu Dobřichovskému stříbrný kalich.

Roku 1621 byl tu farářem Jan Kohout***), r. 1648 Jan Jakub Hryskiewicz a 1650 Daniel Fridrich Rubeculus, nedávno na kněze vysvěcený †). R. 1656 presentován byl na faru zdejší minorita Kázimír Skalský. Po něm roku 1661 dostal se sem Jiří Ignác Petricius Mšenský, jenž administroval i farnost Pla-

*) Winter, Život církevní. 373.

***) Kol. a Kouř. III., 108.

***) Eman. 1616—32, f: 360b.

†) ČCM. 1878, 220.

ňanskou a Velímskou. Velímští o něm r. 1664 konsistoři píší, že »při obci jejich v chrámě Páně i v jiných potřebných službách Božích pilně posluhoval«, a že »z těch příčin i okolní sousedi v tom své zalíbení majíce, týž chrám Páně almužnami svatými podělují, kterýž od mnoha let k spuštění svému přicházel, ale nyní příčinou svrchu psaného pana patera k opravení, vyzdvižení i okrášlení svému přichází«, i žádají, by jim »na delší časy svátostmi spasitelnými a slovem Božím přisluhovati mohl« *). Ale nebylo jim vyhověno; byli přiděleni k Poděbradům.

Z doby tohoto faráře pochází nejstarší matrika Dobřichovská, počínající rokem 1661. Zajímavé jsou nadpisy jednotlivých jejich oddílů, znějící takto: »Založena rejstra záduší Dobřichovského od dvojí cti hodného a vysoce učeného kněze Jana Jiřího Ignaciuse Petriciusa Mšenského, na ten čas pana faráře Dobřichovského, od leta 1661 a dne 26. Decembris na vyznamenání dítek, kdy a které u přítomnosti kmotrů a kmoter, všech jmenovaných, kterého roku i dne zde při chrámu Páně svaté a nerozdílné Trojice od pana faráře výš psaného křest svatý náležitě jsou přijaly, i na jiná postupující leta, dokonale se ukazuje. — Summarium anebo krátký spis všech oddavkův aneb v nově stvrzených manželův, v němžto leta i též dne určitého čas se vyznamenává, který kdy osoby za kterého pana faráře a před jakými svědky zde při faře nad Dobřichovem v stav manželský vstoupily . . . — Album mortis, to jest kniha poznamenání všech v Krista věřících dušiček, kteréž jsou při záduší svaté a nerozdílné Trojice nad Dobřichovem prostředkem smrti z tohoto světa vykročily a tu při témž kostele své kosti složivše, na den svého oslavení očekávají« . . . Tehdáž psali matriky učitelové.

Farář Petricius pobyl v Dobřichově do r. 1667, kdy stal se děkanem v Poděbradech.

Po něm následoval Jakub Václav Limacius 1667, jenž tu zemřel r. 1677. Dle zprávy z r. 1676 náležel tehdáž k farnosti Dobřichovské kostel Ratenický, jakožto filiální; v Dobřichově bylo obyvatelů přijímání svatých svátostí schopných 70, v Cerhenicích 173, v Cerhynkách 50, v Radimi 66, v Pečkách 220, v Ratenicích 53. Ve zprávě připomíná se veřejná kaple sv. Barbory na hřbitově stojící (v inventáři z r. 1678 uvádí se jakožto »kapla v nově vystavěná«) s podotčením, že se v ní často konávají služby Boží. Mimo to byly soukromé kaple v zámku Radimském a v zámku Cerhenickém **).

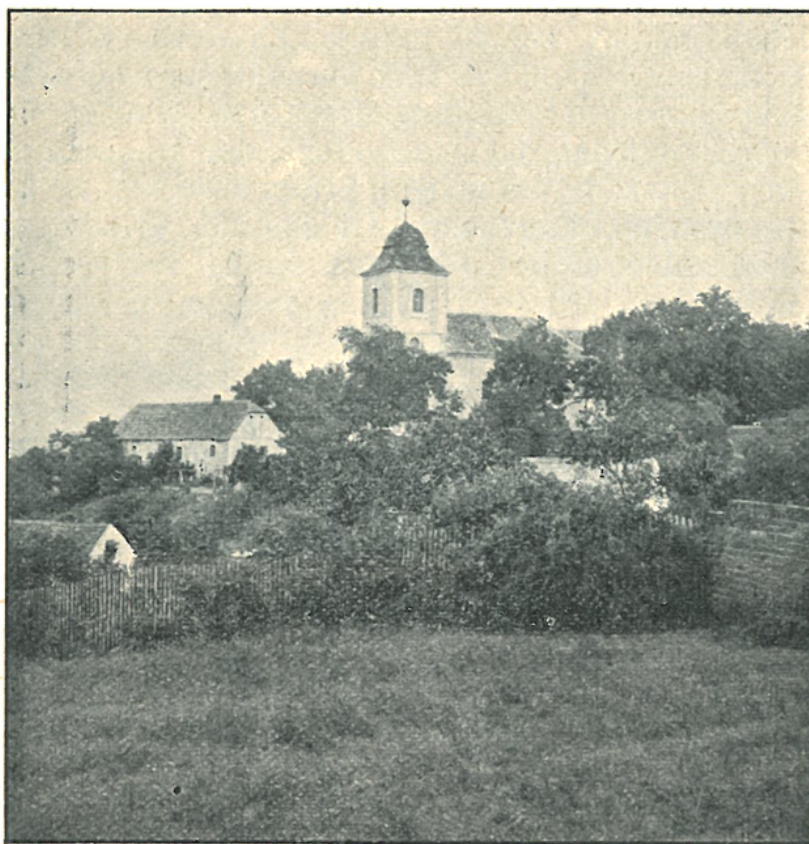
Po faráři Limaciově následovali: František Václav Senger Nepomucký 1677—1681 (stal se f. ve Starém Kolíně), Jakub Pečený 1681—87 (stal se farářem v Tuklatech), Václ. Jan Frant. Nepauer 1687 † 1722 (byl tudíž v Dobřichově farářem 36 let;

*) Arcib. arch. Recepta 1665.

***) Responsio ad rubricas z r. 1676 v archivu arcib.

vyznamenán byl důstojenstvím apoštolského protonotáře), Václ. Ign. Lešák (Lessak), reg. klerik bartolomita 1722 † 1745, Bernard František Housenka 1745 † 1761.

Vilém Oldřich Střela ryt. z Rokyc učinil při kostele 1679 nadání pro vahrhanika, a závětí svou († 1688) zřídil fundaci, aby každého téhodne v pátek a sobotu sloužena byla mše sv. za duši jeho; mimo to nařídil, aby šesti chudým poddaným každý týden z důchodů panství dávalo se každému po 7 kr.*), začož byli povinni v sobotu před obrazem P. Marie na scho-dišti zámku Cerhenického se nalézajícím, modliti se růženec.

Farní kostel v Dobřichově.

Ve zprávě z r. 1700 čini se zmínka také o kapliče blah. Jana Nep., stojící u vchodu do kostela. Patronem farního kostela byl tehdáž Adolf Vratislav hrabě ze Šternberka, nejvyšší purkrabí král. českého. Mimo kostel Ratenický náležel tehdáž k Dobřichovu také kostelík v Žabonosech. Obyvatelů, schopných přijímání sv. svátostí počítalo se tehdáž v Dobřichově 43, v Pečkách 250, v Radimi 200, v Cerhynkách 45, v Ratenicích 90, v Cerhenicích 270, v Žabonosích 47, v Hradeníně 36. Procesí konávalo se ve svátek Navštívení P. Marie z kostela Dobřichovského do kostela Skramnického.

*) Závěť učiněnou r. 1686 uveřejnil Gustav Svoboda ve „Věstníku Poděbradska“ VII. 21, 36.

Ve farním kostele Dobřichovském postaven byl r. 1744 nový hlavní oltář Nejsv. Trojice nákladem záduší. R. 1745 dne 25. června vikář Molinari, děkan Poděbradský, posvětil sochu bolestné P. Marie, stojící na náměstí městečka Cerhenic. Téhož roku, dne 18. září farář Dobřichovský Housenka benedikoval sochu P. Marie v Pečkách zřízenou.

R. 1757 císařovna Marie Teresie zakoupila od panství Zásmuckého statek Cerhenický a Chocemický pro ústav šlechtičen na Hradě Pražském. Nechtíc pak, aby statek ten byl obtížen závazky, složila pro nadaci Štřelskou kapitál 1715 zl.

Od roku 1761 byl v Dobřichově farářem Jos. Narcissus Maršálek; byl vyznamenán důstojenstvím apoštolského notáře a osobního děkana, r. 1774 zvolen za kanovníka vyšehradského; r. 1799 vzdal se fary a odebral se na Vyšehrad. V kostele Dobřichovském postavil r. 1768 na svůj náklad dva menší oltářiky sv. Šebastiána a sv. Floriána.

V Radimi r. 1772 dne 5. března vikář Ign. Aug. Svoboda posvětil 6 soch, z nichž 4 stály na mostě Radimském: sv. Jana Nep., sv. Floriána, sv. Mikuláše Tolentinského a sv. Donáta, a dvě u panského dvora: sv. Vendelína a sv. Notburgy.

R. 1785 dne 25. května byl kostel Dobřichovský v noci vykraden. Pobrány byly svícny a ciborium, mimo to roucha kostelní. Sv. hostie lupičové za zdí hřbitovní rozházeli, ano některé i po cestě k Cerhenicům vedoucí rozházeli*).

Po faráři Maršálkovi následoval 1799 P. Leander Nevrátil, piarista (r. 1808 sekularisovaný), dříve f. v Nechvalicích, děkan, arc. notář, vik. sekretář, od r. 1808 vikář a později i konsist. rada; zemřel 1817; po něm nastoupil roku 1818 Jan Šauša (Schauscha) 1818.

R. 1818 rozšířena byla kruchta v kostele Dobřichovském nákladem obou mlynářů Pečekých.

R. 1820 2. července zavítal do Dobřichovic kníže-arcibiskup Václav Leopold Chlumčanský, slavně byv uvítán; zvěděv, že farář Šauša dosud nebyl installován, druhého dne před biřmованиеm sám jej installoval.

R. 1826 bylo milostivé léto; k získání odpustků nařizeno bylo troje procesí. V Dobřichovicích konala se procesí ta za velikého účastenství lidu. První procesí bylo 7. května, v neděli šestou po velikonoci. Ten den sloužena byla v kostele Dobřichovském v 6. hodin ráno mše sv., v 1/2 8 byla krátká exhorta, jež měla za předmět »Jakými myšlenkami se při procesí obíráti máme«, potom vykonány předeepsané modlitby; odtud šlo se ke kříži, kde bylo druhé zastavení, pak do Cerhenic, kde se v kapli modlitby vykonaly, z Cerhenic do Ratenic, kde po modlitbách sloužena byla mše sv. Tehdejší farář, zaznamenáváje to do pamětní knihy, praví: »Srdečná radost byla to pro mě, že lid katolický tak hojně a horlivě této pobožnosti

*) Vavák, Paměti II.; Věstník Poděbradska VI. 108.

se účastnil. Celý předcházející týhoden každého dne na stakajících k sv. pokání přistupujících se počítalo, a pak při procesí takové množství lidu bylo, že první pod vrchem u Cerhenic a zadní pod vrchem u Dobřichova byli, a všichni po dvou v řadách největším pořádku šli.*

Jelikož přístup od vsi Dobřichova ke kostelu po cestě byl obtížný, zřízeny byly r. 1826 kamenné schody přispěním osadníků i duchovních správců.

Vnitřek farního kostela v Dobřichově.

R. 1829 v červnu věž u kostela, která od dávných časů od základů až do střechy kostelní vystavěna a jen šindelovou stříškou pokryta byla, počala se dostavovati, při čemž také kostelní střecha, která již sešla byla, nová se dělala, a nad sakristií, kde jindy jen malá, z prken toliko sbitá vížka se zvony byla, udělalo se oratorium. Zeď nad kostelem o $\frac{1}{4}$ lokte na všech stranách se zvýšila. Práce skončena tím, že dne 5. září dány na špici věže plechová makovice a železný kříž. Celá oprava stála 3.630 zl. v. m. neboli 1.452 zl. m. konv.

Roku 1831 vypukla v Čechách cholera. Na osadě Dobřichovské vypukla teprve v únoru 1832. Poněvadž tak dlouho se nic nevyskytovalo, obyvatelé zdejší činili si naději, že zůstanou zcela osvobozeni od hrozné té nemoci. Proto také na napomenutí málo dbali a z cholery sobě smích tropili. Ale když

se přesvědčili, že nemoc ta skutečně již mezi nimi jest, a že koho posedne, také usmrcuje, tu teprve k Bohu své útočiště brali. Jindy v čase masopustním nebylo jediné neděle, aby skoro v každém místě muziky a tance se neprovozovaly, a o chrám Páně málo se dbalo. Ale nyní sami obyvatelé muzikanty zaháněli a každého dne přicházeli v processí z okolních míst do kostela. Na ohlášení, že při velikém množství nemocných nebude snad možno všem v čas posledními svátostmi posloužiti, protož aby každý ještě dokud jest zdrav hleděl se svatou zpovědí s Bohem smířiti, bylo každého dne hojnost kajících.

Roku 1832 dne 15. července posvětil kn. arcib. vikář kolínský, svojšický farář Josef Ballatý, kapličku ve vsi Pečkách, kterou katoličtí obyvatelé vystavěli a též na budoucí časy vždy v dobrém stavu ji zachovávatí se zavázali.

Roku 1826 zemřela v Cerhenicích zbožná vdova Kateřina Zourková, která, poněvadž vlastních dětí neměla, odkázala 150 zlatých konv. m. na monstranci pro kostel Cerhenický; mimo to odkázala 100 zl. na školní knihy pro děti.

Za starodávna dával se z Cerhenického dvora každoročně jeden centnýř másla do chrámu Dobřichovského, aby lampa před svatostánkem dnem i nocí hořela. Když pak dvůr ten byl zrušen, přestala tato dávka, a odváděno bylo k tomu účelu jen 18 zl. k. m. ročně.

Dne 24. září roku 1848 vysvětil vikář Josef Ballatý nově vystavěnou kapli v Cerhynkách; vystavěla ji obec tamější.

Roku 1850 na osadě Dobřichovské řádila opět cholera způsobem krutým. Každodenně bylo 5 i 6 pohřbů, takže ve krátké době hřbitov u kostela nestačil, ačkoliv se hroby i na všech cestách hřbitovních vykopávaly; i bylo nutno vykázati nové pohřební místo, a to na farním poli u kříže, kteréžto místo farář Hulek dne 4. srpna odpoledne u přítomnosti velikého zástupu lidu slavně posvětil. Na tomto novém hřbitově, zvaném »svaté pole« hned toho samého dne tři na cholera zemřelí pochování byli a téměř každého dne tu pohřby se konaly.

R. 1852 byl zřízen nový hřbitov pro osadu Dobřichovskou a dne 12. září ve svátek Jména blah. Panny Marie posvěcen arcib. vikářem a osobním děkanem svojšickým Jos. Ballatým. K slavnosti této velicí zástupové z celého okolí připutovali, takže as 2000 osob bylo přítomno.

V letech 1856 a 1859 zjednáno bylo několik nových paramentů od jeptišek Voršilek v Praze, kteréž se tehdáž zhotováním paramentů zabývaly. Roku 1859 dal farář Hulek kostel vyzdobiti čtyřmi obrazy na omítce (1. Abraham obětuje Isáka, 2. Rozmnožení pěti chlebů a dvou rybiček a nasycení jimi 5000 lidí, 3. Obět Noemova po potopě světa). Malby ty provedl akad. malíř pražský Jos. Mrkvička.

Památnými pro Dobřichov byli dnové 24. a 25. dubna roku 1860, kdy zde meškal za příčinou generální kanonické

visitace J. K. kardinál Bedřich Schwarzenberg. Byl slavně uvítán, konal s řečnístě u zdi hřbitovní postaveného kázání k velikému zástupu shromážděných. Po skončeném kázání uděloval svátost biřmování; biřmovanců bylo 828. Druhého dne odebral se ráno do Cerhenic, kdež sloužil mši sv. a ve škole předsevzal zkoušku z náboženství, odpoledne byla zkouška ve škole Ratenické; po zkoušce vrátil se arcipastýř pěšky do Dobřichova; školní dívky Ratenické zpívající jej doprovázely. Po desíti letech roku 1870 dne 17. září opět týž vznešený host do Dobřichova zavítal a svátost biřmování tu uděloval; biřmovanců bylo 667.

Pořad farářů od roku 1837: Jan Šauša † 1837, Karel Hulek 1837 † 1874 (byl již od r. 1822 v Dobřichově jakožto kaplan; působil tudíž zde bezmála plných 52 let; získal sobě velikých zásluh o kostel, faru i celou osadu; byl vyznamenán důstojenstvím čestného děkana); Jan Klumpar (dotud f. na Slivici) 1874 † 1888, Jos. Pokorný (přišel sem rovněž z fary Slivické) 1888–91, Jan Musil, os. děkan (býval v Dobřichově kaplanem 1872–1888, potom působil v Křenovicích, na Slivici a v Ledči), od roku 1902.

Roku 1890 pořizeny byly nové varhany, zhotovené Janem Tučkem v Kutné Hoře, nákladem 900 zl., jež dobrovolnými dary byly sebrány (kníže Jan Liechtenstein přispěl 500 zl.).

Roku 1900 ve dnech od 1. do 8. července konány byly v Dobřichově sv. missie kněžimi Tov. Ježíšova P. Ant. Ostrčilíkem a P. Fr. Zimmerhacklem; kommunikantů bylo přes 2800. Krásně se vydařila zvláště závěrečná slavnost svěcení missionářského kříže v neděli dne 8. července; v průvodu účastnilo se 100 družiček a asi 50 mládenců, kteří nesli kříž, jakož i spolek katolicko-vzdělavací a podpůrný pro Pečky a okolí, založený roku 1899, v počtu 200. P. Ostrčilík měl poslední řeč missionářskou; potom poděkoval farář missionářům. Dojemný byl okamžik, když všichni přítomní na otázku jeho, budou-li státi pevní u víře, odpověděli: »Budeme!« Účastenství při této slavnosti bylo veliké; sešlo se k ní na 4000 lidu z celého okolí.

Roku 1900 bylo okolí kostela urovnáno. Odstraněna byla zeď ohraničující na jižní straně bývalý hřbitov, nalézavší se kolem kostela. Při bourání přišlo se na staré zdi a mohutné široké zdivo z vápence. Staré tyto a velmi pevné základy bylo lze stopovati směrem k presbytáři. Proti sínci kostela byl kámen s kruhy, pod nimž po kamenných stupních vcházelo se do krypty, nalézající se pod síncem. Kámen ten jest nyní zemí přikryt. V místech za kryptou nalezen byl kus zdi se střílnovitým okénkem. Hlubina příkopu podobná byla zavezena.

Roku 1906 dne 10. května zavítal do osady Dobřichovské J. E. nejdůst. pan kardinál Leo Skrbenský za příčinou udlení svátosti biřmování a generální kanonické visitace Uvítání jeho bylo velice slavné. Dne 11. května sloužil Jeho Eminence mši svatou ve školní kapli v Pečkách, po níž následovala zkouška z náboženství; dne 12. května bylo biřmování a zkouška z náboženství dítek školy Cerhenické a pak visitace. Dne 13. května

v neděli bylo biřmování dospělých a pak zkouška z náboženství dítek školy Radimské. Vše dalo se venku na prostranství před farou, porostlém košatými lípami.

*Farní kostel nejsv. Trojice**) stojí na návrší nade vsí, jež po stráni jest rozložena. Kolem kostela býval nízký okrouhlý val. Z prastaré doby, asi z desátého nebo jedenáctého století zachoval se původní malý románský kostelík, sloužící nyní za sakristii.

Filiální kostel v Cerhenicích.

Prastará tato stavbička skládá se z prostoru obdélníkového a z polokruhové apsidy. V době gotické prostor obdélníkový obdržel žebrovou klenbu o dvou čtvercových polích. Uprostřed apsidy prolomeny jsou dvěře.

K tomuto románskému kostelíku přistavěn byl asi ve století XII. kostel nynější, v XVIII. stol. z části vbarokisovaný.

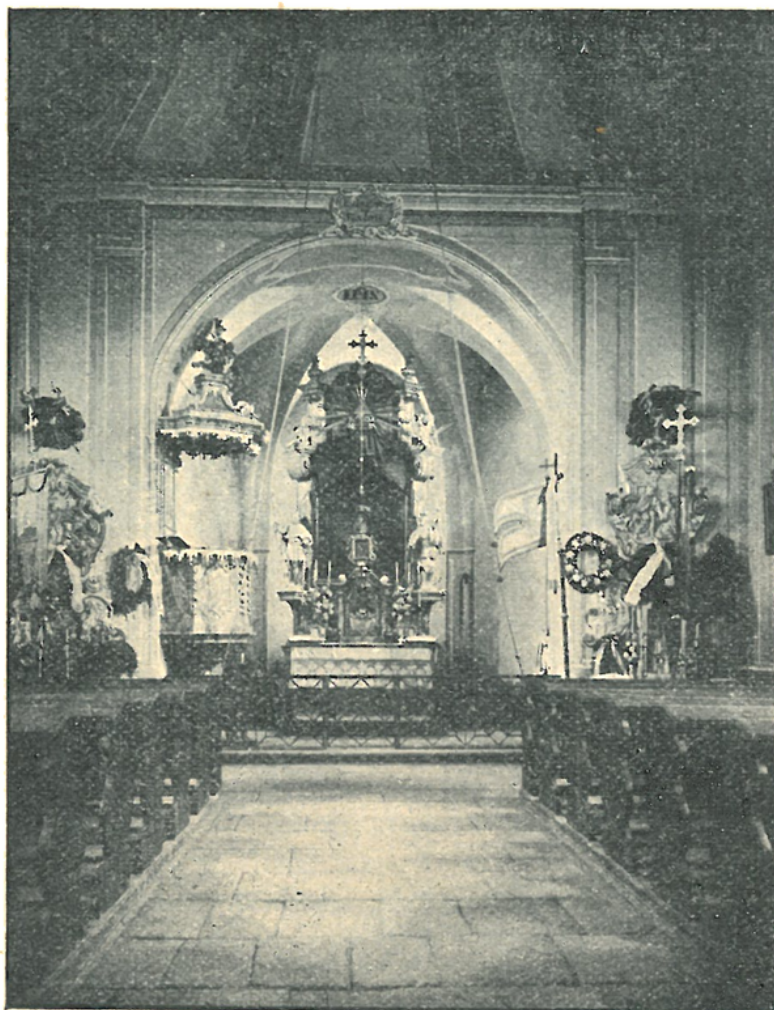
Presbytář jest čtverhranný a má křížovou klenbu žebrovou. V koutě strany evangelijní jest ve zdi výklenek sanktuářový. Hlavní oltář jest barokní z roku 1744; po stranách dva a dva sloupy, z nichž jeden hadovitý a druhý rovný, s korintskými hlavicemi nesoucí kladí; uprostřed obraz Nejsv. Trojice, obstojná práce s oltářem soudobá. Po stranách oltáře nad brankami sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Ludmila“.

Vítězný oblouk jest polokruhový; nad ním zmíněná výše malba „Obětování Isáka“ z r. 1859.

*) Srvn. F. Lehner v „Methodu“ XIV. 64; K. B. Mádl, Soupis památek okr. Kolínského, str. 7 a násl.

Loď obdélníková, se zaoblenými uvnitř rohy. Strop jest rovný; na něm ve starých štukových rámcích malby rovněž výše zmíněné: „Zázračné nasycení na poušti“ a „Obět Noemova“. V lodi na straně evangelijní stojí barokní kazatelna a oltářik slohu barokového, zřízený ze sbírek osadníků roku 1856. Uprostřed oltářiku jest výklenek se soškou P. Marie s Ježíškem, nahoře oválový obrázek sv. Josefa, po stranách sochy sv. Václava a sv. Vojtěcha. Oltářik zhotovil Jan Sucharda z Nové Paky. Dříve býval tu svršek oltářní na omítce malovaný, a zmíněná soška stávala ve výklenku ve zdi.

V jihovýchodním rohu lodi stojí barokní oltář zřízený na místě oltáře staršího roku 1855, zhotovený rovněž řečeným řezbářem Suchardou. Pěkný obraz „Sv. Jan Nep.“ (poprsí) jest práce Raabova a pochází z oltáře dřívějšího.

Vnitřek kostela v Cerhenicích.

V průčelí kostela stojí nevysoká věž se střechou helmovitou, břídlíci krytou.

Zvony: 1. z roku 1519, ulitý mistrem Bartolomějem v Praze; 2. z r. 1489, ulitý mistrem Ondřejem řečeným Ptáček; na obou jsou nápisy latinské.

Cerhenický kostel sv. Jana Nep. vystavěn byl r. 1734 nákladem hraběnky Leopoldiny ze Šternberka roz. ze Stahrenberka, paní na Zásmukách, Častolovicích, Cerhenicích a Choce-

nicích. Náklad bez vnitřního zařízení obnášel 1052 zl. 23 kr. Benedikci kostela vykonal r. 1735 vikář Ant. Gotfríd Molinari, děkan Poděbradský.

Kostel stojí na stráni vrchu „Beránek“ nad vesnicí. Skládá se z obdélníkové lodi a presbytáře třemi boky zakončeného. Věže nemá; toliko na střeše lodi jest malá vížka. Okna jsou nízká široká, segmentem zakončená. Presbytář má valenou klenbu lunetovou. Oltář jest prostý, barokní; uprostřed obraz sv. Jana Nep., po stranách bíle natřené sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Leopold“.

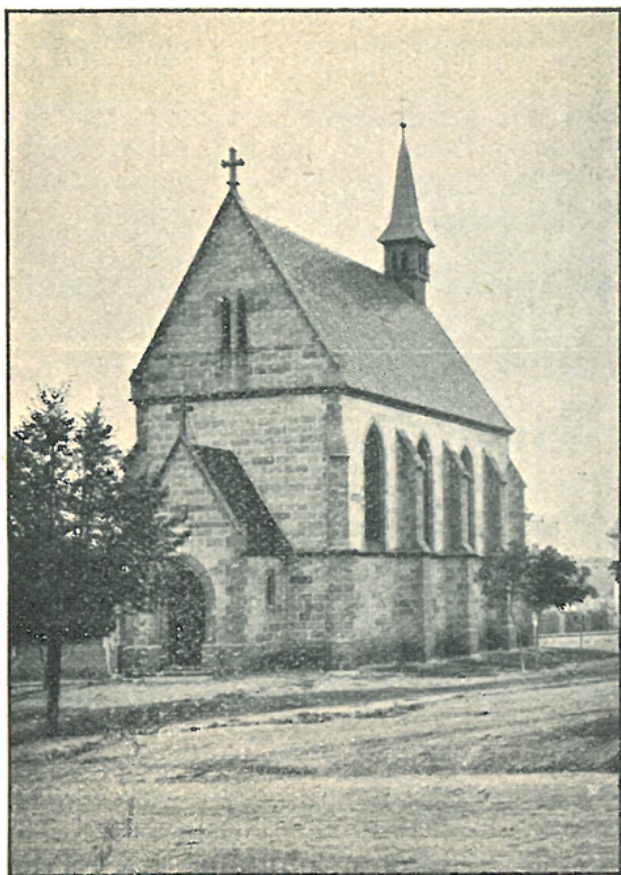
V lodi po stranách vítězného oblouku stojí oltářky, nad nimi zavěšeny barokní ze dřeva vyřezávané kartuše s reliefy: na straně evang. „Nanebevzetí“, níže dvě menší kartuše s postavami sv. apoštolů pohlížejících vzhůru za P. Marií, na straně epištolní „Sv. Jan Nep. zpovídá královnu“, níže po stranách dvě kartuše menší s reliefy: „Svržení s mostu“ a „Mučení sv. Jana“; uprostřed na stole oltářním zasklená skříňka se soškou P. Marie.

V Cerhenicích postaven byl r. 1900 pomník rodáku zdejšímu, knězi kanonie Strahovské Janu Bohumíru Dlabačovi.

Dlabač narodil se 17. července 1758. Předkové jeho pocházeli z Poděbrad, kdež byli přes sto let osedlí. Otec jeho Václav byl řezníkem a šenkýřem a sídlo své několikrát změnil. Roku 1762 přesídlil do Českého Brodu, kde mladistvý syn jeho nabyl prvního vzdělání. Roku 1771 dostal se za zpěváka (choralistu) do kláštera Břevnovského u Prahy; roku 1773 přešel jako choralista do kláštera Strahovského a studoval na akademickém gymnasiu na Starém Městě. Jelikož pozbyl zpěvného hlasu, pozbyl po dvou letech fundace v klášteře. V té době byl mu hlavní podporou strýc jeho Bohumír Josef Antonín Beck, převor dominikánského kláštera v Praze, bývalý professor, rodák poděbradský; jeho péčí mohl studia gymnasiální i filosofická dokončiti. R. 1778 vstoupil do řádu premonstrátského na Strahově, kdež mu dáno bylo klášterní jméno Bohumír. Roku 1785 byl vysvěcen na kněze. Jakožto výborný znalec hudby a zpěvu stal se r. 1788 ředitelem hudby chrámové na Strahově; mimo to byl zaměstnán při znamenité knihovně klášterní, jejímž bibliothekářem roku 1802 se stal a o kterouž byl sobě získal zásluh velikých*). Byl jeden z těch kněží, kteří sobě dobyli o obrození národa našeho zásluh neocenitelných. Největší jeho dílo, třísvazkový historický slovník umělců českých a z části i moravských a slezských, vydaný roku 1815 nákladem stavů českých, na němž pracoval od r. 1787, jest psán sice jazykem německým, přece však jest to velezáslužná práce vlastenecká, neboť v ní ukazuje, kolik pracovníků bylo ve vlasti naší na poli umění výtvarných (malířů, sochařů, stavitelů, zvonařů, rytců a j.), jakož i v oboru hudby a zpěvu. Česky napsal: »Krátké vypsání českého království pro mládež« (1818), několik básní příležitostných a j. Zemřel 4. února r. 1820.

*) Srvn. přednášku Dra Is. Th. Zahradníka: „Knihovna Strahovská v době našeho probuzení“ v „Almanachu České Akademie“ XV. (1905), 161—178.

V Radimi na návsi vystavěna byla v letech 1891--92 nákladem knížete Jana z Liechtensteinu dle plánů architekta Jos. Mockera krásná kaple zasvěcená Nejsv. Vykupiteli, slóhu gotického, opatřená vším potřebným. Posvětil ji u příležitosti udílení svátosti sv. biřmování dne 22. června 1893 J. E. kard. Schönborn. Kaple vyžadovala nákladu 15.800 zl.

Kaple v Radimi.

Jest to sličná budova z pískovcových kvádrů, krytá zelenou břidlicí; na temeni střechy jest vížka v jehlan vybíhající, plechem pobitá. V půdorysu jest to obdélník třemi boky zakončený. Okna jsou hrotitá bez kružeb. Před průčelím jest předsíň; nad hrotitým vchodem v kameni tesaný znak Liechtensteinský. Klenba žebrová o třech polích nad loďí a jedno pole klenby rovněž žebrové nad trojbokým závěrem. Vnitřek jest vkusně ornamentálně polychromován. Oltářik jest dřevěný, nízký, s tabernákulem, nad nímž jest socha Spasitele s křížem. Oltářik tento zhotovil řezbář Mráz. V presbytáři do zdi strany evangelijní vsazena deska s nápisem: „Tato kaple postavena jest za panování Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. nákladem Jeho Jasnosti panujícího knížete Jana z Liechtensteinu leta Páně MDCCCXCII.“

V presbytáři na konsolce stojí socha Panny Marie s Ježíškem, darovaná kardinálem Schönbornem.

Dlouho již jednalo se o to, aby v obci na osadě Dobřichovské nejlidnatější, totiž v Pečkách, zbudován byl kostel.

Městys Pečky vznikl z vesnice Pečky na Poblátí; v době poslední vzrostl značně co do počtu obyvatelstva, poněvadž se stal sídlem rozsáhlých průmyslových závodů (akc. rafinerie cukru, kníž. Liechtensteinského cukrovaru, akc. továrny lučební, dvou strojíren a sléváren železa, dvou mlýnů a j.). Roku 1850 bylo tu 754 obyvatelů, roku 1870 1317, roku 1890 2684, roku 1900 3301 obyvatel (3046 katolíků, 205 akatol., 50 israelitů). Dnes jest obyvatel přes půl čtvrtá tisíce, z nichž katolíků jistě asi 3200. Následkem rychlého vzrůstu obyvatelstva vzrostlo také školství tak, že — kdežto do r. 1878 stačily pro Pečky

a blízkou obec Velké Chvalovice pouze 2 třídy — nyní ve šk. roce 1909—1910 jsou zde měšťanské školy chlapecká i dívčí, každá o 4 třídách, obecné školy chlapecká o 6 třídách, dívčí o 5; celkem 19 tříd. Tímto značným vzrůstem škol nastala obci nutnost starati se, aby aspoň školní děti měly možnost obcovati službám Božím. Školní obec (Pečky a V. Chvalovice) za souhlasu nejd. k. a. konsistoře a sl. okr. šk. rady v Poděbradech zařídila r. 1901 v nově postavené školní budově místo tělocvičny kapli, kde až dosud katecheta (prvokněz v obci) služby Boží koná. Místnost tato však rozhodně nepostačuje, a to ani svým rozsahem, ani svým umístěním pod třídami. Dospělí katolíci, zejména lidé staří náboženské své povinnosti vyhověti nemohou, poněvadž farní kostel v Dobřichově na dosti vysokém kopci leží a tak jest malý, že pojme sotva 500 lidí, kdežto katolíků ve farnosti jest skoro 7000.

Již r. 1861, kdy kolatura čítala pouze 3500 duší, nařídil c. k. okresní úřad v Kouřimi, aby kostel Dobřichovský byl rozšířen. Avšak přestavba, anebo přístavba tohoto kostela není ani možná, i musil by se tento starobylý kostelík zbourati a nový stavěti. Také obec Velké Chvalovice, které přifařeny jsou do značně vzdáleného Skramníka (ale přiškoleny do Peček), mají zájem na tom, aby také někdy přifařeny byly k blízkým, $\frac{1}{4}$ hod. vzdáleným Pečkám.

Obec Pečekká žádného jmění nemá a veškerá svá vydání pouze přírážkami kryje, nemohla stavby ze ujmouti, proto již roku 1892 ustavil se spolek pro podporování stavby katolického chrámu Páně v Pečkách.

Spolek pro stavbu chrámu Páně v Pečkách trvá letos již 18 let, ale činnost jeho nebyla vždy stejně horlivá. První ustavující valná hromada svolána 7. února roku 1892 za účasti 46 osob. Z počátku jevil se zájem o stavbu, upisovaly se příspěvky i značné, ale pak nastala stagnace dobrých 10 let trvajících (vidno z toho, že během osmi let konány byly pouze dvě valné hromady 20. ledna 1895 a 26. listopadu 1899).

Zájem o kostel utuchl, namnoze objevil se i odpor proti stavbě. Jakési vzkříšení spolku nastalo, když ujal se předsednictví energický muž, starosta obce Antonín Brož.

Předsedové spolku byli: Bohumil Gross, továrník v Pečkách, Frant. Möller, rolník, cís. rada J. Fischer, ředitel rafinerie, Frant. Kulhavý, kaplan v Dobřichově, a Antonín Brož, vrchní správce rafinerie a starosta v Pečkách. Posledně jmenovaný zemřel 31. prosince 1908 a měl slavný pohřeb 3. ledna 1909 z novostavby chrámové.

Nyní jest předsedou spolku cís. rada J. Fischer, ředitel rafinerie v Pečkách, jehož styky s vynikajícími osobami ve Vídni, v Praze i jinde jsou pro spolek neocenitelné.

Spolek čítá celkem 221 členů (6 zaklád., 4 skutečné, 30 řádných a 181 přispívajících).

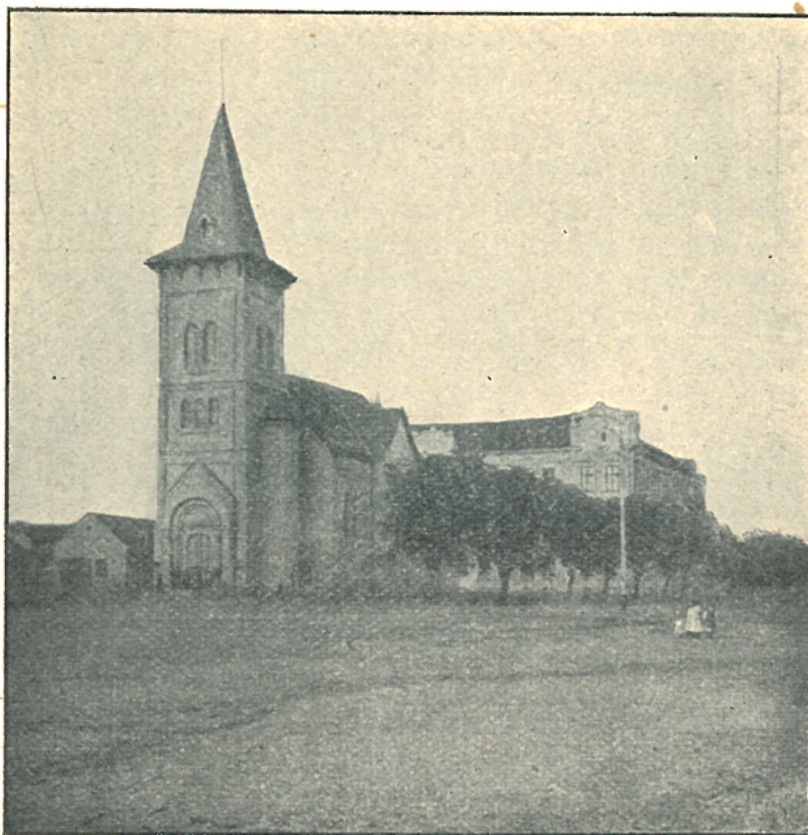
Spolek získal v první řadě příznivce svému účeli - v osobě Jeho Jasnosti knížete Jana z Liechtensteinu, jenž daroval ku stavbě kostela v Pečkách stavební místo č. 1. a 10.000 korun hotově a ještě některé vzácné hmoty stavební. Od spolku svatého Bonifáce pro Čechy slíbeno 6000 K (dosud dáno 2000 K), obec Pečky dala 2000 K, obec Velké Chvalovice 500 K, prů-

myslové závody v Pečkách a členové spolku během let dali asi 20.000 K.

Stavitel a architekt Bohumil Štěrba v Karlíně vypracoval plány pro kostel; rozpočet pořízený stavitelem Sklenářem z Kolína zní na 95.864 korun 64 hal. (bez vnitřního zařízení).

Ku stavbě kostela přikročeno na podzim roku 1906, brzo po visitační cestě J. Em. arcibiskupa Pražského, který o činnosti spolkové byl zpraven, plány a místo si prohlédl a schválil.

Dnes kostel již stojí, ač nemá dosud dveří, oken ani vnitřního zařízení.

Kostel v Pečkách.

Jest to stavba ve slohu románském; v předním průčelí jest věž se střechou jehlanovou taškami krytou a dřevěnými krakorci podepřenou. V podvěží jest hlavní vchod, ze stran dva vchody vedlejší. Loď jest jedna a má 23 metry délky a 13 20 metrů šířky.

Presbytář má absidu a jest klenutý; po pravé straně presbytáře jest sakristie, po levé depositář. Strop nad lodí jest dřevěný a trámový úplně jest viditelné. Mezi trámy jsou cementové vložky.

Stavbu prováděl stavitel J. Sklenář z Kolína, práce kamenické jsou od Ant. Svobody, kameníka v Pečkách. Uvnitř jest doposud zhotovena pouze ballustráda před oltářem a kazatelna (obě práce štukatérské); letos zavádí se do kostela ústřední topení z blízké školy měšťanské.

Kostel obsáhne asi 1200 lidí a má býti zasvěcen svat. Václavu. Návrhy pro malbu chrámovou (obrazy ze života sv. Václava) zhotovil malíř Urban z Prahy (cena 30.000 K). Dá Bůh, že roku 1910 bude kostel dostavěn, vysvěcen a svému účelu odevzdán.

2. Drahobudice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patronka: paní Klára Frengelová.

Místa přífařená: Drahobudice 473 k., 4 ak., 3 ž., šk. 3tř.; Bečváry $\frac{3}{4}$ h., 806 k., 4 ž., šk. 3tř.; Bílkov $\frac{1}{4}$ h., 68 k.; Jelčany Horní $\frac{1}{2}$ h., 100 k.; Jelčany Dolní $\frac{1}{2}$ h., 87 k., 2 ž.; Hatě $\frac{3}{4}$ h., 142 k., 2 ž.; celkem: 1676 k., 4 ak., 11 ž.

V Drahobudicích připomíná se fara již ve stol. XIV. Tehdáž byla pod patronátem proboštů staroboleslavských.

Pořad plebánů z druhé pol. XIV. a z první pol. XV. stol.: Mikuláš do 1354, Matěj, dotud plebán v Chotouni, sm. s př., od 1354, Jindřich do 1375, Mikuláš, dotud plebán v Kryrech, 1375-79 (odešel za plebána do Sušice), Jan z Hradiště do 1404, Velík, dříve oltářník Božího Těla v Českém Dvoře, 1404-8.

V převratech náboženských fara zdejší zanikla. Potom ve století XVII. osada náležela k Solopiskám. Dle zprávy faráře tamního z roku 1677 kostel v Drahobudicích neměl žádného jmění; prý obyvatelé v dobách dřívějších pole a louky zádušní mezi sebe rozdělili, a ty oni že nevrátí, leč by k přísěznému přiznání byli donuceni. R. 1699 již měl kostel Drahobudický něco rolí a 353 zl. peněz na hotovosti.

R. 1700 čítalo se v Drahobudicích 128 duší.

O podobě dřívějšího kostela Drahobudického nedochovalo se zpráv, leč že byl velice starobylý, že měl věž a že v něm byla veliká kamenná křtitelnice, která při stavbě nového kostela vložena byla do zdiva za velikým oltářem na základní kámen. Ve dlažbě nalezeny byly čtyři náhrobní kameny ze XVI. století pocházející, z nichž jeden s nápisem: »Letha . . . v pondělí po hromnicích umřela jest urozená paní Eliška z Řehnic, manželka pana Radslava Beřkovského ze Šebířova na Beřkovicích. Pán Bůh rač její duši milostiv býti«; druhé dva se znakem Kaplířským (na jednom z nich lze přečísti slova: » . . . urozenou pannu Magdalenu Kaplířku . . . «); na čtvrtém se čte: »Anno Domini 1523 . . . S. Crucis obiit filius nomine Hen . . . generosi domini . . . «. Kameny tyto vsazeny byly do zdi hřbitovní, kde dosud se nalézají.

Roku 1753 tehdejší majitel panství Bečvářského Jan Jiří Hillebrand rytíř z Brandau dal chatrný již a sesutím hrozící kostel ten sbořiti a nynější na vlastní své útraty nákladem asi 10.000 zl. vystavěti a vším potřebným opatřiti. Stavba nebyla opatřena krovem dřevěným, nýbrž kryta taškami přímo na klenbu položenými; rovněž tak i kostnice na hřbitově vystavěná*). Roku 1754 dne 20. října benedikoval presbytář a část lodi, jež již byla dokončena, farář Solopiský Jos. Lorenz.

*) Krypt ten se neosvědčoval, neboť dešť klenbu promáčel; farář Lorenz zaznamenal roku 1764, že to byl pokus vlašského stavitele, jenž

Zmíněný pán na Bečvárech, Hillebrand z Brandau, učinil roku 1762 náležitou dotaci, aby osadě Drahodobudické dostalo se opět vlastního duchovního správce. Prvním farářem stal se zmíněný farář ze Solopisk Josef Lorenz.

R. 1763 prodal veliký dobrodinec kostela Drahodobudického, pan Hillebrand z Brandau, panství Bečvářské generálovi Arnoštu Gedeonu Laudonovi, nicméně i nadále byl pamětliv kostela Drahodobudického: roku 1764 daroval 150 zl. na přelití zvonu a stříbrné konvičky s táckem, a zajisté ještě více byl by pro kostel učinil, ale brzo potom zemřel ve vysokém věku téměř devadesáti let.

Roku 1764 dal farář Lorenz přelíti dva zvony: prostřední, vážící 300 liber, protože měl hlas chraplavý a tón s největším skoro stejný; a zvon maličký, 30 liber vážící; z nich u zvonaře Františka Antonína Francka v Praze ulity 3 zvony nové, z nichž největší vážil 350 liber, prostřední více než 230 a nejmenší 124 liber; přelití stálo 229 zl. 26 kr. R. 1765 dal farář kostnici vymalovati a kosti v ní pravidelně srovnati.

Farář zpočátku bydlil v zámku Bečvářském; později v dřevěné chalupě, kterou si vystavěl v Drahodobudicích; teprve roku 1766 dostavěna byla budova farní; stavěl ji architekt Ignác Palliardi.

Roku 1766 dne 1. června světící biskup a gener. vikář pražský Jan Ondřej Kayser konal v Drahodobudicích kanonickou visitaci a uděloval tu svátost sv. biřmování; biřmovanců bylo více než 700.

Farář Lorenz pobyl v Drahodobudicích do r. 1772, kdy obdržel děkanství Zásmycké; po něm následoval Václav Hofer baron z Lobensteinu rodem z Kutné Hory, jenž r. 1778 fary se vzdal, načež nastoupil Jos. Koutský (Kautzky) 1778—79.

Generál Laudon prodal r. 1776 Bečváry dvorské komoře.

Farář Koutský po svém nastoupení pečoval o to, by kostel obdržel krov dřevěný, neboť klenba dostávala již značné trhliny; byl zmíněný výše způsob krytby, jak podotýká, způsobem sice italským proveden, ale ne v italském podnebí (*italico quidem modo, sed non italico in climate*). Na pořízení dřevěného krovu a nové krytby vykázáno bylo z důchodů statku Bečvářského 1400 zl., načež kostel obdržel r. 1778 nynější střechu.

Farář Koutský již po roce stal se farářem v Sezemicích, načež faru Drahodobudickou obdržel r. 1779 Jan Dinko, jenž byl

nápodobil způsob v Italii obvyklý, zapomenuv, že tam jest jiné, pevnější vápno (*„Dolendum summe, ecclesiam cum ossario secundum meum desiderium ligno tecto provisum non esse, quemadmodum saepius pro tali aedificio per illustrem dominum de Brandau saepius rogaveram, sed is architectum Italum auscultabat, qui videns in Italia aedificia sine ligno aedificata, ad eum morem Drahodobuditi experimentum facere volebat, sed male, non judicando, aliam calcem et firmiorem in Italia reperiri; utinam aliter ad modum boemicum aedificasset, multis expensis ecclesia caruisset“*).

dříve 25 let kaplanem v Činěvsi, ale zemřel v Drahobudicích již následujícího roku 1780. Jeho nástupcem byl Romedius Tesánek, lokalista ve Všetatech.

Od července roku 1784 náležely Drahobudice k diecési Královéhradecké, jelikož celý kraj čáslavský z nařízení císařského od arcidiecése Pražské byl odloučen a ke zmíněné diecési připojen. Ale již r. 1789 bylo panství Bečvářské guberniálním nařízením připojeno ke kraji kouřimskému, čímž Drahobudice připadly zase k arcidiecési pražské.

Farní kostel v Drahobudicích.

Pro faráři Tesánkovi, jenž v Drahobudicích působil 16 let (1780—96), následovali: Ant. Střecha 1796—1805, Karel Peter, dotud farář v Kozmicích, směnou s před., 1805 † 1825, Alois Šádek (Schadek) 1826—31, Jan Haudt, dříve f. v Pyšelicích, sm. s před., 1831 † 1833.

Roku 1800 darovány Bečváry arcivévodovi Karlovi.

Když r. 1810 nařízeno bylo, aby všechno zlato a stříbro kostelní bylo do Prahy do mincovny odvedeno, zaslány byly z kostela Drahobudického: stříbrná monstrance, kalich, ciborium, dvě konvičky s táckem a zvoneček; na žádost farářovu, že věci těch jest pro konání služeb Božích nutně zapotřebí, a že kostel Drahobudický jest tak chudý, že nemožno by bylo opatřiti nádoby ty z jiného méně ušlechtilého kovu, byly vráceny nejdříve

pouze kalich a ciborium, a po roce teprve na zakročení hrab. Cavrianiho, hejtmana kraje Kouřimského, také monstrance.

Roku 1820 dne 17. června zavítal na visitační cestě do Drahodobudic kníže-arcibiskup Václav Chlumčanský; biřmoval tu 1284 osob.

Neobyčejný případ přihodil se roku 1822. V Bečvářích byl panský zahradník, rodem Belgičan. Ten 22. prosince 1821, opustiv manželku a děti, zmizel. Teprve v březnu 1822 nalezen byl oběšen. Při prohlídce mrtvoly uznáno, že spáchal sebevraždu v pomatenosti, i bylo stanoveno, aby byl pohřben na hřbitově Drahodobudickém, a to v tichosti, bez vyzvánění. Ale Drahodobudičtí nechtěli připustiti, by sebevrah na hřbitově byl pochován, i způsobili veliké pobouření. Asi deset žen přiběhlo do fary a jako zuřivé si počínaly. Druhého dne obdržel farář od krajského úřadu pokyn, by snažil se lid všemožně uklidniti. Když dne 13. března mrtvola pod dozorem hospodářského správce a kancelářského písaře vedena byla na hřbitov, zástup čítající asi 400 lidí obojího pohlaví postavil se v cestu, takže musila býti mrtvola odvezena zpět. Ale 15. března ve svátek Zvěstování Panny Marie u večer dostavil se komissař krajského úřadu do Bečvár a za ním asi po dvou hodinách přitáhly dvě setniny myslivců. Ti, kdož pokládáni byli za náčelníky vzbouření, byli ihned vsazeni do vězení. Bylo jich 16; tři z Hatí, ostatní z Drahodobudic. Ráno pak o 7. hodině ranní byla přivezena mrtvola, hrob vykopán a za zvuků vojenské hudby sebevrah bez přítomnosti faráře pochován. Vojsko zůstalo v Drahodobudicích a v okolních vesnicích několik neděl, i způsobilo osadníkům značnou škodu. Konečně k jejich prosbám tato vojenská exekuce byla odvolána. Mnozí domnívali se, že již vše skončeno, avšak později dva náčelníci vzbouření odsouzeni byli do žaláře na 8 neděl, jiní na 6 a 4 neděle, jiní toliko na 6 dní; celkem potrestáno 26 osob.

Roku 1824 prodán byl statek Bečvářský Martinu Liškovi, jenž býval sládkem ve Stříbře.

Roku 1833 po smrti faráře Haudta obdržel faru Drahodobudickou Matěj Sháněl, jenž tu byl farářem 36 let, až do své smrti r. 1869; po něm následovali: Václav Dejl (1869—97) a Jan Nep. Beneš (od 1897).

R. 1860 dne 2. května a opětovně r. 1881 dne 28. dubna vykonal v Drahodobudicích gen. visitaci J. E. kard. Schwarzenberg.

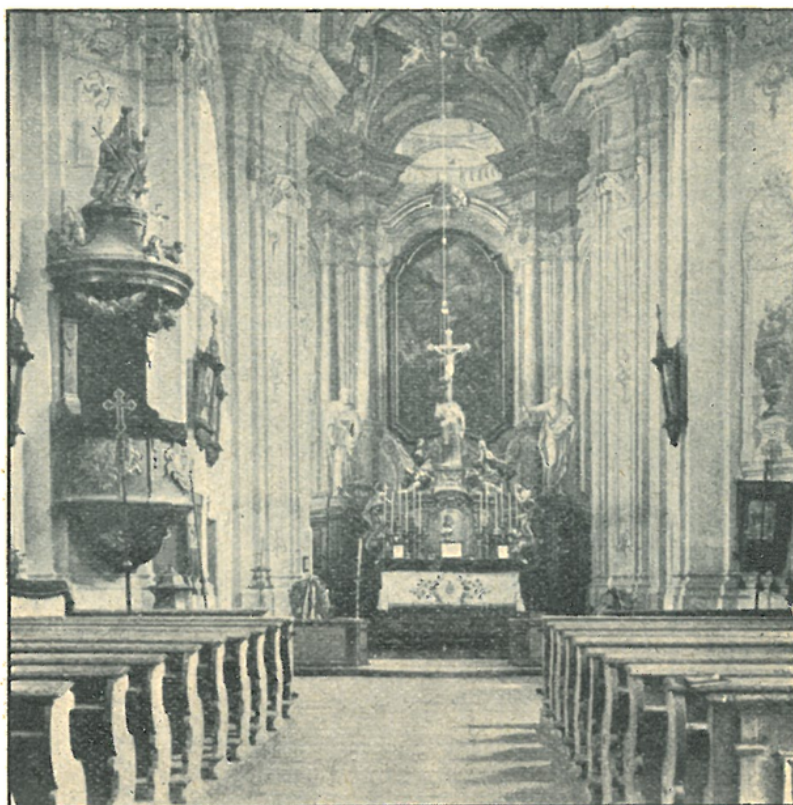
Dne 28. dubna 1906 v Drahodobudicích generální visitaci konal a sv. biřmování uděloval J. E. kníže-arcibiskup Leo kard. Skrbenský; biřmovanců bylo 341.

Farní kostel Nejsv. Trojice obklopený hřbitovem stojí na návrší; jest to úhledná stavba barokní*).

*) Srvn. Karel B. Mádl, Soupis památek hist. a umělec. v okr. Kolínském, str. 9 a násl.

Vnitřek jest vzdušný, vysoký, sklenutý plackovitými klenbami. Hlavní oltář má mensu s velkým tabernáklem, nad nímž stojí nová socha žehnajícího Spasitele; po stranách v sedící póze barokní sochy sv. Václava a sv. Ludmily. Architektura oltářní jest malována na stěně, na níž zavěšen jest oltářní dobrý obraz na plátně „Nejsv. Trojice“. Po stranách mezi malovanými sloupy architektury oltářní rovněž malované sochy sv. Petra a Pavla. Ve dlažbě jest náhrobní kámen Marie Anny z Brandau, zemřevší ve věku tří let r. 1761*).

Boční oltář na straně epistolní: prostá barokní architektura je na omítce malovaná; obraz na plátně, obстойný: „Sv. Jan Nep. klečí před oltářem, u něhož stojí anděl ukazující na kříž“.

Vnitřek farního kostela v Drahobudicích.

Na stěně protější visí zašlý obraz na plátně „Sv. Anna s P. Marií“. Kruchta jest podklenutá, na dvou pilířích vpředu spočívající.

Zvony: 1. s nápisem latinským, ulitý r. 1504 mistrem Ondřejem řečeným Ptáček; 2. ulitý Antonínem Franckem 1764; 3. přelitý Karlem Bellmannem 1830.

Kolem kostela rozkládá se hřbitov; na něm za presbytářem stojí kostnice v půdorysu čtvercová, klenutá, s lucernovitou zděnou vížkou; uvnitř jest oltářík s malovaným na stěně svrškem (architektura s obrazem: P. Ježíš na kříži, po stranách P. Maria a sv. Jan).

V zámku Bečvářském jest v levo v přízemí kaple. Její loď jest přízemní, o třech polích nízké valené klenby. Nad touto lodí je v prvním poschodí oratoř. Presbytář jde do výše prvního poschodí; osvětlen jest s obou stran dvěma okny nad sebou; má plackovitý strop. Architektura oltářní jest malovaná na stěně, na níž upevněn obraz na plátně malovaný „Nejsv. Trojice“ od J. Redelmayera.

*) Nápis latinský zní: „Hic avo dominante, patre praevolante, matre lamentante angelum, quia hominem innocentem, Mariam Annam de Prandau nondum triennem variolis oppressam Libitina sepelivit anno 1761 18. Septembris“.

3. Chvátliny Dolní, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron kostela: Leopold hrabě Sternberg.

Beneficium obsazuje arcibiskup Pražský.

Místa přífařená: Chvátliny Dolní 430 kat., šk. 3tř.; Chvátliny Horní $\frac{1}{4}$ h., 316 k.; celkem: 766 katolíků.

Ve Chvátlinách uvádí se farní kostel již XIV. stol.; roku 1352 odváděl papežského desátku 33 grošů.

Pořad nejstarších farářů: Franěk † 1359, Mikuláš z Mostu 1359, Štěpán 1376 (tehdy byl podjáhmem) do 1407; roku 1409 byl ve Chvátlinách kněz Daniel*).

Farní kostel ve Chvátlinách.

Roku 1408 připomíná se ve Chvátlinách střídník Ondřej.

R. 1397 zřízeno bylo při kostele Chváltinském kaplanství s důchodem ročních 8 kop grošů.

Na toto kaplanství byl roku 1413 po smrti dosavadního kaplana Filipa dosazen Michael z Haber.

R. 1474 byl farářem ve Chvátlinách kněz jménem Matěj. Tomu vysvědčují purkmistr a konšelé Kouřimští, že viděli jeho »formáty, to jest listy tři na pergameně s pečetmi visutými, celé a neporušené«, a že listy ty svědčí, že týž kněz Matěj jest syn Mikulášův z Kostřímě v diec. Poznaňské, a že »od poctivého

*) Truhlář, Catalog. cod. lat. 511.

kněze a otce Gabriele biskupa Justinopolitánského podle řádu i ustanovení církve svatě řádně k důstojnosti kněžskému svěcen jest počnouc od prvního řádu a svěcení až do posledního a nejvyššího, to jest kněžství«*).

Byl to, jak se zdá, kněz pod obojí, jakož i jeho nástupcové.

R. 1503 zemřel farář Chvátlinský Matěj. Tehdáž tu byli dva pánové podací Tomáš Horňatecký z Dobročovic a Mikuláš Popel z Vesce, a ti soudili se pak o pozůstalost po něm. Horňatecký vinil Popela »z pobrání svrchkův: kalicha stříbrného, omíralu perlového, šuby, pasu stříbrného, lžic stříbrných, knih s perlovými třapci, Zákona a jiných několikerých knih, sobolové čepice, truhlice, v kteréž byly sú poklady některí, hotové peníze, zlatí

Vnitřek farního kostela ve Chvátlinách.

a groši, a jiní klenoti«, jakož i z pobrání některých hospodářských věcí a mís cínových, kteréž žalobce sobě pokládal za dvě stě kop grošův českých. Mimo to obviňoval žalobce i manželku Popelovu Mandalenu, že pobrala po faráři některé svrchky, zvláště šubu lasicovou**).

Roku 1538 Jan, farář Chvátlinský, půjčil bohoslovcí Jakobovi z Kamenice Liskovcovy 20 zlatých uherských na cestu do Vlach, by se tam dal na kněze vysvětit; půjčka byla dána

*) Pamětní kniha města Kouřimi fol. 38 b. Opis v zem. archivu.

***) Archiv český XII. 556—7.

pod tou podmínkou, aby Jakub byl pak u kněze Jana, jestliže by ho potřeboval, až do smrti *).

R. 1568 kněz Matouš Kouřimský, farář ve Slapech, psal purkmistru a radě města Kouřimě mimo jiné: »Také vás za to žádám, že s panem děkanem vaším rozmluvíte, mohl-li by mi v Chvátlinách faru zjednat, aby mi do dvou nedělí o tom psaní učinil. Pakli ve dvou nedělích nebude mi oznámeno, tehdá jinam musím se obrátiti« **).

R. 1610 byl tu farářem Jan Kubín Církvický, jenž stal se děkanem v Kolíně.

V době pobělohorské fara ve Chvátlinách zanikla a osada připojena byla k Zásmukám.

R. 1756 byl kostel Chvátlinský opraven.

Roku 1807 dne 14. července v noci o 9. hodině vznikl v jednom statku oheň, jenž zachvátil nejen značnou část vesnice s dvorem panským, nýbrž i kostel, jenž vyhořel i s věží, ve které byly krásné zvony.

Roku 1814 byl starý kostel zbořen a počato od základů se stavbou nového kostela. Ale teprve roku 1817 dne 1. září děkan Zásmucký Jos. Hossta světil »čtyři základní kameny pod čtyřmi sloupy, které kapli a klenutí držeti mají«. Zaznamenává o tom zprávu dokládá zmíněný děkan: »Tyto čtyry kameny do gruntu dávaly 4 znamenité osoby, totiž: vysoce urozená paní hraběnka Františka, manželka pana Františka ze Šternberku, rozená hraběnka ze Schönbornu, a její tři vlastní slečny Christina, Ervina a Františka, jejichžto jména jedna každá na svém kamenu vyryta měla. Ta slavnost držena byla při střelbě z mozdířů, při zvuku trub a bubnů; po skončené slavnosti jelo se pohromadě do Zásmuckého zámku a sedláci vpředu i vzadu vyprovázeli na koních. Byli při svěcení v dalmatikách P. František Feltl, toho času kaplan Zásmucký, P. Václav Chalupa, lokalista Malotický, a P. Vilhelm Rosipal, quardián z klášteřa. Přijedouce domů byli jsme všickni pozváni k vrchnostenské tabuli . . . «

Stavba byla dokončena teprve roku 1858 a 6. července benedikoval ji vikář, farář Svojšický Jos. Ballatý u přítomnosti hraběcí rodiny.

Chvátlinští ucházeli se již od roku 1860 o zřízení samostatné fary, ale teprve r. 1905 byla fara resuscitována; prvním farářem stal se Ant. Tomášek.

Farní kostel sv. Petra a Pavla upoutá na prvý pohled neobyčejnou, při vší jednoduchosti zajímavou svojí podobou.

Stojí na povýšeném, terasovitou zdí opatřeném místě; vystupuje se k němu po dvouramenném schodišti. Průčelí do návsi obrácené tvoří strana boční, která v přízemí oživena jest otevřenou předsíní o třech obloucích, výše má nízké mezipatro, v němž umístěny jsou zvony, a zakončena jest trojúhelníkovým štítem. Nad tím vyniká pěkná malá kopule plechem pobitá.

*) Borový, Akta kons. I. 123.

***) Pamětní kniha města Kouřimi fol. 91 a. Opis v zem. archivu.

K střední části stavby připojuje se na jedné straně obdélníková část obsahující presbytář v půdorysu obloukovitě zakončený a za ním sakristii, na druhé straně část obsahující kruchtu. Po stranách presbytáře jsou malé oratoře. Nad vchodem zavěšen jest rámeček s obrazem na plátně malovaným (zašlým): Sv. Petr a Pavel vedle sebe sedící.

V podkruchtí jsou do zdi zasazeny dva náhrobní kameny: Evy Hradecké († 1609), manželky Viktorina Hradeckého z Bukovna a na Mančicích zemřelé, a Jindřicha Boška († 1602), syna téhož Viktorina.

Zvony: největší s nápisem: „Tento zvon slit byl pro chrám Chvátlinský skrze Jana Boka v Kouřimě leta 1731*), kteréhožto leta František Filip S. R. R. hrabě ze Šternberka s Leopoldinou hraběnkou ze Stahrenberka svatbu slavil; leta 1821 po vyhození přelit za panování Františka S. R. R. hraběte ze Šternberka a Manderšaidu, toho času děkana Zásnuckého Aloizia Hossta a direktora Václava Aula skrze Jos. Františka Kühnera v Praze“. Dva menší přelity téhož roku.

4. Kolín (Kolín Nový), děkanství.**)

Duchovní správu vede děkan za pomoci kaplana; mimo to působí na reálném gymnasiu a na školách měštanských (5tř. chl. a 7tř. díveň) a obecných (10tř. chl., 10tř. dív. a 15tř. chl. i dív.) 6 katechetů.

Obyvatelů: 13.525 katol., 683 akat., 886 ž., 8 bez konf.

Město Kolín založeno bylo asi v polovici století XIII. za krále Přemysla Otakara II. Tehdáž také zbudován byl *farní chrám sv. Bartoloměje*. Na konci první polovice století XIV. utrpěla východní část kostela nepochybně požárem nebo jinou pohromou škodu takovou, že Karel IV. dal ji ubourati a na jejím místě r. 1360 stavěti vysoký presbytář od Petra Parlěře z Gmundu, stavitele velechrámu sv. Víta na hradě Pražském. Roku 1378 pokročila stavba tak, že presbytář mohl byti dne 18. října vysvěcen; ale i potom bylo ve stavbě pokračováno, neboť ze kšaftů, zachovávaných se z let 1380—1401, vychází na jevo, že k tomu účelu byly činěny odkazy. Také odkazovány byly peníze na sdělání oken, která byla opatřena krásnými malbami na skle, jichž některé zbytky dosud se zachovaly. Kaple v ochozu chrámovém měly v měšťanstvu vlastní své patrony, kteří tam budovali oltáře, k nimž pořizovali roucha bohoslužebná, věčná světla a fundace na výživu kaplanů vlastních; později budovali zbožní dobrodincové oltáře i na jiných místech kostela a zakládali nadání pro zvláštní své kněze oltářníky***).

Patronem kostela byl sám král. Ve stol. XIII. bylo sice podací právo k faře Kolínské v rukou kněží ze řádu německých rytířů a král Jan Lucemburský udělil právo to r. 1325 cisterciáckému klášteru Sedleckému, ale bylo to jen na čas, neboť v druhé polovici XIV. stol. vykonával právo to zase král český.

*) V pamětní knize děk. Zásnuckého poznamenáno jest na straně 44.: „Anno 1731 die 7. Septembris refusa fuit Curimae per dominum Johannem Bock, civem et senatorem ibidem major campana ecclesiae Chvátlinensis“.

***) Josef Vávra, „Dějiny královského města Kolína nad Labem“, 2 díly (v Kolíně 1888).

***) Vávra, o. c. 44—45.

Papežského desátku odváděl farář Kolínský 2 kopy grošů, z čehož souditi lze na obročí značně veliké, neboť k tak velikému platu kromě faráře budějovického nebyl vázán žádný venkovský farář v Čechách.

Pořad farářů z nejstarší doby známých: Dětfich Janův z Klatov, notář a správce n. pokladník („dispensator curiae imperialis“) Karla IV., kanovník Vratislavský, 1359—60 (stal se kap. děkanem ve Vratislavi*), Ondřej, syn Eberlina (Enderlina) z Vys. Mýta, prve kanovník u Všech Svatých v Praze, 1360 † 1380; Hynek z Heroltic, dříve oltářník sv. Filipa a Jakuba ve Chvojenci, 1380 (zemřel téhož roku); Václav, písař kuchyně krále Václava, 1380—91, byl také kanovníkem Vyšehradským a u svat. Jiljí v Praze**); Martin ze Stříbra 1391—93, Petr Lauterbach, kanovník u sv. Apolináře sm. s před., 1393 † 1403, Mikuláš z Písku 1403—08.

Pomocníky farářů v duchovní správě byli farní vikáři (nynější kaplani), z nichž dva nazývali se kazateli. Jelikož obyvatelstvo Kolína až do války husitské bylo převahou německé a z menší části české, bylo tu potřebí kazatele německého i českého.

Z německých kazatelů jsou známi: Oldřich 1386, Mikuláš Keyl 1400, Kunrat 1404; z českých kazatelů r. 1404 Zdeněk.

Českému kazateli dostalo se roku 1401 zvláštního obydlí, jež nazývalo se dům kazatelův aneb „stavení české“***).

Farářům podřízeni byli kaplani a oltářníci, jichž r. 1390 bylo osm; později bylo jich ještě více.

Pod původním presbytářem bývala krypta s oltářem sv. Ducha, při němž roku 1368 František Keser purkmistr a Ondráček pláteník (Endrlin Leinwander) konšel, jakožto vykonavatelé kšaftu zemřelého Jana z Malína zřídili nadání zvláštního kněze s důchodem ročních 6 kop grošů. Za to byl kněz povinen každého téhodne při oltáři tom zpívati neb čísti čtyři mše sv. a kdyby některou zanedbal, měl dáti groš pokuty ve prospěch školy. Pokračující stavba nového presbytáře činila přístup po schodech do krypty a zpět vždy nepřístupnějším, a posléze vyžadovala úplné zrušení krypty; proto bylo nadání to od oltáře sv. Ducha přeloženo k oltáři Božího Těla a svaté Barbory, kterýž zatím byl zřízen v jedné kapli nového presbytáře. K tomuto oltáři darovala roku 1401 Alžběta, vdova po měšťanu kolínském Jaxonovi z Kouřimě, důchod 10 kop gr. †)

Tento oltář nazývá se roku 1403 »oltářem Božího Těla a sv. Ducha«. Tehdáž měšťan kolínský Jan, vykonáváje poslední vůli svých rodičů Františka a Kateřiny z Křechoře, vykázal k tomuto oltáři důchod 1 kopy grošů ze dvora v Křechoři na věčnou lampu ††).

*) Srvn. Tadra, Kanceláři a písaři v zemích čes. za králů z rodu Lucemb. 35, 105; Mon. Vat. II.

***) Farář Václav pronajal faru svou roku 1384 knězi Ondřeji z Pelhřimova. Tadra, Soudní akta II. 294.

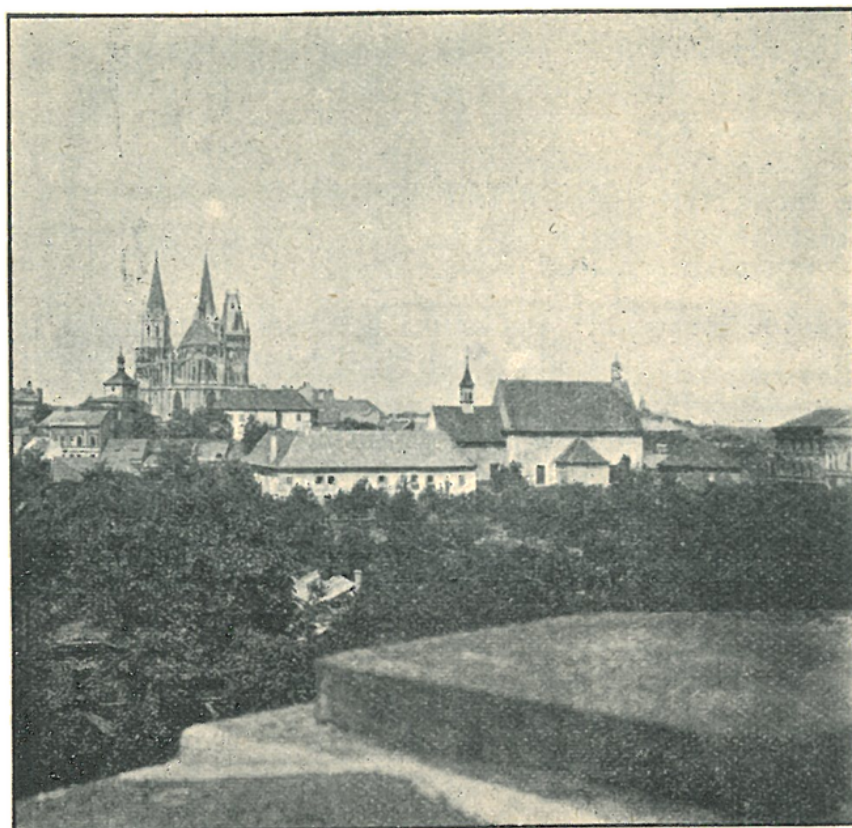
***) Vávra, o. c. 47.

†) Vávra, o. c. 46—48; Borový, Lib. Erect. V. 552.

††) Tadra, Soudní akta, IV. 276—7.

Z kněží při tomto oltáři ustanovených jsou známi: Jan z Křechoře † 1400; Martin, syn Heřmana řečeného Reyche, 1400 † 1436; Václav, syn Pavla z Holubic, 1436.

Asi roku 1370 zřízen byl v jiné kapli nového presbytáře oltář sv. Šimona a Judy péčí bohatého měšťana Pecolda Jihlavského (Pezoldus Eylawer), kterýž při něm zřídil nadání pro kněze s důchodem 7 kop gr. a hned ustanovil oltářníkem Mikuláše z Osoblahy (Hoczinplotz), jenž potom r. 1380 k žádosti vdovy Pecoldovy v úřadě svém byl církevní vrchností potvrzen*).

Kolín od východu:
v levo chrám sv. Bartoloměje, v pravo kostel a klášter kapucínský.

Po Mikuláši z Osoblahy († 1401) byli při tomto oltáři tito oltářníci: Bernard ze Sušice 1401—1406, mistr Šimon z Nymburka, dotud farář ve Zlivi, sm. s před., 1406—14, Kříž (Crux) 1414.

Roku 1386**) učinilo několik měšťanů společně nadání kaplanské při hlavním oltáři Panny Marie s ročním důchodem 8 kop gr. bez 2 grošů. Při tomto oltáři mívalo své pobožnosti bratrstvo Panny Marie (»pruderschafft unserer liber frauen«***).

Ve službě při tomto oltáři vystřídali se kněží: Mikuláš, syn Oldřicha z Kojetína, 1386 † 1397, Mikuláš z Kutné Hory.

*) Emler, Libri conf. III. IV. 120—121.

**) V Lib. Conf. II. 228 datum listiny patrně omylem 1368.

***) Vávra, o. c. 49.

V jiné kapli nového presbytáře byl oltář svat. Jana Evangelisty, jehož patronem byl Tomáš (Themichin) Hass (Zajíc) z Kutné Hory.

Při něm byli tito oltářníci: Václav † 1390, Tomáš, syn zmíněného patrona Tomáše Hasse, 1391—99, Jiří z Kutné Hory 1399 † 1401, Ondřej z Jihlavy 1401 † 1405, Konrád z Kolína 1405.

Mimo to bylo tu ještě několik jiných oltářů. Při jednom z nich, nadaném kšaftem měšťana Hošalka důchodem 6 kop, nstanovili r. 1376 konšelé oltářníkem klerika Petra Hertvíkova. Jiný oltář nadala bohatá vdova Anežka Šeplínka důchodem 8 kop; oltářníkem jejím byl od r. 1387 kněz Jan z Vys. Mýta. Roku 1382 vyskytá se zmínka o kapli Ondřeje Geschreye, jenž byl později dědičným rychtářem; jiný oltář opatrovala rodina Eisenmannova. Také Hanuš Meissner byl patronem jednoho oltáře, maje při něm kaplana kněze Jiříka (r. 1390). Roku 1374 Kunrát Šmeršneider odkázal svému oltáři důchod na věčnou lampu a na výživu kněze čtvrtý díl užitku ze své kovárny. Též Jan, rektor škol, bohatý měšťan a sladovník, byl r. 1399 patronem jednoho oltáře *).

Nemalé dobrodiní prokázala místním kaplanům měštka Bohuslava, která r. 1380 dala jim svůj dům na předměstí Kouřimském, kterýž pak se nazýval dům kaplanský **).

V rohu hřbitova, jenž kolem kostela se rozkládal a r. 1820 zrušen byl, vystavěl roku 1401 tehdejší německý kazatel Mikuláš Keyl kapli, v níž zřídil oltář sv. Jakuba Většího a učinil nadání 10 kop gr. stálého platu ročního pro kněze, jenž by tu byl oltářníkem. Místo to obdržel r. 1404 kněz Vavřinec, syn Duchkův z Kolína. Kaple tato hřbitovní stála ještě r. 1554 ***).

Na místě nynějšího zámku Kolínského stával klášter dominikánský s kostelem P. Marie a hřbitovem, založený v době krále Otakara II. Dominikáni těšili se veliké přízni obyvatelstva v městě i okolí, jež jevila se hojnými odkazy. Dle zprávy z r. 1382 bylo v klášteře mimo převora a podpřevora osm kněží a několik bratrů laiků †).

Když Husité roku 1421 dobyli Českého Brodu, opanovali Kouřim a vypálili cisterciácký klášter ve Skalici, přitáhli dne 22. dubna ke Kolínu. Měšťané, zastrašení osudem měst sousedních, otevřeli jim brány. Husité vyloupili a zapálili klášter dominikánský a šest mnichů svázaných do ohně vmetali. Faráře Kolínského Hynka z Ronova, muže učeného, vyvedli před Kouřimskou bránu, do vysmoleného sudu vsadili, slamou ucpali a v něm upálili; kolem něho pak skákající zpívali: »Kdož jste Boží bojovníci a zákona jeho« ††).

*) Vávra, o. c. 49—50.

***) Vávra, o. c. 50.

****) Vávra, o. c. 51.

†) Vávra o. c. 52—54.

††) Dle Beckovského, p. 679; Vávra o. c. 72.

Kolín stal se potom městem husitským a při kostele sv. Bartoloměje ustanovování byli kněží strany utrakvistické.

Od roku 1435 byl hejtmanem bojovníků tábořských v Kolíně posádkou ležících kněz Bedřich ze Strážnice, jemuž potom císař Zikmund odevzdal v zápisné držení Kolín a okolní duchovenské statky, takže Bedřich stal se jedním z nejbohatších pánů v zemi; v Kolíně vystavěl si na místě zbořeného kláštera dominikánského zámek. U něho našel vítaný útulek jeden z předních kazatelů strany sirotčí, kněz Jakub Vlk, když byl r. 1434 od Pražanů staroměstských ze své fary u Matky Boží Sněžné v Praze vypuzen. Zdá se, že Jakub Vlk vedl duchovní správu při kostele sv. Bartoloměje v Kolíně až do své smrti r. 1439*).

V době vlády Bedřichovy přiznávali se Kolínští k učení Tábořských; potom za Jiřího z Poděbrad zavedli zase obřady utrakvistické dle učení mistrů pražských; leč nepoddajní živlové založili tu zvláštní sektu náboženskou, která se zvala »Kolínští bratři«, o jejímž učení žádná paměť se nedochovala**).

Chrám sv. Bartoloměje byl na sklonku stol. XV. ve stavu velmi zlém i muselo se město odhodlati k velikým obětem, aby krásné to stavení zachováno bylo.

Roku 1485 pořízena byla nová křtitelnice; r. 1494 byla opravena klenba a věžní hodiny; někdy po r. 1497 zbudovány byly nové krovky na kostele i věžích. Krovky věží měly podobu štíhlých jehlanů a ozdobeny byly v rozích i v bocích věžičkami***).

V jižní věži visíval veliký zvon velice krásný, ze vzácného kovu ulitý, s mnohými okrasami a penězi stříbrnými na povrchu, dole lemovaný obručí z ryzího zlata. Měl nápis »Maria. — O rex Christe, veni cum pace«. Tomu zvonu říkali Vóžan, Vůžan i Bůžan. Dala jej utíti dle pověsti paní Vóžana (snad Ossiana) asi r. 1442, dle jiných r. 1449. Vypravuje se, že paní ta, když zvon měl býti ulit, několik klínů stříbrných peněz do tavícího se kovu hodila†).

Roku 1500 na místě rozbitého zvonu, ulitého mistrem Ondřejem Ptáčkem z Kutné Hory, dali konšelé a starší u mistra Jana na Novém Městě Pražském uliti zvon nový, zvaný »Dominikál«, 25 centů pražských těžký; na něj dali onen rozbitý zvon 17 centů 80 liber těžký, na 119 kop míš. odhadnutý, a k tomu připlatili 42 kop 22 grošů.

Nebezpečí, které severní věži od silného kývání zvonů hrozilo, bylo asi příčinou, že město dalo roku 1504 postavit při kostele zvláštní pevnou vysokou zvonici, na kterou pak zvony z věže oné byly přenešeny.

Po válečných bouřích XV. století ztenčil se počet duchovenstva v Kolíně; kdežto r. 1400 bylo při kostele sv. Bartolo-

*) Vávra o. c. 79.

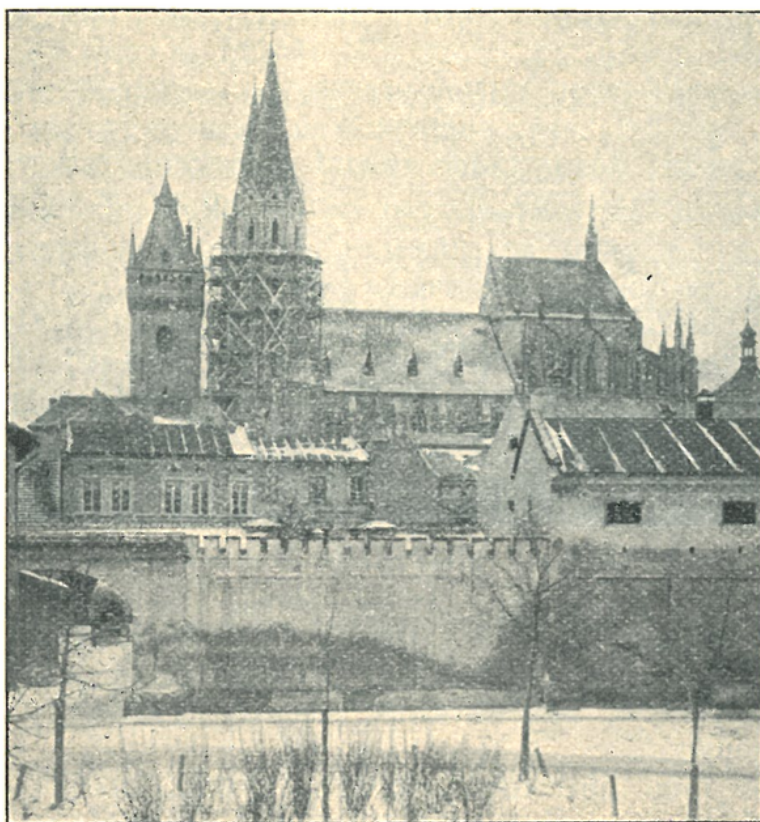
***) Vávra o. c. 100.

****) Vávra o. c. 104—105.

†) Vávra o. c. 105.

měje 15 duchovních, na sklonku století XV. byli tu nanejvýše kněží tři, totiž farář s jedním neb dvěma kaplany. Hojná nadání učiněná před r. 1420 zmizela beze stopy. I královský patronát nad farním kostelem vyšel z obyčeje; koncem stol. XV. rada městská sama přijímá a dosazuje duchovní na faru a prostřednictvím dvou opatrovníků, jimž »kostelníci« říkali, vedla péči o chrám

Z utrakvistických farářů Kolínských známi jsou z let 1485—1532 tito: Václav Klouda (Vencslaus Claudus), jež ož jméno zachovalo se na zmíněné křtitelnici z r. 1485; Prokop ze Kbela 1495—97, Ondřej 1497 až před 1502*), Matouš 1511—22, Jakub, dříve farář u sv. Štěpána v Praze, 1527, Jiří (Jíra) 1528, Jan, dříve f. v Lysé, 1532.

Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně od jihu.

V letech třicátých století XVI. i v Kolíně počalo se jeviti působení nového učení Lutherova. Tehdejší duchovní správce Kolínský, jenž psal se »děkanem« Kolínským, což činili i nástupcové jeho, snažil se tomu učiniti přítrž, takže se ho Kolínští chtěli zbýti. Ale král Ferdinand I. jim to zakázal, ježto kněz ten »starobylému řádu křesťanskému učí« (**). Avšak děkan Jan sám odešel, přijav duchovní správu při chrámu svat. Jakuba v Kutné Hoře; ucházeli se o něho Kutnohorští sami (**).

*) J. V. Šimák v Methodu, XXVI. (1800) 13.

***) Winter, Život círk. 94.

***) Kutnohorský archiv č. 595/1. Opis v arch. zem.

Dne 30. května 1533 stalo se, že trubači městští, kteří měli být na jižní věži kostelní nad zvonem Vóžanem, s hořící loučí slídili po myších a při tom zapálili, od čehož shořel krov věžní. Za to oba pykali těžce, jeden na stínadle, druhý v mučírně*).

Nástupcem Janovým byl kněz Ondřej, jenž držel se věrně řádu podobojí a stavěl se na odpor pokusům o šíření učení Lutherova, o něž se v Kolíně pokusil r. 1533 mladý kněz stavu rytířského Jan Lahvička z Rybňan, jenž přes zákaz děkanův jednoho dne v srpnu r. 1533 kázal lidu kolínskému před kostelíčkem sv. Víta na Zálabí, hlásaje věci pohoršlivé**).

Po Ondřejovi následoval kněz Šimon (1536—1539) a po něm kněz Kliment (1544). Ten byl zjevným lutheránem a mívával bludná a rouhavá kázání, chovaje se při tom urážlivě proti měšťanům, kteří kárali jeho novoty; dolejší konsistoř odsoudila jej k odvolání, zbavila jej děkanství Kolínského a určila, aby dán byl k některému faráři za kaplana***).

Z dalších děkanů Kolínských drželi se někteří sice starého řádu církve pod obojí, ale byli to kněží ženatí, ač to bylo proti stanovám strany pod obojí, která pokud mohla, tomu bránila a manželství taková za legitimní neuznávala; někteří však zaváděli novoty protestantské.

Utrakvističtí děkanové Kolínští v letech 1550—1604: Pavel Kulhavý 1550—51, Václav Brodský 1554—58, Matouš Červ 1562 † 1570 (roku 1562 bylo naň žalováno, že cechovní processí v nic obracuje a tvrdí, že modlářství jest klanění se Tělu Božímu; ano viněn z arianství†); Jan Kostelecký, dříve f. v Libici, 1570—80, Matěj Jahodka (Fragarides) Chrudimský, pro nábožnost a učenost ve městě velice oblíbený, 1581—93, Jan Tribulecius z Libkovic 1593 † 1595, Jan Trenčinský, prve far. v Třebenicích, 1595—97, potom opět Matěj Jahodka 1597 † 1604.

Po jeho smrti dala se bohoslužba z vůle konšelů v Kolíně po lutheránsku.

V letech 1604—1609 byli v Kolíně děkani: Jan Theofil Turriades z Prahy 1604—06, Blažej Borovský z Borovna 1606 ††), Michal z Poličky 1607—1609.

Dolejší konsistoř nerada viděla tyto změny; chtěíc tomu učiniti přítrž, oznámila r. 1609 po odchodu kněze Michala konšelům, že na jeho místo usaditi míní kněze Jana Raunera Stodského, dotud děkana ve Dvoře Králové. Ale Kolínští nechtěli ho přijmouti a požádali kněze Jana Kampana z Polné, aby k nim přišel a ujal se duchovní správy. Rauner odešel potom na faru do Ovčár a mnozí z Kolínských, kteří věrni byli starým řádům utrakvistickým, tam chodili. Jan Kampan, boje se konsistoře, děkanství nepřijal.

Poslední děkanové nekatoličtí v Kolíně byli tito: Achacius Městecký 1609 † 1610, Jan Kubín Církvický, dříve farář ve Chvátlinách, 1610—16, Jiřík Chiliades, dříve f. v Dobrovítově, 1616—22.

*) Vávra o. c. 130—31.

***) Vávra, o. c. 131—32.

***) Borový, Akta kons. I. 193—5; Vávra, o. c. 192—3.

†) Winter, Život círk. 120, 132

††) Vydal několik spisů, zvl. kázání; viz Jireček, Ruk. I. 89—91.

Prvním katolickým farářem v Kolíně v době pobělohorské stal se Jan Glodomasteus, rodem Polák. Ale, jak z dopisu jeho zaslaného arcibiskupovi Harrachovi dne 28. srpna 1624 vysvitá, zápasiti mu bylo s mnohými překážkami a příkořími. Snažil se vykořeniti jinověrectví a působiti ve prospěch náboženství katolického, ale nedocházel v tom podpory zvláště se strany světské. Vojáci posádkou v Kolíně ležící*) zjednali si predikanta k vykonávání svých bohoslužeb, a když někdo z nich v heresi zemřel, tu pochovali jej na hřbitově na místě posvěceném, nejsouce spokojeni s místem od faráře jim vykázaným. Rovněž i mnozí z měšťanů protivili se ustanovením církve katolické a nechtěli slaviti svátků církevních, jež farář s kazatelny ohlašoval, nechtěli přicházeti do kostela na mši sv. ani na kázání, ano někteří tajně v domech svých s predikanty konali schůzky a katolíkům, jichž malý počet byl, hleděli všemožně škoditi, popouzejíce proti nim vojáky. I prosil farář arcibiskupa za ochranu a za přimluvu u knížetě Liechtensteina, by zkrotil nezbednost těch lidí. Jinak že jsa již pokročilého věku a nedostáváje v Kolíně náležitého platu raději by na jinou faru se odebral**). Za nedlouho potom skutečně z Kolína odešel; byl později farářem u sv. Štěpána v Praze.

Roku 1625 byl v Kolíně ohlášen patent císařský, jímž právo podací k farám ve městech královských odevzdáno bylo arcibiskupovi pražskému; tím zbaveni byli Kolínští patronátního práva nad farou svou, což trvalo až do r. 1668.

Roku 1625 přišli do Kolína dva kněží missionáři z Tovařystva Ježíšova, aby lid Kolínský ve víře katolické vyučili; byli to P. Albrecht Chanovský a P. Ant. Raušar, ale práce jejich byla mařena zvláště tehdejšími proměnlivými běhy válečnými.

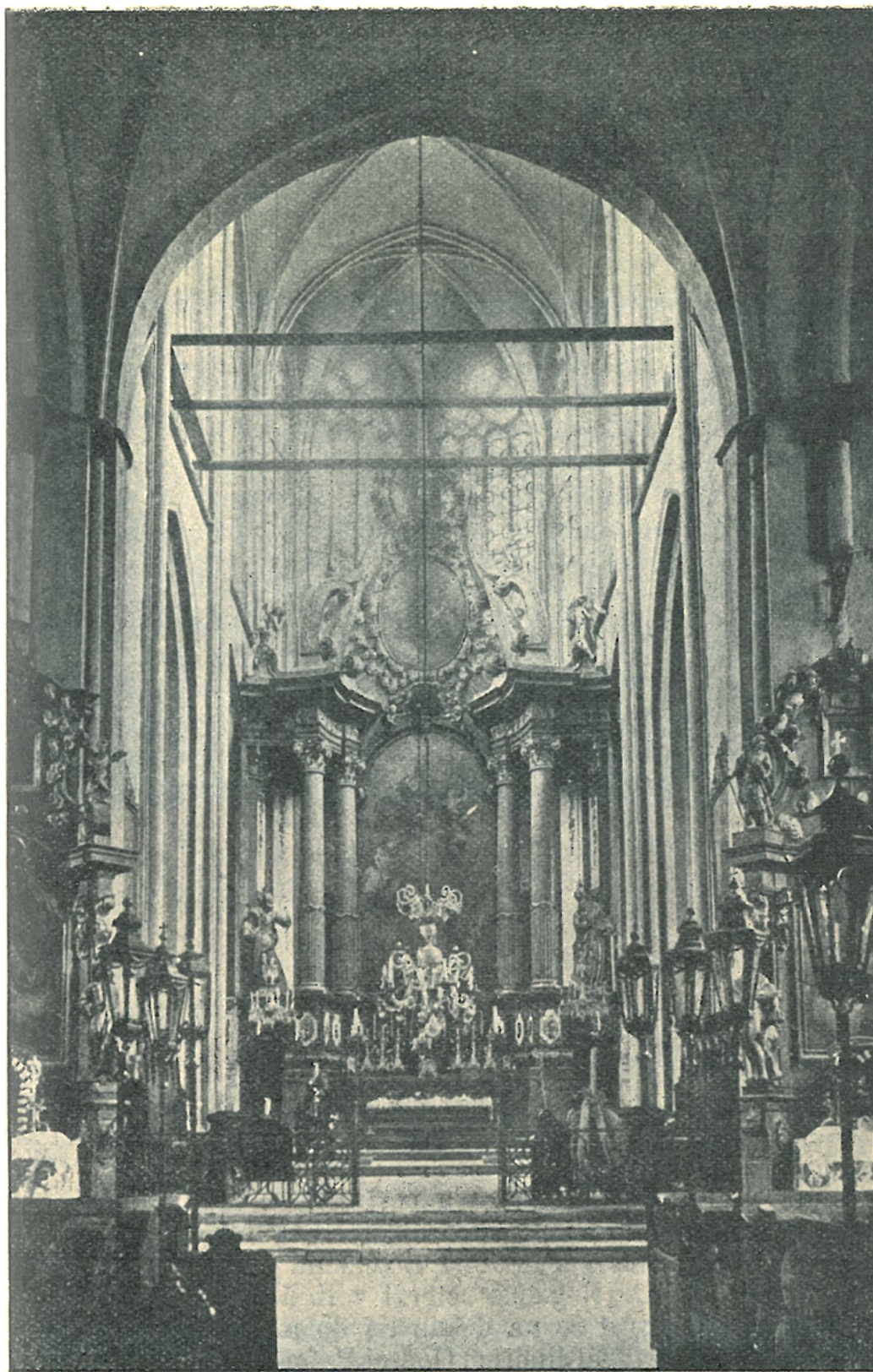
Děkanství Kolínské odchodem Glodomasteovým osiřelé bylo obsazeno teprve roku 1626 P. Martinem Ignaciem Vodným, cisterciákem z kláštera Sedleckého, jemuž pro malý počet duchovenstva přiděleny byly též opuštěné fary na panství Kolínském, a to: křechořská, novoveská, ovčárská a starokolínská, které odtud byly filiálkami Kolínského děkanství do r. 1682***).

Katolická reformace po velikých nesnázích a svízelných konečně roku 1623 dospěla tak dalece, že purkmistr, konšelé a starší obce na místě vší obce města Kolína mohli psáti dne 24. února kardinálovi takto: »Ve vší náležité šetrnosti Vaší Vysoce knížecí velebnosti a milosti netajíme, kterak z jisté vůle a řízením Pána Boha všemohoucího a J. C. Milosti krále pána nás všech nejmilostivějšího obec města našeho spolu s námi a jinými sousedy všemi k sv. římskému a apoštolskému náboženství jest přistoupila, začátek svůj podle horlivého v tom na-

*) Pluk jízdy vévody holštýnského; mužstvo bylo většinou vyznání evangelického.

***) Archiv arcib., opis v arch. zemském.

***) V á v r'a, o. c. 87.

Vnitřek děkanského kostela v Kolíně.

pomínání správcův církevních v témž náboženství od let čtyř berouce, jakož pak, z čehož Pán Bůh buď pochválen a J. C. M. král a pán nás všech nejmilostivější, nyní pak obzvláště všickni sousedé, tak obyvatelé, nad to víc i mládež mužského a ženského pohlaví k témuž sv. a pravému náboženství římskému katolickému den ode dne víceji přistupuje, čehož gruntovnější zprávu V. K. M. z vysvědčení jak p. páterův Jesuitův, tak i dvojí cti hodného kněze Martina Vodného, děkana našeho, nám v letu 1626 daného, kteréž k laskavým rukám V. K. M. in originali odsíláme, vzíti a vyrozuměti ráčíte. I majíce sobě od J. C. M. jakožto věrní poddaní a lidé katoličtí privilegia potracená zase navrácená, toliko na tom pozůstává, aby v příčině pardonu, prominutí pokuty zasloužilé, jako i jiným městům, obzvláště pak katolickým lidem nám milost učiněna býti mohla. Z té příčiny k Vaší V. K. M. jakožto vrchnosti přední duchovní nám v tomto království českém představené ve vší náležitě šetrnosti se utíkajíce poníženě prosíme, že v té věci za nás k J. M. C., aby taková pokuta pardonu nám od J. C. M. jakožto lidem katolickým, skrze lid vojenský nanejvýš zbědovaným prominuta byla, se laskavě přimluviti, k další pak potřebě naší podle z před jmenovaných nám daných vysvědčení tolikéž milostivě jménem Vaší V. K. M. testimonium s podpisem V. K. M. vydati naříditi laskavě ráčíte*). A kardinál Harrach hned 24. února vřele přimluvil se u císaře, jenž tou dobou dlel v Praze. Přimluvu svou zakončil slovy: »Račiz tedy V. M. C. k pokorným prosbám vrchního pastýře ušetřiti lidi, kteří byvše svedeni, proti V. M. hřešili«**). Tu císař již v březnu roku 1628 potvrdil Kolínským všecky jejich svobody a výsady

Den 15. května r. 1628 byl pro Kolínské velmi radostný. Všecka obec svolána byla do kostela sv. Bartoloměje a tu bylo čteno císařské potvrzení městských privilegií a slavně ohlášeno, kterak císař vrací obci všecky zabavené statky a důchody. Po tě konal děkan Vodný slavné služby Boží a zpíván chvalózpěv Ambrosiánský***).

Po Vodném, jenž roku 1630 stal se děkanem v Černém Kostelci, ustanoven byl za děkana Kolínského kněz Tobiáš Regalius z Menštejna, dotud děkan v Prachaticích; konsistoř dávajíc o tom purkmistru a radě městské zprávu nařizovala, aby mu »všelijakou počestnost a poslušenství jakožto představenému duchovnímu otci prokazovali, tak aby tudy církev svatá katolická v témž místě k lepšímu a většímu vzrůstu a vzdělání přijíti mohla«†). Ale Regalius setrval v Kolíně jen krátký čas; již r. 1631 odstěhoval se na děkanství do města Bělina.

Po něm následoval Jindřich Ondřej Hofman Jablonský, dotud farář v Načeradci, jenž býval dříve knězem evangelickým; byl

*) Arch. arc. Korresp. Harrach. fasc. I.

***) Krásal, Arnošt hrabě Harrach 589.

***)) Vávra, o. c. 109.

†) Arch. arcib. Em. 1616-32, fol. 24.

to muž učený, rozvážlivý, dobrého srdce, důvtipně myslí a ve svém povolání horlivý. Za něho vešlo v obyčej, že o slavnosti Vzkříšení Páně v Bílou sobotu konán byl slavný průvod po městě, při němž dětem ořechy a oplatky rozhazovány byly; o Božím Těle kladeny byly konšelům a starším, když velebnou svátost provázeli, svěcené věnce na hlavy*). Velikou péči měl děkan Hofman o chrám děkanský; rozbitá okna dal svým nákladem spraviti. Roku 1634 stal se děkanem v Čáslavi; zemřel roku 1646 v Praze, jsa tu farářem u sv. Vojtěcha na Novém Městě. Sepsal dvě knihy: »Ocularia neb oči skleněné starého Čecha« (1637) a »Zrcadlo náboženství« (1642)**).

Po Hofmannovi následoval Řehoř Textorides (1634), rodem z Glivice ve Slezsku***). R. 1638 dne 9. září osvědčili Kolínští svou horlivost ve víře katolické tím, že spolu s Kutnohorskými, Čáslavskými a jinými se účastnili slavného processí, v jehož čele byli císař Ferdinand III. a kardinál Harrach a jímž obraz P. Marie Staroboleslavské z Prahy do Staré Boleslavi byl přenesen. Textorides zemřel dne 18. dubna r. 1639. Za jeho nástupce ustanoven byl Tobiáš Ferdinand Regalius z Menštejna, jenž již dříve v Kolíně býval děkanem. Ten však místa svého pro události válečné prozatím nastoupiti nemohl, neboť Švédové dne 3. července r. 1639 obsadili Kolín a tu rozkázal nejvyšší vůdce jejich Banér, aby na děkanství Kolínské dosazen byl kněz evangelický Matěj Gryneus Přeloučský, jenž r. 1622 z Čech spolu s jinými byl vypuzen†). Ale z ničeho nevysvítá, že Gryneus u lidu Kolínského našel upřímnou příchýlnost. A také nebylo pobytu jeho v Kolíně na dlouze, neboť již dne 12. ledna 1640 po opanování Kolína císařským vojskem prchl.

Děkan Regalius nastoupil místo své v Kolíně 29. dubna roku 1640.

Roku 1642 dne 11. června Švédové vtrhnuvše do Kolína chrám sv. Bartoloměje hanebně obloupili a poskvrnili††). Při tom byl oloupen také děkan Regalius. I vypravil se 25. srpna po mši sv. na Červený Hrádek k panu Janovi Salazarovi pro podporu k obživení svému. Při navracení svému domů v noci u města v zahradách nenadále umřel, ač toho dne úplně byl zdrav. Chudičká byla pozůstalost jeho: truhla s některými chatrnými šaty a skrovnou částkou knih. Tělo zesnulého bylo dne 27. srpna v přítomnosti arcidiakona Kutnohorského a dvou páterů jesuitů v chrámě poctivě pohřbeno. Podávajíce o tom

*) Vávra, o. c. 123.

***) Vávra, o. c. 124—125.

***) Za něho osadníci ještě nebyli pevní ve víře katolické, jak vysvítá ze zprávy od tehdejšího vikáře podané r. 1637 konsistoři: „Parochiani omnes de haeresi suspecti, ad confessionem venire nolentes“. (Arch. arc. Liber I. proventuum 81.)

†) Opis listu Banérova datovaného 12. července 1639 v srch. arc. Parochialia C.

††) Vávra, o. c. 155.

všem arcibiskupovi Harrachovi zprávu, Kolínští pší: »A ačkoliv z povinnosti křesťanské o jinšího správce církevního rádi bychom žádati chtěli, ale že naše obec nedávných dnův od nepřitele k dokonalé ruině jest přivedena, takže pro velikou chudobu obyčejného platu nikoliv odvozovati a shledávati by nemohla a nemůže, za tou tehdy příčinou jsme se (do dalšího některého času, až by Pán Bůh nám a spolusousedům našim některé prostředky k obživení správce církevního poskytnouti ráčil) pana patera rektora pro blízkost cesty na Horách Kutnách, aby nám skrze své pány patery ve dni nedělní a sváteční službami duchovními posluhovali, dožádali . . . «*).

Arcibiskup odpověděl Kolínským mimo jiné: »Nemůžeme vás tajna učiniti, kterak vaši na nás vyloženou žádost dle otcovské péče a starosti již jsme předešli a naše povolení strany přísluhování ctihodnému knězi Adamovi Korčakovskému, děkanu Poděbradskému, minulého měsíce odeslali a tak vás zaopatřiti hleděli«**).

Když však děkan Poděbradský správu v Kolíně převzít nemohl, byl sem dosazen Pavel Petr Duchoslav Galli, rodilý z Kaňku. Byl to muž dobrý, vytrpěvší mnohé nehody a svízele; v Kolíně měl výživu velice skrovnou***). Pastýřská jeho činnost nesla u mnohých dobré ovoce; tak na př. r. 1646 o svátcích svatodušních přijalo 481 osob svátost pokání. Ale byli tehdáž v Kolíně přece nejedni, kteří byli na oko katolickými, avšak příkázání církevnímu učiniti zadost se zdráhali. Židé kolínští přes úsilí děkanovo znesvěcovali neděle a svátky veřejným prodejem na trhu a křikem, který při tom v samé blízkosti chrámu činili, rušili služby Boží†). Proti tomu děkan nedocházel podpory úradů světských, které ze ziskuchtivosti vše to přehlížely.

Děkan Galli působil v Kolíně až do smrti své roku 1662. V universitní knihovně Pražské chovají se dva jeho rukopisy, obsahující kázání nedělní a sváteční; v jednom z nich jsou kázání z let 1648—1654, ve druhém z let 1655—1660 ††).

Kostel děkanský byl po válce třicetileté ve velmi smutném stavu; střecha byla ztrouchnivělá, krytina potrhaná, okna z části vytlučená. Ale i ve smutných dobách zmíněné války pamatovali dobrodincové na kostel ve svých závětech a z odkazů těchto provedeny byly potom nutné opravy †††).

Když děkan Galli roku 1662 zemřel, arcibiskup dosadil na uprázdněné děkanství Jana Karla Sedleckého. Ten shledal

*) List z 28. srpna 1643. Arch. arc. Rec. ab a. 1643.

***) 3. září 1643. Arch. arcib. Em. 1642—1643 koncept. fol. 414.

***) Relatio de parochiis vicariatus Kaurzimensis z r. 1650.

†) Listy děkana Kolínského kard. Harrachovi 18. června 1646 a 23. února 1647. Arch. arcib. Rec.

††) Srvn. Jos. Truhlář, Katalog čes. rukop. c. k. veř. a univers. knihovny Pražské č. 118, 403.

†††) Vávra, o. c. 190—191.

kostel i děkanství zpustlé; žádal tedy konsistoř, by z pozůstatosti předchůdcovy nějaká část na nutné opravy byla dána*). Děkan Sedlecký zemřel již roku 1667, načež na jeho místo byl dosazen Vavřinec Marek Ant. Guigni. Ale již následujícího roku 1668 reskriptem císaře Leopolda I. ze dne 24. července vráceno bylo Kolínským k jejich prosbě právo patronátní. List ten, adresovaný král. místodržícím českým, zní: »Leopold z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše, uherský a český král atd. Vysoce urození, velební, urození a stateční věrní milí! Netajíme vás, že jsme se na poníženého toho při nás purkmistra, konšelův, starších obecních i na místě celé obce královského města Nového Kolína nad Labem vyhledávání tak milostivě naklonili a tu od J. M. císaře Ferdinanda Druhého jakožto krále českého pana děda našeho zvláště milého slavné a vzácné paměti na onen čas suspendovanou až dosavad v moci naší zůstávající kollaturu neboližto jus patronatus při kostelích jich i s tím vším, což k tomu od starodávna neb nyní přísluší, vedle jehož by oni Kolínští jak nyní tak i budoucně děkana neb správce své duchovní a kostelní osoby, však příkladné, hodné a spůsobné presentirovati a za konfirmaci neb potvrzení jich, kdež náleží, žádati mohli, z jistých pohnutelných slušných příčin (dokudž by víře svaté samospasitedlné římské katolické, v kteréž nyní dle zprávy nám dané horlivě upevněni jsou, setrvali) zase navrátiti a nic odtud nevyjímajíc úplně postoupiti ráčili, vám při tom milostivě poroučejíce, abyste to, kdež náleží, ad notam vzíti, nad týmž obdařením jich Kolínských netoliko každého času ruku ochrannou držeti a je při tom náležitě chrániti, ale brzy to dále, kdež toho za potřebí uznáte, intimirovati nepomíjeli, věduce, že na tom milostivá vůle naše císařská a královská naplněna bude«**).

Za hrozného moru r. 1680, kdy ve čtyřech měsících zahynulo 826 lidí, zemřel i děkan Guigni; duchovní správy ujal se P. Raimund Palatin, kapucín z kláštera kolínského, a po něm, když i on moru podlehl, P. Rogatus, kapucín z Prahy; ale i ten brzo na morovou nákazu zemřel. Do Kolína vysláni pak byli z Prahy dva jiní kapucíni, kteří duchovní správu ve městě vedli až do února r. 1681, kdy nastoupil nový děkan Jan Ant. Střebský, rodem ze Střebeska u Příbrami, jenž dotud byl farářem v Žiželicích.

R. 1672 František Střelovec ze Střelic dal na svůj náklad postaviti na náměstí Kolínském kamenný sloup se sochou P. Marie***).

Děkan Střebský byl muž čilý a příčinlivý. V kostele dal postaviti nový oltář a obnoviti varhany; pořídil také pěkné ciborium stříbrné, dobře zlacené. R. 1696 založil bratrstvo Nanebe-

*) List v arch. arcib. rec. 1662.

***) Kniha Kolínská II. část, fol. 26.

***) Arch. arcib. Rec. ab a. 1682.

vzetí Panny Marie. Byl pilným spisovatelem; v rukopise zůstavil 48 svazků kázání, 10 knih obsahu filosofického a bohosloveckého a modlitební knížku »Duchovní poklad«. Živ jsa skrovně užil nařádaných peněz k dobrým účelům: založil nadaci 1000 zl., určiv úroky z jistiny té pro kaplana při děkanství, a mimo to roku 1693 nadaci studentskou, dav k tomu účelu 6000 zlatých rýnských. Nyní obnaší jmění nadační 65.248 K; z výtěžku dotovano jest 6 míst s ročním platem po 426 K. Stipendistům uložena povinnost ve dny sváteční v metropolitním chrámu sv. Víta, nebo v kostele Všech Svatých, nebo ve Svatojiřském kostele ministrovati, za zakladatele ráno a večer se modliti a za spásu duše jeho podle možnosti několik mší sv. buď čísti dáti anebo je čísti sám, kdyby stipendista stavu duchovnímu se věnoval. Nadaci udílí c. k. místodržitelství v Praze na presentaci metropolitní kapitoly pražské*).

R 1706 zvolen byl děkanem Michal Frant Černý, doktor filosofie a bakalář theologie, kněz dobrý a horlivý, v zapisování pamětních věcí pilný. Působil zde až do smrti (r. 1728); byl čestným kanovníkem boleslavským a vyšehradským, jakož i arcib. vikářem.

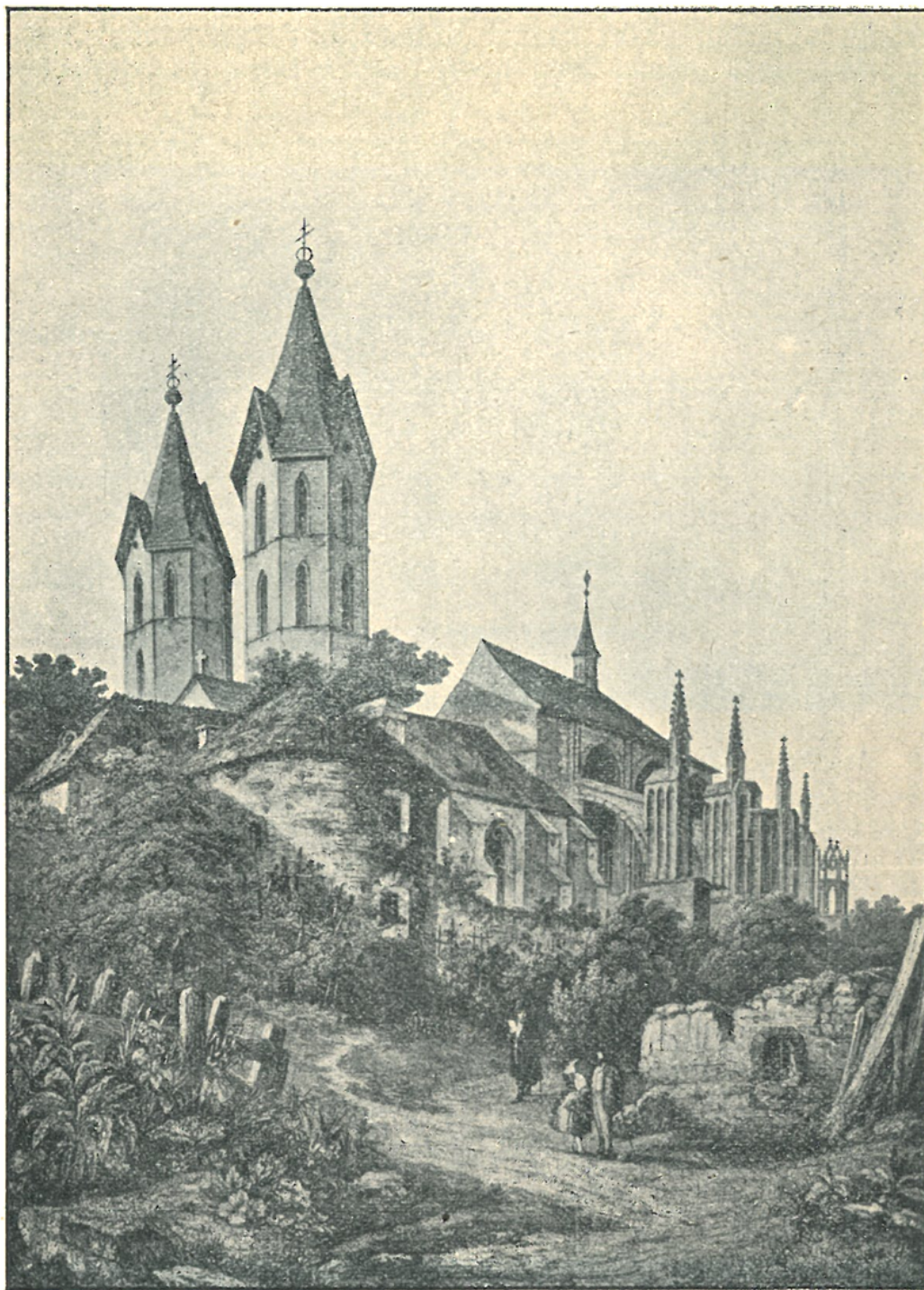
Po něm městská rada ke přání cís. rychtáře Jiřího Formandla zvolila r 1728 za děkana syna jeho Ant. Formandla. Ten za 22leté správy své přihlížel ke zvelebování kostela a služeb Božích, k čemuž scházelo se hojně prostředků. Z příspěvků těch dal děkan nově zlatiti hlavní oltář, pro nějž dal od Petra Brandla vymalovati krásný obraz sv. Bartoloměje a j.; mimo to dal r. 1733 vystavěti vlastním nákladem na hřbitově sv. Bartoloměje novou kostnici.

Po děkanovi Formandlovi, jenž zemřel roku 1750, následovali: Frant. Manes († 1755), Liborius Dittmann (1756, zemřel 1780, kněz v povolání horlivý, jenž obnovil zaniklé bratrstvo růžencové, opatřil novou skvostnou monstranci a dal přestavěti hranici zvonovou na zvonici; dotud zvonilo se, jako ještě nyní v Kouřimi, tak, že při zvonění obracely se zvony vzhůru, čemuž říkali »zvonění po husitsku«; r. 1759 pořizeno bylo 14 obrazů křížové cesty, jež téhož roku posvěceny byly od zasmuckého guardianana Mariana Lepperta), Václav Čapek (1780). Za tohoto děkana zrušeno bylo roku 1785 starobylé bratrstvo literátské v Kolíně, jehož členy bývali přední měšťané Kolínští, pěstující chrámový zpěv a hudbu.

R. 1796 dne 24. července vznikl veliký požár, jímž zničen byl kostelní krov, věže i s hranicí zvonovou; zvony při tom rozlité spadly a rozbily se. Oheň vnikl z věže na kruchtu a strávil varhany, pak v kostele lavice, veliký hlavní oltář s obrazy, relikviáři, 14 svícny, monstranci a ciboriem. Shořely tu korouhve kostelní i cechovní, pak oltář sv. Josefa, Floriána, starobylá

*) Studijní nadání v král. Českém I. 314 násl.

gotická archa, jež dříve bývala hlavním oltářem. Oltáře svat. Jana, Václava a Barbory byly porouchány. A tak krásný chrám byl hrozně zruščen, bez krovu a s rozpraskanými okny, v nichž starožitné malby na skle skoro docela přišly na zmar.

Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně. (Dle rytiny Rybičkovy z r. 1851.)

Městská rada Kolínská postarala se nejprve o to, aby na kostel dán byl nový krov taškami krytý, což dokonáno bylo již

v prosinci r. 1796; věže zatím přikryty nízkými jehlanci šindelem krytými a jen na zvonici dán byl baňatý krov s lucernou, kdež zavěšen umíráček. Kostelník Karel Bobrovský postavil pak z vlastního důmyslu prozatímní hlavní oltář, k čemuž magistrát koupil v Kutné Hoře obraz sv. Bartoloměje od Brandla (z některého zrušeného kostela). Trošky zkažených zvonů byly pečlivě sebrány; z nich pražský zvonář Kühner ulil čtyři zvony; byli to: Bartoloměj (vážíci 2834 liber), Jan a Pavel (1357 liber),

Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně. Pohled od západu.

Florian (685 lib.); mimo to dva malé, jimž lid říkal »Kohoutek« a »Slepička«. Dne 26. září 1797 bylo těmito zvony poprvé zvoněno; krásný jejich hlas a souzvuk dosud budí všeobecný podiv. Potom ze záduší, z prostředků městských a i z dobrovolných darů, jež neúnavně sbíral kostelník Bobrovský, poznenáhla skupovány byly potřeby a ozdoby chrámové. Roku 1797 zjednána monstrance a ciborium, r. 1798 obnovena křížová cesta. R. 1799 zakoupen byl v Pacově za 200 zl. veliký oltář slohu barokového ze zrušeného kostela karmelitánů tamějších; oltář ten postaven byl v presbytáři a do něho dán byl obraz, jež maloval Jos. Kramolín r. 1801. Nový tabernakl zhotovil řezbář Mezdřický v Českém Brodě za 150 zl. a za 28 zl. pořízen byl přístroj na zdvihání a spouštění monstrance. Roku 1803 byl

celý tento oltář nově pozlacen; roku 1800 postaven nový oltář sv. Floriána. Roku 1801 koupeny v Kutné Hoře nové veliké varhany, pro něž musila býti kruchta zvětšena; r. 1868 byly varhany přestavěny od Ant. Mölzra tak, že kruchta mohla býti zase zmenšena.

Po děkanu Čapkovi, jenž zemřel r. 1802, následovali: Jos. Teisinger (1802 † 1848), muž důstojný a příkladný, jenž byl k chudým tou měrou štědrý, že sám chud zůstával a chud zemřel), Jan Lindner (1848 † 1877; byl od r. 1865 kn. arcib. vikářem, od r. 1875 kanovníkem boleslavským), Jan Svoboda, rodák chrudimský, jenž dříve po 29 let v Kolíně jako kaplan horlivě působil a potom i jako děkan velikých zásluh sobě získal*).

Roku 1847 dány na průčelní věže nové krovky: vysoké jehlance štítkové, břidlicí kryté.

Ve velikém nebezpečí byl kostel děkanský v noci na 26. října 1869, když od hořící stodoly vyletěl žhavý oharek na krov zvonice, kterýž shořel i s umíráčkem; také krov severní průčelní věže ohněm vzplanul; na štěstí nešířil se oheň dále, takže zvony byly zachráněny. Dle návrhu architekta Jos. Mockra byla zvonice opatřena kamennou pavlačí gotickou s krovem stanovitým, anglickou břidlicí krytým; severní průčelná věž přikryta byla novým jehlancem bez štítků.

Roku 1878, kdy slaveno bylo 500. výročí smrti Otce vlasti Karla IV., ustavil se permanentní komitét, jehož účelem bylo pečovati o restaurování památného chrámu děkanského. Roku 1881 požádán byl stavitel chrámu Svatovítského J. Mocker, aby vypracoval restaurační plány; dodal je již počátkem roku 1882 a ještě téhož roku počalo se s pracemi opravnými a to na zevnějšku obnovou poškozených fiál a opěrných oblouků. Práce tyto, během tří let, do r. 1884 provedené, vyžadovaly nákladu téměř 15.000 zl.; sbírkami sešlo se téměř 10.000 zl.

R. 1885 ve dnech 5.—15. září konali v kostele děkanském missii redemptoristé; zakončení missií oslavil sám kníže-arcibiskup Schönborn, zavítav dne 14. září do Kolína a vykonav svěcení kříže, jenž postaven před portálem děkanského kostela.

Velezasloužilý děkan Svoboda zemřel r. 1889 29. prosince; roku 1890 zvolen byl za jeho nástupce Frant. X. Růžička, dotud kaplan Kolínský.

Roku 1891 přelit byl puklý zvon »Bartoš« (»Bartoloměj«) zvonařem Pernerem v Budějovicích a posvěcen dne 22. listopadu gen. vikářem Msgr. Ant. Horou.

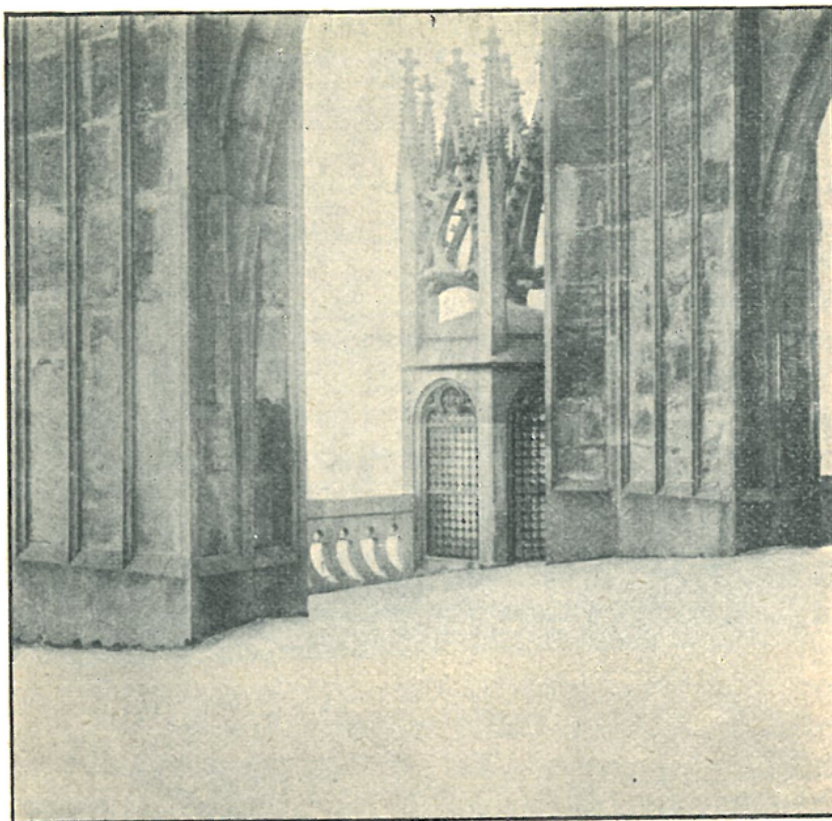
Roku 1893 ve dnech 23.—25. června uděloval J. E. kard. Schönborn v Kolíně svátost sv. biřmování; r. 1902 ve dnech 14.—17. května J. E. kardinál Skrbenský.

*) Sepsal „Dějiny kaple Rodičky Boží v Kolíně“ (1882) a „Nebeský lékař Kristus Ježíš“ (o obrazu sv. Salvatora v Chrudimi) (1880).

Roku 1904 započato poznovu s důkladnou opravou děkan-
ského chrámu.

Roku 1905 obnovena byla »Jednota pro opravu chrámu
sv. Bartoloměje v Kolíně«, jež vzala na sebe péči o sebrání
nákladu na vnitřní úpravu; během roku sebráno bylo více než
5.000 K.

Pro práce restaurační přeloženy byly na podzim r. 1904
služby Boží do kostela klášterního.

Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně: Na plošině nad kaplemi kolem
presbytáře; ozdobná vížka schodiště sem vedoucího.

Obsáhlá oprava děkanského chrámu sv. Bartoloměje*) pro-
vádí se dle předběžných plánů a návrhů zemřelého architekta
Josefa Mockra, stavitele při dómu sv. Víta v Praze, řízením
c. k. stavebního rady Ludvíka Lablera, nákladem státu, země,
města Kolína a Jednoty pro opravu chrámu toho.

Náklad na opravné práce rozpočten na 238.813 K; v to
však zahrnuta jest pouze architektonická rekonstrukce a oprava
zevnější; na vnitřní úpravu bude nutno potřebné obnosy opatřiti
soukromými sbírkami.

S opravnými pracemi počato bylo 16. září 1904 a roz-
vrženy jsou na plných 6 let, tak že teprve roku 1910 chrám
ten veřejnosti bude přístupen. Především odkryty základy, jež

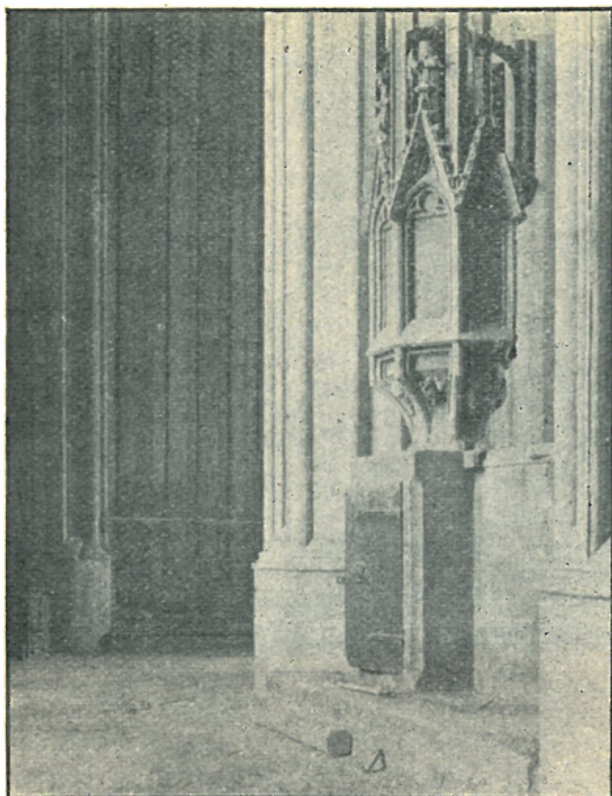
*) Stať o restauračních pracech napsal vdp. děkan J. Sixta.

na straně severní ve hloubí $1\frac{1}{2}$ *m* spočívaly na shnilé skále rulové, na jižní pak na násypu a jsou asi 2 *m* hluboké. Zvětralé zdivo bylo vysekáno, shnilá skála odstraněna a nahrazena kamenem modrákem. Veliké opatrnosti bylo třeba především u severní věže, jejíž mohutné zdivo pro špatné základy se trhalo. K zabezpečení jeho spojena byla věž s městskou zvonici opěrným obloukem. Opěrné pilíře v pozdějších dobách ke zdem staré partie chrámové jen přistavené, znovu byly zřízeny, s massou zdí spojeny a nově vyzděny.

Když tímto opatřením bylo zdivo lodí i věží zabezpečeno, přikročeno k rekonstrukci štítu mezi starou částí chrámovou a gotickým vysokým presbytářem, po smrti Karlově jaksí jen prozatímně postaveného. Štít tento z drobného a chatrného materialu spočíval na dvou posledních mohutných pilířích staré části chrámové a na vítězném oblouku. V plánech Mockrových navrhováno bylo vítězný oblouk zvýšiti, aby byl zjednan volný pohled na překrásné zauzlení klenby presbytáře. Od úmyslu toho však během opravy bylo upuštěno a vítězný oblouk zesílen klenutým pásem z cihel, aby spíše unesl massu zdiva nového, goticky vypraveného štítu. To byla technicky nejobtížnější část prací opravných. Práce ta byla hotova do července r 1906. Po té nově zřízena schodiště na obě věže a obnovena veliká okna presbytáře, jehož střecha byla zvýšena a pokryta prejzy. Štíhlá vížka sanktusová korunuje překrásný prospekt chrámu se strany východní. Během r. 1907 snesena i střecha se staré partie chrámové, chatrná římsa po celé délce nahrazena novou, zvýšená střecha nad loděmi pokryta prejzy a počato i s opravou oken, jak v lodi chrámové, tak i v ochozu. Současně strhána byla i římsa na gotickém ochoze, nahrazena novou a opatřena bohatě ornamentovanou galerií, již vhodně doplňuje řada 15 gotických chrličů. Mezi tím uvnitř chrámu opravováno bylo kvádrové zdivo pilířů i stěn, klenbových žeber i klenutých pásů. Při škrabání staré omítky nalezeny byly ve staré partii chrámové na 4 místech dosti zachované zbytky původních ornamentálních i figurálních maleb. Spolu také očistěny a opraveny znalci všeobecně obdivované hlavice pilířů, jichž ornamentální výzdoba teprve teď k náležité příšla platnosti. Jeť tu na 100 hlavic, z nichž každá jiný nese rostlinný motiv.

V roce 1908 sneseny především nestejně vysoké střechy obou věží, jež potom novou vazbou byly o 4 *m* zvýšeny a prejzy pokryty; každá stěna osmiboké věže vyvedena byla ve štítek ozdobený trojlistou kružbou a pěknou růžicí. Mezi jednotlivými štítky umístěn chrlič. Zdivo věží stejně jako zdivo staré partie chrámové bylo pouze vyspárováno. Zazděná okna čtyř poschodí věží byla vybourána a opravena. Toho roku byl chatrný portál u severní věže nahrazen novým, opukovým, a zbytky jeho uloženy v pražském lapidariu. Na jaře roku 1909 hlavní zřetel obrácen byl ke kruchtě, kdež teprve po odstranění omítky se ukázalo, že všechno zdivo kvádrové v pilířích, klenutých pasech

i žebroví kleneb jest úplně zničeno ohněm, jenž roku 1796 celé město a chrám byl zachvátil. Tato práce vyplnila celé léto r. 1909. Všechna okna chrámová nákladem jednotlivců nově byla zasklena: 8 oken v presbytáři sklem katedrálním, jež propouští do velebných prostor svatyně celé proudy světla zeleně zabarveného, 7 oken v kaplích ochozu a 4 v lodi opatřena figurální výzdobou dle nákresů Urbanových a Klusáčkových, kdežto úzká okna staré partie chrámové držena jsou jen ve světlých tónech

Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně: Sanktuář.

s rostlinným ornamentem. Na podzim letošního roku položena nová žulová dlažba, vypsán konkurs na dodání nových varhan o 34 rejstřících a zadána oprava starých lavic. Příští rok bude nutno opravit ještě krásné gotické sanktuarium a postarati se případně o nový hlavní oltář. K odstranění starého, sem r. 1799 ze zrušeného kláštera v Pacově převezeného hlavního oltáře svoluje ústřední komise jen pod tou podmínkou, že bude zachován a na příhodném místě veřejnosti přístupným učiněn. Vyjednává se o vrácení jeho do Pacovského kláštera, jenž v posledních letech majitelem rytířem Weissem z Tessbachu byl opraven.

Z hlubokého ponížení se pozvedající chrám sv. Bartoloměje volá ještě po opravě velikého portálu v přechodním slohu v západním průčelí. Město Kolín uvolilo se, že během příštího roku o opravu jeho svým nákladem se postará.

Děkan Frant. Růžička, k. a. notář, odebral se roku 1908 na odpočinek do Kutné Hory, kdež r. 1909 zemřel. Nástupcem jeho stal se Václav Sixta, dotud kaplan Kolínský.

*Chrám sv. Bartoloměje**) stojí na nejvyšším místě města v jihovýchodním koutě starých hradeb.

*) Sryn. K. B. Mádl, Soupis památek hist. a uměl. polit. okresu Kolínského, str. 19 a násl.

Část západní o třech lodích jest starší, ze stol. XIII., část východní, totiž presbytář obklopený ochozem a řadou kaplí, jest, jak již výše bylo řečeno, dílo Petra Parlěře, a započala se stavěti roku 1360.

V západním průčelí jest hlavní portál, jehož bohatá architektonická i plastická výzdoba požáry téměř úplně byla zničena.

Po stranách průčelí, do stavby samé jsouc pojaty, stojí věže, jež nad průčelím přecházejí v osmihran a zakončeny jsou střechami jehlan-covými.

Lodi mají pět klenbových polí, z nichž nejvýchodnější má délku dvojnásobnou. Při bocích zevně stojí hranolové opěrací pilíře, z nichž ke zdem jdou oblouky tak, že pod nimi podél zdi jest volný průchod.

Ke střednímu poli jižní boční lodi přiléhá kaple P. Marie, zbudovaná kolem roku 1525 nepochybně nákladem vладыky Adama Semechovského ze Semechova, na venek pěti stranami osmiúhelníka vystupující s paprskovým žebrovým klenutím. Později o kapli tuto pečoval měšťan Valentin Kokovský; jeho manželka Alžběta umírající roku 1694 zřídila při ní mešní nadaci. Kokovský byl tu roku 1701 pohřben; po něm dosud sluje kaple tato „kaplí Kokovskou“.

Na straně severní, v druhém poli od strany západní, jest boční ozdobný vchod, v jehož nadpraží (tympanonu) vytesáno jest tabernakulovité pole s dvěma anděly po stranách. V poli čtvrtém na téže straně je vchod zakončený hrotitým obloukem.

Presbytář zevně jest zakončen devíti stranami osmnáctiúhelníka, k nimž připojují se na západní straně dvě pole rovnoběžná. Střídá se tu vždy stěna plná se stěnou prolomenou širokým čtyřdílným oknem s kružbou. Nároží ozdobena jsou dvojbokými pilířky zakončenými fiálami, mezi nimiž jest kamenné ozdobné zábradlí. Tato nižší část obsahuje šest trojbokých kaplí, sakristii a ozdobně klenutý ochoz. Místo střechy jest tu nakloněná dlažba, nyní cementovaná. Vede sem na straně severní točité schodiště zakončené krásnou prolamovanou korunovitou vížkou. Na plných zděných bocích nižší části spočívají opěrné pilíře s oblouky jdoucími k bokům vysoké střední části presbytáře, zakončené čtyřmi stranami osmiúhelníka, k nimž k západu na každé straně dvě další pole se připojují. Všechny tyto boky prolomeny jsou širokými šestidílnými okny s bohatými kružbami. Celá stavba má kryt břidlicový.

Uvnitř jest celá stavba sklenuta křížovými žebrovými klenbami. Největší výška klenby staré části jest téměř 15 m, části nové 23 m; jest tudíž nová část značně vyšší nežli část stará.

Kaple, jež jako věnec presbytář obklopují, jsou (počínajíc od strany jižní): 1. sv. Václava, v níž mělo oltář svůj bratrstvo literátů kolínských, 2. sv. Jana Nepom.; oltář ke cti tohoto světce založil veliký ctitel jeho Antonín Dominik Jindra z Orebthalu mezi lety 1716—22; 3. sv. Barbory; tuto kapli měl v opatrování bohatý rod Šperlinků již roku 1694 a postavil tu pěkný oltář; měl v ní i svoji kryptu; 4. sv. Kříže, původně cechu řeznického; později (r. 1737) ujal se jí zámožný řezník Jan František Pábíček; 5. sladovnická s oltářem Narození Páně; sluje též „Kolo-vratská“, poněvadž jest v ní náhrobní kámen Jana Žehrovského z Kolo-vrat († 1473); 6. mlynářská n. pekařská s oltářkem sv. Filomeny, který roku 1670 postavil Jiří Formandl, jenž tu pro rod svůj zřídil kryptu.

Hlavní oltář jest vysoký, barokní, s obrazem „Apotheosa sv. Bartoloměje“ od Jos. Kramolína z r. 1801.

V kapli sv. Barbory stojí oltář barokní z roku 1749 s obrazem od Jos. Kramolína. V kapli sv. Kříže na oltáři jest veliký krucifix v životní velikosti, se sochami P. Marie a sv. Jana Ev. po stranách, z r. 1738.

Pozoruhodné jest kamenné sanktuarium z konce XIV. stol. v podobě ozdobné gotické vížky; rovněž tak povšimnutí zasluhuje cínová křtitelnice ulitá roku 1485 mistrem Ondřejem Ptáčkem v Kutné Hoře.

Ve zvonici poblíž severozápadního nároží kostela o sobě stojící, roku 1504 zbudované a po vyhoření roku 1869 dle plánů Josefa Mockra

roku 1872 v nynější podobu upravené, visí celkem šest zvonů, z nichž největší „Bartoloměj“ má tyto nápisy: „Hlas můj života je hlas, do chrámu pojdte, volám vás!“ „Léta Páně 1891 za panování císaře a krále Františka Josefa I. přelit jsem byl ze zvonu Bartoloměje, který po hrozném požáru r. 1792 ulit byl ze zbytků zvonu Vůžana“. „Když byl v král. městě Kolíně starostou JUDr. Ant. Cyvín, děkanem dp. Fr. X. Růžička, přelit jsem byl od A. Pernerera a syna v Českých Budějovicích a opět pokřtěn na jméno Bartoloměj“. Ostatní zvony ulil Jan Václav Kühner v Praze roku 1797; jen zvon nejmenší jest z r. 1784.

Na bývalém hřbitově kolem kostela se rozkládavším stojí v rohu jihovýchodním kostnice roku 1733 vystavěná a r. 1848 opravená péčí děkana Svobody, jenž také svým zakročením ji zachránil, když roku 1887 měla býti zbořena. Jest to zajímavé stavení barokní: z boků středu čtvercového, jehlanovou vížkou s lucernou zakončeného, vystupují polokruhové nižší apsidy. Oltář jest sestaven z lidských lebek a hnátů, jimiž i stěny jsou vyzdobeny.

Klášteř OO. Kapucínů*). Reformací katolickou za arcibiskupa pražského, kardinála Arnošta hraběte Harracha, vráceno byla královské město Kolín zase víře katolické; za posledních však let pana děkana Petra Pavla Duchoslava Galliho z Kaňku (1643—1662) byla nedostatečnost duchovní správy patrnější a patrnější; kaplana starý, často churavý a závratí stížený kněz při tehdejší nedostatečnosti dostati nemohl a k tomu spravoval ještě faru starokolínskou, konárovičskou, ovčáreckou, veltrubskou, novoveskou, křečhořskou a lošanskou. Když 8. září 1662 zemřel, dosadil arcibiskup na jeho místo kněze Jana Karla Sedleckého, starce neduživého.

Proto požádal městský magistrát (20. října 1660) provinciála řádu kapucínského, P. Samuela Greifenfelsa z Pilsenburku, aby dostal některého kněze na výpomoc duchovní správě; doložil také, že by se kapucíni mohli v Kolíně usaditi. Žádosti bylo vyhověno na kapitole (sjezd představených kapucínské provincie, konaný vždy po třech letech za příčinou voleb provinciála a jeho rádčů) v Pasově dne 18. května 1661. Do Kolína byli posláni dva řeholní kněží, horliví kazatelé: P. Vojtěch a P. Ladislav**).

Mezi tím dovolil kardinál Harrach (26. července 1661) založení kláštera a rovněž i císař Leopold projevil souhlas

*) Stať tuto sepsal vdp. P. Aug. Kubes.

***) P. Vojtěch Václav Celler svobodný pán z Rosenthalu byl rodákem kolínským. Otec jeho, Kašpar Celler, býval hejtmanem na zámku kolínském (1616 - 1620) a povýšen byv do stavu svobodných pánů s přídomkem „z Rosenthalu“, bydlil na statku nedaleko Kolína. Václav vstoupil do řádu kapucínského 10. dubna 1644; zastával úřad kazatelský a jako kvardián u sv. Josefa v Praze poslán byl na výpomoc do Kolína, kdež za churavého děkana horlivě působil. Roku 1662 jmenován byl prvním superiorem v Kolíně, kdež až do r. 1664 o usazení kapucínů se přičiňoval. Zemřel v Praze u sv. Josefa 19. června 1667. — P. Ladislav Perlenec, rodem z Bíliny, vstoupil do řádu 17. října 1650. Horlivě jako kazatel působil v Chrudimi, odkudž poslán byl do Kolína; po odchodu P. Vojtěcha roku 1664 stal se superiorem a řídil stavbu kláštera i kostela až do r. 1668. Ustanoven byv kazatelem v Sušici, přičinil se o stavbu kaple sv. Andělů Strážců, známého poutního místa nedaleko Sušice. Zemřel v Opočně 30. května 1690.

(v Prešpurku dne 1. března 1662); souhlas císařův zaslán z české kanceláře v Praze místodržícím a královské komoře České dne 9. září 1662.

Představení řádu měli tudíž dovolení založiti v Kolíně klášter, neměli však peněz na stavbu. Uvažovali o tom na kapitole 15. září 1662 v Linci, jmenovali P. Vojtěcha prvním superiorem, jenž měl Kolínským oznámiti, že kapucíni místo sice přijímají, pro nedostatek však peněz že se stavbou kláštera dlužno posečkati, až se najdou dobrodinci.

Kostel nejsv. Trojice při klášteře OO. Kapucínů v Kolíně.

Pro oblibu, již se řád tehdy v Čechách těšil, vyskytli se příznivci záhy. Na prvním místě jmenovati sluší paní Eleonoru hraběnkou Nosticovou, rodem kněžnu Popelovou z Lobkovic, manželku Jana Hartvíka hraběte Nostice, zakladatele kláštera kapucínského ve Falkenavě, která věnovala na založení kláštera 7.500 zl. Pak zasluhují zmínky: paní Zuzana Čabelická ze Soutic, která darovala 2.300 zl.; dále Adam Jaroslav Šafman z Hemmerlesu na Konárovicích, jenž za živa i odkazem daroval klášteru úhrnem 2.100 zl.; on i členové jeho rodiny byli pochováni ve hrobce pod klášterním kostelem; pak dlužno jmenovati měštana kolínského, rytíře Jana Baraliče z Biháče, jenž přispěl 1.000 zl. na stavbu, hraběte Hanuše z Trautmannsdorfu na Pečkách, hraběte Václava Jiřího ze Sternberku na Radovesnicích, Jeremiáše Spiru, někdejšího primatora kolínského a j. v.

Štědrostí dobrodinců a příznivostí měšťanů kolínských bylo umožněno, jednati roku 1664 o koupi stavebního místa pro klášter. Prozatím bydlili kapucíni v domě Petra Pokorného, zvaného Všetečka (na rohu Rubešovy ulice), v němž i mši svatou sloužili, z počátku jen pro sebe. Když však věřící žádali, aby se jí směli účastňovati, dovolil kardinál Harrach (13. října 1664), aby v domě zřízena byla kaple a věřící na služby Boží svolávání byli hlasem zvonu.

Když tudíž na stavbu kláštera bylo lze pomýšleti, jmenoval na jaře téhož roku 1664 provinciál, P. Michael Angelus, dva měšťany kolínské: Jiřího Eberta, spoluradního a měšťana kolínského, a Jiřího Formandla, správce úřadu purkmistrovského, syndiky apoštolskými, kteří by jménem řádu koupi pozemkův umluvili. Za stavební místo pro klášter vyhlédnuta prostora před branou Horskou, kde stála skupina dvorů, chalup a domků většinou pustých.

Majitelé byli svolni, takže již 31. května 1664 stala se smlouva trhová, kterou koupeno bylo za 912 zl. třináct gruntů pro klášter. Částka byla vyplacena majitelům 20. června a ještě téhož dne všechno zapsáno do městských knih. Držiteli zmíněných gruntů byli: Šimon Bělský, primator, Anna Bezdružická, Michal Salaj z Cifry, cisařský rychtář, Matěj Kvasnička a Anna Karásková; obec postoupila tři grunty a uličku a královská komora prodala zabavený grunt po Matěji Maříkovi, někdy obročním písaři zámeckém. Dvorním dekretem ze dne 25. dubna 1666 osvobozeny pozemky od berní.

Stavba kláštera počala roku 1666 a stavělo se až do zimy 1667, kdy ubytovali se v něm dva kněží a dva bratři laici. Základní kámen k budově klášterní posvětil a položil kutnohorský děkan, Jan Klular.

Nákres ke stavbě zhotovil a stavbu dle prostého kapucínského slohu řídil P. Bruno, rodem z Českých Budějovic*).

Klášter i kostel byly dostavěny roku 1671. Proto požádán arcibiskup Pražský Matěj Zoubek z Bílenberku, aby kostel vysvětil. Svěcení vykonáno 28. června o neděli 6. po sv. Duchu. Arcibiskup zasvětil kostel a hlavní oltář ke cti a chvále Nejsv. Trojice, poboční oltář na straně epištolní ke cti sv. Felixe Kantaličského a na straně evangelijní ke cti sv. Antonína Paduánského. Podobně oltáře v postranních kaplích byly posvěceny: v kapli na straně epištolní (sošku Panny Marie darovali cisterciáci ze Sedlce) ke cti vtisknutí pěti ran Sv. Františka a v kapli na straně evangelijní ke cti sv. Anny.

Tím dokonáno bylo založení kláštera nákladem 25.600 zl. Téhož roku zavedena také klausura a na kapitole vídeňské

*) P. Bruno byl oblečen v roucho řádové 12. srpna 1646. Vynikl jako stavitel několika klášterů. Do Kolína přišel 1666, kdež řídil stavbu, od r. 1668—71 byl superiorem a od r. 1671—1674 kvardiánem. Potom stavěl kláštery v Opočně, Zatici a Rumburku, kdež zemřel 6. ledna 1683.

28. srpna jmenován prvním kvardiánem stavitel kláštera P. Bruno.

Kláster byl sice založen a postaven, neměl však tak zvaného »fundatora« který by o udržování budov, opravy klášterní a kostelní, výživu řeholníků atd. pečoval. Za to měšťané kolínští, okolní šlechta a lid venkovský slibovali, že na klášter stále almužnou pamatovati budou a také nikdy prosícího bratra nepouštěli s prázdnou. Z panství císařských naturalie a dříví udělovány byly přes 100 let. Ze všeho toho udržel se pouze dobrovolný příspěvek roční hrabat Kinských v Chlumci.

Vnitřek kostela nejsv. Trojice při klášteře OO. kapucínů v Kolíně.

Roku 1672 svolilo město na žádost P. Brunona, aby do kláštera zavedena byla městská voda, »poněvadž jest ten klášter obci pravým klenotem na rozmnožení cti a slávy Boží a spasení duší«. Projevili naději, že kapucíni obyvatelstvu vždy za to vděční budou, jakož vyjádřeno jest mezi jiným také ve smlouvě vzájemné: »Naděje také pevná a dokonalá jest, že velebný klášter tolikéž J. M. C. města v duchovních okkasích neopouštěti, nýbrž i na potom otcovsky a tím horlivěji fedrovati bude a neopomine«.

Naděje kapucíni nesklamali a neopouštěli kolínských ani v dobách nejhorších; dokázali to jmenovitě za hrozné nákazy morové 1680.

R. 1679 vypukl ve Vídni mor hlízový, jenž se rychle rozšířil po zemích rakouských; toho roku zemřel v Kolíně morem pouze jediný člověk a to 1. listopadu. Za to v létě následujícího roku dokonal mor zhoubné dílo své. Dne 9. června v oktávě svátků svatodušních zemřela morem na předměstí jedna osoba, do 23. téhož měsíce vymřely již tři domy. Nákaza přeskočila do města, kde jí 20. června podlehla první oběť; 25. června vnikla do kláštera, kdež zkosila mladého klerika, Matouše z Budějovic. Z počátku úmrtí tajeno; když však zemřeli morem P. Zeno a bratr Václav, když mor šířil se i ve městě, zmocnily se hrůza a děs všech.

Jak děsně asi mor ve městě řádil, lze posouditi podle úmrtnosti v klášteře. Zemřeli morem: 25. června bratr Matouš z Budějovic, klerik, v řádě žil 3 léta; 9. července P. Zeno z Nisé, kazatel, v řádě žil 18 let; 9. července bratr Václav, Pražan, laik, v řádě žil 52 let; 11. července P. František z Krumlova, kazatel, v řádě žil 8 let; 23. července bratr Lev, Čech, laik, v řádě žil 14 let; 2. srpna P. Jakobon z Vyškova, kvardián, v řádě žil 18 let; 2. srpna bratr Prokop z Budějovic, laik, v řádě žil 39 let; 13. srpna bratr Bernard, Bavor, laik, v řádě žil 22 let; 21. srpna P. Rogát, Pražan, kazatel, v řádě žil 19 let; 25. srpna P. Jeremiáš z Budějovic, kazatel, v řádě žil 33 let; 25. srpna bratr Markvard, Bavor, laik, v řádě žil 6. let; 31. srpna bratr Norbert z Horšova Týna, klerik, v řádě žil 4 léta; 8. září P. Rajmund z Falknova, kazatel, v řádě žil 10 let; 10. září P. Jeroným z Mikulova, kazatel, v řádě žil 12 let; 23. října P. Zikmund, Slezan, kazatel, v řádě žil 41 let.

Z kláštera přežil mor jediný P. Sigisbert, jenž již před nákazou onemocněl a ještě churav dle sil v klášterním kostele zpovídal a služby Boží konal. Čtyři kněží a jeden bratr laik posláni též na výpomoc do okolí.

Z města, kdo mohl, prchal. Nakažených přibývalo a mnozí umírali bez útěchy náboženské, poněvadž děkan Vavřinec Guigni pro všechny nestačil. Službě nakažených a umírajících věnoval se obzvláště P. Rogát, Pražan, jenž do té doby odpolední kázání katechetická v děkanském chrámu Páně konával; chodě městem i předměstími dnem i nocí umírajícím svatými svátostmi neúnavně přisluhoval. Mor se rozmáhal; denně umíralo 20—40 lidí, a nebylo, kdo by zemřelé pochovával; mrtvoly kladeny na náměstí, čímž nákaza ještě prudčeji se šířila. Po 2 měsíce konal P. Rogát povinnost svou, až únavou vysílen a morem zachvácen na náměstí zhynul.

Ve městě závodil s ním v zaopatřování nemocných P. Jeroným z Mikulova, jenž spolubratra Rogáta i děkana městského (24. srpna) k věčnému odpočinku doprovodil a pak tíhu duchovní správy sám nesl.

Když i P. Jeroným morem onemocněl, bylo město 14 dní úplně bez kněze. Dokonal 10. září. Den na to přišli z hrad-

čanského kláštera dva kněží: P. Osvald a P. Rajmund, jimž konsistoř svěřila správu děkanství. Tento zemřel v povolání svém, onen se sice také nakazil, ale zase ozdravěl.

Koncem září mor ochaboval, až kolem sv. Václava ustál. Poslední oběť moru zemřela dne 1. prosince. Úhrnem zemřelo křesťanských obyvatelů od 20. června do 1. prosince hlízami 560 lidí a 33 lidé jinými nemocemi.

V říjnu, když nebezpečí moru minulo, poslání do kláštera noví členové řádu, aby po přestálých hrůzách pořádek znovu zavedli; dne 20. prosince na vigilii sv. Tomáše apoštola sborová modlitba zavznívala zase radostně chórem.

Když minula nákaza, dávali si kapucíni záležeti na tom, aby spory ve městě uklidili cestou smírnou. Proto o třetí neděli velikonoční kázal P. Celestin v děkanském kostele všemu shromážděnému lidu o lásce křesťanské a připomínal, »kterak v pomínulém roce z Božího dopuštění morovou ranou tak mnoho lidí ze světa vykročilo, nad čímž každé srdce křesťanské ustrnouti musí«. Potom ve čtvrtek dne 18. prosince vešli jiní dva kapucíni, P. Nathanael a P. Konstantin do shromáždění radního, a dávše křesťanské pozdravení, se sepiatýma rukama duchovní prosbu učinili, aby purkmistr a rada i všecka obec, pamětlivi jsouce toho, že Bůh všecky původce domácích svárů smrtí trestal a obec morem a jinou neřestí navštívil, v sousedské lásce a svornosti žili, a v těchto kajících dnech aby se smířili. Po té řeči povstali J. M. C. rychtář Hájek, primator Jan Růžička a všichni radní a konšelé, podali sobě ruce a slíbili nepřipomínati sobě minulého hněvu a zachovávatí lásku a svornost pod pokutou 50 kop grošů k nábožným účelům*). Tak zjednán zásluhou řeholníků v městě žádoucí mír a učiněn konec neblahým sporům.

Ještě jednou svěřena byla duchovní správa kolínská kláštera, totiž r. 1757, kdy za pruské okupace místní duchovenstvo před nepřítelem prchlo nebo se ukrylo. Po nějakou dobu konal bohoslužbu v kostele děkanském jeden kněz z kláštera.

Budova klášterní byla několikrát opravována a dvakrát většinou přestavěna. Stalo se tak: po prvé v letech 1739—41, a po druhé po hrozném požáru roku 1796.

Při hrozném požáru tom lehly kostel i klášter úplně popelem; zbyly pouhé zdi. Pro nedostatek peněz bylo těžko pomýšleti na důkladnou opravu a přestavbu. Pořizeno tedy jen nejnutnější: kostel i klášter pokryty byly pouze šindelem, jenž až po mnoha letech nahrazen byl alespoň na kostele a nad řeholním chórem dílem taškami, dílem břidlicí. Klášter byl břidlicí pokryt teprve před několika lety. Následky zhooubného požáru nebyly odčiněny ani do dnešního dne; náležel kolínský

*) Vávra, Dějiny královského města Kolína, str. 204.

klášter přes četné opravy a správký co do zdiva, krytu a výstavnosti k nejslabším klášterům celé kapucínské provincie českomoravské.

Jak chudičká byla oprava kostela, vysvitá nejlépe z toho, že opravivše klenutí, mohli postaviti pouze oltářní mensu; ostatek oltáře byl nad mensou vymalován na omítku. Teprve přičiněním mnoholetého kvardiána P. Maximiliána byly malované oltáře ve druhé polovici minulého století nahrazeny dřevěnými.

Důkladnější oprava kostela počata roku 1908. Podle rad a pokynů řeholníků kláštera na Slovanech vymaloval kostel barvami temperovými pražský malíř pan M. Matouš; zavedeno bylo též plynové osvětlení, pořízeny nové varhany, krásný obraz sv. Františka od V. Förstera a obraz Nejsv. Trojice na hlavním oltáři.

V úpravě bylo nutno přestati, poněvadž započata byla rekonstrukce děkanského chrámu Páně a všechny služby Boží přeloženy byly do kláštera.

Kostel Nejsv. Trojice při klášteře kapucínském jest stavba jednoduchá; ke kostelu pojí se prostá jednopatrová budova klášterní.

Průčelí zakončeno jest trojúhelníkovým štítem a má dvě okna. Loď jest obdélníková, s nízkou valenou klenbou o třech polích oddělených od sebe širokými pásy vybiňajícími z přístěnných pilířů. Ke střednímu poli obou bočních stran pojí se pravouhlé postranní kaple. Presbytář jest pravouhlý, o něco nižší než loď, a má klenbu křížovou.

Hlavní oltář ve slohu barokním zřízený roku 1881 (dříve býval na zdi malován) s obrazem Nejsv. Trojice; po stranách vítězného oblouku stojí malé oltáře boční.

Kostel sv. Jana Křtitele v předměstí Kutnohorském při silnici ke Kutné Hoře vedoucí, zbudován byl asi na rozhraní stol. XIII. a XIV. Při tomto kostele býval za starých dob špitál chudých.

Jest to jednolodní stavba s pravouhelným presbytářem, jenž má křížovou žebrovou klenbu. Vítězný oblouk jest hrotitý. Loď obdélníková, sklenutá třemi plackami mezi pásy vybiňajícími z přístěnných pilířů. V bočních zdech jest po třech oknech segmentovitě zaklenutých. V jižní zdi zazděn jest gotický portál hrotitě zaklenutý. Průčelí s rozložitým štítem a kamennými jehlanci po stranách a se železným křížem na vrcholu. Střecha jest nízká břidlicová, z r. 1871; na ní neúhledná věžka. V presbytáři stojí oltářík barokní z r. 1747.

Na hřbitově při tomto kostelíku do nedávna bylo pochovááno. Na prázdném dílu hřbitova založil roku 1852 Jan Svoboda, tehdy kaplan, novou štěpnici.

Kostel Všech Svatých na předměstí Kutnohorském na výšině nad Labem poblíž železniční trati; zbudován byl prý z výtěžku dolování na stříbro na konci XIII. nebo na počátku XIV. stol., a v druhé pol. XVII. stol. v nynější podobu upraven. Při kostele tomto býval hřbitov, jenž r. 1770 byl rozšířen. Za císaře Josefa II. byl kostel zavřen a záduší přiděleno ke kostelům sv. Bartoloměje a sv. Jana. Později konány zde byly služby Boží dvakráte za rok (1. listopadu a na jeden den křížový), ale potom kostelík úplně opuštěn.

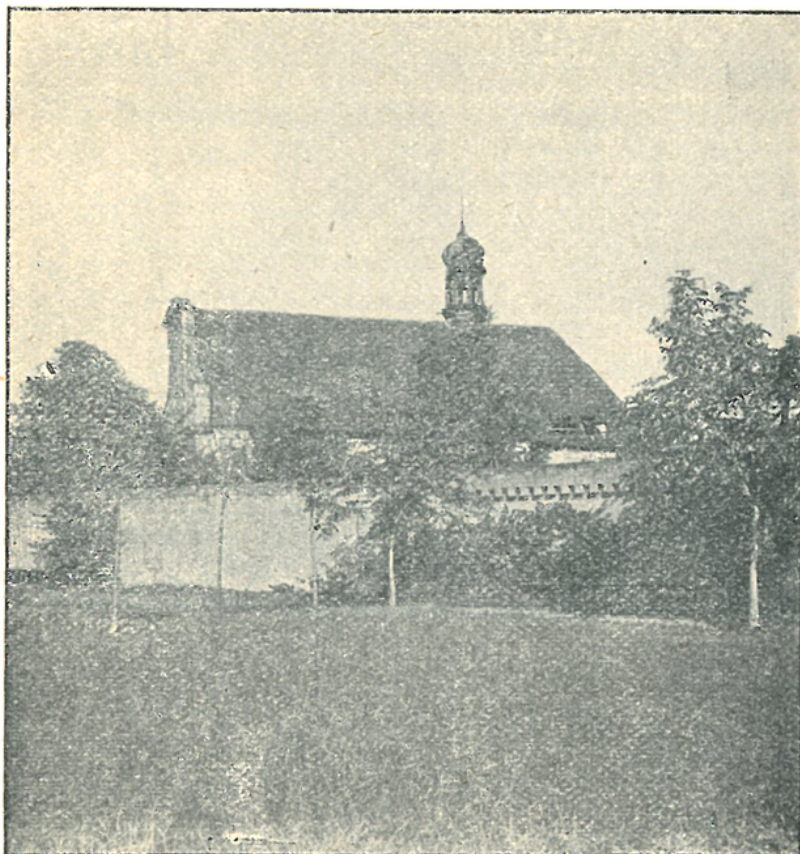
Kostel sv. Jana Křtitele v Kolíně.

Vnitřek kostela sv. Jana Křtitele v Kolíně.

Jest to jednolodní stavba bez věže s barokním štítem v průčelí. Loď obdélníková mívala plochý dřevěný strop. Presbytář v půdorysu čtvercový má křížovou klenbu žebrovou. Nyní jest kostelík tento opuštěný a žalostně zpustlý; jest skrýší tuiáků . . .

Kaple Bolestné Panny Marie na Pražském předměstí jest památkou moru roku 1680 a určena byla za kapli špitálu chudých, jenž vedle stál; náklad na stavbu veden byl z peněz odkázaných špitálu. Později byla často opravována a roku 1850 rozšířena.

Kostel Všech Svatých v Kolíně.

Jest to stavba prostičká. Průčelí do ulice obrácené jest lisenami a římsami děleno a nízkým trojúhelníkovým štítem zakončeno. Také vnitřní úprava jest chudičká. Hlavní oltář jest darem rytíře Karla Sádly z Vražného z roku 1769, boční oltář sv. Anny pořídil kupec Josef Ferdinand Velich († 1746) a malby na omítce pořízeny z odkazu Terezie Kučerové (odkázala roku 1756 100 zl.) a pokřtěného žida Josefa Gottlieba (odkázal roku 1760 rovněž 100 zl.). Roucha bohoslužebná daroval r. 1850 ke přímluvě knězo Svobody pan Václav Veith ze zrušené kaple zámecké. Na hřbitově při této kapli pochovávalo se do r. 1784*).

Kaple sv. Jana Nep. v předměstí Kouřimském, jest skrovné a nízké staveníčko do čtverhranu, se zatupenými a jednoduchými lisenami obstoupenými rohy, kryté jehlancovým krovem břidlicovým, věžičkou zakončeným. Uvnitř jest prostičký oltář, při němž toliko v oktávu svatojanském bývají služby Boží. Tato svatyňka zbudována byla z odkazu

*) Vávra, o. c. 386—7.

Antonína Dominika Jindry z Orebthalu, nedlouho po r. 1723. Jan Ignác Jindra zavázal své dědice (roku 1770), aby tu kapličku vždy v dobrém stavu chovali, i vykázal k tomu fundační kapitál 100 zl.*).

Sloup P. Marie na náměstí postavil r. 1672 František Střelovec ze Střelic; r. 1764 připojila obec svým nákladem další sochy. Uprostřed na vysokém podstavci hladký sloup s korintskou hlavicí nese sochu Panny Marie. Na stupních při rozích sloupu na zvláštních podstavcích stojí sochy sv. Gotharda, sv. Jana Nep., sv. Floriana a sv. Pavla**). Slovutný měšťan

Kaple Bolestné P. Marie v Kolíně.

kolínský, mistr filosofie Martin František Pezzorides, jenž roku 1648, jsa tehdy studentem, chrabřeúčastnil se hájení Prahy proti Švédům, ustanovil před smrtí svou r. 1690 jakožto muž pobožný a vroucí ctitel Rodičky Boží P. Marie, fundaci 300 zl. na ten účel, by každou první sobotu v měsíci z kostela sv. Bartoloměje děkan vedl processí k Mariánskému sloupu na náměstí a tam aby zpívány byly figurální litanie loretánské. Tak se potom i dělo až do r. 1811, kdy finanční pohromou ztenčila se nadace na 120 zl.; od té doby pobožnost ta se koná v kapli Kokovských***).

V místech nynějšího Zálabí bývala farní ves Mnichovice (Měchovice), kterouž založili mnichové Sedlečtí. Byl tu již r. 1352 farní kostel, k němuž plebánové dosazování bývali od opatů Sedleckých jakožto patronů svých.

Z plebánů zdejších jsou známi tito: Blažej do 1354, Mikuláš, prve f. v Záboří, 1354—56, Jeronym, prve f. v Čerekvici, sm. s před., 1356,

*) Vávra, o. c. 408, Mádl, o. c. 45—6.

***) Mádl, o. c. 46.

***) Vávra, o. c. 374.

Jan do 1375, Petr, prve f. ve Vícemilicích, sm. s před, 1375—85, Martin, prve f. v Pece, sm. s před., 1385.

Kostel mnichovský, zasvěcený sv. Vítu, byl prý r. 1378 nově vystavěn a posvěcen od Heřmana, „převora Sedleckého“). R. 1503 byl kostel opraven, avšak fara před tím zanikla.

Kostel sv. Víta v Zálabí v Kolíně.

Kostel sv. Víta býval jindy ze všech kostelů Kolínských nejbohatší, neboť záduší jeho mělo r. 1682 143 korců rolí (ale nepřiliš úrodných, neboť v inventáři z r. 1700 o nich se píše: »jsou větším dílem písčité a mokré; v čas sucha obilí vyhoří a při mokřinách vyhyne; na některých jeden rok se osívá a druhý ouhoří, pročez také z nich skrovný plat na větším díle po 45 kr. z 1 kopy záhonu od starodávna vychází«), 21 dílců luk, tři lesy ke Hradištku a u Veltrub (»Svatovítský, r. 1534 k záduší koupený), divoké porostliny u Hřmotné Skalky a v Háníně a dva ostrovy labské; k tomu bývalo 37 železných krav, pojištěných na domech a dvorech zálabských, každá po 14 kr. ročního užitku. Později valná část těchto pozemků byla odprodána**).

*) Vávra, o. c. 57.

***) Vávra, o. c. 435—6.

Za války švédské kostel velice sešel; z pobožných odkazů byl r. 1682 péčí děkana Střebského zveleben. Tehdáž přestavěna a rozšířena loď kostelní s kruchtou a přistavěna věž, opatřeny čtyři poboční oltáře, varhany, nová dlažba a lavice. Roku 1771 byla věž opravena a přikryta baňatým krovem, jak podnes se spatřuje. Roku 1887 dány na věž staré hodiny z Kolínské radnice.

Hřbitov u kostela stal se od r. 1782 hlavním pohřebišťem města Kolína; pochovávalo se tu až do r. 1882, kdy zřízen nový hřbitov při silnici Veltrubské*).

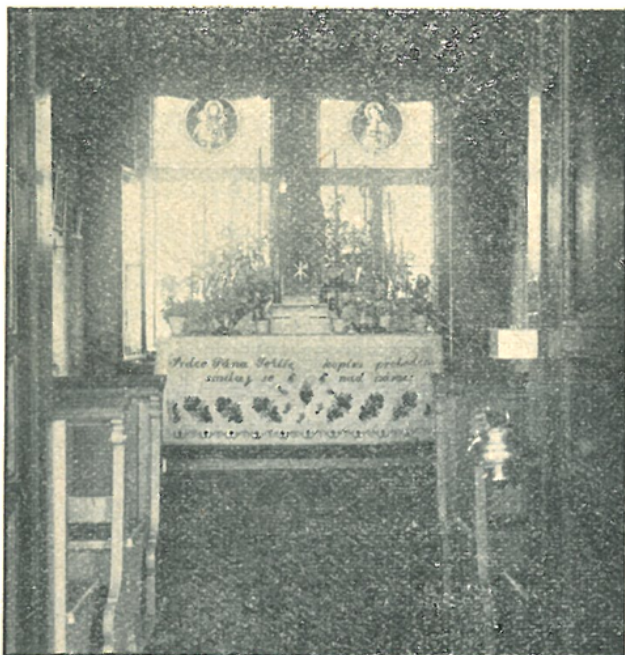
Vnitřek kostela sv. Víta v Zálabí v Kolně.

Kostel sv. Víta jest stavba jednolodní s věží v průčelí. Loď má rovný strop a v bočních zdech po dvou oknech polokruhových. V jižní zdi nalézá se zazděný jednoduchý portál gotický. Vítězný oblouk jest gotický, hrotitý. Presbytář jest pravoúhlý, se žebrovou klenbou křížovou. Ve zdi východní a jižní presbytáře jest gotické okénko. K severnímu boku přiléhá sakristie goticky sklenutá. Oltář hlavní i oba boční, jakož i zábradlí před hlavním oltářem jsou bohatě řezány: rozviliny listové, květy slunečnicové; mezi tím andělé a světcí.

Roku 1891 přelit byl zvon pocházející z r. 1564 ve zvonařské dílně A. Pernerera a syna v Č. Budějovicích; váží 185 kg.

Roku 1902 byl kostel důkladně opraven. Střecha věžní i chrámová, jakož i strop lodí byly sneseny a nahrazeny novými. Sakristie byla rozšířena a v presbytáři prolomeno jedno okno, hlavní zdi kostela zvýšeny,

*) Vávra, o. c. 436.

Kaple v okr. nemocnici v Kolíně.

schodiště na kruchtu přeloženo zvenčí dovnitř kostela. Kolem kostela postavena byla zeď se železným zábradlím. Obnos na opravu tu obnášel 21.540 K nepočítaje v to úpravy vnitřní. Oltáře byly nově polychromovány a zlaceny, nová kazatelna pořízena.

V okresní nemocnici, v níž působí 9 sester z kongregace sester III. řádu sv. Františka (Šedých sester), zřízena byla r. 1904 prostičká kaple, v níž pro ošetřovance aspoň jednou týdně mše svatá se slouží. V kapli stojí prostinský oltář a několik lavic.

V sirotčinci zřízeném r. 1897 jsou 3 sestry z kongregace chudých školských sester de Notre Dame.

5. Kolín Starý, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Kubelík.

Místa přifařená: Kolín Starý 843 k., 56 ak., 4 ž., šk. 4tř.; Bašta 434 k., 12 ak.; celkem: 1277 k., 68 ak., 4 ž.

Kostel sv. Ondřeje ve Starém Kolíně byl za krále Otakara II. zbudován a 30. listopadu 1267 vysvěcen. R. 1295 připomíná se ve Starém Kolíně farář Jindřich.

Další zprávy o faře Starokolínské zachovaly se teprve od polovice stol. XIV.

Pořad plebánů: Ondřej do 1354, Dobeš (Tobiáš), prve f. ve Kbelích, sm. s před., 1354–71, Pavel z Chocně, bakalář církv. práva, metrop. kanovník, 1371–74, Matěj z Českého Brodu 1374–85, Pavel z Chocně (po druhé) 1385–1395 (ve Starém Kolíně nepřebýval, nýbrž pronajímal faru svou jiným kněžím), Martin ze Záchrašťan 1395–1407, mistr Petr ze Štupna 1407 (zemřel téhož roku), Zikmund z Budějovic, písař královny Žofie, 1407, Řehoř Hudera, dříve f. v Kostelci, 1407–14, Václav z Čáslavě 1414.

Podací právo vykonávali králové čeští.

Od doby husitské až do doby pobělohorské byli ve Starém Kolíně kněží podobojí.

Potom byla osada Starokolínská přidělena k děkanství Kolínskému.

R. 1677 počítalo se ve Starém Kolíně a v Baštách celkem 350 duší přijímání svátosti pokání schopných.

Roku 1681 byla fara ve Starém Kolíně obnovena, a připojeny k ní jakožto filiálky bývalé farní osady Nová Ves, Křečhoř a Ovčáry.

Prvním farářem stal se Frant. Václ. Senger, dříve farář v Dobřichově, 1681; zemřel 1694; po něm následovali: Frant. Daniel Schwick, františkán, 1694, Daniel Jos. Vojt. Krška (Krška) 1695—1700, Jan Karel Vavák 1700 † 1720.

Roku 1700 počítalo se ve Starém Kolíně a v Baštách 411, v Nové Vsi 170, v Křečhoři, Chocenicích a v Kutlířích 168, v Ovčárech, Sendražicích, Lhotě Jestřábí a Hradištsku 293, v Býchorách a Němčicích 130, v Sánech 111 osob přijímání svátosti pokání schopných.

Po faráři Vavákovi následovali: Karel Schicht 1721, zemřel téhož roku, Jos. Straka 1722—1731, Václav Michael Tadeáš Werner 1732—1749, Ign. Augustin Svoboda 1749—1752, Frant. Brandelsteiner 1752 † 1769.

R. 1761 vypukl ve Starém Kolíně požár, jenž zachvátil i farní budovu; ohněm zničen také farní archiv, čímž vzaly za své staré matriky i jiné důležité listiny.

Po faráři Brandelsteinerovi následovali: Jos. Ant. Vokálek 1769 † 1795, Romedius Tesánek, dříve farář v Drahotovicích, 1796, zemřel téhož roku, Jan Alois Holeček, bývalý jezuita, dříve farář v Janovicích u Votic, 1796 † 1828, Petr Strnad, dříve farář v Jirnech, 1828 † 1851.

R. 1852 obdržel faru Starokolínskou Karel B. Hušek. Narodil se v Nábzí u Železného Brodu r. 1796. Gymnasium studoval v Jičíně. K studiu gymnasijskému připravoval se na Šumburku u tehdejšího faráře tamního Františka de Paula Pöllnera, pozdějšího kanovníka na Hradě Pražském a probošta. Filosofii absolvoval dílem v Praze, dílem ve Vídni, studia theologická v Litoměřicích za biskupa Jos. Hurdálka, od něhož byl r. 1821 na kněze vysvěcen. Potom kaplanoval dvě léta v Semilech a dvě léta na Vysokém; počátkem r. 1826 stal se vychovatelem u Václava Veitha, bývalého držitele Semil a potom panství Kolínského. Po sedmi letech dosazen byl na faru »Mnich« v Kamenickém vikariátu, diecése Budějovické. Po málo měsících vyměnil si tuto faru s farou v Nové Vsi na Kolínsku. V letech 1849—1852 byl duchovním správcem v trestnici Svatováclavské v Praze; r. 1852 posléze stal se farářem ve Starém Kolíně*). Farář Hušek byl knězem svědomitým a horlivým, neúnavným buditelem lidu v ohledu náboženském, mravním i národním. Byl to muž nevšedně horlivý, bystrého rozumu, vřelého srdce, povahy přímé a naskrze šlechetné. Znamenitých zásluh získal si o školství, když v letech 1855—65 zastával úřad k. a. vikáře. Jsa rozhodným přítelem pravého pokroku, shromažďoval kolem sebe učitelstvo, ukazuje mu, kterak lze ve školách vedle náboženství,

*) Pam. kniha farní 10.

čtení, psaní a počtů naučiti užitečným vědomostem z dějepisu, zeměpisu, měřictví, fysiky a přírodopisu. Za něho zavítávali do

Kostel ve St. Kolíně.

St. Kolína ne-
jednou dr. Fr. L.
Rieger, Fr. Pa-
lacký, dr. Josef
Kalousek, dále
kněží Řezáč,
Frost, Kofátko
a jiní*).

Rieger byl
v mládí jeho žá-
kem a po celý
život zůstal mu
věrným příte-
lem**). Jednou,
když Rieger
s Palackým zase
zavítali do Sta-
rého Kolína, sou-
sedi starokolín-
ští, jež je byli
zvolili za své
čestné spoluob-
čany, přišli je
uvítat na faru.

Kostel ve Starém Kolíně roku 1871. (Dle akvarelu Marie Riegrové.)

*) Kolínsko a Kouřimsko. Péči učitelstva škol. okresu Kolínského. II. 25. — **) V pamětní knize farní jest pěkný akvarel „Pohled na kostel Starokolínský“, jež dle přírody v květnu 1871 zhotovila Marie Riegrova.

Při té příležitosti vážný kmet a důmyslný znatel dějin a povahy národa českého, Palacký, rolníkům na srdce kladl, aby učili se pilností a šetrností nabývatí zámožnosti, která jest velikou podporou národní samostatnosti a obecného blahobytu. »Vydobýti a získati umí český rolník, ale zachovati neumí. Co má, to obyčejně utratí« — tak pravil. Poukázal také na pustá návrší kolem, jež by se mohla stromy posázeti.

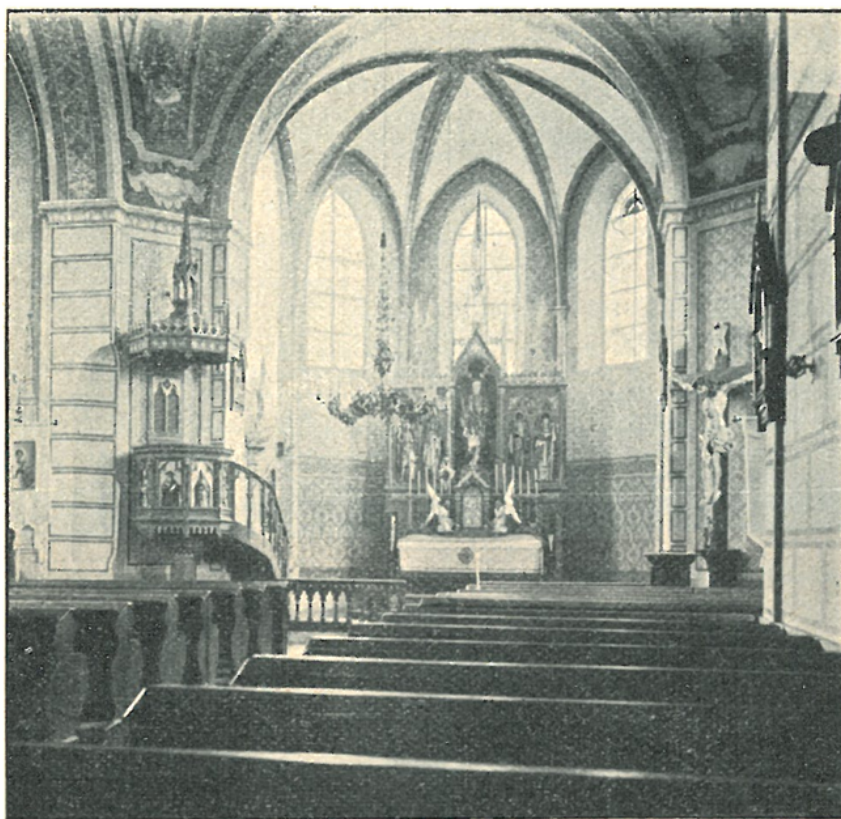
R. 1862 dne 6. srpna byl rouhavou rukou rozražen a zneuctěn železný kříž, za mostem u cesty v poli postavený. Na odčinění tohoto svatokrádežného skutku byl zřízen roku 1863 nový veliký ze železa litý kříž na návsi.

O pruském vojsku, které v nešťastném roce 1866 Čechy okupovalo, napsal farář Hušek mimo jiné tyto zajímavé úsudky: »U toho vojska, s kterýmž jsme měli dosud co činiti, shledávala se bázeň Boží, úcta k jeho přikázáním, probuzené a bdělé svědomí, což bylo usouditi i z toho, že ačkoliv jim málo prázdného času zbývalo před jejich pochodem, přece dost hojně k ranním službám Božím se shromáždili, jeden z nich že k sv. svátostem přistoupil, a že při příslušných částkách mše sv. a když se požehnání udělilo, pokořili se, mezi stolicemi stojíce, tím způsobem, jak to u nejnábožnějšího křesťana spatřujeme. Také si stýskali, že v neděli málo do kostela přijdou. Tytéž příznivé zprávy je slyšeti o vojsku pluku čís. 69. a 57., jež u nás byli, i z jiných stran. Byli skoro vesměs katolíci z Porýnských krajin... Hodno povšimnutí, že se veliký náрек vedl na vojsko pocházející z Pomořanska a z Braniborska, a naproti tomu že chvály docházelo vojsko, jež pocházelo z Poznaňska, z Westfálska a od Rýna. Tuto se ukázalo zřejmým, jak u katolíků víra blahodárně působila, kdežto ti, kteří byli vyznání protestantského, počínali si nevázaně, na žádný zákon ohled neberouce. Na katolicích nebylo pozorovati, že by byli válkou zdivočili; každý z nich měl modlitební knížku, z níž se, majíce prázdnou chvíli, modlívali; účastnili se také vždy služeb Božích, naskytla-li se jim k tomu příležitost, a také k sv. svátostem přistupovali. A jací byli prostí vojáci, takoví byli i důstojníci«.

Po svízelných válečných radostnou událostí bylo převezení korunovačních klenotů z Vídně do Prahy r. 1867. Také obyvatelstvo Starého Kolína bralo účastenství na všeobecné radosti. Píše o tom kněz-vlastenec, farář Hušek v pamětní knize takto: »Již večer 28. srpna slavilo se všemi zvony; pozdě do noci bylo ve vsi a okolo živo, lidé v houfích stáli a přecházeli obdivující a těšíce se krásnému pohledu na větší a menší ohně přechetně po všech výšinách planoucí; zvláště na Vysoké vysoký sloup plamenný daleko a široko oznamoval význam té noci, taktéž na Kaňku, u Tejnice, na Bedřichově, u Nové Vsi, na návrších u Kolína a na horách za Kutnou Horou a Čáslaví. Za jitra 29. srpna rány z hmoždířů zdejších svolávaly lid, a dle povzbuzení sešly se na více místech u dráhy četné zástupy. Nejlepší postavení bylo na vršku blíž fary podél zdi zahradní,

kdež i dvě veliké korouhve vlály na vysokých tyčích zavěšené, zde i představenstvo obecní s duchovenstvem stálo, jakož i v řadě dítky školní, držící malé červenobílé korouhvičky. Když se vlak korunní o 6 hod. 20 min. přiblížil, pozdraven byl hlučně ranami z hmoždířů, zvoněním a voláním »Sláva«. V 7 hodin pak byla v chrámu Páně zpívaná mše svatá s »Te Deum«. A jako ráno tak i v poledne zvonilo se klekání velikým zvonem, večer pak slavením všemi zvony se u nás slavnost ta národní skončila.«

Věž chrámová, která dotud byla nízká a barokní helmovitou střechou byla kryta, byla r. 1871 značně zvýšena a štíhlou jehlanovou střechou opatřena.

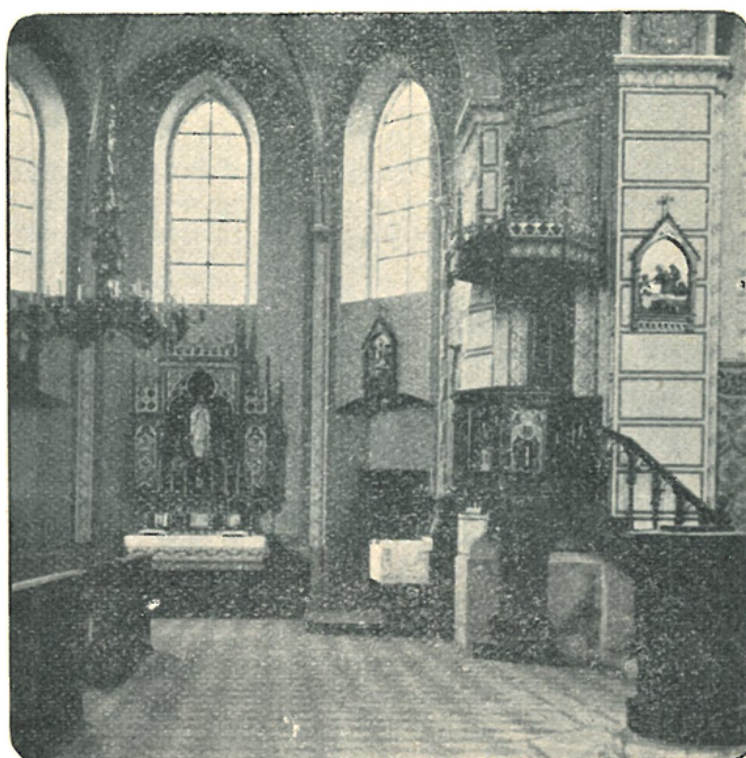
Vnitřek kostela ve Starém Kolíně.

Farář Hušek dílem z vlastních prostředků, dílem sbírkami u obětavých okolních duchovních, přispěl k vystavění českého gymnasia v Budějovicích, k rozmnožení knihovny téhož ústavu, jakož i ke zřízení ústavu hluchoněmých tamže. V uznání těchto zásluh biskup Budějovický Valerián Jirsík poctil jej r. 1871 hodností konsistorního rady.

Také jiných významení dostalo se horlivému knězi — tak již r. 1861 jmenován byl osobním děkanem.

Od počátku r. 1880 děkan Hušek churavěl, síly se menšily a on takořka předvídal svůj konec; vícekrát v této své chorobě přijímal sv. Svátosti. Posledně dne 9. května přijal

Tělo Páně a dne 10. května 1880 tiše skonalo. Pohřeb konal se za velikého účastenství; kondukt vedl metrop. kanovník Jan Bernard. Tělo zesnulého střídavě neseno bylo od kněží, osadníků Starokolínských a Bašteckých, nejprve k sv. kříži na Baštách, odtud zpět do chrámu Páně, kdež měl kázání V. Vaněk, farář ze Záboře na téma, které jemu sám zesnulý před smrtí svou určil: »Každého člověka svatou povinností jest, aby zůstavil po sobě dobrou pověst a žil mezi svými dále v požehnané památce*). O zesnulém však kazatel neměl se zmiňovati. Významná ona slova umístěna jsou na mramorové desce nad jeho hrobem.

Severní boční loď kostela ve St. Kolíně.

Nástupcem zesnulého stal se r. 1880 kaplan jeho František Chaloupecký, jenž dosud tu působí, vyznamenán byl r. 1906 hodností kn. arc. notáře.

Roku 1885 ve dnech od 18. do 26. února konali ve Starém Kolíně sv. missii OO. Redemptoristé P. Josef Němec, superior, a P. Fr. Pivnička za velikého účastenství domácích i přespolních; kommunikantů bylo 1026.

V neděli dne 8. září 1895 strhla se mezi mší sv. veliká bouřka, a ke konci mše sv. před požehnáním sjel blesk do kostela mezi věřící; ti, kteří stáli blíže u dveří, ucítili ránu a bolest v nohou a rukou; mládež školní vykřikla zděšením, ale žádnému nebylo ublíženo.

*) Pohřební řeč otištěna v „Posvátné Kazatelně“, 1881, str. 58.

Když v sobotu dne 13. ledna 1900 nový arcibiskup Pražský, nynější nejdůst. arcipastýř Leo Skrbenský zvláštním vlakem jel do Prahy, byl ve Starém Kolíně — jakožto na hranicích arcidiecése — uvítán střelbou z hmoždířů, prapory a davem lidstva, shromážděným na nádraží. Podobně byl tu nejdůst. arcipastýř uvítán, když dne 29. dubna 1901 ponejprv tudy jel jakožto kardinál.

R. 1905 byl kostel uvnitř úplně obnoven. Vnitřek byl vymalován od Jana Vysekala mladšího z Kutné Hory a vydlážděn cementovými dlaždicemi. Byl pořízen nový hlavní oltář, nový oltář Panny Marie Lourdské, nová kazatelna a křížová cesta, jakož i Boží hrob; veškero toto zařízení dodala firma Petra Buška synové v Sychrově.

Farní kostel sv. Ondřeje zbudován v půdorysu na způsob kříže: ke čtvercovému středu přiléhají na straně východní, severní i jižní pětiboké (pět stran osmiúhelníka) klenuté kaple, z nichž východní jest presbytářem. Ke straně západní přiléhá obdélníková loď o dvou polích křížové klenby.

Okna jsou hrotitá bez kružeb. V presbytáři stojí oltář nový, pseudogotický; na něm uprostřed socha sv. Ondřeje, po stranách sochy svat. Václava, sv. Jana Nep., sv. Prokopa a sv. Vojtěcha. Při severním boku jest barokní zděný sanktuář.

V boční kapli severní jsou dva oltáře: jeden se soškou P. Marie Lourdské, druhý s obrazem „Sv. Václav jako těšitel zarmoucených“ (těší na hřbitově muže a dvě dívky u hrobu plačící), malovaným od Jos. Hellicha r. 1870. K západnímu boku této kaple přiléhá sakristie; nad ní jest oratoř do kaple otevřená; pod oratoří nad vchodem do sakristie jest latinský letočtný nápis, jenž hlásá, že roku 1740 kostel byl přestavěn za papeže Benedikta XIV., císaře Karla VI. a patrona presidenta české komory Fr. Leopolda hrab. Šternberga, a že tehdež od prvotního zbudování kostela 440 let bylo uplynulo.

V boční kapli jižní stojí oltář s velmi zdařilým obrazem „Sv. Jan Nep. podává nejsv. Svátost klečící královně“; obraz ten maloval J. Tulka roku 1879.

Střední pole jest plackovitě sklenuto; na klenbě namalována Apotheosa sv. Ondřeje, v cípech klenutí výjevy z jeho života.

Zvony tři, ulité od Jana Jiřího Kühnera r. 1779.

Kolkolem kostela rozkládá se hřbitov.

6. Kouřim, děkanství.

Duchovní správu vykonává děkan za pomoci dvou kaplanů (jedno místo kaplanské na ten čas není obsazeno). Na škole obecné a měšťanské působí katecheta.

Patron benefícia: Jeho Veličenstvo císař a král a obec Kouřimská.

Patron kostela: obec Kouřimská.

Místa přifařená: Kouřim 2919 k., 25 ak., 50 ž., 3tř. škola měšť. chl., 3tř. měšť. škola díveč, 8tř. škola obecná; Borek 1 h., 155 k., 9 ak.; Broučkov $\frac{1}{2}$ h., 22 k.; Diblíkov $\frac{1}{4}$ h., 20 k.; Hráz Velká $\frac{1}{4}$ h., 11 k.; Království $\frac{3}{4}$ h., 87 k.; Lhota Hlaváčova $\frac{3}{4}$ h., 35 k., 1 ak.; Molitorov $\frac{1}{4}$ h., 116 k.; Skalice Klášterní $\frac{1}{2}$ h., 185 k., 4 ž.; Třebovle $\frac{3}{4}$ h., 479 k., 11 ak., 9 ž., šk. 3tř.; Zárybníky $\frac{1}{2}$ h., 12 k.; celkem 4041 k., 46 ak., 63 ž.

Původní Kouřim, hlavní sídlo kmene Zličanů, nalézal se jihovýchodně od nynějšího města na pravém břehu potoka Kouřimky. Nejstarší tento Kouřim zanikl nepochybně v době války

Radslava se sv. Václavem. V X. století přeložen Kouřim na ostroh protější, jižně od nynějšího města, kdež na nejzazší špičce se říká »Na Klimentu«, bezpochyby proto, že tu stávala nejstarší svatyně Kouřimská, kostel sv. Klimenta. Při zkoumání drem J. L. Píčem nedávno podniknutém nepodařilo se základy této svatyně nalézt (*).

O kostele tomto děje se zmínka ještě v listině z r. 1407; mluví se tam o mlýnu »ležícím pod kaplí sv. Klimenta« (**).

Ve století XIII. založeno bylo město nynější a současně založen i nynější děkanský chrám sv. Štěpána.

Prvním farářem Kouřimským, jehož jméno v pramenech historických se dochovalo, byl r. 1267 Jindřich, stal se kanovníkem Vyšehradským, načež po něm v Kouřimi r. 1268 následoval farář jménem Meingotus.

V letech 1268—1299 byl v Kouřimi farářem Jakub, bývalý kaplan krále Václava; vedle něho připomíná se i jiný kněz v Kouřimi, jménem Oldřich jakožto plebán při kostele sv. Jiří.

Dle Kouřimi nazýváno bylo celé rozsáhlé území, jedno z těch, na něž Čechy v ohledu církevním byly rozděleny, archidiakonátem Kouřimským. V archidiakonátu tomto byly dekanáty: Kouřimský, Kolínský, Německo-Brodský, Řečický, Čáslavský a Štěpánovský.

Správou archidiakonátu pověřený hodnostář církevní v Kouřimi však nesídlil; bylť to zpravidla některý člen metropolitní kapitoly Pražské anebo kollegiální kapitoly Vyšehradské (**).

Patronem chrámu byl v každém královském městě původně sám král; patronátní právo však v městě Kouřimi postoupil král Jan Lucemburský r. 1325 klášteru Sedleckému jako náhradu za nákladné pohostění, které jemu a četné jeho družině několikrát od kláštera se dostalo a jako odměnu za půjčku 10.000 kop gr. č. od kláštera jemu poskytnutou. Duchovní správu v Kouřimi vedli tudíž za panování řečeného krále až do času císaře Karla IV. mnichové cisterciáci, které opat Sedlecký k tomu účelu do Kouřimě posílal. Z příjmů benefícia ponechávali sobě tito mniši pouze tolik, co stačilo k jejich výživě, ostatek odváděti musili klášteru Sedleckému. To trvalo až do r. 1340, kdy císař Karel IV., přejav zase právo patronátní, beneficium Kouřimské sám světskými kněžími obsadil †).

R. 1345 byl farářem v Kouřimi kněz Vítek (Witko), jenž byl zároveň kanovníkem Vyšehradským. Tento farář měl spor s cisterciáky Kouřimskými, kteří bez jeho svolení ve svém klášterním kostele pochovali tělo jakéhosi Adolda ze Skalice. Spor urovnán tak, že mniši slíbili, že nebudou více ničeho konati, co by náleželo v pravomoc farářovu.

*) Dr. J. L. Píč, Čechy za doby knížecí. I. 219—21.

**) V. Oehm, Paměti královského města Kouřimě. Díl I. (1894), 6.

**) Oehm, o. c. 59 a násl.

†) Oehm, o. c. 63—4.

Souvisleji dá se pořad farářů Kouřimských sledovati od r. 1358 z knih konfirmačních. Tam uvádějí se tito faráři: Jan z Rakovníka (»dictus Rak«) 1358—1359 (vzdal se fary), Matěj syn Jana z Větrošic 1359—1360 (stal se farářem v Praskolesích), Jan Schenk (Scenk) 1360, Jan Steufel † 1374, Kuneš (Konrád) z Písku, písař královnin 1374 † 1395 (pronajal faru svou 1375 Mikulášovi, knězi z Nového Kolína), slavný později mistr Kr.štan z Prachatic, tehdáž pouze podjáhen a před tím farář v Jilovém, 1395—1407 (toho roku měl spor s proboštem cisterc. kláštera Kouřimského), Štěpán 1410, Martin 1416.

Děkanský kostel v Kouřimi. Průčelí.

R. 1421 přitáhli Husité ke Kouřimi; Kouřimští zaleknuti osudem Českého Brodu jim se vzdali. Husité všedše dne 18. dubna do města, vydrancovali klášter cisterciácký.

R. 1423 připomíná se v knihách konfirmačních, že farář v Kouřimi Jan dosáhl jiného benefícia, načež že za faráře potvrzen byl Jan Vinkler, klerik Pasovské diecése, písař kanceláře krále Zikmunda.

To byl asi poslední farář katolický, neboť v Kouřimi zavládl husitism; i byli zde tudíž duchovními správci kněží utrakvističtí.

Z nich známi jsou z dochovaných zpráv historických tito: Jiřík (Jíra) Fuxa (Šuksa) z Ledče, vysvěcen byv na kněze ve Vlaších, dán byl r. 1532 konsistoří utrakvistickou za kaplana

do Kouřimě, ale dal se o své vůli za faráře do Čestína Kostela, konsistoř jej za to potrestala vězením*). V letech 1538—45 byl v Kouřimi děkanem kněz Bartoš (Bartoloměj, jinak i Bartošek Dvorský zvaný**), r. 1550 kněz Jan, v letech 1548—1566 kněz Petr***), r. 1572 Jiří, dříve farář v Solopiskách†), Jan Filip z Jičína 1573, Václav Dačický 1578, Matouš Benešovský 1579, Jan Trojilo Načeradský 1586, Marek 1589††), Jiří Tesák Mošovský, před tím v Hradci Králové, 1608—1610, spisovatel český†††), Vít Phagellus Písecký, dříve v Tuklatech 1610—1613†*), Martin Vladyka Tábořský, dříve farář v Kojeticích 1613—1615†**), Jan Lunacius Domažlický, dříve kaplan při kostele Týnském v Praze

*) Borový, Jednání a dopisy kons. utr. 67, 92, 107.

***) Ib. 125; Jireček, Ruk. II. 180.

***) Borový, o. c. 278, 300, 314; Pažout, 363.

†) Winter, Život círk. 369.

††) Výpisky F. Štědrého.

†††) Jireček, Ruk. II. 286. Z doby Tesáka Mošovského pochází nejstarší matrika Kouřimská; na první straně se čte: „Od leta Páně 1608 v knize této najdou se poznamenány dítky obojího pohlaví pokřtěny, a při tom i jména rodičův a kmoter i kmotrův, též i den, v kterémž pokřtěny a jakými jmény nazvány ty dítky. A to pak se tuto poznamenáváti začalo, když kněz Jiřík Tesák Mošovský byl se z města Hradce Králové sem do města tohoto dostal za správce církevního.

Nil sumus ex nobis, servat nos gratia Christi,

Illius ex merito, quod sumus, omne sumus.

Quisquis habet Christum, cuncta beatus habet“.

†*) Nejst. matrika Kouřimská, l. 8. — Tento děkan zaznamenal do matriky na l. 11 nastoupení nového kostelníka, neboli, jak tehdy se říkalo, zvoníka, těmito slovy: „Leta Páně 1611 18 Junii, jinak v sobotu předcházející III. neděli po svaté Trojici přistoupil Vavřinec Kopřiva Senický ku povinnosti zvonické. Bůh mu dej, aby nad ní byl bedlivý a v ní věrněji stál, nežli první“. Ale k tomu připsáno: „I ten brzo zradil a utekl, třebaš lotry kat upek!“.

†**) Protocollum cons. utr. 1614—1619 v arch. arc. 29, 38. Konsistoř utrakvistická citelně jej potrestala za to, že při mši konal pozdvihování; píšeš dne 13. listopadu 1614 purkmistru a radě města Kouřima: „Tajiti toho před vámi nemůžeme, že ctihodný kněz Martin Vladyka Tábořský, na ten čas děkan váš, když při nynější citaci naň v konsistoři dotázka učiněna byla, zдалiby se v obci vaší vedle řádův církevních od Jich Milostí všech tří pánův stavův pod obojí přijímajících nám vydaných, zvláště pak vedle artikule V. pag. 94. kdež mezi jinými ceremoniemi in specie elevací neb pozdvihování se zapovídá, zachovával, tu on, což předešle popíral, k tomu se zřejmě a patrně před námi v plné konsistoři přiznal, že na poručení vaše před obnovením rady v přítomnosti Jeho Milosti pana hofrychtáře království českého mši sloužil a elevoval. I pamatujíc my na Boha a dobré svědomí i povinnost, kterou jsme k úřadu na nás vloženému učinili, zvláště pak vědouc, že se tu majestátu od Jeho Milosti císařské jakožto krále českého všem třem u viře svaté křesťanské sjednoceným a k konfessí české se přiznávajícím stavům téhož království pod obojí přijímajícím daného vysoce dotýče, k vám, páni přátelé nám milí, schválí toto psaní v příčině vejstupku vejš dotčeného kn. Martina Vladyky, děkana vašeho, činíme a žádáme, že jeho od času sv. Jiří nejprve příštího z obce vaší propustiti a jiného správce církevního, kterýžby vedle slova Božího a konfessí české milostivým Jeho Mil. císařské majestátem stvrzené lid sobě svěřený vyučoval a řády církevní nám od Jich Milostí pánův stavův vydanými se řídil a spravoval, zvoliti a obráti ráčíte“. (Ib id. list 38 b.)

1615, Jan Biryň Chotětovský 1619—1620, Kašpar Artopaei Pardubský, před tím ve Slaném 1620—1621; před vypověděním kněží nekatolických prosil radu Kouřimskou o vysvědčení pod pečeti městskou, neboť prý ho sedláci pomlouvají, »že by za šelmu vyhlášen byl« *), Matěj Novacius Rozmberský 1621, poslední nekatolický kněz v Kouřimi.

R. 1626 stal se děkanem v Kouřimi Šimon Eustach Kapihorský. Jmenoval se původně Vsetečka (otec jeho byl koželuhem v Kutné Hoře), vychován byl v náboženství husitském, asi r. 1624 přestoupil k náboženství katolickému a vstoupil do kláštera cisterciáckého v Sedlci a r. 1625 svěřena mu byla správa kláštera toho; v té době přijal jméno »Kapihorský«. Ale ještě téhož roku správy té byl zbaven, i uloženo mu, by působil jako missonář v Čáslavsku a Kouřimsku a spolu dáno mu děkanství Kouřimské. V Kouřimi dne 1. ledna 1626 vykonal »inkvisici v knihách« a do roku 1627 provedl reformaci. V Kouřimi setrval do r. 1630, kdy obdržel děkanství v Chlumci**), načež děkanství Kouřimské obdržel Václav Plocar z Růžové 1630, jenž však téhož roku stal se děkanem kapitoly Vyšehradské. Po něm nastoupil r. 1631 Bernard Fr. Zottinis a Vegla, jenž byl spolu děkanem Českého Brodu a vikářem okrsku Kouřimského***)

R. 1633 Don Florius, na ten čas nejvyšší visitátor kardinála arcibiskupa Harracha, uvedl do Kouřimi za děkana kněze Cyrilla Menšíka†), rodem z Ostravy na Moravě, řeholního klerika sv. Pavla (»clericus regularis s. Pauli«), jenž byl studoval v Římě. V Kouřimi pobyl Menšík do r. 1638. Spravoval spolu fary: Český Brod a Žásmuky ††).

Město Kouřim velice trpělo útrapami válečnými; bylo několikrát vojskem, které se tu posádkou často střídalo (byli to:

*) Winter, Život církv. 379.

**) Jireček, Ruk. II., 336.

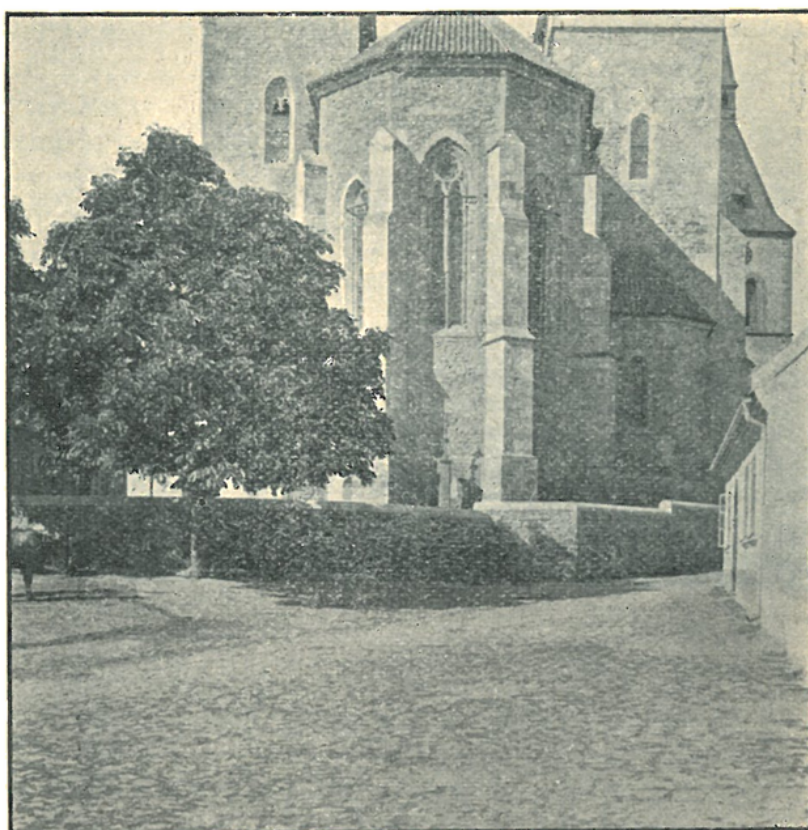
***) O tomto děkanovi zaznamenal Ziwalda tuto zajímavou příhodu: R. 1631, když posádka uherského pomocného vojska za vpádu saského Kouřim obsadivší, která ve městě i ve vřkolu mnoho škod nadělala, od táhla, tu okolní sedláci, většinou ještě nekatoličtí, kteří již před tím v Kouřimi o jarmarce r. 1626 velikou bouři způsobili, počali činiti městu zase zaneprázdnění. „Nebo k Pražské bráně“ — tak vypravuje Ziwalda doslovně — „sedláci v počtu padesáti ueb více osob se ukazovali, chtějíce na Kouřimských mítí věci a dobytky, které jsou Uhři do Kouřima zahnali; na to jim bylo oznámeno, že měšťané žádných věcí jejich nemají, poněvadž jsou sami o své vlastní přišli. Sedláci pak na tom nemajíce dosti, pohrůžkúv dosti, že chtějí sobě sami toho shledati, učinili. I byl toho času v Kouřimě děkan nějaký a Vegla příjmením; ten že již před tím po vojansku jezdil, nebo také na vojně byl, když uslyšel, že ti sedláci nechtějí se upokojiti, vsedl na koně, vezma s sebou dva Chorvaty, kteréž u sebe měl, a jiné některé sousedy, dal bránu otevřítí, a tu zabodna koně s dobrou zbraní proti těm sedláckům vyjel; vidouce to oni, jak sršní před ohněm sem i tam přes zdi do zahrad utíkajíce se rozkročovali, a poznajíce, že se jim tak nepovede, jako před pěti lety o jarmarce, co vlci hladovití k lesům pospíchali“.

†) Nejst. matr. Kouř. 968.

††) Liber I. prov. paroch. v arch. arcib. 81.

Uhři, Poláci, Chorvaté), hrozně vyssáto, tak že, jak praví Ziwalda, »v těch letech město Kouřim k takové mizině přišlo, že Švejda s vojáky tolikrát tudy jeda, neměl skoro nic co kaziti«.

R. 1638 Kouřimští psali kard. Harrachovi, že vzhledem k smutnému stavu města, jež jest zpustošeno, nemohou děkana vyživovati, i žádali, by zatím duchovní správu u nich vykonával farář ze Sadské*). A takž v letech následujících Kouřim neměl vlastního svého duchovního správce, až teprve zase od r. 1651; toho roku nastoupil děkan Jiří Augustin Heralt, kanovník Staroboleslavský.

Děkanský kostel v Kouřimi. Strana východní.

R. 1659 vyšel oheň v jednom domě ve městě a přenesl se přes jiné domy na jednu věž kostelní až k makovicím, a tu od makovice střechu zapálil a krov zničil**).

Rodák Kouřimský, kněz Jindřich Václav Ziwalda (Zywalda), farář Lomnický, ve spisku svém složeném r. 1659 »Deym Kouřima města, někdy čtverou vůni z sebe vydávající, nyní pak k počestnosti téhož města všem vůbec vyvedený a ukázaný«, zmiňuje se o svatyních Kouřimských takto: »První kostel nej-přednější jest sv. Štěpán v městě dost nákladně vystavený, cihlou přikrytý, veselý a světlý, majíc sloupů šest, všečen jest

*) Protoc. 1638—39 v arch. arcib. 8.

***) Ziwalda.

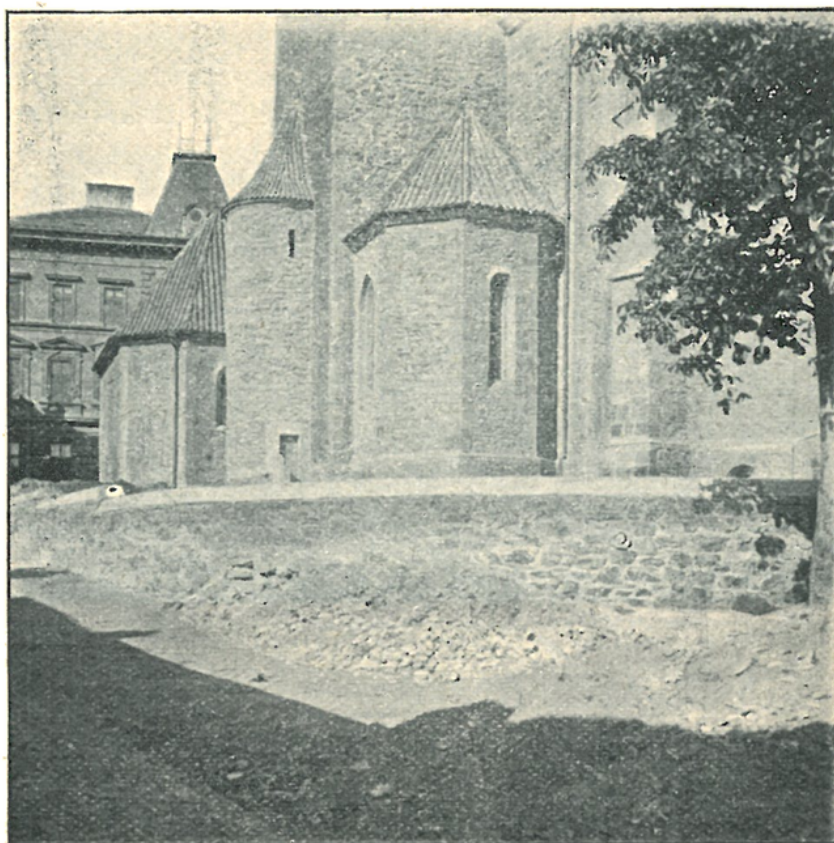
vnitř jak v prostředku tak na stranách klenutý. Kruchty tři kamenné má, a čtvrtou u varhanů. Do kůru k oltáři velikému po několika stupních se chodí, rovně jako na hradě Pražském u sv. Jiří. Pod tím pak kůrem jest kaplička sv. Panny Kateřiny, a v ní ještě jeden jakýsi sklep. Pět oltářů jest v tom chrámě. První jest v tom chrámě sv. Štěpána velmi pěkně vymalovaný, druhý oltář blahosl. P. Marie, třetí Nalezení sv. Kříže a jiné dva na stranách. Kostel pak ten mezi dvěma věžmi stojí, z nichžto na jedné zvony dva a hodiny jsou, pro větší pak čtyry zvony zvonice plechem přikrytá postavena jest. Kostnice na krchově podobně cihlou přikrytá a velmi vysoká jest, v kteréžto ku podivu mnoho kostí srovnaných se vynachází a sotva jinde, krom snad v Sedleckém klášteře, a v Praze u sv. Štěpána a Jindřicha, v Čechách podobné se nalézají. Druhý kostel v městě u zdi byl někdy klášter sv. Martina; jak byl nákladný z těch zbytků a z nedobraných zdí může se až posavad spatřiti . . . Toho kostela ještě veliký kus stojí a jedna kaple, v nížto patrně obraz malovaný na zdi Umučení Božího se spatřuje. Třetí kostel za městem sv. Trojice jest vystavený leta 1591; okolo něho veliký krchov jest udělaný, kdež se kladou mrtvá těla podruhův a neosedlých při městě se zdržujících; z toho se souditi může, jak někdy Kouřim město lidné musilo býti, poněvadž jim krchov velký u sv. Štěpána nemohl stačiti, že za městem jiný udělati museli. Čtvrtý kostel byl sv. Maří Magdaleny za městem u dvora, jenž sluje špitál, ten leta 1594 skrze povodeň byl zkažen, zvony též pryč vodou zanešeny. Našeho pak času, jsa zase vystavěný, skrze vojanský běh ohněm dokonce k zkáze přišel, však s pomocí Boží nyní nákladem dobrodincův dosti pěkně vystavěný a vnitř vymalovaný jest. Pátý kostel při městě Kouřimě jest sv. Jiří, zdi a krchovem ohražený, má věžku plechovou a dva zvony, na rozkošném přívrší k polední straně mezi zahradami stojící. Šestý kostel sv. Vojtěcha, podobně na jednom rovném kopečku nad potokem jest postavený. Sedmý kostel byl někdy sv. Klementa, nedaleko od panského mlejna, na jednom kopci, tu kde nyní nějaká studůlka stojí, jakož pak já sám pamatuji, že se někdy v křížové dny na to místo s processím chodívalo . . .»

V letech 1661—1667 následovali po sobě tito děkané: Ondřej Alexander Tuma 1661, Václav Šlechta 1665, Václav z Tieffengrubu, doktor fil. a bakalář theol., 1667. Tento děkan ještě téhož roku nucen byl úřadu svého se vzdáti, neboť dal násilně otevřiti dvéře kostela Žďánického, když mu kníže Liechtenstein klíče vydati se zdráhal. Děkan byl v právu, neboť kostel Žďánický koupen byl za peníze v kostele sv. Štěpána při kázání sbírané, i byl tudíž děkan Kouřimský patronem kostela Žďánického.

Potom následovali: Matyáš Karel Kottecius 1667, proto-notář apoštolský, muž horlivý; za něho požárem vzniklým roku 1670 zničeno bylo šest zvonů; děkan s velikým nákladem dal

uliti čtyři zvony nové, vyprosiv si k tomu příspěvek i od císaře; Jan Hermenegild Červenka 1680, muž učený, Václav Dominik Květoň z Rosenwaldu 1690, Václav František Felix 1693.

Když r. 1668 kosti ve sklepě pod sakristií byly rovnány, našel jinou jménem Bukač při tom zaměstnaný dřevěnou zlatěnou schránku, v níž uloženy byly i s nápisy ostatky svatých. Byly tu snad v husitských válkách uschovány. Byly potom uloženy do ozdobné schránky dřevěné a každého roku v neděli po sv. Ludmile koná se s nimi slavný průvod po náměstí*).

Děkanský kostel v Kouřimi. Strana jihovýchodní.

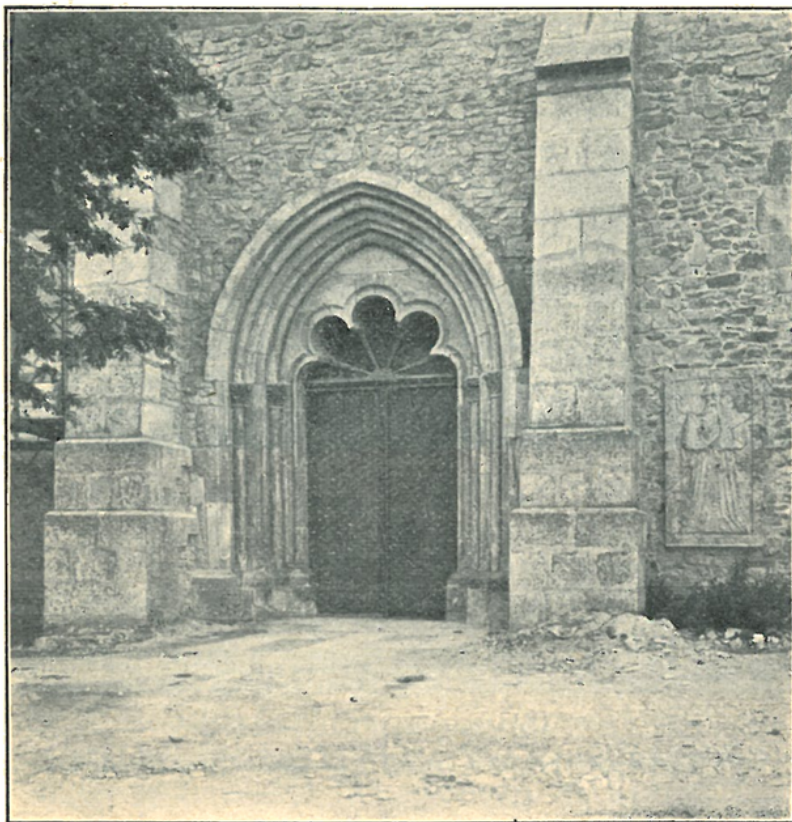
Dle zprávy z r. 1677 náležely tehdy pod správu děkana Kolínského: Voděrady, Svojsice a Žďánice.

V Kouřimi počítalo se tehdy 496 osob přijímání sv. svátostí schopných; r. 1700 již 743.

Roku 1707 stal se děkanem Ant. Jan Marsch, dotud farář v Česticích. Horlivě pečoval o zvelebení kostela; r. 1711 dal pozlatiti hlavní oltář a na pilíře uvnitř kostela dal umístiti nové

*) R. 1896 pořizena pro ostatky tyto nákladem 300 zl. stříbrná schránka, provedená v závodě Aloise Kettnera v Praze — V českém kancionálu, jenž býval majetkem literátů Kouřimských a nyní v univ. knih. pražské se nalézá, jest píseň o těchto ostatcích z konce XVII. stol. („Kdož kdož dychtí, žádá pilně pokladů vyhledati . . .“). Srovn. Truhlář, Katruk. čes. 39.

sochy sv. patronů českých; r. 1716 dal postavit na náměstí sochu sv. Jana Nep. Po smrti děkana Marsche r. 1727 zůstalo děkanství půl druhého roku uprázdněno, načež je r. 1729 obdržel Bernard František Hausenka, vychovatel v rodině hraběte Goltze; r. 1738 odešel na faru Častolovickou; po něm následovali: Tomáš Jos. Skřivánek 1739 † 1787, Frant. Bart. Schiffer 1788 † 1795, Václ. Jos. Javůrek 1795 † 1803, Jos. Fritsch 1805 † 1817 (byl kníž. arc. vikářem), Jos. Paule 1819—1823, po něm bylo děkanství 3 leta administrováno, načež r. 1826 je obdržel Jan Wunderling, před tím lokalista v Jazlovicích; byl pak 40 let v Kouřimi děkanem; zemřel r. 1866 (od r. 1856 pro jeho vysoký věk zastávali jej administrátoři »in spiritualibus et temporalibus«: Ant. Eber † 1861 a po něm Václ. Slavík).

Děkanský kostel v Kouřimi. Portál severní.

R. 1730 byl kostel Žďánický přidělen k faře v Krutech. R. 1744 opraven byl kostel děkanský zevně i uvnitř; také obě věže byly opraveny a jedna z nich o dva lokte byla zvýšena, by byla stejně vysoká jako věž druhá. Při opravě nalezeny uvnitř kostela kříže na zdi malované — znamení, že kostel byl kdysi konsekrován.

Čtvero zvonů Kouřimských vynikalo libým souzvukem, takže, když se jimi vyzvánělo, cizinci na cestě se zastavovali a naslouchali, a mnozí přicházeli na ně se podívat. R. 1789 v Hod Boží Svatodušní největší z nich pukl, čímž souzvuk byl

pokažen. R. 1807 byl zvon ten v dražbě prodán; vážil 48 centů a 98 liber; koupili jej židé.

R. 1807 byly kostelní nádoby v Černém Kostelci punčovány; za půl lotu platiti se musilo 12 kr. ve stříbře. R. 1810 veškeré posvátné nádoby, stříbrné i zlaté, měly býti do mincovny odvedeny anebo vykoupeny. I bylo tudíž odvedeno: 5 kalichů s 3 patenami (podrženy byly pouze 2 kuppy), pacifikál, kaditelnice*) s příslušenstvím, kropenka — vše to ve váze 8 liber a 6½ lotu. Velká monstrance vážící 2 libry a 12 lotů byla vykoupena od dobrodinců za 85 zl. 10 kr. ve stř.

R. 1856 dal MUDr. Ant. Zedrich, majitel dvora »Barborky, vymalovati od Jos. Hellicha nový obraz sv. Štěpána na hlavní oltář; obraz stál 220 zl. Téhož roku dala měšťanka Josefa Vejdovská nákladem 400 zl. zřídit v sev. lodi děk. kostela nový gotický oltář s obrazem sv. Ignáce z Loyoly od Jos. Hellicha. R. 1857 byla kaple sv. Kateřiny pod presbytářem se nalézající obnovena a benedikována.

Roku 1866 dne 24. srpna konali Prusové, tehdáž v Kouřimi na zpátečním tažení ubytovaní, v děkanském chrámu Páně evangelické služby Boží; měli tu kratičké kázání, modlení a své zpěvy s hudbou vojenskou.

Po smrti děkana Wunderlinga 1866 nastoupil 1867 Ant. L. Dlask (nar. v Hoře Kutné r. 1818), před tím katecheta a ředitel škol kolínských, spisovatel český (pseud. Ladislav z Hory); muž velice zasloužilý; byl čestn. kanovn. Starobolesl., kn. arc. vikářem a papežským komořím; zemřel r. 1894; po něm 1895 jmenován děkanem František Handrejch.

R. 1868 slavena byla 200letá památka nalezení sv. ostatků za velikého účastenství lidu**).

V letech 1876—1877 opraven byl kostel děkanský dle plánů arch. Jos. Schulze nákladem asi 30.000 zl. V průčelí zřízeno nové okno a velký portál pod ním; taktéž udělán nový portálek na straně jižní. Zděné sínce před ostatními vchody byly zbouřány a portály opraveny. Zazděné okno v presbytáři bylo opět otevřeno a kružbou opatřeno***). Věže dostaly částečně novou krytbu. Při oškrabování vnitřních zdí v kostele shledalo se, že byl celý chrám původně krásně polychromován; na sloupech a sloupkách objevily se po odstranění několikerého vápenného nátěru hlávce ornamentální mistrné práce. Vrstev vápenných a barevných na stěnách nalezlo se 4—5. Tu a tam na stěnách vyskytly se také freskové obrazy svatých. Tak na stropě v presbytáři byl obraz P. Marie a vyobrazení několika mužů, nad kruchtou opět obrazy několika mužů v kroji rytířském, v kapli P. Marie na stěně strany epištolní obraz sv. Petra na kříži hlavou

*) Stříbrná tato kaditelnice byla pořízena r. 1715 za děkana Marsche.

***) Viz „Blahověst“ 1868 č. 28.

***) Kružba ta odstraněna při opravě r. 1904 jakožto slohu kostela nepřiměřená a nahrazena byla úplně novou.

dolů, a naproti na straně evang. obraz P. Marie. I mnoho latinských nápisů černých, písma gotického, se objevilo; nedaly se však přečísti, protože od zedníků mnohé částky byly vytlučeny; nad kruchtou byl nápis: »Renovatum 1581«. Malby ty byly opět zabíleny a kostel nově polychromován.

R. 1890 opravena byla zvonice dle návrhu architekta Jos. Mockra.

Od roku 1903 provádí se za vedení architekta Kamila Hilberta důkladná oprava děkanského chrámu za podpory občanské záložny Kouřimské, knížete Jana Liechtensteina a ze zemské dotace na zachování starožitných uměleckých památek.

Nejprve provedena byla úprava vnitřní (stála kolem 8000 K), načež r. 1905 dne 17. září kostel byl vysvěcen biskupem drem Fr. Kráslem.

Hlavní oltář, jakož i dva poboční, provedeny dle nákresu Jana Kastnera, profesora na umělecko-průmyslové škole v Praze. Postaveny byly r. 1905. Náklad uhrazen hlavně z darů občanské záložny v Kouřimi a knížete Jana Liechtensteina.

Nová barevná okna vzorkovaná (dvě s okrasou květinovou, ostatní s ornamenty stuhovými a nápisy) provedena dle návrhu malíře Františka Urbana v závodě J. Kryšpína, nákladem Karla Milnera, velkostatkáře v Molitorově.

Vnitřek kostela byl jednoduše a vkusně vymalován nákladem 5320 K; při provádění malby hleděno k tomu, by vynikla práce architektonická, jakož i aby vyznačeny byly části chrámu vzhledem ke své důstojnosti; proto malba části kolem hlavního oltáře provedena byla nejbohatěji, v ostatní části presbytáře jednodušeji a zcela prostě v lodích. Části kolem oltářů v lodích bočních byly kobercovou malbou bohatěji vyzdobeny. Zvláště pak všechny hlavice, jež jsou uměleckou zvláštností Kouřimského kostela, byly dukátovým zlatem pozlaceny.

*Děkanský chrám sv. Štěpána**) jest trojlodní stavba ranně gotická.

Presbytář i boční lodi zakončeny třemi boky osmiúhelníka. Nad prvými čtvercovými poli bočních lodí na straně východní po bocích presbytáře týčí se dvě hranolové věže se střechami šindelem krytými a lucernovitými vížkami zakončené. K jižní lodi přiléhá původní, na straně východní třemi boky zakončená a goticky klenutá sakristie.

V boční zdi severní lodi jest pěkný portál hrotitý s laločnatě vykrajovanou tympanovou deskou.

Presbytář skládá se z části obdélníkové, povýšené nad loď o sedm stupňů, a z pětibokého závěru, ještě o další tři stupně povýšeného. V části obdélníkové jest v bočních zdech vyhloubeno na každé straně devět sedadel (sedilí), jejichž trojlísté záklenky neseny jsou oblými sloupky s krásně pracovanými hlaviciemi.

V pětibokém závěru presbytáře stojí zmíněný nový, dle návrhu prof. Kastnera provedený hlavní oltář. Dolejší část oltáře jest kamenná; hořejší skládá se ze tří částí: tabernakulu a jeho okolí, z části prostřední, obsahující dva reliéfy „Sv. Štěpán se hádá se Židy“ a »Ukamenování sv. Štěpána«, uprostřed pak trůn pro výstav Nejsv. Svátosti, třetí, nejvyšší

*) Viz Mádl, Sůpis, 58 násl.

část tvoří krucifix se sochami P. Marie a sv. Jana po stranách. S obou stran oltáře ve ke zmíněnému výstavnímu trůnu schody. Všecky sochy pracoval Frant. Zalesák, řezbářskou práci provedl V. Mráz v Praze.

Při severní boční zdi presbytáře stojí pěkné, kamenné sanktuarium: na polosloupku s kamennou hlavicí spočívá kamenná skříň dvojboká, hranou v před natočená, s mřížkovitými, železnými dvířky.

Děkanský kostel v Kouřimi. Vnitřek.

Pod pětibokým závěrem presbytáře nalézá se podzemní osmiboká kaple sv. Kateřiny, do níž sestupuje se z bočních lodí po kamenných stupních v síle zdiva umístěných. Kaple má krásné klenutí, nesené uprostřed ozdobným sloupkem. Při východní straně stojí oltář, nad nímž ve

výklencích barokní sochy: „Sv. Kateřina“; po stranách „Sv. Šebastián a „Sv. Roch“; nad mensou oltářní v jeskyňkovitém výklenku „Sv. Rosalie“.

Vítězný oblouk dělíci presbytář od střední lodi jest půlkruhový; v něm na příčném břevnu barokní křucifix v životní velikosti z XVIII. stol.

V boční lodi jižní nový oltář sv. Jana Nep. Na něm jest socha sv. Jana Nep. mezi dvěma anděly; nad mensou oltářní jsou reliefs: „Oběť Melchisedechova“ a „Abraham obětuje Isáka“. Spodní kamenná část oltáře upravena pro Boží Hrob.

V boční lodi severní jest nový oltář mariánský se sochami P. Marie a andělů. Také tyto dva oltáře dle návrhu prof. Kastnera provedli sochař Zalesák a řezbář V. Mráz.

R. 1907 byly pořízeny nové jesle, umělecky provedené dle návrhu prof. Kastnera žákem c. k. uměl. průmyslové školy v Praze Jos. Šabackým. Stály 1400 K; obnos ten zapraven darem pí Barbory Pivoňkovy a sbírkou, kterou podnikl kaplan Karel Seif.

Hlavní loď má čtyři pole křížové klenby žebrové; rovněž tak sklenuty jsou boční lodě. Krásné jsou hlavice, z nichž vybíhají klenbová žebra hlavní lodi, jakož i hlavice, jež v arkádách nesou lomené pasy záklenky.

Zvonice čtyřboká, zděná, stojí severozápadně od kostela. Zvláštností jest, že zvony, vesměs r. 1671 ulité, zasazeny jsou otvorem vzhůru.

Při kostele děkanském bývalo bratrstvo literátův. V knihovně universitní chová se jejich lat. graduál, psaný r. 1470*), a český adventní (rorátní) kancionál, který jim roku 1581 daroval pan Václav Diblík z Votína**). V archivu děkanském zachovala se kniha bratrstva, jejíž zápisy počínají se rokem 1637. »Konvo-kace anebo shromáždění pánův literátův« konávaly se v domě farním. Bratrstvo mělo »kūr latinský« a »kūr český«.

R. 1637 „při shromáždění a v přítomnosti celého bratrstva obnoveny a vyhlášeny jsou za p. starší literáty“ tyto osoby: nad kůrem latinským: pan Jan Bukač, primátor, p. Jeronym Bukač, p. Jiří Rožmitalský, Andreas Vysokomejtský; nad kůrem českým; p. Jan Kamberský, p. Václav Nuselský, p. Tobiáš Chřeník; custodes: pan Daniel a Samuel bratři Tyryšové; servusové: Matyáš Lorferyn a Jan Strnad. Údů bratrstva bylo tehdež 24; nově přijato bylo 32 údů; bylo tudíž celkem údů 56.

Stanovy bratrstva zněly takto: „1. Kdo chce přijat býti do téhož kůru literátského, má se nejdříve k tomu přihotoviti, aby vyznání víry samospasitelné katolické učinil, a po vykonání vyznání téhož svátostmi sv. pokání a přijímání velebné Svátosti vůli svou pobožnou utvrditi. 2. Otce duchovního svého sobě představeného kněze katolického ve vši uctivosti míti, jeho v spasitelném napomenutí poslušni býti a sebe sami v lásce a svornosti bratrské milovati, sebe netupiti ani nehaněti, nýbrž všickni vespolek sebe šetřiti v poctivosti a za jednoho býti. 3. Jest-li by se co trefilo mezi pány bratry, že by sebe haněli a tupili, vedle velikosti prohřešení a uznání pánův starších téhož kůru náležitě pokutování býti mají, neposlušní pak ven z kůru vypuštění býti mají. 4. Kdyby kdo z téhož kůru literátského nemocen byl, mají páni starší na to bedlivý pozor dáti, aby pro navštěvování nemocného někteří páni bratři vysláni byli, jeho těšili a k svatému pokání a přijímání velebné svátosti, též i svátosti posledního pomazání jeho napomínali. 5. Aby žádný přijat nebyl do téhož kůru, kterýby měl zlý znamení, totiž čtveráci etc. a na poctivosti zmařilí. 6. Každého čtvrt leta v suchých dnech páni starší kůru literátského budou povinni slyšet mši svatou za věrné a pobožně zemřelé, již v Pánu odpočívající pány literáty. 7. Na den svaté panny Kateřiny

*) Srovn. Dr. Chytil, Vývoj miniat. mal. za doby Jagellonské, str. 5. násl.; Truhlář, Catal. cod. lat. č. 2.413.

***) Srovn. Truhlář, Kat. rak. čes. č. 39.

jedenkaždý z pánů literátův budou povinni z hříchův svých se zpovídati a nejsv. oltářní svátost přijímati. 8. Páni literáti čeští mají po druhém pulsu na kůr se postavovati a maturu zpívati a před kázáním i po kázání píseň českou zazpívati pod pokutou jedenkaždý 3 kr.“

R. 1676 usneslo se bratrstvo, by každý literát o suchých dnech při konvokaci skládal do pokladnice bratrské po 4 kr. R. 1677 mělo bratrstvo 37 údů; nově bylo přijato 6 údů; mimo to jest v seznamu bratrstva 11 vdov; r. 1689 bylo 57 sodálů, nově přijati byli dva; dva z bratrstva byli spolu „ouředníky důchodův“ bratrských; v seznamu z r. 1693 uvádějí se „vdovy sestry“.

Nově se přiblíživší nováčkové („tyronové“) byli přijati prozatímně; a teprve po uplynutí roku zkušebního přijímání byli „dokonale“.

Za patronky přijalo bratrstvo sv. Kateřinu a sv. Barboru. Nově přijatí sodálové byli závázáni před oltářem P. Marie klečíce říkati modlitbu záslibnou k sv. Kateřině.

R. 1698 skládalo se bratrstvo z těchto osob: praesesa, jímž byl děkan, rektora, dvou assistentů, jednoho sekretáře, 12 konsultorů, dvou kustodů, dvou servusů, 30 sodálů a 6 vdov-sester. R. 1704 přihlásilo se nově 11 „tyronů“ a 12 „sester“.

Od r. 1707 užívalo bratrstvo názvu „Bratrstvo pod titulem sv. Kateřiny panny a mučednice za šťastné na světě obcování a šťastné skonání“; mělo pak následující regule:

„1. Zavázáni budou ti všichni, jenž se do téhož sv. bratrstva zapisati dají, po Pánu Bohu a Matce Boží svatou Kateřinu pannu a mučednici za patronku vzývati, jí se poroučeti, její chválu vyhledávati a rozmnožovati. 2. Všichni bratři a sestry povinni budou zpěvem obzvláště v chrámu Páně a na processích Boha všemohoucího chváliti; ti však, kteří zpěvu buď latinskému nebo českému rozumějí, bez ohledu mzdy, a to z pouhé lásky Boží na kůr každého dne, pokudž možnost dopustí, zpěvem svým a pomocí v chvále Boží sloužiti, v neděli a ve svátek českého kůru literáti po druhém pulsu na kůr k zpívání písní ranních, jako i před i po kázání, vždyckny se dáti najíti. 3. Na svátek titulární svatého bratrstva, to jest na den sv. Kateřiny Panny a mučednice, každé vejroční svátky Panny Marie, a kdy se bratrstvo sv. držeti bude, povinni budou p. bratři a sestry z hříchův svých se zpovídati a velebnou Svátost oltářní pobožně přijímati. 4. Jeden druhému, když chybu vidí, povinen bude moudrou radou přispěti a čest spolubratra každého hájiti, též v nouzi podle možnosti jednoho každého přispěti. 5. Kdyžby kdo z pánův sodálů v nemoci zůstával, povinni budou jeho navštívit, nadějí spasení věčného těšiti, k svatému pokání napomínati, a to obzvláště aby se nemocný vůli Boží odevzdal, svou vůli nežádal, nýbrž co Bůh chce, jemu opakující vzbuzovati; ku kterémužto také dvě osoby ze svatého bratrstva pokaždé zřízené budou. 6. Když kdo z pánův sodálův v Pánu usne, jakž uslyší prostředním zvonem zvoniti, hned 5krát Otče náš a Zdravas za duši v Pánu usnulého povinni budou obětovati a dle příležitosti co nejdřív jeden růženec se modlit. 7. Každé mrtvé tělo z bratrův a sester povinni budou uctivě k hrobu vyprovoditi. 8. Každého měsíce páni bratři a sestry též povinni budou při mši sv. obyčejné za mrtvé aneb živé bratry a sestry s pobožností se dáti najíti. 9. Posledně všichni bratři a sestry povinni budou tak ctně a šlechetně každý dle stavu svého se chovati, aby žádnému z života svého pohoršení nedávali, nýbrž aby jiní, kteří z bratrstva nejsou, to vidouce, Boha z toho chválili a žádostivi byli do toho svatého spolčení připojení býti. — Napomenutí pánův bratrův. Obzvláště se napomínají páni bratři, aby jak předně při processích, tak také při držané congregaci a všech službách Božích uctivě a pobožně v pláštích, pokudž možná jest, najíti se dali. Nápodobně se oznamuje, kdobykoliv do téhož svatého bratrstva se vepsati dal, že dle již předešle užívaného způsobu bude povinen sobě svíci novou způsobiti, aneb 9 kr. za ni, jakož i obyčejné suché dni odvésti, k tomu též almužnou na potřeby všeliké pro vzdělání a zvelebení téhož bratrstva obzvláště pamatovati“.

Ve shromáždění bratrův a sester, konaném r. 1707 dne 25. listopadu na den sv. Kateřiny zvoleni byli: za praesesa velebný a vysoce učený pan Ant. Marsch, děkan; za rektora: urozený a statečný vladyka pan Matyáš Václav Leigebius, J. M. Císařské král. pan rychtář; za assistenty: urozený a statečný vladyka p. Jiří Vojtěch Bukač, primátor, urozený p. Pavel Fr. Oliva, radní a J. M. C. vyběrač ungeltní; za sekretáře: urozený p. Václav Fr. Klumpar, J. M. C. gegenhandler. Mimo to zvoleno 12 konsultorů; dále za direktora kúru latinského zvolen rychtář M. V. Leigebius, za ouředníka „slovutný p. Adam Hájek“. Osm literátů zvoleno za „přední české literáty neb kantory (cantores)“.

„Ti všichni“ — tak čteme v knize bratrstva — „jakožto přední ze svatého bratrstva povinni budou jak v kostele, tak i při processích ke cti a chvále Boží, k zpěvu, tak jak jich velebný pan praeses a p. rektor deputirovati budou, bedlivě se dáti najíti“.

Dva z bratrstva zvoleni za sakristany. Povinností „pánův sakristánův“ bylo: „1. Všechny věci, náležející k bratrstvu bedlivě a pilně opatrovati. 2. Umbellu červenou na vejroční svátky a na každý svátek Panny Marie, též na den shromážděného svatého bratrstva, černou však, když mše svatá za mrtvé se konati bude, povinni budou vystaviti. 3. Na den bratrstva k processí všechno připraviti, pánům bratrům a sestrám pilně svíčky k processí podávati a po processí sklídití. 4. Ku pohřbu přikrov, umbellu, pláště, též svíce vydávati, jako i na truhlu umrlého bratra neb sestry obraz svaté panny Kateřiny, krucifix a knihu přistrojiti a po pohřbu všechno sklídití. 5. Když kdo z bratrův aneb sester v Pánu skončí, aby hned zvoníkovi vědomost dali, by bez prodlení na věži zvonem prostředním znamení se dalo; to slyšíce sodálové aby se modlili a rozeznali, že z bratrstva umřel. 6. Když kdo z bratrův anebo sester umře, jeho jméno na jisté místo, aby známo bylo, přibíti neb zavěsiti povinni budou. Při svátcích vejročních a držaných dnech svatého bratrstva, kdyby kdo z pánů sodálů k přijímání velebné Svátosti šel, každému svíci rozžatou podati, aby tudy pobožnost v bratrstvu vždycky více so rozmáhala. 8. Když se sejdou s některým z bratrstva, podle příležitosti žádati budou, aby chudé bratrstvo svaté v paměti měli a v nedostatecích s pomocí jemu přispěli. 9. Kdyžby kdo z bratrův anebo sester do nemoci upadl, povinni oni toho velebnému panu praesesovi a panu rektorovi vědomost dáti, aby dle regule osoby k navštívení nemocného deputirovány byly. 10. Povinni budou též, když z pánův bratrův neb sester kdo umře, na pohřeb jednoho každého bratra a sestru pozvati, jako i při processích k nešení korouhví lidí vždycky před tím dnem zaopatřené míti. 11. Povinni budou uctivě, a to v pláštích, svou službu vykonávati“.

Nosiči umbelly platilo bratrstvo z důchoďů svých 2 věrtelce obilí ročně.

Roku 1707 dalo se do bratrstva zapsati 35 „tyronův“ a 51 „tyronek“; všickni byli pak po uplynulém roce „po učiněném slibu a závazku“ přijati do bratrstva definitivně. R. 1708 přihlásilo se nových 14 „tyronův“ a 24 „tyronek“. R. 1709 bylo již 278 sodálů a sodálek.

R. 1712 potvrzeny byly tyto nové stanovené „regule bratrstva sv. Kateřiny“: 1. Všichni bratři a sestry toho sv. bratrstva povinni budou po Pánu Bohu všemohoucím, Marii Pannu, jejížto obzvláštní milovnice byla sv. panna Kateřina, ctíti, slaviti, velebiti a vždycky pannou vyznávati, jakož že Maria bez hříchu počata jest, neproměnitelně rozhlášovati. 2. Svatou pannu Kateřinu za obzvláštní patronku sobě zvoliti povinni budou, jí se poroučeti, a že sv. panna Kateřina jejich patronkou jest, pobožně honositi. 3. Poněvadž sv. Kateřina za obdržení moudrostí patronka jest, povinni budou sodales každodenně jeden za druhého třikráte Zdravas Maria se modliti, aby tak moudrostí skrze zásluhy té sv. panny obdařeni byli, by žádný z nich v svém živobytí nic proti Bohu, též blížnímu, ani myšlením, ani mluvením, ani skutkem nečinil. 4. Budou zavázáni všichni z toho sv. bratrstva jeden druhému v potřebách dobrou radou přispěti, v zármutku těšiti, čest hájiti, byt věděl, že ten, o kom se zle mluví, nepřítel jeho jest; jakož kdyby poznal, že některé osoby

z toho bratrstva v hněvu jsou, o to se nade všecko starati má, aby takové osoby co nejdřív k smíru, bratrské lásce a k smíření přišly. 5. Kdyby kdo z bratrstva v nemoc upadl, budou sodales zavázáni, však podle možnosti své, nemocného navštívit, moudrými řečmi k trpělivosti a pokání svatému napomínati, jakož aby se nemocný zcela vůli Boží odevzdal, za nemocného k Bohu se modliti. 6 Každý měsíc, když se konati bude mše sv. buď za živé anebo za mrtvé bratry, též sestry, každý z bratrstva povinen bude při té mši se dáti naléztí (lečby zaneprázdnění aneb dalekost cesty zbraňovala); ti však, kteří při takové mši sv. býti nemohou, jeden růženec za bratrstvo se modliti zavázáni budou. 7. Na každý Hod Boží při svátcích vejročních, každý svátek Panny Marie, na

Hřbitovní kostel nejsv. Trojice v Kouřimi.

den sv. panny Kateřiny celé bratrstvo povinno bude se zpovídati a velebou Svátost oltářní přijímatí. 8. Když uslyšejí sodales, že by někdo z tohoto svatého bratrstva skončil, zavázáni budou co nejdříve za mrtvého jeden růženec se modliti, jakož i mrtvé tělo (pokudž nemožnost neb dalekost cesty nezbraňuje) k hrobu vyprovoditi, též za mrtvého v nejpřednější příležitosti mši sv. vyslyšeti a každodenně všechny své dobré skutky za živé i mrtvé sodales Pánu Boha obětovati. NB. Tyto regule žádného pod hříchem nezavazují; však kdo je zachová, tomu skrze přímělu sv. panny Kateřiny k spasení duše pomohou, a životem věčným obdařen bude. NB. Bratrstvo každoročně bude se držívati čtyrykrát: předně na den svaté Panny Kateřiny, po druhé poslední svátek velkonoční, po třetí na sv. Trojici, po čtvrté na den Narození P. Marie“.

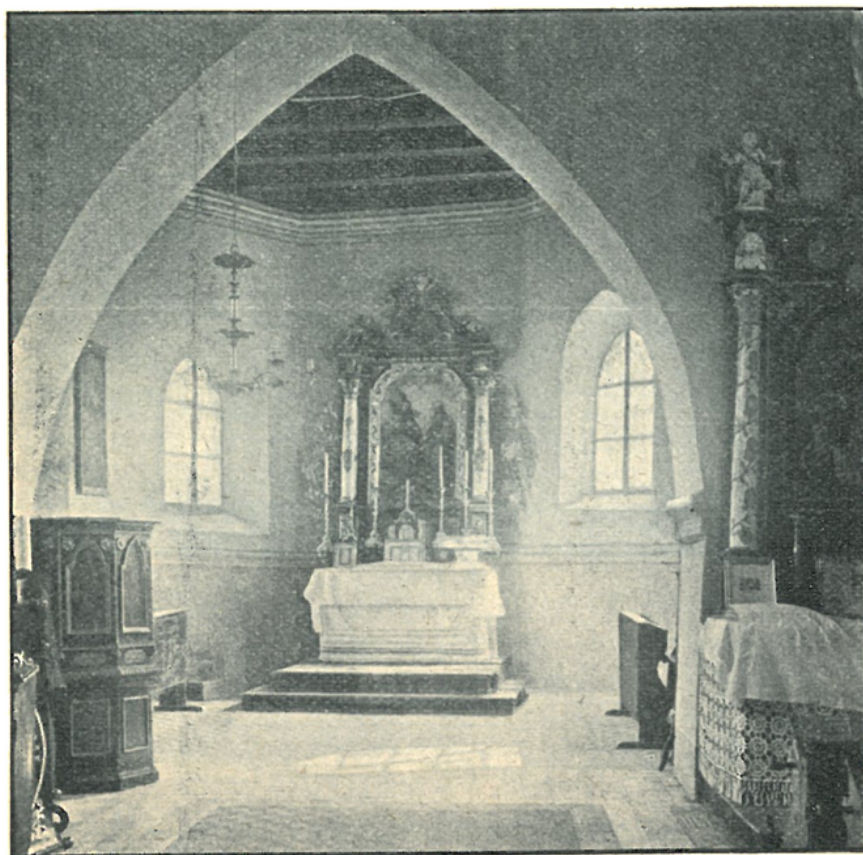
Děkan Marsch vymohl bratrstvu sv. Kateřiny r. 1714 z Říma odpustky.

Bratrstvo bylo zámožné; dle inventáře z r. 1785 mělo polí pod 49 korců, jež cenilo na 2.450 zl. *). Zrušeno bylo spolu s ostatními bratrstvy literátskými za cís. Josefa II.

*) Srvn. Konrád, Dějiny posv. zpěvu staroč. od XV. věku, 313—14.

Hřbitovní kostel nejsv. Trojice, před Pražskou branou, vystavěn byl r. 1591.

Jednolodní, kamenná, omítnutá stavba bez věže s presbytářem třemi boky zakončeným. Průčelí zcela prosté; na desce nad vchodem letopočet 1591. Okna hrotitá bez kružeb. Presbytář míval hvězdovitou klenbu lunetovou, která r. 1904 musila býti snesena, jelikož v ní i ve zdivu objevily se trhliny; nahrazena byla stropem dřevěným. Oltářík pozdně renaissanční z 2. pol. XVII. stol.; na něm obraz nejsv. Trojice od L. J. Bernarda z r. 1860. Vítězný oblouk hrotitý. V lodi strop rovný, omítnutý (roku 1856 odstraněn původní strop prkenný). Po stranách vítězného oblouku malé oltáříky pozdně renaissanční s obrazy „Sv. Alois“ a „Sv. Augustin“ od Bernarda.]

Vnitřek hřbitovního kostela nejsv. Trojice v Kouřimi.

Kaple P. Marie, před bývalou branou Volešeckou, vystavěna byla r. 1727 opatem Sedleckým Otou Hradeckým na místě, kde r. 1421 pět mnichů z Kouřimského probošství cisterciáckého bylo upáleno.

V půdorysu tvoří kaple pravidelný pětiúhelník s rohy vyhloubenými. Střecha zvonovitá, prejzová s barokními vikýři v bocích a s pětibokou, plechem pobitou vížkou na vrcholu*). Vnitřek má nízkou klenbu kopulovitou, do níž padá světlo zmíněnými vikýři. V bocích stěn barokní okénka. Oltářík rokokový se zaskleným obrazem na plátně „Panna Marie Pomocná“. Ve výklencích barokní obhroublé sochy „Sv. Joachym“

*) Do vížky této zavěšen byl 1807 zvonek, kterým se kdysi vyzvánělo, když zločinci vedeni byli na popravu.

Kaple P. Marie v Kouřimi.

Vnitřek kaple P. Marie v Kouřimi.

a „Sv. Josef.“ Na stěně zavěšen obraz na plátně, představující upálení mnichů; v pozadí pohled na Kouřim. V dolejší části nápis: „A rable HVssItlCa hCCe Igne ConsVMatI sVnt. Piet sLUžebnikV BožlCh zDe oD sLoty hUssltské spáLenlCh bILo“.

Probošťství cisterciácké s kostelem sv. Martina*) stávalo v severozápadní části města u samých hradeb mezi branou Pražskou a Volešeckou. Doba založení kostela i kláštera spadá asi do toho času, kdy král Jan Lucemburský mnichům kláštera Sedleckého propůjčil podací právo ke kostelu sv. Štěpána v Kouřimi, tedy asi r. 1325. Klášter byl zbudován nepochybně proto, by řeholníci mimo mateřský svůj klášter v Kouřimi žijící mohli žít podle pravidel své řehole.

R. 1345 byl tu proboštem mnich Hartmann, r. 1407 Jan.

Klášter vypálen a pobořen byl husity r. 1421; pět mnichů bylo, jak již výše řečeno, upáleno na místě, kde stojí kaple P. Marie.

Na pohledu na město, jež kreslil Willenberg na poč. XVII. stol. viděti jest ještě veliké zříceniny klášterních budov (vysoký štíhlý štít trojhranný, od něhož k východu jde zdivo obdélníkové; při jeho boku severním zbytky hranolové věže). Na místě, kde klášter stával, jest nyní zahrada; mimo nepatrné zbytky zřícenin a snad zdí základních pod zemí skrytých nepozůstalo po budovách kláštera ničeho.

Na návrší jihovýchodně od města stával kostelík sv. Jiří (srovn. o něm zprávu Ziwaldovu na str. 70). Z pohledu Willenbergova poznáváme, že to bylo obdélníkové, nevelké stavení s pětibokým presbytářem a s cibulovitou vížkou na střeše. Jelikož právo dosazovati k tomuto kostelu správce duchovní náleželo benediktinskému klášteru Břevnovskému, možno souditi, že řádu tomu sluší přičísti přední zásluhu o vystavění této svatyně. Zmínka o kostele tomto děje se již v listině z r. 1295, v níž vedle faráře městského připomíná se též „plebanus ad s. Georgium“ (farář u sv. Jiří), jménem Oldřich. Duchovní správce, pokud z pramenů historických jest známo, tito: Nemoj (Nemogius) † 1367, Benedikt, syn Benáka z Hořtky 1367—1374, Jakub do 1388, Jan klerik, dříve správce kaple sv. Markéty na Vyšehradě 1388—1397, Jan z Dubé, dříve správce kaple sv. Petra na Vyšehradě 1397, Václav, dříve správce kaple sv. Kříže v Čestíně Kostele 1397, Petr † 1425, Václav syn Mikuláše z Bělé 1425 **).

Dle zprávy z r. 1677 vedeno sem v den sv. Jiří processí a konány služby Boží. Jihovýchodně od místa, kde stával kostel sv. Jiří, rovněž na vršku nad potokem, býval kostelík sv. Vojtěcha (srovn. str. 70). Dle pohledu Willenbergova byla to nepatrná svatyně. Dle zprávy z r. 1677 ve svátek sv. Vojtěcha chodívalo sem processí na vyprošení příznivého počasí a konány služby Boží. R. 1790 pečoval o kapli, jakožto svatyni svému patronu zasvěcené, primátor Vojtěch Bukač.

Na pravém břehu potoka naproti kostelu sv. Trojice v předměstí u vody stával špitál s kaplí sv. Maří Magdaleny. První zmínka o něm děje se v listině z r. 1299, od biskupa Pražského Řehoře z Valdeka vydané. Řečený biskup ustanovuje listinou tou k žádosti Jakuba, faráře Kouřimského, jemuž špitál byl podřízen, tamního měšťana Lva s manželkou jeho za správce špitálu, jelikož manželé ti zamýšlejí jmění své špitálu věnovati. Vrchní dozor nad špitálem však vyhrazen faráři, jemuž příslušelo právo správce i sesaditi, kdyby špitál špatně spravoval. Ve prospěch špitálu Kouřimského biskup Jan Dražic listinou danou dne 10. července 1302 vyzval věřící své diecese, by almužnamí přispívali na výživu chudých tam ošetřovaných. R. 1338 za krále Jana Lucemburského

*) Srovn. Oehm, o. c. 74—78.

***) Srovn. Oehm, o. c. 67—68.

svěřen byl špitál v Kouřimi ve správu křižovníkům s červenou hvězdou, a to proto, že špitál od světských osob méně zběhlých nedobře byl řízen a spravován. Karel IV. r. 1351 dne 21. dubna osvobodil jmění špitální (ode všech berní a platů. Ke konci stol. XIV. dostal se špitál z rukou řádu do správy obecní, a tu vznikla rozepře o pravomoc nad špitálem mezi farářem Kouřimským Křišťanem z Prachatic a konšely; narovnání stalo se r. 1401*). Špitálský kostelík sv. Maří Magdaleny zničen byl povodní r. 1594, potom byl znovu vystavěn, ale v dobách válečných zase zpustl, až jej r. 1677 dala obnoviti nějaká dobrodítelka; služby Boží konaly se tam jednou roka, v den sv. Maří Magdaleny.

Na návrší u Kouřimi „Stará Kouřim“ nazvaném nacházela se kaplička sv. Vítu zasvěcená. Byla již sešlá; administrátor Václ. Slavík obnovil ji r. 1863 a dal v ní vymalovati od akad. malíře Josefa Mrkvičky na památku 1000leté slavnosti uvedení křesťanství do Čech obrazy apoštolů slovanských Cyrilla a Metoděje, jakož i ostatních sv. patronů českých a zvenku obraz Staroboleslavské Rodičky Boží.

Půl hodiny severně od Kouřimi ve Skalici stával v utěšeném údolíčku u potoka Kouřimského klášter cisterciácký. Založil jej r. 1357 Dětrich z Portic. Byl rodem z Braniborska, vstoupil do řádu cisterciáckého, stal se biskupem Mindenským a důvěrným rádcem císaře Karla IV., jenž mu svěřil správu svých financí. Dětrich z Portic nazval klášter jím založený klášterem Milostné P. Marie (»ad Gratiam Beatae Virginis«). Daroval mu dvory a vsi, které byl k tomu účelu zakoupil; byly to: Skalice, Žďánice, Myškovice, Lipečka a les zvaný »Kozí Hřbet«. Statky ty vynášely ročně 200 hřiven stříbra. Mimo to daroval biskup Dětrich klášteru 2000 kop grošů č. hotových peněz na stavbu potřebných budov, 22 rouch církevních a 15 svazků knih. Zprvu určen byl klášter pro 12 mnichů, ale počet ten měl býti přiměřeně zvýšen, kdyby příjem kláštera vzrostl. Nadání to potvrdil arcibiskup Pražský Arnošt listem daným v Praze dne 12. listopadu 1357, za souhlasu děkana Předvoje, scholastika Plichty a celé kapitoly kostela Pražského u přítomnosti velikého počtu vznešených svědků.

Základní kámen k novému klášteru položen byl Janem biskupem Olomouckým, potomním arcibiskupem Pražským, za přítomnosti Karla IV. a množství vznešených osob duchovních a světských. Nové založení kláštera stvrzeno bylo bullou papeže Innocence VI., danou v Avignoně dne 12. prosince 1357.

Karel IV. listinou danou dne 10. ledna 1358 potvrdil darování statků biskupem Dětrichem klášteru učiněné, osvobodil klášter ode všech berní a dávek, svolil, aby opat a konvent v království Českém směli nabývati statků až do ročního výnosu 1000 kop gr. č., vyňal klášter i lid jemu poddaný z pravomoci soudů zemských a udělil klášteru veškera práva, jichž klášter Sedlecký požíval.

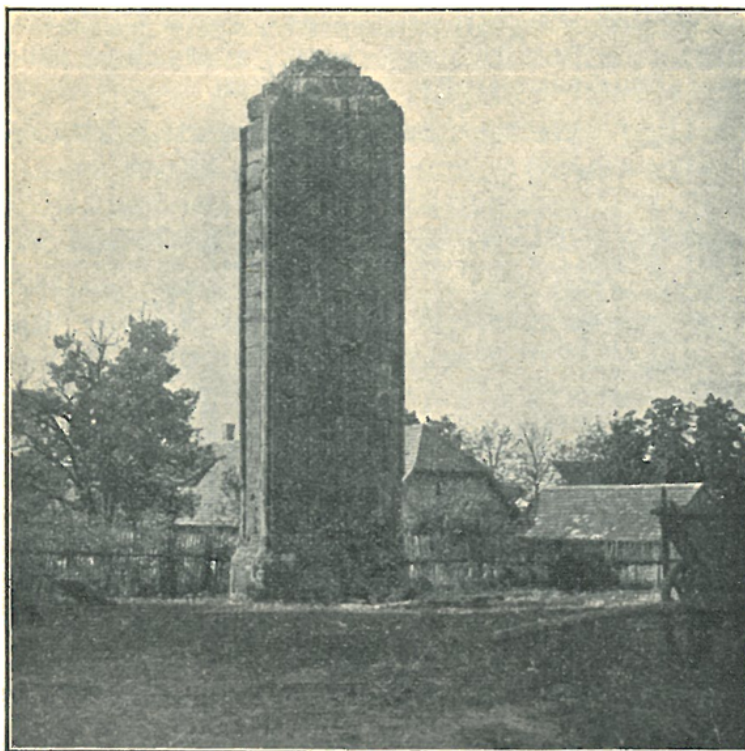
Nový klášter hned po založení osídlen byl mnichy z kláštera Sedleckého; ti však bydlili patrně v nějaké budově prozatímní, dokud klášter nebyl dobudován.

*) Srovn. Oehm, o. c. 72—74.

R. 1360 biskup Dětřich rozhojnil a zaokrouhlil zboží klášterní tím, že přikoupil k němu vsi Masojedy, Doubravčice a Dolánky.

R. 1366 nějací zlosynové vnikli v noci do kláštera a zaskrtli opata, muže dobrého a zbožného.

Stavba kláštera protáhla se až do r. 1400. Bezpochyby že byla dříve veškerá péče věnována stavbě chrámu, a pak teprve došlo na vlastní stavbu kláštera. Král Václav IV. listinou z 8. listop. r. 1400 potvrdil všechny předešlé výsady klášteru

Zbytek zřícenin někdejšího klášterního kostela ve Skalici.

propůjčené a osvobodil jej na 20 roků od daní; veškeré poplatky, jež by z kláštera jinak do královské pokladny měly býti odváděny, přikázal na stavbu budovy klášterní a uřídil, by z urbury Kutnohorské vydávalo se klášteru týdně 48 gr. č. tak dlouho, pokud stavba nebude pod střechu dovedena. Mimo to pojistil král Václav klášteru ze svých příjmů roční dávku 300 kop gr. č. k tomu účelu, aby v klášteře mohlo zaopatření míti 50 kněží a ti aby za to mše sv. sloužili za blaho duše jeho a všech jeho předků. Toto nadání potvrdil král Václav znovu r. 1413 a krátce před svou smrtí vzal klášter pod zvláštní svou ochranu a potvrdil r. 1419 osvobození jeho od daní na dobu 20 let. Ale již r. 1421 byl klášter Pražany a Tábority vypálen a mniši povražděni. Pouze mohutný, 9—10 m vysoký pilíř gotický z bývalého chrámu zbyl jako nejvýznačnější pomník zničeného kláštera *); mimo to spatřuje se opodál zeď s členitou

*) Oehm, o. c. 78—86.

gotickou příporou, jakož i jiná veliká zeď s gotickým obloukem, částmi mohutných opěrných pilířů a s úhledným výklenkem*).

Statky klášterní dílem král Zikmund zapsal rozličným osobám, dílem rozchváčeny byly od sousedů. Král Jiří z Poděbrad zastavil zbořený klášter rytíři Janu z Vojslavic, jemuž i král Vladislav zástavu tu potvrdil. Později získal klášterství Vilém Zub z Landštejna, za něhož došlo na nějaký čas k obnově konventu Skalického. Pan Zub postoupil totiž zápis a spravedlnost, již měl na klášterství Skalickém, r. 1481 knězi Janovi, od kláštera Sedleckého nově dosazenému opatu Skalickému, jenž s konventem svým zavázal se, že bude každé Suché dny vigilie zpívati nebo čísti a mší zádušní za předky páně Vilémovy a za jeho zdraví Pána Boha prositi. Téhož roku dne 13. června král Vladislav II. potvrdil tento postup.

R. 1487 byl opatem Skalickým kněz Jakub.

Král Vladislav, slitovav se nad chudobou kláštera, vykoupil ves Krychnov a dne 14. prosince r. 1513 vrátil ji klášteru Skalickému. Ale klášter nemohl se zotaviti; ves Krychnov dostala se opět v cizí držení. Když r. 1550 opat Skalický Jakub zemřel, zanikl obnovený konvent úplně. Opat Sedlecký nazývá se odtud také opatem Skalickým. Z nouze opravená část klášterních budov sesula se potom docela a když klášter Sedlecký roku 1690 zde zaříditi chtěl kolonii, byl nucen vystavěti zcela novou Marianskou kapli i s obydlím pro několik mnichů. Ale ani pak této malé klášterní osadě se nedařilo. Když klášter Sedlecký roku 1782 byl zrušen, bydlil zde již jenom jediný mnich. Statek Skalický připadl náboženské Matici a dostal se po různých změnách držitelů konečně roku 1872 koupí knížeti z Liechtensteinu **).

Zmíněná kaple Marianská stojí dosud, jest však úplně zpustlá. Jest to obdélníkové klenuté stavení***).

Filiální kostelík sv. Bartoloměje v Třebovli býval před dávnými časy kostelem farním.

Roku 1362 zemřel farář zdejší Mikuláš, načež jeho nástupcem se stal Řehoř z Vitic; r. 1383 byl tu farářem Prokop, jenž spolu byl kanovníkem u sv. Jiljí v Praze; r. 1397 připomíná se farář František (Fráňa), jenž r. 1406 vzdal se svého místa; po něm nastoupil Prokop z Kouřimě.

Kostelík stojí uprostřed vsi na vyvýšeném místě; jest obklopen bývalým hřbitovem. Roku 1903 byl opraven. Presbytář jest čtvercový se žebrovou gotickou klenbou. Za oltářem jest úzké gotické okénko; na straně levé okno obdélníkové, segmentem překlenuté. Oltář jest nový, z r. 1905, s mensou kamennou, zhotovený dle návrhu prof. Kastnera od řezbáře V. Mráze; jest proveden ve slohu pozdně-gotickém; na něm se spatřují dva andělé držící polštář, na němž leží kniha sedmi pečeti uzavřená a krucifix; nejvýše na baldachynu socha sv. Bartoloměje.

V levém koutě presbytáře jest ve zdi výklenek sanktuářový se železnými dvířky.

Vítězný oblouk jest hrotitý.

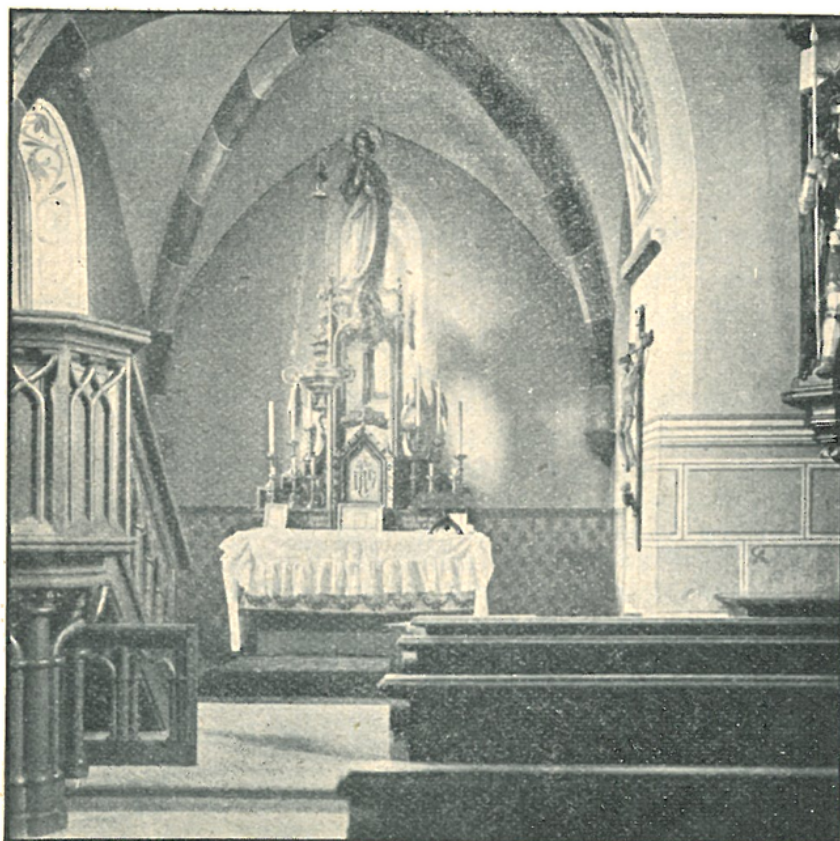
*) Mádl, o. c. 92.

***) Srvn. P. Bernau, Plaňany s okolím, str. 107—111.

***) Srvn. Mádl, o. c. 92.

Kostel v Třeboví

Vnitřek kostela v Třeboví.

Loď jest obdélníková s rovným stropem. Po stranách vítězného oblouku stojí na konsolách nové sochy: P. Maria s Ježíškem a sv. Václav, obě od Frant. Zalesáka. Kazatelna jest nová, vzhledem k malé prostofe nepoměrně veliká.

Na stěnách lodi rozvěšeno jest několik starých obrazů na plátně malovaných („Večeře Páně“ a „Umývání nohou“, prý od Brandla, ale přemalováním značně pokazené; „Záhuba kláštera Sedleckého r. 1421“; obraz tento, malovaný r. 1722, znázorňuje kterak mniši na strom jsou věšeni a kterak v pozadí klášter hoří; dole čte se letočetný nápis: „Per-aCta fVIt LVgVbrIs haeCCe tragoeDÍa Díe 25. AprILIs“; „Zavraždění sv. Václava“, jež maloval roku 1867 akad. malíř Jos. Mrkvička z Prahy (umělecky necenný); „P. Maria podává růženec sv. Dominiku“, obraz „Umučení Páně“ z r. 1694).

Nad vchodem do kostelíka jest v mramoru tesaný znak města Kouřimě s latinským letočetným nápisem, již jen z části čitelným*).

V nízké zvonici opodál stojící visí tři zvony: 1. s nápisem: „Tento zvon dělán jest ke cti Pánu Bohu skrze mistra Tomáše zvanaře na Horách Kuttnách“; 2. s nápisem: „Slit jest za správy toho času pana Jiřka Piryna do vsi Třebovli ode mně Václava zvanaře z města Mladého Bole-slava nad Jizerou leta Páně 1612. Soli Deo Gloria. Buď Buohu chvála“; 3. s nápisem: „Lítý l. P. 1622. Přelitý od Karla Bellmanna, c. k. dvor-ního zvanaře v Praze, l. P. 1862“.

U zvonice umístěny jsou dva náhrobní kameny, které bývaly ve dlažbě v kostele.

7. Křečhoř, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Kubelík.

Místa přífařená: Křečhoř 274 k., 183 ak., 4 ž., šk. 2tř.; Kam-hájek 1 km, 138 k., 54 ak.; Kutlíře 3·3 km, 96 k., 8 ak.; Bříství 1·3 km, 36 k., 6 ak.; Chocenice 5·1 km, 361 k., 1 ak., 4 ž., šk. 2tř.; Slunce 2·6 km, 41 k., 7 ak.; celkem: 946 k., 259 ak., 8 ž.

V Křečhoři připomíná se farní kostel již ve století XIV. Podací právo k němu náleželo oltářníku při oltáři sv. Šimona a Judy ve velechrámu sv. Víta v Praze. Bylať královna Eliška Polská, vdova po králích Václavovi II. a Rudolfovi, Křečhoř r. 1319 koupila a jakožto jmění nadační ke zmíněnému oltáři darovala.

Z farářů doby nejstarší známi jsou tito: Heřman † 1362, Petr z Pohnání 1363 † 1380, Martin z Pomuka 1380—87, Beneš, dříve farář v Radotíně, 1387 † 1390, Jan, kanovník Vyšehradský, 1390—93, Hroch, dříve f. u sv. Vojtěcha v Podskalí, 1393 † 1405, Hrdoň z Pošny 1405—07.

Od války husitské bylo obyvatelstvo zdejší víry podobojí.

Z kněží utrakvistických jsou známi tito: Daniel 1499, Jiřík 1513, Jan 1536, Jan 1546, Jiří Mladečka 1562, rozhodný nepřítel novot luteránských; Martin Filadelfus Chlumecký 1595, Jan Žatecký 1613**).

Po bitvě bělohorské přidělena byla osada Křečhořská pro nedostatek duchovenstva ke Kolínu (1626—82), později k Sta-rému Kolínu (1682—1786) a roku 1786 k nově zřízené lokalii v Nové Vsi.

*) „qVae VetVsta tenet CIVÍtas Insignia CoVrzIM Cernes oCeLLo“.

***) Paměti osad na Kolínsku, 120—122.

Starý, malý kostelík gotický, zasvěcený původně svatému Václavu*), byl r. 1846 zbořen až na zdivo presbytáře, a na jeho místě vystavěn r. 1847 kostel nynější, který byl v neděli XVI. po sv. Duchu r. 1848 posvěcen. Nový kostel zasvěcen byl Božímu Tělu a patrocinium čili pout slavila se v neděli v oktávu Božího Těla, při čemž též průvod po návsi se konal. Opatřen byl věží nízkou, kteráž r. 1863 byla zvýšena.

Kostel v Křečhoři.

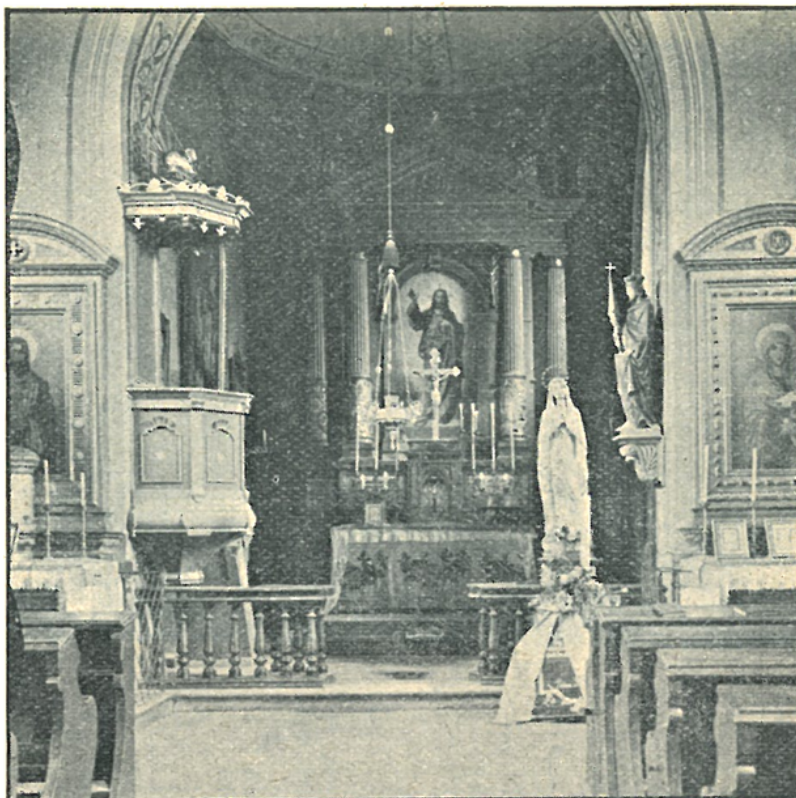
R. 1876 byla v Křečhoři zřízena škola samostatná; prvním farářem stal se katecheta při obecném reálném gymnasiu kolínském J. Ev. Eybl, jenž slavně instalován byl 28. října roku 1877**). R. 1881 vydal svým nákladem knížku »Povrchní pohledy na přírodu«. Byl to muž povahy šlechtěné; od r. 1894 zastával úřad kníž. arcib. vikáře. V poslední době svého života stížen byl neduhem velice bolestným, rakovinou pobřišnice. Bolesti byly kruté. Kolikráte, když přišly na něho slabosti, domníval se, že přichází poslední hodina, a tu svolal domácí ku svému lůžku, by se u něho modlili. Pevná víra a zbožná mysl

*) Uvnitř tohoto dřívějšího kostela byly na zdech starobylé nápisy a biblické texty. Srvn. Zap, Pam. arch. I. 305 a násl.

***) Narodil se 27. prosince 1840 v Němčicích u Netolic, gymnasij se studia konal v Č. Budějovicích, bohoslovecká v Praze. Jako mladý kněz kaplanoval na Slivici a v Příbrami, potom stal se katechetou na reálce v Kolíně.

sílila ho v jeho nevýslovných bolestech. Každý měsíc se zpovídal a přijímal Tělo Páně, a tu cítil vždy, jak je mu lehké. Dojemné bylo, když z rukou svého věrného přítele univ. prof. dra Fr. X. Kryštůfka přijímal nejsv. Svátost oltářní; oba přátelé hlasitě plakali. Nedlouho po tom, dne 1 října 1901, nemocný ve spánku tiše vypustil dobrou svoji duši.

R. 1902 stal se farářem v Křečhoři Jan Nep. Alois Novák, před tím farář v Ohařích.

Vnitřek kostela v Křečhoři.

Farní kostel Božího Těla stojí na severní straně vesnice; jest to stavení provedené střízlivým neozdobným slohem klasicistickým.

Nad vchodem obstoupeným hladkými pilastry jest polokruhové okno, nad průčelím trojúhelníkový štít, nad štítem věž s jehlanovitou, břidlicí krytou střechou. Presbytář jest čtvercový s klenbou plackovou. V boční zdi jižní spatřují se zajímavé pozůstatky dřívějšího gotického kostela ze XIV. stol., totiž tři výklenky sedilové s kružbami a o něco dále výklenek sanktuářový.

Hlavní oltář z r. 1891 jest ve slohu renaissančním s obrazem na plátně od K. Javůrka „Žehnající Kristus“.

V boční zdi jižní nad sediliemi jest polokruhové okno s malbou na skle: poprsí Madonny se sepjatýma rukama.

Loď má strop rovný; v bočních zdech jest po dvou oknech polokruhových.

Po stranách vítězného oblouku stojí dva stejné oltářky s rámcovými syršky provedenými r. 1880 a 1881 ve slohu renaissančním dle ná-

kresu architekta A. V. Barvitiusa, s obrazy: „Panna Maria s Ježíškem“ („Ara coeli“) a „Sv. Josef“, jež maloval akad. malíř prof. Sequens.

Zvony: 1. z r. 1481 s nápisem latinským, slitý mistrem Ondřejem Ptáčkem; 2. s nápisem: „Ulil mne Ondřej Ptáček v Kutné Hoře 1489, přelil Arnošt Diepold v Praze 1898“.

Do hřbitovni zdi vsazeny jsou dvě náhrobní desky členů rodiny Hornáteckých z Dobročovic, někdejších majitelů vsi Chocenic; jedna jest z roku 1557, druhá z r. 1587.

Kaple sv. Anny v Chocenicích*) bývala ve století XIV. kostelem farním. R. 1367 připomíná se tu farář jménem Hašek (Hassko).

V bouřích husitských nepochybně fara zdejší zaukla.

Kaple v Chocenicích.

Později svatyňka byla v nynější podobu přestavěna a sloužila za kapli zámeckou. Na místě zámku přistavěna byla k ní r. 1881 budova školní. Roku 1881 vzdal se c. k. Teresiánský ústav šlechtičen na Hradčanech, jakožto majitel velkostatku Cerhenického, všech práv ke kapli, načež obec Chocenicická přijala kapli ve svůj majetek a ve svou správu. K žádosti obecního zastupitelstva v Chocenicích koná se tu od r. 1905 pouh místo ku konci července hned druhou neděli v červenci na paměť posvěcení nového kříže na silnici ke Kouřimí, jenž roku 1904 místo dřevěného kříže byl nákladem obce zřízen.

Kaple skládá se z obdélníkové lodi a z presbytáře majícího v půdorysu tvar napříč postaveného obdélníka. Presbytář i loď mají stropy rovné.

Pěkný gotický portálek z konce XIV. stol. byl sem dán roku 1846 z bývalého kostela Křečhořského**).

*) Za starých dob zvána tato ves „Chotěnice“.

***) Viz Mádl, o. c. 14.

Nad oltářem ve výklenku jest veliký obraz na plátně z konce XVII. stol., směru Brandlova: sv. Anna sedíc drží Ježíška na klíně; P. Maria stranou klečíc chápe Ježíška za ruku; za P. Marií sv. Josef a Joachym, v levo sv. Jan Křtitel jako hoch s beránkem; nahoře v oblacích Bůh Otec a Duch sv. v podobě holubice. V dolejší pravém rohu obrazu se spatřuje erb paní Cecilie z Binago, někdejší majitelky Chocenic.

Lid sobě vypravuje, že za bitvy mezi rakouským a pruským vojskem u Kolína 18. června 1757 pruský důstojník vešel do kaple a díval se na obraz tento. Zdálo se mu prý, že holubice vznáší se nad oltářem jiná, i střílel po ní. Chybil však, koule projela obrazem a zaryla se do zdi.

V sešikmených koutech lodi jsou výklenky s barokními neumělými sochami světců. Na stěně lodi visí obraz z konce XVII. stol. v pěkném barokním rámcí: „Čeští patronové uctívají P. Marii Staroboleslavskou“; dle znaku na obraze dal vymalovati obraz tento rytíř Antonín Augustin z Binago, manžel zmíněné paní Cecilie.

Na protější stěně visí veliké, na plátně malované obrazy „Sv. Lukáš“ a „Sv. Marek“, umělecky slabé malby z konce XVII. stol.

Na poprsní zdi kruchty visí veliký obdélný obraz na plátně „Svatý Vendelín žehná stádům, u nichž stojí modlící se pastýř“. Dole na obraze čtou se slova „Ex voto“.

Zvony: 1. nepochybně odjinud sem přenesený s nápisem: „Albrecht Robnhap z Suché a na Lichtenburce a Ronově nad Doubravou. Briekí zvonář z Cymperku y Novém městě Pražském tento zvon udělal ve čtvrtek po svatém Václavě leta Páně 1581“. 2. s nápisem: „Za času urozeného pána a pana Pavla Schöpse, bývalého správce v Cerhenicích roku 1753. Johannes Hen goss mich in Prag“.

8. Lošany, fara.

Duchovní správu vede farář za pomoci kaplana.

Patron: obec města Kutné Hory.

Místa přifařená: Lošany Velké 257 k., 5 ak.; Lošánky 5 min., 366 k., 2 ak., 19 ž.; Kbel Velký $\frac{1}{2}$ h., 333 k., 2 ak., 3 ž.; Kbel Malý $\frac{1}{4}$ h., 47 k.; Mančice $\frac{3}{4}$ h., 330 k., 22 ak.; Kadovesnice $\frac{1}{2}$ h., 426 k., 28 ak., 23 ž., šk. 1tř.; Zibohlavý $\frac{1}{2}$ h., 275 k.; Voděrady $\frac{1}{2}$ h., 458 k., 8 ak., 4 ž., šk. 2tř.; celkem: 2492 k., 67 ak., 49 ž.

Zprávy o faře v Lošanech jdou od r. 1355.

Pořad nejstarších známých farářů: Rudger † 1355, Jan Prsteneč 1355 † 1363, Václav z Přivor 1363—65, Petr, dříve f. v Libíši, směnou s před., 1365—79, Krištof 1379, Petr do 1391, Blažej 1391—94, Řehoř z Chvátlin 1394, Jakeš z Kouřimě 1394 (zemřel téhož roku), Blažej ze Zásmuk 1394 † 1414, Jiří z Brna 1414—16, Šimon z Hospozína od 1416 do 1419.

Od válek husitských neměly Lošany vlastního faráře. Přísluhovali zde kněží kutnohorští, v letech 1640—1676 kolinští. Roku 1676 počítalo se v Lošanech a v Lošánkách celkem 118 osob schopných přijímání sv. svátostí.

Roku 1680 obstarával duchovní správu v Lošanech farář Solopiský Jiří Augustin Ebert, vedle něhož vypomáhali také kněží ze Zásmuk a jesuité z Kutné Hory. Od roku 1695 byly Lošany přifařeny k Nebovidům.

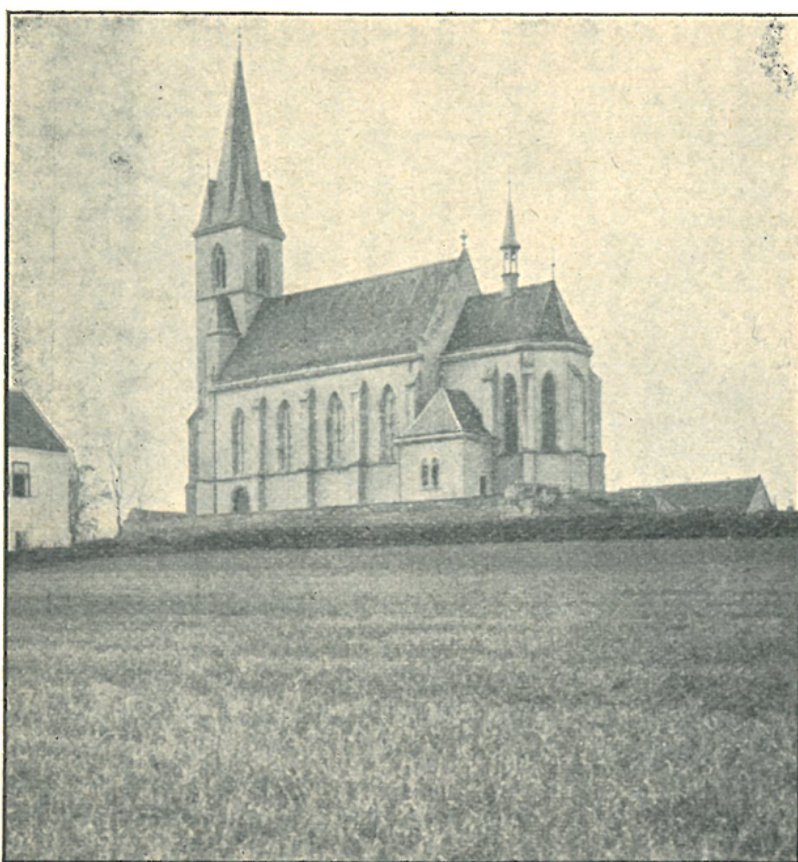
Prastarý kostelík byl r. 1765 přičiněním konšela kutnohorského Roberta Novotného rozšířen.

Jelikož do Nebovid byl zvláště zimní dobou přístup ne-
snadný, takže osadníci tam k službám Božím docházeti nemohli,

byla r. 1774 zřízena v Lošanech lokalie, již přiděleny byly vsi: Lošany, Lošánky, Mančice, Zibohlavy, Kutlíře a Radovesnice. Prvním lokalistou stal se Jos. Carell, starší kaplan kutnohorský.

Po něm následovali lokalisté: Frant. Xav. Brandstätter 1776—78, Konrád Jenson 1778—1831 (za něho odloučeny byly r. 1787 Kutlíře od Lošan a přiděleny k Nové Vsi; za to však připojeny k Lošanům vsi Kbel Velký a Malý), Mat. Sháněl 1831—33, Jos. Mašín (Maschin) 1833—56.

Roku 1856 lokalie Lošanská povýšena byla na faru. Prvo-farářem stal se dosavadní lokalista Jos. Mašín, jenž zde působil pak až do roku 1861, kdy vstoupil do výslužby (zemřel roku 1863 v Kutné Hoře). Po něm stal se farářem Jos Polák 1861.

Farní kostel v Lošanech.

R. 1865 přifařeny byly k Lošanům Voděrady; vzhledem k tomu zřízeno bylo r. 1866 v Lošanech místo kaplanské.

Po smrti faráře Josefa Poláka r 1892 stal se jeho nástupcem Josef Stýblo, starší kaplan Kutnohorský, jenž r. 1906 byl jmenován kn. arc. notářem.

Roku 1894 zbořen byl starý chrám Lošanský a na jeho místě vystavěn chrám nynější dle plánů c. k. vrchního inženýra Ludvíka Láblera. S bouráním starého kostela započato dne 18. června. Předcházejícího dne, totiž 17. června, v neděli, ko-

naly se ve starém kostele naposledy služby Boží. Téhož dne odpoledne bylo ve 2 hod. požehnání a po něm velkolepý průvod ke kapliče sv. Jana Nep. v Lošánkách; vikář Jan Eybl kapličku vysvětil, by tam nejsv. Svátost mohla býti přechovávána a mše svatá všedního dne sloužena. Po vysvěcení kapličky přenesl farář do ní opět ve slavném průvodu nejsv. Svátost z kostela, při čemž ani jediné oko bez slz nezůstalo. V neděle a svátky konány byly služby Boží v kostele Kbelském. Dne 23. září, v neděli XIX. po svatém Duchu, konána byla slavnost svěcení a kladení základního kamene. Nový chrám byl dokončen roku 1896 a téhož roku dne 16. července vysvěcen svět. biskupem Ferd. Kalousem.

Vnitřek farního kostela v Lošanech.

Farní kostel sv. Jiří, stojící na výšině na západní straně vesnice, jest nová jednolodní, klenutá stavba gotická s věží v průčelí.

Vnitřek jest dekorativně polychromován kutnohorským malířem Ignácem Vysekalem. Na bočních stěnách vymalovány jsou postavy sv. patronů: Lidmily, Václava, Vojtěcha a Prokopa.

Hlavní oltář jakož i oba postranní zhotovil řezbář Černý z Kutné Hory. Na hlavním oltáři stojí pod baldachýnem socha sv. Jiří; na bočních oltářích sochy „Sv. Josef“ a „P. Maria Lourdská“; sochy tyto zhotovili řezbáři Vojtíšek a Zdeněk z Prahy. Křížová cesta polovypukle řezaná jest práce kutnohorského řezbáře Vojtěcha Šedivého. Mramorová křtitelnice

zhotovena byla u majitele lomů v Kutné Hoře Ladislava, ozdobné plechové víko na ni zhotovil Ant. Jůna, klempíř v Kutné Hoře, od něhož jest i lampa pro věčné světlo.

Zvony: 1. s nápisem: „Leta 1709 slit jest ke cti a slávě P. Boha všemohoucího nákladem záduší chrámu Páně s. Jiří ve vsi Lošanech; 2. z roku 1580, ulitý zvonařem Vondřejem Kotkem; 3. s nápisem: „Zvon sv. Petra a Pavla v roce 1798 ukradený byl 1868 nově zřízen za patrona obce Kutné Hory a faráře P. Jos. Poláka. Ulit v slévárně dcery Karla Bellmanna Anny v Praze 1868“.

Z nádob bohoslužebných zmínky zasluhuje stříbrná barokní monstrance sluncovitá z r. 1745, na jejíž noze vyryt sv. Jiří draka potírající a znak Kutnohorský.

Filiální kostel Nanebevzetí P. Marie ve Velkém Kbele vystavěn byl ve druhé polovici XIV. stol. a býval tehdejší farním. Fara zdejší bývala velice bohata; mělať na 200 korců polí.

Z farářů jsou známi: Dobeš (Tobiáš) do 1354, Ondřej, sm. s před., 1354 † 1380, Jan z Roupova, kanovník kaple P. Marie na Karlštejně, řečený „Kbel“; byl doktorem církv. práva, stal se generálním vikářem, později i kanovníkem olomouckým a pražským; přebýváje v Praze pronajímal faru svou kněžím jiným; byl odpůrcem šířícího se tehdejší učení Viklefova; zemřel r. 1411; Duchek 1411—12, Jan, prve f. v Zibohlavech, sm. s před., od 1412.

Od válek husitských byli ve Kbele faráři podobojí a později luteránští.

Roku 1495 odešel ze Kbele kněz Prokop do Kolína. R. 1507 přijel do Kbele na visitaci husitský biskup Filip de Villanova spolu se Svato- mírem, děkanem Kutnohorským, a s Bartošem z Práchnan, majíce s sebou přes 40 jízdných. Roku 1532—1533 připomíná se ve Kbeli kněz Michal, r. 1542 kněz Martin, r. 1558 kněz Jan*).

R. 1634 Sasové vypálivše ves zpusťovali i kostel. Teprve roku 1664 dal jej hrabě Trautmansdorf, tehdejší majitel statku Kbelského, opravit.

Roku 1874 dne 7. října po 10. hod. dopol. vznikl oheň ve Kbele v jednom domku a prudkým větrem jihovýchodním jsa podněcován zachvátil v několika minutách 10 domků, zvonici, kostel i s věží, břídlíci pokrytou. Z kostela a věže zůstaly holé zdi; kromě svícňů, portatily, prádla a mešních rouch nemohlo ničeho býti vyneseno, poněvadž dříve, nežli se kdo k ohni dostavil, nejen šindelová střecha stála v jednom plameni, ale i prkenný strop již hořel. Oltářní obraz od Brandla, varhany teprve r. 1867 z odkazu faráře Lošanského Jos. Mašína koupené, ba i cínová lampa pro věčné světlo, staly se obětí rozpoutaného živlu. Ze dvou zvonů ve zvonici byl menší zachován; pádem s hranice na zem urazilo se toliko ucho. Větší zvon praskl na dva kusy. Po vyhoření našlo se pod omítkou ve skulině zdi za hlavním oltářem pět popsaných lístků papíru z druhé polovice XIV. století. Jest to latinský seznam dárců, čím kdo ke stavbě kostela přispěl. Jmenuje se tam několik pánů a paní stavu zemanského, kteří dávali po jedné nebo několika kopách grošů; s menšími sumami stojí tam mlynáři, rychtáři, sedláci; i pastucha dal 2 groše; někteří místo peněz dali práci. Celkem bylo

*) Paměti osad na Kolínsku, 197.

sebráno kolem 40 kop grošů. — Kostel Kbelský byl uvnitř celý pomalovaný, a to dole od podlahy až do výšky $1\frac{1}{2}$ nebo 2 *m* na způsob čalounů, výše pak až do stropu byly malovány scény a figury. V presbytáři spatřovalo se nad oknem poprsí žehná-jícího Spasitele, ve špaletách oken sv. biskupové, na klenbě andělé na rozličné nástroje hrající. Na severní stěně presbytáře znázorněno bylo »Klanění se sv. Tří králů«, nad vítězným ob-loukem »Poslední soud«, po pravé straně obrovská postava sv. Kryštofa s Ježíškem na rameni; ostatní stěny ozdobeny byly výjevy ze Starého i Nového Zákona. Malby ty, pocházející ze druhé polovice XIV. století, byly později několikrát přebíleny,

Filiální kostel ve Vel. Kbele.

ale po vyhoření odpadávala vrstva těchto novějších nátěrů sama od sebe a všude objevovala se malba tak zachovalá, že by se byla dobře dala obnoviti, kdyby se byla přiložila ruka k dílu hned po vyhoření kostela.

Ale kostel, nemající jmění, ani patrona, zůstával dlouho bez střechy a bez stropu, bez oken a bez dveří, a proměňoval se znenáhla ve zříceninu. Konečně sestaven byl r. 1880 komitét, jehož účelem bylo, sbíratí v okrese Kolínském peněžní příspěvky na znovuzbudování chrámu Páně. Téhož ještě roku bylo počato s pracemi opravnými, jež však teprve roku 1886 byly dokončeny; celkem vynaloženo na ně asi 6000 zl. Obec Kbelská pak převzala patronát nad kostelem, jenž dne 15. srpna 1886 byl slavně vysvěcen od vikáře Ant. Dlaska, děkana Kouřimského.

Kostel Kbelský jest malá stavba gotická se štíhlou věží v průčelí. Presbytář, uzavřený pěti stranami osmiúhelníka, má klenbu žebrovou. Hlavní oltář jest nový, pseudogotický; uprostřed kopie Murillovy Madonny, po stranách na dřevě malované obrazy sv. Václava a sv. Víta. Loď má strop plochý; v bočních zdech jsou okna hrotitá bez kružeb. V lodi na straně epištolní stojí pseudogotický oltářík s velikým obstojně řezaným reliefem Anděla Strážce.

Kolkolem kostela rozkládá se hřbitov, v jehož jihozápadním rohu stojí osmiboká zvonice.

Zvony: 1. ulitý roku 1664 zvonařem Mikulášem Löwem v Praze; 2. a 3. ulité od Hillera v Brně r. 1884.

Vnitřek filiálního kostela ve Vel. Kbele.

Filiální kostel sv. Martina v Zibohlavech býval za starých dob rovněž kostelem farním; podací právo k němu vykonávali arcibiskupové pražští, jimž Zibohlavy náležely.

Z farářů zdejších jsou známi tito: Bůžetěch (Bozděch) do 1359, Velislav, dříve f. u sv. Štěpána ve zdi v Praze, sm. s před., 1359–65, Pavel, dříve f. v Robousích, sm. s před., 1365–78, Šimon, prve f. v Osojnicích, sm. s před., od 1378, Ludvík 1382, Hašek do 1386, Jan, dříve f. v Křešíně, 1386–1412, Duchek, dříve f. ve Kbele, sm. s před., 1412.

Později přísluhovali v Zibohlavech kněží kutnohorští, kteří také brali požitky z pozemků farních. R. 1531 působil, jak se zdá, v Zibohlavech nějaký čas Jan Láhvička z Rybňan, smělý přívrženec novot luteránských, jenž však potom pobýval v Kolíně a v Kutné Hoře a r. 1541 byl děkanem v Nymburce. Neustávala však snaha, aby v Zibohlavech fara byla obnovena. Roku 1573

vystavěna nová farní budova; není však zpráv, že by tu kněz byl usazen.

Po obnovení náboženství katolického přísluhovali zde opět kněží Kutnohorští, od r. 1680 pak kněží ze Solopisk, Nebovid a Kolína; od r. 1774 patří Zibohlavý k Lošanům.

Kostel Zibohlavský byl stará svatyně románská, jež skládala se z obdélníkové lodi, k níž na straně východní připojovala se polokruhová apsida bez oken, na západě nízká síňka. Na straně jižní vcházelo se z apsidy do sakristie. Loď měla trémový strop a v bočních zdech měla po dvou oknech.

Kostel v Zibohlavech.

Roku 1624 kostel tento vyhořel, byl však záhy obnoven. R. 1841 pořízen byl nový hlavní oltář s obrazem sv. Martina, jež vymaloval Josef Macháček z Kolína *).

R. 1873 byl starý sešlý kostel zbořen a na jeho místě budován kostel nynější nákladem 14.600 zl.; toliko věž byla ze staré stavby ponechána, ale o jedno patro zvýšena.

Při bourání starého kostela přišlo se na kus rozlité zvonoviny asi 130 liber těžký, který ležel mezi klenutím a zdí, šutrem jsa zasypán. Nepochybně při požáru roku 1624 zvon se

*) Nyní nalézá se obraz tento, nemající umělecké ceny, na kruchtě.

rozlil a roztavená zvonovina do místa onoho vtekla. Dostavěný kostel byl benedikován r. 1875 dne 17. května od děkana Zámuckého Jos. Bergra za velikého návalu věřících.

Nový tento kostel stojí uprostřed návsi; kolem něho jest hřbitov. Jest to stavba provedená ve slohu pseudorománském. Vnitřní zařízení jest z r. 1886.

Presbytář zakončen jest apsidou, kterouž osvětluje souvislá řada pěti oken. Na oltáři, jež roku 1886 zhotovil řezbář J. M. Černý, jsou po stranách tabernákulu na dřevě malované obrázky „Sv. Martin“ a „Svatý Jiří“. Na klenbě apsidy neuměle namalován jest sv. Martin, udělující

Vnitřek kostela v Zibohlavech

část pláště žebrákovi. V jižní zdi presbytáře jest vysoké okno sloupkem dělené. Loď jest čtvercová s klenbou křížovou; v bocích jejích jest po jednom podvojném vysokém okně.

Zvony: 1. ulitý původně r. 1627 zvonářem Baltazarem Hofmanem, přelitý r. 1837 Karlem Bellmannem; 2. ulitý roku 1627 Baltazarem Hofmanem, přelitý r. 1900 od Václava Maška v Karlíně.

Patronem kostela Zibohlavského jest obec města Kutné Hory.

Filiální kostel Navštívení P. Marie ve Voděradech býval farním; podací právo k němu vykonávali opatové kláštera Sázavského, jemuž část Voděrad patřila až do r. 1547.

Z nejstarších farářů Voděradských známi jsou tito: Chval † 1357, Bohuněk 1357, Hynek 1373, Václav do 1375, Martin, prve f. v Nymburce, sm. s před., 1375 † 1380, Matěj 1407.

Ve druhé polovici XVI. století byli ve Voděradech kněží husitští a později evangeličtí. Dne 24. ledna 1582 Pavel Svoj-

kovský z Košumberka, farář ve vsi Voděradech, odkazoval před radou Kouřimskou statek svůj manželce své Magdaleně a dceři Anně *).

Predikanti setrvali při kostele Voděradském až do počátku XVII. století**). Roku 1623 paní Anežka Hostačovská z Petrovic, jsouc víry evangelické, z Kutné Hory do Voděrad přivezena, ale bez obřadů byla tu pochována, poněvadž kněží nekatoličtí nedávno před tím musili vyjít ze země***).

Kostel ve Voděradech.

Později přísluhovali ve Voděradech kněží vůkolní, v letech 1673—93 kouřimští. Tehdáž čítalo se ve třech vesnicích k filiálnímu kostelu ve Voděradech náležejících, totiž ve Voděradech, Libodrzčicích a Mančicích, 323 duší přijímání sv. svátostí schopných. Roku 1689 byl při kostele Voděradském kněz administrátor Jiří Aug. Ebert; v letech 1690—1692 byl tu na krátký čas i farář Jiří Lenk †). Ale již roku 1700 náležely Voděrady pod správu děkana Zásmuckého, jenž tam konal služby Boží pětkrát do

*) Paměti osad na Kouřimsku, 33.

***) Ve zprávě děkana Kouřimského z r. 1776 se čte: „... ecclesiam Wodiehradensem quondam tempore acatholico parochialem, cui praedicantius opifex praeerat“.

***) Paměti osad na Kouřimsku, 33.

†) Š í m á k, Zpovědní seznamy, 261, 275.

roka. Ve třech vesnicích k filiálnímu kostelu Voděradskému náležejících čítalo se tehdy 346 duší přijímání svatých svátostí schopných. Od roku 1767 náležely Voděrady k Svojsicům, od r. 1865 k Lošanům.

Kostel Voděradský stojí na návrší nad obcí; jest obklopen hřbitovem.

Z původní gotické stavby zachoval se presbytář pravouhlý se žebrovou klenbou.

Vnitřek kostela ve Voděradech

V letech 1759 a 1770 obdržel kostel nynější podobu barokní. Loď má strop rovný. Hlavní oltář jest jednoduchý, barokní; na něm dobrý obraz „Navštívení Panny Marie“, jež vymaloval r. 1869 akad. malíř Jan Popelík v Praze za 150 zl. Obraz i oprava oltáře pořízeny byly z odkazu Václava Chadrabý, vojína z Voděrad, jenž následkem ran na bojišti u Sádové v r. 1866 obdržených v pruském zajetí zemřel a k účelu výše zmíněnému 200 zl. odkázal. Ve zdi presbytáře na straně evangelijní jest výklenek sanktuářový.

V lodi na straně epistolní stojí oltář, na němž v barokním rozvilinovém rámci jest umělecky necenný obraz „P. Maria sedíc drží stojícího Ježíška na klíně; sv. Anna líbá jeho ruku“; na straně evangelijní jest v podobném rámci bezcenný obraz na plátně „Sv. Jan Nep.“ Kazatelna jest barokní, ozdobená na řečništi polovypuklými řezbami sv. učitelů církevních. V pozadí lodi jest dřevěná kruchta.

Zvony: 1. s nápisem latinským, ulitý r. 1756 od Jana Víta Frant. Dietricha v Novém Městě Pražském; 2. z téhož roku; oba ulity nákladem paní Antonie Bukovské z Hustiřan; 3. z r. 1784, s nápisem latinským, ulitý od zvonáře Františka Antonína Franka v Praze.

Patronem kostela jest Emerich rytíř Eisenstein.

U Vel. Kbelu vystavěna byla r. 1844 z fundace chalupníka Jana Vondráčka na cestě k Pašince kaplička s křucifixem; benedikována byla 20. července 1845 vikářem Jos. Ballatým.

Roku 1862 v listopadu byl nákladem Velko-Lošanských sousedů místo dřevěné sochy Panny Marie na cestě k Voděradům postaven kamenný, od kutnohorského kameníka Karla Zoufala tesaný sloup na způsob kapličky s obrazem Matky Boží. Dřevěná socha s letopočtem 1709 byla pod stupněm u nového sloupu vložena do země.

U cesty od Lošan k Radovesnicům stojí kaplička; vypravuje se, že generál Kolovrat, v bitvě u Křečchoře padlý, tu jest pochován.

Na poděkování Bohu za ochranu před následky zhoubné války a před krutým morem v roce 1866 v Čechách zuřivším postavili občané Malo-Lošanští r. 1867 na místě dřevěného již sešlého kříže na jiho-východní straně obce nákladný železný kříž na kamenném podstavci.

K slavnosti 150letého jubilea svatořečení sv. Jana Nep. byla roku 1879 kamenná socha téhož světce před školní budovou ve Voděradech se nacházející a z roku 1774 pocházející, snahou a přičiněním tamějšího učitele Adolfa Novotného opravena a obnovena od mistra kamenického Formánka z Českého Brodu.

Roku 1880 občané Malo-Lošanští postavili na svůj náklad nový kamenný kříž u cesty k Chotouchovu na místě dřevěného již sešlého kříže, kterýž dali opravit a za obcí jihozápadně postaviti na místo, kde v křížových dnech bývá druhé zastavení.

V Mančicích vystavěna byla roku 1871 modlitební kaplička z odkazu Marie Mašínové, rolnice z Mančic, r. 1860 zemřelé.

Roku 1880 na svátek Nanebevzetí Panny Marie byl nový kamenný kříž u Mančic, nákladem Jos. Miškovského, obecního starosty v Mančicích, zřízený, slavnostně posvěcen.

9. Malotice, fara.

Duchovní správu obstarává farář; místo kooperatora není na ten čas obsazeno.

Patron benefícia: matice náboženská.

Patron kostela: Leopold hr. Šternberg.

Místa přifařená: Malotice 425 k., 1 ak., 8 ž., šk. 5tř.; Barchovice 1 h., 310 k., 10 ak., 3 ž.; Doubravčany $\frac{1}{2}$ h., 461 k., 2 ž.; Lhotky $\frac{1}{2}$ h., 195 k.; Toušice 1 h., 395 k.; Ždanice $\frac{3}{4}$ h., 599 k., 14 ž., šk. 2tř.; Davídkov 1 h., 11 k.; Ostrák $1\frac{1}{4}$ h., 7 k.; celkem: 2403 k., 27 ak., 11 ž.

V Maloticích byla fara již ve století XIV.

V pramenech historických zachovala se jména těchto farářů doby nejstarší: Václav † 1389, Petr z Litoměřic 1389 - 95, Jakeš, dříve mansionář, 1395—1400, Jan, dříve děkan Karlštejský, 1400—01.

V bouřích husitských fara zanikla; po obnovení katolického náboženství náležely Malotice k Zásmukám.

Dle zprávy z r. 1676 bylo tehdy v Maloticích 74, v Barchovicích 25 duší přijímání sv. svátostí schopných. Kostel Malotický, tehdež pouhou »kaplí« nazývaný, byl chudičský.

R. 1787 byla v Maloticích zřízena lokalie; prvním lokalistou stal se Vít Prossil, rodem z Litomyšle, jenž dříve byl mnichem benediktinského kláštera Sázavského, po jehož zrušení nucen byl, tak jako ostatní jeho řeholní spolubratři, vstoupiti do řad duchovenstva světského. Za jeho doby čítala osada Malotická 1300 duší. Chudičský kostel Malotický obdržel z nařízení zemského gubernia roku 1788 z majetku zrušených klášterů a

kostelů: stříbrný kalich dobře pozlacený, monstranci, tři kasule a albu; r. 1789 pak: tři oltáře, missál, kasuli červenou, pluviál a dvě dalmatiky; šest cínových svícňů, positiv a dva zvony.

Roku 1798 dal lokalista Prossil vlastním nákladem zříditi nový hlavní oltář, pro nějž, jsa zručným malířem, sám namaloval obraz sv apoštola Matouše.

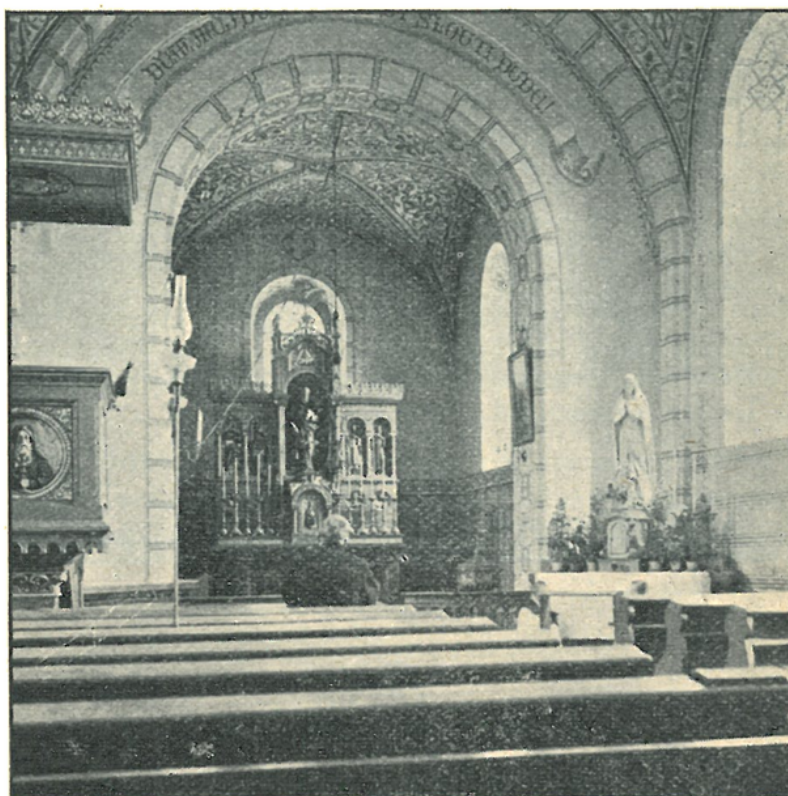
Farní kostel v Maloticeh.

Když toho roku starý hlavní oltář byl bořen, nalezeny byly v něm ostatky svatých a listina svědčící o tom, že oltář ten konsekroval světící biskup Pražský Heřman r. 1309.

Lokalista Vít Prossil působil v Maloticeh do roku 1796; po něm vystřídali se tu: františkán Pavel Janoušek 1796 † 1803, Ign. Novotný 1803 - 1811, Kašpar Chalupa, bývalý františkán, 1812 † 1826, Frant. Xav. Feltl 1826 † 1833, Ant. Piskač 1834 až do 1836, Václav Straka 1836—42, Vojtěch Sitte 1843—52, Josef Dyk 1852—55, Jan Schellinger 1855—56.

Roku 1797 postaveny byly v kostele dva boční mramorové oltáře, jež před několika lety z Prahy ze zrušeného kostela P. Marie Pomocné u Bruské brány byly od osadníků přivezeny, ale v kusech ležeti zůstaly.

Dle guberniálního dekretu ze dne 31. srpna r. 1835 bylo nařízeno, aby 1. lednem r. 1836 počínajíc, založeny byly nové farní pamětní knihy a aby spisovány byly jazykem německým anebo latinským. Z té doby většina farních pamětních knih v místech ryze českých jest skutečně psána jazykem německým, až během času přirozeně čeština zase dobyla svého práva. Ale

Vnitřek farního kostela v Maloticích.

vlastenecký lokalista Malotický Václav Straka nedbaje zmíněného nařízení začal r. 1836 psáti pamětní knihu česky a na prvním listu jejím poznamenal: »Přemýšleje, v jakém jazyku tuto nově založenou knihu pod jménem »Pamětní kniha chrámu Páně Malotického« počínati a spisovati mám, a nahlédna z toho ohledu do staré pamětní knihy zdejší, která od roku 1788 se počíná, a dle nejvyššího c. k. guberniálního nařízení od dne 31. srpna r. 1835 prošlého 31. prosincem se skonává, spatřil jsem mnohé v latině, některé v českém a jiné v německém jazyku události postavené. Poněvadž taková mnohého jazyka kniha ne pro každého Čecha sloužiti může, a každý věrný vlastenec v pamětných událostech sobě zalibuje, vyvolil jsem toliko jazyk národní, k čemuž mne pohnulo i heslo jistého slo-

vutného věrného Čecha, jenž dí: »Kdož je Čechem, prosím za to, předkův slovutných hlas slyš, jazyk český cti co zlato, česky mluv a česky piš«.

Roku 1856 byla lokalie Malotická povýšena na faru.

Pořad farářů: Jan Schellinger, jenž tu byl lokalistou, 1856 až do 1858, Frant. Exner 1858—64 (stal se f. ve Stodůlkách), potom delší čas (1864—67) administroval faru Jakub Švehla, neboť Ant. Dlask, ředitel škol kolínských, jenž byl farářem Malotickým jmenován, na ni resignoval), Jan Šrámek 1867 † 1882, Ant. Čížek 1882 † 1898, Josef Čamra, kn. arc. vik. sekretář.

Roku 1864 dne 29. března v úterý velikonoční počal se starý kostel bourati; služby Boží konaly se potom až do vystavění kostela nového v jedné třídě školní, nejsv. Svátost chována byla ve farním domě. Dne 1. května 1864 položen byl slavnostně základní kámen k nové stavbě chrámu, a již dne 18. prosince téhož roku byla dokončená stavba benedikována.

R. 1904 byl kostel Malotický důkladně opraven nákladem 22.438 K. Nový hlavní oltář, kazatelnu, křtitelnicu a jiné práce řezbářské dodala firma bratří Bušků ze Sychrova. U příležitosti opravy kostela dány byly na věž hodiny nákladem přifařených obcí. Opravený kostel byl slavně benedikován v první neděli adventní dne 27. listopadu 1904.

Farní kostel sv. Matouše jest stavba provedená ve slohu pseudorománském; téhož slohu jest i zařízení vnitřní.

Presbytář i loď jsou klenuty: presbytář má nízkou klenbu křížovou, loď má klenbu o čtyřech polích.

Na hlavním oltáři stojí uprostřed socha sv. Matouše; po stranách a dole nad oltářním stolem jsou reliefs představující sv. patrony české. V lodi stojí mramorové měnsy oněch dvou oltářů, jež sem z kaple Panny Marie Pomocné u Bruské brány byly přeneseny; hořejší část oltářů těch tvořily pěkné ze dřeva řezané rokokové rámce, do nichž budou dány nové obrazy místo dřívějších umělecky necenných.

Zvony: 1. ulitý původně mistrem Tomášem r. 1504, přelítý Arnoštem Diepoldem v Praze 1904; 2. ulitý Bartolomějem z Cymperku 1600; 3. původně ulitý r. 1491 Hanušem Konvářem v Praze, přelítý r. 1844 Karlem Bellmannem.

U silnice z Malotic ke Ždanicům vedoucí stojí barokní kamenné sochy sv. Jana Nep. a sv. Prokopa.

Filiální kostel sv. Havla ve Ždanicích býval ve XIV. století farním; podací právo k němu vykonával klášter Skalický, jemuž Ždanice náležely.

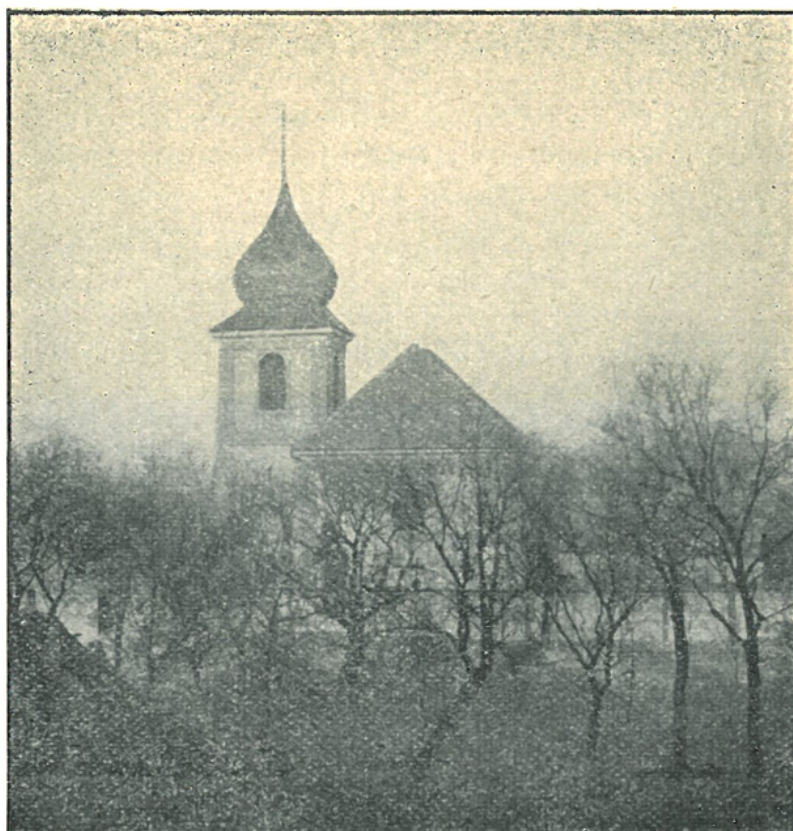
Jména farářů v pramenech dochovaná: Jakub † 1374, Jan z Janovic 1374—79, Henzlin do 1407, Jan Herynk od 1407.

Ve století XVI. byli tu faráři utrakvističtí.

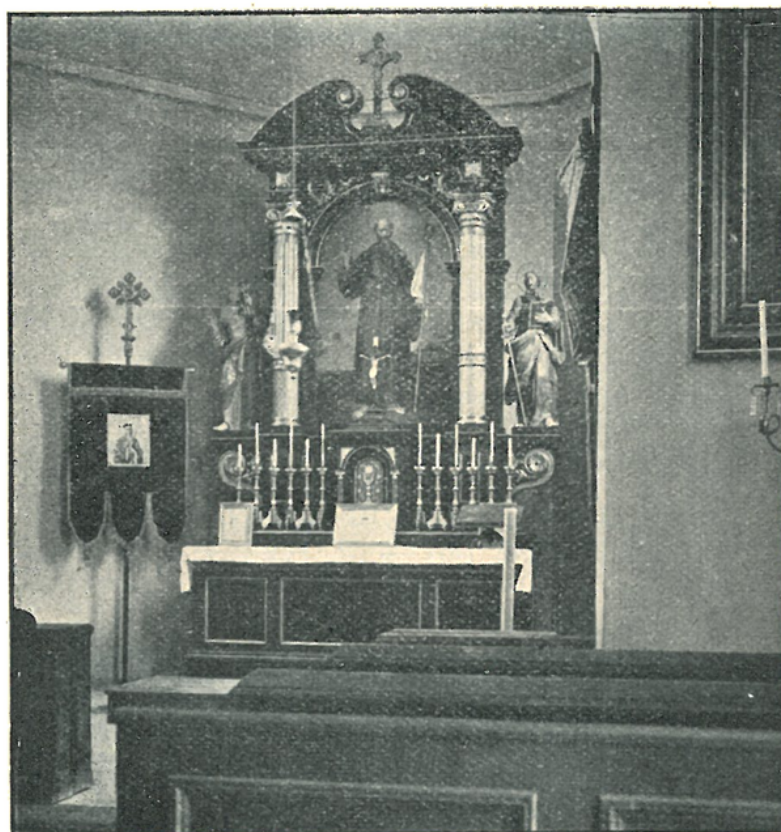
Z nich znám jest toliko Ondřej z Rokycan, jenž byl prve vikářem v Kouřimi; ve Ždanicích byl farářem kolem r. 1520*).

Později fara zde zanikla a kostel náležel do roku 1787 k chrámu v Krutech; potom přidělen byl k Maloticům.

*) V universitní knihovně Pražské zachovaly se dva listy k němu, psané Janem Slechtou. Srvn. Čas. čes. musea 1876, 96.

Kostel ve Ždanicích.

Vnitřek kostela ve Ždanicích.

Roku 1879 musil býti kostel pro konání služeb Božích uzavřen, jelikož hrozil spadnutím; teprve r. 1888 byl přestavěn v nynější podobu, ale vnitřního zařízení dostalo se mu až roku 1890. Upravený kostelíček byl pak dne 14. září 1890 o svátku Jména Panny Marie od vikáře Ant. Dlaska, děkana v Kouřimi, u přítomnosti 10 kněží z okolí a velikého počtu zbožných věřících slavně benedikován.

Kostelík Ždanický stojí o samotě asi čtvrt hodiny od vesnice na stráni u lesa v malebné poloze; kolem něho jest hřbitov.

Presbytář třemi boky zakončený, má imitovanou plochou klenbu. Vítězný oblouk jest polokruhový. Loď jest malá, obdélníková, s rovným stropem; v bočních zdech má po jednom okně obdélníkovém, obloukovitě zaklenutém. Na zevnějšku pod střechou jest neslohové obloučkové podřímsí. Věž stojí při severním boku presbytáře; má střechu cibulovitou, šindelem krytou. Oltář zhotovil roku 1890 řezbář Stoklasa z Jičína; po stranách jsou starší barokní sochy sv. Petra a Pavla, nově polychromované; obraz sv. Havla, malovaný od akad. malíře Lud. Bernarda v Praze, daroval A. Dlask r. 1867.

Roku 1903 byla důkladně opravena věž; zároveň byl kostel znovu vybielen a šamotovou dlažbou opatřen.

Zvony: 1. s nápisem: „Tento zvon jest slitý ke cti a chvále Boží a blahoslavené Panně Marii a sv. Havla leta Páně 1685 za správy kostelníků, totiž Václava Voseckého a Pavla Klímy, obou sousedů“. 2. s nápisem: „Ku poctivosti sv. p. a m. Markyty slit jest leta Páně 1697“. Oba zvony ulil Jan Pricqvey, měšťan Klatovský.

Patronem kostela Ždanického jest kníže Jan Liechtenstein, majitel panství Černokosteleckého.

10. Nová Ves, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Kubelík.

Místa přífařená: Nová Ves (šk. 4tř.) a Ohrada $\frac{1}{4}$ h.; obyvatel: 395 k., 288 ak.

Hájek ve své kronice vypravuje, že poblíž nynější Nové Vsi při břehu labském, stávala ves Serčov. Osadníci prý pro časté povodně místo toto opustili a vystavěli si opodál na úpatí blízkého vrchu bydliště nové, jež nazvali »Nová Ves«. Ves tato prý náležela k statkům biskupství Pražského. Zde prý biskup Jaromír r. 1066 vystavěl kostel, ježž prý potom roku následujícího vysvětil slavně u přítomnosti bratra svého knížete Vratislava. Ale zpráva tato, v letopočtu pochybená (Jaromír byl teprve r. 1068 na biskupství povýšen), týká se Zerčic ve vikariátě Mladoboleslavském *).

Roku 1290 Hynek z Dubé prodal Novou Ves cisterciáckému klášteru Sedleckému; opatové kláštera vykonávali podací právo k faře, která se připomíná v pramenech se dochovavších po prvé r. 1352.

Pořad farářů známých z nejstarší doby: Jan, dříve f. v Slušticích, 1373—79, Petr, prve f. v Bojmanech, 1379, Jan 1386—90, Mikuláš, dříve

*) Tam dle kroniky Kosmovy biskup Jaromír r. 1070 kostel posvětil. Viz Vacek v časop. „Method“ XVII. (1891), 89.

f. v Červených Pečkách, 1390–97, Martin, dříve precentor mansionářů, 1404–08, Jakub do 1414, Petr, dříve f. ve Velké Vsi, sm. s před., 1414.

Později stali se osadníci stoupenci víry podobojí, potom evangelické a trvali v jinověrectví až do bitvy na Bílé Hoře.

Z farářů nekatolických jsou známi: Jan Veselý, jenž roku 1594 koupil sobě a manželce své dům v Kolíně a byl potom farářem v Záboří ještě roku 1617; Petr Vlk 1595, kterýž r. 1597 byl již ve Velimi; Havel Zemánek 1609, jenž i ve Velimi přísluhoval *).

Kostel v Nové Vsi.

Po obnovení náboženství katolického přidělena byla Nová Ves pro nedostatek duchovenstva ke Kolínu.

Roku 1676 počítalo se v Nové Vsi 161 duší přijímání svátosti pokání schopných, r. 1700 počítalo se jich 170.

R. 1682 přikázána byla Nová Ves k faře Starokolínské.

*) Paměti osad na Kolínsku, 110.

V mnohých rodinách udržela se podtají víra evangelická, k níž se mnozí osadníci po vydání tolerančního patentu veřejně přihlásili.

Roku 1787 zřízena byla v Nové Vsi lokalie, k níž přidělena i osada Křečhořská.

Vnitřek kostela v Nové Vsi.

Pořad lokalistů: Patrik Kajetán Feix, bývalý řeholní kanovník na Karlově v Praze, muž hluboké učenosti, kněz horlivý a příkladný, jemuž vytrpěti bylo mnohá protivenství, 1787 zemřel raněn jsa mrtvicí u oltáře r. 1790, Jan Staněk 1790—1805 (stal se f. ve Vavřinci), Jan Hollejcha 1805—07 (stal se f. v Počáplích u Berouna), Jan Karel Fausch 1808 (stal se f. na Zbraslavi), Frant. Xav. Paleček 1814—24 (stal se děkanem v Čes. Brodě), Jos. Sladký 1825—27, Ign. Náhlík 1828—32.

! Roku 1832 povýšena byla lokalie na faru.

Pořad farářů: Ign. Náhlík, dříve lokalista zdejší, prvofarář, 1832—34, Karel Hušek, prve f. v Mnichu, v diec. Budějovické, sm. s před., 1834—50 (stal se duchovním správcem v trestnici v Praze, později farářem ve Starém Kolíně), Josef M. Pohořelý 1850—1886 (zemřel na odpočinku v Kutné Hoře r. 1887 v 83. roce věku svého; byl to kněz horlivý, vlastenecký a dobročinný; pro zásluhy své vyznamenán byl vrchností duchovní i světskou; byl také činným na poli písemnictví českého, vydav několik povídek a spisů vzdělavacích), Frant. Mašek 1886 † 1896, Jos. Sýkora 1896 † 1904 (raněn byl mrtvicí na kazatelně, po několika dnech zemřel), Jan Chlupáč, kn. arcib. vik. sekretář, arcib. notář.

Kostel Novoveský byl roku 1835 rozšířen přístavbou nové lodi, as o třetinu větší nežli byla loď stará. Při tom proražena byla v presbytáři nevkusná široká okna polokruhová, jimiž i nová loď byla opatřena. Roku 1886 byla loď kostela zvýšena a neslohový nevkusný vnějšek kostela ve slohu pseudorománském upraven; roku 1899 i vnitřek byl nově upraven (malbu provedl Hynek Vysekal z Kutné Hory, oltáře, kazatelnu, křtitelnicu a j. dodala řezbářská firma synů Petra Buška v Sychrově).

Farní kostel sv. Václava stojí uprostřed návsi, obklopen jsa malým sadem zřízeným na místě bývalého hřbitova, z něhož ještě několik náhrobků tu stojí.

Z původní stavby, pocházející asi ze XIII. století, zachoval se čtvercový presbytář s křížovou klenbou. Na zdivu presbytáře spočívá hranolová věž, takže presbytář tvoří její přízemí.

Celé vnitřní zařízení jest nové, provedené ve slohu pseudorománském. Na hlavním oltáři jest socha sv. Václava mezi dvěma anděly; na bočních oltářích sochy P. Marie a sv. Jana Nep. Strop lodi je rovný, na způsob stropu trámového malovaný. Stěny jsou pomalovány (neumělecky) výjevy ze života sv. Václava a postavami sv. patronů českých.

Zvony: 1. ulitý r. 1552 zvonařem Jiříkem Klabalem, přelitý roku 1903 od Arnošta Diepolda v Praze; 2. ulitý roku 1550 Jiříkem Klabalem; 3. bez roku, od téhož zvonaře.

Před farou stojí socha sv. Jana Nep. od sochaře Hergesella r. 1854 nákladem faráře Pohořelého postavená.

11. Ohaře, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Kubelík.

Místa přífařená: Ohaře 676 k., 35 ak., 1 ž., šk. 3tř.; Lhota Jestřábí 1 h., 383 k., 115 ak., 9 ž., šk. 3tř.; Němčice $\frac{1}{9}$ h., 477 k., 8 ak., 4 ž.; Chřčice Polní $\frac{1}{2}$ h., 323 k., 28 ak., 14 ž., šk. 2tř.; celkem: 1859 k., 186 ak., 28 ž.

V Ohařích původně nebylo kostela; Ohařští náleželi farou k Žehuni.

Roku 1751 přišel do Ohař P. Jan Mach, missionář z diecese Královéhradecké, aby tu mezi obyvatelstvem působil k utvrzení víry katolické. Přebýval v domku Matěje Horyny; ve

dvoře domku toho postavil si oltář a ohradil jej prkny. U tohoto oltáře po celých pět neděl mši sv. sloužil a kázání měl. Po uplynutí pěti neděl dle povinnosti úřadu svého duchovního zase na jinou štaci se odebrati musil. Tu sousedé obce Ohařské se starali o to, aby to místo, kde oběť mše sv. byla konána, nějakým znamením na památku opatřeno bylo. Radili se o tom se zmíněným missionářem a při tom jej žádali, aby jim při konsistoři Královéhradecké vyžádal dovolení k postavení kapličky. Upustili od prvotního úmyslu postavit ji na onom místě, kde mše sv. byla sloužena, a uzavřeli postavit ji na jiném, jež by

Farní kostel v Ohařích.

bylo příhodné. Dovolení k postavení kapličky brzo obdrželi. Nemajíce v pokladnici obecní hotových peněz, ustanovili, že prodají jeden obecní barák a k tomu že přidají jednoroční příjem obecních peněz. Ostatně všichni sousedé a obyvatelé obce Ohařské pro čest a chválu Boží dle možnosti o nějaký peníz se postarali a k tomu přidali. Forováním a ručními pracemi

všichni s radostí pomáhali. Když již počali stavěti, viděli, že jim peníze, jež sebrali, k dokonání stavby nepostačí. I poslali písemnou žádost po schválním člověku do okolních vesnic a měst, by »z pouhé dobročinnosti pro čest a chválu Boží a rozmnožení cti patrona a vlastence českého sv. Jana Nep. nějakou pomocí přispěly«. A prosba jejich nebyla oslyšána. Také vrchnostenské úřady dřívím pomoc poskytl. Jan Oppelt, hejtman císařských panství Poděbrad a Kolína, daroval ze zámecké kaple Poděbradské oltář sv. Jana Nep.*), stříbrný pozlacený kalich s patenou, ornát červený, zvonec do věžičky nad kaplí a 10 zl. hotových peněz.

Když r. 1752 byla kaple dodělána, ještě jedenkaždý obyvatel obce Ohařské přinesl jednu sazenici lípovou a okolo té

*) Z něho zachovala se tumba nynějšího oltáře Božského Srdce Páně,

kaple je nasázeli »pro čest a chválu Boží a ochranu nějakého neštěstí v pádu ohně anebo škodného povětrí«. Na to r. 1753 na den sv. Jana Nep. P. Jan Mach kapli posvětil a při tom sám kázal a velkou mši sv. sloužil. K slavnosti té sjeli se hospodářští úředníci z panství Poděbradského a Kolínského, i jiní pánové, a lid z okolních měst a vesnic ve velikém počtu se sešel.

I později pečovali obyvatelé Ohařští o svou kapličku a přispívali k jejímu záduší ze jmění obecného i vlastního.

Vnitřek kostela Ohařského.

V kapličce konal farář Žehuňský šestkrát v roce služby Boží. Roku 1787 byla k žádosti sousedstva Ohařského zřízena v Ohařích lokalie.

Pořad lokalistů: P. Lambert Pelikán ze zrušeného benediktinského kláštera Kladrubského 1787—1797, Ign. Novotný 1797—1803 (stal se lokalistou v Maloticích), Jos. Turovský 1804 až do 1834 (odešel na odpočinek), Ant. Prokeš 1834 (pro churavost vedli místo něho duchovní správu kaplani)—1846 (odešel na odpočinek), Jos. Tichý 1848—56.

Roku 1813 dne 6. ledna v úterý před Květnou nedělí byl položen slavnostně základ k novému kostelu*), jenž téhož roku

*) Při tom za zvuku trub a bubnů důchodní panství Kolínského Hartmann vlastní rukou vložil do základu první kámen s penězi pamět-

dne 24. října od vikáře Leandra Navrátila, faráře Dobřichovského, posvěcen byl.

Roku 1822 byl nový zvon v Praze od Karla Bellmanna ulitý do Ohař přivezen a dne 31. dubna, v neděli květnou, »od šesti 13letých panen ve 2 hodiny odpoledne na věž kostelní velmi slavně tažen a od tesařského mistra zasazen... při tom slavná hudba s bubny a trumpetami zněla a zvučela«. Potom bylo přiměřené kázání a po něm požehnání.

Roku 1838 dne 16. srpna v 10 hodin večer vypukl oheň v blízkém hostinci; plameny zasáhly věž kostela a brzo celý kostel stál v jednom plameni, takže jen s velikým namáháním mohlo býti zachráněno vnitřní zařízení a roucha bohoslužebná. Oheň šířil se dále; ještě 4 usedlosti vyhořely.

Potom konány byly služby Boží v jedné místnosti školní; nejsvětější Svátost chována byla na faře.

Teprve r. 1845 povolena byla stavba nového prostrannějšího kostela na téměř místě, na kterém stával dřívější kostel, r. 1838 shořelý. Slavné položení základního kamene stalo se dne 24. května 1846. Plány zhotovil kouřimský c. k. krajský inženýr Florián Müller. Stavba byla již 15. prosince téhož roku dokončena až na vnitřní zařízení. Dne 16. května r. 1848 byl kostel vikářem Jos. Ballatým posvěcen.

Roku 1856 byla Ohařská lokalie povýšena na faru.

Pořad farářů: Jos. Tichý, před tím lokalista zdejší, 1856 až do 1871, Frant. Mašek 1872—76, Jos. Sýkora 1876—1879, Jan Chlupáč 1879—87, Jan Novák 1887—1902, Jos. Svátek.

R. 1857 musila těžká střecha tašková s kostela býti snesena a nahrazena plechovou, poněvadž zdi pod tíhou krytby se rozestupovaly a klenba dostávala trhliny.

Farní kostel sv. Jana Nep. jest prostá, dosti vysoká i prostranná stavba s věží v průčelí.

Presbytář má valenou klenbu do dvou pasů zaklenutou a mělkou konchu. Hlavní oltář pochází z r. 1893; nad ním jest zďářilý obraz malovaný Rud. Müllerem r. 1848: „Sv. Jan Nep. v oblacích“; po stranách andělé, dole pohled na Prahu. — Loď hlavní má tři pole klenby valené pasy dělené; nad bočními loďmi jsou prostranné empory.

Zvony jsou z r. 1847; ulity byly v Olomouci od Wolfganga Strauba.

12. Ovčáry, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Kubelík.

Místa přífařená: Ovčáry 824 k., 27 ak., 17 ž., šk. 3tř.; Býchory $\frac{3}{4}$ h., 613 k., 34 ak., 1 ž., šk. 2tř.; Sendražice $\frac{1}{2}$ h., 716 k., 60 ak., šk. 2tř.; celkem: 2153 k., 126 ak., 18 ž.

Nejstarší zmínka o faře v Ovčárech vyskytuje se r. 1352 v seznamu desátků papežských.

ními; čtyři chlapci „na památku 3 ferule neb jinak řečené 3 kopy zednickou lžicí“ dostali a penízem obdarováni byli.

Z nejstarších farářů známi jsou tito: Jan do 1357, Jan 1357 † 1373, Jan ze Stříbra 1373—74, Jan Pražský 1378—80, Matěj do 1386, Jan 1386.

Podací právo náleželo klášteřu Strahovskému, jenž tehdež byl držitelem statku Ovčárského.

Potom na dlouhý čas zanikají zprávy o faře Ovčárské, až teprve ve stol. XVI. se dovídáme, že tu byli faráři utrakvističtí.

Roku 1533 byl v Ovčárech kněz Václav Rosa*). R. 1596 přišel kněz Jan Kostomlatský do Ovčár a vydávaje se za vyslance arcibiskupova prohlížel věci chrámové a zádušní. Potom

Farní kostel v Ovčárech.

ho »pro ten podvod« Ovčárští nechtěli**). Roku 1607 dal arcibiskup confirmaci na faru Ovčárskou knězi Janu Popelioví, jenž však na faru dosednouti nemohl a ve Starém Kolíně se zdržoval a přísluhovati musil***). V letech 1609—22 působil tu ženatý kněz Jan Rauner Stodský, jenž držel se starého řádu utrakvistického a konal bohoslužby po bývalém způsobu; proto mnozí z obyvatelů kolínských v neděli a ve svátek chodili do Ovčár †). Roku 1618 o sv. Havle vojáci stavovští, posádkou v Kolíně ležící, kteří mnoho neplech v okolí natropili, vyloupili faráře

*) Borový, Akta kons. utr. 81; Winter, Život církv. 620.

***) Winter, Život církv. 373.

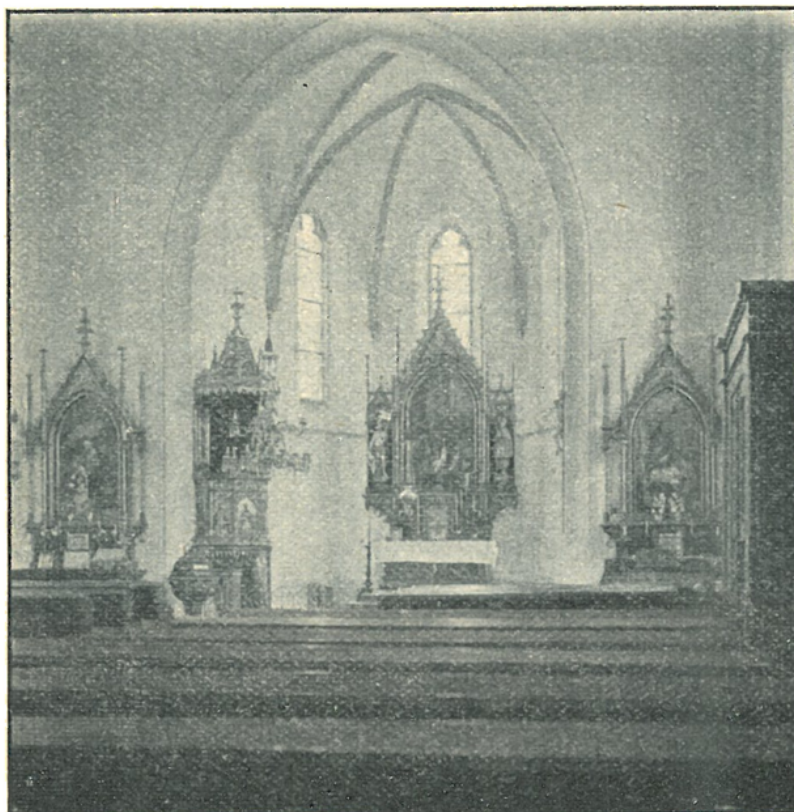
***) Archiv arc. Eman.

†) Vávra, Děj. Kolína, I. 191—2.

Raunera na faře a potom zapálili, z čehož pak celá ves vyhořela *).

Po obnovení náboženství katolického náležela osada Ovčárská pod správu děkanství Kolínského, od roku pak 1681 pod správu faráře Starokolínského.

R. 1765 byla tu zřízena expositura; byl sem totiž dáván kaplan podřízený faráři Starokolínskému a od něho presentovaný; roku 1832 byla expositura změněna v samostatnou lokalii, jež posléze r. 1856 na faru byla povýšena.

Vnitřek farního kostela v Ovčárech.

Pořad duchovních správců: Ign. Navrátil 1765—70, Jan Rosatsin 1765 † 1801, Martin Turovský 1801—08, Jos. Čermák 1808 † 1813, Matěj Moravec 1813 † 1854, Ant. Kolář 1855—79 (odebral se na odpočinek), J. Sýkora 1879—96, Jan Chlupáč 1897—1904, Frant. Maurer, výborný hudebník (studoval na odborné škole pro církevní hudbu v Řezně a byl nějaký čas ředitelem hudby ve Winterthuru ve Švýcarech).

Farní kostel sv. ap. Jakuba Většího dřívější byl původně jednoduchá malá stavba gotická**) ze XIII. stol.; r. 1843 byl na západní straně prodloužen a obdržel nové průčelí s věží.

*) Paměti osad na Kolínsku, 75.

**) Viz popis její v Mádlově Soupisu, str. 78—9.

Sešlostí ukazovaly se na stavbě povážlivé trhliny, takže r. 1901 zahrazen byl presbytář a vše z něho odstraněno, jelikož klenba hrozila sesutím; r. 1904 musilo býti klenutí presbytáře sneseno a oblouk vítězný musil býti zazděn. R. 1906 v červnu počato s bouráním kostela a na jeho místě stavěn dle plánů místo-
držitelského stavebního rady Krcha chrám nynější, jenž r. 1908 byl dokončen a dne 16. května benedikován. Celkový náklad, jenž uhrazen byl ze jmění kostelů Ovčárského a Býchorského, obnášel 90.356 K 91 h.

Nový kostel jest slohu gotického s věží při jižním boku průčelí.

Presbytář má klenbu žebrovou; loď má strop dřevěný, trámový.

Oltáře (hlavní i dva boční) jakož i kazatelna jsou pseudogotické z r. 1891 a 1892; obrazy na oltářích malované Václ. Vysekalem z Kutné Hory nemají umělecké ceny.

Zvony: 1. asi z počátku XVI. stol. s nápisem: „Tento zvon udělán jest do Ovčár k svatému Jakubu za starších Jana Tobiáše, Jira, rychtář, Měkota“; 2. ulitý Janem Jiřím Kühnerem v Praze r. 1772; 3. z r. 1617; 4. z r. 1777.

Filiální kostel sv. Bartoloměje v Býchorách býval za starých dob farním.

Pořad někdejších farářů, o nichž dochovala se zpráva: Hašek † 1359, Enoch, syn Svěnkův z Chotětic, 1359—69, Jan, dříve f. v Přibrami Uhelné (?), sm. s před., 1369—70, Markvart, dříve f. ve Studenci, 1370 † 1374, Buzek z Pašiněvsi 1374—87.

Nynější kostel vystavěn byl v letech 1854—1855 na místě dřívějšího. Nový kostel vysvěcen byl 9. září roku 1855 vikářem Kar. Huškem.

Ze staré stavby zachoval se pouze pozdně gotický vchod z presbytáře do sakristie.

Jest to malé prosté stavení uprostřed vsi se zrušeným hřbitovem kolkolem. Nad průčelím jest nízká věž s jehlanovou, plechem pobitou stříškou. V bocích lodí jest po dvou oknech obdélníkových polokruhově sklenutých. Presbytář jest čtvercový s plackovou klenbou, osvětlený jedním oknem se strany jižní. Oltář jest novější: nad elliptickým v půdorysu tabernaklem jest kaplice pro výstav nejsv. Svátosti nesená šesti sloupky.

Kostel v Býchorách.

Nad oltářem na zadní stěně visí obstojný obraz sv. Bartoloměje, na němž čte se jméno malíře „Josef Russ“ a letopočet 1855. Loď má strop rovný. Na straně západní jest kruchta spočívající na dřevěných pseudodorských žlábkovaných sloupech bez hlavic. Po jedné straně vítězného oblouku stojí kazatelna, po druhé oltář, nad nímž zavěšen jest obraz bl. Anežky České, jež r. 1876 podle Hellichova originálu maloval Václav Vysekal z Kutné Hory. Na boční stěně zavěšen jest obraz „Umučení sv. Bartoloměje“, na plátně malovaný, umělecky necenný, ze sklonku XVII. stol. — V lodi stojí soška sv. Antonína, na jejíž konsoli čte se nápis: „Z vděčnosti za zachránění života otce Marie, Anna, Johanna a Klára Kubelíkovy, květen l. P. 1908“.*) — Před kostelem po levé straně vchodu stojí stará kamenná křtitelnice.

Vnitřek kostela v Býchorách.

Zvony: 1. s nápisem: „Já hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně. Tento zvon dělán jest ke cti a chvále Pánu Bohu skrze mistra Tomáše zvonáře na Horách Kutných“ a letopočtem 1568; 2. asi z počátku XVI. stol. s gotickým nápisem nerozluštitelným; 3. z r. 1735, roku 1904 zaměněn za nový, ulitý Arnoštem Diepoldem v Praze.

*) Když slavný český mistr ve hře na housle Kubelík, nynější majitel panství Býchorského, r. 1908 koncertoval v Australii, onemocněl těžce a po čtyry dny kolísal mezi životem a smrtí. Z vděčnosti, že jim Bůh otce zachránil, věnovaly čtyry jeho dcerušky onu sochu do kostela Býchorského.

13. Plaňany, děkanství.

Duchovní správu obstarává děkan za pomoci dvou kaplanů.

Patron: Jan kníže z Liechtensteinu.

Místa přifařená: Plaňany 1391 k., 10 ak., 15 ž., šk. 7tř.; Blinky $\frac{3}{4}$ h., 186 k., 6 ak.; Břežany 1 h., 315 k., 28 ak. 4 ž., šk. 1tř.; Hradenín $\frac{3}{4}$ h., 348 k., 10 ak., 5 ž.; Miškovice 1 h., 202 k.; Nové Město $\frac{3}{4}$ h., 33 k., 1 ak.; Přebozy $\frac{3}{4}$ h., 284 k., 8 ž.; Radímek $\frac{1}{2}$ h., 55 k., 8 ak.; Vrbčany $\frac{3}{4}$ h., 769 k., 7 ak., 8 ž., šk. 3tř.; Zalesany $\frac{1}{3}$ h., 224 k., 1 ak., 10 ž.; Žabonosy $\frac{1}{2}$ h., 590 k., 12 ak.; celkem: 4397 k., 83 ak., 50 ž.

První zpráva o faře v Plaňanech vyskytuje se v seznamu desátků papežských r. 1352.

V knihách konfirmačních a v aktech soudních jmenování jsou tito faráři Plaňanští: Matouš do 1359, Pavel, dříve f. ve Zlivi, sm. s před., 1359—60, Mikuláš, dříve f. v Robousech, sm. s před., 1360—82, Hánek, kanovník u sv. Víta v Praze, 1382 až do 1392, Pavel 1408.

Potom na dlouhou dobu zanikají zprávy o faře Plaňanské, až teprve od r. 1483 zachovala se jména některých farářů Plaňanských, tehdejších už utrkvistických a v pozdějších dobách protestantských; byli to: Prokop 1483, Vojtěch, dříve v Zásnuvách, 1501, Jan 1538—40, jenž háje louky farní proti mlýnáři Plaňanskému, byl by málem býval od něho zastřelen*), Jan 1550, Jiří Kolínský 1564, Tomáš 1572, Šimon Pražský 1578, Jakub † 1583, Matěj Bezděkovský 1604, Martys Jakub Novozelenský 1619, Jan Lunacius Domažlický 1621.

Po vypuzení faráře nekatolického příslušoval tu v době reformace katolické kaplan Kouřimský; potom přiděleny byly Plaňany od r. 1629 ke správě faráři Vitickému, později od roku 1652 faráři Skramnickému, r. 1662 faráři Dobřichovskému, roku 1667 opět Skramnickému, r. 1671 Vitickému. Teprve roku 1676 obdržely Plaňany zase vlastního faráře, jemuž přiděleny byly kostely Vrbčanský, Lstibořský a Bylanský.

Pořad farářů od roku 1676 do 1756: Jiří Jindřich Černík 1676—80, Jan Ign. Hlinecký 1680 † 1699, Jeremiáš Tichý 1700 † 1701, Karel Kamenický 1702 † 1716, Mikuláš Daniel Kolbe 1716—1734 (byl později kanovníkem vyšehradským), Tomáš Rauprik 1734 † 1756, Jan Ant. Bartl 1756.

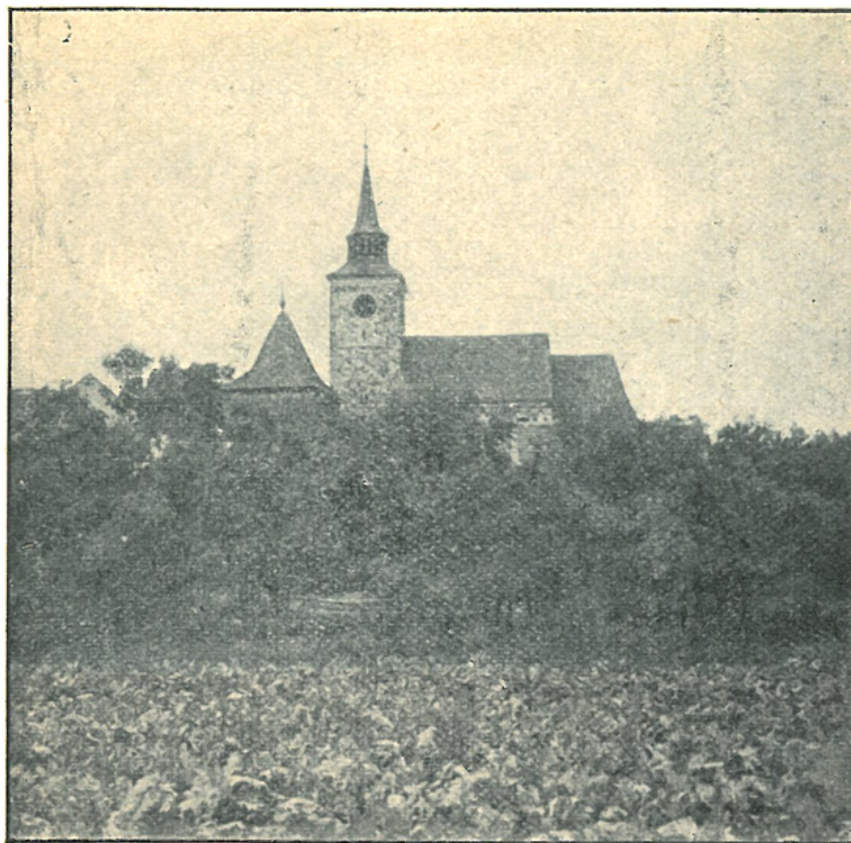
Roku 1700 čítalo se na osadě Plaňanské duší 430; ke kostelu Vrbčanskému patřilo 240, k Lstibořskému 270 a k Bylanskému 150 duší.

V nejstarším zachovaném inventáři z r. 1716 uvádějí se mimo jiné tyto předměty: „Oltář hrubý pod titulem Zvěstování nejsvětější Panny Marie Rodičky Boží; oltář malý řezbářského díla černý a druhý všechn pozlacený; oltář dřevěný sv. Václava na zdi, a druhý v nově udělaný sv. Lidmily, též na zdi; 2 kalichy stříbrné pozlacené, monstrance stříbrná pozlacená; ciborium stříbrné pozlacené a korunka na něm, koflík pro komunikanty cínový, velké svícny řezbářského díla před hrubým oltářem“.

Zajímavá zpráva o neobyčejném odkazu zaznamenána jest v pamětní knize farní k roku 1719. Toho roku dne 7. února

*) Winter, Život círk. 574.

přišel do Plaňan mistr komenický Jan de Martini (*nobilis dominus Joannes de Martini, natione Italus, civis Pragensis, magister caminorum purgandorum*), jenž v hospodě Plaňanské zvané »Rychta« na smrt se roznemohl. I dal povolati tehdejšího faráře, aby jej zaopatřil; po několika dnech zemřel a pochován byl na hřbitově Plaňanském. Před smrtí žádal, by farář i jeho nástupcové sloužili každého roku za duši jeho čtyři mše svaté, a jakožto stipendium mešní aby ponechávali sobě 2 zl.,

Děkanský kostel v Plaňanech.

jež dříve každého roku za čistění komínů ve faře i škole se plativaly, i učinil opatření, by práce ta budoucně zdarma od kominického mistra Nymburského byla konána, což se i dalo, až pak po letech fundace tato zanikla.

R. 1757 dne 18. června v den světoznámé bitvy u Kolína přijel pruský král Bedřich II. do Plaňan i vešel do fary, chtěje s půdy domu shlédnouti postavení císařského vojska. Jelikož však odtamtud nebyla vyhlídka dostatečná, poručil faráři, by jej doprovodil na věž. S chvěním učinil tak farář, neboť neměl ani klíčů od kostela, do něhož byli někteří osadníci ukryli svoje věci. Král dal dvěře vypáčiti, spatřiv věci v kostele složené, smál se, a postavil tu na stráž vojáky, by se nic neztratilo. Ale ani s věže nemohl bojiště shlédnouti, i odejel dále.

Farář Bartl přál si r. 1759 zříditi na náměstí sochu ke cti sv. Jana Nep. Sdělil přání své osadníkům, žádaje, by mu byli nápomocni. Všichni projevili k tomu svoji ochotu a každý dle možnosti něčím přispěl. Obec Plaňanská vzala na sebe povinnost sochu svým nákladem udržovati a kdyby se potřeba ukázala i opravovati. Farář zjednal k zhotovení sochy sochaře Martina Máslo, měštana Kutnohorského, a kameníka Václava Kamenického, měštana Černokosteleckého; onen obdržel za práci svou 20 zl., tento 34 zl, a mimo to oba dostávali stravu po čtyry téhodny.

Vnitřek kostela v Plaňanech.

Vyšehradský kanovník Mikuláš Kolbe odkázal kostelu Plaňanskému drahocenný kalich drahokamy posázený a 50 zl. Roku 1764 otec faráře Bartla, Tobiáš Bartl, měšťan a konšel Litomyšlský, zříditi dal v kostele Plaňanském oltář ke cti sv. Jana Nep., jehož byl vroucím ctitelem; když pak roku následujícího zemřel, byl před oltářem tím pochován. Naproti oltáři tomu dal bratr faráře Bartla, Ignác Bartl, nadporučík kyrysnického pluku, zříditi r. 1766 oltář Všech Svatých, na němž mimo to dal umístiti obraz sv. Thekly a na jiném oltáři obraz sv. Barbory. Oba ty oltáře zhotovil řezbář a sochař Kutnohorský Martin Máslo, zmíněné tři obrazy maloval Jan Petrus, měšťan Litomyšlský.

Farář Bartl měl mnohé nesnáze s nespravedlivými úředníky Černokosteleckými, zvláště r. 1766 s ředitelem panství Frant. Kohoutem, jenž obviňoval jej ze špatného hospodaření se jměním zádušním, a to jak u konsistoře, tak i u vévodkyně Savojské, tehdejší patronky. Svedl také některé z farníků k falešnému svědectví v té věci. Ale pravda vyšla na jevo a Kohout, jenž nespravedlivě sužoval i jiné kněze patronátní, byl úřadu svého zbaven.

Po faráři Bartlovi, jenž stal se roku 1775 děkanem v Ústí nad Orlicí, následovali: Ant. Koschat 1777 † 1789, Václav Petr Skřivánek od 1789 (potom od r. 1802 první děkan zdejší).

R. 1781 vloupali se zločinní lidé do kostela Plaňanského a vzali z tabernakulu monstranci a ciborium, vysypavše z něho sv. hostie na oltář; mimo to uzmuli dva stříbrné kalichy a jiné věci. K žádosti faráře obdržel kostel od konsistoře překrásný pacifikál, stříbrný pozlacený kalich se třemi umělecky pracovanými obrazy P. Ježíše, P. Marie a sv. Josefa; k tomu zakoupil farář ze jmění kostelního ciborium měděné pozlacené. Ale roku 1785 zloději znovu do kostela se vloupali a ciborium to odnesli; mimo to uzmuli roucha bohoslužebná a svíčky. A potom ještě několikrátě svatokrádežníci kostel podobným způsobem oloupili (tak r. 1792, 1798, 1820, 1827, 1842, 1844).

Roku 1794 zřízen byl nový hlavní oltář; sochy »Isaiáš« a »Jeremiáš« po jeho stranách zhotovil řezbář Jan Mezdržický, měšťan Českobrodský.

Roku 1802 byla fara Plaňanská povýšena na děkanství. Byl arcibiskup Vilém kníže ze Salm-Salm, když roku 1802 na cestě do Vidně ve faře Plaňanské přenocoval, faráři slíbil, že zdejší faru povýší na děkanství.

Pořad děkanů: Václav Petr Skřivánek 1802, kníž. arcib. vikář, sepsal »Naučení o štěpařství, kdežto krátká a podstatná pravidla se obsahují k vyvedení hned od jader neb pecek rozličného ovocného stromoví, jak planého tak i štěpného« (v Praze 1798) a »Popsání konané slavnosti v místě Plaňanech« (při vyhlášení Františka I. za císaře rakouského r. 1804; vytištěno v Praze 1805), † 1808, Petr Kvítek 1808—11 (stal se farářem v Ouříněvsi), Ant. Eduard Neugebauer 1811 † 1818, Václav Pavel Čapek 1819 (při nastoupení byl 64 let star, ale posud při síle; avšak po půl letě onemocněv, ležel tři čtvrti roku a zemřel) † 1820, Frant. Brabec 1820 (přistěhoval se, jsa již blízek smrti a zemřel po 3 nedělích) † 1821, Vojt. Kinzl (nar. r. 1788 v Plzni, učil se 3 leta řemeslu soukenickému, 2 leta pracoval jako tovaryš, pak teprve v 17 letech začal studovati, absolvoval za 3 $\frac{1}{2}$ roku gymnasium, za 2 leta filosofii a r. 1814 byl vysvěcen na kněze) 1821 † 1880 (zemřel ve vysokém věku 92 let, byv v Plaňanech děkanem po šedesáte let; vyznamenán byl titulem konsist. rady a zlatým zásl. křížem s korunou), Matěj Choděra 1881—96, Karel Hodinář od 1896 (od roku 1884 čestný kons.

rada, od r. 1896 čestný kanovník Staroboleslavský, rytíř řádu císař. Frant. Josefa).

Děkan Matěj Choděra býval v Plaňanech kaplanem v letech 1858—1865. Vídá, že mnozí chudí a opuštění nemocní, zvláště v zimě, neměli kde ležeti, protože jich žádný do stavení nechtěl přijmouti, zvláště byli-li stíženi nakažlivou nemocí, pojal roku 1862 myšlenku zříditi v Plaňanech malou obecní nemocnici. Sbíral příspěvky po domech, k jeho žádosti darovala obec potřebné místo k stavbě, občané poskytli povozy zdarma, kníže Alois z Liechtensteinu stavebního materiálu za 300 zlat., Jan Milner, velkostatkář ve Lhotce Hlaváčovské, daroval potřebné dříví na krytbu, Tomáš Voborník, tehdejší stavitelský mistr v Plaňanech, sdělal plány a vedl stavbu zdarma. A tak byl domek nemocniční ještě v roce 1862 dostavěn, dvěma postelemi pro nemocné opatřen a po církevním vysvěcení obci v majetek odevzdán. Zakladatel pamatoval na nemocnici i v závěti své, odkávav jí 1000 zl.

Děkanský kostel Zvěstování Panny Marie v Plaňanech *) (dříve — dle nápisů na zvonech z r. 1572 a 1591 — sv. Petru zasvěcený) vystavěn byl ve XII. stol.

Z této původní románské stavby zachovaly se loď a věž. Zdivo jejich skládá se z pravidelně tesaných pískovcových kvádrů ve vodorovném vrstvování nestejně šířky. Barva kamene se střídá: běložlutý kámen nučický s temně rudým skalickým.

Boční zdi lodi ozdobeny jsou pěkným obloučkovitým podřímím. Původní úzká okénka patrna jsou vysoko pod římsovou; nyní jsou zazděna. V pozdější době (1793 a 1805) proražena byla nevkusná široká okna nyní větší. V první polov. XVIII. stol. byla loď sklenuta.

Věž v západním průčelí stojící, o třech**) patrech, ozdobena jest rovněž pěkným obloučkovitým podřímím a podržela dosud původní podvojná románská okénka; okénka třetího patra zakryta jsou ciferníky hodin pořázených roku 1868 nákladem obce. Střecha věže z r. 1867 jest jehlanovitá s lucernou.

Na místě původní románské apsidy přistavěn byl ve XIV. století nyníjší gotický presbytář, nižší nežli loď, zakončený pěti boky a sklenutý žebrovou klenbou o dvou polích. Hrotitá okna mají nové kružby z r. 1892, tři okna v polygonu jsou zazděna.

Hlavní oltář z r. 1794 jest rokokový; mensa s tabernakulem, po stranách nad brankami stojí výše již zmíněné sochy proroků Isaiáše a Jeremiáše; v pozadí na zdi visí rokokový rámeček, v němž jest obraz na plátně „Zvěstování P. Marie“.

Na severní zdi presbytáře visí kopie obrazu P. Marie Zbraslavské (uvádí se v inventáři již r. 1758), naproti obraz „černé“ Matky Boží.

V lodi při bočních zdech naproti sobě stojí oltáře rokokové z roku 1766; na oltáři strany evangelijní jest obraz „Sv. Jan jakožto almužník“ a sošky sv. Josefa a sv. Antonína Pad.; na oltáři strany protější obraz „Všech Svatých“ a sošky sv. apoštolů Petra a Pavla.

Kruchtla byla r. 1805 rozšířena přístavky po obou stranách v předvystupujícími a na oblých sloupech spočívajícími.

Pod kruchtou visí veliký obraz na plátně: „Kristus Pán stolující; u nohou jeho Marie Magdalská, v popředí prosebníci klečící“; obraz tento

*) Viz Mádl, Soupis, 83 a násl.

**) Mívala patra čtyry; o jedno patro snížena byla za faráře Kolbe (1716—34).

zakoupil děkan Skřivánek ze zrušeného kláštera kapucínského v Čes. Brodě.

Když se r. 1886 kostel opravoval, dal děkan Choděra tři náhrobní desky, jež se na hřbitově povalovaly, zevně na jižní straně kostela mezi dveřmi na kruchtu a postranním vchodem přizditi. Jsou to náhrobní kameny: 1. paní Anny Mirkové ze Solopisk a panny Lidmily Mirkové, jež obě zemřely r. 1582 téhož dne; 2. (s nápisem z velké části nečitelným) panny Barbory Dobřichovské(?), zemřelé 1581; 3. pana Adama Mírka ze Solopisk, zemřelého 1560. Uprostřed těchto náhrobních kamenů přizděn jest kámen s nápisem sdělujícím, že r. 1587 zvonice vystavěna byla nákladem pana Simeona Mírka ze Solopisk.

Plaňany: Náhrobní kameny.

Zvonice stojí mimo kostel v jihozápadním rohu hřbitovní zdi. Jest dole zděná, nahoře dřevěná s jehlanovou střechou. Na desce z červeného mramoru, zevně do jižní zdi ve výši patra zasazené a znakem Mirků ze Solopisk ozdobené, čte se: „Toto dílo uděláno leta 1587 nákladem urozeného a statečného rytíře pana Simeona Mírka ze Solopisk i na Plaňanech a Hošticích, držitele toho času panství Plaňanského etc. Slovo Páně zůstává na věky“. V přízemí zvonice jest umrlčí komora zřízená r. 1853.

Zvony: 1. největší, s nápisem: „Za času kralujícího v království českém nejnepřemoženějšího voleného císaře římského, rozmnožitele říše pana pana Maximiliana druhého, uherského, českého, dalmatského, charvatského etc. krále, jeho milosti arciknížete rakouského etc. leta 1572 ku potřebě a ku poctivosti všech pánův osadních lásku majících ku kostelu sv. Petra v Plaňanech smluven zvon tento skrze urozeného pana Svatomíra Mírka ze Solopisk etc. pro v známost uvozování schůzí svaté církve křesťanské k poslušání slova Božího a k chválení jména jeho svatého za všecka dobrodíní jeho. Slit a udělán téhož roku skrze Brikcího zvonáře z Cimperka v Novém Městě Pražském. Z toho buď Pánu

Bohu věčná čest a chvála“; „Adam Mírek z Solopisk a na Hošticích etc. Synové jeho: Simeon, Svatomír, Prokop, bratři Mírkové ze Solopisk. Zvon ozdoben jest erbem Mírků ze Solopisk, dále znaky a nápisy paní Elišky Mírkové z Veitmile, první manželky Adama Mírka, paní Kateřiny Mírkovy z Vojenic, druhé manželky jeho, Václava Blanického z Blanic, Marjány Blanické z Vojenic, manželky Václava Blanického, pana Mikuláše Hlaváče z Vojenic a na Hřibech a Pavla Dobřichovského z Dobřichovic; 2. prostřední, s gotickým minuskulovým nápisem latinským, sdělujícím, že jej ulil r. 1507 Ondřej Ptáček; 3. malý zvon s nápisem: „Pro čest a chválu jména Božho urozený pan Simeon Mírek ze Solopisk a na Plaňasích, kollator té osady a milovník pobožnosti nákladem svým vlastním slovutnému mistru Brikcímu zvonari z Cinperku v Novém městě Pražském tento zvon kostelu svatého Petra do Plaňas udělati dal leta Páně 1591. Budiž jméno Pána Boha pochváleno. Amen“; 4. poledníček, ulitý r. 1675 Fridrichem Michaelem Schönfeldem ve Starém Městě Pražském; 5. umíráček, s reliefem sv. Petra, jinak zcela hladký, bez nápisu.

Plaňany: Zvonice.

Opravou r. 1892 podniknutou utrpěl kostel Plaňanský na své umělecké ceně velikou škodu; znešvařen byl zvláště otesáváním a nabarvováním kvádrů a novou nepřiměřenou římsou.

R. 1901 pojata myšlenka, aby v Plaňanech vystavěn byl na jiném místě nový, prostrannější chrám, ale aby při tom dosavadní kostel jakožto vzácná stavba starožitná byl zachován. Plány k nové stavbě vypracoval architekt Mikš. Část nákladu na stavbu poskytnouti mají kostely filiální, ostatek uvolil se dosaditi J. J. kníže z Liechtensteinu, kterýž převzal i patronát nového kostela, jemuž připsán býti má veškeren majetek starého kostela. Patronát nad starým kostelem uvolila se převzít obec Plaňanská; na opravu jeho a na fond k dalšímu udržování vyhrazena část jmění kostela Vrbčanského.

Stavba nového kostela má býti dokončena během r. 1910.

Filiální kostel sv. Václava ve Vrbčanech jest původu prastarého. Stojí nad vesnicí na strmé stráni. Okolo jest hřbitov do kruhu zdi ohrazený, z venku pak táhne se kolem zdi příkop, obehnaný okrouhlým valem, 260 kroků v obvodu majícím, jenž jest proti pláni 4 m, nad strání pouze 1 m vysoký; u vchodu do kostela jest snesen. Před průčelím kostelním pne se dílem při valu a dílem v příkopě hmotná věž, která někdy sloužila k obraně vchodu dovnitř hřbitova a kostela. Jeví se tudíž kostel Vrbčanský jako zachovalá tvrz chrámová (»castellum«), postavená snad na hlavním někdy pohanském božišti kmene Zličanův*)

V kostele Vrbčanském chovala se korouhev sv. Vojtěcha, nejspíše nějaká rodinná korouhev Slavníkovcův, jimž Vrbčany náležely. Kníže Soběslav I. měl korouhev tuto upevněnou na kopí sv. Václava v bitvě u Chlumce roku 1126 s králem německým Lotharem, nad nímž slavně zvítězil.

Pokračovatel Kosmova letopisu českého praví: »Kníže Soběslav poslal kaplana svého, kterému byla věc známa, do vsi, která slove Vrbčané, kterýž našel na stěně kostela korouhev svatého Vojtěcha biskupa, a zavěšena jest na kopí sv. Václava mučedníka v čas bitvy se Sasí, kdež Bůh je porazil«**).

Lid vypravuje o korouhvi sv. Vojtěcha tuto pověst: »Radslav Zlický, když od sv. Václava byl přemožen, zavázal se, že na rozhraní vévodství pražského a zlického vystaví kostel. I dostal slibu svému a kopí, jež sv. Václav v boji proti němu měl, uloženo bylo v kostele tom. Když nepřátelé Slavníkovcův rozbořili Libici, uloženo byl v kostele Vrbčanském také hedvábný prapor sv. Vojtěcha. K ochraně vzácných těch památek byl kostel opevněn. Ale časem přišel vzácný ten poklad v zapomenutí. Před výpravou proti Sasím zdálo se knížeti Soběslavovi, že ve Vrbčanech uschován jest prapor sv. Vojtěcha, a ten když bude nalezen a do boje nesen, že dopomůže mu k vítězství. Soběslav poradil se druhého dne o snu svém se zpovědníkem Vítem, načež vyslal jej s ozbrojenci pro korouhev. Poslové došli do Vrbčan, ale marně ptali se plebána, kde by byl prapor ukryt. I poklekli všichni k vroucí modlitbě, po níž jali se ve zdech kostela hledati, až za oltářem uhodili na výklenek a v něm na neveliký hedvábný praporec. Knížecí poslové nemeškali a ujížděli s pokladem ku Praze. Zatím bylo již vojsko Soběslavovo do pole vytáhlo. Vzal tedy kaplan Vít kopí sv. Václava i korouhev sv. Vojtěcha a pospíchal za vojskem, až je u Chlumce dohonil. Na druhý den prapor na kopí sv. Václava zavěšený nesl před vojskem, kteréž udatně bojovalo proti nepříteli a nad ním slavného vítězství dobylo. Po bitvě zase donesen byl prapor s velikou úctou do kostela Vrbčanského, odkudž nejednou ještě brávan a nošen před vojsky, když nepřítel vlast ohrožoval. Po

*) Dr. Píř, *Archaeol. výzkumy* 1893, 19; *Pam. arch.* XV., 371; *Starožitnosti země české* III. 387.

***) *Prameny dějin českých* II. 204.

staletí byl praporec sv. Vojtěcha spolu s kopím sv. Václava uložen v kostelíku Vrbčanském. Když však počaly se bouře husitské, zbožná ruka uložila praporec ve sklepení pod kostelem. A tam dodnes leží praporec na mramorovém stole. A až ve dnech největšího nebezpečí sv. Václav v čele rytířů z Blaníka vyrazí, vyzvedne odtud prapor, pod nímž nepřátely českého království porazí a ze země vyžene«*).

O faře ve Vrbčanech vyskytá se zmínka r. 1352.

Kostel ve Vrbčanech.

Z farářů, kteří tu byli ve druhé polov. XIV. stol., známi jsou tito: Zbyněk do 1374, Mikuláš, řečený Calvus z Bavorova, dříve f. v Šlapánově, sm. s před., 1374 † 1399 (od roku 1382 byl kanovníkem u sv. Víta v Praze, místoděkanem kostela Pražského, výběrčím důchodů Apoštolské stolice v Čechách; ve Vrbčanech ovšem nesídlil, nýbrž měl tu svého zástupce), Oldřich Chole z Radnic 1399**).

Patrony byli proboštové vyšehradští, jimž Vrbčany náležely až do válek husitských.

Z dob utrakvistických a protestantských známi jsou: kněz Adam Pincerna 1589***), Jan Biryn Chotětovský do 1619 (byl potom děkanem v Kouřimi).

*) Paměti osad na Kouřimsku 128.

***) Mon. Vat. V. 1501.

***) Časop. českého Musea 1864, 347; Winter, Život církv. 605.

Potom kostel Vrbčanský stal se filiálním k Viticům. Roku 1676 uvádí se jakožto kostel »Nanebevzetí P. Marie«. Po obnovení fary v Plaňanech byl k ní přidělen. R. 1700 čítalo se duší ke kostelu Vrbčanskému náležejících 240. Od r. 1752 konaly se v kostele Vrbčanském služby Boží sváteční 18krát za rok, mimořádně i vícekrát. Od roku 1895 jsou tu služby Boží každou neděli a každý svátek. Mimo to sloužívá se tu všedního dne mše sv. na den sv. Blažeje, na popeleční středu, v pondělí o křížových dnech, v pondělí o posvícení a o dušičkách. Pro školní dítky slouží se mše sv. dvakrát v týdnu.

Od roku 1866 jedná se o zřízení fary ve Vrbčanech, což teprve v nejbližší budoucnosti bude uskutečněno.

Nejstarší částí kostela jest loď, jejíž zdívo pochází z doby románské a skládá se z různobarevných kvádrů pískovce, což však omítkou jest zakryto. Průčelí jest barokní z počátku XVIII. století; ve štítu jeho stojí ve výklenku kamenná socha sv. Václava. Loď má plochý rákosový strop. Presbytář gotický pochází ze XIV. stol.; jest třemi boky zakončený a má žebrovou klenbu. V severní zdi jest jednoduchý obdélníkový výklenek sanktuářový se železnými dvířky.

Hlavní oltář jest barokní z r. 1699; uprostřed obraz sv. Václava malovaný Janem Heřmanem roku 1893, po stranách sochy sv. Václava a sv. Víta. Dřívější obraz, s oltářem soudobý, nalézá se nyní v sakristii; spatřuje se na něm sv. Václav na koni mezi anděly a Radslav jemu se kořící.

Kazatelna, asi z téže doby jako hlavní oltář pocházející, vyzdobena jest bohatým, ale ohrouble provedeným ornamentem, jehož hlavním motivem jest slunečnice.

V lodi na straně evangelijní stojí jednoduchý barokní oltářík z r. 1791 s obrazem „Sv. Anna s P. Marií“ od Jana Heřmana z r. 1893.

Na stěnách rozvěšeny jsou obrázky na plátně malované: výjevy ze života sv. Václava; maloval je L. J. Bernard r. 1867.

Do r. 1835 spatřovaly se na stěnách červené křížky, znamení někdejší konsekrace; ty byly tehdež zabíleny.

Věž před průčelím kostela zcela odděleně stojící, jest barokní, roku 1728 na místě bývalé starší věže vystavěná. Přízemím jejím vchází se na hřbitov kostel obklopující

Zvony: 1. ulit byl r. 1877 z puklého zvonu, ulitého r. 1521 mistrem Bartolomějem v Praze, jenž vážil 694 kg, k nimž přidáno 32 kg zvonoviny; na něm jest nápis: „Leta Páně 1877 byl tento zvon za času duchovní správy pana děkana Plaňanského Vojtěcha Kinzla od Josefa Diepolda zvonafe pražského ku počtu sv. Václava přelit“; 2. s nápisem: „Ke cti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu slit a udělán jest zvon tento k obci Vrbčanské za času urozeného pana Jaroslava Smiřického ze Smiřic na Kostelci nad Černými Lesy. Stalo se leta Páně 1592“; 3. přelitý roku 1832 (měl tento nápis: „Grassante cholera Asiatica anno 1832 campana haecce sub directore Nigrokostelecensi domino Jos. Kastner et decano Planianensi d Adalb. Kinzl e veteri fusa fuit per caes. reg. campanarum fusorem Carolum Bellmann“), byl r. 1841 v noci ze dne 14. na 15. province ukraden; vážil 245 liber; místo něho pořizen byl r. 1843 zvon nynější s nápisem: „Wrbczaner Filialkirche Sct. Wenceslay. Patronus Seiner Durchlaucht Souveraine Fürst Alois von und zu Lichtenstein. Fusa Pragae a Carolo Bellmann, c. r. aulicus campanifusor 1842“.

Filiální kostel sv. Václava v Žabonosech jest rovněž původu prastarého; stojí na vrchu nad osadou v okrouhlém valu uprostřed hřbitova; loď jeho pochází ze století XII., presbytář a sakristie ze stol. XIII.

V Žabonosech bývala fara; zmínka o ní vyskytuje se po prvé r. 1352 v registrech desátků papežských.

Faráři zdejší, o nichž v pramenech historických dochovala se zpráva, jsou: Antonín do 1357, Matej ze Lštěně 1357 † 1380, Děťich 1380 † 1409, Jan od 1409.

Patrony byli r. 1357 vladykové Žabonosští, r. 1380 páni z Jenšteina a 1409 Mikuláš Pišek z Hradenína.

Filiální kostel v Žabonosech.

Loď jest rovným stropem kryta. Zachovala se v ní původní empora románská, podklenutá, nesená polokruhovými oblouky, jež spočívají na přístěnných pilastrech a uprostřed na sloupu se šroubovitě vinutým dřívem a krychlovou hlavici. Na poprsní empory zavěšeny jsou rokokové kartuše s reliefy sv. Barbory a sv. Kateřiny. Vchod do lodi na straně jižní jest rovněž původní, románský; má hladký tympanon a ovrouben jest šroubovitě vinutým lemem.

Presbytář jest gotický, v půdorysu čtvercový a má klenbu žebrovou.

Hlavní oltář jest rokokový; na něm obraz „Sv. Václav“ od J. Umlaufa z r. 1882.

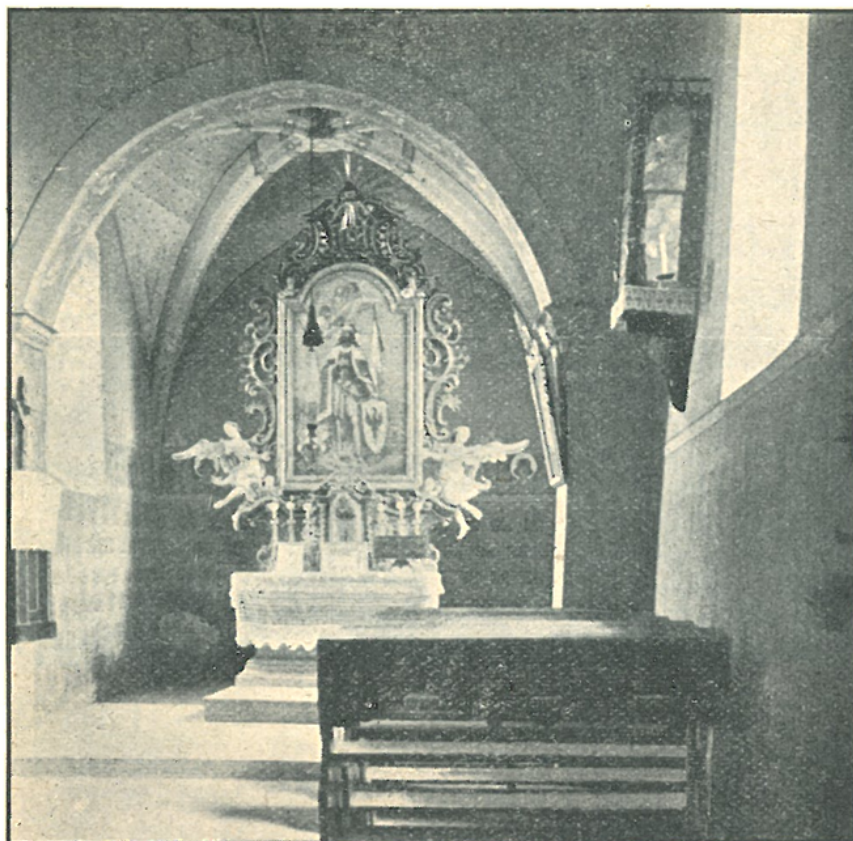
Na pilíři vítězného oblouku zavěšen jest obraz P. Marie Pomocné v rokokovém vyřezávaném rámci; po stranách hlavy P. Marie čte se nápis: „*Marya pomoz*“.

K severnímu boku lodi přiléhá sakristie v půdorysu obdélníková s gotickou klenbou o dvou polích. Bývala kaplí a dosud spatřuje se v ní kamenný stůl oltářní.

K západnímu průčelí kostela přiléhá věž čtyřboká, z pískovcových kvádrů stavěná, snad v přízemku současná s lodí. Nyní jest omítnuta a zakončena nízkou barokní bání; tento nynější vzhled svůj obdržela při opravě r. 1721.

Pod kruchtou jsou dva náhrobní kameny, jeden, s podobou rytíře, jest Mikuláše Přebozského ze Zásbuk a na Přebozech († 1612), druhý, s podobou chlapce, jest Jana, syna Karla Horňateckého z Dobročovic a na Zalesanech († 1573); na hřbitově pak spatřuje se náhrobní deska Kateřiny z Vostrova, manželky Bohuslava Horňateckého z Dobročovic (zemřelé r. 1531).

Na konci XVIII. stol. ukradl pověstný loupežník Jan Vojta řečený Kovářík větší zvon. Zlosyn ten, pocházející z panství Ratajského, naplňoval celou okolní krajinu postrachem. Míval svou skrýš na půdě kostela.

Vnitřek kostela v Žabonosech.

Nynější větší zvon má nápis: „Ke cti Boží a sv. Václava k svolávání a vzdělání lidu křesťanského ze starého zvonu přelit jsem roku 1856. Karel Bellmann, c. k. dvorský zvonář“. Na zvonu menším nalézá se tento nápis: „Pod správou Plaňanského p. děkana Vojtěcha Kinzla přelitý byl roku 1847 od c. k. zvonáře Karla Bellmanna v Praze“.

K Plaňanské farnosti přiděleny byly Žabonosy r. 1787; před tím patřily k Dobřichovu. Služby Boží konají se v kostele Žabonoském do roka šestnáctkrát: každý měsíc jednou, o třech prostředních svátcích (vánočním, velikonočním a svatodušním) a o pouti na den sv. Václava; mimo to slouží se tu mše svatá v den Dušiček a ve středu o křížových dnech s průvodem do polí.

14. Ratěnice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patronát není dosud stanoven; beneficium obsazuje arcibiskup, správu jmění zádušního vede ústav šlechtičen v Praze.

Farnost tvoří Ratěnice samy; 631 k., 35 ak., 10 ž., šk. 2tř.

V Ratěnicích bývala ve XIV. stol. fara.

Roku 1387 činil u konsistoře nároky na faru Ratěnickou klerik Albert, syn Reynardův z Ratěnic. Byl presentován od Vrbíka z Tismic a jiných spolupatronů. Byl však od gen. vikáře jakožto nezpůsobilý zamítnut, načež Vrbík se spolupatrony svými presentoval kněze Petra z Budkovic. Ale od jiných, kteří osobovali sobě právo patronátní, presentován byl Mikuláš z Hradce.

Farní kostel v Ratěnicích.

I rozpředl se spor o právo patronátní, při němž bylo rozhodnuto, že skutečnými patrony kostela Ratěnického jsou: Reynard z Ratěnic, Mikšík (Mikuláš), řečený Vrbík z Tismic, Václav z Ratěnic, Bleh z Peček a Čeněk z Dobřenic*).

Později náležely Ratěnice k faře Dobřichovské. Roku 1676 čítalo se v Ratěnicích 53 duší.

R. 1811 dne 25. července vyhořela obec, při čemž vyhořel i kostel, jenž dán byl do pořádku teprve r. 1823 nákladem 5671 zl.

*) Tadra, Soudní akta II.

Roku 1876 byla v Ratěnicích fara nově zřízena. Prvním farářem stal se Josef Václav Smělý, kaplan na Slivici u Příbrami, před tím kaplan na Dobřichově (jmenován byl r. 1894 kn. arc. sekretářem vikariátu Kolínského, roku 1901 vikářem; upravil na jazyk český a vydal r. 1897 poučnou a modlitební knížku pro katolické křesťany, zvláště pro dělnictvo, nadepsanou »Křesťanský dělník«, kterouž sepsal P. Aug. Lehmkuhl S. J., a uveřejnil několik příležitostných básní v »Blahověstu«). Po odchodu jeho r. 1905 za sídelního kanovníka do Staré Boleslavi (kdež zemřel r. 1909) stal se nástupcem jeho v Ratěnicích roku 1906 Alois Wirth.

Vnitřek farního kostela v Ratěnicích.

Farní kostel sv. ap. Jakuba Většího stojí na jihovýchodní straně vesnice uprostřed hřbitova.

Jest to malé stavení jednoduchého zevnějšku barokního; v průčelí stojí hranolová věž se zvonovitou, plechem pobitou helmicí. V půdorysu jest kostel obdélníkový, na straně východní obloukovitě zakončený. Presbytář skládá se z mělké apsidy třemi lunettami zaklenuté a z předloženého příčného obdélníka s ploskou klenbou. Oltář jest prostý, pseudo-románský, z roku 1870; na něm obraz od J. Hellicha: „Sv. Jakub stojící, nad ním vznášející se anděl s věncem; v pravo v pozadí pohled na kostel Ratěnický“. Po stranách stojí sochy sv. Václava a sv. Vojtěcha od řezbáře E. Veselého. Kazatelna, z téhož roku pocházející, ozdobena jest na řečništi dobrými obrazy na dřevě malovanými: „Svatý Cyrill“ a „Metoděj“; na zadní stěně kazatelny jest obraz „Sv. Jan Nep.“ Loď má strop rovný. V pozadí jest kručta valeně podklenutá. V lodi při straně severní

nad bočním oltářem spatřuje se veliký, na plátně malovaný obraz „Panna Maria bez poskvrny hříchu prvotního počatá“ (s lilí v ruce stojí ve svatozáři na zeměkouli, hadu a pŕlměšci). Obraz tento maloval Ant. Dornhaus, akad. malíř, v Praze r. 1878.

Zvony: 1. s năpisem latinským, ulitý Karlem Bellmannem r. 1823; 2. s năpisem: „Poslouchejte hlas můj, když vás vzbuzuje k modlení, nedopustí Hospodin oheň k vašemu kvílení. Skrze oheň zničen 1811, znova litý v Praze od Karla Bellmanna anno 1823“.

R. 1889 před kladením nové šamotové dlažby v kostele po odstranění staré dlažby objeven byl pod hlavním oltářem otvor vedoucí do podzemní hrobky pod oltářem. Hrobka však tehďáž prozkoumána nebyla. Pod kruchtou objevena byla hrobka s năhrobním kamenem bez năpisu; v ní nalezeny byly tři dřevěné rakve zcela prosté a ztrouchnivělé. Na postranici jedné rakve bylo znáti namalované růže a listy. Kostí v rakvích odpočívající byly úplně setlelé až na dvě lebky. Mimo to nalezeny byly v rakvích dva hrubě pracované dřevěné křížky.

15. Sány, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: kníže Filip Arnošt Hohenlohe-Schillingsfürst.

Místa přifařená: Sány 556 k., 170 ak., 6 ž., šk. 2tř.; Opolánky $\frac{1}{4}$ h., 121 katol., 98 ak.; Opolany $\frac{1}{2}$ h., 359 kat., 343 uk., 4 ž., šk. 3tř.; Oškobrh (Lustdorf) $\frac{1}{2}$ h., 94 k., 27 ak.; Volárna 1 h., 540 kat., 49 ak.; celkem: 1670 k., 687 ak., 10 ž.

Farní kostel v Sánech.

V Sánech připomíná se fara již ve druhé pol. stol. XIV., a to po prvé r. 1352 v registrech desátků papežských.

Pořad nejstarších známých farářů: Jiřík † 1358, Zdeněk z Libíce 1358—61, Licek, prve f. v Žehuni, sm. s před., 1361 (zemřel téhož roku), Jan, klerik z Rokycan 1361, Petr do 1375, Johlin, dříve f. v Bylanech, sm. s před., 1375, Jan do 1395, Jan, prve f. v Budiměřicích, sm. s před., 1396—97, Jan, prve f. v Budiměřicích, sm. s před., 1397—98, Jan, dříve f. v Žitovlicích, 1398, Ondřej 1403.

Podací právo vykonával v letech 1358—75 klášter Hradištský (roku 1361 výjimkou Neplach, opat kláštera Opatovického), v letech 1396—98 Beneš z Choustníka a 1414 Marie, vdova po něm.

Kdy fara zanikla, není povědomo; v XVII. stol. náležely Sány k děkanství Kolínskému, od roku 1681 k faře ve Starém Kolíně, posléze k lokalii Ovčárské, až pak r. 1787 zřízena tu byla lokalie, jež r. 1856 povýšena byla na faru.

Duchovní správcové: Klement Nedvídek (bývalý karmelitán ze zrušeného kláštera sv. Havla v Praze) 1787 † 1811, Karel Nešpor 1811—19, Petr Jakoubek 1820 † 1827, Josef Březina 1828—50 (zemřel v nákaze cholery, která si v Sánech vyžádala 35 obětí), Ant. Rudolf šlechtic z Ehrenwaldu 1850 † 1875 (byl sekretářem vikariátu Kolínského; po 25 let osadu horlivě spravoval a o zvelebení farního chrámu pečliv byl), František Mašek 1876—86, Jan Chlupáč 1887—97, Fr. Kladiva od 1897.

V Sánech narodil se dne 22. října r. 1835 kněz-spisovatel Jan Herčík, jenž byv r. 1860 na kněze vysvěcen, dne 5. srpna v rodišti svém primici slavil. Pobyv do r. 1867 jakožto kaplan ve Starém Kolíně, vstoupil pro vzrůstající se chorobu plicní do výslužby. Aby nabyl žádoucího zdraví, odebral se za peněžité podpory J. Em. kardinála Schwarzenberga a jiných hodnostářů církevních na cestu do Itálie. Pobyl nějaký čas v Benátkách, pak v Palermě a v Římě, kde se mu dostalo štěstí s papežem Piem IX. několik slov promluvit. Na zpáteční cestě k domovu zastavil se v Padově, kdež nad hrobem sv. Antonína mši sv. sloužil. V Miláně jsa silným chrlením krve postížen několik dní v tamější nemocnici strávil. Toužebného zdraví v Itálii nenalezl. Po návratu do rodiště choroba jeho se neustále horšila, až jej Bůh dne 8. února r. 1868 k sobě povolal. Zesnulý byl kněz nábožný, příkladný i horlivý. Tiskem vydal několik modlitebních a nábožensko-vzdělávacích knih, jakož i překlady: »Vyznání sv. Augustina« (1858) a »Katechismus vydaný z nařízení sněmu Tridentského« (1867).

Farní kostel sv. ap. Ondřeje vystavěn byl nově roku 1824 na místě, kde stával dřívější kostel menších rozměrů.

Jest to stavba neveliká, nízká, ale vnitřku světlého a dosti prostorného. Vnitřek kostela byl posledně opraven r. 1900, vnějšek r. 1909. Presbytář jest polokruhově zakončen a lunetovitě sklenut; předložené příčné pole obdélníkové má klenbu valenou. Okna jsou nízká, obdélníková a segmentovitě zaklenutá. Hlavní oltář skládá se z mensy, na níž jest nízký massivní nástavec s tabernakulem. Na klenbě nad oltářem jest na omítce r. 1900 H. Vysekalem malovaný obraz „Sv. Ondřej“ (práce neumělecká); po stranách oltáře visí na zdi dobré obrazy na plátně malované: „Umučení sv. Ondřeje“ a „Sv. Prokop“, oba od Václava Markovského z r. 1826. Loď jest obdélníková, klenutá (tři pole valené klenby, jejíž pásy vybíhají z přístěnných pilířů). Boční oltáře z r. 1907 s obrazy „Sv. Ludmila“ a „Sv. Jan Nep.“ od Václava Vysekala staršího.

Zvony: 1. s nápisem: „Tento zvon udělán ke cti a chvále Pánu Bohu do vsi San za správy rychtáře Pavla Mlynáře a kostelníka Havla Mlynáře a Jana Matyášova 1573“; 2. s nápisem: „Já hlas volajícího na poušti: spravte cestu Páně. Jiřík Kouvář 1551“; 3. umíráček z r. 1898.

Vnitřek farního kostela v Sánech.

Na blízkém vrchu Oškobrhu stával od pradávna kostel sv. Petra a Pavla, jenž ve XIV. stol. býval farním; podací právo k němu náleželo klášteru Hradištskému.

Pořad farářů: Jindřich do 1357, Kříž (Crux), dříve f. u sv. Jakuba u Kutné Hory, 1357 Johlinus do 1369, Enoch, dříve f. v Příbrami Uhelné, sm. s před., 1396–73, Kryštof, prve f. v Běstvině, sm. s před., 1373.

Ves Oškobrnh byla v XV. století od Uhrů zcela vypálena. Kostel pustý byl v XVII. stol. obnoven a náležel k děkanství Poděbradskému*). Za císaře Josefa II. byl zrušen a slouží nyní za myslivnu.

16. Svojšice, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kooperatora.

Patron: Michael Robert hrabě Althann.

Místa přiřazená: Svojšice 594 k., 5 ak., 23 ž., šk. 5tř.; Bošice 1½ h., 369 k., 12 ž.; Krychnov ¼ h., 280 k., 12 ak., 7 ž.; Libodřice 1 h., 563 k., 11 ak., 9 ž., šk. 2tř.; Nová Ves ½ h., 295 k.; Poboř ½ h., 365 k., šk. 2tř.; Přebozy, Skály 50 k.; celkem: 2491 k., 28 ak., 51 ž.

*) Ve zprávě děkana Poděbradského z roku 1676 se o něm praví: „Quartum sacellum est in monte Woskopr inter silvas, ss. apost. Petri et Pauli, in eo semel in anno divina peraguntur, nullos prorsus proventus habet nec habuit“.

První zprávu o faře ve Svojšicích nalézáme v registrech desátků papežských r. 1352.

Z doby předhusitské jsou známi tito faráři: Blažej † 1360, Bohuta † 1370, Hroch z Jemniště 1370—75, Bohuněk 1381—1413.

Po válkách husitských byli tu nepochybně kněží utrakvističtí a později lutheránští.

Po obnovení náboženství katolického v Čechách náležely Svojšice ke Kouřimi (dle zprávy z r. 1676). Od roku 1696 vedl duchovní správu samostatný administrátor.

Farní kostel ve Svojšicích.

Prvním administrátorem stal se Karel Kazimír Suchánek, muž svatého života (pamětní kniha farní nazývá jej »ctihodným, horlivým sluhou Božím«), jenž r. 1707 vzdal se administratury a žil v poustevně sv. Václava u Lysé, kdež svatě zemřel.

Za něho patřila r. 1700 k osadě Svojšické tato místa: Krychnov (130 duší), Bošice (75), Zalešany (51), Svojšice (75), dvůr Votelež (21), Nová Ves (25), Poboř (89); celkem bylo tehdáž na osadě 466 duší. V Zalešanech byla tenkrát veřejná kaplička sv. Františku zasvěcená s věžičkou, v níž byl zvonek.

Roku 1698 byl kostel vyloupen.

Zajímavá jest správa o pověře, kterou administrátor Suchánek r. 1700 zaznamenává: »Kostel Svojšický měl dva zvony, ale proti bouřce jen jedním se zvonilo; druhým zvonití lid nedopustil, jelikož jím vyzváněno bylo kdys při pohřbu jakéhos

utopence, a tu prý dle mínění lidu zvon takový spíše bouře přitahuje nežli odpuzuje. Poučování farářovo v té věci nic nepomohlo« *).

Po Suchánkovi působili ve Svojšicích: Daniel Ant. Kabát (Kabath) 1707—08, Daniel Bautz 1708—12, Bernard Jos. Redlich 1712—22, Jan Frant. Doležal 1722—30 (oslepl, i přijat byl do domu vysloužilých kněží u sv. Karla v Praze, kdež zemřel roku 1746), Václav Frant. Záruba 1739 † 1741, Vít Vojtěch Schantl 1741—1751 (stal se missionářem arcibiskupským), Vít Václav Vokřál 1751.

Po bitvě u Kolína byly 20. července r. 1757 pro vítězné vojsko rakouské konány ve Svojšicích slavné služby Boží. Ve Svojšickém kostele přítomen byl polní maršálek Daun s celou generalitou slavné mši sv., kterou sloužil administrátor Vokřál; po mši sv. bylo »Te Deum«. Na blízkých polích mezi farou a ovčínem »Nouzovem« byla současně pod stanem sloužena slavná mše sv. pro vojsko, jež tu bylo ve velikém čtverci roze-staveno. Při tom hrála polní hudba a třikrát vystřeleno bylo z pušek a ze 142 děl.

R. 1767 byla přičiněním Michaela Jana hraběte Althanna administratura Svojšická povýšena na faru.

Dosavadní administrátor Vokřál zůstal tu i na dále farářem; zemřel r. 1783, působiv ve Svojšicích 32 let jako administrátor a farář a před tím ještě 5 let jako kaplan, celkem tedy plných 37 let.

Po něm následovali: Jan Nep. Čarda (Czarda) z Petrovic, potomek starožitného rodu vladyk Čardů z Petrovic, 1783 † 1785, Václav Holub 1785 † 1795, Jos. Jarošík 1795 † 1797, Jos. Fritsch 1797—1805 (stal se děkanem v Kouřimi), Thadeáš Sattelayn 1805—10, Jos. Ballatý 1810—64, byl od r. 1819 kn. arc. vikářem, i vymohl si k ulehčení duchovní správy kaplana; vyznamenán byl důstojenstvím čestného kanovníka Staroboleslavského; r. 1864 odebral se na odpočinek po 54letém působení na osadě Svojšické, načež nástupcem jeho se stal dosavadní kaplan zdejší Jan Rajský; staříčkový kmet bydlil však i nadále na faře**), až do své smrti r. 1873; dosáhl stáří 88 let. Po faráři Rajském, jenž roku 1884 odebral se na odpočinek do Kouřimi, kdež zemřel r. 1896 ***), stal se farářem r. 1885 Jos. Sládek, jenž r. 1893 jmenován byl vik. sekretářem, r. 1906 kn. arc. vikářem a kn. arc. notářem.

*) Zpráva z r. 1700 v arch. arcib.

**) Frant. Pravda (Vojt. Hlinka) napsal v „Blahověstu“ roku 1872: „Ballatý působil co kněz pořád ve Svojšicích, a nástupce jeho Rajský také, což zajisté jest obzvláště řídká příhoda. Když Rajský, napřed kaplan a sice po 20 let, stal se farářem, a Ballatý šel do pense, nechtěli se rozloučiti a nerozloučili se, nýbrž žijí spolu dále jako dříve. Ballatý podržel své pokoje, Rajský svou kaplanku, a novému kaplanu vykázal se jiný byt na faře. Mají se rádi jako syn a otec . . . Je to blahý poměr!“

***) V závěti odkázal 1000 zl. na založení fundace, aby z ní každého roku 2 chudé školní dívky, hoch a děvče, ze školy Svojšické vystupující,

Farní kostel sv. Václava, stojící na návrší na východním kraji vesnice, jest skrovné jednoduché stavení, jež má nyní vzhled barokní. Z původní stavby zbylo jen zdivo; r. 1678 byl kostel péčí tehdejšího patrona Michaela Osvalda hraběte Thuna přestavěn, a opětně r. 1773 péčí tehdejšího patrona hraběte Michala Jana Althanna (loď byla tehdyž prodloužena o $2\frac{2}{3}$ sáhů); z té doby pochází nyníjší vzhled kostela.

Přestavbu z roku 1773 připomíná latinský nápis umístěný ve štítě sence před hlavním vchodem, jakož i znak Althannský ve štítě hlavního průčelí.

Vnitřek farního kostela ve Svojsicích.

Presbytář jest v půdorysu pravoúhlý, loď obdélníková; presbytář jest klenutý, loď má klenbu ze dřeva napodobenou (silná dřevěná kostra na způsob pásů jest čepy do zdi zasazena) a omítnutou.

Hlavní oltář barokní pochází z r. 1773; oltářní obraz „Sv. Václav“ maloval L. J. Bernard r. 1868.

V lodi stojí naproti sobě oltáříky z r. 1773 s dřevěnými řezanými baldachýnky; na oltáři strany evangel jest obraz „Neposkvrněná Panna Maria“ od Bedřicha Wachsmanna z roku 1904; na oltáři protějším obraz „Sv. Jan Nep.“ od L. J. Bernarda z r. 1870. Po stranách stojí vždy dvě sošky světců z r. 1881, jednak od Veselého („Sv. Vojtěch“ a „Sv. Prokop“), jednak z dílny Meyerovy v Mnichově („Sv. Vendelín“ a „Sv. Nothburga“).

úroky dostávaly, ale tak, aby jim peníze ty uloženy byly do spořitelních knížek, aby tímto prvním vkladem vybízeny byly k spořivosti a samy dále si ten základ vlastními penězi rozmnožovati hleděly.

Po levé straně vítězného oblouku nad křtitelnicí jest vyřezávaný baldachýn barokní z r. 1773; pod ním bývala stará socha P. Marie, která r. 1892 nahrazena byla novou sochou trůnící Madonny s Ježíškem, kterou daroval zdejší rodák Josef Krejčík, řezbář Praze.

Při jižním boku lodi stojí věž s cibulovitou zděnou bání a hodinami.

Zvony: 1. s nápisem: „Jednáním urozených pana Vojtěcha Zuba z Poměšic, ouředníka panství k Hrádku nad Sázavou příslušejícího, a pana Jana Mnichovského z Bochova, komorníka desk zemských atd. udělán zvon tento skrze Brykeho zvonáře z Cymperku v Novém Městě Pražském do Svoješic nákladem všech osadních k té obci náležejících. Stalo se leta 1756“; 2.*) přelit r. 1890 Jos. Diepoldtem v Praze nákladem patrona Michaela Roberta hrab. z Althannu.

V zámku Svojšickém jest kaple zasvěcená sv. Janu Nep., zřízená r. 1755.

Kaple v Poboři.

V Poboři je uprostřed návsi pod lípami kaple sv. Gottharda, kterou vystavěli r. 1772 sousedé zdejší Bernard Miškovský, Tomáš Klazuba a Jan Chloupek. Jest v půdorysu pravoúhlá se zaoblenými rohy; střechu má šindelovou s dvojitou šindelem pobitou vížkou. Vnější stěny rozčleněny jsou na každé straně 4 pilastry. Původní nízká klenba byla r. 1886 odstraněna a nahrazena stropem do travers zaklenutým. Nad oltářem jest neumělý obraz „Sv. Gotthard“ (maloval F. Anděl r. 1886).

V Nové Vsi vystavěna byla r. 1851 kaplička ke cti sv. Jana Nepomuckého.

*) Poprvé byl přelit r. 1743 Janem Bokem, měšťanem Kouřimským.

17. Veltruby, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patronátní právo vykonává na ten čas arcibiskup Pražský.

Místa přífařená: Veltruby 963 k., 38 ak., 8 ž., šk. 4tř.; Hradiško $\frac{1}{4}$ h., 272 k., 11 ak.; Velký Osek 1 h., 985 k., 117 ak., 10 ž., šk. 3tř.; celkem: 2220 k., 226 ak., 18 ž.

Na místě nynějších Malých Veltrub, na pravém břehu starého Labe, stávala jindy ves Jezeřany s kostelem, o němž poprvé jest řeč k r. 1352, kdy farář Jezeřanský, jsa chudší mezi faráři dekanátu Kolínského, platil 9 grošů desátku papežského. Vlastní Veltruby bývaly na levém břehu starého Labe.*)

Z farářů zdejších doby nejstarší jsou známi tito: Beneš 1367–83, Václav, prve f. ve Zdebuzevsi, směnou s před., 1383, Jan z Třeštic 1398, Mikuláš, Jan Kunětický 1414, Ondřej, dříve f. v Kopidlanech, 1416–1418, Václav od 1418.

Patronát kostela měli vladykové z Veltrub na spolek s vladykami z Jezeřan.

Ačkoliv ves Jezeřany ve válkách husitských zpustla, kostelík zůstal zachován.

R. 1570 pak Johanka Veltrubská z Tamfeldu odkázala 50 kop gr. č. ke kostelu v »pustých« Jezeřanech**).

R. 1626 dán byl kostel ten jako filiální ve správu děkanů Kolínských. Starého jména »Jezeřany« tehdy již neuzíváno; kostel nazýván byl kostelem Veltrubským. R. 1676 uvádí se jakožto zasvěcený P. Marii bez Poskvrny počaté; náleželo k němu tehdy 80 duší. Tehdy zřízen byl tu nový oltář***).

R. 1700 počítalo se 132 duší ke kostelu náležejících. V inventáři z téhož roku nazývá se kostel »kostelíčkem Matičky Boží ve vsi Veltrubech.«

Kolem r. 1700 vystavěl tehdejší patron hrabě Šternberk na půdě zádušní pět chalup a nařídil z nich platu k záduší z jedné každé ročně po 10 kr.

Asi v prvé pol. století XVIII. byl kostel Veltrubský rozšířen: ke staré svatyni, kteráž potom sloužila za sakristii, přistavěna byla nová loď s kněžištěm v prostém slohu barokním.

Za patrona hraběte Leopolda Kolovrata Krakovského zřízena byla r. 1788 stálá duchovní správa při kostele Veltrubském; tehdejší starší kaplan Kolínský Václav Mihule učiněn exponovaným kaplanem ve Veltrubích, maje plat z náboženského fondu.

*) Srvn. Vávra, Dějiny Kolína I. 59; též, „Monografie Veltrub“, rukopis v archivu farním.

***) Paměti osad na Kolínsku 92.

***) Byl na něm nápis: „B. Virgini sine labe originali conceptae erectum 1676“; po stranách tohoto nápisu byly dva znaky; nad jedním byla písmena „A. G. Z. Z.“, nad druhým „A. H. Z. Z. M.“

Po něm následovali lokalisté: Ign. Náhlík 1808—17, Petr Jakoubek 1817—20, Ign. Náhlík (opětně) 1820—28, Severin Voborník 1828—35, Jan Cvrček od r. 1837.

R. 1840 bylo rozhodnuto vystavěti nový kostel na místě starého, z něhož měla býti ponechána toliko věž. R. 1841 po Velikonocích byl tudíž starý kostel až na věž pobořen a započato na témž místě se stavbou novou. Jelikož byla tu půda písčitá, musily býti zaráženy piloty, čímž ponechaná věž otřásáním tak se porouchala, že i ona musila býti zbořena. I bylo usneseno stavbu kostela provést na jiném místě, kde by byla půda pevnější. Kdežto dřívější kostel stával na hřbitově uprostřed vsi, bylo staveniště pro nový kostel vyhlédnuto mezi Veltruby a Zajezeřím.

Farní kostel ve Veltrubech.

Služby Boží konaly se zatím v jedné síni školní. Teprve r. 1843 započato se stavbou nového kostela; tehdáž také pozůstalé ještě zdi starého kostela úplně byly zbořeny. Ale i na novém staveništi bylo nutno položit pod základy dřevěný rošt, jelikož i tu půda byla písčitá. Kostel dokončen byl r. 1846 a 19. dubna téhož roku vikářem Jos. Ballatým slavně benedikován.

R. 1856 byla lokalie Veltrubská povýšena na faru, a dosavadní lokalista Jos. Cvrček stal se tudíž prvofarářem zdejším,

a setrval tu až do své smrti r. 1883, působiv na osadě plných 47 let. Po něm následovali: Frant. Kubín 1883—88, Jos. Vobořil 1888 † 1906, Jos. Staněk od 1907.

Farní kostel Navštívení Panny Marie jest prostické, střízlivé stavení obdélníkové s nízkou věží v průčelí.

Vnitřek farního kostela ve Veltrubech.

Presbytář jest uvnitř vzadu zaoblený; v bocích jeho jsou oratoře se zděným zábradlím. Loď jest obdélníková. Stropy v lodi i v presbytáři jsou rovné. Hlavní oltář z r. 1893 slohu pseudorománského pochází z dílny Ant. Suchardy v Nové Pace; na něm obraz „Navštívení P. Marie“, jež maloval Ant. Mühl v Nové Pace, jež provedl i obrazy „Sv. Václav“ a „Sv. Lidmila“ na stěně za oltářem. Po stranách stojí sochy sv. Josefa a sv. Anny. V lodi stojí dva jednoduché postranní oltáře. Na oltáři stojícím na straně epištolní jest obraz na plátně z r. 1676: „P. Maria nad keřem růžovým na hadu stojící a v rukou na prsou složených lilii držící; po stranách sv. Joachim a sv. Anna“. Oltář tento i obraz pochází z kostela starého, a to ze zmíněné starožitné kaple, která za sakristii sloužila. Na oltáři strany evang. jest pěkný obraz na plátně z počátku XVIII. stol.: „Kristus Pán na kříži“. Obraz tento daroval r. 1872 tehdejší patron hrabě Alexander Pourtales ze zrušené zámecké kaple v Radovesnicích.

Zvony: 1. větší, jež ulil Jan Kristian Schunke v Praze r. 1765, zakoupen byl r. 1897 z kostela Emauzského v Praze 2. menší, s nápisem latinským, sdělujícím, že jej ulil ke cti Boží a sv. Petra mistr Ondřej řečený Ptáček.

Jihozápadně od Vel. Oseka poblíž nového toku Labe, naproti vesnici „Předhradí“, v místech řečených „na kostelíku“ nebo „na Vondříši“ objevil J. Hellich obdélníkové základy jednoduchého kostelíčka pocházejícího asi z rozhraní XV. a XVI. stol. a zjistil, že se kostelík tento uvádí

v gruntovní knize z r. 1620 jakožto „kostel svatého Jana v lesích Voseckých“. Název „na Vondříši“ vedl k domněnce, že v těchto místech stával kdysi župní hrad Oldřís, na kterémž dle vypravování Dalimilova kníže Oldřich (996—999) na památku zázračného, k přímluvě sv. Jana Křtitele dosaženého vysvobození svého ze zajetí polského vystavěl kostel ke cti řečeného světce; kostel ten však, jak Dalimil podotýká, již za jeho doby (tedy na počátku XIV. stol.) byl pustý. I očekávalo se, že v těchto místech přijde se na stopy prastaré této svatyně, ale místo toho nalezeny byly základy zmíněné stavby z doby mnohem pozdější. Hrad Oldřís i s prastarou onou svatyní stával nepochybně ve východní části blízké vsi Předhradí, kdež nalezeny byly trosky zajímavých reliefů románských*).

Ve Vel. Oseku stojí u školy sousoší: Kristus na kříži, po stranách P. Marie a sv. Jan Ev.; sochy jsou z pískovce tesány a stojí na společném podstavci. Sousoší to prý postaviti dal r. 1761 Vojtěch Rychlík, rodilý z Oseka a v cizině zbohatlý; mimo to zbudovati dal v rodišti svém zvoničku se zvonkem, na němž jest nápis: „Adalbertus Richlik fieri fecit anno salutis 1761“. **) Dle jiného podání pochází sousoší toto z dob starších a stávalo prý u výše řečeného kostelíka sv. Jana Křt. ***)

18. Zásmyky, děkanství.

Duchovní správu vede děkan.

Patron: Leop. hrabě ze Sternberka.

Místa přífařená: Zásmyky 2167 k., 12 ak., 22 ž., šk. 5tř.; Mlíkovice $\frac{1}{2}$ h., 207 k.; Nesměň $\frac{1}{4}$ h., 465 k.; Sobočice $\frac{1}{4}$ h., 286 k.; Vršice $\frac{1}{4}$ h., 110 k.; celkem: 3235 k., 12 ak., 22 ž.

O faře v Zásmykách nalézáme první zmínku v registrech desátků papežských r. 1352; odvádělo se odtud 36 gr.

Z nejstarších farářů zdejších jsou známi tito: Konrád 1367 † 1378, Procek ze Zásmyk 1378, Hynek 1386 † 1411, Hynčík, syn Ondřeje z Vilémovic od r. 1411.

R. 1380 Bohuněk ze Zásmyk, farář v Českém Brodě, zřídil nadaci při oltáři P. Marie v kostele Zásmyckém.

Po husitských bouřích byli v Zásmykách kněží utrakvističtí. Z těch známi jsou pouze: Vojtěch před r. 1501, jenž byl potom farářem v Plaňanech; Filip 1511, Jan Sedlčanský 1566.

Když po bitvě na Bílé Hoře kněží nekatoličtí vypuzeni byli r. 1622 ze země, povolávání byli z nedostatku duchovenstva domácího katoličtí kněží z Polska. V Zásmykách uvádí se v tom čase administrátor Alexander Pazdzinski. R. 1631 byl tu kněz Jan Klusborský †). Později vykonávali duchovní správu v Zásmykách děkanové Kouřimští, jimž jesuité z Kutné Hory vypomáhali.

Před r. 1658 byl v Zásmykách farářem P. Alexander; od r. 1658 Ondřej Novellius, jenž si r. 1660 konsistoři ztěžoval, že po obě léta, co v Zásmykách mešká, nepodařilo se mu přiměti osadníky své k tomu, by o Velikonocích přistoupili k sv. přijímání. Potom vystřídali se tu v duchovní správě tito faráři:

*) Srvn. Jan Hellich, „Kde ležel hrad Oldřís?“ v „Pam. arch. a místop.“ XX.

**) Pam. kn. farní str. 9.

***) Pam. arch. XX., 419.

†) Paměti osad na Kouřimsku 203.

Jakub Alexius Řeřáb 1665—69, Jan Václ. Kryšpín 1669—73, Jiří Frant. Hotaš 1673—77, Jan Ant. Nepauer 1677—81, Frant. Blažej Franta 1683—95, Frant. Zikm. Hlasivec 1696—1716 (byl v domě farním v noci ze dne 10. na 11. listopad od lupičů zavražděn), Jak. Frant. Čermák 1716 † 1717, Jak. Ign. Herman 1717 † 1753, Tom. Ant. Nepaur 1753 † 1767.

R. 1679 byl kostel Zásmucký opraven nákladem dílem kostelů na panství Zásmuckém, dílem patrona Adolfa Vratislava hr. ze Štemberka. Téhož roku dal Jan Jiří Ernett, hejtmán panství Zásmuckého, před průčelím kostela postaviti kamenný sloup se sochou Bolestné P. Marie; před touto sochou každou sobotu zpívány byly litanie loretánské.

Kostel Zásmucký míval dvě věže; ty byly r. 1721 zbořeny a místo nich jedna v průčelí vystavěna; nová tato věž dokončena byla r. 1722. R. 1739 zbořen částečně presbytář, jelikož byl příliš malý a r. 1740 novou přístavbou rozšířen, do něho pak téhož roku postaven nový oltář »Nanebevzetí P. Marie«, na němž se spatřoval hrob P. Marie a kolem sochy sv. apoštolů, výše pak obraz P. Marie do nebes se vznášející. Oltář zhotovil řezbář Kutnohorský za 112 zl.*); obraz maloval malíř Jan Schlegel v Praze za 30 zl. dle návrhu opraveného slavným malířem Reinerem**).

R. 1742 povýšena byla fara Zásmucká na děkanství.

R. 1744, kdy pruské vojsko bylo na blízku, ač do Zásmuk nepřišlo, dal děkan cenné věci kostelní zazdíti v sakristii do skrýše ve zdi.

Roku 1749 dne 7. května zavítali do Zásmuk čtyři missonáři z Tovaryšstva Ježíšova; superiorem jejich byl P. Glitsch. Dne 11. května započali konati kázání svá k pokání vybízející a měli je dopoledne i odpoledne po celý týden až do 18. května. Podobné missie konány tu byly také r. 1760.

Pořad děkanů od r. 1767: Jan Frant. Chotivka 1767 † 1772, Josef Lorentz 1772 † 1788, Jos. Sadil 1788 † 1791, Jos. Alois Hošta (Hoshta) 1791 † 1832, Fr. Pecka 1832 † 1859, Jos. Berger 1860 † 1888, Ant. Skokan 1888 † 1908 (získal sobě veliké zásluhy; mimo jiné přičinil se o stavbu nového kostela a na svůj náklad založil v Zásmukách r. 1893 opatrovnu; byl vyznamenán důstojenstvím čestného kanovníka kapitoly ve Staré Boleslavi), Ant. Klenka.

Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie vystavěn byl v letech 1900—1903 ve slohu románském dle nákresů c. k. stavebního rady J. Krcha a vysvěcen r. 1903 dne 15. října světícím biskupem drem Frant. Kráslem.

*) Oltář tento nahrazen byl r. 1838 jiným.

***) „Nova imago Pragae picta, 30 florenos constans . . . Imaginem hanc pinxit certus pictor Joannes Schlegel, quam prius delineatam correxerat virtuosus tunc Pragae pictor quidam Dominus Reiner.“ (Pam. kn. farní 55.)

Starý kostel, který potřebám duchovní správy naprosto již nevyhovoval, byl r. 1898 zbořen. Nejstarší jeho částí byla sakristie, nepochybně původní kostelík, malá jednodlní románská kaplice s apsidou. Kostel sám byl prostá jednodlní orientovaná stavba barokní s pravouhlým presbytářem s jednopatrovou, cibulovitou bání krytou věží v průčelí.

Ze staré stavby ponechána byla věž, ale byla o patro zvýšena a jehlanovou střechou zakončena.

Děkanský kostel v Zásmukách.

Nový kostel je jednodlní. Presbytář skládá se z předloženého čtverce s křížovou klenbou a z apsidy polokuplí sklenuté. Loď má čtyři klenbová pole.

Vnitřní zařízení nové ve slohu pseudorománském z dílny Buškovy v Sychrově. Obraz na hlavním oltáři „Nanebevzetí Panny Marie“ maloval J. Mathauser. Na bočních oltářích jsou sochy sv. Antonína Pad. a svatého Josefa. Portál má v tympanonu reliéfní poprsí anděla držícího pásek s nápisem: „Pochválen Pán Ježíš Kristus“.

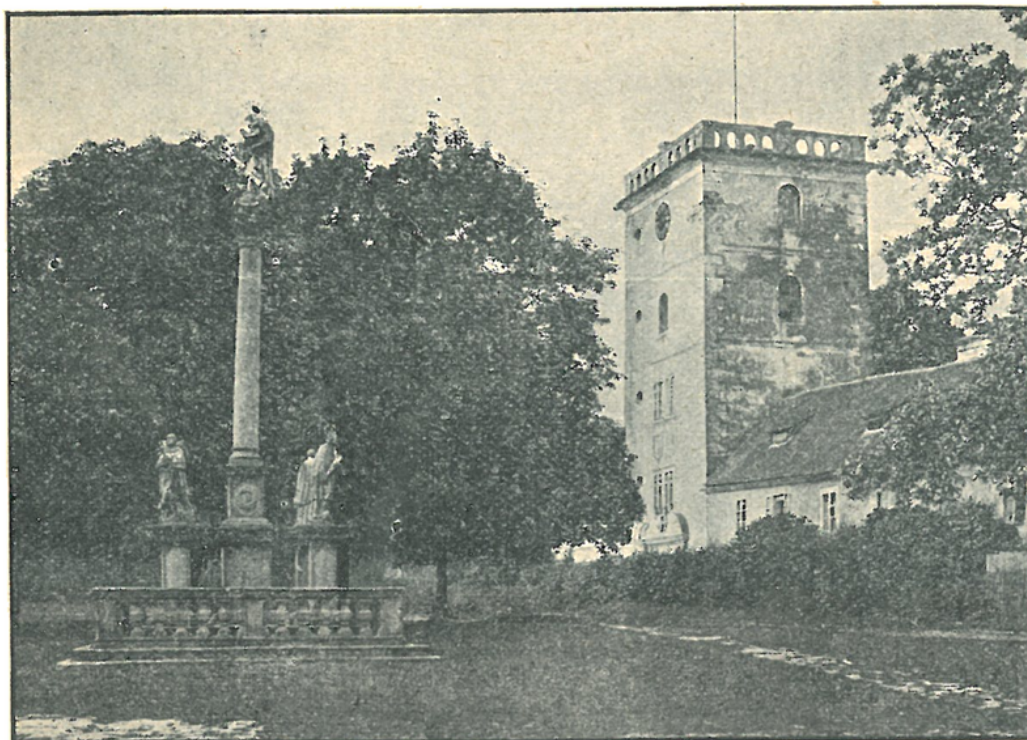
Zvony: 1. s nápisem: „Tento zvon dělán jest ke cti a k chvále Bohu a za spravování urozeného pana Zdislava Říčanského z Říčan a na Zásmucích a Merklíně. Tomáš zvonář na Horách Kutných. Já hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně. Leta Páně 1568“; 2. s nápisem: „Leta 1537 ke cti Pánu Bohu slit od mistra Jakuba Ptáčka z Hory Kutné do Zásmuk; 3. původně z r. 1535 pocházející, přelit byl r. 1822 od Frant. Jos. Kühnera na Malé [Straně v Praze; 4. slit od Josefa Diepoldta v Praze 1876.

V rohu bývalého hřbitova, jenž se kolem kostela rozkládal, stojí kaple v půdorysu čtvercová, klenutá, se sešikmenými uvnitř rohy a se vzdutou osmibokou taškovou střešou. Kaple tato vystavěna byla r. 1817 na místě bývalé kostnice.

Pod kaplí touto u silnice jest kaplice otevřená, v níž jest kříž se sochami P. Marie a sv. Jana; sochy jsou barokní, umělecky necenné.

Na prostranství před kostelem a zámek stojí sloup se sochou P. Marie; v podstavci vytesána jeskyňka se sochou sv. Rosalie; kolkolem stojí sochy sv. Šebastiána, Rocha, Jana Nep. a Ignáce. Sloup tento zřízen byl r. 1700.

Na náměstí blíže děkanství stojí socha sv. Jana Nep. z r. 1717.

Mariánský sloup v Zásmykách. (V pravo zámek.)

Kaple zámecká nachází se v přízemku předního traktu zámeckého hned na pravo od vchodu. Je to prostor pravouhlý, v poměru k délce a šířce značně vysoký (výška jeho rovná se výšce přízemí a prvního poschodí zámeckého dohromady). Je zasvěcena sv. Václavu. Při stěně proti vchodu stojí oltář s kamennou mensou, mající podobu sarkofagu. Na mense je postaven jednoduchý dřevěný svatostánek v podobě čtverhranné skřínky a nad ním se nachází veliký barokový, ze dřeva řezaný, zlacený rám podoby oválové, do něhož je zasazeno osm na plátně malovaných oválových obrázků (jeden větší uprostřed a sedm menších kolem něho), představujících výjevy ze života sv. Václava. — Obraz prostřední představuje převezení ostatků sv. Václava ze Staré Boleslavi do Prahy; obrazy kol něho sestavené, počínaje nejdolejším na straně evangelijní, představují tyto výjevy: 1. sv. Václav nosí chudým dříví, 2. vysvobozuje zajaté, 3. vyučuje děti, 4. účastní se převezení ostatků sv. Ludmily z Tetína do Prahy, 5. tlačí z hroznů víno ke mši sv., 6. nasycuje lačné, 7. dostává od císaře německého ráme sv. Víta. Oltář tento, pocházející z druhé polovice XVIII. století, byl do Zásmyk převezen z Častolovic, dle jedněch z tamního zámku, dle druhých z tamního špitálu. Po stranách oltáře na stěně jsou umístěny na plechu malované znaky, a to na straně evangelijní

znak hrabat ze Sternbergu do kola s nápisem: „Zum Andenken meines vielgeliebten Vaters Leopold Grafen Sternberg 1858“. — a na straně epištolní znak hrabat z Walseggu okolo s nápisem: „Zum Andenken meiner vielgeliebten Mutter Carolina Gräfin Sternberg, geb. Gräfin Walsegg, 1857“. — V dolejší části do výše přízemku jsou stěny kaple natřeny šedou barvou, v části hořejší ve výši prvního poschodí jsou ozdobeny ornamenty do omítky vtačovány. Na stropě uprostřed v modrém poli nachází se zlatá hvězda. Kaple je vydlážděna cementovými vzorkovanými dlaždičkami. Na pobočných stěnách jsou zavěšeny na plátně malované obrazy, a te na straně evangelijní dole obraz dvanáctiletého Pána Ježíše ve chrámě a nad ním obraz Krista Pána na kříži a Zvěstování Panny Marie, a na straně epištolní obraz Krista Pána rozmlouvajícího se ženou Samaritánkou a sv. Marie Magdaleny. Nad vchodem proti oltáři ve výši prvního poschodí nachází se oratoř, na níž jsou zavěšeny obrazy rovněž na plátně malované: Ecce Homo, Sv. Antonín, poustevník, Sv. Rodina a sv. ap. Petr. Na stěně pod oratoří je zavěšen veliký obraz, představující sv. Antonína Pad.

Kláster františkánský stojí v jihovýchodní, nejvyšší části města; budova jeho do dalekého okolí jest patrna. Hrabě Adolf Vratislav ze Šternberka, nejvyšší purkrabí král. Českého a pán na Zásmukách, umínil sobě r. 1690, že v Zásmukách založí klášter františkánský, a přikročil se svolením arcibiskupa Pražského Jana Fridricha hraběte Waldštejna ihned ku provedení svého úmyslu. R. 1691 3. května odebral se do Zásmuk P. Kryštof Puchner, jenž jmenovám byl superiorem budoucího kláštera, s jedním fráterem-laikem zahradníkem a architektem Ondřejem Qvadvim, jenž následujícího dne započal se stavbou. Superior s fráterem bydlili zatím v jednom domě v městečku a sloužil mši sv. v kostele farním, později v kapli v lipách. Když pak následujícího roku 1692 dokončena byla značná část budovy, takže již k obývání byla schopna, byli do ní 10. června slavně uvedeni řeholníci (4 kněží a 2 bratři-laikové) u přítomnosti četně shromážděného duchovenstva i panstva. Dne 12. září téhož roku položen byl slavně základní kámen ke kostelu. R. 1694 dokončena byla stavba kláštera i kostela, jež dne 1. srpna benedikoval opat sedlecký Jindřich Snopek ke cti svatých stigmat sv. Františka Serafinského. Zakladatel uspořádal následujícího dne (2. srpna) slavnostní uvedení řeholníků do dokončené budovy klášterní. Bratři, k nimž se přidružili jiní z jiných konventů pozvaní, vyšli z farního kostela v průvodu za zvuku trub a bubnů; za nimi ubíral se opat sedlecký v rouše pontifikálním s duchovenstvem přísluhujícím, potom kráčel urozený zakladatel s několika velmoži; veliký zástup lidu průvod uzavíral. Před vchodem kostela klášterního rozešli se bratři; zakladatel stanul na prahu kostela a oslovil opata i bratry, načež na stříbrném tácu podal klíče kostela i kláštera opatu. Ten pak přijav je k zakladateli i bratřím krásnou řeč učinil a potom klíče odevzdal pateru provinciálovi, jenž proslovil poděkování, po němž zanotován chvalozpěv »Te Deum«, načež v kostele následovalo kázání české a slavnostní mše sv. Po obědě v refektáři klášterním odpoledne

o 3. hod. byly nešpory, kázání německé, kompletář, litanie a požeňání, čímž slavnost skončena.*)

V klášteře bývalo 25 bratří.

R. 1698 přistavěna byla k boku kostela nákladem hraběte Šternberka kaple sv. Antonína.

V době památné bitvy u Kolína r. 1757 přivezeno bylo do Zásmuk během boje i po něm na vozech několik tisíc raněných vojáků jak císařských, tak pruských.

Duchovní kláštera Zásmuckého během noci v Zásmukách i v okolních vesnicích navštívili a zaopatřili na 600 raněných. Kolem desáté hodiny na noc přivezen byl do konventu kníže Salm, těžce raněný, jenž v klášteře byl ošetřován.

V době této války pruské někteří okolní faráři uchýlili se na místa bezpečnější; zastávali je kněží z kláštera; tak působil v Kouřimi P. Illuminatus Ondráček, v Plaňanech P. Severin Janoušek, ve Svojsicích P. Didak Chvalovský; v Chocenicích byl právě uprostřed vravy bitevní P. Homobonus Hradecký. Všichni ti vytrpěli mnoho svízelnů a hrůz; ale konvent neutrpěl pohromy žádné.

Roku 1759 zřízeno bylo bratrstvo P. Marie Pomocné, jež stvrzeno bylo brevem papeže Benedikta XIV. Oltář P. Marie Pomocné zřízen byl nákladem dobrodinců; obraz daroval malíř Thadeáš Supper, měšťan z Moravské Třebové, jenž toho času pracoval v klášteře Sedleckém. Bratrstvo přijal pod svou ochranu František Filip hrabě ze Šternberka; za rektora zvolen děkan Zásmucký Tomáš Nepauer, za vicerektora Tobiáš Axman, ředitel panství Zásmuckého.

Roku 1772 čítal konvent Zásmucký 26 osob.

R. 1778 za války s Pruskem přivezeno bylo do Zásmuk, Sukdola, Malešova a Kácova veliké množství nemocných vojáků, o jejichž duševní potřeby pečovali kněží z konventu Zásmuckého. Od nich zaopatřeno bylo sv. svátostmi v Zásmukách 1700 vojáků, z nichž zemřelo 95, v Sukdole 3700, z nichž zemřelo více než 700, v Malešově 300, z nichž zemřelo asi 100, v Kácově 450, z nichž zemřelo 212; celkem bylo zaopatřeno 6150 vojáků, z nichž zemřelo 1107. Z konventu františkánského zemřeli tehdejší nákazou při obsluze vojáků dva kněží, mimo to rozstoupilo se osm kněží a tři fráteri, ale všichni se zase uzdravili. Za horlivé své služby obdržel klášter od velitele špitálu vojenského a polního štábního chirurga dne 25. ledna 1779 vysvědčení velice pochvalné.

R. 1785 zrušen byl v Praze klášter sv. Anežky, v jehož kostele pochován byl Jaroslav ze Šternberka, vítěz nad Tatary r. 1241. Rodina Šternberská zasazovala se o to, aby pozůstatky jeho těla i s náhrobním kamenem převezeny byly do

*) Srvn. P. Severinus Wrbczanský, „Nucleus minoriticus“ (1746), 342 a násl.

františkánského kostela Zásmuckého. Byla za tou příčinou zřízena krypta, jež však zůstala prázdnou, jelikož v Praze z mrtvoly nebylo již nic nalezeno. A takž přivezen byl do do Zásmuk pouze náhrobní kámen jenž zazděn byl v presbytáři u oltáře na straně evangelijní. Není to však kámen původní, z doby úmrtí Jaroslavova pocházející, nýbrž teprve asi na počátku stol. XVII. zhotovený.

R. 1789 čítal konvent Zásmucký 15 řeholníků.

Kostel a klášter františkánský v Zásmukách.

K žádosti hraběte Leopolda ze Šternberka propůjčena byla r. 1847 jedna místnost v klášteře u fortny pro německou školu, kterou hrabě v Zásmukách zříditi chtěl. Škola ta otevřena byla r. 1847 a bylo v ní 14 hochů a 4 dívky vesměs dvanáctiletých, jež vyučoval děkan Frant. Pecka; ale r. 1849, neměla škola ta ani jednoho žáka, a když po tři léta zůstávala prázdná, vyžádal si klášter zase místnost propůjčenou zpět a učinil z ní depositář a později hovornu.

R. 1704 Vilém z Tallmberga daroval konventu svoji knihovnu. R. 1710 27. ledna zemřel v Zásmuckém klášteře P. Silvester Hibler, jenž neunavně opisoval knihy chorální pro kostely františkánské; na kruchtě klášterního kostela Zásmuckého nalézají se od něho zhotovené a pěknými ornamenty

ozdobené knihy: Psalterium z r. 1701, Antifonarium z r. 1709, Graduale z let 1695—1709.

R. 1707 přinesl P. Jakobonus Ambrož ze Svaté země sošku P. Marie vyřezávanou z olivového dřeva a daroval ji kostelu klášternímu. Byla ve skřínce na způsob tabernakulu zhotovené dána na oltář v kapli sv. Antonína. P. Ambrož byl několik let vikářem konventu Zásmuckého; potom byl polním kaplanem a zemřel v Neapoli r. 1717.

Vnitřek kostela františkánského v Zásmykách.

Jelikož dřívější kostel farní byl malý, udělovala se svátost sv. biřmování r. 1860, 1870 a 1881 v kostele klášterním.

Nyní jest v konventu Zásmuckém celkem 5 řeholníků: 3 kněží a 2 bratří-laikové. Kněží působí nejen v klášterním svém kostele, nýbrž i na misiích a zvláště při svěceních křížových cest. V klášteře Zásmuckém bývají také exercicie pro kněze.

Klášterní kostel jest dosti prostranná stavba provedená v jednoduchém slohu barokním bez věže.*)

Vnitřek má valené klenutí; okna jsou polokruhová.

Hlavní oltář barokní, vysoký, na něm obraz na plátně malovaný „Stigmatizace sv. Františka“ a sochy světců ze řádu sv. Františka.

V lodi na straně epištolní pod panskou oratoří stojí malý barokní oltářík rozvilinový z r. 1704, na němž jest obraz P. Marie s Ježíškem na

*) Popis viz v Mádlově Soup.

zlaté půdě, kopie polského milostného obrazu chovaného v Borku u Poznane. Obraz tento přinesl s sebou z ciziny zakladatel kláštera Adolf Vratislav hr. ze Šternberka; rodina Šternberská měla obraz ten ve veliké úctě.

Naproti stojí oltářík barokní z r. 1704, na němž pod vyřezávaným baldachynem stojí socha sv. Jana Nep.

Na straně evangelijní stojí dále oltář sv. Petra z Alkantary zřízený r. 1741 hlavně nákladem kláštera sedleckého. Na oltáři tomto jest dobrý obraz na plátně malovaný. Naproti tomuto oltáři nalézá se oltář sv. Wilgefarty (neboli Starosty) zřízený r. 1723 nákladem vévody Emanuela Savojského, pána na Černém Kostelci; na obraze znázorněno, kterak před sochou ukřižované světice žebrák na housle hude, a kterak mu v odměnu skvostný střevíček s nohy světice padá. Po stranách stojí sochy sv. Barbory a sv. Kateřiny.

Naproti kazatelně zavěšen v barokním vyřezávaném rámci obraz P. Marie Pomocné.

K boku lodi přiléhá výše zmíněná kaple sv. Antonína, celou šířkou do lodi kostela otevřená.

Ve dlažbě kostela jest náhrobní deska proslulého právníka a universitního profesora Václava Xav. Neumanna z Pucholtze, pána na Sukdole a Myškovcích, zemřelého r. 1743.

Severně od Zásmuk stojí za stromořadím lípovým kaple „Narození Panny Marie, zvaná „v lípách“, kterouž založil r. 1691 na poděkování za odvrácení morové nákazy Adolf Vratislav hr. ze Šternberka. Asi v letech šedesátých minulého století upravena byla v nynější pseudogotickou podobu a k zadní straně přistavěna hrobka. V kapli jest pseudogotický oltářík, na němž uprostřed je soška P. Marie, nejvýše Krista Pána a po stranách sošky světců. Ve zdech jsou náhrobní kameny některých členů rodiny Šternberské.

Kaple „v lípách“ u Zásmuk.

XII.

VIKARIÁT ROKYCANSKÝ.

XII. Vikariát Rokycanský.

Ve vikariátu Rokycanském jsou: 2 děkanství a 18 far.

Počet obyvatelstva v tomto vikariátu: 58.210 katolíků,
48 akatolíků, 626 židů.

1. Čížkov, fara.

Duchovní správu vede farář za pomoci kaplana.

Patron: město Rokycany.

Místa přiřazená: Čížkov 475 k., šk. 3tř.; Přešín 1 h., 404 k., šk. 2tř.; Železný Újezd $\frac{1}{2}$ h., 426 k., šk. 2tř.; Dožice $\frac{1}{2}$ h., 498 k., 6 ž., šk. 2tř.; Radošice $\frac{3}{4}$ h., 424 k., 8 ž., šk. 2tř.; celkem: 2227 k., 14 ž.

Ves Čížkov darována byla Vladislavem II. († 1174) klášteru Kladrubskému; ten postoupil ji knížeti Bedřichovi r. 1183. Potom dostal se Čížkov klášteru Plasskému, který jej dal r. 1193 Drslavovi a Rousovi za jich práva k Lomanům. R. 1237 zase jej vyměnil kl. Kladrubský od Havla Markvartice. R. 1310 držel Čížkov s jinými statky Budislav, syn Protivy z Rožmitála, maje hrad na blízké skále. Od nástupce jeho Sezemy dostal se Čížkov s polovicí Rožmitála r. 1347 arcibiskupství Pražskému, ale podací kostela farního příslušelo držitelům obou polovicí Rožmitála společně*).

První zmínka o Čížkovském kostele vyskytá se r. 1352 v rejstříku desátků papežských; Čížkov náležel tehdež k dekanátu Klatovskému.

Z knih konfirmačních se dovídáme, že tu byli v druhé pol. XIV. stol. tyto faráři: Martin 1362 † 1377, Jan z Březnice 1377.

R. 1420 dostal se Čížkov držitelům zápisným, r. 1558 koupila polovici obec města Rokycan od král. komory a druhou polovici r. 1567 od Mořice Chanovského z Dlouhé vsi.

Fara byla také tehdež katolická**).

Z farářů, kteří zde na sklonku stol. XVI. a na počátku stol. XVII. působili, jsou známi tyto: Diviš (Dionysius) 1573, Petr 1575, Valentin 1586***), Martin Halášek 1595, Matěj Horaždějovský 1598, Matěj Litochleb 1603.

Rokycanští jakožto patronové žalovali r. 1570 pražskému kanovníkovi Jiřímu Netolickému, že farář Diviš zapsal do knihy

*) Sedláček, Místop. sl. 121.

***) Srvn. Pam. arch. VII., 224.

***) Borový, Martin Medek 49.

křtů o lidech čížkovských utrhavé řeči; za to dostal se Diviš do trestání arcibiskupova *). Roku 1575 zavolali si čížkovského faráře Petra, jenž je byl na kázání pohaněl, a řekli mu bez okolků: »Poněvadž jako kollátorové té fary se vám malí bejti vidíme, budete sobě moci jiné místo oblíbiti« **).

Ve zprávě o stavu dekanátu Klatovského r. 1612 označen jest tehdejší farář Čížkovský Daniel Malessius jakožto odpadlík ***).

Kolem r. 1650 byl tu farářem magister Blažej Holický, jenž spravoval zároveň farnost Vrčeňskou. Od roku 1663 vedl duchovní správu v Čížkově Mikuláš Kostelský, Polák, ježž osadníci nazývali »náš Polák«; setrval zde do r. 1666 †). Po něm následovali: Pavel Ign. Václav Dupre rodilý z Prahy 1666—67; stal se farářem na Prusinách, ale vrátil se r. 1669 zase do Čížkova, kdež setrval do r. 1673; Jan Ign. Komenský 1673—1677, P. Šebestián Seplumer rodilý Plzeňan, benediktín kláštera Maria Zell ve Štýrsku, 1677 † 1686, Ondřej Volfgang Lavička, dříve farář ve Vodolce, 1686 † 1714. Jakub Ign. Vorel, rodilý z Březnice, dříve kaplan Rokycanský, 1714 † 1756, Ant. Steintl 1756 † 1783, Jan Czeip 1783 † 1790, Václav Lehner 1790, Frant. Kafka do 1837 (stal se kanovníkem vyšehradským).

Farář Seplumer měl dlouhé spory s paní na Dožicích, Annou Julianou ovdovělou Bukovanskou, která mu desátky odňala, kostel Budislavický, který tehdež k farnosti Čížkovské náležel, dala zavřítí a provazy od zvonů odstraniti. Farář však dal udělati k nim provazy z houžví a sloužil mši sv. v ambitu. Také kostel Dožický mu zavřela. Syn její faráře při stole v Dožicích udeřil až do krve. Z toho vznikly dlouhé spory; Bukovanský byl exkommunikován a teprve když činu svého litoval, dosáhl absoluce; také od místodržících byl na penězích pokutován.

R. 1716 zakoupil baron Füger z Hiršberku, kommandant pevnosti Erfurtu, Dožice a odkázal spolu s manželkou svou tomu kostelu, kde by těla jejich pohřbena byla, 1000 zl. na ten účel, by každého roku slouženo bylo pět mší svatých a jedna zpívaná mše sv. ve výročním čase smrti jednoho i druhého. R. 1718 prodlévaje na svém statku zemřel a pohřben byl v kostele Čížkovském; manželka jeho zemřela r. 1720 rovněž na Dožicích, i byla taktéž v kostele Čížkovském pohřbena. Po mnohých překážkách byl teprve r. 1736 kapitál onen u konsistoře složen.

Roku 1727 byl starý sešlý kostel zbořen a na jeho místě stavěn kostel nynější, jenž teprve r. 1735 byl dokončen a dne 26. července vikářem Šebestiánem Tomandlem benedikován.

*) Winter, Život církv. 588.

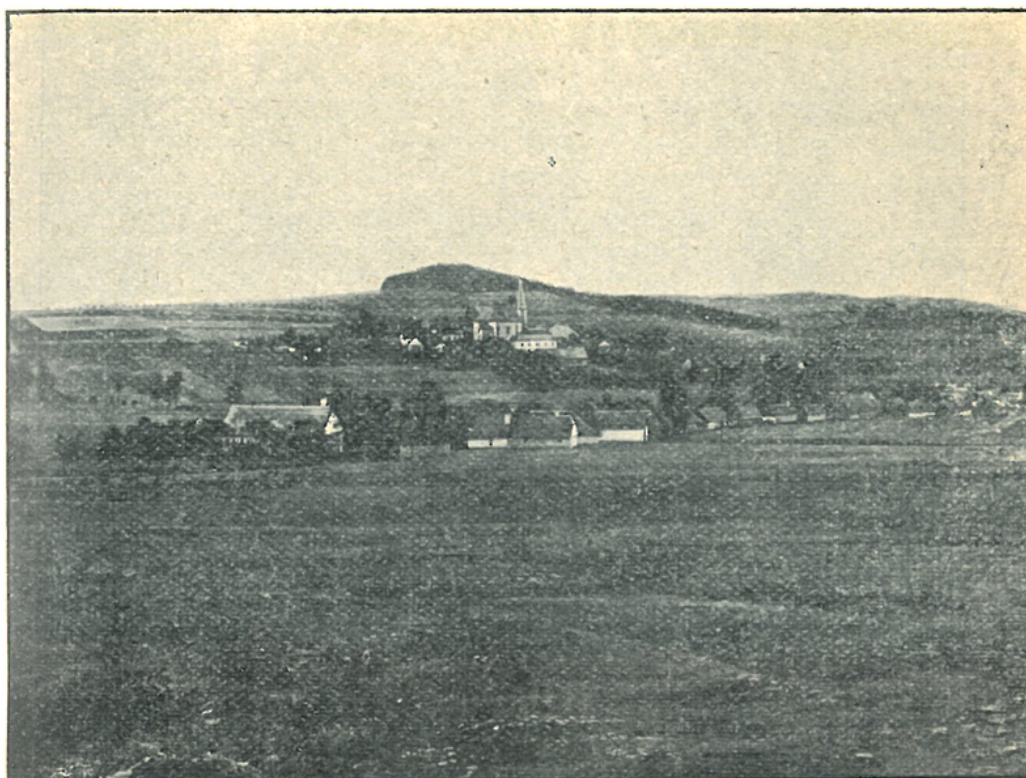
***) Winter, Život církv. 525, kdež místo „Prachatičtí“ patrně čísti jest „Rokycanští“.

***) Winter, Život církv. 263.

†) Pamětní kniha Rokycanská.

Roku 1787 odděleny byly od Čížkova Budislavice, kdež zřízena byla lokalie, jež přidělena byla k biskupství Budějovickému.

Po faráři Frant. Kafkovi následovali: Šebastián Poláček 1837 † 1877 (vyznamenán byl důstojenstvím kn. arc. notáře a zlatým záslužným křížem s korunou) Jan Tollar 1877 † 1894, Hynek Zahradník 1894 (jest od r. 1904 kn. arc. vikariátním sekretářem).

Čížkov.

Farní kostel sv. Jana Křtitele stojí uprostřed návrší nad vesnicí.

V průčelí stojí věž s jehlanovou střechou, jež byla r. 1870 vichrem zničena, načež r. 1873 byla opět postavena. Hodiny věžní pořízeny byly roku 1895.

Presbytář, v půdorysu čtvercový, má valenou výsečovou klenbu; v jednom boku jeho jest okno, naproti nad sakristií oratoř.

Hlavní oltář jednoduchý barokní z první pol. XVIII. stol.; na něm obstojný obraz „Křest Páně“ z téže doby; v nástavku ellipsovité pole obklopené paprsky a obláčky s ozářeným vyřezávaným okem Božím uprostřed, nad brankami sochy sv. Vojtěcha a sv. Jana Nep.; níže po stranách mensy oltářní sochy sv. Václava a sv. Zikmunda.

Kazatelna barokní, pěkně řezaná; postava anděla drží řečníště, pod stříškou andělské drží rozhozený baldachynek; na řečníšti rámce s dobrými reliefy sv. evangelistů; pod římsou řečníště nápis: „Toto opus řezbou a malířstvím ozdobil dal dvojí cti hodný kněz Jakub Ign. Worel, toho času farář zdejší A. 1738.“

Loď jest klenutá o dvou polích valené klenby s výsečemi; v bocích okna obdélníková, segmentem sklenutá.

Dva boční oltáře barokní stejné úpravy: 1. s obrazem „Sv. Martin na koni uděluje kus pláště žebrákovi“; po stranách sochy sv. apoštolů Judy Thadeáše a Bartoloměje; v kartuši nad mensou čte se nápis: „Roku 1738 tento oltář dali udělat vzáctný P. Krištof Worel, měšťan a spolupradní města Březnice, paní Dorota manželka a p. Anna Kečzova dcera

Vnitřek farního kostela v Čížkově.

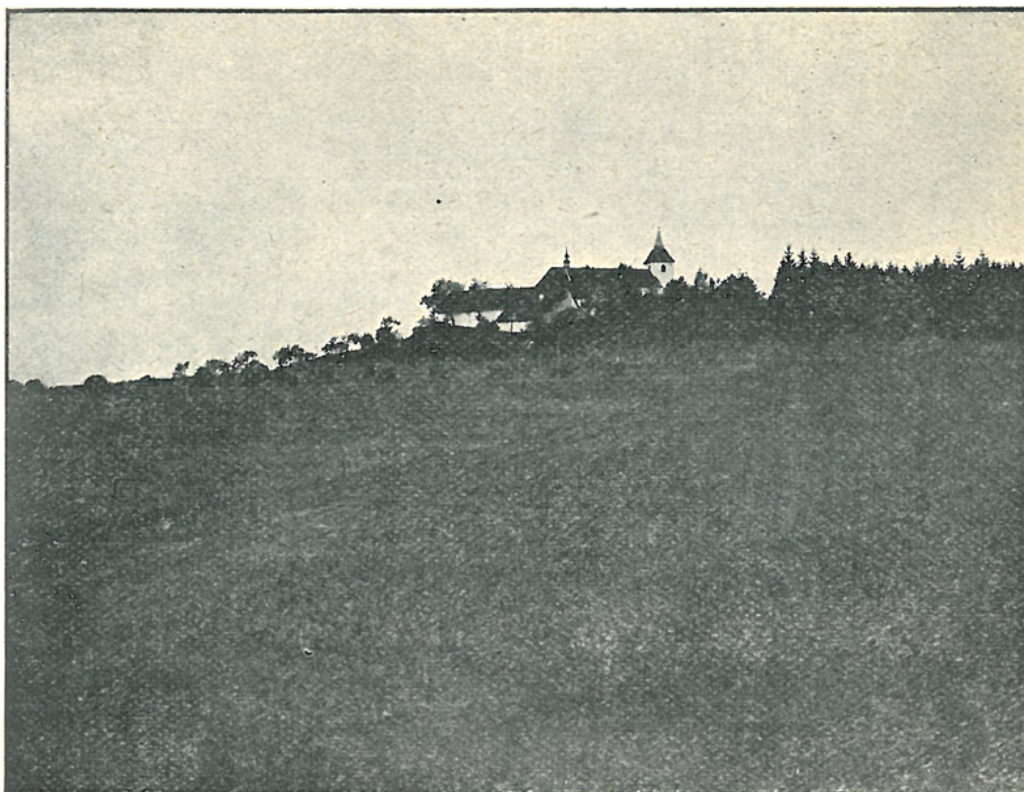
jejich; 2. s obrazem sv. Jakuba; po stranách sochy sv. Ivana a Prokopa; na kartuši čte se nápis: „Roku 1738 tento oltář dal udělat dvojnásobně ctihodný a vysoce učený kněz Jakub Jan Worel, toho času farář zdejší“.

Dále visí v lodi naproti sobě v pěkných barokních rámcích dva obrazy na plátně malované: „Sv. Antonín Pad., jemuž Ježíšek se zjevuje“ a druhý již zašlý; na tomto jest dole orámovaná tabule s nápisem: „R. 1738 tyto proti sobě dva řezbou a malířstvím ozdobené obrazy da-

roval dvojití cti hodný a vysoce učený kněz pan Jakub Ignatius Worel, farář v Čížkově, který pod tímto obrazem pohřben jest roku 1756 dne 6. července.“

Zvony: 1. asi z poč. XVI. stol. s minuskulovým nápisem gotickým: „S. Iohannes Baptista ora pro nobis deum. Marcus Lucas . . .“; 2. ulitý zvonařem Brikcím z Cimperku v Novém Městě Pražském 1599; 3. s nápisem latinským: „O SANCTA MARIA MATER GRACIAE 1526.“

Kostelík sv. Michaela archanděla stojící o samotě na lesnatém vrchu Kamejku nad Dožicemi, vystavěn byl r. 1575 od rytíře Mořice Chanovského z Dlouhé Vsi, tehdejší pána na Dožicích.

Kostelík nad Dožicemi.

V Dožicích i v okolí zdržoval se od r. 1625 často horlivý missionář, muž svaté pověsti Albrecht Chanovský z Tov. Jež., jehož bratru Dožice tehdejší patřily. Všude hlásal víru katolickou a přísluhoval svatými svátostmi. Zvláště rád vyučoval dítky katechismu. Někdy poslal svému bratru na zámek Dožický celý zástup dítek, aby je vyčastoval a obdaroval*). V kostelíku Dožickém P. Chanovský často vykonával svoje pobožnosti.

V držení Dožic vystřídala se během času celá řada majitelů, až posléze zakoupil je rytířský řád maltézský v Praze, jemuž dosud náleží.

*) K r á s l, Harrach 125.

Kostel Dožický byl r. 1863 přestavěn a roku 1906—1907 opraven nákladem Jindřicha kníže z Liechtensteinu, velkopřevora řádu rytířů Maltánských, na ten čas uživatele panství Dožického.

Presbytář jest v půdorysu čtvercový s valenou klenbou výsečovou. Hlavní oltářík barokní: nástavec s tabernakulem, po stranách sošky Mojžíše a Arona, výše sošky kořících se andělů, uprostřed barokní rám s novějším obrazem sv. Michaela archanděla.

Na evangelijní straně nad sakristií jest malá oratoř. Na poprsní zdi oratoře, nad vítězným obloukem i na stěnách lodi upevněny jsou oválové, na plechu malované znaky s německými jmény velmistřů, kteří dosud byli uživateli panství Dožického.

Vnitřek kostelíka nad Dožicemi

Loď má nízkou valenou klenbu o třech polích s výsečemi. V rohu u vítězného oblouku stojí pěkný oltářík ranně barokní, v jehož výklenku nalézá se veliká socha Bolestné P. Marie s Kristem Pánem na klíně. Při bočních stěnách stojí naproti sobě barokní oltáříky; na nich jsou obrazy „Sv. Rodina“ a „Proměnění Páně“ malované Herzogem v Plzni r. 1862.

V průčelí kostelíka stojí věžka se střechou dole taškovou, nahoře ve hrot plechem pobitý vyblhající.

Zvony: 1. s nápisem: „Urozený pan Mauric Chanovský z Dlouhé Vsi a na Dožicích etc. pro čest a chválu Boží kaplu tuto jménem s. Michaela archanděla Božího na budoucí památku svou z vlastního nákladu, i tento zvon, udělati dal, aby lidé po zvonění sejdouce se k chválám Božím v tomto místě Pánu Bohu za jeho Božská dobrodiní děkovali a v potřebách svých jméno jeho svaté vzývali; kterýžto zvon udělal Brikcí zvonář z Cinperku na Novém Městě Pražském leta 1575 v středu ochtab sv. Bartoloměje apoštola Páně; z toho buď Pánu Bohu čest a chvála vzdávána“. Na druhé straně zvonu spatřuje se znak Chanovských a nápis: „Mauryc Chanovský z Dlouhé Vsi a na Dožicích“; 2. s polovypuklinou

„Sv. Michael“ a s nápisem neforemným v soustředných polokruzích na plášti umístěným: „Tento zvon byl leta l'áně 1558 od urozeného Pána Maurice Chanovského z Dlouhé Vsi a na Dožicích etc. pro slávu Boží a čest sv. Michala archanděla kapli Dožické obětovaný, v roce 1823 porušen, pečlivostí pana Ondřeje Albrechta, správce na statku Dožickém, leía 1839 zádušním nákladem od Václava Pernera v Plzni přelity a od obyvatelů obce Dožické z lásky přivezený“.

2. Dejšina (Dýšina, Dejšiná), fara.

Duchovní správu vede farář za pomoci kaplana.

Patron: město Plzeň.

Místa přífařená: Dejšina 530 k., šk. 3tř.; Horomyslice a Nová Huť $\frac{1}{4}$ h., 248 k., 2 ak.; Hrádek 1 h., 500 k., šk. 2tř.; Chrást $\frac{1}{2}$ h., 1177 k., 5 ak., 4 ž.; Kyšice $\frac{1}{2}$ h., 633 k., šk. 2tř.; Bušovice 1 h., 464 k., šk. 3tř.; Ejpovice $1\frac{1}{2}$ h., 664 k., šk. 2tř.; Sedlecko $1\frac{1}{4}$ h., 42 k.; Smečice $\frac{3}{4}$ h., 240 k.; celkem 4498 k., 7 ak., 4 ž.

Ves Dejšinou daroval král Václav r. 1242 klášteru Chotěšovskému. Ve stol. XIV. však byla rozdělena na několik dílů vladyckých, až je v rukou svých sjednotil Lipolt z Oseka 1386; ucelený statek držel po něm roku 1414—1427 Johánek, měšťan Plzeňský.

Nynější kostel konsekrován byl r. 1328 ke cti nejsv. Trojice světícím biskupem pražským Přibyslavem, jenž měl titul biskupa Sadaronského*).

Farní kostel v Dejšině zaznamenán jest v rejstřících desátků papežských již r. 1352; odváděl 1 kopu grošů.

Z nejstarších farářů zdejších známi jsou tito: Otto † 1367, Otk z Habrové 1367—75, Gumpert, dříve f. v Mikulovicích (diec. Olomoucká), sm. s před., 1375—76, Oldřich, dříve f. u sv. Jiljí v Praze, 1384 † 1390, Václav z Radnic 1390 † 1427; byl od r. 1405 zároveň děkanem (vikářem) Rokycanským; Vavřinec z Rokycan, dříve f. v Krašovicích, 1427.

V Dejšině udržely se katolické řády i v převratech husitských.

V XVI. stol. držena byla ves Dejšina s podacím ke statku Hořemyslickému a s ním prikoupena r. 1563 ke statkům král. města Plzně**).

Roku 1573 byl tu farářem kněz Jiří***).

Od roku 1636 byl v Dejšině farářem Jan Simonides; tím rokem počíná se také nejstarší dochovaná matrika zdejší.

R. 1660 obdržel faru zdejší Václav Wolfgang Vitacius, rodák Jičínský, jenž spravoval osadu po 45 let, zemřel roku 1706 ve stáří 76 let. Byl to kněz apoštolský.

Po faráři Vitaciovi následovali: Kašpar Kleo z Roudné 1706—1721, Jan Adam Schmidl 1721 † 1726, Jan Leopold Seepplumer 1726 † 1734, Antonín Dominik Hallasch 1734 † 1752,

*) Dle nápisu objeveného za hlavním oltářem po oklepání omítky roku 1906.

***) Sedláček, Místopis, sl. 185.

***) Pam. arch. VII. 224.

Josef Václav Hrdý 1752—1762, Jan Schinka 1762—1766, Frant. Tomáš Pitlík 1766—1777, Jan Friedl 1777—1800, Tomáš Kordík 1800—1803, Frant. Bleil 1803—1829, Filip Dostal 1829—1849, Karel Růžička 1850—1868, Václav Záruba 1869 † 1879, Josef Trapp 1880 † 1897, Frant. Jizba 1898—1905 (zemřel na odpočinku téhož roku; byl kněz vzorný, lidumil a vlastenec upřímný), Jan Černý 1905—1908 (stal se arciděkanem Plzeňským), Adolf Skřivan od 1909.

Farní kostel v Dejšíně.

Na počátku XVIII. století bylo polí farních pšeničných 40 strychů, žitných 60 str.; z polí těch pronajato bylo 50 str. obci Plzeňské za třetí mandel. Sedláci z Chrástu sekali od starodávna faráři luka a dva sedláci Dejšínští seno odváželi. Koledy

dával každý sedlák 1 koláč, (z toho kantor dostával každý třetí koláč) a na penězích 3 kr.; vajec dostával farář v postě 7 kop, (z nichž kantor, jenž vejce vybíral, dostával 3 kopy). Od oddavek obyčejně dával se 1 šátek, 1 koláč a 1 slepice. Gruntů kostelních bylo 77 $\frac{1}{2}$ strychů; měli je najaty sedláci Smečičtí. Od sukna pohřebního aneb příkrovu dostával kostel 3 kr. Máslo do lampy dávali dobří lidé. Kostel měl úl včel; vosk se bral na svíce, med se prodával po 7 kr. k užitku kostela. Kostel měl dále cihelnu, z které bral užitku z tisíce cihel 1 zl. 30 kr.; dříví k pálení bralo se z kostelních lesů*). Z odprodaných malých svíček plynul kostelu užitek 20 zl., z kterých se kupovalo kadidlo a jiné potřebné věci. Tak zvaných »železných« krav měl kostel 105, z nich platilo se ročně po 16 kr. 2 den. Od hutníků dostával chrám každoročně almužny za Božské pozhánání 25 zl.; mimo to hutníci od starodávna dávali sloužití 4 mše sv. za v Pánu zesnulé předky jejich; při nich se šichtmistrem měli ofěru.

Každého roku přijížděla do Dejšiny z Plzně komise v určitý den k skládání účtů kostelních. Komise ta skládala se z vikáře, primasa, inspektora kostela, z úředníka a písaře; mimo to přicházeli i jiní hosté. Den kladení účtů oznámil se s kazatelny lidu, by každý, jehož se týkalo, povinné dávky přinesl. Když komise do Dejšiny přijela, byla sloužena mše sv. v její přítomnosti, načež následovala prohlídka věcí v kostele, co by mělo býti opraveno anebo opatřeno; potom odebrala se komise do fary, kdež farář svoje přání anebo stížnosti týkající se osady přednesl, jakož i co by třeba bylo opravit na budově farní. Poté voláni byli farníci ves za vsí ke složení svých povinností a dávek, načež pan primas napomenul je k bedlivému konání povinností křesťanských a k poslušnosti duchovního pastýře; jestliže někdo z nich něčím proti faráři byl se provinil, musil jej odprositi, po případě byl i potrestán**).

Roku 1710 daroval kostelu obraz sv. Jana Nep. měšťan Plzeňský Pirkardt; pozlacený rámeček k němu daroval hejtman Plzeňský Tomáš Ribenecker. Tento dobrodinec dal zříditi postranní branky u hlavního oltáře a velikou pomoc poskytl k zakoupení nové monstrance.

R. 1722 pán na Hrádku František Harnoch dal na svůj náklad postavit oltář sv. Barbory, do něhož věnoval dva pěkné obrazy. Týž dobrodinec dal zhotoviti r. 1723 novou kazatelnu a dal 1723 vyřezati sochu P. Marie na velkém oltáři.

Tou dobou ubíral se Dejšinou nějaký vznešený Polák, putující do Říma; upoután byv obrazem sv. Jana Nep., dal hlavu světcovu ozdobiti plechovou svatozáří, kaménky posázenou, a do ruky dal mu dáti z kovu zhotovenou palmovou ratolest.

*) Z těch jeden se nazýval „Kněžský les“, jiný „Kněžská hora“.

***) Dle záznamu faráře Hrdého z r. 1757.

Roku 1753 zhotoveny byly nové varhany z odkazu Matěje Forstmayera, hospodářského ředitele arendatorů (nájemců) statků města Plzně, jenž bydlil a zemřel na Hrádku; dědicové dali je zhotoviti od varhanáře Vojtěcha Schrayera v Březnici.

Roku 1787 dne 20. června vloupali se do kostela svato-krádežníci, kteří z tabernakulu uloupili stříbrnou monstranci a stříbrné ciborium.

Příčiněním rolníka Jos. Matouška, horlivého katolíka, zaveden byl ve farnosti Dejšinské r. 1893 III. řád sv. Františka. Působením jeho zavedeny také pobožnosti k sv. Antonínu Pad., k sv. Aloisiu a k sv. Josefu. R. 1895 utvořilo se k jeho podnětu »Bratrstvo živého růžence«.

Roku 1906 byl kostel důkladně opraven nákladem záduší; při té příležitosti opatřeno tehdež ze sbírek v přifařených obcích vykonaných nové vkusné zasklení čtyř oken v presbytáři; mimo to dali po jednom okně v presbytáři zasklíti František Šašek v Dejšině a Bratrstvo živého růžence.

Farní kostel u nejsv. Trojice a sv. Šimona a Judy jest stavba původně gotická, z níž presbytář uchoval si v podstatě původní svoji podobu.

Presbytář jest vysoký a má dvě pole žebrové klenby, jejíž žebra dole jednoduše přišpičatěná sbíhají se ve velikých hladkých svornících. Okna jsou úzká, vysoká, nahoře později zakulacená.

Hlavní oltář jest ranně barokní z r. 1666. Uprostřed v zaskleném výklenku jest velmi pěkně řezaná socha „P. Maria s Ježíškem“ z roku 1723. Po stranách stojí sochy sv. Šimona a Judy; nejvýše v nástavku nalézá se menší obraz nejsv. Trojice (malovaný r. 1851 od Jana Herzoga).

Na evangelijní straně presbytáře jest ve zdi sanktuář, jehož čtvercové kamenné ostění spočívá na pětibokém polopilíři dole ve čtyřbok přecházejícím a na dvou stupních spočívajícím. Dvířka má sanktuář dvojí železná: jedna mřížová, druhá plná, plechem pobitá.

Vedle stojí oltářík, na němž uprostřed jest kříž s Ukřižovaným, po stranách P. Maria a sv. Jan; jsou to dobré, nově polychromované práce barokní, jež stávaly dříve na trámci ve vítězném oblouku; roku 1800 byly sňaty.

Sakristie gotická, s presbytářem soudobá, jest v půdorysu čtvercová a má žebrovou klenbu, jejíž žebra sbíhají se v hladkém svorníku.

Vítězný oblouk jest hrotitý. Nad hrotem umístěna jest barokní kartuše s nápisem: „K větší slávě nerozdílné Trojice Božské a ke cti sv. apoštolů Šimona a Judy byl tento chrám nákladem své záduše roku 1696 sklenut a obnoven, roku pak 1851 přispěním mnohých dobročinných osadníků byly oltáře znovu malovány a pozlaceny“.

V levo od vítězného oblouku visí umělecky necenný na dřevě malovaný obraz „Sv. Václav mezi dvěma anděly“ (býval na někdejším oltáři sv. Václava v kostele stávavším a r. 1800 zrušeném), pod ním umístěno jest na konsolě velmi pěkně barokní vyřezávané sousoší: Ukřižovaný Spasitel uvolněnou pravicí ukazuje si na prsa; dole u paty kříže stojí andělek s nastaveným kalichem a jiný andělek tu klečí. Po stranách umístěny jsou na konsolách sochy z r. 1894: „Sv. Maří Magdalena“ (pořízená nákladem Magdaleny Šedivcové z Ejpovic) a „Sv. František Serafinský“ (pořízená sbírkou terciářů); obě tyto sochy pocházejí ze řezbářského závodu Jos. Krejčíka v Praze-Bubnech.

Loď jest obdélníková; roku 1696 byla opatřena nynější klenbou křížovou bez žebor o třech polích; z téže doby pocházejí přízední pilíře klenbu nesoucí. Okna jsou veliká, obdélníková, polokruhově zaklenutá.

V lodi naproti sobě stojí dva boční oltáře barokní shodné úpravy s obrazy na plátně. Na oltáři v levo stojícím jest obraz sv. Barbory (malovaný od Jana Herzoga r. 1851; dřívější obraz dán byl r. 1907 do musea Plzeňského); nahoře v nástavku v obláčkovém rámci spatřuje se zdařilý obraz „Sv. Rodina“ (poloviční postavy). Na oltáři protějším jest obraz „Sv. Jan Nep.“ (dobrý, ale potemnělý), darovaný sem roku 1906 z Plzně; dřívější obraz zavěšen pod kruchtou; v nástavku jest relief „P. Maria Staroboleslavská“.

Vnitřek farního kostela v Dejšíně.

Nad oltářem sv. Jana býval zmíněný obraz zavěšen na zdi, na níž byl hrubě namalován baldachýn, kolem něhož byly 4 vyřezávané, na zdi upevněné sošky andělů. Nynější svršek oltáře toho zhotoven byl dle vzoru protějšního oltáře sv. Barbory teprve r. 1851.

Dále stojí v lodi při stěně na straně epištolní pseudogotický oltářik, zřízený r. 1893 ze sbírek a zhotovený v řezbářském závodě J. Krejčíka; na něm uprostřed nalézá se socha Lourdské P. Marie, po stranách pak sochy sv. Antonína Pad. a sv. Aloise pořizené r. 1891 ze závodu Josefa Krejčíka nákladem rolníka Jos. Matouška a Alžběty Šaškovy, dcery výminkáře z Dejšiny.

Dvě okna v lodi ozdobena jsou na skle malovanými průsvitnými obrazy: „Sv. Anna s P. Marií“ a „Sv. Jan Křtitel“, pořízenými roku 1907 z darů dobrodinců, jakož i z výtěžku koncertu, jež v Dejšíně uspořádal ředitel Plzeňského kůru a ředitel „Hlaholu“ Norbert Kubát. Okna zhotovil Čeněk Hecht, sklenář v Plzni.

V průčelí jsou dvě nízké čtyřboké věže z roku 1696 s cibulovitými střechami.

Zvony: 1. s nápisem: „Sit nomen Domini benedictum. Anno 1794 zur Ehre der heiligen Dreifaltigkeit bin ich gegossen von Peter Paul Perner in Pilsen“; 2. asi z XV. stol. s gotickým minuskulovým nápisem: „Ve jméno Boží a Matky Boží a svatého Mikuláše“.

V zámku Bušovickém je v přízemí čtyřboké nízké vížky kaple sv. Josefa, zřízená na počátku XVIII. století tehdejším pánem na Bušovicích Janem Rudolfem Antonínem ryt. z Widerspergu, plukovníkem kyrysnického pluku Lobkovicova. Jest to čtyřhranná, úzká, výši celé jednopatrové budovy zaujímající prostora s plackovitým stropem, na němž vymalována jest „Nejsv. Trojice“. Oltářík jest barokní; na jeho predelle jest kartuše s trofejemi válečnými; oltářní obraz „Panna Maria a sv. Josef“ jest nevalné umělecké ceny (r. 1878 byl přemalován J. Herzogem). Po stranách jsou v barokních vyřezávaných rámcích rozvilinových umělecky necenné obrazy: „Sv. Anna“ a „Sv. Jan Nep.“

V lucernovité bání visí dva zvony: 1. s nápisem: „Johann Rudolf Anton Widersperger von Widersperg. Johann Georg Sedlpaur hat mich gegossen Straubing in Pairn anno 1717“; 2. s nápisem: „Sit nomen Domini benedictum. Jos. Perner goss mich in Pilsen a. 1756“.

Kaplička v Ejpovicích.

V Ejpovicích jest nová pěkná kaplička s nízkou baňatou věžičkou nad průčelím. V bocích jsou veliká polokruhová okna trojdílná. Vnitřek má strop rovný. Na oltáříku jest obraz sv. Václava.

V Hrádku na návsi dala výminkářka Barbora Ženišková vystavěti r. 1853 kapličku, při čemž občané nápomocni byli pracemi nádenickými; do kapličky dala vymalovati od Jana Herzoga obraz sv. mučedníků Jana a Pavla a založila nadaci za tím účelem, by každého roku dne 26. června konáno bylo z farního kostela sem processí.

V Kyšicích jest malá kaplička sv. Vavřince, v Chrástu kaplička sv. Martina (opravená r. 1895).

3. Chválenice, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana.

Patron: Arnošt hrabě z Waldšteina-Wartenberka.

Místa přífařená: Chválenice 403 k., 12 ak., šk. 4tř.; Borek a Planiny $\frac{3}{4}$ h., 208 k.; Chouzovy $\frac{1}{2}$ h., 112 k.; Losyna 1 h., 628 k., šk. 2tř.; Milínov $1\frac{1}{4}$ h., 453 k., šk. 1tř.; Neznavětice $\frac{1}{4}$ h., 304 k.; Nezvěstice 1 h., 483 k., 3 ak.; Selčany $\frac{1}{4}$ h., 157 k.; Volešná $\frac{3}{4}$ h., 124 k.; Zákava 1 h., 513 k., šk. 2tř.; celkem: 3385 k., 18 ak.

Nejdávnější zmínka o farním kostele ve Chválenicích nalézá se v registrech desátků papežských; v nich jest zaznamenáno, že odváděl farář zdejší r. 1352 21 grošů té dávky.

Z nejstarších farářů jsou známi: Richold † 1377, Jindřich řečený Kabát, prve f. v Dubči, od 1377; Jakub do 1383, Jakub (jiný), prve farář v Prostiboři, sm. s před., 1383 † 1395, Blažek z Dobřan 1425—34.

Plebán Blažek z Dobřan byl pilný opisovač knih; v knihovně metropolitní kapitoly v Praze zachovaly se od něho tyto rukopisy: »Manipulus florum« z roku 1425, latinský Nový Zákon z r. 1435; v knihovně universitní v Praze chovají se jím zhotovené rukopisy: »Jakuba de Voragine Sermones dominicales« z r. 1426 a sborník různých spisů latinských (mezi nimiž jsou české verše o nové víře) z r. 1434.

Patrony kostela Chválenického byli: r. 1377 Vilém z Fuserka, r. 1383 Aleš z Pokojnic, r. 1395 Anna vdova po Tomáši Pabiánkovi z Plzně. R. 1425 přešel patronát na obec Plzeňskou, již král Zikmund Chválenice byl daroval, ve stol. XV. náleželo ryt. Častolárům, sídlícím na Hradišti u Blovic, později Kokořovcům, majitelům panství Nebilovského.

Ve Chválenicích i za dob husitských udržela se víra katolická; r. 1573 připomíná se tu farář Jan*), r. 1589 farář Jiří**).

Nejstarší dochovavší se matriky počínají se rokem 1644.

Od roku 1630 byl tu farářem Daniel Boháč, jenž zemřel r. 1659; po něm následovali: Jan Podhorský 1659 † 1680, Jan Šebasián Longinus Tomandl, rodilý z Rokycan 1680—1716.

Farář Tomandl dal zhotoviti vlastním nákladem boční oltář s obrazem sv. Longina. R. 1710 zřídil kapitálem 600 zl. studentské nadání pro hochy k studiím způsobilé z rodu Tomandlovského, anebo z přátelstva jeho. Nadání to, jehož jmění obnáší nyní 776 zl., udílí se na presentaci obecního výboru v Rokycanech c. k. místodržitelstvím v Praze; požitek nadační činí 32 zl. ročně***).

Patronátní právo přešlo r. 1673 prodejem panství Nebilovského s Kokořovců na barona Arnolda z Engelflusu. R. 1705 nabyl panství Nebilovského koupí hrabě Jan Jindřich Kokořovec, majitel panství Štáhlavského, ale prodal je zase r. 1705 polnímu maršálku hraběti Adamovi Jindřichu ze Strienau.

*) Pam. arch. VII. 224.

***) Truhlář, Katol. ruk. čes., str. 184.

****) Studijní nadání v král. Českém II. 77—9.

R. 1712 přešlo panství Nebílovské koupí v držení hrabat Černínů, majitelů panství Štáhlavského.

Po faráři Tomandlovi následovali: Jos. Václ. Fischer 1716 † 1744, Marek Neupauer 1744 † 1760, Frant. Petr Laštovička 1761—1772, Václav Ant. Schöttner 1772—1779, Matyáš Freygang 1779 † 1815 (odkázal nástupcům svým jakožto »Beilaß« 700 zl. r. m., čili 280 zl. stř., universálním dědicem ostatního svého jmění učinil kostel Chválenický, jemuž připadlo 1900 zl. r. m., neboli 760 zl. ve stříbře).

Farní kostel ve Chválenicích.

Roku 1753 vystavěn byl na místě kostela starého, jenž byl malý a již velmi chatrný, kostel nynější; základní kámen k němu položil hrabě Heřman Černín z Chudenic. On také roku 1780 daroval kostelu Chválenickému oltář zánovní ze zámecké kaple Nebílovské, jenž tu potom sloužil za oltář hlavní.

Hrabě Heřman Černín zemřel roku 1784 a byl pochován v kryptě, zřízené v presbytáři kostela Chválenického.

Roku 1785 hraběnka Claryová darovala kostelu drahocenné svoje roucho svatební, z něhož nákladem kostela zhotovena kasule, dvě dalmatiky a pluviál. Mimo to darovala též paní látku černou, z uíž zhotoveny byly dvě kasule a dvě dalmatiky.

Hrabě Vojtěch Černín dal vystavěti r. 1806 novou faru, kteráž stála 8000 zl. v bankocedulích, z čehož on jakožto patron zapravil 6000 zl.; a na 2000 zl. cenilo se to, co poskytli osadníci, totiž práce nádenická a dovoz staviva. Farář z vděčnosti dal na budovu farní umístiti znaky hraběcích manželů a nápis letočetný »ADALBERTI COMITIS CZERNINI et Iosephae LARGITATE«.

¶ Vnitřek farního kostela ve Chválenicích.

Hrabě Vojtěch Černín zemřel r. 1816; panství Štáhlavské a Nebřlovské odkázal Kristianu hraběti z Valdštejna a Wartenberku.

Po smrti faráře Freyganga následovali: Ant. Pertak 1815 † 1825, Filip Frank 1825 † 1844, Filip Pillmann 1845 † 1877,

Jos. Tangl 1877 † 1909, muž velice zasloužilý, byl po dlouhá léta kn. arc. vikářem a vyznamenán byl titulem čestného kanovníka kapitoly Staroboleslavské.

Farní kostel sv. Martina *) jest pěkná a prostorná stavba barokní s věží v průčelí.

Presbytář skládá se z polokruhového závěru a z předloženého pole sklenutého plackovou klenbou. Po stranách presbytáře nalézají se oratoř a sakristie. Vzadu zevně ve zdi presbytáře jest výklenek, v němž stojí dřevěná socha sv. Jana Nep. z konce XVIII. stol., darovaná hraběnkou z Kiniglu.

Loď má tři klenbová pole příčně obdélníková, z nichž střední jest širší a zaoblenými rohy poněkud povystupuje. Všechna tři pole mají klenbu plackovou. Stěny oživeny jsou pilastry s kompozitními hlavicemi. Okna jsou barokně zprohýbaná. V zaoblených rozích středního pole jsou prázdné výklenky.

Oltář hlavní jest barokní, bíle natřený, se zlacenými hlavicemi. Uprostřed na něm jest obraz: „Sv. Martin dává kus pláště žebrákovi“ od J. Hellicha z roku 1873 (zhotovený nákladem Jos. Kaplana, měšťana v Lysé nad L.); nad tím jest ozářená holubice a nejvýše veliký kříž. Po stranách stojí sochy sv. Jana Nep a sv. Josefa s Ježíškem.

V lodi stojí čtyři oltáře, postavené r. 1873 (tři) a 1884 (jeden), nákladem Jos. Kaplana, měšťana v Lysé nad Labem, s velikými obrazy na plátně v jednoduchých rámcích: „Zvěstování Panny Marie“, „Sv. Alois“, „Sv. Jan Nep. (vesměs od J. Hellicha) a „Sv. Josef s Ježíškem“.

Nad vchodem do sakristie visí v barokním lupenovitém rámci obraz P. Marie „Valdštýnské“ (Reggijské n. Klatovské).

Zvony: 1. s nápisy: „Sit nomen Domini benedictum Io. Perner gos mich in Pilsen. Authore P. Josepho Fischer p. t. curato Chvalenicensi, patria Plnsensi, et munificentium piorum parochianorum et benefactorum. Anno 1739“; na druhé straně: „Chválu Bohu vzdávám, lid, kněžstvo svolávám, pomfělých lituji, mračna zapuzuji, svátky zvelebují“; 2. s nápisy: „A fulgure et tempestate libera nos Domine Jesu Christe Anno Domini 1658“ — „Zu der Ehre Gottes läutet man mich, die Lebendigen zum Gebet berufe ich, die Todten beweine ich“ — „Stephan Pricquey von Klattau goss mich 1658“ — „Ludmila Marketa Přichovská urozená z Kokořova“.

Filiální kostel Všech Svatých v Nezvěsticích býval za starých dob kostelem farním.

Z farářů jsou známi tito: Petr † 1367, Hereš z Kladrub 1369, Albert do 1374, Mladota (Blahota), dříve f. v Petrovicích, směnou s před., 1374 † 1394, Jan z Nechvalic 1394, Petr do 1404, Bernard, kaplan Jindřicha z Rožemberka, 1404—1407, mistr Michael z Blovic, bakalář theologie, 1407, Petr Plichta 1408.

Patrony byli páni z Rožemberka, jimž náležel blízký hrad Vildštejn.

Kostel Nezvěstický jest stavba původně gotická, v letech 1606—1607 v nynější podobu přestavěná **).

*) V pamětní knize Rokycanské poznamenal r. 1800 děkan Künstler: „Fuit haec ecclesia mox a primis incunabulis quasi ex voto sub titulo s. Martini ep. aedificata, qui titulus eidem hodieum manet; inde incolae Chvalenicenses sibi blandiuntur, quod Chvalenicii pecus optimum progressum faciat; imo traditio antiquissima habet: quod ab immemorabili tempore, imo a prima huius ecclesiae erectione nunquam aliqua lues pecus Chvalenicense depasta sit, quod aliqui sanae aquae, alii bonis pascuibus imputare volunt, ast incolae unice, et non sive fundamento, id patrocinio s. Martini adscribunt“.

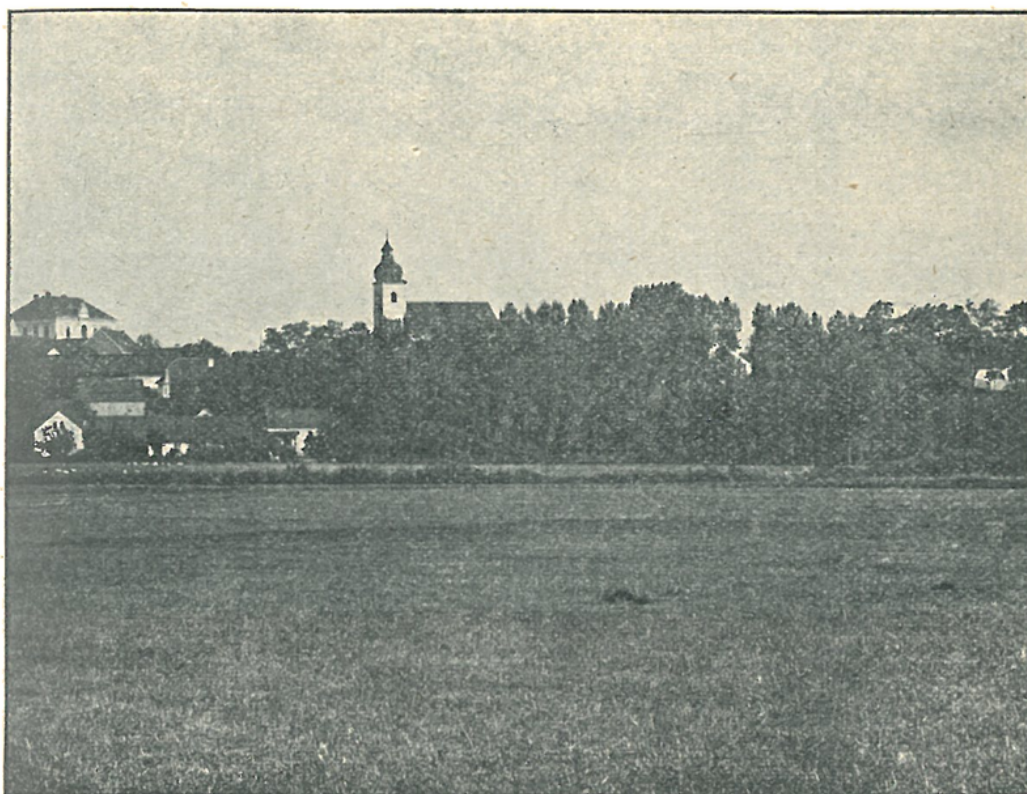
***) Nad sakristií býval letopočet 1606, na stropě lodi býval obraz Nejsv. Trojice a dva znaky s nápisy: „Adam Jiří Kokořovec z Kokořova na Žluticích, Štáhlavech a Hrádku Prohořském 1607“, „Eliška Kokořovcova z Šenfeldu 1607“.

Presbytář třemi boky zakončený má žebrovou klenbu s hladkým svorníkem. Okna jsou hrotitá bez žeber, zevně s proflovaným ostěním.

V severovýchodním boku presbytáře jest ve zdi sanktuář se železnými mřížovými dvířky.

Na stěnách presbytáře spatřují se stopy maleb z počátku XVI. století: P. Maria přichraňující svým pláštěm zástupce lidstva, Zbičovaný Kristus Pán, P. Maria v plamenné svatozáři na půlměsíci stojící mezi sveticemi.

Hlavní oltář jest ranně barokní z roku 1664 (na zadní jeho straně nalézá se nápis: „Tento oltář jesti vyzdvižen na den sv. Ignaciusa anno 1664); obnoven byl r. 1870; obraz „Všech-svatých“ novější od J. Muticha.

Kostel v Nezvěsticích.

Vítězný oblouk jest hrotitý. Boční oltářky v lodi stojící pocházejí z r. 1659 a 1687*); místo dolejších obrazů dány v novější době sochy sv. Barbory a P. Marie Lourdské; v hořejších nástavech oltářků těchto jsou oválovité obrázky: „Sv. Jan Křtítel (poprsí) s beránkem“ a Sv. Martin na koni, udělující kus pláště žebrákovi“.

Strop lodi jest rovný.

Ve dlažbě jest náhrobní kámen s kovovou litou tabulkou, na níž čte se nápis: „Leta 1698 18. dne listopadu umřel urozený Pan Jiřík starší Příchovský z Příchovic v Maleych Štáhlavcích a tuto pochován. P. B. rač duši jeho milostiv býti“. Pod tím litý znak Příchovských.

*) Na oltáříku v pravo stojícím býval nápis: „Jiřík Špička, žádostiv jsa počestné smrti své, skrze vtělení Syna Božího vnově se zroditi k životu věčnému, tento oltář nákladem svým vyzdvihnouti dal leta 1659 5. Aprilis“; na oltáříku sv. Barbory býval tento nápis: „Sancta Virgo Martyr Bárbara, ora pro eo, qui in nomine Iehovae et tibi a Ltare IstVD ereXit, Patre Joanne Seb. Longino Tomandl, parcho loci“.

V sakristii jest do zdi vsazen náhrobní kámen, na němž polovypuklou prací znázorněna malá dívka s věnečkem na hlavě a u jejích nohou dva znaky. Na obrubě nápis zašlý a porušený, z něhož čísti lze toliko: „Leta 1660... umřela...“

V jižním boku lodi nalézá se hrotitý profilovaný vchod s hladkým tympanonem.

Věž v průčelí stojící má střechu cibulovitou, šindelovou, s nízkou lucernovitou vížkou. Na východní straně zdiva věže patrný jest bývalý vysoký štít střechy kostela.

Vnitřek kostela v Nezvěsticích.

Zvony: 1. s nápisem: „Leta Božího 1492 slit jest tento zvon ke cti a chvále Pánu Bohu, matce Boží a všem svatým. Dokonáno jest skrze mistra Jiříka, zvonáře, měštěnána Pražského po svatém Vavřinci ten týden“. Plášť ozdoben jest reliefy: „P. Maria s Ježíškem“ a „Sv. Václav“; 2. s nápisem: „Slit jest tento zvon ke cti a chvále Pánu Bohu l. 1548“; 3. visící v okně věže, asi z poč. XVI. stol., na něm nahoře gotický minuskulový nápis: „s. Katharina, s. Ghetrildis, s. Margaretha“.

Filiální kostel sv. Vavřince v Žákavě býval za starých dob rovněž kostelem farním.

Z někdejších farářů zdejších známi jsou tito: Mikuláš † 1354, Mikuláš syn Setěcha (Setiechonis) ze Štědré 1354 † 1372, Heřman z Neběhlova 1372 † 1380, Velislav, dříve farář ve Stranné, 1380, Hanek † 1397, Šimon ze Skočce 1397.

Patrony byli: Bušek z Litic, podkomoří král. Českého 1354, Rous z Litic 1372, Heřman z Lopaty 1380, Aleš z Pokonic 1397.

Kostel Žákavský má presbytář z doby gotické s klenbou žebrovou; část závěru trojbokého uvnitř vyplněna pozdější vyzdívkou, takže žebra z ní vystupují. Vyzdívkou ta byla vystavěna, když k presbytáři přistavěna byla věž.

Konsolky žeber ozdobeny jsou slepými kružbami.
 Okno na straně epištolní hrotité, bez kružby.
 Vítězný oblouk jest polokruhový, z římsovaných pilířů vybíhajících.
 Hlavní oltář jest barokní, s lalokovitými rozvilinami po stranách;
 uprostřed místo obrazu umístěna socha sv. Vavřince, v nástavku malý
 obraz „Sv. Martin dává kus pláště žebrákovi“.

Filiální kostel v Žákavě.

Boční oltáře po stranách vítězného oblouku: 1. na straně evangelijní oltář barokní s laločnatými rozvilinami, z téže doby, jako oltář hlavní; obraz „Sv. Václav“ bez umělecké ceny; 2. nad oltářním stolem v osmi-bokém ramci, s rozvilinovou řezbou na vnějším okraji, obraz „P. Maria stojící na půlměsíci a hadu“, rovněž bez umělecké ceny.

Strop lodi rovný s eliptickým rámcem štukovým. Okna jsou obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

Na konsolce upevněné na pravé boční stěně stojí veliká dřevěná socha „P. Marie s Ježíškem“ z konce XVII. stol.

Kazatelna jest dřevěná, pozdně renaissanční, práce prostá. Býval na ní nápis: „Leta Páně 1637 Michael Khepert z Annaperku, soused a řezník ve vsi Mešně s Kateřinou manželkou svou dal jest ke cti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu tuto kazatedlnici do tohoto chrámu Páně na památku svou a nákladem svým udělati a postaviti“.

Věž stojící za presbytářem jest hranolová, s jehlanovitou střechou šindelovou.

Vnitřek filiálního kostela v Žákavě.

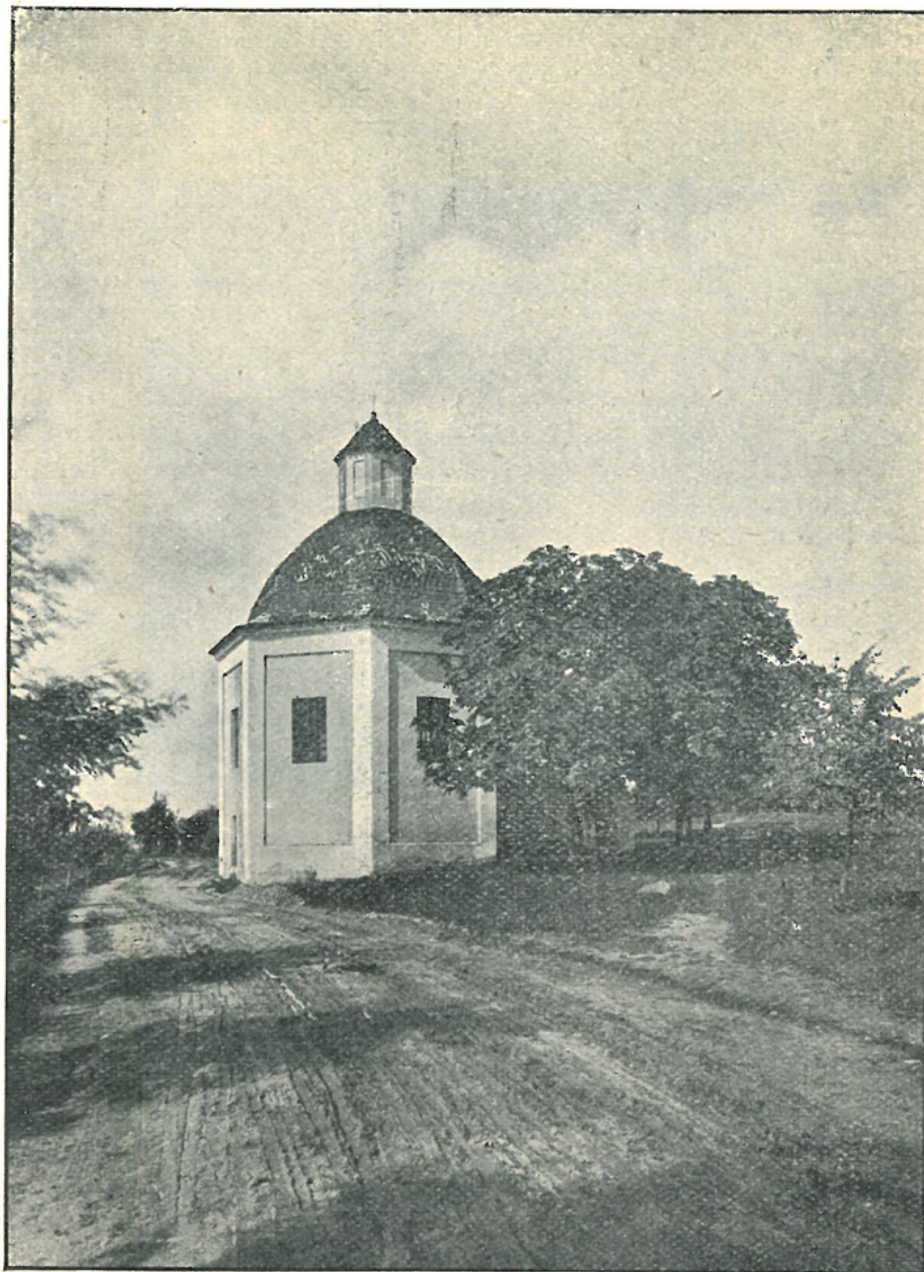
Zvony: 1. s nápisem: „Goss mich Michael Winboffer von Wienn in Boritschen anno 1714“; plášť ozdoben reliefem sv. Vavřince, pod nímž se čte: „Intercedente s. Laurentio a fulgure et tempestate libera nos Domine“. Na druhé straně pláště nalézá se relief „Sv. Václav“; 2. asi z XV. století, nahofe^ř minuskulový; gotický nápis: „Bože rač dařiti tento zvon“.

Kaple sv. Vojtěcha na Planinách. Dle podání sv. Vojtěch na tomto místě, vraceje se z Říma do Čech, se modlil. Lid ukazoval sobě ve skále vtisknuté stopy jeho kolenou. Nad kamenem tím vystavěna byla zprvu malá svatyňka (»církvíčka«), načež r. 1685 Arnold z Englflusu, tehdejší majitel panství Nebílovského, dal vystavěti kapli nynější.

Kaple stojí o samotě v pěkné lesnaté krajině. Jest osmiboká se vzduťou střechou, jejíž vrchol zdobí lucernovitá vížka osmiboká s okénky nyní zazděnými. V bocích kaple jsou okna obdélníková. V předu jest nižší přístavba, jejíž přízemí tvoří nízká překlenutá, otevřená síňka, nad ní jest oratoř a na střeše lucernovitá vížka se zvonkem. Kaple má klenbu kupolovitou, v jejíž lichoběžníkových polích spatřují se zbytky maleb, představujících sv. patrony české, porušených opadáním omítky; nad nimi nalézájí se kartuše s nápisy zašlými.

Uvnitř jest prostý, se stavbou soudobý oltářík s oválovým obrazem na plátně malovaným: Sv. Vojtěch kleče ukazuje pravou rukou dolů. Pod tím nalézá se menší obrázek žehnajícího světce.

Nad oltářem jde od zadní stěny dlouhé kuté rameno, na němž visí lampička.

Kaple sv. Vojtěcha na Planinách.

Ve výklenku na straně evangelijní stojí malý rozvilinový oltářík, v němž místo obrazu umístěna jest neumělá soška P. Marie s rukama na prsou křížem složenýma.

Nad oratoří jest plastický znak Valdštýnský.

Uvnitř nad vchodem zavěšen jest znak v černém kameni tesaný a pozlacený s nápisem: „Arnoldus Aloysius Engl liber baro ab Englsflus, dominus in Nebilau, Ziakawa et Nettonitz titul. ex voto fieri fecit anno MDCLXXXV“.

Uprostřed kaple z cihlové dlažby vyčnívá balvan se stopami kolonou sv. Vojtěcha. Kolem jest železná mřížka, na níž upevněny jsou plechové kartušky znakové se znaky již neznatelnými.

Za oltářem visí v zaskleném rámcí listina tohoto znění: „Když na tomto místě cirkvička toliko stála, v níž kámen tento zavřen byl, tyto dvě památky na zdi od malíře napsané poznamenané uvnitř se nacházely: „Leta 1648 jedna šlechtná žena jménem Apolena, jsoucí ve dvoře Nebylovském nemocí navštívena, tak že velikou bolest v levé noze měla, slejchajíce ona od starodávna, že sv. milý Vojtěch v tomto kameně klečeti

Vnitřek kaple sv. Vojtěcha na Planinách.

ráčil, s velikou důvěrností a nadějí k Pánu

Bohu, Blahoslavené Panně Marii a svatému milému Vojtěchu, dědici českému, šla a do toho kamene s ponížeností klekla, svaté rozarium říkala, a ihned tu při tom místě s pomocí Boží uzdravena byla. A i jest to až posavad dobrým lidem povědomo, kteří ji dobře znali. — „Leta 1660 jedna žena, kterážto svůj chléb pracně rukama dobývala, totižto Mariana Galaška jménem, ve veliké nemoci pozůstávala, slíbila se Pánu Bohu, Blahoslavené Panně Marii, Rodičce Boží, a k tomu kamenu, v kterém sv. Vojtěch klečeti ráčil, putovala, a jak své modlitby vykonala, tak skrze přimluvu sv. Vojtěcha uzdravena jest. — Ita testatur Pater Sebastianus Longinus Tomandl, illo tempore, quò inscriptio haec diruta est et sacellum hocce aedificari coepit, parochus Chvaleni-

censis, manu propria describens, et nunc in futuram rei memoriam haec attestans“.

Na toto místo konávána byla častá processí, zvláště za doby sucha, z okolních farností, jakož i z Plzně a Rokycan. R. 1706 dala konsistoř dovolení, by tu, jakož již dříve se dalo, v neděli, v oktáv sv. Vojtěcha připadající, konána byla slavnost ke cti světcově, a aby sloužena byla mše sv. dle formuláře na den svátce obvyklého bez ohledu na neděli anebo na jiný svátek v ten den snad připadnuvší. Dosud scházívá se sem v den ten množství poutníků z daleka široka.

4. Lohovice Velké, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

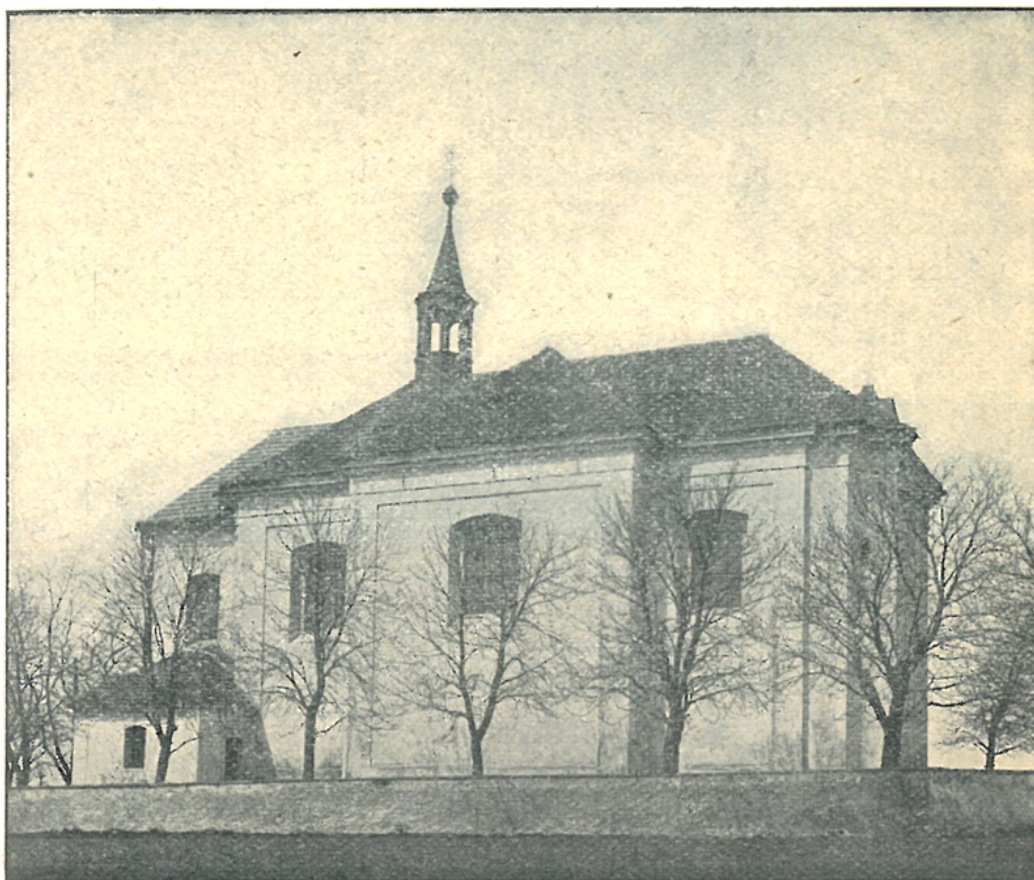
Patron: Max. Egon kníže z Fürstenbergu.

Místa přífařená: Lohovice 356 k., šk. 3tř.; Lohovičky $\frac{1}{2}$ hod., 297 k., 14 ž., šk. 2tř.; Solnovrch (Salcberk) 1 h., 139 k.; Svinná $\frac{1}{2}$ h., 296 k.; Vejvanov 1 h., 533 k., 5 ž., šk. 2tř.; celkem: 1621 k., 19 ž.

Lohovice náležely dříve k farnosti Radnické; kostela tu nebylo; o jeho zbudování postaral se teprve rodák zdejší Tomáš Ludvík Jiša (Gischa).

Jiša narodil se v Lohovicích r. 1667; stal se úředníkem (knihvedoucím) ve službách hr. Černína a Valdštýna, pro znamenitou znalost polního hospodářství požíval velikého věhlasu u tehdejší šlechty.

V rodišti svém zakoupil čtyři veliké statky, vykoupil jejich dávky a zcelil role a louky k nim náležející. Potom učinil z toho dva díly: jednu polovici daroval svému bratru, druhou polovici určil pro kostel, faru a školu.

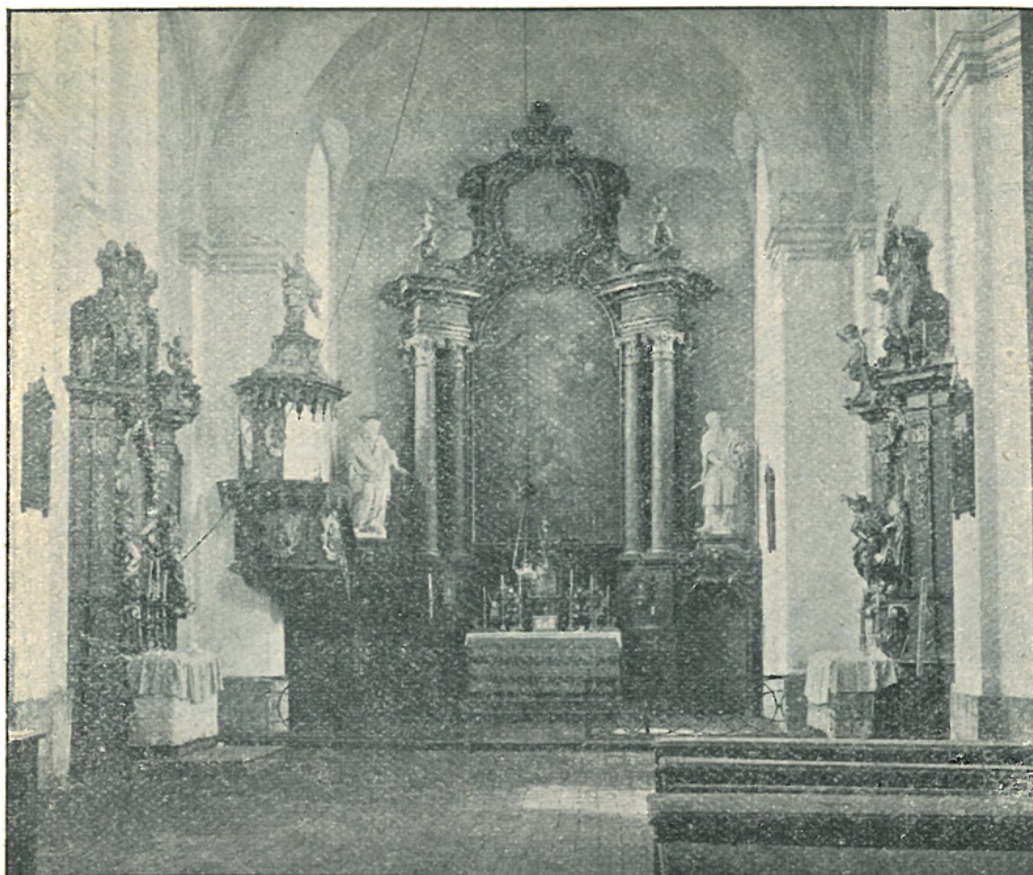
Farní kostel v Lohovicích.

Kolem r. 1727 dal dle plánu hraběcího Černínského stavitele vystavěti v Lohovicích kostel.

Jiša sestárnuv vzdal se úřadu svého a žil ve svém rodišti, kdež zemřel r. 1745 a v kostele od něho vystavěném byl pochován.

Kostelu Lohovickému odkázal 7000 zl. v obligacích, kteréžto peníze byl půjčil hraběti Černínovi. Dvorní komise pro zřizování nových far vzhledem k tomu zřídila r. 1786 v Lohovicích lokalii. Ale zatím hr. Černín upadl v křidu a onen kapitál byl ztracen. Lokalista byl tudíž placen z matic náboženské. R. 1810 převzal patronát Karel Egon kníže Fürstenberg.

Pořad lokalistů: Bernard Kratochvíl, bývalý benediktín z kláštera u sv. Mikuláše na Starém Městě Pražském 1787—1794, Martin Datel 1795—1797, Tomáš Attilian Mikovec, bývalý fran-tiškán, dříve lokalista v Mukařově, změnou s předešlým, 1797—1809 (odešel jako kooperátor na Svatou Horu), Jan Wernhardt 1808 † 1840, Tomáš Blažek 1841—1856.

Vnitřek farního kostela v Lohovicích.

Lokalista Kratochvíl vyžádal si ze zrušeného kostela sv. Vavřince v Praze velký zvon, dále dva veliké cínové svícny ke stupňům oltářním a 12 menších svícňů oltářních, 9 kasulí, 2 pluviály a jiné pro kostel potřebné věci; dále obdržel kostel zdejší ze zrušených kostelů monstranci dílem postříbřenou, dílem pozlacenou se stříbrným pozlaceným melchisedechem a stříbrné pozlacené ciborium.

Tyto nádoby bohoslužebné jakož i zmíněné svícny uloupeny byly svatokrádežníky, kteří se v noci ze 2. na 3. červenec 1836 do kostela vloupali.

Roku 1856 byla lokalie Lohovická povýšena na faru.

Pořad farářů: Tomáš Blažek, dosavadní lokalista, 1856—1857, Frant. Věšín 1858 † 1890, Frant. Smrž 1890—1899, Jos. Svátek 1899 - 1904, Frant. Vachata 1904—1906, Ludvík Hnitka od 1907.

Farní kostel Nejsv. Trojice leží západně od Lohovic uprostřed hřbitova. R. 1861 rozšířen byl přistavěním presbytáře.

Jest to prostá stavba bez věže. Loď o třech klenbových polích, z nichž střední poněkud na způsob křížové lodi povystupuje. Těžké cihlové klenutí staženo jest kleštěmi.

Presbytář zakončen jest třemi boky.

Hlavní oltář barokní z r. 1746; na něm obraz „Nejsvětější Trojice“, malovaný J. Herzogem z Plzně r. 1861. Nad postranními brankami sochy sv. Petra a Pavla.

V lodi naproti sobě dva barokní oltáře: 1. na straně epištolní s obrazem sv. Josefa a sochami sv. Václava a Prokopa, 2. na straně evangelijní s obrazem P. Marie a sochami sv. Kateřiny a Barbory.

Dále stojí v lodi na straně evangelijní oltář s krucifixem a sochami P. Marie a sv. Jana Ev. po stranách.

V nízké zvoničce před farním kostelem, skrze niž se vchází na hřbitov kolem kostela se nalézající, jsou tři zvony: 1. s nápisem: „Tento zvon dělán ke cti a k chvále Pánu Bohu a milému svatému Vavřinci. Tento zvon udělal Jan Kostelák; tehdaž byli kostelníci Jiřík Pláteník, Duchek; leta božího patnáctistého šestnáctého“; 2. prostřední; na něm polovypuklina „Nejsv. Trojice“, na druhé straně „P. Marie Bolestná“; 3. na něm reliéfy „Sv. Václav stojící s praporem“ a „Sv. Václav na koni“; mimo to znak Fürstenberský.

V zámku ve Svinné bývala roku 1700 kaple „Obětování P. Marie službě chrámové“ (B. Matris praesentatae), kterouž tehdejší majitel Jan Frant. Bauller pěkně dal vyzdobiti. Pozdější majitel panství, baron Ledebur-Wicheln jal se stavěti nový zámek a před smrtí svou 1801 ustanovil, by při něm vystavěna byla nová kaple a při ní aby zřízeno bylo místo kaplanské. Ale zámek nebyl dostavěn a tudíž ani kaple. Kaplan ustanovován byl při zámku Liblínském a bydlil na faře Liblínské*).

5. Mešno, fara.

Duchovní správu vede farář.

Patron: metropolitní kapitola Pražská.

Místa přifařená: Mešno 210 k., 2 ž., šk. 3tř.; Kakejcov $\frac{1}{4}$ h., 243 k.; Kornatice $\frac{3}{4}$ h., 270 k.; Nevido 1 h., 245 k.; Příkosice (část) $\frac{3}{4}$ h., 172 k.; celkem 1140 k., 2 ž.

Farní kostel byl v Mešně již ve XIV. stol.

Z druhé pol. XIV. století a z poč. stol. XV. známi jsou tito faráři zdejší: Heřman do 1361, Mikuláš z Plzně 1361–1370, Petr, dříve farář v Chotíkově 1370–1378, Jan, dříve farář v Komárově, sm. s před., 1378, Vít, dříve farář v Lidicích, 1383–1395, Vít, dříve farář v Kádově, sm. s před., 1395, Přibek 1396–1407, Jan, dříve farář v Čijevicích, směnou s před., 1407–1410, Jan Eliáš, dříve farář v Úbočí, sm. s před., 1410–1411, Vintýř („Gunther alias Huntierz“) z Přestavlk 1411, Václav do 1416, Zikmund, dříve farář v Chlistově, sm. s před., 1416 † 1422, Václav, farář v Skořici, 1422.

Podací právo náleželo v letech 1361–70 Bohuslavu ze Švamberka a Janu z Homberka, r. 1378 Ratmírovi ze Švamberka a bratřím Blehovi, Jaroslavu a Janu na Homberce; v letech 1395–1411 náleželo z části k Homberku a z části ke Kornaticům; v letech 1416–22 k Homberku.

V bouřích husitských fara zdejší nepochybně zanikla; ve století XVII. náleželo Mešno jako filiálka k Poříčí Služby Boží konaly se střídavě v Poříčí a v Mešně.

*) Srvn. tohoto díla sv. IV. str. 37.

Poddaní pana Kryštofa Karla ze Svárova (jenž byl pánem na Těnovicích a pojal za manželku vdovu Maximilianu Kateřinu Vratislavovou, paní na Spáleném Poříčí) osili některé pozemky k panství Nebílovskému náležející. Paní Ludmila Kokořovcová z Kokořova roz. Příchovská z výtěžku za obilí na pozemcích těch získaného dala zříditi oltář v Mešně, jakož o tom svědčil nápis na oltáři tohoto znění: »Léta Páně 1664 vyjedouce na mezníky s panem panem Kryštofem Karlem z Svárova, to, co jsou poddaní jeho do gruntův Nebílovských »Mýti« řečených přesili, nenáležejíc jim to, takové obilí ode mne Lidmily Příchovské z Kokořova vzaté, z toho nákladu na památku tento oltář ku pouti Nejsvětější Trojice svaté a blahoslavené Panny Marie vyzdvižen jest«.

R. 1700 náleželo k Mešnu: Mešno se 40 dušemi, polovice vsi Lipnice se 70, Kornatice se 30, Nevido se 45, Kakejcov s 5 a část Příkosic se 40 dušemi.

Kostel Mešenský byl na počátku století XVIII. velice sešlý; děkan Poříčský František Pánek r. 1737 zasadil se o to, aby stromy, jež vichrem v zádušním lese ve velikém množství byly vyvráceny, se prodaly a výtěžek aby věnován byl na opravu kostela. Stržilo se 919 zl., za něž kostel od základů byl opraven.

Od r. 1749 jest patronem kostela Mešenského metropolitní kapitola Pražská, jež teháž panství Mešenského koupí nabýla.

Roku 1786 byla v Mešně zřízena fara a faráři ustanoven roční plat 400 zl. z náboženského fondu a 10 měr pozemků zádušních bylo mu vyhrazeno k užívání.

Pořad farářů: Jan Václav Elichman 1786—1796, Josef Wächtler 1797—1801 (stal se farářem v Železné), Frant. Svoboda 1801—1804, Jos. Wächtler (vrátil se ze Železné, učiniv směnu s předch.) 1804 † 1819, Karel Engelthaler, dříve farář v Mitrovicích, 1819—1826 (odešel do Hostouně), Josef Vlasák 1826—1833 (stal se farářem v Železné), Josef Lemoch 1833—1859, Karel Otman 1859 (téhož roku odešel do Klobuk), Prokop Votěra 1859—1864 (stal se farářem v Hradci), Jakub Ludvík 1865—1869 (stal se farářem v Šárce), Josef Procházka, dříve psalterista u sv. Víta, 1869, jenž vzdav se fary, vstoupil do řádu františkánského, Frant. Lidmanský 1869—1873 (stal se farářem v Klobukách), Václav Hradec 1874—1879 (stal se farářem v Klobukách), Matouš Koula 1879—1882, Jan Zahálka 1883—1894, Klement Kuffner 1894—1901 (r. 1896 jmenován kn. arc. vikariátním sekretářem; r. 1901 stal se farářem u sv. Víta v Praze), Adolf Soukup 1902—1906 (stal se farářem v Pozdni), Antonín Thein 1906—1909 (stal se farářem v Klobukách).

Roku 1898 v noci dne 2. května vypukl v blízké kostelu stodole požár; silná vichřice hnala jiskry ke kostelu. V čas vynesl farář z kostela Nejsv. Svátost, sv. oleje, křestní vodu a jiné věci. Bylo čtvrt na dvanáct, když se ukázal plamének v malé báni nejvýše na věži. Za krátkou dobu provalila se ohněm celá

střecha kostelní, neboť byla šindelová. Dokud byl čas, vynášeli hasiči a jiní lidé všecko, co se z kostela vynésti dalo. Pojednou ozvala se dunivá rána. Sesul se krov na kostele, probořilo se klenutí uprostřed lodi a sřítlo se dolů. Bylo to již po půlnoci. Hasiči ulili sřícené trosky vodou, aby se oheň nešířil po kostele. Neobyčejně mocný byl oheň na věži. Shořelé šindele a trámovi probořily se dílem dovnitř, dílem spadly ven. Oba zvony sřítily se do hořících trámů, spadnuvších na klenutí nad sakristií a tam se roztavily; zvonovina protékala skulinami. Uvnitř kostela zachovány byly oltáře, kazatelna a zpovědnice; též sakristie a celý presbytář zachráněny.

Vyhořelý kostel býval původně gotický, zcela prostý; během času nabyl vzhledu strážlivě barokního.

Presbytář uzavřen byl třemi stranami osmiúhelníka. Okna byla obdélníková, polokruhem sklenutá. Zevnějšek bez ozdob; v rozích opěrné pilíře bez ústupků. Ve stěně evangelijní nalézalo se gotické sanktuarium obdélníkové, s ostěním jednoduše profilovaným a hrotitě zakončeným. Vítězný oblouk byl polokruhový. Loď byla obdélníková, klenutá, v bocích okna široká segmentem překlenutá. Věž při jižním boku presbytáře stojící byla nízká, jednopatrová, krytá šindelovou nízkou jehlanovou helmicí s prohnutými boky, s cibulovitou báníčkou na vrcholu.

Zvony byly dva: 1. měl nápis: „Mater dolorosa, ora pro nobis! Anno Domini 1680 Stephanus Pricquey, civis Clattoviensis me fudit“; 2. míval původně nápis gotickou minuskulí provedený: „Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta“; na poč. stol. XVIII. byl přelit; na novém zvonu byl toliko obraz sv. Jana Nep. bez nápisu. Roku 1856 zjednáán nový zvon vážící 4 centnýře a 60 liber, spatřoval se na něm obraz Pána Ježíše, bolestné P. Marie a sv. Jana Nep., nahoře pak nápis: „Wenzel Perner aus Pilsen hat mich gegossen 1856“.

Na kazatelně byl nápis: „Leta Páně 1637 Michael Khepert z Anaperku, soused a řezník ve vsi Mešně, s Kateřinou manželkou svou, dal jest ke cti a chvále P. Bohu všemohoucímu tuto kazatelnici do tohoto chrámu Páně na památku svou, nákladem svým udělati a postaviti. Leta Páně 1698 Václav Zigmund, soused Mešenský, malovati a opraviti dal“.

Služby Boží konány byly pak v předsíni vyhořelého kostela k tomu účelu na rychlo zřízené, k němuž bylo potom přistavěno ze dřeva jakési prodloužení:

Na konci roku 1900 a na počátku r. 1901 byl vyhořelý kostel bořen. Ve zdivu bývalé lodi v rohu našli zedníci zadržnou starobylou velikou kamenou křtitelnicí jednoduše tesanou, kalichovitou, dvanáctibokou, se sloupkovitým podstavcem bez nohy. Ve zdivu presbytáře nalezeny byly porůznu části kamených pažení gotických oken.

V létě r. 1901 při kopání základů k novému kostelu odkrývaly se i základy staré, a tu byly nalezeny ve čtyřech rozích hlavní lodi čtyři neveliké obdélné tesané kameny; každý měl uprostřed malou vyhlubeninu, jako bývá v oltářních kamenech, a v těch ležely starobylé cínové destičky jako medaillony, na nichž vyryty byly emblémy čtyř sv. evangelistů a jména jejich.

Roku 1901 dne 15. září světící biskup Dr. Krásl posvětil slavně základní kámen k novému kostelu. Vystavěn byl dle plánů stavitele Arnošta Živného. Dne 9. listopadu r. 1902 do-

končený kostel posvětil světící biskup Dr. Krásl, načež mši svatou sloužil J. E. arcibiskup Leo kardinál Skrbenský.

Farní kostel Nejsv. Trojice jest nová stavba gotická, vystavěná z bílých cihel, jen konstruktivní a ozdobné části jsou tesány z kamene.

Presbytář jest třemi boky zakončený a má žebrovou klenbu o dvou polích. V oknech jsou malovaná okna darovaná sem z kaple P. Marie neboli „císařské“ ve velechrámu sv. Víta v Praze (za hlavním oltářem).

Farní kostel v Mešně.

Byla zhotovena r. 1863 nákladem nejmenovaného dobrodince, metropolitní kapitoly a světícího biskupa Petra Krejčího. Provedl je Jan Quast dle nákrešů Führichových a Scheiwlových. Ale jelikož sklomalby byly příliš veliké, nemohly býti zasazeny v tom uspořádání, v jakém bývaly ve velechrámu Svatovítském *). Na prostředním okně, jež daroval dle nápisu „dobrodinec, jehož jméno jest v knize života“, spatřuje se Bůh Otec držící kříž s Ukřižovaným; nahoře vznáší se holubice jakožto symbol Ducha sv. V levém okně postranním spatřuje se klečící postava Karla IV. a čtvrté manželky jeho Alžběty Pomohanské; při nich jsou znaky český a pomohanský. V pravém okně postranním spatřují se klečící postavy Rostislava, krále moravského, a Bořivoje I., knížete českého.

Stůl oltářní jest kamenný, nad tabernákulem jest baldachýnek na čtyřech sloupcích spočívající, pod nímž stojí krucifix.

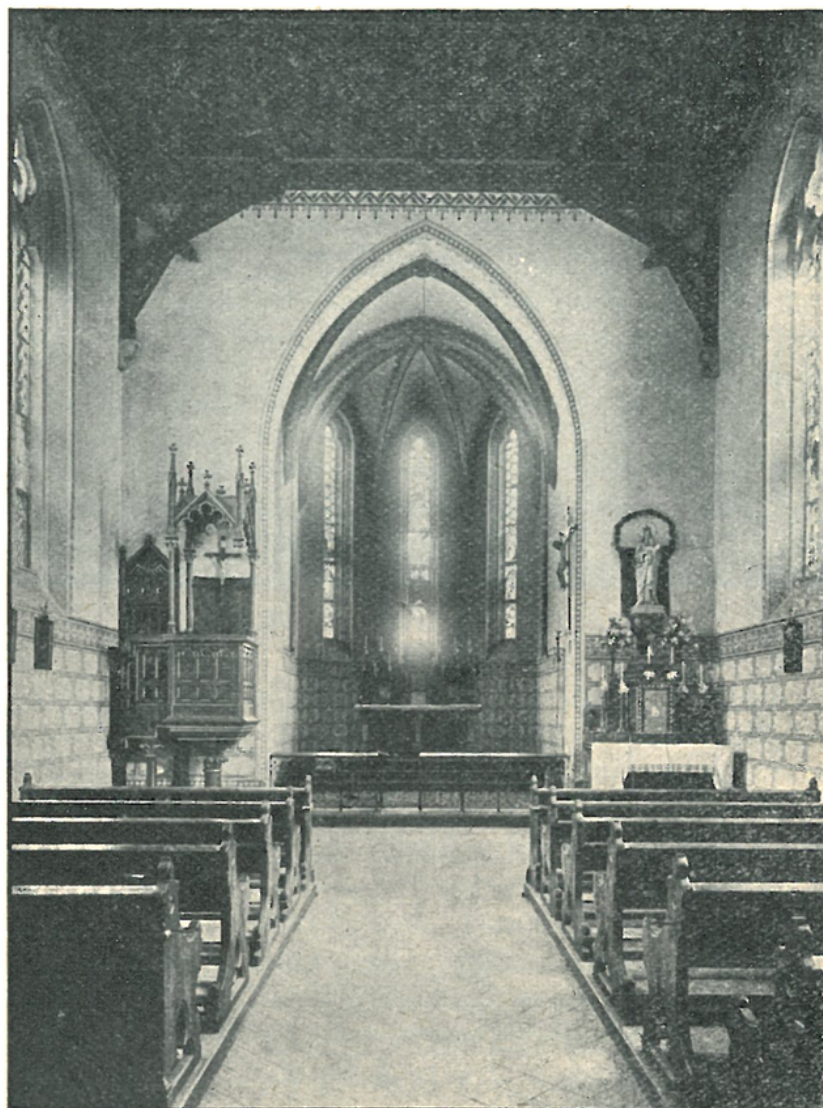
Strop lodi jest dřevěný, trámový a kasetovaný.

*) Srvn. Ekert, Posv. m. I. 57.

V bocích lodi jest po třech oknech dvoudílných s kružbami; ve dvou z nich vsazeny jsou další části výše zmíněných sklomaleb z velechrámu Svatovítského pocházejících: Sv. Cyrill a Methoděj, Sv. Klement papež a sv. Lidmila.

U vítězného oblouku stojí na jedné straně kazatelna, na druhé oltářík s velkým tabernakulem, nad nímž na konsole umístěna jest soška P. Marie s Ježíškem.

K bokům presbytáře přiléhá na jedné straně kaple křestní, kdež stojí ona starobylá křtitelnice při bourání kostela nalezená, a sakristie, v níž jsou obrazy: „Sv. Jan Nep.“ od J. Hellicha a „Korunování P. Marie“ od J. Heřmana z r. 1880.

Vnitřek farního kostela v Mešně.

Zvony: 1. s nápisem: „Semper fidelis capituli metropolitani ad D. Vitum Pragae donum sum et Roberti Perner, artificis Pilsnensis opus A. D. MCMII fusum in laudem Ss. Trinitatis“; 2. s nápisy: „Vždy věrná metropolitní kapitola Svatovítská v Praze ke cti sv. Václava, mučedníka a patrona českého, jehož hrob střeží, dala mne ulíti mistrem Robertem Pernerem v Plzni l. P. MCMII“. „Sv. Václave, vévodo české země, kníže náš, pros za nás Boha“. 3. s nápisy: „Anežko blahoslavená, pros za lid,

jenž se k tobě zná“. „Na chválu Boží a ke cti bl. Anežky České z věnování v. v. metropolitní kapitoly Svatovítské v Praze mne ulil mistr Robert Perner v Plzni l. P. 1902“.

V sanktusové vížce visí zvonek ulitý ze zvonoviny zvonů při požáru kostela rozlitých.

6. Mirošov, fara *).

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana a katechety.

Právo udělování benefícia přísluší na ten čas knížeti arcibiskupu Pražskému.

Místa přifařená: Mirošov 1755 k., 30 ž., šk. obec. chlap. 5tř. a dívčí 5tř.; Hrádek $\frac{3}{4}$ hod., 612 k.; Myt $\frac{3}{4}$ h., 210 k.; Nová Huť 1 h., 315 k.; Pavlovsko 1 h., 200 k.; Příkosice (část) 1 h., 620 k.; Veselá 1 h., 350 k., 4 ž., šk. 3tř.; Chylice $\frac{1}{2}$ h., 52 k.; Holubí Kout $\frac{1}{4}$ h., 5 k.; Janov $\frac{1}{2}$ hod., 58 k.; Kamínky $\frac{1}{2}$ h., 35 k.; Peklo 1 h., 36 k.; Záborec $1\frac{1}{4}$ h., 5 k.; Dobřív 1 h., 1501 k., 17 ž., šk. 4tř.; celkem: 5754 k., 51 ž.

Farním chrámem jest vlastně kostel v Chylicích, vzdálených půl hodiny severozápadně od Mirošova.

Ves Chylice připomíná se r. 1192; tehdaž kníže Přemysl daroval ji klášteru Břevnovskému, který však ji směnil r. 1211. Farní kostel připomíná se v Chylicích již ve stol. XIV.

Z farářů zdejších jsou známi tito: Zdich 1378 † 1394, Zikmund z Chylic 1394 † 1429, Petr (jenž přísluhoval dříve při chrámu Vyšehradském) 1429.

Patrony byli vladykové z Chylic.

V neznámé době osada kolem kostela se rozkládavší zanikla a kostel se hřbitovem osaměl. Duchovního správce při něm také již nebylo. U kostela bydlíval potom jen kostelník, jemuž lid, poněvadž o samotě bydlil, říkal »poustevník«.

Teprve roku 1654 zřízena byla fara, ale ne při osamělém kostele Chylickém, nýbrž v Mirošově, kdež v letech 1693—1694 tehdejší majitel panství Adam František Vratislav z Mitrovic vystavěti dal kapli sv. Josefa, která dodnes jest jako by kostelem farním (»quasi parochialis«).

Pořad farářů od r. 1654 do 1705: Ondřej Straka 1654—1659 (po něm byla osada po dvě léta pod správou děkana Rokycanského Jakuba Jaroná), Jan Niger (Černý) 1661—1669, Tomáš Frant. Rauschellius 1669—1685, Ondřej Alexander Tuma 1685—1691, Kašpar Václav Čada 1691—1705.

Kostel Chylický byl v druhé polovici XVII. století — dle současné zprávy — »zevnitř v stavení, vnitřně na okrase kostelní zpustlý a sešlý, v své proporci krátký, úzký a bez věže, a proto napravení v tom, též zvony potřeboval«. Tehdejší pán na Mirošovech, Diviš František Vratislav svobodný pán z Mitrovic, dal r. 1675 chrám ten přestavěti, při něm věž vyzdvihnouti a uvnitř dvěma oltáři i jinými potřebnými věcmi opatřiti, též tři zvony jednak přelíti, jednak nově ulíti a hřbitov zdí ohraditi. Na třetí oltář vedl náklad pan Širer z Waldtheimu.

*) Srvn. Dominik Brázda, „Mirošov“ (v Praze 1891); A. Drachovský, „Chylice. Obrázek historicko-místopisný“ (v Táboře 1891).

Roku 1700 náležely pod správu farářovu tyto osady: Mirošov (269 duší), Příkosice (96), železářny (87), Dobřív (195), Veselá (59); Skořice s kostelem filiálním (97), Kolvín (103), železářny v Padrti (34), Trukavec (125), Štítov (22); celkem bylo na celé osadě 1087 duší.

Pořad farářů od r. 1705 do 1800: Jan Bernard Pelletius 1705—1729, Jan Václav Emerich 1729—1742 (stal se děkanem v Žebráce a později arciděkanem v Plzni), Jakub Prokop Wolf 1742—1744, Ignác Janko 1744—1749, Jos. Rodovský z Hustiřan 1749—1756, Jan Bedřich Jeník Zásadský z Gamsendorfu 1756—1759, Tomáš Čížek 1759—1764 (stal se farářem v Sadské u Poděbrad), Jan Zeidler 1764 † 1769, František Zvolský 1769—1783, František Jakub Šrámek 1783—1800.

Od r. 1726 náležel Mirošov c. k. dvorské komoře, čili byl tak zv. statkem kamerálním.

Farář Čížek zaznamenal některé zajímavé paměti, z nichž některé zde podáváme: „1760. 29. března poslal ke mně pater převor od sv. Dobrotivé vojína, rodem z Rakous, jenž v hádce dopustil se zabití a do kláštera tamního jako do asyly se byl utekl, aby do Bavor byl dopraven; poslal jsem jej bezpečnou příležitostí do Staré Plzně. 3. května byl ke mně poslán Martin Koženík, pastýř vepřů, jenž tvrdil, že se mu zjevil jakýs starý muž, který mu pravil, že v Čechách nebude dobře, dokud v době čtyřicetidenního postu bude udělováno dovolení jísti maso .. Napomenuv jej propustil jsem jej, přikázav mu, by nic podobného nemluvil. Po pěti dnech přišel s pláčem lituje dřívějších svých řečí“.

Pořad farářů od r. 1800: Jos. Pánek 1800—1813, Vojtěch Nejedlý 1813—26, Josef Paul 1826 † 1832, Frant. Ser. Bolzer 1833 † 1844, Ant. Piskáč 1845 † 1848, Jos. Hostlovský 1849—1852, Martin Sedlák 1852—65, Norbert Vambora 1865 † 1878, Ant. Špale 1878—90, Vladimír Bečvář 1891 - 1910.

Nejpamátnejší doba pro faru Mirošovskou byla ta, když farářoval zde básník český a spisovatel vlastenecký Vojtěch Nejedlý, jeden z předních kněží-buditelů národa českého. Narodil se v Žebráku dne 17. dubna 1772. K radě Žebráckého katechety Václava Lahody dán byl nadaný Vojtěch na studie. Gymnasium studoval v Praze a tamtéž i bohosloví, načež roku 1797 vysvěcen byl na kněze.

Po svém vysvěcení byl dvě leta kaplanem v Drahoňově Újezdě, potom 4 leta v Praze u sv. Havla, pak roku 1802 stal se lokalistou v Pečicích, roku 1807 farářem na Velizi, a když uprázdněna byla fara Mirošovská, obdržel ji r. 1813. Přestěhovav se na své nové působiště, shledal faru i osadu velice zanedbanou, a to jak ve hmotném, tak i mravním ohledu. V pamětní knize fary Mirošovské sám napsal o tom stavu osady a na to si stěžuje. On první z farářů v Mirošově psal do knihy pamětní česky; před ním jest vše psáno buď latinsky nebo německy. Nejedlý ujal se s nemalou horlivostí a obětovností práce. Opravil kostel i faru; jeho přičiněním vystavěna byla také nová škola. Ale především působil na osadníky své tak, že v několika letech osada mohla pokládati se za vzornou. Proto také požíval takové vážnosti, důvěry a lásky, jako žádný z jeho předchůdcův.

To se zřejmě ukázalo, když r. 1826 po třináctiletém působení ubíral se z Mirošova na propůjčené mu děkanství v Žebráce. Když se totiž dne 14. února řečeného roku stěhovati měl, přišli již záhy z rána osadníci Mirošovští na faru, aby se s milovaným pastýřem svým rozžehnali. Když pak po 7. hodině ranní vyjel z fary, klečeli muži i ženy, děti i starci dvěma řadami po celé dlouhé vsi, obklopili po té vůz a zastavili jej s pláčem, prosíce jej, by jich neopouštěl. Tímto výjevem byl Nejedlý až k pláči pohnut, a později kdykoliv na to si vzpomněl, neb příběh ten vypravoval, nemohl se ubrániti slzám.

Za pobytu svého v Mirošově Nejedlý každého roku navštěvoval mladšího bratra svého Jana, jenž byl v Praze profesorem literatury české na universitě, a scházel se tam se svými přáteli, českými spisovateli a vlastenci. Přátele tyto zval pak zase do Mirošova. A mnozí z nich také k němu přijížděli na návštěvu, zvláště na pouť, posvícení, visitaci školní, anebo v den jeho jmenin. I slavný Dobrovský, kdykoliv byl v lázních Mariánských nebo jinde na blízku, neopomenul do Mirošova zavítati. Při takových schůzkách — kdež, jak A. Puchmajer žertem říkával, celý český Parnas byl shromážděn, a kdyby na ně strop fary Mirošovské spadl, celá literatura česká s nimi prý pochována by byla — bavili se vlastenečtí přátelé co nejsrdečněji, rozmlouvajíce o svých pracích literárních a činíce návrhy k rozličným předsevzetím vlasteneckým*).

Roku 1820 o pouti sv. Jakuba dostavila se do Mirošova zvláštní deputace, která Nejedlému přinesla dekret, jímž byl pro zásluhy své literární jmenován čestným měšťanem Plzeňským.

Za pobytu svého v Mirošově uveřejnil Nejedlý několik básní v Puchmajerově sbírce »Sebrání básní a zpěvů«, jakož i v časopisu »Hlasatel«; několika články poučnými přispěl do časopisů »Přítel Mládeže« a »Věrný Raditel«. Mimo to opravoval své již hotové práce z doby dřívější a započal několik větších spisů básnických, jmenovitě epopeji »Svatý Václav«.

Kaplanem Nejedlého byl od r. 1819 mladý horlivý kněz Jakub Macan, výtečný kazatel a pilný spisovatel český, jenž později byl rektorem u sv. Jiří v Praze.

Roku 1868 bylo panství Mirošovské spolu se Zbirovským prodáno bankéřům Kirchmayerovi a Siemundovi, od nichž je téhož roku převzal pověstný dr. Strousberg. Ten však upadl roku 1875 v konkurs, načež panství ta koupil kníže Colloredo-Mansfeld.

Když od let padesátých začalo se v Mirošově dolovati na uhlí, vzrostl počet obyvatelstva velice, jelikož v dolech pracovalo až 1600 havířů. Vesnice se rozšiřovala, až r. 1871 povýšena byla na městys.

*) Srvn. A. Rybička, Přední křesitelé národa českého, 315.

R. 1890 koupilo horní těžařstvo velkostatek Mirošovský od posavadního majitele knížete Colloredo-Mansfelda, a tím patronát kostela a fary přešel na nového majitele. Vykonavatelem práva patronátního byl Jan Fitz, ředitel a spolumajitel uhelných dolů Mirošovských, dobrodinec obou Mirošovských kostelů, který vida nedostatek jmění kostelního, sám svým nákladem mnoho potřebného pro ně pořídil.

Farní kostel v Mirošově.

Za nedlouho přešel Mirošov ve výhradní majetek Jana Fitze, po jehož smrti r. 1900 vdova provdala se za majora Emila van Dycka a r. 1904 panství Mirošovské prodala hrab. Bedřichu ze Schönbornů, z jehož rukou přešlo r. 1907 v majetek Maxa Maendla.

Těžba uhlí v pánvi Mirošovské neustále klesala, až roku 1904 úplně přestala.

Kostel sv. Josefa, původně, jak výše řečeno, kaple, vystavěná v letech 1693—94.

Zevnějšek střízlivý; v průčelí jednoduchý štít, v něm výklenek se sochou sv. Josefa a dvěma soškami andělů po stranách. Na římsě nápis: „S. Ioseph, gLoriosVs paClis et VbertatIs DIVInae eXIMIVs nobIs pa-tronVs“.

Loď obdélníková o třech polích klenbových. Z pilířů vystupují široké pásy, mezi nimiž rozpjaty křížové klenby bez žeber. Nad bočními loďmi empory.

Presbytář jest zakončen třemi boky a má klenbu lunetovou. Vítězný oblouk polokruhový.

V nadpraží západního portálu vytesán jest nápis: „Illustrissimus d. Adamus Franciscus Wratislaw I[iber] b[aro] de Mitrovic etc. f[icri] f[ecit] 1693“; po stranách stojí kamenné sochy sv. Antonína a sv. Jana Nep. Před portálem jest síňec, nad nímž spatřuje se tesaný znak Vratislavský. Po stranách sínce stojí oblé sloupy s malými soškami sv. Václava a sv. Ludmily.

Vnitřek farního kostela v Mirošově.

Na hlavním oltáři, v bohatém vyřezávaném rozvilinovém rámci, obraz novější „Sv. Josef“.

Po levé straně vítězného oblouku umístěna kazatelna, po pravé na konsole jeskyňka se sochou P. Marie Lourské.

V lodi na pilíři v pravo visí barokní krucifix, pod nímž spatřuje se poprsí sv. Veroniky držící roušku s tváří Kristovou.

Naproti na konsole stojí barokní socha sv. Barbory.

V každé z obou bočních lodí stojí barokní plochý oltářik se soškami: na oltářiku v lodi levé uprostřed socha sv. Anny s P. Marií, nad tím poprsí Boha Otce, po stranách sv. Jan Křtitel a sv. Joachym, dole soška ležící světice; na oltářiku v lodi pravé uprostřed socha sv. Jan Nep., nahoře relief P. Marie Staroboleslavské, po stranách sochy „Sv. Václava“ a „Sv. Ludmila“; dole soška ležící světice (sv. Rosalie).

Pod kruchtou jsou barokní sochy sv. Jana Křtitele a sv. Heleny. Věž u jižního boku presbytáře stojící má střechu cibulovou. Zvony tři, z nichž nejstarší z r. 1677.

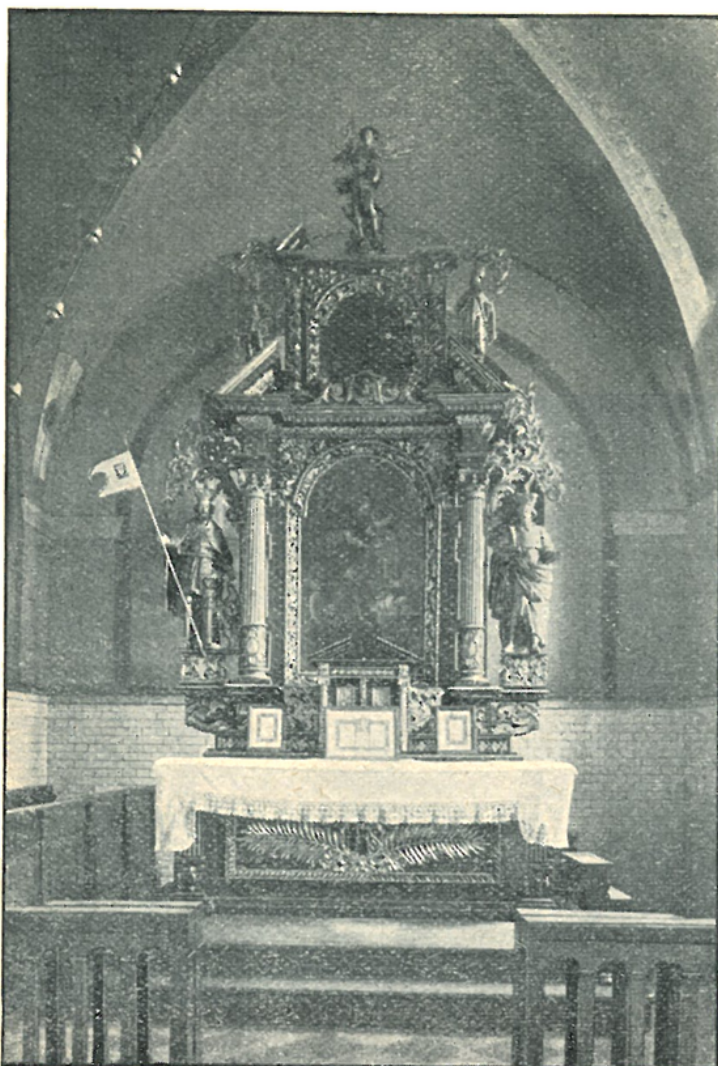

Kostel v Chylicích.

Kostel sv. Jakuba Většího v Chylicích jest prosté, o samotě stojící stavení obklopené hřbitovem; vysoké stromy před ním stojící dodávají mu ráz malebný.

Presbytář v půdorysu pravoúhlý má křížovou klenbu bez žeber a osvětlen jest v jižním boku dvěma okny polokruhově zaklenutými.

Hlavní oltář jest barokní, z druhé polovice XVII. stol., se sochami sv. Václava a sv. Víta po stranách; uprostřed jest obraz: „Sv. Jakub zjevuje se králi Ramirovi na lůžku odpočívajícímu a povzbuzuje jej k boji proti Saracenům“. V hořejší části jsou po stranách sošky sv. Zikmunda a sv. Vojtěcha, nejdříve soška sv. archanděla Michaela.

Hlavní oltář v kostele Chylickém.

Kazatelna jest téhož slohu a z téže doby, jako zmíněný oltář.

Zvony: 1. přelity Janem Kühnerem v Praze roku 1801; 2. přelity Pernerem r. 1856.

Průčelí zakončeno jest vysokým trojhranným štítem, v němž ve výklenku stojí kamenná socha; v rohu jihozápadním jest nízká, do osnovy stavby pojatá věž s cibulovitou střechou.

Na blízkém vrchu sv. Vojtěcha stojí na vysokém podstavci kamenná soška svat. Vojtěcha z roku 1773.

7. Nové Mitrovce, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: metropolitní kapitola v Praze.

Místa přifařená: Nové Mitrovce 623 k., 10 ž., šk. 3tř.; Chynín 1 h., 206 k., šk. 1tř.; Mytov $\frac{1}{2}$ h., 218 k.; Nechánice 1 h., 227 k., škola 1tř.; Planiny 1 h., 185 k.; celkem: 1459 k., 10 ž.

Na počátku XVII. století bývaly v místech, kde nyní Nové Mitrovce stojí, železné hutě a později i hutě sklenné. Na konci téhož století majitel panství Spálenopoříčského hrabě Václav Hynek Vratislav z Mitrovic dal tu dolovati na stříbro. Tehdáž bylo tu hojně hornického lidu, většinou pouhých Němců. Jelikož výtěžek jejich byl značný, nařídil hrabě, aby s jejich svolením se jim měsíčně nějaká částka peněz strhovala na ten účel, by ve vzrůstající osadě časem kaple mohla býti vystavěna. Nařídil také, aby místo to jmenovalo se podle přídomku jeho »Mitrovce«.

Nová majitelka panství Spálenopoříčského, Anna Poxlina ovdovělá hraběnka z Clary a Aldringen, rozená hrab. de Fours, Mont et Adienville, plně úmysl předešlého majitele, doplnila štědře neveliký zmíněným způsobem sebraný peněz a dala v Mitrovicích vystavěti kapli ke cti sv. Jana Nep. Základní kámen posvětil r. 1722 dne 29. dubna Václav Bezděka, děkan a vikář Písecký. Kaple byla dostavěna r. 1726; též hodnostář benedikoval ji 16. května téhož roku.

Mitrovicce náležely k farnosti Čížkovské až do roku 1727, kdy hraběnka Claryová založila při kapli r. 1727 místo duchovního správce nebo administrátora.

Nové Mitrovicce.

Prvním administrátorem stal se Jan Václav Kraffer, jenž zemřel již r. 1728; po něm následoval Gabriel Věchet, jenž stal se farářem v Těnovicích, načež nástupcem jeho stal se Jiří Liman, jenž tu pobyl do r. 1747.

Přičiněním tehdejšího majitele panství Poříčského Karla hraběte de Fours povýšena byla r. 1747 administratura Mitrovická na faru; prvním farářem stal se Matěj Tichý. Téhož roku přešlo panství Poříčské koupi na metropol. kapitolu Pražskou, jež tudíž nabyla i patronátního práva k Mitrovicům.

Pořad farářů od r. 1747 do r. 1807: Matěj Tichý 1747 † 1752, Kryštof Brudna 1752—1753 (stal se děkanem ve Spál. Poříčí), Matěj Vyskočil 1754—61 (stal se f. v Pozdni), Václav Jan Nespěšný 1761 † 1776, Matěj Gregor 1777—84 (stal se f.

v Netvořicích), Martin Bludský 1784—88 (stal se f. ve Vraném), Jan Studenský 1788 † 1799, Karel Šimek 1799—1801 (stal se f. v Těnovicích), Jos. Hain 1801—04 (stal se f. v Těnovicích), Jan Pech 1804—07 (stal se f. v Těnovicích).

R. 1773 daroval kapitolní děkan František Bartoň kostelu Mitrovickému částku ostatků sv. Jana Nep. a sám relikvii tu do Mitrovic přinesl.

Roku 1777 dne 27. července konsekroval kostel Mitrovický světcí biskup Pražský Frant. Tvrdý, scholastik metropolitní kapitoly; téhož dne konala se installace nového faráře Matěje Gregora.

Kapitolní děkan Jan Michael Warlich z Bubna k nadlepšení příjmů faráře Mitrovického založil r. 1804 nadaci 3900 zlatých.

R. 1801 dne 7. května udeřil blesk do kostela a zapálil střechu kopule, která shořela.

Když r. 1805 dne 11. listopadu stihla do Mitrovic zvěst, že francouzské vojsko obsadilo Klatovy, farář s kostelníkem za tmy zakopal stříbrné nádoby chrámové do země, kdež zůstaly skryty po celé dva měsíce, pokud strach před nepřitelem trval.

Ale co bylo zachráněno před rukama hrabivých nepřátel, padlo přece později nepřímo v oběť litice válečné: r. 1807 byly stříbrné nádoby puncovány, začež musilo býti zapláceno 59 zl., a r. 1810 musila býti odevzdána do mincovny stříbrná, z části dobře pozlacená monstrance vyjímajíc melchisedech, stříbrný pozlacený pacifikál a nohy dvou stříbrných kalichů a ciboria.

Pořad farářů od r. 1807: Ant. Horák 1807—14 (stal se f. v Pozdni), Karel Engelthaler 1814—19 (stal se f. v Mešně), Jan Mudroch 1820—23 (stal se f. v Pozdni), Jos. Peer 1823—1825 (stal se f. v Těnovicích), Jos. Vlasák 1826 (stal se téhož roku f. v Mešně), Jan Voříšek 1826—27 (stal se f. v Těnovicích), Jos. Brechler 1827—29 (stal se f. v Pozdni), Al. Schier 1829—1842 (stal se f. v Netvořicích), Jos. Zoufalý 1843—50 (stal se f. v Železné), Frant. Řehoř 1850 (stal se téhož r. f. v Pozdni), Frant. Vilímek 1851 (stal se téhož roku f. v Těnovicích), Josef Machulka 1851—1857 (stal se f. v Těnovicích), Ant. Altmann 1858 † 1859, Frant. Pánek 1859—63 (stal se f. v Těnovicích), Václav Plaček 1863—66 (stal se f. v Těnovicích), Frant. Peroutka 1866—70 (stal se f. v Těnovicích), Vincenc Burian 1870 až 1880 (stal se f. v Pozdni), Václav Koukl 1881—93, Václav Ujka 1893—98 (stal se f. v Pozdni), Jul. Rotta od 1898.

R. 1829 dne 16. května oslaveno bylo v Mitrovicích slavně sté výročí svatořečení sv. Jana Nep.; k slavnosti té dostavila se processí ze Spál. Poříčí a z Čížkova.

R. 1894 provedena byla nákladem metropolitní kapitoly zevnější oprava chrámu, kteráž přes 5000 zl. stála; v letech pak 1895—1896 dal vnitřní opravu provést na svůj náklad Msgře Ant. Hora, děkan metrop. kapitoly.

Farní kostel sv. Jana Nep. skládá se ze dvou částí: z vysoké části osmiboké, jež jest presbytářem, a z části o něco nižší, kteráž obsahuje loď a má v průčelí věž.

Nad průčelním vchodem spatřují se dva v kameni tesané znaky s nápisem: „Die hoch- und wohlgeborne Frau Frau Anna Poxina verwitibte Reichsgräfin von Clary-Aldringen, geborne Reichsgräfin des Fours, Mont et Adienville“.

Osmiboká část má klenbu rozdělenou v osm polí lichoběžníkových, obklopených římsovými rámci; nad středem klenby nalézá se osmiboká lucernovitá vížka. Vždy ob jedno klenbové pole jest v klenbě elliptický světlík na vnější straně vykřivitě zakončený. Střecha na kopuli jest plechem pobitá a červeně natřená.

Farní kostel v Nových Mitrovicích.

Při kratších šikmých bocích nalézají se vždy dva a dva pilíře s jonskými hlavicemi; mezi nimi jsou prázdné výklenky. V bočních zdech jest po jednom okně obdélníkovém, segmentovitě sklenutém. Zevnější zdi ozdobeny jsou sdruženými pilastry s jonskými hlavicemi.

Hořejší část hlavního oltáře, pocházejícího z téže doby, jako kostel, skládá se z vysokého nástavce s tabernakulem uprostřed a s velikými sochami andělů po stranách; nad tím jest rámeček ozdobený po stranách rozvilinami a věncovými plotenci; mimo to jsou po stranách jeho sochy andělů. V rámci spatřuje se obraz: „Sv. Jan Nep. klečící; nahore zjevuje se mu nejsv. Trojice“; jest to dobrá malba, s oltářem současná. Nejvýše v obláčkovém rámci jest obraz „P. Maria Pomocná“ z r. 1768*).

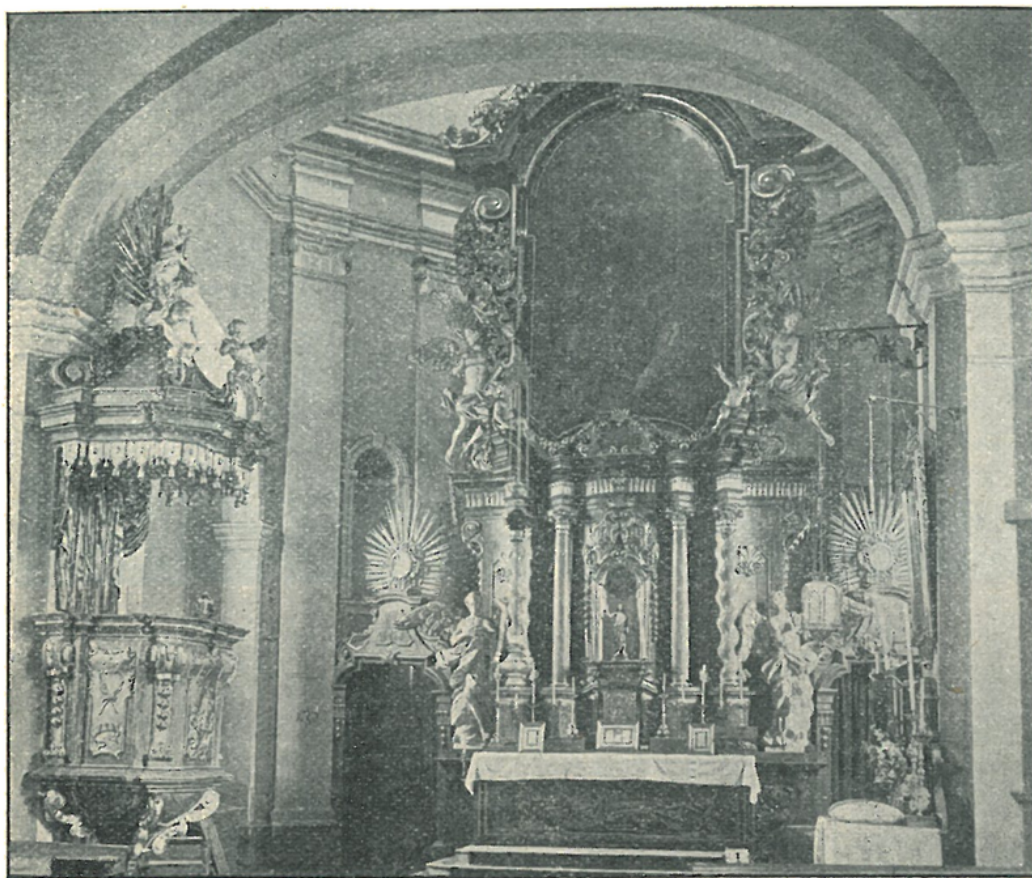
*) „Anno 1768 a benefactoribus comparata est imago B. V. Mariae Auxiliatricis, soluta Pragae pictori famoso 12 fl.“ (Pam. kn. farní 13).

tabernakulem jsou umístěny pod společnou korunou polychromované znaky, tytéž, jako nad hlavním vchodem. Čelo oltářní mensy ozdobeno jest vyřezávaným antependiem, na němž spatřuje se v reliefu ležící postava sv. Jana Nep., po stranách pak andělek se zámečkem a jiný s větvicí palmovou.

Na stěně visí obrazy na plátně: „Sv. Jan Nep.“ a „Bl. Jan Sarkander“ z r. 1729.

K východní straně této osmiboké části přiléhá jednopatrový přístavek, obsahující sakristii a oratoř; pod sakristií nalézá se vysoká klenutá krypta, v níž pochováváni bývali zdejší správcové duchovní i jiné osoby; celkem jest v ní 14 rakví.

Vítězný oblouk jest segmentový.

Vnitřek farního kostela v Nových Mítovicích.

Loď, v půdorysu obdélníková, má dvě pole valené klenby s výsečemi. Při bočních stěnách stojí naproti sobě barokní oltářky; na jednom jest obraz sv. Antonína, na druhém sv. Barbory.

Průčelní štít má uprostřed ve výklenku sochu sv. Jana Nep. a nahoře kamenné sochy čtyř jiných světců.

Za průčelním štítem vystupuje čtyrboká, cibulovitou bání zakončená věž.

Střecha lodi jest šindelová; na hřbetě jejím stojí sanktusová vížka.

Zvony: 1. s nápisem: „Zu Ehren der Allerheiligsten Mutter Gottes Mariae und des heiligen Johannes von Nepomuk hat diese Kirchen bauen und die Glocken machen lassen anno Domini 1726 die hoch- und wohlgeborne Frau Frau Anna Poxlina des heilig. Röm. Reiches verwittibte Gräfin von Clary et Aldringen, geborne Reichs-Gräfin des Fours, de Mont et Adienville, Frau auf Pofitz, Ténovitz und Neu-Mitrowitz“; 2. s nápisem:

„Honorii Sancti Johannis Nepomuceni Martyris et sanctae Polexinae Virginis fusa anno Domini 1726“; 3. s nápisem: „Josephi-Antonii Paduani fusa honori sanctorum anno Domini 1726“. — Všechny tři zvony slil zvonář Jan Pricquey.

8. Osek (Vosek), fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Místo kaplanské není obsazeno.

Patron: Josef kníže Colloredo-Mannsfeld.

Místa přífařená: Osek 1022 k., 4 ž., šk. 4tř.; Vitinka $\frac{3}{4}$ h., s Novým Dvorem a Hudlicemi 332 k.; Volduchy $\frac{1}{2}$ h., s Habrem a Díly 1443 k., 3 ž., šk. 4tř.; celkem: 2797 k., 7 ž.

Kostel v Oseku.

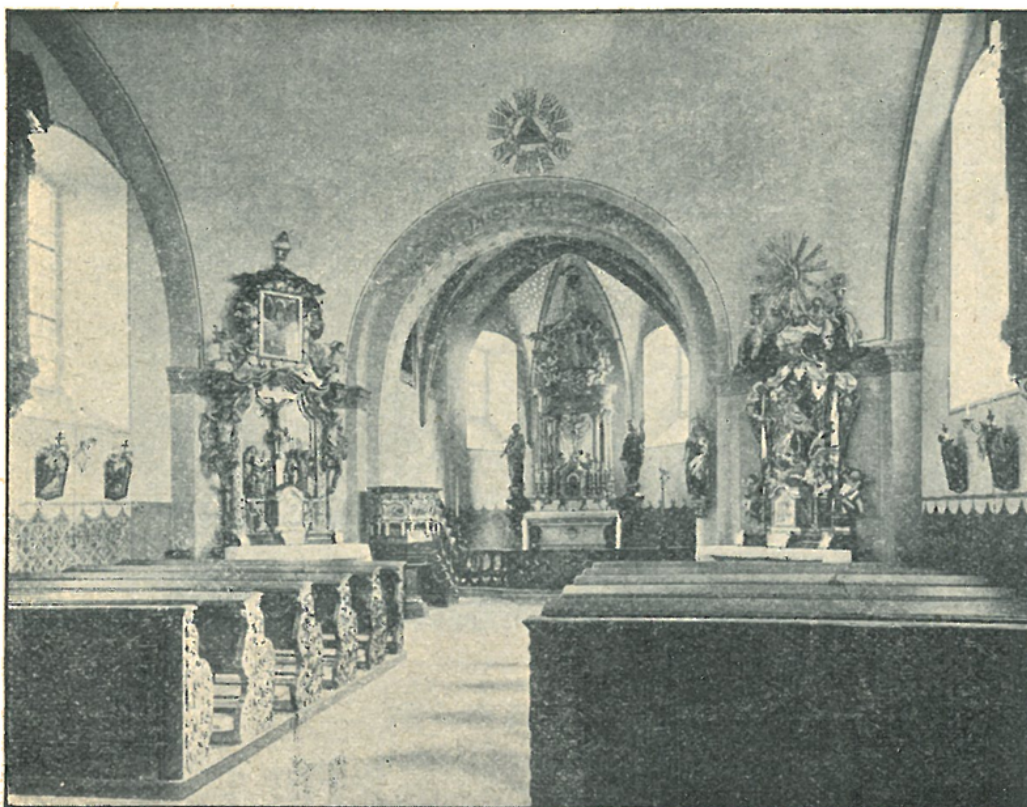
Nejstarší zmínku o farním kostele v Oseku nalézáme v rejstříku desátků papežských z r. 1352; kostel platil 18 gr.

Z nejstarších farářů zdejších známi jsou tito: Ortlin † 1370, Mikuláš z Janovic, kanovník u sv. Jiří na hradě Pražském, 1370, Velislav, dříve farář u sv. Vavřince na Újezdě pod Petřínem v Praze, směnou s předešlým, 1370, Mikuláš (nepochybně týž, jenž tu byl farářem r. 1370) 1373–1383,

Havel, dříve farář v Rožmitále, 1383 † 1386, Jan Zdeněk z Vrbic od 1386, Jakub z Horšova Týna, klerik, 1403, Jan † 1426, Prokop, dříve farář v-Bydžově, od 1426.

Podací právo k faře Osecké vykonávali arcijáhni Plzeňští.

Farář Mikuláš činil si r. 1374 nároky na prebendu kapitoly u svat. Jiří v Krpech; rozepře ta trvala do r. 1376 *). Důchody farní v Oseku a benefícia sv. Jiří na hradě Pražském pronajal týž farář r. 1373 Ryvinovi. arcijáhnovi Plzeňskému, a metrop. kanovníkovi Pavlovi na tři leta; oni pak pronajali je zase r. 1374 knězi Otíkovi na dvě leta **). Farář Havel pronajal r. 1385 důchody farní v Oseku knězi Petrovi z Prahy ***).

Vnitřek kostela v Oseku.

V letech 1468—78 byl farářem v Oseku kněz jménem Burián. Ten v době domácí války v Čechách za Jiřího Poděbradského poslal stříbrný kalich kostela Voldušského na hrad Zbiroh, aby tam bezpečně byl uložen †).

V XVI. století fara v Oseku nepochybně zanikla, neboť neuvádí se v seznamu far v »Liber visitationis« z r. 1573 ††).

Osek i Volduchy náležely po zániku samostatné fary pod správu děkana Rokycanského, ale duchovní správu vykonávali tu v první i druhé polovici století XVII. sousední faráři (na př. z Drahoňova Újezda farář Matouš Lukašenec v letech 1627—36)

*) Tadra, Kanceláře a písaři v zemích českých, 230.

***) Tadra, Soudní akta I. 70, 98.

***) Tamtéž II. 346.

†) Rkp. v archivu metrop. kapitoly Pražské.

††) Pam. arch. VII. 224.

a časem i kněží z různých řádů řeholních, kteří u vrchnosti Osecké se zdržovali.

V druhé polov. XVII. stol. náležel Osek rodu svobodných pánů Malovcův.

V té době počínají se nejstarší matriky Osecké, a to rokem 1667. První zápis křestní počíná se slovy: »Nebyvše žádného pátera ten čas zdedky, křtil pan děkan Ladislav z Rokycan...« R. 1668 v srpnu udělil dva křty »P. Kašpar*) z kláštera Plasského«. Ale zpravidla křtil děkan Rokycanský. R. 1674 vykonával v Oseku duchovní správu »P. Joannes«, od srpna roku 1675 »P. Ludvík z řádu praemonstrátského«, r. 1676 v červenci a září křtil děkan Rokycanský (jednou na konci září »P. Joannes Varyn, františkán«). Od počátku r. 1677 až do listopadu r. 1679 obstarával duchovní správu františkán P. Innocenc Lerchenauer, potom krátký čas Frant. Mat. Kreis a od října r. 1680 P. Pavel z řádu praemonstrátského, od konce března r. 1681 P. Rydle.

Baronka Polyxena Lidmila Malovcová, rozená Vítová ze Rzávého, starala se velice horlivě o duševní blaho své i svých poddaných. Těžce nesla, že farnost Osecká nemá vlastního svého faráře a že není na ten čas prostředků, aby zajištěna byla slušná výživa pro stálého kněze. Postarala se však jiným způsobem o to, aby farnosti Osecké dostalo se náhradou zase kněží, kteří by tu vedli duchovní správu. Vyžádala si totiž roku 1688 z kolleje Tovaryšstva Ježíšova u sv. Ignáce na Novém Městě dva kněze, jimž poskytovala v zámku svém příbytek i stravu**). Vyžádání kněží zavítali do Oseka dne 23. června 1688. Z kněží těch zvláště pamětihodným jest P. Šebastián Labe.

P. Labe narodil se v Rokycanech roku 1635, studoval na jezuitském gymnasiu v Klatovech, kde již pocítil v sobě povolání vstoupiti do Tovaryšstva Ježíšova. Skončil r. 1653 studia filosofická v Praze, neváhal uskutečniti dávný onen svůj úmysl a žádal o přijetí do Tovaryšstva. Prání jeho bylo vyhověno. Po noviciátu a studiích bohoslovných působil pět let jako professor na školách řádových, potom patnácte let jako český kazatel v Praze. Proslul nejen jako výborný kazatel, nýbrž i jako důvtipný skladatel latinských epigrammat, jež i tiskem vydal pod titulem »Sales epigrammatici« ***). Skládal také české písně nábožné o umučení Páně, jež veliké obliby došly a často byly tiskem vydávány o sobě i v kancionálech; zejména připisují se mu písně »Již jsem dost pracoval pro tebe, člověče« a »Černěť já se přistrojím, k tobě Kriste Králi« †). Písně ty skládal prý za krutých bolestí, jež mu způsobovala pakostnice v nohou i rukou. Zmíněného výše roku dostalo se mu tudíž úkolu, aby působil v rodné své krajině.

*) Byl to Kašpar Gotfrid Majer; srvn. Scheppl (vyd. dr. Podlaha) „De monasterii Plassensis professis“, 143.

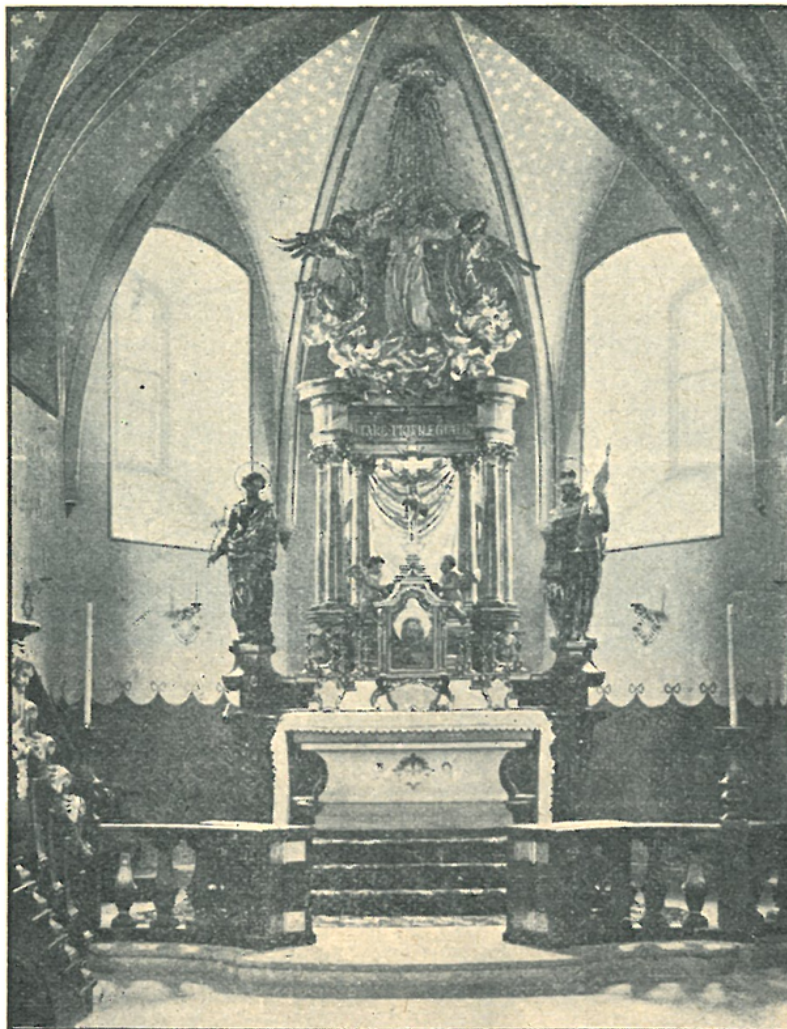
***) Miller, Historia Prov. Boh. S. J. (rkp. v Lobk. knihovně v Praze) str. 2064.

†) Pelzel, Jesuiten 80; Jireček, Rukověť I. 441.

†) Děkan Künstler v Pamětní knize děkanství Rokycanského I.

Oba kněží vykonávali na osadě Osecké veškery úkony duchovní správy, mimo to působili horlivě jako misionáři v celém okolí. Zvláště P. Labe letní dobou vycházel do okolí Oseka, Březiny, Stupna, Radnic a jinde, utvrzuje lid v náboženství katolickém.

Soudruhy P. Labe v missii Osecké byli: P. Šimon Hlína (r. 1690) a P. Matyáš Koukal (1690—91)*).

Hlavní oltář v kostele Oseckém.

O tom, jak veliká byla práce těchto kněží, svědčí mimo jiné zpráva, že roku 1693 vyzpovídali 2500 kajicníků; podobně veliký počet poenitentů byl i v letech následujících (1694: 1800, 1696: 2000)**).

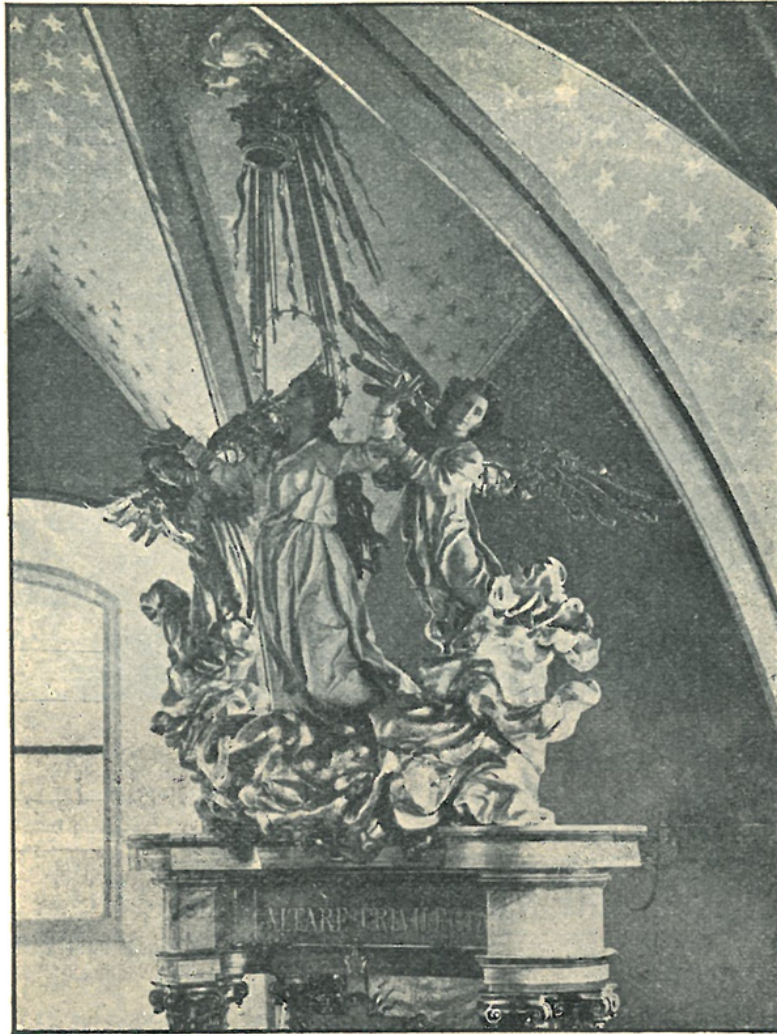
Když r. 1694 zuřily v Oseku nakažlivé nemoci, oba misionáři nemocným poskytovali pomoci tělesné i duševní***).

*) Historiae colleg. S. J. prov. Boh.; rkp. v knih. Lobk. v Praze.

***) Miller, o. c. str. 2068 a násl.

***) Tamtéž, str. 2069.

R. 1692 zbudován byl přičiněním missionářů na blízském vrchu vysoký kamenný sloup s křížem na počest sv. Vavřince, Floriána, Háty a Kristiny, obklopený čtyřmi kamennými sochami světců, ctěných jako patronů proti moru*). Po památníku tomto však dnes není ani památky. Rovněž tak nezachoval se oltář s obrazy světců z Tovaryšstva Ježíšova, jenž k jejich podnětu v kostele Oseckém byl r. 1695 postaven**).

Sousoší „Nanebevzetí P. Marie“ na hlavním oltáři v kostele Oseckém.

Smrtí baronky Malovcovy roku 1698 zanikla také missie Osecká.

*) „Praeter consveta Societatis ministeria columnam octo ulnas altam ex lapide et calce in alto monte procul spectabili erexerunt honori ss. Laurentii, Floriani, Agathae et Christinae; apex colossi est saxea crux, imperiali coronâ per ignem inauratâ redimita. Colossus iste aliis quatuor, aliquanto minoribus, cinctus est pilastris, qui statuas lapideas sanctorum contra pestem patronorum repraesentant“. Miller, o. c. 2067.

***) „Operâ eorum erectum est in templo altare coelitum nostrorum imaginibus insignitum“. Tamtéž 2069.

P. Labe strávil ostatek svého života v kolleji Klatovské, kdež zemřel r. 1710.

Osek přešel v majetek hrab. Ferdinanda Leopolda Nostice. Byl to pán zbožný, jenž štědře pečoval o oba kostely, Osecký i Voldušský, a ve svém zámku měl kapli (posud znatelnou), v níž služby Boží konal kněz františkán, jež u sebe měl*).

Dle zprávy z r. 1700 konána byla z děkanského kostela Rokycanského od dávných dob processí ve svátek Nanebevzetí P. Marie do Oseka a ve svátek sv. Bartoloměje do Volduch.

Od září r. 1700 byl administrátorem Oseckým Jan Petr Dekert.

Péči Ferdinanda Leopolda hraběte z Nosticů a zbožné jeho manželky Anny Antonie roz. Malovcové bylo zřízeno zase místo farářské v Oseku listinou, která dne 28. listopadu r. 1703 byla stvrzena.

Prvním farářem stal se r. 1704 Bedřich Werner. Po něm následovali: Petr Bartoloměj Stěchovský 1708—1711, jenž byl churav a v Praze zemřel, Jan Ant. Vejvanovský 1711—1715, Jan Šebastián Říha 1715—1731.

R. 1707 byl farní kostel přestavěn v nynější podobu.

První faráři bydlili v odlehle dřevěné chalupě, která byla nadto vlhká a nepohodlná. To pohnulo také faráře Řihu, že r. 1731 z Oseka na jiné místo se odebral.

Farní úkony vykonávali potom jednak dominikáni, jednak františkáni z Plzně, r. 1732 pak hlavně P. Jan Lafsa, jenž se tituloval »toho času hof-kaplan J. M. paní hraběnky z Nostic«, a P. Vít Lassman, augustinián; na sklonku téhož roku administrátor Jakub Naumayer.

Počátkem roku 1733 nastoupil nový farář Ignác Postler, člen družiny kněží zvaných »Bartolomité«, neboli »kněží společného života«.

Družinu tu založil Bartoloměj Holzhauser, kanovník v Tittmoningu v Bavořích, muž svatého života, jenž zemřel r. 1658. Členové družiny té, kněží v duchovní správě působící, bydlili, pokud to možno bylo, dva nebo několik pospolu a měli posluhu mužskou. Slibu řeholního neskládali; povinni však byli skládati počet ze svého soukromého jmění. Důchody jejich plynuly do společné diecéšní pokladnice.

*) „Patronus illarum (i. e. ecclesiarum in Wosek et Wolduch) est illustrissimus baro Ferdinandus Leopoldus de Nosticz in Wosek permanens, qui est amans ecclesiarum, iisque benigne providet, et habet cappellam in arce, in qua eius Franciscanus sacra celebrat“. (Zpráva děkana Rokycanského Rydla z r. 1700 v arch. arcib.) Hraběte Nostitze týkají se tři epigrammata P. Labe v „Sales epigrammatici“ 1702, str. 36, v nichž skladatel velebí jeho horlivost náboženskou („Multiplica coelo, coelo dignissime, gentem! Laetitiam coelum magnificare dabit“), přeje mu zdaru v dolování na železo („Non ferri solum Tibi copia suppetat, opto, aurum imo obryzum ferrifodina ferat!“), a zmiňuje se o jeho zálibě v zahradách, honbách a knihách, jakož i o ušlechtilosti, jíž jest proniknut („In pretio Tibi sunt: horti, venabula, libri; gratia, quam spiras, est in amore mihi!“).

Také mnozí z kněžstva českého oblíbili sobě na počátku XVIII. stol. tento způsob života. Na sklonku téhož století však družina zanikla; v Čechách stalo se tak za arcibiskupa Mořice Gustava z Manderscheidu.

Patronát kostela Oseckého přešel koupí velkostatku roku 1749 na Jana hraběte Šternberka, roku 1774 pak na císařskou komoru (horní erár), kteráž připojila velkostatek Osecký ku panství Zbirovskému.

Za patronátu hraběte Šternberka vystavěna byla nynější pěkná farní budova.

Po faráři Postlerovi, jenž v Oseku působil do roku 1744, následovali: Václav Pignůsek 1744—62 (stal se farářem v Radnicích), Frant. Šašek 1762—72 (stal se rovněž farářem v Radnicích), Frant. Engelthaler 1772 † 1815 (byl tudíž v Oseku farářem 43 let).

Farář Engelthaler byl rodem z Radnic; dříve, než se dostal za faráře do Oseka, býval lokalistou ve Skrýšově. Vedle prací v duchovní správě zabýval se zlepšením chovu ovcí, zejména plemene španělského, a vydal o té věci spisek »Krátké a užitečné jednání o dobytku ovčím« (v Plzni 1800).

Od jedné vdovy v Plzni obdržel pro kostel Osecký oltář sv. Kříže, pocházející ze zrušeného kostela dominikánského v Plzni.

Po Engelthalerovi následovali: Kajetán Šťastný 1815 † 1836, Jos. Hodek 1837 † 1839 (byl výtečným hudebníkem a pěstitelem zahradnictví), Václav Tomíček 1839 † 1844, Václav Boleška 1844—54 (stal se děkanem v Žebráce), Frant. Vondřich 1854 až 1863 (stal se farářem v Cerhovicích), Em. Veverka 1863—71 (stal se děkanem v Žebráce), Karel Lamina 1871—75 (stal se farářem ve Zbirově), Ant. Špale 1875—1878 (stal se farářem v Mirošově a pak v Cerhovicích), Frant. Klíma 1878—94 (stal se farářem v Dobříši), Vincenc Bosáček 1894—1897 (odešel na dočasnou pensi; r. 1910 stal se farářem na Makové), Jos. Brtník 1897—1905 (stal se farářem ve Zbirově), Karel Liska od 1905.

Spustlého kostela Oseckého ujal se rodák Osecký Msgre Dr. Jos. Tumpach, metropolitní kanovník v Praze. Po dohodě s patronátním úřadem, že kníže Josef z Colloredo Mansfeldu jakožto patron dá upravit zevnějšek kostela, uvolil se obnoviti svým nákladem celý vnitřek prostřednictvím Křesťanské akademie v Praze.

Před opravou a novou úpravou měl tento kostel P. Marie kromě hlavního oltáře ještě čtyři oltáře poboční. Na hlavním oltáři byl původně obraz Panny Marie, pocházející ze XVII. stol., který (dle pamětní knihy Osecké) byl velice pěkný*). Obraz ten byl v novější době nahrazen jiným, umělecky necenným, který

*) „Altare majus cum imagine eleganter picto B. V. Mariae in coelos ascendentis“. Pam. kn. farní I., 5.

při nynější opravě byl odstraněn. Na straně epištolní byla dole v presbytáři oratoř, do kněžiště dvěma okenními (druhdy zasklenými) otvory otevřená, již používáno jednak jako oratoře patronátní, jednak pro váženější sousedy; při opravě však otvory ty byly zazděny, a z místnosti té, jež odstraněním příčky, od vnějších dveří bočních k vnitřním vedoucí, byla značně zvětšena, utvořena kaple Božihrobová, kamž přenesena též mramorová křtitelnice, jež stávala proti kazatelně u vítězného oblouku. V lodi na straně epištolní k východu stával oltář sv. Barbory (starší obraz byl r. 1884 nahrazen malbou umělecky necennou, jež při opravě kostela odstraněna), k jihu pak oltář Ukřižování Páně; na straně pak evangelijní byl k východu oltář sv. Kateřiny (i zde starší obraz r. 1884 nahrazen neumělou malbou, která při opravě kostela odstraněna) a na sever oltář sv. Jana Nep. Při opravě kostela, kde stanoveno, že vnitřní úprava má býti hlavně výtvozem umělecké práce sochařské a řezbářské a kde zároveň pomýšlelo se na získání většího prostoru pro lid v lodi, určeno, že ponechají se z pobočních oltářů jen oltář sv. Kříže, který k vůli vhodnějšímu umístění přeloží se na stranu evangelijní, a oltář sv. Jana Nep., jenž by se postavil na stranu epištolní; pro presbytář pak projektován zcela nový hlavní oltář s prací řezbářskou a sochařskou. Z oltářů sv. Barbory a sv. Kateřiny měly se pořídit oltáře epitafové, s konsolami od řezbáře Mráze, a novými obrazy od akad. malíře Vlčka, jež by se upevnily v meziokní na jižní a severní stěně lodi chrámové, tak by se lavice mohly sraziti dohromady a před nimi i za nimi mohl se získati prostor pro lid a mládež. Kůr hudební měl se zase uvésti do původní podoby tím, že by byl zbaven pozdějších pobočních přístavků, které spočívaly na nevkusných železných podporách; a aby uvolněno bylo veliké okno na kůru, zastíněné starými varhanami, uloženo bylo varhanáři Petrovi ze Žižkova, by umístil nový stroj po obou stranách okna toho, čímž kůr i kostelní loď získaly velice na světlosti. Dále usneseno, starou, zcela vyšlapanou pískovcovou dlažbu v celém kostele nahraditi novou terazzovou od firmy Scrivante a Domek v Praze, nepěknou kazatelnu odstraniti a místo ní, s ponecháním a opravou čtyř obrazů svat. evangelistů, postaviti novou, lavice nově upravit i řezbu na nich doplniti, pořídit nové zповědnice, dáti nové dveře ke kůru, k dolní kobce proti kůru a Božihrobové kapli, přenést hlavní dveře do předsíně chrámové (jež byla dříve otevřená), a opatřiti vchod z předsíně do chrámové lodi dveřmi pendlovými. Stará okna měla se odstraniti a nahraditi novými z katedrálního skla od firmy Kryšpínovy v Praze. Dále stanoveno, že na horní oratoř nad sakristií má býti prolomen nový vchod zvenčí, čímž by se získalo v sakristii více místa; oratoř pak sama určena za oratoř patronátní, kdežto oratoř protější (nad kaplí Božihrobovou a křestní) určena pro členy obecních zastupitelstev v Oseku a Volduchách a pro starší sousedy. Pro úpravu oltáře v kapli Božihrobové mělo se užití tumby ze starého oltáře svat.

Kříže a tabernakulu z bývalého hlavního oltáře; u tumbly samé přední část se měla vyříznouti a upravit tak, že by se dala lehce vyjmouti a zapustiti, kdežto dovnitř měla býti položena Kastnerova socha mrtvého Spasitele. Také dřevěnou mříž v presbytáři (se sanktusovými svícny) a na hudebním kůru bylo nově upravit a místo nepoměrně veliké křížové cesty poříditi novou, přiměřeně velikou, s rámcem Kastnerem komponovanými a Mrázem vyřezávanými. Zvenčí měl býti kostel opatřen dešťovými žlaby, otvory věžní měly býti uzavřeny hustou sítí, aby ptáci neměli do věží přístupu, a na kostele měl se vztýčiti, hromosvod. Okolí kostela mělo se upravit v park, kdež by mezi dvěma lípami stál pěkný, již před více než dvaceti lety obcí Oseckou věnovaný kříž; spolu mělo se žádati za odstranění stáje na západní straně u zdi hřbitovní (měla býti přenesena na dvůr), aby tak kostel i fara získaly.

A dle tohoto Akademie křesťanskou navrženého a kn. arc. konsistoří schváleného plánu oprava kostela skutečně provedena.

Nákladná tato a vzorná obnova chrámu za vedení prof. Jana Kastnera a jednatele Akademie křesť. Eduarda Šittlera, faráře v Žižkově, provedena byla v letech 1908—1909, načež obnovený kostel byl ve čtvrtek v týdnu Svatodušním dne 3. června 1909 J. E. Leonem kardinálem Skrbenským slavnostně konsekrován.

Konsekrace dala se velice slavným způsobem. Dne 2. června přijel nejd. pan kardinál odpoledním vlakem v průvodu obou sekretářů svých, Msgra. Mořice Píchy a Dr. Frant. Hrubíka, na stanici Rokycanskou, kdež očekával ho veliký zástup lidí. Uvítán prael. Dr. Tumpachem, jenž mu přijel se starostou obce Osecké Mat. Holubem vstříc, dále děkanem Rokycanským Eduardem Rausem a c. k. okres. hejtnanem Skákalem, který mu představil zástupce všech úřadů politických, samosprávných, školních i vojenských, odebral se v četném doprovodu do Oseka. Obec Osecká ozdobena byla hojně prapory a věnci; před vjezdem do fary byla postavena z lesní zeleně brána, ozdobená draperiemi a prapory v barvách národních. Když Jeho Eminence blížila se za hlaholu zvonů k faře, kdež čekalo velmi mnoho duhovenstva a obecnstva, školní mládež, učitelstvo, patronátní komisař, obecní zastupitelstvo atd., uvítán byl hymnou papežskou, kterou hrála místní kapela. Po té srdečnými slovy uvítal Jeho Eminenci nejprve místní starosta Mat. Holub, pak patronátní komisař Karel Fritsche, ředitel velkostatku Zbirožského, který zároveň v zastoupení knížete Colloredo-Mannsfelda byl přítomen, po něm staříčkový generál v. v. Frant. Cipra z Cipresenburku a praelát Dr. Jos. Tumpach, načež jménem školní mládeže Osecké pozdravila nejd. pana kardinála žákyně Vraštilová a též jménem mládeže školní Voldušské žákyně ho oslovila. Když pak Jeho Eminence všem poděkovala za uvítání a Dr. Tumpach představil mu přítomné kněžstvo, obecní zastupitelstvo Osecké i Voldušské, učitelské sbory obou obcí a své příbuzné,

odebral se nejd. pan světitel do fary, na jejímž prahu uvítal ho ještě místní farář Karel Liska. Večer toho dne učinila domácí kapela Jeho Eminenci zastaveníčko, druhého pak dne časně ráno probudila budičkem Osek k slavnosti svěcení. Slavnost svěcení začala v 8 hodin ráno průvodem z fary do kaple Božíhrobové, jež přeměněna na kapli ostatkovou, kde den před tím uloženy ostatky svatých, před nimiž duchovenstvo předešlého dne vykonalo předepsanou pobožnost. U kaple samé uvítala nejd. pana světitele žákyně Fialová z Oseka. Lid domácí i z okolí přítomen byl ve velikém množství; pořádek udržoval sbor dobrovolných hasičů v Oseku. Přítomni byli: členové zastupitelstva obecního z Oseka a Volduch, sbory učitelské se školní mládeží, c. k. okr. hejtmán Skákal, c. k. okr. školní inspektor Marčan, starosta města Rokycan J. Anichober, okr. starosta Dr. Karlík, patron. komisař K. Fritsche, vrchní lesmistr na Zbirově Zvonař, generál Cipra, prof. Kastner, řezbář Mráz, stavitel V. Kavalír; z duchovenstva kromě Jeho Eminence, obou jeho sekretářů, preláta Dr. J. Tumpacha a místního faráře Karla Lísky dostavili se: Msgre. A. Wunsch, kanovník Vyšehradský, jenž spolu s J. Černým, arciděkanem z Plzně, Jeho Eminenci assistoval; Ant. Grimmer, metropolitní kanovník z Prahy; k. a. vikář V. Lerch, děkan v Berouně; k. a. vikář Dominik Brázda, farář v Drahoňově Újezdě, s kaplanem F. Křížem; Ed. Raus, děkan v Rokycanech, s kaplanem Mat. Mazancem, prof. gymn. Em. Polákem, katechety J. Stieborem a Sedlákem, a farářem Lenzem v. v.; Fr. Klíma, děkan v Dobříši (bývalý farář Osecký); Fr. Kahoun, děkan v Uhříněvsi, který byl slavnostním kazatelem; Ed. Šittler, farář v Žižkově; Ot. Vošahlík, aktuár k. a. konsistoře v Praze; Antonín Hora, univ. docent a professor při c. k. učitel. ústavu v Praze; Ot. Hyneš, prof. gymn. z Plzně; V. Hůlka, farář ve Zdicích; Fr. Pavlíček, farář v Cerhovicích (bývalý administrátor fary Osecké); Karel Pošmurný, farář v Mýtě; Václ. Regál, farář ve Lhotě; Jan Bečvář, farář v Mlečicích; V. Dvořák, farář v Radnicích; Kabát, farář u sv. Kříže v Újezdě; Müller, farář v Strašicích; A. Thein, farář v Mešně; J. Petřík, zámecký duchovní správce na Zbirově (bývalý administrátor v Oseku); Josef Nádvorník, kaplan v Žebráku; Böhm, kaplan v Dejšíně, a Krupka, kaplan v Mirošově. Všichni přítomní ve vzorném pořádku a s napjatou pozorností sledovali veškeré obřady, jež konány vně kostela. Když pak nejd. pan světitel s duchovenstvem vkročil do chrámu, aby tam při zavřených dveřích v obřadech konsekračních pokračoval, kázal lidu venku děkan z Uhříněvsi Frant. Kahoun o významu chrámu Páně pro osadu, upoutav posluchače po celou dobu měrou největší. Průvod s ostatky svatých kolem kostela byl velice krásný a s ním spolu vstoupili do kostela též zástupcové úřadů, a později věřící vůbec. Po skončené konsekraci sloužil první mši sv. v konsekrovaném kostele u hlavního oltáře prelát Dr. Tumpach za přítomnosti Jeho Eminence; kostel věřícími byl přeplněn a píseň

»Tisíckrát pozdravujeme Tebe« za průvodů nových varhan mohutným chorem nesla se k nebi. Po mši sv. měl nejd. pan kardinál krásnou promluvu k lidu o významu modlitby, ukončiv ji poděkováním jak původci chrámové opravy za přinesené oběti, tak obci a občanům Oseckým za uvítání, načež praelát Dr. Tumpach vzdal jménem rodáků svých i jménem svým Jeho Eminenci upřímné díky za lásku, kterou dal jeho rodné obci i chrámu Páně na jevo. Tím slavnost ukončena, načež v 6 hodin Jeho Eminence vrátil se do Rokycan a odtud vlakem zpět do Prahy. I v Oseku i v Rokycanech bylo rozloučení s nejd. panem kardinálem velmi dojemné*).

Kostel Nanebevzetí Panny Marie stojí na povýšeném místě uprostřed bývalého, za cis. Josefa II. zrušeného hřbitova; skládá se z gotického presbytáře, pocházejícího asi ze XIV. století, a z barokní lodi s průčelím z počátku XVIII. stol.

Průčelí, jehož zdívo ozdobeno jest pilastry s hlavicemi římsko-jonskými, nese rozložitý štít s výklenkem, v němž stojí socha P. Marie; po stranách štítu jsou nízké hranolové věže s eliptickými okny, kryté jehlanovitými střechami. Věže tyto dávají kostelu zvláštní individuální ráz.

Před hlavním vchodem jest sáňec na způsob barokní kaplice; v trojhranném štítu průčelním spatřuje se z kamene tesaný znak Nostický.

Po obou stranách sánce v přízemí jsou výklenky. V sánce samém, kamennými sedadly vůkol opatřeném, zavěšen na pravé straně pěkný kříž a na levé straně mramorová deska s následujícím nápisem: „Tento chrám Páně ke cti a slávě Boha Trojjediného a nejsvětější nebes Královny od zbožných předků zbudovaný, když nejjasnější pan patron Josef kníže z Colloredo-Mansfeldů vnějšek jeho upravil, rodák pak zdejší vysocdůstojný pan Dr. Josef Tumpach, papežský praelát a metropolitní kapitoly u sv. Víta na hradě Pražském kanovník, vnitřek jeho na uctění památky svých zesnulých rodičů a na důkaz lásky k obci a farnosti Osecké skrze Akademii křesťanskou v Praze v letech 1908-9, svým nákladem zcela nově upravil a vypravil, byl 3. června L. P. 1909 od Jeho Eminence nejdůstojnějšího Pána Leona kardinála Skrbenského z Hříště, knížete arcibiskupa Pražského, slavnostně posvěcen. Na památku toho dala tuto desku zasaditi vděčná obec Osecká.“

Presbytář, zakončený třemi stranami osmiúhelníka, má žebrovou klenbu o dvou polích s hladkými svorníky. Okna byla později v nynější podobu rozšířena; jsou obdélníková se segmentovou záklenkou.

Hlavní oltář jest nový, provedený ve slohu barokním dle návrhu prof. Kastnera z Prahy. Hořejší jeho část tvoří sloupoví nesoucí římsu, nad níž jest krásné sousoší: P. Maria v obláčích, se zlatou čelenkou na hlavě, nesena anděly vznáší se k nebesům, kdež jí vstříc září zlatými paprsky koruna slávy. Bylť zván dříve (dle Pamětní knihy Osecké) kostel v Oseku kostelem Nebes královny s dvojí korunou pod dvojí věží, a proto i při stavbě tohoto nového oltáře k tomu bylo přihlédnuto. Pozadí zmíněného sloupoví tvoří vyřezávaná draperie. V prostoroze sloupky obstoupené dva andělkové (figurky tyto pocházejí z oltáře starého) drží polštář, na němž spočívá symbolická kniha sedmerou pečetí uzavřená, na níž stojí krásně řezaný a všecek pozlacený křucifix. Po stranách stojí sochy sv. Václava a sv. Josefa, z nichž pouze tato poslední pochází z oltáře dřívějšího, kdežto socha sv. Václava jest nová, stojící na místě sochy sv. Jana Nepom, která, nově jsouc polychromována, nyní přenesena do výklenku horní oratoře na straně epištolní. Veškery figurální práce sochařské na

*) Viz „Čech“ ze dne 8. a 10. června 1909; „Český Západ“ ze dne 17. června 1909.

tomto oltáři provedeny byly v atelieru Koreckého a Klímy, žáků Kastnerových. Do dvířek tabernákulu vsazena jest stará kopie chrudimského obrazu „Sv. Salvátor“. Mensa oltářní jest kamenná, provedená dle nákresu Kastnerova stavitelem Kavalírem z Prahy (rodákem Oseckým) a kameníkem Uzlem na Smíchově. Kanonické, na pergamenu psané tabulky zasazeny jsou v barokové rámce, jež dle nákresů prof. Kastnera zhotovil řezbář Mráz z Prahy; svícný dle návrhu Kastnerova pořízeny byly firmou Maškovou v Karlíně; též vyřezávaný pultík pod missál pochází od prof. Kastnera, dle jehož předlohy zhotoveno i křeslo a dva tabouretty pro pontifikanta a assistenty.

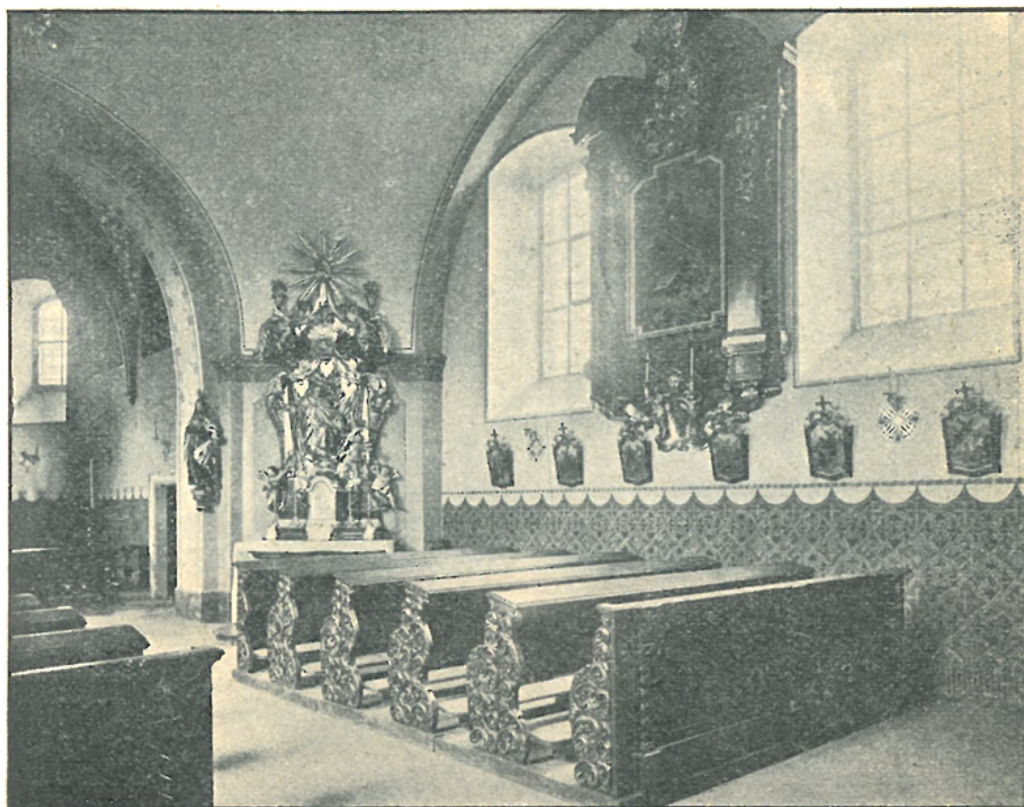

Oltář sv. Kříže v kostele Oseckém.

V presbytáři na straně evangelijní zasazena jest černá mramorová deska s nápisem: „Emus et Rmus D. D. Leo Cardinal. Skrbenský, Archiepiscopus Pragen., Ecclesiam hanc consecravit A. D. 1909 die 3. Junii“ (Jeho Eminence nejdůstoj. Pán Pán Leo kardinál Skrbenský, arcibiskup Pražský, posvětil tento kostel L. P. 1909 dne 3. června). Mimo to jsou v presbytáři tom čtyři nápisy, z nichž dva, nalézající se poblíž oltáře, týkají se nejsv. Svátosti a zní: „Svatý, Svatý, Svatý Pán Bůh zástupů!“ — „Plná jsou nebesa i země slávy Jeho!“, kdežto oba vzdálenější odnášejí se k Panně Marii slovy: „Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s Tebou!“ — „Zdrávas královno, matko milosrdenství!“ Krásně řezaná dubová mříž s dřevěnými svícnými sanktusovými odděluje presbytář od ostatní lodi. Vše

v presbytáři tom, a hlavně ovšem na překrásném oltáři Mariánském, jest provedeno umělecky, vkusně, důstojně, ve slohu barokním, počínajíc sochou Nanebevzetí Panny Marie až do kanonických tabulek, svícňů, jichž je tu 12 (z dílny Maškovy), a pontifikálních sedadel, temně červeným sametem potažených. Podotýkáme jen ještě, že do mensy oltářní vloženy při konsekraci ostatky sv. Jana Nep., sv. Prokopa, sv. Urbana a sv. Felicity. Lampa pro věčné světlo jest darem Akademie křesťanské v Praze a pracována dle nákresu architekta a profesora Jos. Fanty v Praze.

Po levé straně presbytáře jest sakristie většinou se zcela novým nábytkem a zejména s překrásně řezaným křížem z hruškového dřeva nad klekátkem, prací to prof. Kastnera; na kredenci stojí nově polychromovaná stará soška Panny Marie, které se užívá jako sošky poutní. Nad

Jižní strana lodi chrámové v kostele Oseckém.

sakristií jest nynější patronátní oratoř dvěma okenními otvory do vnitř otevřená, jež má nyní vchod zvenčí, kdežto dříve se na ni chodilo sakristií. Po pravé straně jest kaple, v níž umístěny jsou: mramorová křtitelnice s novým měděným a cínovým víkem a Boží hrob s mistrně řezanou Kastnerovou sochou, představující Spasitele v hrobě odpočívajícího; nad touto místností jest oratoř určená pro obecní repraesentaci.

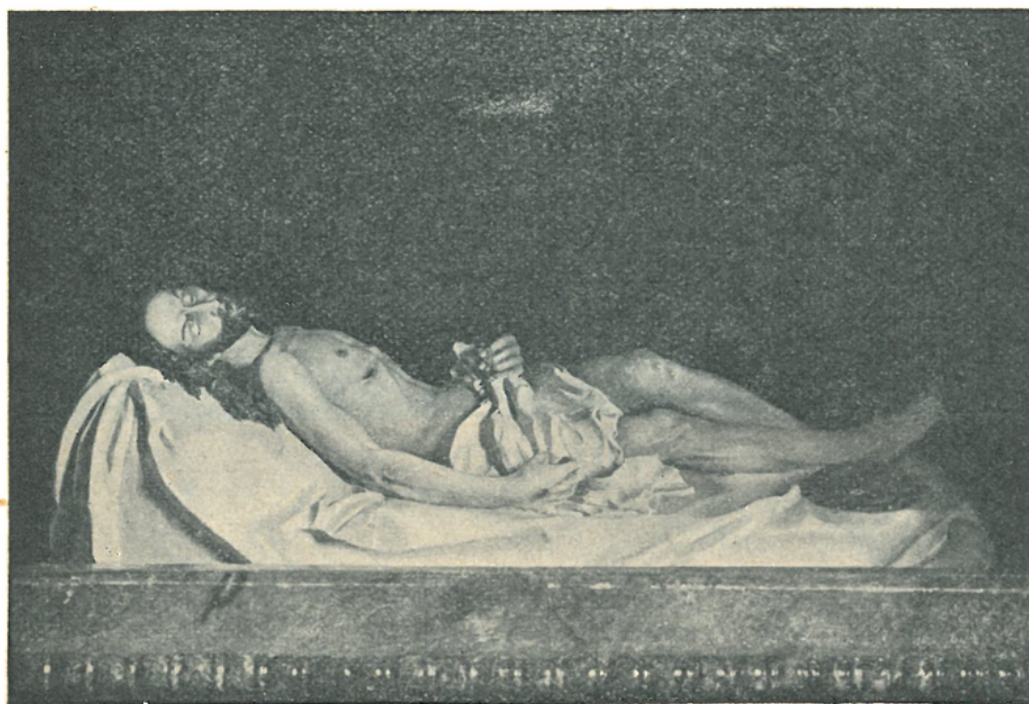
Loď jest obdélníková, téměř čtvercová, uvnitř v rozích sešikmená, a s ploskou klenbou; světlík uprostřed klenby uzavřen jest pěkně pracovanou, v ohni zlacenou mřížkou v podobě srdce trním korunovaného. V každém boku jest po dvou širokých oknech obdélníkových, segmentem zaklenutých.

Vítězný oblouk jest polokruhový. Nese nápis: „Velebí duše má Hospodina“ a nad ním vymalováno jest „Boží oko“.

Po levé jeho straně stojí pěkný barokní oltář „Sv. Kříže“. Jest to onen oltář, jež — jak výše řečeno — ze zrušeného dominikánského kostela Plzeňského sem byl přenesen. Architektura tohoto oltáře pochází

asi z polov. XVIII. století. Skládá se z vyšší části dolejší, jejíž prolamovanou římsu nesou andělské karyatydy; a z hořejšího nástavku volutami orámovaného a římsou zakončeného. V části dolejší spatřuje se pozoruhodná práce řezbářská: uprostřed Kristus Pán na kříži se stříbrným sluncem a měsícem po stranách*), v levo skupina svatých žen s omdlévající Pannou Marií, v pravo skupina vojnů. Tyto dvě skupiny jsou nejstarší částí oltáře, pocházející asi ze sklonku století XV.; kříž s Ukřižovaným uprostřed byl přidán později v době barokní. V hořejším nástavci uprostřed jest polovypuklý, polychromovaný relief „Proměnění Páně“ ze století XVIII. Při opravě oltáře toho zachována naprosto jeho starobylost. Mensa oltářní pořízena při nynější opravě nová, taktéž i svatostánek, svícný a kanonické tabulky (vše ve slohu barokním).

Na straně epištolní stojí oltář sv. Jana Nep. Jest barokní; architektura až na hořejší markantně zprohýbanou římsu zakryta jest bravurně řezanou draperií, před níž umístěna jest barokní zlacená socha sv. Jana Nepomuckého. Vrchol oltáře tvoří relief Madonny Staroboleslavské obklopený paprsky. Pod sochou světcovou nesou dva anděličkové odznaky

Socha v Božím hrobě v kostele Oseckém.

mučedníkovy: knihu, symbol učenosti, a rybu, symbol mlčelivosti. Mensa oltářní, svatostánek a kanonické tabulky jsou nyní nové; pracovány — jako u oltáře sv. Kříže — řezbářem Mrázem dle nákresů Kastnerových; svícný (též nový) pořízeny byly v dílně Maškově.

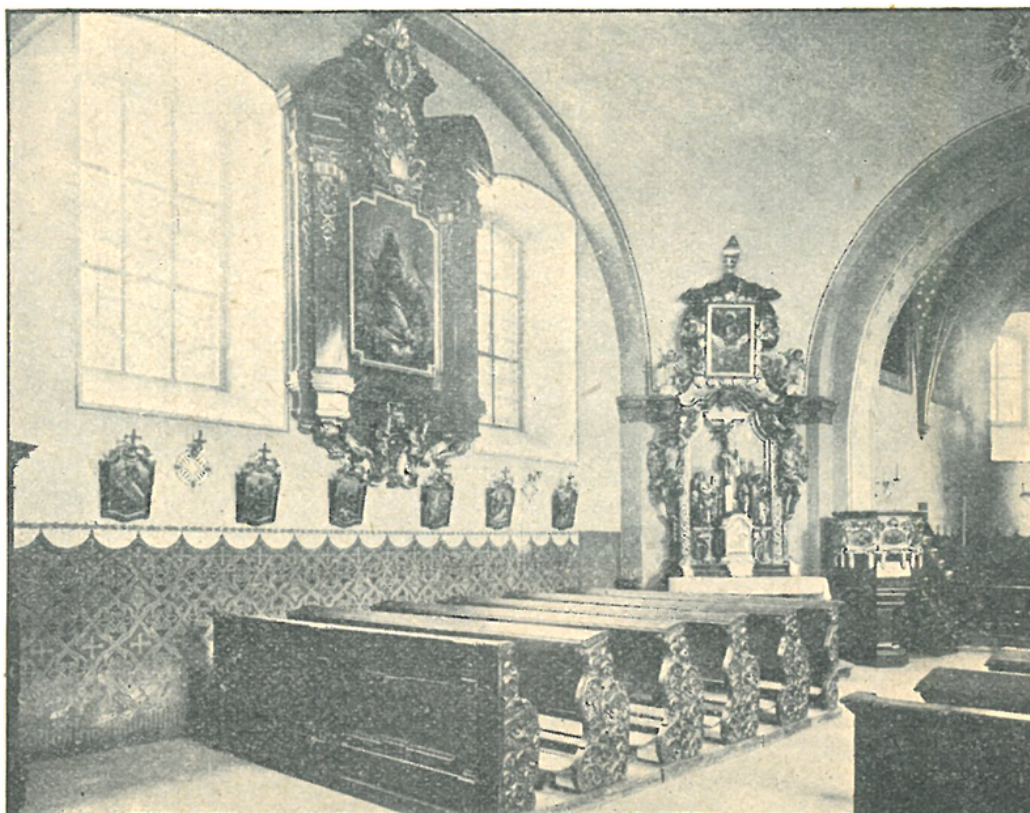
Při vítězném oblouku na evangelijní straně stojí nová kazatelna, jejíž řečniště ozdobeno jest kartušemi, v nichž spatřují se malované obrázky čtyř sv. evangelistův (obrázky tyto přežaty z kazatelny dřívější). Naproti kazatelně umístěna jest mistrně řezaná socha „Božského srdce Páně“, zhotovená dle modelu Kastnerova akad. sochaři Koreckým a Klímou.

Do zdi vedle oltáře sv. Kříže vsazen jest náhrobní kámen z červeného mramoru se znakem; býval dříve ve dlažbě, a jest tak ošlapán, že čísti lze pouze: „Leta Páně 1552 . . . jest pochována . . .“

*) O významu těchto těles nebeských viz Časop. kat. duchov. z r. 1909, číslo 10.

Na bočních zdech lodi mezi okny umístěny jsou na způsob epitařů barokní svršky dvou bývalých bočních oltářů, zřízených asi r. 1760 nákladem tehdejších majitelů panství Oseckého Jana Nep. ze Šternberka a manželky jeho Anny Josefy, roz. hrab. Krakovské z Kolovrat, jejichž znaky pod nejhořejší římsou se spatřují. Jsou v nich nyní nové obrazy sv. Kateřiny a sv. Barbory, jež maloval akadem. malíř Vlček. Konsoly zhotovil řezbář Mráz.

Vnitřek kostela jest vkusně, v presbytáři bohatě polychromován dekorativním malířem Ferd. Ledererem. Nápisy v presbytáři zhotovil a znak patrona kníže Colloredo-Mannsfelda nad kůrem hudebním maloval dekorativní malíř Paleček z Prahy. Firmou Kryšpínovou dodáno bylo zasklení oken.

Severní strana lodi chrámové v kostele Oseckém.

Úprava kostela Oseckého jest vzorným příkladem umělecké a s náležitou pietou k starým památkám provedené obnovy.

Veškeré práce dály se dle návrhu prof. Kastnera a pod jeho i Šittlerovým dozorem. Řezbářské práce — vyjmajíc figurální výzdobu hlavního oltáře — provedl řezbář Mráz, práce natěračské a pozlačovačské štafír Píša, oba z Prahy.

Nové zpovědnice dle návrhu Kastnerova a jiné práce truhlářské provedl Osecký truhlář Vaněk, práce zednické stavitel Kavalír.

Nové varhany dodala firma Petrova ze Žižkova; P. Albanem Schachleiterem, opatem Emauzským, prof. Dobroslavem Orlem z Prahy a kapelníkem u sv. Víta Doušou uznány byly za velmi dobré.

Oprava vnějšku kostela stála na 8000 K, obnova vnitřku přes 30.000 K. Z toho (nepočítajíc v to honorář projektantův) stál hlavní oltář na 8000 K, oprava oltářů sv. Kříže a sv. Jana Nep. přes 2400 K, úprava epitařových oltářů sv. Barbory a sv. Kateřiny přes 3000 K, kazatelna

přes 1000 K, varhany 3000 K, křížová cesta přes 600 K, socha Nejsv. srdce Páně přes 700 K, Boží hrob na 600 K atd. atd. Ke slavnosti konsekrací zakoupeny prael. Dr. Tumpachem pro kostel též nové korouhve, missál, hostiarium, kokosové koberce, prádlo a pod.

Zvony: 1. s nápisem „Marcus. Lucas. Iohanes. Mateus. Prokope 1533“; 2. s gotickým nápisem minuskulovým „ave maria gracia plena dominus tecum. mistr b[a]rtoš“; 3. nově přelitý; naboře odlit gotický minuskulový nápis: „in nomine patris et filii et spiritus s. . . .“ na plášti nalézá se nápis: „Nákladem P. Vinc. Bosáčka z Příbrami, zdejšího duchovního správce, přelil mne s ponecháním starého nápisu roku 1895 Robert Perner, zvonář v Plzni“.

Hřbitov, kolem dokola a též při hlavní cestě pěknými lípami osázený, nalézá se severozápadně od Oseka. Uprostřed stojí velký kříž a na severním konci márnice. Zde pochovány též rodiče obnovitele chrámu Páně Oseckého, Václav a Barbora Tumpachovi, jimž postaven roku 1909 pěkný pomník. Hřbitov ten založen v letech padesátých minulého století; před tím, když byl zrušen za Josefa II. hřbitov kolem kostela, byl společný hřbitov pro Osek a přifařenou obec Volduchy severně od Oseka u lesa „pod Čihadlem“. Od let padesátých má každá z obou obcí hřbitov vlastní.

Socha sv. Jana Nep. na návsi v Oseku.

Na návsi Osecké stojí barokní kamenná socha sv. Jana Nep.; při silnici k Radnicím vedoucí socha sv. Isidora z počátku XVIII. století. Před farou a na konci vesnice u silnice k Rokycanům stojí kaplička Panny Marie.

Filiální kostel sv. Bartoloměje ve Volduchách byl vystavěn asi v XV. stol. v prostém slohu gotickém.

Jeho týká se ona zpráva o kalichu z r. 1478, uvedená výše v dějinách fary Osecké.

Roku 1817 dne 5. června ve svátek Božího Těla kolem 5. hodiny odpolední vypukl ve Volduchách oheň, jenž zachvátil i kostel, který vyhořel. Patronátní úřad chtěl kostel úplně zrušiti, ale přičiněním Rokycanského vikáře císař nařídil obnovení vyhořelého kostela.

Roku 1822 dne 25. srpna byl obnovený kostel benedikován vikářem Rokycanským Ondřejem Polákem. V ten den ráno odnesena byla starobylá socha sv. Bartoloměje, při požáru zachráněná, v slavném processí do kostela a umístěna na hlavním oltáři.

Kostel ve Volduchách.

Kostel, široké nízké stavení, stojí na vyvýšenině uprostřed vesnice. Do osnovy průčelí pojata jest věž s helmou šindelovou.

Presbytář třemi boky zakončený jest valeně překlenu; v závěru jsou v klenbě tři výseče. Okna jsou vesměs formy barokní.

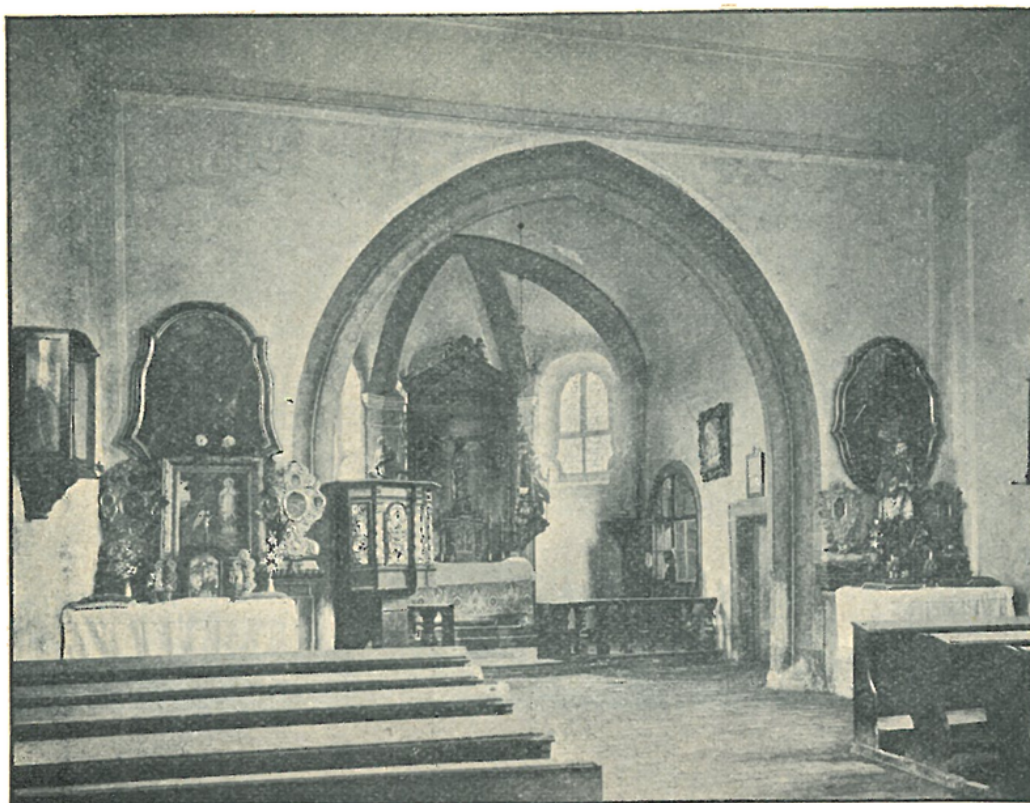
Oltář jest barokní, jednoduchý. Na něm ve výklenku stojí štíhlá socha sv. Bartoloměje, pocházející asi z počátku XVII. stol.; po stranách stojí

dobré barokní sochy sv. Petra a Pavla. Na přízedních konsolách umístěny jsou sochy sv. Lukáše a jiného světce bez odznaku.

Vítězný oblouk jest mírně zahrocený a velikým obloukem profilovaný.

Strop lodi jest rovný.

Po stranách vítězného oblouku stojí prosté oltářky, na nichž stojí pěkné ze dřeva vyřezávané barokní relikviáře; nad oltářiky zavěšeny v barokně zprobybaných rámcích obrazy: „Sv. Balbina“ (sv. Alexander

Vnitřek kostela ve Volduchách.

papež kladě jí na krk řetěz, čímž uzdravuje ji od neduhu krčného), a „Narození Páně“; jsou to obstojné práce z XVIII. stol. Oba tyto obrazy získal kostelu Voldušskému r. 1882 farář Klíma, vyprosiv si je od arciděkana Plzeňského Jana Plevky. Na oltářiku strany epištolní stojí socha sv. Jana Nepomuckého.

Kazatelna, zakoupená r. 1882 ze starého kostela Stupenského, ozdobena jest v nárožích hadovitě točenými sloupky a ve výplních ozdobena jest pěkně řezanými rozvilinami.

Zvony: 1. ulit byl r. 1821, r. 1830 na Bílou sobotu odpoledne byl bleskem rozražen, načež r. 1835 byl přelit, nese nápisy: „Dnes, Voldušští obyvatelé, uslyšíte-li skrze mne hlas Páně, nechtějte zatvrzovati srdce vaše. Roku 1835“ a „Wenzel Perner in Pilsen“; 2. s nápisem: „Slit roku 1821, přelil Arnošt Diepoldt, zvonář v Praze 1897.“ Na plášti jest relief P. Marie Pomocné a pod ním nápis: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší.“

Na návsi stojí kamenná socha Bolestné Panny Marie, kterouž postaviti dala r. 1729 hraběnka Anna Nosticová roz. z Kokořova; na cestě k Osekú u potoka stojí na sloupci soška Panny Marie, a u silnice ke SvejkoVICÚM (za obcí) kříž. Hřbitov od let padesátých nalézá se na východní straně obce.

9. Poříčí Spálené, děkanství.

Duchovní správu vede děkan; místo kaplana není na ten čas obsazeno. Na školách obecných a měšťanských působí katecheta.

Patron: metropolitní kapitola v Praze.

Místa přífařená: Poříčí Spálené 1595 k., 109 ž., šk. 7tř. obec. a 3tř. měšť.; Dražkovice $\frac{3}{4}$ h., 31 k.; Hvíždalka (část) $\frac{1}{4}$ h., 10 k.; Karlov $\frac{3}{4}$ h., 54 k.; Lhotka $\frac{1}{2}$ h., 9 k.; Lipnice $\frac{3}{4}$ h., 525 k.; Vlkov $\frac{1}{2}$ h., 83k.; celkem: 2307 k., 109 ž.

Poříčí připomíná se poprvé k roku 1239; tehdyž patřilo klášteru Kladrubskému, jenž je byl koupil od rytíře Budislava, syna Jaroslavova *).

Již ve XIV. stol. byl tu farní kostel.

V registrech desátků papežských uvádí se r. 1352 s poplatkem 9 gr.

Posloupnost farářů z nejstarší doby známých: Oldřich † 1360, Martin, syn Marše ze Šfáhlov, 1360 † 1364, Petr z Boru 1364—1379, Fabián, prve farář v Lochově, směnou s před., 1379, Mořic 1394, Bohuška 1407—1410, Vilém z Hradiště 1410—1416, Václav, prve farář v Mešně, 1416 † 1422, Jan (Johlin) z Nové Plzně 1422, Václav † 1423, Jan z Příbramě 1423.

Patrony byli: 1360 Bohuslav ze Švamberka, 1391 Jindřich z Elsterberka, 1410 Jindřich z Všeradic, jinak z Poříčí, 1415 Václav ze Svatého Pole, seděním na Poříčí, 1423 Hynek z Vysokého..

Jindřich z Elsterberka daroval kostelu plat ve vsi Lipnici, aby byl zjednáván olej pro lampu, jež by ustavičně hořela před archou, v níž Nejsv. Svátost se chovala **).

V dobách husitských udržela se v Poříčí víra katolická až do r. 1571, kdy kněz Kryštof odpadl k straně pod obojí ***).

Později však, jak se zdá, dosazoval sem katolický pán na Poříčí Adam starší Vratislav z Mitrovic kněze katolické, ač poddaní byli většinou husité a katolickým duchovním všeliká příkoří činili. O farářích z těch časů zachovaly se zprávy v době mnohem pozdější sepsané a nedosti jasné †).

Od roku 1630 do r. 1752 následovali po sobě tito faráři: Matěj Melichar, dříve f. v Těnovicích, 1630—1651 (?), Prokop Havránek, řeholník řádu kazatelského sv. Dominika a lektor Písma sv., »na ten čas v Poříčí missionarius apostolicus«, založil nejstarší matriku zdejší počínající se r. 1651), 1651—53, Ondřej Gržonka (Grzonecius) 1654—59, Martin Rybecký 1660 až 1663, Ondřej Gržonka (Grzonecius; po druhé) 1664 † 1679 (byl od roku 1671 administrátorem vikariátu Plzeňského), Jan Jakub Zaiffert 1679—87 (stal se f. v Kladrubech na Pardubicku), Jakub Ign. Columbus 1688 † 1710, Frant. Mikuláš Wentzel 1710 † 1733, Frant. Ant. Pánek 1734 † 1752.

Farář Gržonka sochu sv. Barbory, která před tím v sakristii byla, vystavil na oltář k uctění, pokládaje ji za zázračnou.

*) Reg. Boh. I, 453.

***) T a d r a, Soudní akta III, 223—224.

***) Pam. arch. VII, 224.

†) Dle rukopisu kaplana Vopičky „Series parochorum Usto-Poržicensium“ farář Daniel Clemens r. 1611 přinucen byl pro nátisky mu činné faru opustiti; nejstarší farní pamětní kniha klade však toho faráře do r. 1621. K roku 1619 klade Vopička faráře Malasska, zmíněná farní kniha však téhož faráře klade k r. 1629.

O soše té poznamenal r. 1700 farář Columbus, že jí lid ctí za zázračnou již od dlouhého času.

Poříčí často trpělo ohněm; odtud nazýváno »Poříčím Spáleným«; také kostel v požárech těch několikrát vzal pohromu.

Za faráře Wentzla založeno bylo r. 1714 v kostele Poříčském bratrstvo sv. Anny, jež trvalo až do r. 1783, kdy bylo zrušeno.

Roku 1749 přešel velkostatek Poříčský v majetek metropolitní kapitoly Pražské.

Pořad farářů od r. 1752 až do r. 1792: Jan Karel Seifert 1752 † 1767 (odkázal jistinu 1000 zl. na mše svaté, aby faráři Poříčští snadněji svého osobního kaplana mohli vydržovati; universálním dědicem svého jmění ustanovil kostel Poříčský), Krištof Brudna 1767 † 1792 (za něho vystavěna byla roku 1780 nová fara v Poříčí; r. 1786 oddělena byla od Poříčí osada Mešenská), Matěj Gregor 1792.

R. 1792 povýšena byla fara Poříčská na děkanství; nový farář Gregor stal se tudíž prvoděkanem.

Pořad děkanů: Matěj Gregor 1792 † 1800 (jmění své, jež obnášelo 866 zl., odkázal kostelu), Martin Bludský 1800 † 1825, Jos. Pfaff 1825 † 1857 (byl sekretářem vikariátu Rokycanského), Frant. Vilímek 1857 † 1885 (byl kn. arc. vikářem Rokycanským; zakoupil s děkanstvím sousedící usedlost za 2800 zl. a odkázal ji děkanskému beneficiu; mimo to odkázal kostelu 1441 zl. a tolikéž příbuzným a Poříčským chudým), Jos. Košátka 1886—1892, Václ. Koukl od 1893.

R. 1730 založili dědicové hraběnky Anny Polyxeny z Clary rozené des Fours, bratr její Albrecht des Fours a syn jeho Karel Josef, věnováním 4700 zl. rýnských místo fundačního kaplana za tím účelem, aby každého dne v kostele Poříčském sloužena byla mše sv. za řečenou hraběnku a jejího syna. Fundační kaplan tento zavázán byl r. 1772 vypomáhati v duchovní správě farářům Poříčským, kteří mimo to mívali také svého kaplana osobního.

Z fundačních kaplanů Poříčských zasluhuje zmínky Tomáš Vopička (1820—24), jenž pečlivě urovnal archiv farní a potom jazykem českým s velikou plí spisoval paměti kostela, farářů, kaplanů, beneficia, patronů, učitelů a j., pojednává o každém předmětu ve zvláštním sešitu; tato práce jeho chová se v archivu farním. R. 1824 stal se lokalistou v Klobukách.

K podnětu vlasteneckého kněze řádu praemonstrátského Josefa Vojtěcha Sedláčka, profesora v Plzni, a děkana Bludského učiněny byly r. 1818 přípravné kroky k tomu, by v Poříčí založena byla vlastenecká »Čtenářská Společnost«.

Vládní povolení k tomu dáno bylo dne 5. února r. 1819, načež dne 1. ledna 1820 zahájila »Společnost« svoji činnost slavnostním způsobem. Odpoledne toho dne na znamení dané střelbou z hmoždířů a hudbou na náměstí sešli se účastníci a

hosté do chrámu k vzývání Ducha svatého, »tak aby to dobré a chvalitebné, k čemu všechny společnosti čtenářské směřovati mají, vzdělání ducha a vyšlechtění srdce, s Bohem se začalo a od Boha svého vzniku obdrželo« *). Potom ve školní síni provedena kantáta »Na vlast«, kterou na slova Jana Nejedlého složil Ryba, po níž proslovil prof. Sedláček vlasteneckým nadšením provanutou řeč zahajovací **); pak následovalo vlastnoruční zapisování se údů do knihy »Společnosti«. Údů přihlásilo se 65. První představenstvo »Společnosti« skládalo se z těchto osob: úřaduě ustanoveným dozorcem »Společnosti« byl horlivý vlastenec, vrchní panství Poříčského Karel Štokar z Bernkopfu, ředitelem děkan Bludský, tajemníkem kaplan Josef Peer. »Společnost« pořádala ušlechtilé zábavy divadelní, deklamační a zpěvní, z peněz sebraných kupovala české knihy a časopisy a přispívala k národním účelům. Získala sobě velikých zásluh o probuzení národní. Později však členů neustále ubývalo; roku 1837 měla »Společnost« již jen 19 údů, po velikém ohni roku 1838, který dvě třetiny městyse strávil, bylo údů pouze 6 (čtyři kněží z Poříčí a okolí, důchodní a pojezdny); rokem 1840 končí se zápisy v knihách »Společnosti«; zdá se, že roku následujícího zanikla.

Děkanský kostel sv. Mikuláše jest v nynější své podobě prostá, nízká stavba barokní s dvěma bočními kaplemi, vystupujícími na způsob lodi křížové. Po vyhoření r. 1620 byl kostel nuzně opraven, v letech 1690—1694 péčí tehdejších majitelů panství Václava Hynka Vratislava z Mitrovic a manželky jeho Maximiliany roz. hraběnky Kocové z Dobrše sklenut a některými novými kusy vnitřního zařízení opatřen. Tehdáž přistavěny byly také boční kaple. Roku 1704 byla vystavěna nová věž. V letech 1881—82 byl kostel opraven a rozšířen tím, že přistavěn byl nynější prostornější presbytář a kaple na straně jižní. Rozšířený a obnovený kostel byl pak roku 1884 od J. E. arcibiskupa Pražského Bedřicha kardinála ze Schwarzenbergu konsekrován. Postranní oltáře konsekroval dne 29. září 1887 světicí biskup Pražský Karel Schwarz. Roku 1908 byl kostel zevnitř i uvnitř opraven.

Presbytář přistavěný r. 1881 jest třemi boky zakončen a má nízkou valenou klenbu. V šikmých stěnách jest po jednom okně obdélníkovém; v severním boku nalézá se jedno rovněž takové okno (protější okno v boku jižním jest zazděno).

Mensu hlavního oltáře ***) dal zhotoviti kapit. děkan, světicí biskup Karel Frant. Prucha, r. 1883; jest pískovcová, ve slohu pseudorománském provedená (v předu čtyři sloupky s krychlovými hlavicemi). Vzadu vsa-

*) Pamětní kniha „Společnosti“ na děkanství.

***) Uveřejnil ji dr. Jaroslav Štastný ve „Vlasti“ 1903.

***) Dřívější hlavní oltář dala zříditi r. 1630 paní Salomena Vratislavová roz. z Prostého. Pro oltář tento dal r. 1790 administrátor František Houška vymalovati nové dva obrazy: hlavní sv. Mikuláše a nahoru obraz sv. Anny na památku, že v kostele bývalo bratrstvo pod titulem té světičky. Oba obrazy maloval jistý malíř ze Zbivoza za 39 zl.

-zena jest deska s nápisem: „Obtulit Carolus Franciscus Prucha, episcopus Joppensis, S. M. E. decanus 1883“.

Svršek oltáře jest nový ve slohu barokním; v něm dobrý obraz na plátně z r. 1790: sv. Mikuláš, klečící a vedle něho andělci nesoucí knihu se třemi zlatými jablky.

Děkanský kostel v Poříčí.

Na bočních stěnách visí pěkné obrazy na plátně: „Sv. Jan Nep. modlící se před křížem“ od Plzeňského malíře Herzoga a „Oplakávání Krista Pána s kříže snatého“, z XVIII. stol. z bývalého oltáře Bolestné P. Marie:

Při stěně strany epištolní stojí pěkně vyřezávaný rokokový stolek kredenční.

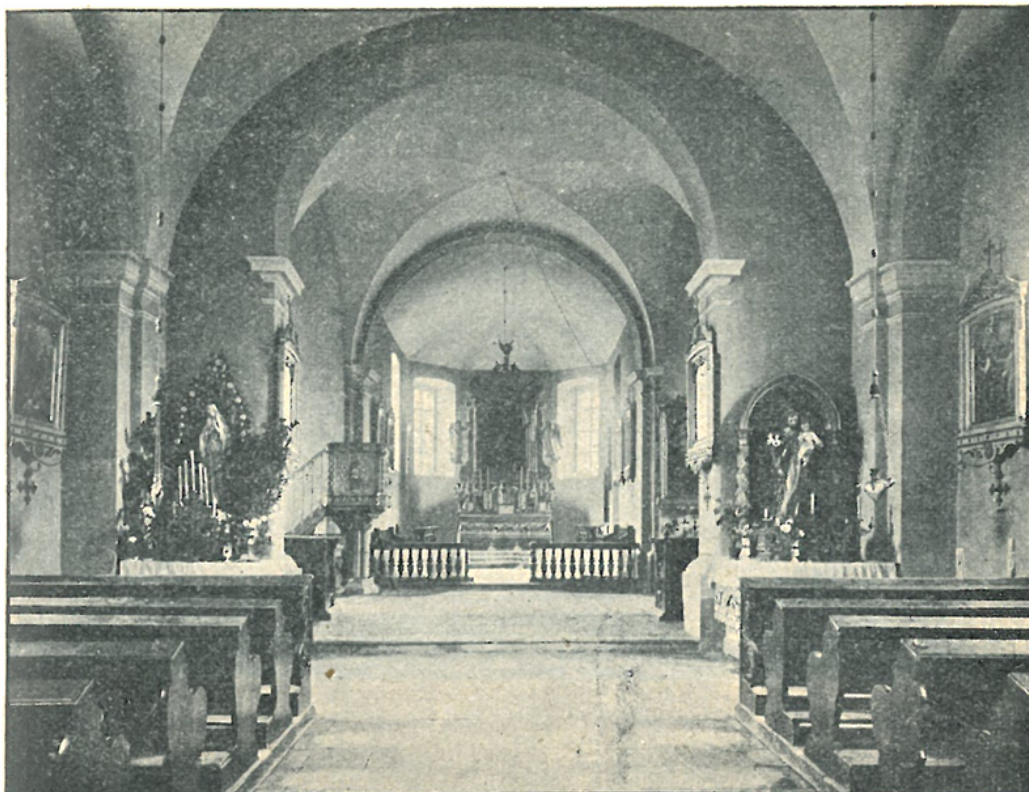
Na patronátních lavicích spatřují se vyřezávané znaky Mitrovický a Kocovský; byliť pořízeny asi r. 1690.

Vítězný oblouk jest polokruhový.

Při pilíři jeho na straně evangelijní stojí kazatelna. Sloupový podstavec její jest nový, řečniště staré z r. 1690, s hadovitě točenými sloupkami v nárožích. Na bocích spatřují se vyřezávané znaky Mitrovský a Kocovský, jakož i později přidaný kapitolní.

U kazatelny stojí dřevěná křtitelnice ze XVII. stol. s víkem osmi-bokým; na bocích vymalovány jsou výjevy ze života sv. Jana Křtitele; na cínové vložené míse vyryt jest letopočet 1635.

K bokům středního klenbového pole přiléhají kaple obdélníkové se sešikmenými rohy a ploskými klenbami.

Vnitřek děkanského kostela Poříčského.

V boční kapli strany evangelijní stojí oltářík se soškou sv. Barbory, kterouž, jak výše bylo řečeno, v XVII. stol. farář Gřonka k uctění na oltář byl umístil, a jež od lidu velice byla ctěna. Bývala v šatečkách oblečená, avšak dle nařízení císařského r. 1786 byla svlečena a šatstvo prodáno. Kamenná mensa tohoto oltáře jest rovněž dar světského biskupa Pruchy z r. 1883. Po stranách oltáře stávaly pěkné veliké ze dřeva uměle vyřezávané svícný barokní, nyní na půdě odložené. Na každém z nich nalézá se vyřezaná koruna, kružidlo, krokvice se závažím a úhelnice; byly tudíž nepochybně zjednány nákladem cechu zednického.

Do zdi vsazena jest náhrobní deska*) s kovovým znakem a kovovou kartuší, na níž čte se nápis: „Hic iacet angelicus iuvenis de sanguine Clari clarus et in vita clarior astra tenet anno 1719 21 Aprilis“. Jest to náhrobek Antonína Josefa hraběte z Clary, jediného syna někdejší majitelky panství Poříčského, Anny Polyxeny ovdovělé hraběnky Clary roz. des Fours. Tato paní po smrti syna svého chudým mnoho dobrodiní prokazovala; zemřela r. 1728.

*) Bývala původně ve dlažbě uprostřed presbytáře.

Před touto deskou stojí oltářík dřevěný, na němž stojí veliký kříž a po stranách sochy P. Marie a sv. Jana Ev.

Protější kaple „P. Marie“ na straně epištolní přistavěna byla roku 1881; v ní stojí oltářík rovněž s mensou kamennou; na něm jest soška P. Marie s Ježíškem.

Naproti stojí zpovědnice rokoková; na ní pěkné sochy: „Marnotratný syn klečí před otcem, jenž s rozestřenýma rukama vstříc mu vychází“.

U západních pilířů střední prostory stojí lavice s týmiž znaky jako v presbytáři. Na pilířích těch směrem k hlavnímu oltáři umístěny jsou nové obrazy na plátně: „Bl. Anežka česká“ dle obrazu Hellichova a „Sv. Václav“. Na východním pilíři strany epištolní zavěšen jest směrem k lodi obraz „Božského Srdce Páně“.

Loď má dvě pole valené klenby s výsečemi; klenba spočívá na massivních přízedních pilířích. Od střední čtvercové prostory oddělena jest loď polokruhovým obloukem, po jehož stranách stojí malé oltáříky se sochou P. Marie Lourdské a sv. Josefa.

V každém boku lodi jest po dvou oknech obdélníkových.

Průčelní věž má střechu jehlanovou; před opravou r. 1882 provedenou měla střechu cibulovitou.

V ní visí tyto zvony: 1. s nápisem: „Hanc campanam pietate Adam senioris comitis Vratislav de Mitrovic anno 1622 comparatam curae Annae Polixenae comitissae viduatae Clary de Aldringen anno 1718 denuo fusam semper fidele capitulum S. M. E. Pragensis anno recuperatae salutis 1882 iterata fusione instauravit et per decanum suum Carolum Franciscum Prucha, episcopum Joppensem, sacro ritu in honorem s. Nicolai E. C. et S. Annae matris B. V. M. dedicari curavit. Fudit Josephus Diepoldt Pragae“*). 2. z r. 1502 s minuskulovým gotickým nápisem: anno domini milēsimō quinqvagesimo secundo hec campana est fusa per manus Joannis“. 3. z r. 1599 s nápisy: „Haec campana autoribus magnis et generosis d. d. Libsstejniis de Kolowrat Iaroslao, Nicolao, Benedicto, Ioachimo, Carolo, fratribus germanis est comparata ad honorem Dei omnipotentis, sibi vero Stebnatisque perpetuum monumentum, r. d. Henrico Agricola Prageno ecclesiam Christi Stebnae tum temporis regente. — Slovutný Bartoloměj zvonář v Novém městě Pražském. Jednáním ctihodného kněze Jindřicha Agrikoly Pražského, Matěje Svobody z Blatné tento zvon udělán leta 1599“. Zvon tento byl tudíž původně zhotoven pro kostel ve Stebně na bývalém panství Petřspurském v Litoměřicku, a později odtamtud pro kostel v Poříčí zjednan.

Proti zámku stojí tři kamenné barokní sochy: P. Marie Svatohorské, sv. Jana Nep. a sv. Antonína, jež postavitel dal v letech 1725—1727 Jan Kryštof Štelzig, tehdejší hejtman panství Poříčského.

V severním křídle zámku Poříčského jedna z komnat slouží za domácí kapli. Nad oltáříkem jest v barokním rámci obraz „Sv. Jan Nepomucký v oblacích klečící“ z druhé pol. XVIII. stol. Na stěně strany evangelijní visí obraz, darovaný 1874 drem Karlem Pruchou, „Kristus Pán zbičováný, ke sloupu přivázaný“, dobrá malba XVIII. stol.; na stěně protější jest obraz týmiž dárcem věnovaný: „Sv. Teresie, již anděl do srdce vbodává šíp“, pěkná práce malíře Ondřeje Seidla († 1836).

*) Dříve míval tento zvon následující nápis: „Leta Páně 1718 za panování Její vysoce hrab. Milosti paní p. Anny Polexiny ovdovělé hraběnky des Fours et Adienville (tit.), ten čas mil. vrchnosti Poříčské, a za času dvojí cti hodného kněze pana patera Františka Mikul. Wenzla, faráře v Poříčí, zvon tento od pana Jana Pernera, zvonáře a spoluměšťana král. kraj. města Plzně přelítý jest“.

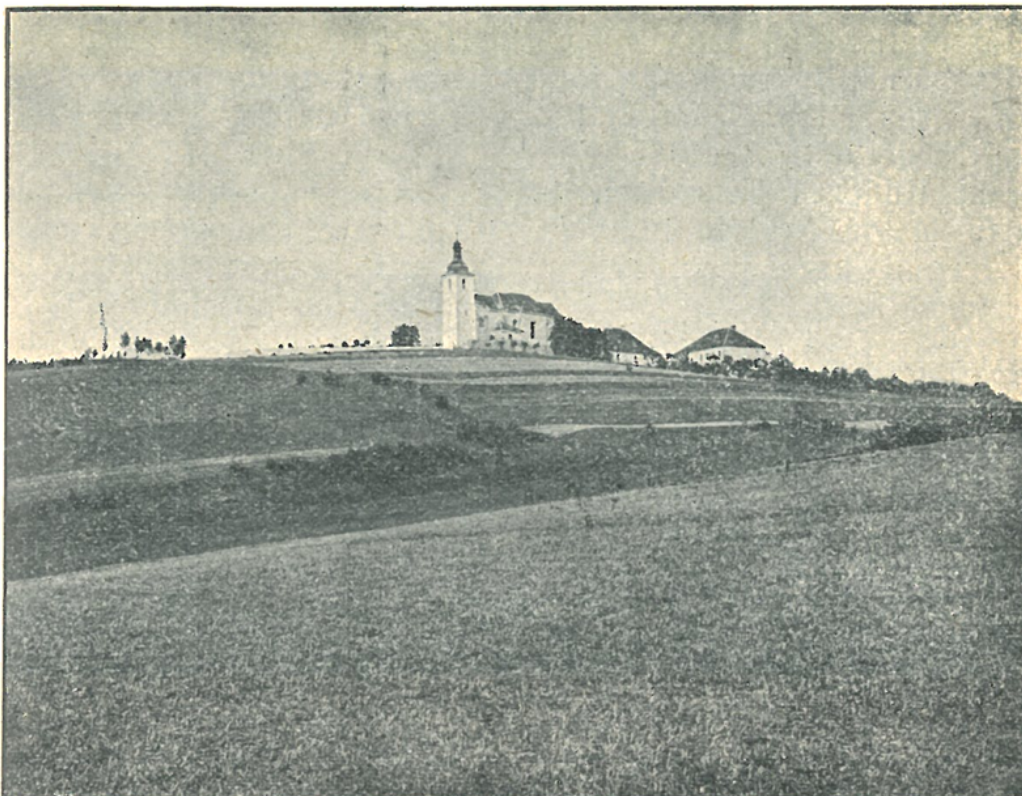
10. Prusiny, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Arnošt hrabě z Valdštýna-Wartenberku.

Místa přifařená: Prusiny 21 k., šk. 4tř.; Mrtol $\frac{1}{4}$ h., 35 k.; Nebílov (Nebílovy, Nebylovy) $\frac{1}{4}$ h., 349 k.; Netonice $\frac{1}{4}$ h., 277 k.; Přednice $\frac{1}{4}$ hod., 296 k.; Střížovice 1 h., 477 k., 2 ž., šk. 2tř.; Borek $\frac{3}{4}$ h., 255 k.; Čižice $\frac{3}{4}$ h., 315 k., šk. 2tř.; Háje $\frac{3}{4}$ h., 131 k.; 2156 k., 2 ž.

Místo fundacečního kaplana na ten čas není obsazeno.

Pohled na Prusiny se strany jižní.

Na Prusinách byla fara již ve stol. XIV.

Z doby nejstarší jsou známi tito faráři: Bušek † 1355, Lipold 1355—1379, Bohuslav 1380, Miránek † 1396, Svatomír ze Žerovic 1396, Svatobor 1425, Beneš (Benedikt) z Hřivic 1425 † 1433, Jakub z Rovné 1433.

V kostele Prusinském bývalé kaplanství sv. Kateřiny, roku 1396 nově nadané vladickou rodinou Netunických z Nebílova; místo to zastávali: Diviš z Horažďovic od 1396, Jan do 1415, Havel z Mysliva od 1415.

Vilém Netunický z Nebílova, tehdejší patron kostela i tohoto kaplanství, byl smýšlení věrně katolického, pročež mu Arnolt, opat Nepomucký, krátce před počátkem válek husitských dědiny klášterské, Blovice městečko s vesnicemi zastavil. Při počátku válek náboženských bojoval Vilém na straně katolické a dosazoval r. 1425 a 1433 ke kostelu Prusinskému kněze katolické*).

V převratech husitských fara nepochybně zanikla; aspoň r. 1573 uvádí se mezi farami neosazenými**). Později však byla

*) Sedláček, Hrady XIII., 86.

***) Pam. arch. VII., 225.

osazována kněžími nekatolickými; dle zprávy z r. 1612 byl tu kněz ženatý*).

Po rekatolisaci Čech ovšem i na Prusinách byli zase duchovní katoličtí.

Dle matrik, jež počínají se rokem 1652, působil na Prusinách v té době Adrian Bammer ze řádu sv. Dominika. Roku 1653 byl Jan Václav Javůrek farářem Prusinským a spolu Lukavickým. V letech 1654—1657 byl farářem Prusinským Jiří Margkrab. Roku 1659 Martin Damian z řádu sv. Benedikta byl farářem Lukavickým a spolu Prusinským. Potom následovali po sobě na Prusinách tyto faráři: Václav Jan Hlavacius 1662—1667, Adam Ign. Nakerský 1667—68, Jan Gallus 1669, Mikuláš Ign. Niederle 1673—1674, Řehoř Thadeáš Stiglitz 1674, Matěj Frant. Kibitz, f. Těnovický, 1676, Jan Podhorský z Chválenic 1679, Matouš Nevšeta 1680, Jakub Jan Jos. Zvěřina 1686, Tomáš di Davoni, karmelitán, 1687—96, Ondřej Miller 1696 † 1699, Klement Frant. Čáda (Cžada) 1699 † 1733, Ant. Josef Matoch 1733—35 (stal se f. v Plzenci), Jan Michael Hertsch 1735—46.

Roku 1700 bylo na osadě Prusinské celkem 645 duší.

Farář Čáda horlivě hájil majetek zádušní a zasazoval se o navrácení toho, co bylo zcizeno, čímž uvalil na sebe hněv majitelů panství Nebílovského.

Hrabě Adam Jindřich ze Steinau, maršálek republiky Benátské, majitel panství Nebílovského, jenž zemřel roku 1712 a v kostele Prusinském byl pochován, odkázal ve své závěti 20.000 zl. s ustanovením, aby na vrchu naproti Prusinám mezi Nebílovem a Netonicemi vystavěn byl kostel ke cti nejsv. Trojice; dále odkázal 6000 zl. k tomu účelu, by při kostele tom byl kněz, jenž by požíval důchodu ročních 300 zl. a každého dne za spásu jeho duše sloužil mši sv. a pomodlil se litanii lorentánskou. Dcera zesnulého však protestovala proti závěti té, až posléze stalo se mezi ní a konsistoří narovnání v ten smysl, aby místo onoho zcela nového kostela prastarý a sešlý kostel Prusinský znovu byl vystavěn a dřevěný dům farní aby nahrazen byl budovou novou; onen roční důchod pak aby vyplácen byl faráři se závazkem, by sám nebo skrze jiného kněze ony mše sv. sloužil. Za tím účelem byl na Prusinách fundační kaplan. Byla tudíž vystavěna nová budova chrámová, nový dům farní roku 1722 a r. 1736 vystavěno bylo vedle fary obydlí pro fundačního kaplana.

Farář Hertsch zvolen byl r. 1746 za kanovníka metropolitního v Praze a zastával ve velechrámu Svatovítském úřad kazatele německého; proslul jako znamenitý řečník; roku 1763 zvolen byl za kapitolního děkana a posléze r. 1766 za probošta; zemřel r. 1768. Byl direktorem studií theologických. Vynikal nejen neobyčejným duchem, nýbrž i neobyčejně vysokou postavou

*) Winter, Život círk. 263.

tělesnou*). Pro svou učenost a výmluvnost požíval veliké obliby nejen v Praze, nýbrž i u dvora Vídeňského.

Pořad farářů od r. 1746: Jan Hrdlička 1746—50, Frant. Brudna 1750—54, Kašpar Welczel 1754—58, Frant. Jan Svoboda 1758—1773 (aby odpomohl nedostatku vody pro faru na vrchu o samotě ležící velice citelnému dal na svůj náklad roku 1768 vylámati studni 15 sáhů ($28\frac{1}{2}$ m) hlubokou; roku 1773 odešel na faru Vinořskou), Tomáš Schmied 1773 † 1775, Jan Lukáš Hema 1776—97 (pro stáří vzdal se benefícia a ponechal si pouze fundaci kaplanskou), Filip Frank 1797—1825 (stal se f. ve Chválenicích), Jan Datel 1826 † 1830, Tomáš Liška 1831 † 1858, Frant. Till 1858 † 1880, Jos. Zima 1881—88 (stal se děkanem v Mnichovu Hradišti), Jan Císař 1889—1906 (stal se f. v Plzenci), Vít Kaska od 1906.

Farní kostel na Prusinách.

Farní kostel sv. Jakuba Většího apoštola s farou a školou stojí o samotě na vrchu nad Nebílovem. Jest obrácen presbyterem ke straně západní; na téže straně jest také věž.

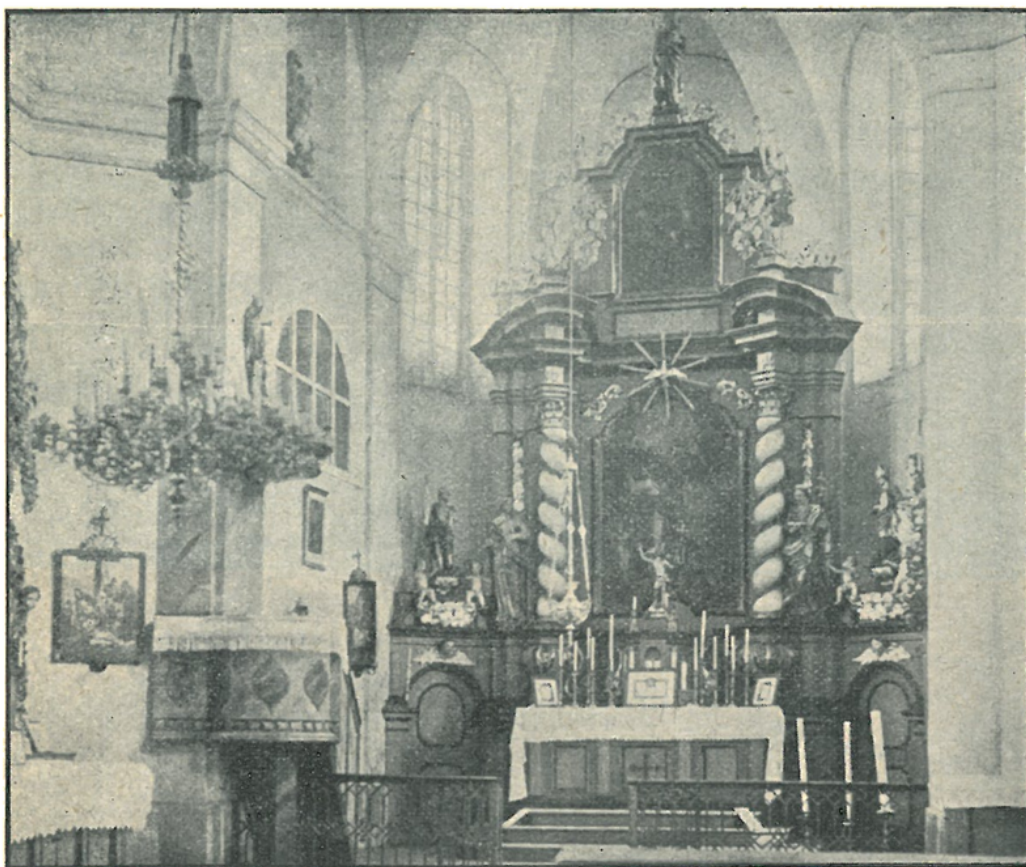
*) Rokycanský děkan Künstler zmiňuje se o tom těmito slovy: „qui dum inter suos collegas canonicos graderetur, videbatur ab humero singulis sursum altior, quasi parens inter suos graderetur“.

Vchod byl prý proto umístěn na straně východní, protože zde panují časté silné větry západní a tudíž by při každém otevření dveří nastal škodlivý průvan.

Při stavbě kostela v první polovici XVIII. stol. ponechána byla nepochybně věž pocházející z doby starší.

Kostel jest dosti prostorná jednoduchá stavba barokní.

Presbytář skládá se z pole v půdorysu obdélníkového, křížovou klenbou sklenutého a z trojbokého závěru, s klenbou výsečovou. V šikmých bocích jsou vysoká okna obdélníková segmentovitě zaklenutá, dole do polovice zazděná.

Vnitřek farního kostela na Prusinách.

Hlavní oltář vysoký, barokní s hadovitě točenými sloupky po stranách; nepřilíživý obraz představuje sv. Jakuba (v pozadí menší výjev: sv. Jakub na cestě k popravišti uzdravuje nemocného); v hořejším nástavku jest menší obraz „Nejsv. Trojice“; nejvýše socha P. Marie s Ježíškem.

K bokům presbytáře přiléhají přístavky; v přístavku na straně jižní nalézá se v přízemí sakristie a nad ní oratoř; přístavek severní jest čtvercová klenutá kaple, v níž jest veliký ze dřeva řezaný kříž.

V bocích presbytáře ve výklencích vysoko umístěných jsou sochy: „sv. Roch“ (barokní) a „sv. Jakub“ (asi ze XVI. stol., pěkná, patrně ze starého kostela pocházející).

Střední pole lodi jest širší, povystupující poněkud z boků; má klenbu křížovou, s okrouhlým otvorem na půdě. Ostatní dvě užší pole lodi mají klenby výsečové.

Stěny oživeny jsou pilíři s římsovými hlavicemi.

Boční oltáře, vesměs barokní z konce XVII. a z první pol. XVIII. století. Na straně evang.: 1. s bohatými rozvilinami lupenovitými a ovocnými festony; dole obrázky sv. Jana Ev. a sv. Josefa a soška sv. Barbory, uprostřed obraz na plátně „Sv. Apollonie“, nahoře dva menší obrázky sv. Kateřiny a sv. Mikuláše, křesťského mrtvé dítě; 2. mezi rozvilinami pěkný ze dřeva řezaný krucifix; nahoře v rozvilinovém rámci sv. Antonín, jemuž Ježíšek se zjevuje, dole po stranách sochy sv. Václava a sv. Zikmunda. Na straně epištolní: 3. s velikým oválovým obrazem „Nanebevzetí P. Marie“, po jehož stranách jsou rozviliny a sochy sv. Františka Seraf. a sv. Antonína Pad. Nad mensou zasklená rakev, v níž jest socha sv. Františka Xav., představující jej jako zemřelého s krucifixem v ruce, s ozářeným srdcem na prsou a s knihou, v níž se čte: „O Deus, ego amo Te“; 4. uprostřed jest oválový obraz „Sv. Jan Nep, v pozadí pohled na Hradčany a výjev svržení s mostu“, po stranách pěkné sochy sv. Šebastiána a sv. Rosalie.

Křtitelnice jest ze dřeva řezaná, na způsob vysoké barokní vasy.

V předstíni v pravo jest výklenková kaplička, uzavřená pěkně kutými železnými dveřmi mřížovými. Býval v ní dříve Boží hrob; nyní jest tu jeskyňka se sochou P. Marie Lourdské.

Věž dosti mohutná, hranolová, krytá cibulovitou střechou s lucernovitou vřízkou, stojí při západní straně kostela.

Do jižního jejího boku zazděn ve značné výši obdélníkový kámen, na němž v elliptickém věncoví spatřuje se znak, v jehož štítě i klenotu jest konvice; jest to erb vládycké rodiny Úlických z Plešnic, již na konci XVI. a na počátku XVII. stol. náležely blízké Netunice. Na kameni tom vytesán jest jakýsi nápis, pro velikou výšku zdola nečitelný, a letočet 1608.

Zvony: 1. s nápisem: „O Maria, ora pro nobis. O sancte Martine, ora. Marcus. Lucas. Johannes. V Plzni 1526 fecit Egidius“; 2. z r. 1496 má nahoře minuskulový nápis gotický: „gracia plena dominibz. anno domini MCCCCXCVI“.

V zámku v Nebílovech ve dvorním levém křídle jest zpustlá bývalá kaple. Byla to pěkně klenutá vysoká místnost. Střední čtvercové pole má plackovou klenbu, na níž ve štukovém rámci spatřuje se malba „Nanebevzetí P. Marie“. V rozích mezi pilíři ozdobenými korintskými hlavicemi jsou prázdné výklenky. Nad vchodem jest podklenutá kruchta s kuželkovou ballustradou.

V údolí mezi Nebílovem a Borkem, ve pěkné lesnaté krajině, stojí kaplička vystavěná ke cti sv. Barbory r. 1859. Býval v těch místech dříve toliko sloupek s obrazem téže světice. Zakladatelkyně té kapličky byla zbožná výminkářka Anna Štolcpartova ze Střížovic, která slepotou jsouc sklíčena, po dvakráte měla sen, že opět zraku operací nabude, jen aby ke cti jmenované světice, jejížto obraz opuštěný stojí, na tom místě kapličku vystavěti dala, tam nacházející se studánku upravila a vodou z ní oči si myla. I nabyla skutečně zase zraku, a po mnohých překážkách dočkala se vystavění kaple, kterouž farář Prusinský r. 1860 v neděli 5. po velikonoci při valném processu posvětil. Od té doby lid z celého okolí ke kapličce a studánce té putoval, zvláště pak churaví a neduhem oči sklíčení.

11. Radnice, fara.*)

Duchovní správu vede farář.

Místo kaplanské není na ten čas obsazeno. Na školách obec. a měšť. působí katecheta.

Patron: Jiří hrabě ze Šternberka.¹

Místa přířazená: Radnice 2587 katol., 2 ak., 81 ž., šk. 5tř. obec. chl., 3tř. měšť. chl., 5tř. obec. dívčí s 3tř. šk. pokrač.; Sv. Barbora 1/2 h.,

*) Srvn. Dr. Jan Pohl, „Radnice“ (V Rokycanech 1905).

52 k.; Chomle $\frac{1}{2}$ h., 269 k., 4 ž.; Moštice $\frac{3}{4}$ h., 182 k.; Přivětice se samotou Skřež $\frac{3}{4}$ h., 582 k., 9 ž., šk. 2tř.; Skomelno $\frac{3}{4}$ h., 386 k.; Kamenec $\frac{3}{4}$ h., 326 k.; celkem 4384 k., 2 ak., 94 ž.

Radnice připomíná se roku 1336 jako městečko, které patřilo k panství hradu Zbiroha*).

V registrech desátků papežských v letech 1352--1405 vyskytá se kostel Radnický s poplatkem 36 gr.

Z farářů doby nejstarší známi jsou z pramenů dochovaných tito: Mařík † 1363, Mikuláš, prve přísluhovavší při král. kapli Všech Svatých na hradě Pražském, 1363 - 1365, Jan, prve kanovník u sv. Jiljí v Praze, směnou s před., 1365 † 1380, Martin, klerik z Jistebnice od 1380, Jan 1386 - 1391, Václav, dříve kanovník u sv. Jiljí na hradě Pražském, směn. s před., 1391—1406, Mikuláš, prve farář v Libčicích, sm. s před., 1406 † 1425, Petr z Královic 1425.

V té době byli patrony kostela páni z Rožmberku, držitelé hradu Zbiroha.

V Radnicích udržela se víra katolická i v dobách husitských.

Kdysi před r. 1469 býval farářem v Radnicích Ondrášek z Klenic. Když již z Radnic odešel, zřídil roku 1469 v kostele sv. Bartoloměje v Plzni kaplanství s ročním platem 13 kop, a k oltáři, při němž kaplanství to založil, věnoval hojně pěkných rouch a nádob bohoslužebných**).

R. 1573 byl tu katolický farář Petr, kollátorem byl Václav z Černína***).

Ale již r. 1583 hrozil pán z Černína, novotám nakloněný, faráři Radnickému, že mu odejme desátek a jiného faráře si vezme, nebude-li se dle vůle jeho ve věcech náboženských řídit†). Téhož roku děkan Rokycanský Jan z Volyně stěžoval si arcibiskupovi, že v okrsku jeho velice se zmáhá sektářství, že všude pobíhají praedikanti, čekajíce na vhodnou příležitost, aby některou faru katolickou uchvátili. Zvláště si stěžoval, že v Radnicích jižjiž hrozí úpadek náboženství katolickému, a že tam prozatím poslal svého kaplana, aby místo duchovního správce zastával. Nicméně kazatel protestantský přece v Radnicích se usadil. Ale již po šesti letech (1589) oznamuje horlivý kněz Bartoloměj Flaxius, arciděkan Plzeňský, arcibiskupovi, že Radnice vyrvána jest bludařům a že dosazen tam zase farář katolický ††).

Dle zprávy arciděkana Plzeňského Jana Skulteta r. 1612 farář Radnický Jan Nikolaides Jičinský od církve odpadl, ale zase se vrátil †††). Týž farář nařiká si arcibiskupovi r. 1614, že má kollátory dva, jednoho katolického, druhého lutherského †*); lutherský prý jest horší; i prošíl za jiné místo †**).

*) Emler, Regesta IV., 119, 142.

***) Strnad, Listář města Plzně, II. 160, 161.

†) Pam. arch., VII., 224.

†) Borový, Medek 19.

††) Ibid. 132.

†††) Winter, Život círk. 262.

†*) Oním byl Jan z Klenového, tímto Jan Heřman Černín.

†**) Ibid. 516.

R. 1627 neměly Radnice vlastního faráře; duchovní správu vykonával farář z Drahoňova Újezda Mat. Lukašenič*).

Kolem r. 1652 byl v Radnicích farářem Jan Chvalenický, kolem r. 1665 Jiří Stan. Ridl, jenž byl později děkanem Rokycanským.

Nejstarší zachovaná matrika počíná se teprve rokem 1671. Tehdáž byl farářem Fridrich Ignác Ventzl, jenž zemřel r. 1677. K jeho podnětu založeno bylo v Radnicích bratrstvo literátů pod titulem »Nanebevzetí P. Marie«. Po něm nastoupil téhož roku farář Vít Alexius Ignác Pruchetius, jenž býval před tím farářem v Malesicích; zemřel v Radnicích r. 1705.

Mor, jenž roku 1679 vypukl, řádil r. 1680 i v Radnicích, pročež okolní obyvatelé Radnicům se vyhýbali a i na služby Boží chodili jinam, zvláště do Drahoňova Újezda, kdež mnozí tehdáž i své dítky dávali pokřtiti**).

Radnice trpěly častými požáry, při nichž kostel i fara bývaly postiženy. Tak roku 1698 při požáru založeném francouzskými žháři vyhořela věž, při čemž zvony se rozlily a kostel byl poškozen***); požárem r. 1701 zničen byl i archiv farní.

R. 1700 bylo v Radnicích 360 duší, na celé osadě, k níž tehdáž patřily i nynější samostatné farnosti Stupno, Řešohlavy, Újezd sv. Kříže a Lohovce, čítalo se 1841 duší.

Po Pruchetiovi následovali: Daniel Jiří Ridl 1705—1707, Frant. Beč 1707—1709, Daniel Fr. Klaudius 1709—19, Karel Schmidt 1719—25.

R. 1720 byl nynější kostel vystavěn péčí tehdejšího patrona hraběte Kazimíra Ferdinanda z Kupperwaldu a manželky jeho Lidmily Konstancie roz. hraběnky z Bubna a Litic.

Pořad farářů od r. 1726: Václav Růžička 1726—62, Václ. Pignusek 1762—72, Frant. Ant. Šašek 1772—89, Jan Hirnschal 1789—1806, Ant. Puchmayer 1807—20.

Puchmayer (nar. r. 1769 v Týně nad Vltavou) jest nejen jedním z nejpřednějších básníků českých oné doby, nýbrž přímo zakladatelem novočeského básnictví. Básně jeho jsou sice většinou pracovány dle vzorů cizojazyčných, ale Puchmayer dovedl jim obratně dáti český ráz. Hlavní zásluhu má Puchmayer o zdokonalení formy a jazyka básnictví českého. Byl v přátelském spojení téměř se všemi tehdejšími literáty českými. Působení jeho v Radnicích směřovalo k zušlechtění a vzdělání osadníků. Povzbuzoval je ku čtení dobrých knih a časopisův a aby účelu toho snáze dosáhl, založil r. 1818 čtenářský spolek.

Dne 28. září toho roku na den sv. Václava po slavných službách Božích shromáždili se členové toho spolku, jichž bylo

*) Pohl, o. c. 33.

***) Pohl, o. c. 43.

***) R. 1700 píše farář Pruchetius ve své zprávě: „pia legata nebolito odkazy pro vystavění věže a zvonů slitých a jinších opravek po ohni vyzdvihla předešlá vrchnost, kterýžto jest byl J. M. pan hrabě Innocentius de Bubna et Liticz, avšak jich ještě nedokonala“. (Archiv arcib.)

počtem 40, u přítomnosti mnohých hostů okolních, ve zvláštní síni, načež Puchmayer proslovil řeč, v níž ukázal k potřebě zakládati spolky takové a pozdravil ke konci slav. hr. Kašpara ze Šternberka, tehdejšího majitele panství, jakožto protektora spolku. Večer bylo město skvěle osvětleno a při tom i hlučný ples pořádán. Dle příkladu čtenářského spolku Radnického, byl roku následujícího založen, jak jsme se již na svém místě byli zmínili, spolek podobný ve Spál. Poříčí.

Jako v Mirošově u Nejedlého, tak i v Radnicích u Puchmayera shromažďovali se tehdejší vlastenci a spisovatelé čeští.

Farní kostel v Radnicích.

V době působení svého v Radnicích vydal Puchmayer pátý svazek svého »Sebrání básní a zpěvů« (1814), soustavnou ruskou mluvici jazykem německým (1820), zpracoval druhý díl německo-českého slovníku Dobrovského, jež však teprve po smrti Puchmayerově vydal Hanka r. 1821; rovněž po smrti jeho vydána byla jeho nedělní a sváteční kázání (1825, 1826).

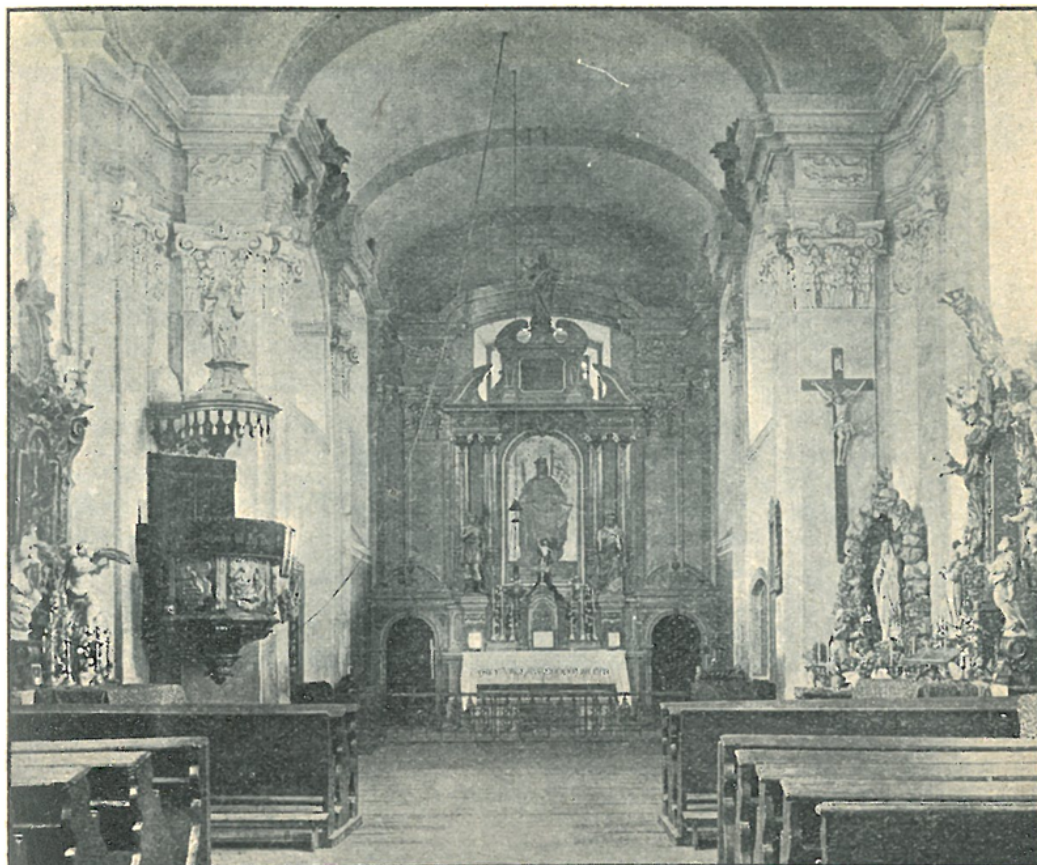
Churavě delší čas odebral se Puchmayer r. 1820 do Prahy na léčení, avšak zemřel ve všeobecné nemocnici již 29. října téhož roku*).

Po Puchmayerovi následovali: Jan Jaeger 1821 † 1843, Frant. Brádek 1843—85, Ant. Farka 1885 † 1898, Václ. Dvořák od 1898.

*) Rybička, Přední křísitelé nár. čes. 295 a násl.; Jar. Vlček, Dějiny české lit., I. část 1., 210 násl.

R. 1842 byl kostel opraven a zbořena některá stavení, která ke zdi hřbitovní přiléhala a kostel zastiňovala, totiž stará škola, kostnice a pekařské krámce.

R. 1849 dne 26. srpna v noci vypukl v Radnicích veliký požár, při němž shořela i zvonice, která stranou od kostela stála; dva zvony v ní visící, »Václav« z r. 1770 a »Michael« z r. 1690, se rozlily.

Vnitřek farního kostela v Radnicích.

R. 1862 dne 15. dubna vypukl oheň v domech stojících poblíž kostela, jenž tudíž octl se ve velikém nebezpečí. Lucerna na věži již chytala, ale oheň byl na štěstí jedním srdnatým mladíkem mokkými pytly udušen.

R. 1867 zavěšeny byly na věži chrámové dva nové zvony »Václav« a »Maria«, obstarané patronem hrab. Šternberkem ve Vídni.

R. 1868 konala se velikolepá slavnost u příležitosti odhalení desky zasazené na budovu farní na památku Ant. Puchmayera; slavnosti té súčastnil se i slavný Fr. Palacký a hrabě Zdenko Šternberk se svými dvěma syny.

V noci ze dne 1. na 2. leden 1890 vznikl na hlavním oltáři oheň, jenž byl sice poměrně pozdě zpozorován, takže celý oltář

jím byl již z velké části zničen, přece však podařilo se tehdejšímu kaplanu Kašp. Iblovi ještě z tabernakulu odnésti Nejsvětější s monstrancí a s ciboriem; za pomoci svolaných lidí byl oheň, jenž hrozil zachvátiti strop kostelní, šťastně uhašen.

Nový oltář postaven byl roku 1891.

R. 1904 hr. Alois ze Šternberka dal zhotoviti pro kostel firmou E. S. Petra v Žižkově nové varhany v ceně 4800 K a r. 1905 dal nákladem 7000 K opravití zevnějšek kostela.

Farní kostel sv. Václava jest prostorná stavba barokní.

V průčelí nad rozložitým vysokým štítem vypíná se věž do osnovy stavby pojatá, opatřená hodinami a baňatou šindelovou střechou krytá. Průčelí oživeno jest pilastry s římsovými hlavicemi; nad vchodem jest výklenek se sochou sv. Václava.

Presbytář i loď mají valenou klenbu napodobenou; konstrukce její jest dřevěná.

Vnitřek jest rozčleněn pilastry s ozdobnými štukovými hlavicemi, nesoucími římsu, jež nad okny jest prohnutá.

K bokům presbytáře přiléhají jednopatrové přístavky, obsahující sakristii a oratoře, nad nimiž jsou plastické znaky pod korunou, s orly a palmovými ratolestmi po stranách.

„Kalvarie“ u Radnic.

Hlavní oltář zhotoven byl v dílně Josefa Krejčíka v Praze, na něm po stranách jsou sochy sv. Lidmily a sv. Víta, na vrcholu menší socha P. Marie; oltářní obraz představující sv. Václava v životní velikosti, vymaloval akadem. malíř Matěj Kuncl.

V lodi stojí čtyři barokní oltáře: sv. Jana Nepom., sv. Barbory, sv. Anny a Panny Marie. Na oltáři sv. Anny jest starobylá soška ze XVI. stol.: svatá Anna drží na jedné ruce P. Marii, na druhé Ježíška, jenž z rukou P. Marie jablko přijímá; na oltáři P. Marie stojí starobylá socha Panny Marie, rovněž asi ze XVI. stol pocházející.

V presbytáři ve dlažbě jest náhrobní kámen, do něhož vsazena jest

oválová, z bronzu litá deska se znakem Kupperwaldským a Bubnovským pod společnou korunou.

Sochu sv. Jana Nep. na náměstí dal postaviti roku 1722 hrabě Kazimír Ferdinand z Kupperwaldu společně s chotí svou Ludmilou Konstancí roz. hraběnkou z Bubna a Litic.

Jižně od města stojí hřbitovní kaple sv. Rosalie vystavěná roku 1705 nákladem měšťana Radnického Václava Vojtěcha Duchovského.

Jest to prosté, nízké staveníčko obdélníkové, třemi boky zakončené, s barokním štítem v průčelí.

Severovýchodně asi $\frac{1}{4}$ hodiny stojí malehně na vrchu nad městem kaple »Kalvarská«, k níž vede křížová cesta. Kaple tato vystavěna byla kolem roku 1745 Janem Václavem hrab. z Bubna a Litic, jenž byl v letech 1736—58 držitelem panství Radnického. Jest to pěkná stavba barokní.

Loď jest čtvercová s rohy zevně vydutými. Presbytář polokruhový; za ním čtvercová sakristie. V předu jest obdélníková přístavba s polokruhovou kruchtou uvnitř a s dvěma okrouhlými schodišti v rozích. Nad průčelím se zvedá nízká vížka s cibulovitou stříškou. Veškerý rohy stavby jsou zevně ozdobeny lisenami; okna jsou barokově zprohýbaná s omítkovým ozdobným orámováním. Vnitřek jest úhledně rozčleněn pilastry a římsovím; v rozích lodi jsou výklenky se sochami proroků. Oltář v presbytáři stojící jest velmi zajímavě vyzdoben. Nad mensou jest skupina soch ze dřeva řezaných: uprostřed Spasitel na kříži, po stranách na křížích oba lotrové, u paty kříže Marie Magdalská, po stranách P. Maria a sv. Jan Ev.; v mense oltářní znázorněny duše v očistci.

Na straně epištolní stojí barokní oltářik s pěkně ze dřeva vyřezaným baldachýnem, pod nímž stojí dobře řezaná socha P. Marie s Ježíškem.

Vnitřek „Kalvarie“ u Radnic.

Cestu ke kapli této vedoucí ozdobil Jan Nep. hrabě ze Šternberka .1760 čtrnácti kamennými sloupy s hlavicemi, z nichž každý nesl na plechu malované vyobrazení jednoho zastavení křížové cesty. Během času tyto „kapličky“ sešly a byly nahrazeny r. 1883 novými, pořízenými z milodarů dobrodinců, a zhotovenými v dílně Cingrošové v Plzni; tato nová křížová cesta posvěcena byla téhož roku dne 2. září od P. Kazimíra Adámka, kvardiána řádu františkánského z Prahy.

Filiální kostel sv. Markéty v Chomli býval ve XIV. stol. kostelem farním.

Z farářů jsou známi tito: Matěj † 1363, Petr z Chrastu 1363 † 1387, Jan z Ruprechtic 1387—98, Jindřich, děkan na Karlštejně, sm. s před., 1398, Petr řeč. Korbel 1406 † 1411, Jan z Manětína 1411.

Kostel v Chomli.

Fara zanikla nepochybně ve válkách husitských.

Kostel jest nízká neveliká stavba, skládající se z lodi obdélníkové a z presbytáře třemi boky zakončeného; presbytář i loď mají stropy rovné. Průčelní zeď zakončena jest prostým trojhranným štítem, po jehož stranách stojí prosté kamenné jehlance. Na šindelové střeše jest prkenná hranolová vížka s jehlanovou stříškou. V jižním boku lodi jest hrotitý gotický portálek. Okna jsou hrotitá bez kružeb. Vítězný oblouk jest hrotitý, na hranách sešikmený.

Hlavní oltářík jest barokní s obrazem „Sv. Markéta“, na plátně malovaným.

Na postranním oltáříku, na straně evang. stojícím, jest soška Panny Marie, podobná oné v Radnicích; pochází rovněž jako tato ze XVI. stol.; jest nově polychromována.

Na oltáříku stojícím na straně epištolní jest velmi pěkná, pozdně gotická soška sv. Markéty, asi z konce XV. stol. pocházející, nově polychromovaná.

Kolem kostela jest hřbitov.

Zvon z r. 1514 s nápisem: „Tento zvon dělán jest ke cti a k chvále Pánu Bohu i Matičce Boží a svatě Markétě leta od narození syna Božího tisícího pětistého čtrnáctého. Jan Konvář“.

Vnitřek kostela v Chomli.

Filiální kostel sv. Martina v Přívěticích býval rovněž za starých dob farním.

Ve druhé pol. XIV. a na počátku XV. stol. působili tu tito faráři: Hrzek (Hrzco) † 1358, Michek (Michco), syn Odolenův z Němčovic 1358, Racek z Kladrubce 1380, Jindřich do 1399, Tomášek, prve farář v Žihli, sm. s před., 1399—1404, Havel 1404 † 1406, Václav 1406, Něper † 1427, Beneš z Královic 1427.

Kostel Přívětický stojí o samotě na mírném návrší, obklopen jsa hřbitovem. Jest to prostá stavba barokní s hranolovou zděnou věžkou cibulovitou, bání krytou nad průčelím.

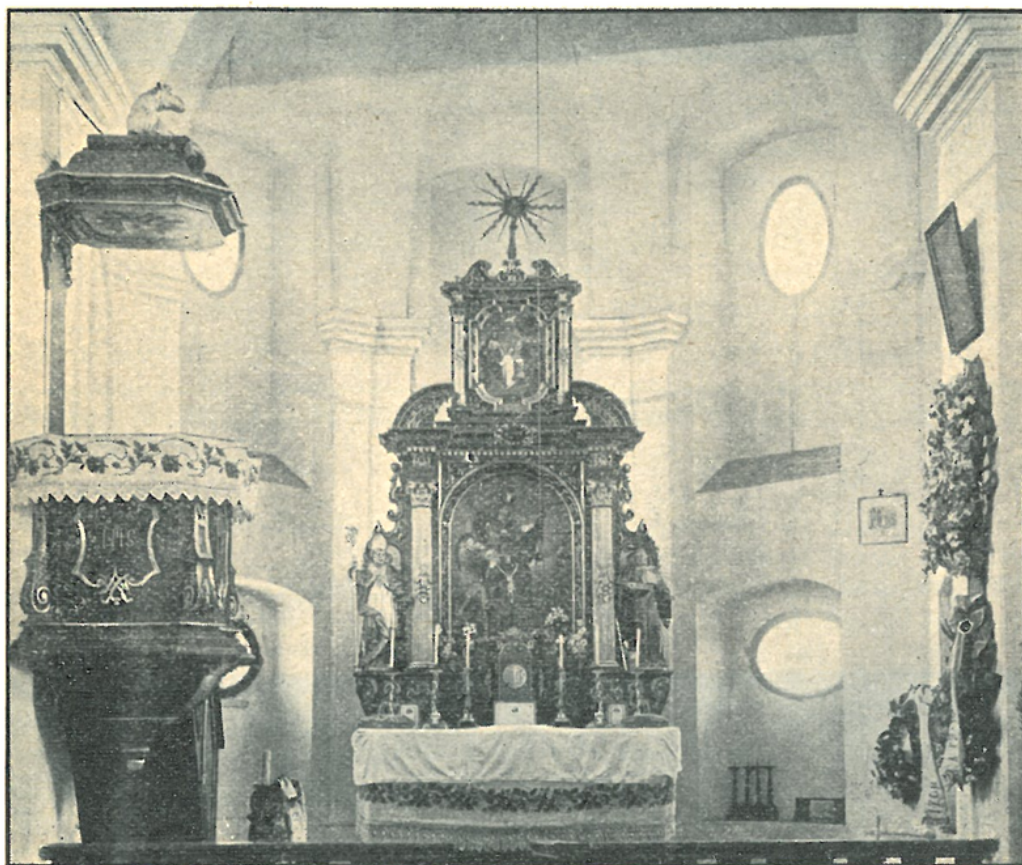
Presbytář zakončen jest třemi boky a má výsečovou klenbu; osvětlen jest v šikmých zdech dvěma elipsovíťmi okny nad sebou umístěnými, ve zdech bočních pak oknem obdélníkovým, segmentem překlenutým. Loď jest obdélníková, šikmým, na zevnějšku vydutým zdivem k presbytáři připojená; v bocích má po dvou oknech.

Oltář barokní, dobrých forem; uprostřed obraz na plátně: „Sv. Martin na koni odsekává kus pláště, by daroval jej žebrákovi“; po stranách sochy sv. Vojtěcha a sv. Havla; v nástavku obraz sv. Rodiny.

Zvon z r. 1512 s nápisem latinským, ulitý mistrem Bartolomějem v Novém Městě Pražském.

Filiální kostel v Přivětích.

Vnitřek filiálního kostela v Přivětích.

Severozápadně od Radnic stával uprostřed hřbitova kostel sv. Barbory; byl zrušen za Josefa II. a ponechán zkáze; zbyly z něho jen stopy zdiva.

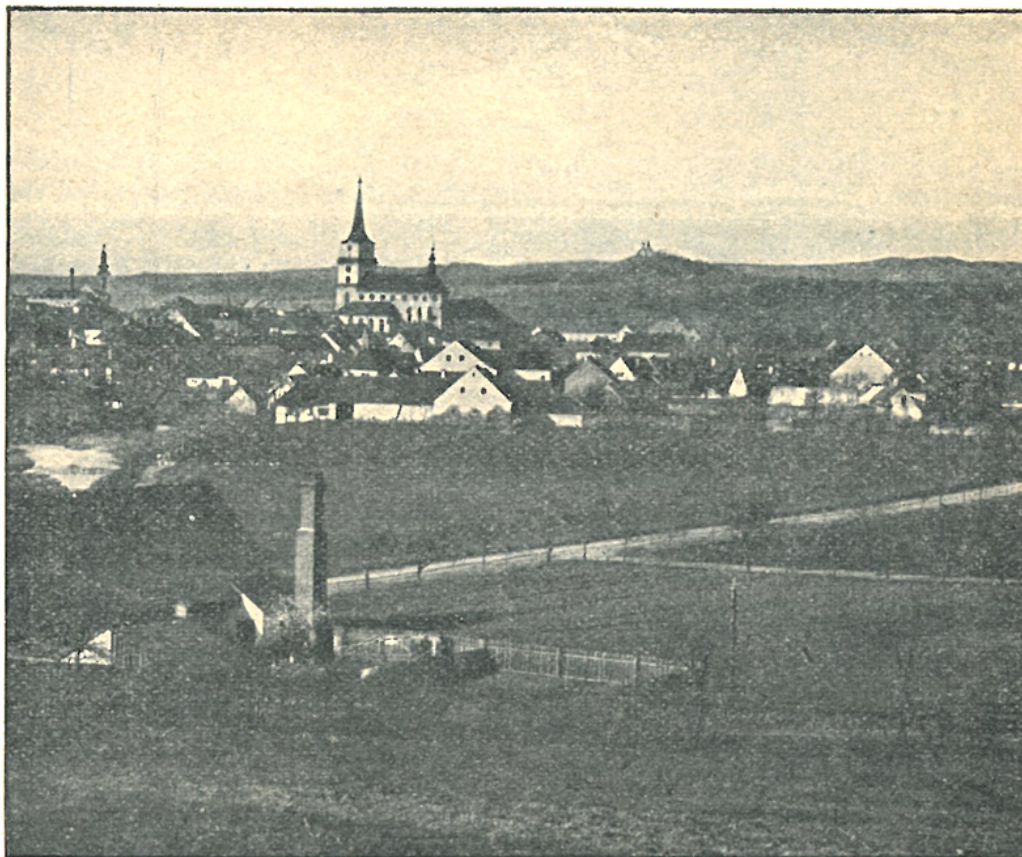
V tomto kostele bývala socha sv. Barbory, jež pokládána byla za zázračnou; mnozí churaví, zvláště na zrak, ano i slepí, dosáhli prý v této svatyni uzdravení. Mnoho lidí sem putovalo zvláště v den sv. Barbory a v pondělí velikonoční*).

12. Rokycany, děkanství.

Duchovní správu vede děkan za pomoci dvou kaplanů. Mimo to na gymnasiu působí katecheta a na měšťanských školách 2 katecheté.

Patron: obec města Rokycan.

Místa přifařená: Rokycany 5376 k., 25 ak., 100 ž., vyšší gymn., šk. měšť. 6tř. pro hochy a 5tř. pro dívky, šk. ob. 10tř., 2tř. pokrač. šk. pro dívky, šk. hospod. zimní 2tř., letní 1tř. pro dívky; Borek $\frac{1}{4}$ h., 513 k.; Klabava 1 h., 672 k., 3 ž., šk. 3tř.; Kocanda $\frac{3}{4}$ h., 107 k.; Litohlavý $\frac{3}{4}$ h., 635 k., šk. 2tř.; Raková 1 h., 251 k.; Kamenný Újezd $\frac{1}{2}$ h., 635 k.; celkem 8189 k., 25 ak., 103 ž.

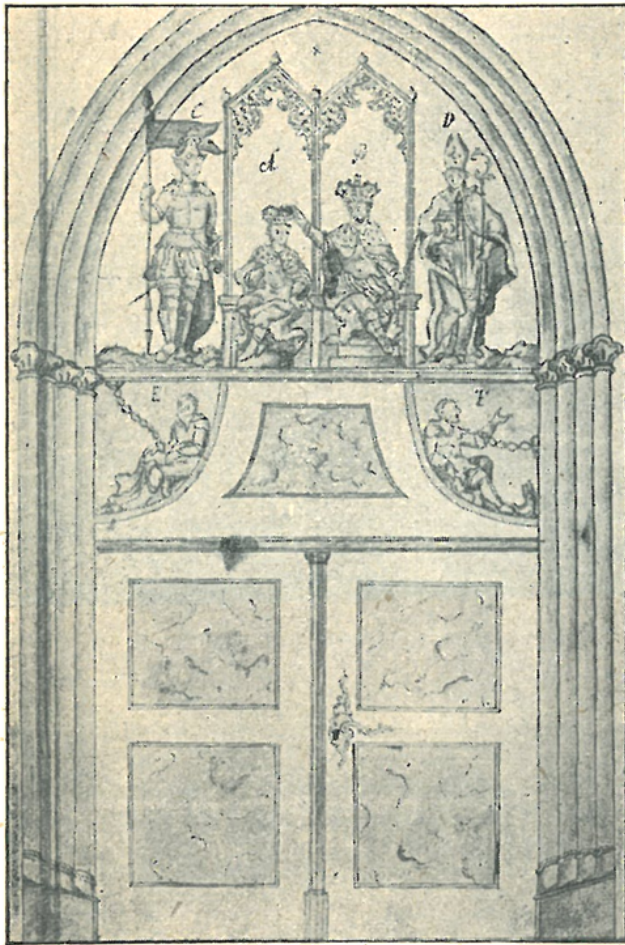

Pohled na Rokycany (uprostřed kostel děkanský, v pozadí „Vršiček“.)

*) Farář Ventzl r. 1677 o této kapli podává tuto zprávu: „... in capella s. Barbarae multa miracula iam facta sunt, ante me et nunc de facto fiunt, ita ut homines caeci visum recipiant, nihilominus ego pro certo scire non possum, an locus, aut imago miraculosa sit. Concursus populi maximus est in die festo s. Barbarae et feria 2. Paschatis“. Farář Pruchetius r. 1700 píše: „Miraculosae imagines in ecclesiis istis nullibi dantur, excepta statua una s. Barbarae, quae vere miraculis viget et claret et multos defectuosos sanat, maxime quoad visum“. (Archiv arcib.).

Rokycany staly se nepochybně již při založení biskupství Pražského statkem biskupským. Byla to zprvu ves, v níž byl dvůr biskupův.

Za rozbrojů o trůn český po smrti knížete Svatopluka roku 1109, když Bořivoj proti bratru svému Vladislavovi panství se domáhal, volán byl německý král Jindřich V., by o sporu rozhodl. Král přitáhl do Čech r. 1110 a povolal k sobě obě strany do Rokycan do dvora biskupova. I dostavili se Vladislav s biskupem Heřmanem a Bořivoj se synovcem svým

Někdejší portál děkanského kostela v Rokycanech (A Vladislav, B král Jindřich, C vůdce vojska králova, D biskup Heřman, E Bořivoj, F Václav Grojský).

však pohřichu při opravě chrámu po velikém požáru r. 1784 zachována nebyla; pouze v pamětní knize děkanství Rokycanského zachoval se výkres její, ač, jak z rázu kresby patrně, nepřilíší věrný.

Václavem Grojským a s komonstvem předních pánů českých. Král Jindřich přivítav Vladislava i stranu jeho co nejvlídněji, přisoudil mu ihned všechno právo, Bořivoje pak ani k sobě nepustiv, kázal i se synovcem jeho zatknouti beze všeho slyšení, spoutati řetězy a odvézti na hrad Hammerstein v Porýnsku. Vladislav, spřáteliv se s králem blíže, zavázal se postaviti jemu k jízdě do Říma, kterouž Jindřich tehdaž obmýšlel, 300 dobře oděných jezdcův*).

Výjev tento býval znázorněn prací polovypuklou z kamene tesanou v hlavním portálu děkanského kostela. Skulptura ta

*) Palacký, Dějiny národa čes. I. část 387—388, Kosmův Letopis v Pram. čes. II. 169.

R. 1176 uvádí se Zdeslav jakožto arcijáhen Rokycanský, r. 1177 pak jako arcijáhen Plzeňský*).

Farní chrám Rokycanský býval nepochybně beneficiem arcijáhna okrsku Plzeňského.

V listině, kterou papež Řehoř X. r. 1272 klášteřu Chotěšovskému všechna jeho zboží a práva potvrzuje, uvádí se mimo jiné také kostel sv. Blažeje v Rokycanech, o němž však nic více není povědomo. Ostatně listina ona, uveřejněná v Arch. čes. IV., 34 a násl., nezachovala se v listině původní a souvěké, nýbrž v překladu českém teprve z konce XVI. stol.

R. 1329 připomíná se Matouš, farář Rokycanský**); roku 1342 byl v Rokycanech farářem Václav Syřidův z Dušník***).

Arcibiskup Arnošt z Pardubic, dosáhnuv k tomu svolení papeže Urbana V., zřídil r. 1362 místo dosavadní fary v Rokycanech konvent řeholních kanovníků sv. Augustina neboli Lateránských. První řeholníci byli sem uvedeni z klášteřa Roudnického†). Konvent Rokycanský skládal se ze 6 řeholníků, z nichž jeden byl proboštem. Jeden z řeholníků vykonával duchovní správu ††).

R. 1373 byl proboštem Blažej †††), po jehož smrti roku 1380 zvolil si konvent Rokycanský za jeho nástupce Domaslava *†).

R. 1391 přijat byl Jakub řečený Papež (»Papa«), kanovník klášteřa Rokycanského, za kaplana Stolicie apoštolské *††).

R. 1397 resignoval probošt Dománek (Domanko), načež zvolen byl za probošta bratr Václav *††††). Ten vzdal se hodnosti své r. 1405, i zvolen byl na jeho místo bratr Mikuláš †*), a po něm bratr Jakub, po jehož resignaci r. 1408 zvolen byl Jan z Radnic †**).

Konvent Rokycanský honosil se četnou knihovnou; ještě na konci XVIII. stol. nalezl tehdejší děkan Künstler v depositáři nad sakristií mezi jinými rukopisy a prvotisky z pozdější doby pocházejícími její zbytky: několik rukopisů označených nápisy »Domus St. Mariae in Rokiczano«, »Rokyczan. monast. fratrum canonicorum«, »Monast. Canonicorum regularium in Rokycan«, »Liber Rokyczanensis coenobii« †***).

*) Reg. Boh. I, 158.

***) Uvádí se jako svědek v listině z r. 1329; Emler, Reg. Boh. 842.

***) Mon. Vat. Boh. I, 64.

†) Archiv český III, 532.

††) Borový, Libri erect. I, 44. Mon. Vat. Boh. II, 480—481.

†††) Tadra, Soudní akta I., 37.

*†) Emler, Liber Conf. III—IV, 146.

*††) Mon. Vat. Boh. V, 258.

*†††) Lib. Conf. V, 294.

†*) Lib. Conf. VI, 152.

†**) Ibid. 253.

†***) Na bohatost knihovny konventní lze souditi ze signatur na knihách těch se zachováších: „A VI“, „G IX“, „I. III“, „I. IV“, „C X“, „K VIII“; z nich jest patrno, že knihovna rozdělena byla na několik oborův, z nichž každý měl řadu knih. Seznam nalezených rukopisů —

Než klášter Rokycanský neměl dlouhého trvání. Blížily se bouře náboženské. Bratr Václav z Volyně řečený Pašek, jeden z členů kanonie Rokycanské, dokončiv r. 1418 sbírku výpisků homiletických, poznamenává na konci rukopisu, že dokončuje jej »za doby Viklefitů, kteří tohoto času mnoho útočí na církev římskou a svými zhoubnými naukami šíří nesváry«.

A jedva od té doby uplynula tři leta, stihla klášter hrozná pohroma. Roku 1421 12. února vpuštěn byl Žižka s vojskem svým do města, když byl slib učinil, že města i obyvatelův ušetří. Ale jedvaže vojini jeho ve městě se octli, vrhli se na klášter, zpusťovali jej, kanovníky zvěšeli a probošta jménem Jana do sudu zabeďnili a uprostřed kostela upálili*). Balbín (»Vita Arnesti«) sděluje, že ještě za jeho doby ukazován byl v Rokycanech trámec, na němž řeholníci oběšeni byli, a Beckovský dokládá, že v pokoji, kde umučeni byli, »po mnohá léta libou vůni do něho přichozí lidé vždycky cítili, dokad zbořen nebyl«**).

Roku 1422 dostaly se Rokycany v moc katolických Plzeňanů a r. 1424 byl tu pánem katolík Jan Hanovec ze Švamberka***).

Ale r. 1430 patřily Rokycany k bratrstvu táboorskému a poroučel tu Svojše ze Zahrádky.

Tehdáž rozmohla se v Rokycanech strana pod obojí, jejíž vynikající stoupenec mistr Jan z Rokycan zde se narodil (roku 1397), tou měrou, že v držení měla kostel děkanský. Kněží pod jednou měli prý obydlí své na blízku kaple sv. Petra a Pavla, v níž věřícím pod jednou přisluhovali †).

Ale zanedlouho nabylo tu katolictví zase převahu a roku 1441 obsazeno bylo proboštství Rokycanské z konventu Roudnického, jenž tam poslal bratra Matyáše řečeného »Beran« ††).

počtem 44 — vepsal děkan Künstler do knihy pamětní na str. 17–21; tiskem uveřejnil tento seznam 44 rukopisů a mimo to ještě 15 tištěných knih Dobrovský v „Böhmische Litteratur auf das Jahr 1779“ str. 279–290. V rukopise výkladu na evangelium sv. Matouše mistra Petra ze Stupna byla poznámka: „Istum librum attulit in Rokyczan ad honorem B. Virginis frater Wenceslaus de Volyna dictus Passek“. Na konci rukopisu „Collecta varia homiletica“ byla poznámka: „In Octava Sancti Wenceslai Martyris finita sunt collecta ista ‚Epistolarium de tempore et de sanctis‘ per fratrem Wenceslaum Passek in Rokyczano Monast. Sanctae Mariae canonicorum regularium Ordinis St. Augustini Confessoris. Anno vero Domini millesimo CCCXVIII tempore Wyklephistarum, et hoc tempore ipsi Romanam ecclesiam multum impugnabant dogmatibus suis pestiferis lites seminantes“. Pod číslem 21. uvádí děkan Künstler rukopis, v němž mimo jiné obsažen byl latinsky život Jana z Jenštejna, arcibiskupa Pražského; z tohoto rukopisu Rokycanského vydal důležitý tento životopis Dobrovský r. 1793 (byl potom r. 1873 v prvním dílu „Pramenů dějin českých“ znovu otištěn dle vydání Dobrovského, jelikož onoho rukopisu tehdáž nebylo vydavatelům možno se dopídit).

*) Borový, Děj. diec. Pr. 251; Tomek, Žižka 79.

***) Beckovský II., 3, 528.

***) Sedláček, Místop. Sl. 768.

†) Lib. mem. Rok. 28.

††) Archiv český III., 532.

Kláster udržel se tu potom ještě po celé století; r. 1541 trval ještě, maje v čelě probošta Václava a převora Brikcího*).

Statky proboštské i arcibiskupské byly od králů českých zprvu zastavovány různým šlechticům a potom Rokycanským samým. Proboštsství Rokycanské s konventem zaniklo nadobro nepochybně r. 1546, kdy Rokycanští vymohli si na Ferdinandu I. majestát a zástavu na statky klášterní, jež potom za Maxmiliána II. r. 1575 získali v plné držení.

Rokycanští se však zavázali, že nebudou bráti žádného faráře bez vědomí arcibiskupova.

Po zaniknutí proboštsství byla tudíž v Rokycanech zase pouhá fara, a to fara katolická, ač obyvatelstvo téměř naskrze bylo smýšlení husitského a jen pramálo bylo věrných katolíků.

R. 1566 byl v Rokycanech farářem kněz Matěj, na nějž si konšelé stěžovali, že je v kázáních tupí**).

R. 1570 farář Ondřej Pešín stěžuje si na převahu husitství v Rokycanech trpce arcibiskupu Brusovi. Tehdáž Rokycanští proti jeho vůli dne 6. července vykonali oslavu Husovu v kostele***).

R. 1573 byl v Rokycanech farářem katolický kněz Václav, jenž při konvokaci kněžstva téhož roku konané ustanoven byl děkanem (t. j. vikářem) okrsku Rokycanského †). Děkan Václav odešel z Rokycan r. 1581 ††).

Roku 1583 byl v Rokycanech farářem Jan z Volyně, jenž byl rovněž děkanem okrsku Rokycanského †††).

Příchýlnost svou k straně nekatolické dali Rokycanští na jevo r. 1609 formálním přistoupením k »české konfessi«, čili k protestantství; učinil tak s nimi i děkan jejich Daniel Rejzek *†). Z toho měli pak mnohé spory s arcibiskupem a upadli v nenávist věrných katolíků Plzeňských, kteří prý říkali Rokycanským posměvačně: »Starší jest šibenice Plzeňská, nežli víra husitská«. Když pak Plzeň leta 1618 Mansfeldem byla dobyta, tu prý »Rokycanští o nic jiného nepečovali, nežli aby tu Plzeňskou šibenici zbořili, kterou oni i také do gruntu zkazili, aby jen to staré heslo, které každodenně slyšeti musili: „Starší jest atd.“ k zapomenutí přivésti mohli« *††).

Do r. 1616 byl v Rokycanech děkanem Matěj Pašonydes, jež Rokycanští toho roku »na rychlo z církve a obce své neslušně vybyli«; dolejší konsistoř přimlouvala se zaň u purkmistra a rady města Rokycan, »aby jej v své laskavé paměti míti a rozpomínající se na jeho církevní služby a práce u nich vedené dobrotivě a štědře dle možnosti fedrovati ráčili« *†††).

*) Borový, Jedn. II., 21.

***) Winter, Život círk. 894.

***) Borový, Brus 218 - 19; Pažout, „Jednání a dopisy“ 409—11.

†) Liber visitationum v archivu arcib. str. 79.

††) Winter, Život círk. 628.

†††) Borový, Medek 132.

*†) Winter, Život círk. 251, 256.

*††) Beckovský, Lib. mem. Rok. 29.

*†††) Protocollum consist. utraqu. Rkp. v arcib. archivu str. 287b.

Tou dobou Rokycanští klonili se ke kalvinství. R. 1617 žaluje farář Jan Bireš purkmistrovi, že nový katechismus se zavádí*).

Roku 1619 stal se v Rokycanech farářem kněz Matěj Cultrarius (Kultrarius), dotud farář v Senomatech**).

Kněz tento za pobytu svého v Rokycanech vydal spisek »Kázání proti kostnicím a reliquiím papežským« (v Praze 1619***).

Někdejší památná socha P. Marie v Rokycanech.

Ke kalvinismu se klonící Rokycanští, vzavše sobě nepochybně příklad ze Skultetova řádění ve chrámu Svatovítském r. 1619, chtěli prý také »vyčistiti kostel Rokycanský«, t. j. sochy a obrazy zničiti. Byla tu pěkná starobylá socha Panny Marie, asi 3 lokte vysoká, se spanilým a milým výrazem ve tváři. Tu vzali a vhodili ji v Rokycanské škole do pece pekařské. Ale socha ta prý způsobem zázračným třikráte z ohně vyskočila a posléze, porazivši toho, jenž vidlemi do plamenů ji strkal, neporušená na místo, odkud vzata byla, se postavila †). Zachovala se její rytinka, zhotovená Hillerem dle výkresu Růžkova, nalepená v pamětní knize Rokycanské ††).

Rekatolisace byla v Rokycanech se vším důrazem provedena.

Od té doby byly do Rokycan dosazováni zase duchovní správce katoličtí, kteří užívali titulu »děkan«.

*) Winter, Život církv. 262.

***) Protocollum consist. utraqu., rkp. v arcib. archivu, str. 424.

***) Srvn. Jungmann, Hist. lit. IV., 1654.

†) Lib. mem. Rok. 137.

††) Rytinka, jejíž reprodukci podáváme, označena jest jmény svých původců („Ktuzco del.“, „Hiller sculp.“) a podpisem lat., něm. a českým. Rytce J. Hiller působil v Praze v letech 1716—46.

Ve válce třicetileté trpěl kostel Rokycanský časté a těžké ztráty.

Za děkana Šebestiána Bartoloměje Kryšpína († 1658) roku 1639 dne 23. října Švédové pod vedením Bannerovým vpadli do Rokycan. Kostelní poklad, k němuž byli také mnozí občané skvosty a peníze své přiložili, byl sice v sakristii dobře uschován, avšak špatným nějakým člověkem nepřátelům vyrazen. Švédové vzali monstranci, která měla cenu 700 zl. stř., ciborium staré a veliké, 18 kalichů stříbrných a pozlacených s patenami, mnoho jiných nádob kostelních, a ovšem i peníze a skvosty soukromníkův. Neušetřili ani varhan, které rozbili, ani hodin věžních, které pokazili. Staříčkého děkana suroví vojáci vsadili na koně a s potupou po městě vodili. Nadto bylo město v požeh dáno a z děl postřelováno. Od požáru chytala se již vížka kostelní, avšak na štěstí podařilo se několika odvážným občanům oheň v zárodku uhasiti.

Brzy vyskytli se dobrodincové, kteří škodu kostelu učiněnou aspoň poněkud napravití hleděli, takže měl kostel nedlouho potom již »kalichy tři nově způsobené, ciborium jedno skrovničké, ampulky stříbrné dvě, jinších ornamentův rozličných s potřebu«. Varhany spravil r. 1651 Šeb. Schmidt za 225 zl.

Děkanství bylo na větším dile všecko pobořené a pusté. Tenkráte připojena pro lepší výživu děkanovu též farnost Mýtská k děkanství Rokycanskému, avšak jiných příjmů kromě štoly odtamtud nebylo.

Po Kryšpínovi následovali děkanové: Jiří Řehoř Bauzek (1658, zemřel již následujícího roku, učiniv některé odkazy kostelu, jakož i Mariánské družině při jesuitském konviktě v Praze, kdež byl studoval), Jakub Jaron z Rozenšteinu, křížovník s červenou hvězdou 1659—1664, Ladislav Frosin 1664 † 1698.

Děkan Frosin založil r. 1673 bratrstvo Panny Marie Sněžné, které trvalo až do dob Josefinských, zřídil několik oltářů a Boží hrob v kapli sv. Anny, zavedl všude náležitý pořádek, zvelebil kostelní zpěv a opatřil roucha a nádobí kostelní.

Výše zmíněnou sochu P. Marie našel Frosin v koutě ambitu bývalého kláštera ke kostelu přiléhajícím, kde po dlouhá léta s uraženýma rukama beze vsí úcty stávala, dal ji opravití a prozatím postavití na jeden z oltářů v kostele. Děkan Frosin sloužil při oltáři tom téměř každou sobotu mši sv. a někdy i v jiný den. Vyobrazení sošky bylo připojeno ke knížce zmíněného mariánského bratrstva; rovněž tak vydal P. Jan Obitecký T. J. její vyobrazení*).

R. 1677 čítalo se v Rokycanech 743 duší přijímání svátostí schopných, v Rakové 62, v Újezdě 50, v Železných Hutích 58; celkem čítala osada tudíž 913 duší.

*) Zpráva děkana Frosina z r. 1677 v archivu arcib.

Když r. 1679 v Čechách mor vypukl, bylo nařízeno, aby každý o polednách, když zvonem znamení k tomu dáno bylo, ihned klekl a za odvrácení té rány se modlil. Roku pak následujícího, když nákaza i v Praze velmi se rozmáhala, přeložen

Rokycany: Děkanský kostel a socha Mariánská.

byl apellační soud i desky zemské do Rokycan (20. července). V té době nesměli lidé z míst okolních přicházeti k službám Božím do děkanského kostela, nýbrž byla pro ně sloužena mše

sv. v kostele Nejsv. Trojice a i jinde mimo město pod širým nebem i po vesnicích.

Pánové od apellačního soudu dávali častokráte sloužití zpívané mše sv., zvláště před zmíněnou sochou mariánskou. Plných 6 měsíců byl apellační soud v Rokycanech, teprve 21. ledna 1681 po zpívané mši sv. a Te Deum navrátil se do Prahy.

Roku 1681 zemřel syndikus a radní Rokycanský Jakub Optalius z Třebnice, muž zbožný a pilný, jenž velikým písmem napsal pro kostel děkanský knihu zpěvů rorátních. Také daroval kostelu stříbrnou schránku k nošení Nejsv. Svátosti k nemocným; na víku jejím byl jeho erb*).

Po smrti Frosinově (1698) obdržel děkanství Jiří Stanislav Ridl, jenž dříve býval děkanem v Radnicích, Nepomuce a v Klátověch.

Za něho zřízena byla r. 1701 fara Osecká, ač magistrát Rokycanský jako patron (v příčině Litohlav) a děkan jako farář proti tomu protestovali. Byly tudíž Osek, Volduchy a Vitinka od děkanství odtrženy; protože pak tím příjmy děkanské o 150 zlatých ze solní pokladny ztenčeny byly, nahrazen byl počínajíc rokem 1707 úbytek ten aspoň částečně desátky z Litohlav a Újezda.

Pořad děkanů od r. 1704 do r. 1763: František Vít Beck 1704—07, Daniel Ridl, bratr dřívějšího děkana Jiřího Stanislava, dříve farář Radnický, směnou s před., 1707 † 1723, Šebastián Tomandl 1724 63.

Když koncem září r. 1712 v Praze mor zuřiti počal, soud apellační opětně do Rokycan sídlo své přeložil a pobyl tu od 11. října 1712 do 2. března 1713. Tentokráte nezůstaly však Rokycany ušetřeny, i tu začínal mor řádit (zemřelo celkem 146 osob). V té době slouženo bylo mnoho zpívaných i tichých mší svatých před milostnou sochou Mariánskou a mnohá processí byla konána, jichž i nejpřednější úředníci zmíněného soudu se účastňovali.

Děkan Šebastián Tomandl byl sekretářem, od roku 1732 pak administrátorem vikariátu Plzeňského až do r. 1734, kdy rozdělen byl Plzeňský vikariát ve dva: Rokycanský a Plzeňský. Tomandl jmenován byl vikářem Rokycanským.

Vikariát Rokycanský měl r. 1740 14 far s 29.851 duší, dekanát 1843 duší.

Roku 1728 vyhořel děkanský dům, tehdy nepatrný a většinou dřevěný. Sousední kaple sv. Anny stěží byla zachráněna. Nový dům, jehož plány vypracoval Canaval, císař. král. architekt v Praze, stavěn byl liknavě plných 7 let; děkan i kaplan bydlili zatím v domech soukromých.

R. 1756 opravována byla střecha věžní; při té příležitosti odstraněn byl s vrcholu kalich, pocházející z dob kališnických, a za dvojitý kříž zaměněn.

*) Lib. mem. Rok.150—151.

Děkan Šebastián Tomandl stářím (bylo mu 71 let) a nemocí sešlý přičinil se r. 1763 o to, aby beneficium po něm obdržel bratr jeho Václav, farář ve Vejvanovicích, načež resignoval a ještě téhož roku zemřel.

Roku 1763 postaral se magistrát o nové varhany, které zhotovil Plzeňský varhanář Jan Rausch za 1800 zl. O pět let později (1768) byl kostel vybílen a nově kamennými deskami vydlážděn (dříve bývala dlažba cihlová): zřízena byla též nová krypta a pořízeny nové lavice kostelní. Kruchta posud dřevěná byla zděnou nahrazena, na ní pak nové varhany umístěny. Při té opravě mnoho starobylých památek vzalo za své. Tak na př. náhrobních desk ze železa litých upotřebeno bylo jako starého železa, kamenných pak užito při dlažbě.

V neúrodném roce 1771 nastal krutý hlad a z něho epidemie 9 měsíců trvajicí. V době té zemřelo na osadě Rokycanské 675 lidí. Umíráček v hodině tři i čtyři úmrtí ohlašoval.

Roku 1776 v noci ze dne 4. na 5. prosince vloupal se do kostela oknem za hlavním oltářem neznámý svatokrádce. Z tabernakulu vzal ciborium (v ceně 80 zl.), vyhodiv partikule na korporal, a se sošek Ježíška Karmelitského a P. Marie uloupil mnoho zlatých a stříbrných ozdob a penězů, celkem asi za 300 zlatých. Nové ciborium mělo zhotoveno býti ze dvou číší stříbrných, 80 lotů těžkých, před lety od dobrodinců darovaných, které v kostelní pokladnici byly chovány. Dány byly do Prahy k stříbrníkovi, jemuž od práce předem zaplaceno 40 zl., leč on mimo vše nadání učinil úpadek a brzy na to zemřel, takže chrám novou ztrátu utrpěl.

Nástupcem V. Tomandla († 1779) byl Jan Coelestin Künstler, jenž s velikou plí sestavil pamětní knihu děkanství Rokycanského.

Dne 12. září 1784 na den Jména P. Marie vypukl o třetí hodině odpol. ve městě požár. Skoro celé město lehlo popelem. I děkanský chrám vzal za své. V noci s velikým rachotem se sřítíl krov věže. Těžké hořící trámy prorazily chrámovou klenbu a padly dovnitř chrámu, čímž oltáře, varhany i věci do kostela z hořících stavení jako do místa bezpečného snesené dílem spáleny, dílem porouchány byly. V ohni vzala za své i ona památná socha P. Marie. Posvátným nádobám kostelním v dobře klenuté sakristii ukrytým oheň neškodil. Také budova děkanská až na klenutý přízemek shořela, při čemž též několik matrik a důležitých listin ohněm bylo zničeno.

Služby Boží konaly se potom v kostele nejsv. Trojice.

Vyhořelý kostel byl slohu gotického, i byl potom s použitím pozůstalého zdiva znovu vystavěn v jednoduchém slohu barokním. Plány zhotovil a stavbu vedl pražský stavitel Ignác Palliardi. Se stavbou, k níž plány vypracovány byly r. 1785, započato bylo r. 1786; dokončena byla r. 1788, avšak bez věže. Zvony zavěšeny byly v dřevěné zvonici, která vedle kostela byla postavena.

Děkan Künstler zemřel r. 1805; po něm nastoupil Ondřej Polák.

Když následkem válek napoleonských r. 1810 stát ocitl se v tísní peněžní, musily býti i z kostela Rokycanského 3 stříbrné kalichy, monstrance, ciborium, dva pacifikály, 2 páry konviček s miskami, kaditelnice s ložkou, lampa a noha od ciboria, v celkové váze 25 liber, dány do mincovny.

R. 1821 dne 4. října v den jmenin císaře Františka I. položen byl základní kámen k nové věži, jejíž plán zhotovil Frant. Höger, stavitel pražský. Byla však teprve roku 1823 dostavěna. Měla býti benedikována o slavnosti poutní, ale mimo nadání objevily se ve starém zdivu, na němž nová věž z části spočívala, trhliny, i musilo býti zdivo to novým klenutím podchyceno, načež věž benedikována byla o posvěcení, třetí neděli v říjnu, arciděkanem Plzeňským Tomášem Kordíkem.

Po smrti děkana Poláka († 1831) následovali tito děkanové: Frant. Suchý † 1851, Josef Kreisinger † 1862 (vydal nákladem vlastním r. 1849 spis »Biblická dějeprava Starého i Nového zákona s obrazem církve katolické«, jenž vydán byl potom ještě dvakrát nákladem c. k. školního knihoskladu ve Vídni r. 1852 a 1854), Josef Kasper † 1886 (byl to muž vyznamenávající se velikou zkušeností, rozhledem, vzdělaností a vznešeností ducha; vynikal jako výborný kazatel a katecheta. Pro vynikající své vlastnosti požíval veliké vážnosti; býval ředitelem a katechetou hlavní školy Rokycanské, jakož i ředitelem nižší reálky, později stal se farářem ve Všeradicích, kdež byl i obecním starostou; r. 1862 stal se děkanem Rokycanským, roku 1864 sekretářem vikariátu Rokycanského, r. 1865 prvním starostou Rokycanského okresního zastupitelstva, r. 1875 kníž. arcib. vikářem), Eduard Raus, kníž. arcib. vikář.

Děkanský kostel P. Marie Sněžné jest prostorná trojlodní stavba, která v půdorysu zachovala si původní rozvržení gotické, jinak však jeví se jako střízlivá stavba barokní; věž má fasádu provedenou v duchu střízlivého klasicismu.

Hlavní loď oddělena jest od lodí postranních čtyřmi arkádami na třech pilířích volně stojících a dvou přředních pilířích spočívajícími. Z pilířů vystupují v hlavní lodi pilastry s hlavicemi jonskými, které nesou širokou římsu kolem celé lodi běžící. Z pilastrů vybíhají polokruhové pásy, kterými celá klenba lodi ve čtyři křížově klenutá pole se dělí.

Pokračováním hlavní lodi jest presbytář, jenž skládá se ze dvou obdélníkových klenbových polí a z polygonálního zakončení, jež uzavřeno jest na straně východní třemi boky. Hrany presbytáře jsou na zevnějšku podepřeny opěracími pilíři. Uvnitř rozčleněn jest presbytář pilastry stejné podoby s pilastry lodí hlavní.

Postranní lodí, jež jsou rovněž tak dlouhé jako loď hlavní, zakončeny jsou na straně východní rovnou zdí. Jižní loď opatřena jest na rohu východním šikmo postaveným opěrným pilířem, loď severní má podobný pilíř na rohu západním.

K severní straně presbytáře, v prodloužení poboční lodí, přiléhá přístavek, v jehož přízemí jest sakristie, z níž vedou schody na kazatelnu a výše k pevně klenuté komoře, kde chovají se bohoslužebná roucha a liturgické nářadí, i na oratorium, jehož obloukem sklenutý výhled otvírá se do kostela nade dveřmi, jež ze sakristie do presbytáře vedou.

Kostel osvětlen jest v lodích postranních osmi (v každé lodi po 4), v presbytáři třemi (toliko se strany epištolní) okny obdélníkovými, která nahoře vybíhají v polokruh o něco menšího průměru nežli šířka jejich. Hlavní loď má nad střechami lodí pobočných okna ellipsovitá; rovněž taková okna jsou i v presbytáři.

Barevné zasklení oken s medaillonem pořízeno bylo r. 1884 za 4079 zlatých nákladem kostela od firmy Neuhauser, dr. Jele a spol. v Inšpruku.

Do hlavní lodi vede z podvěžního sínce profilovaný gotický portál.

Do kostela vchází se také ještě dvěma postranními vchody uprostřed podélných zdí lodí bočních; u obou jsou malé předsíně. Nade dveřmi předsíně severní jest dvouřádkový český nápis (z r. 1506), uprostřed malým heraldickým lvem rozdělený:

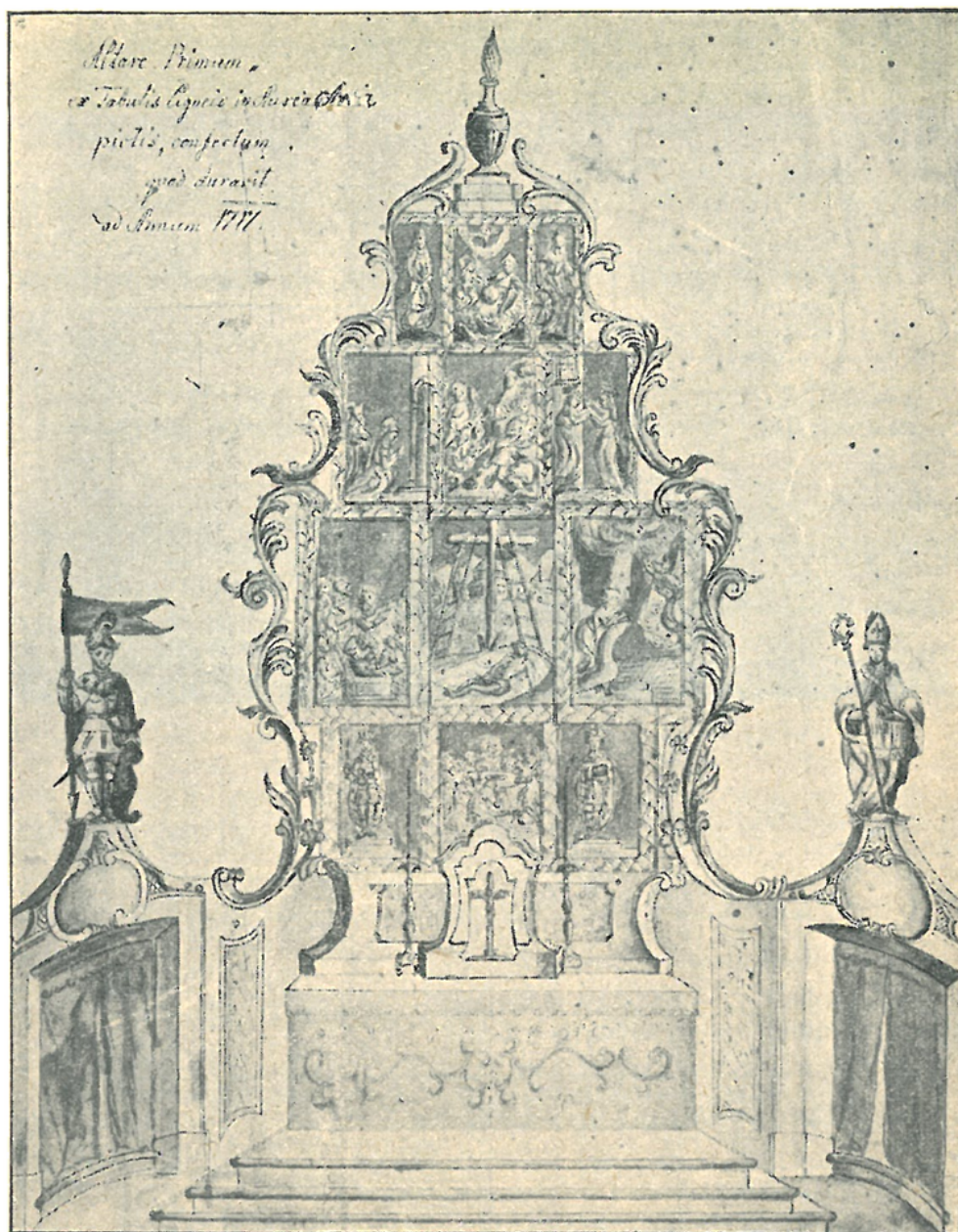
buh otec z syn duch z trojice
 gız 3igW3nD veřegł zařlad bał vbielat na swug nařlad.

Vnitřek děkanského kostela Rokycanského.

V průčelí kostela stojí věž římsami na čtyři díly rozdělená; ve spodním jest portál kostelní zdobený dvěma pilastry s obou stran dveří, na nichž spočívá násloupí a vlys s triglyfy; nad vlysem pak jest trojhranný štít. Nade dveřmi nalézá se lunetové okno. Nadpraží nese zlatený chronogram (1823): „In Del honoreM haeCCe tVrrIs eXstrVcta“. Druhý díl ozdoben jest rustikou, ve třetím jest okrouhlé okno a hodiny, čtvrtý konečně, jenž o polovici ve zdivu ustupuje, obrouben jest pavlačí na kamenných krákorcích spočívající. Střecha věže jest šestiboký vysoký jehlan, mědí pokrytý. K jižní lodi přiléhá schodiště na kruchtu vedoucí, k lodi pak severní okrouhlé schodiště, kudy na věž se vstupuje. R. 1856 byla nákladem obce věž ve zdivu o něco zvýšena a střecha její mědí pokryta.

V dřívějším kostele stál až do r. 1717 oltář se starobylými na dřevě malovanými obrazy*). Toho roku zřízen nákladem 1200 zl. (hlavně z odkazu 900 zl. učiněného děkanem Jiřím Ridlem) nový oltář, k němuž použito řezeb se starého oltáře. Oltářní obraz, na němž vypočtena byla Panna Maria Sněžná a níže příběh, který k názvu „Sněžná“ podnět dal, zhotovil Pražský malíř Jan Hiebl za 300 zl. Staré tabulové obrazy oltářní dány do kaple sv. Anny, a byly z nich i některé při požáru r. 1784 zachráněny, nyní však není po nich památky**).

Náčrtek oltáře, jenž až do r. 1717 v děkanském chrámu Rokycanském stával.

*) Náčrt tohoto oltáře, patrně nepřiliš věrný, ale přece dosti in-
struktivní, nalézá se v Pamětní knize děkanství Rok. I. při str. 135; po-
dáváme reprodukci výkresu toho.

***) Zachoval se z nich nepochybně jen ten, jenž na náčrtu uprostřed
se spatřuje: Kristus Pán s kříže sňatý, pozoruhodná malba z počátku

Nynější nádherný oltář z červeného, šedého a černého mramoru ve slohu barokním dle nákresu architekta Karla Pree*) zhotoviti dal r. 1750 hrabě František Karel Rudolf Sweerts († 1757) pro klášterní kostel Servitů sv. Michala na Starém městě Pražském nákladem asi 24.000 zl. Mramor tesal kameník Josef Lauermann, dřevěné sochy a ozdoby zhotovil sochař František Platzer starší**). Oltář ten po zrušení kláštera a kostela sv. Michaela (1786) obdržel vyhořelý kostel Rokycanský. Krásný obraz Brandlův (boj archanděla Michaela) zaměněn byl tehdy za obraz nynější (Panny Marie Sněžné) malovaný r. 1789 (za 70 zl.) od Jos. Kramolína, bývalého bratra z Tov. Jež. Rozebrání oltáře a opětné postavení jeho obstaral Tetínský kameník Josef Liftner.

Kredenční stolec i mřížka dělicí presbytář od choru a v presbytáři dlažba jsou rovněž mramorové.

V jižní lodi jest pěkný mramorový oltář sv. Tří králů, k němuž nákres zhotovil Quirin Jahn***) s obrazem od Fr. Xav. Balka, pocházející rovněž z kostela Svatomichalského.

Také jiný, tomuto podobný oltář Narození Páně měl sem darován býti, avšak liknavost a odkládavost magistrátu Rokycanského zavinila, že příslušné úřady, nechtíce déle čekati, darovaly jej kostelu v Líbeznicích. Stál tudíž v severní lodi prostičký oltář, který teprve r. 1845, aby dosaženo bylo souměrnosti, nahrazen byl novým oltářem dřevěným, dle oltáře sv. Tří králů nepříliš dovedně zhotoveným; jest na něm obraz „Sv. Petr a Pavel“.

V rohu, kde zdi presbytáře a boční lodi se stýkají, umístěna jest dřevěná kazatelna, jejíž řečníště i stříška jsou v dosti hoňatém rokoku provedeny.

Naproti kazatelně stojí veliký krucifix s klekátkem; podstavec krucifixu ozdoben jest pěkným ze dřeva řezaným reliefem barokním, představujícím P. Marii podávající sv. Dominiku růženec.

Mezi tímto klekátkem a oltářem sv. Tří králů stojí mramorová křtitelnice s cínovým jednoduchým víkem.

Starší křtitelnice z pískovce stojí u hlavního vchodu a užívá se jí za kropenku. Na sloupkovém podstavci elipsovité nádrží. Na podstavci štítek s písmeny KT a letopočtem 1721.

Obraz Panny Marie Karlovské zavěšený v boční lodi maloval Jos. Hellich r. 1863.

Na prostranné kruchtě v hlavní lodi, k níž připojují se dvě menší v lodích pobočných, umístěny jsou pěkné varhany, pozlacenými okrasami barokními vyzdobené. Nad prostřední částí stojí socha sv. Michaela draka potírajícího; po stranách anděl s rukama rozestřenými a jiný anděl s rukama na prsa položenými. Varhany tyto pocházejí rovněž z kostela sv. Michaela v Praze. Původně zhotovil je varhanář Leopold Siegel v Praze r. 1723. Roku 1898 pořizeny byly varhany nové firmou Rejna a Černý na Král. Vinohradech za 4300 K, avšak pěkná stará skříň barokní i zmíněná sošnická výzdoba byla ponechána.

Zvony: 1. s polovypuklinou znázorňující boj archanděla Michaela a s nápisy: „VERBVM DOMINI MANET IN AETERNVM . ANNO DOMINI MDCXII“, „MARTIN . HILLGER . ME . FECIT 1612“. 2. od téhož zvonaře s nápisem: „SIC TRANSIT GLORIA MVNDI ANNO DOMINI MD . CXII.“ 3. ulitý Janem Dietrichem roku 1752, přelit byl r. 1884 od A. Samassy v Lublani. Oba první zvony pocházejí ze zmíněného již zrušeného kostela Svatomichalského v Praze.

XVI. stol. (viz obr. v „Soupise“ na str. 198), ač náčrt s obrazem samým úplně se neshoduje, což však přičísti dlužno nepochybně na vrub toho, jenž náčrt ten zhotovil.

*) „Delineationem huius arae (rys) concepit virtuosus architectus Pragae Carolus Pree“. Lib. mem. Rok. 136.

***) Liber mem. Rok. 136. Šrvn. Ekert, Posv. místa Praž. II., 367.

****) „Quam struxisse dicitur Quirinus Jahn“ (Lib. mem. Rok. 136).

Pod kostelem jest prostorná hrobka, která byla posledně otevřena při opravě chrámu r. 1863. Vchod do ní nalézá se pod dlažbou a jest deskou ze železa litou uzavřen.

V pokladnici chrámové nad sakristií chová se několik vzácných památek církevního umění. Jest to především bronzová monstrance z konce XIV. stol., která byla r. 1872 dle návrhu Bedřicha Wachsmanna opravena a doplněna, dále veliká stříbrná paprskovitá monstrance barokní (76 cm. vys.), pocházející z kláštera praemonstrátek v Chotěšově, získaná po zrušení kláštera toho pro kostel Rokycanský děkanem Künstlerem r. 1784*), posléze čtyři kasule ze XIV. a XV. stol. s krásným vyšíváním**).

Z kalichů mešních zasluhuje zmínky kalich stříbrný z roku 1711, ozdobně tepaný, na jehož noze ve štítcích vyryta jsou jména dárců: „Pan František Dvořák, krále polského tajný šatzmistr, paní Mariana, manželka jeho“. Dvořák, rodák Rokycanský, původně ranhojič, byl jako správce pokladnice ve službách krále polského a kurfirsta saského Augusta II. (1696 1733). Založil při kostele děkanském mešní fundaci 1000 zl. za sebe a manželku svou, jakož i fundaci 500 zl. na světlo před sochou P. Marie. Bratr jeho Bohuslav byl komorníkem ve službách kurfirsta mohučského (mladší jeho syn stal se kanovníkem v Aschaffenburgu); třetí bratr Václav byl v Rokycanech voskářem a měst. radním.

Děkanský kostel byl uvnitř opraven posledně r. 1908 pod dozorem architekta Jos. Škorpila, řed. musea v Plzni.

Hřbitovní kostel Nejšv. Trojice. Kostel tento vystavěli si r. 1609 protestanté Rokycanští; od r. 1624 byly v něm ovšem konány bohoslužby katolické.

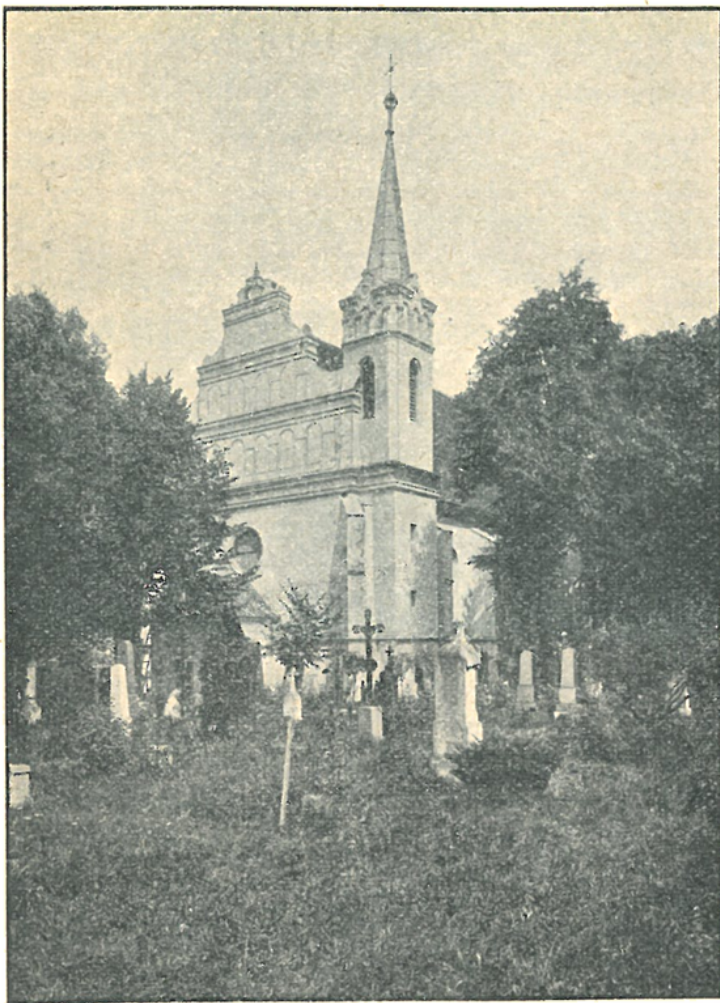
O jmění kostela toho kolem r. 1632 dočítáme se, že „nacházelo se při něm peněz na hotově do 50 zl., krav železných 16 zl., z kterýchžto krav vychází ročitého platu 6 kop 20 gr. item dědin pod 16 str., z kterýchžto se třetí díl obilí každoročně kostelníkům odvozuje. Ornamentův a jiných potřeb k službám Božím náležitých žádných není, všecko z farního kostela vypůjčiti se musí.“ Později jmění to značně se rozmnožilo a vzrostlo. Zde konány byly v čas moru (na př. r. 1680) služby Boží pro vesničany, jimž přístup do města dovolen nebyl, kdykoliv pak děkanský chrám byl opravován, bývaly sem služby Boží překládány. Roku 1872 byl důkladně opraven a vyzdoben nákladem asi 7000 zl.

Jest to budova jednodlná se dvěma vysokými renaissančními štíty, ku které přiléhá užší a nižší presbytář pěti stranami pravidelného osmiúhelníku zakončený, jenž, jakož i celý kostel, opěracími pilíři jest opatřen. S jedné strany presbytáře jest sakristie, s druhé oratorium; oba tyto přístavky jsou zevně souměrně upraveny a nízkým cimbuřím ozdobeny. Při opravě roku 1872 obdržel presbytář úpravu gotickou a částečně i loď. Všechna okna (presbytář má jich pět, loď osm, 4 s každé strany) byla ve špicí sklenuta. Klenba presbytáře rozčlánkována gotickými žebry spo-

*) Děkan Künstler odebral se po velikém požáru r. 1784 do Prahy, aby tu za 400 zl. z dobrovolných příspěvků sebraných zakoupil monstranci. V jednom zlatnickém a stříbrnickém krámě v Jesuitské ulici spatřil monstranci ze zrušeného kláštera Chotěšovského, vystavenou ku prodeji. Líbila se mu, i přál si zjednatí ji pro svůj kostel. Tázal se po ceně její a dověděl se, že ceněna jest na 1600 zl. K radě zkušených lidí podal žádost ke guberniu a obdržel monstranci za 400 zl. a to tím spíše, jelikož se neblásil žádný kupec jiný. Když r. 1810 nádobí a náčiní chrámové ze zlata a stříbra mělo býti odvedeno do mincovny, a týž osud hrozil i monstranci Rokycanské, podána byla žádost k praesidiu guberniálnímu, by směla býti vykoupěna, což zprvu bylo odmítnuto, ale když monstrance ukázána byla hr. Wallisovi, presidentu guberniálnímu, zalíbila se mu tak, že svolil, aby žádost příznivě byla vyřízena. I složeno bylo za ni 120 zl., jež z milodarů byly sebrány.

***) Viz „Soupis“ str. 102—109.

čívajícími na konsolách z pálené hlíny. Loď klenuta není, rovnému rákosovému stropu dán toliko jakýsi vzhled ploché klenby. Na místo starého oltáře z r. 1664 postaven nový gotický. Návrh k němu dal Bedřich Wachsmann, jenž řídil vůbec všechny práce umělecké při této úpravě. Čtyři obrazy na predelle oltářní (Panny Marie, sv. Jana Ev., sv. Víta a sv. Václava), jakož i beránka na tabernáklu vymaloval Fr. Čermák. Pod obrazy nad podsvícením se čte v ozdobných páscích: „Nebo buď že jsme živi, Pánu jsme živi, buď že umíráme, Pánu umíráme. Řím. 14., 8.“ Na tabernáklu stojí socha Krista-zabradníka, kterou zhotovil řezbář Ed. Veselý. V okně nad oltářem jest na skle malovaný obraz Nejsvětější Trojice od J. Quasta. Ostatní okna jsou griseillová.

Hřbitovní kostel Nejsv. Trojice v Rokycanech.

pro ospravedlnění naše“. Nahoře ve štítku nachází se malovaný erb. Pod obrazem jest podlouhlý obrázek představující muže se šesti syny a ženu se sedmi dcerami a nápis: „Léta Páně 1638 urozený pan Jan Letňanský z Vyšerovic, měštěnin a spoluradní města Rokycan, s Lidmilou manželkou svou na památku jich a svých milých dětí, zde v tomto chrámě Páně odpočívajících, tuto tabuli postaviti dal, v naději při veřejném soudu blahoslaveného s nimi shledání.“

Pod kruchtou jest dřevěný epitaf s německým nápisem a erbem Hanuše Křištofa z Welwartu, jenž r. 1618 u Plzně padl.

Do kostela vchází se dvěma postranními vchody, jichž rovné nadpraží ozdobeno jest renaissančním plastickým ornamentem. Při jižní straně

Loď od presbytáře dělí goticky sklenutý oblouk ozdobený ornamenty a nápisy: „Abyste se nermoutili jako i jiní, kteří nemají naděje. Thes. 4., 12.“ (na straně evangel.) a „Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají. Zjev. 14., 13“ (na straně epištol.).

U presbytáře stojí nízká a malá kazatelna z první pol. XVII. stol. beze stříšky. V lodi visí na evangel. straně veliký dřevěný epitaf slohu renaissančního s obrazem z mrtvých vstání Páně. S obou stran obrazu jsou bílé sloupky; nad obrazem jest nápis: „Umřel za hříchy naše a vstal

kostela stojí úzká a nízká vížka pokrytá střechou Jehlancovitou; byla r. 1872 nově zbudována. V ní visí dva zvony; větší s obrazem Nejsvětější Trojice má nápis: „Pořízen pro hřbitovní kapli Nejsvětější Trojice Boží v Rokycanech léta Páně 1888. Lítý od Juranka a Pernera v Plzni“; menší s obrazem sv. Václava má nápis: „Lítý od Juranka a Pernera v Plzni 1888“.

R. 1903 byly stěny kostela obloženy do výše více než 1 m šamotovými polévanými dlaždicemi. Ve zdi pod kruchtou zřízena byla 2 menší okna, čímž se kostel stal světlejším a susším, poněvadž bylo možno lépe větrati. Vnitřek byl nově vymalován dle návrhu J. Škorpila, ředitele musea v Plzni.

K průčelí přistavěna jest malá kaplička sv. Rosalie, osvětlená dvěma úzkými okny s každé strany. V ní jest starý oltářní kámen, odjinud sem daný, na němž čísti lze nápis: „Léta Páně 1615 tento kámen spraven jest ke cti a chvále Boží nákladem pana purkmistra, pánův města tohoto Rokycan.“

V okrouhlém okénku nade dveřmi jest na skle malovaný erb s opisem. „Mat . z . Srno . z . Warwazova.“

Kolem kostela sv. Trojice byl ihned při založení jeho hřbitov, kterýž jest od času, kdy z rozkazu Josefa II. hřbitov u děkanského kostela zrušen byl, jediným pohřebišťem pro celou osadu Rokycanskou. Roku 1875 byl značně rozšířen a uprostřed něho postaven vysoký ze železa litý kříž.

*Kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku**), půvabné a velice oblíbené poutní místo Rokycanských. »Vršíček« jest pahorek, jenž severozápadně od Rokycan z nízké planiny se zvedá, jsa od města vzdálen asi $2\frac{1}{2}$ km ($\frac{3}{4}$ hod.).

Skalnaté jeho stráně jsou zalesněny. Lesíkem vzhůru vedly původně široké schody, jež r. 1894 byly novými kamennými nahrazeny; r. 1890 zřízena byla mimo to pohodlná serpentínová cesta. Při schodech stojí dřevěný kříž, který postaviti dal Jan Nekola, c. k. rada ve Vídni. Na temeni Vršíčku stojí kostelík Navštívení P. Marie. Jest to jednoduchá, skorem čtvercová stavba s kopulí, jež má čtyři vykřivitá okna a cibulovitě krytou lucernu. Na oltáři jest obraz Navštívení Panny Marie roku 1873 od Plzeňského malíře Jana Herzoga přemalovaný. Od téhož malíře pochází také velký obraz sv. Vojtěcha, který visí na straně evangelijní, naproti němuž jest obraz představující, jak sv. Prokop žehná havířům, od Frant. Čermáka z r. 1863.

Na západní straně kostelíka jest kruchta s malými varhanami a na severní i jižní straně nalézají se úzké empory. Pod emporami ve výklencích spatřují se barokní sochy dřevěné sv. Řehoře a sv. Šebestiana; pod emporou jižní visí votivní obraz od Antonína Jeřábka (Gerzabka) r. 1828 na prkně malovaný, jež daroval sem Jos. Hubner, rodák Rokycanský, bývalý důstojník vojenský, na památku slibu svého, učiněného za velikých bouří, jež za plavby na cestě své do Cařihradu na Černém moři r. 1819 šťastně byl přestál**).

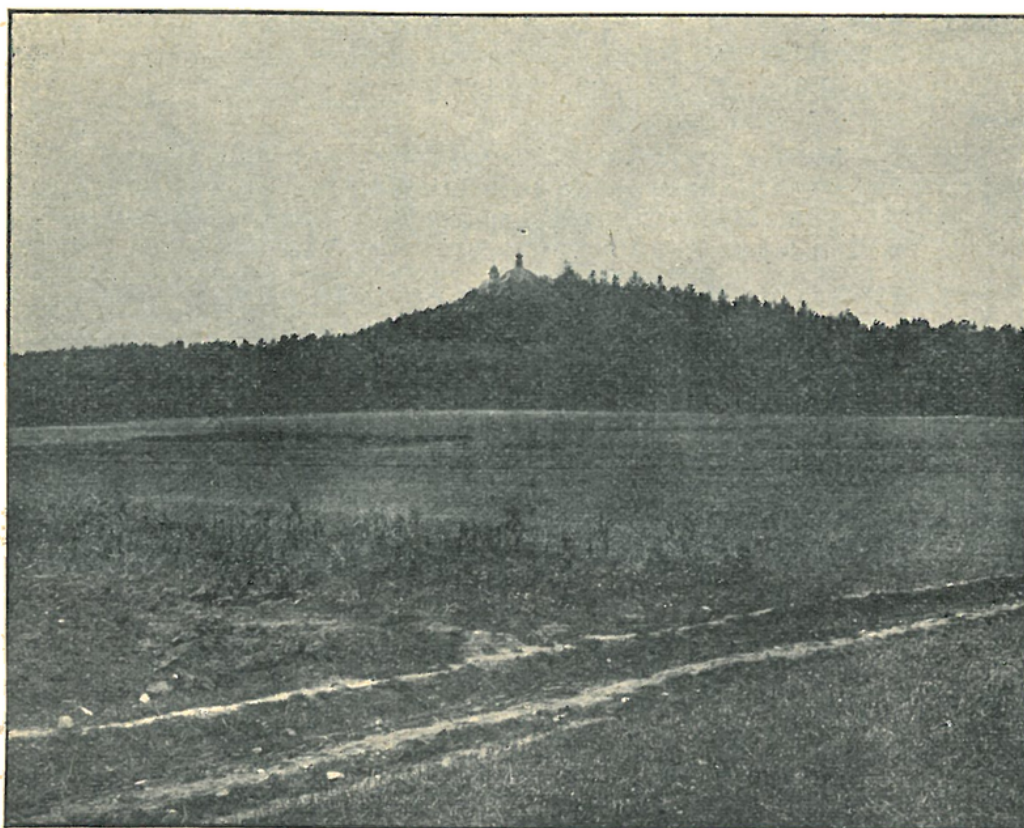
*) Srovnej: Vršíček, knížka obsahem svým ke chrámu Navštívení Marie Panny blíže král města Rokycan ležícího se vztahující. Uspořádal a vydal Jan Lodi. S barvotiskovým vyobrazením Vršíčku. V Praze 1862. Stran 67 v 8°.

***) Pod obrazem čísti lze: „Joseph Hubner im Jahre 1782 zu Rokitzan geboren, ehemahlig k. k. oesterreichischer Lieutenant, reiste nach seinem Dienstaustritt zu Wasser nach Konstantinopel. — Auf dem schwarzen Meere hielt derselbe, den 18ten und 29ten März 1819 zwei fürchterliche Stürme aus. In diesen angstvollen Tagen verlobte er sich — wenn ihm das Glück zu Theil würde, seine Vaterstadt noch einmahl zu sehen — drei Tage mit bloßen Füßen auf das Bergl Maria Heim-suchung bei Rokitzan zu wallfahrten. Durch die Fürbitte Mariä erhörte

Uprostřed zábradlí na kruchtě upevněno jest ramenó z kovaného železa, pěkná to zámečnická práce rokoková, na němž visí lampa darovaná r. 1877 od J. Nekoly.

Do kostelíka vedou 4 dvěře uprostřed každé ze 4 jeho stěn.

V obou rozích na straně západní vystupují ze zdiva kostelíka dvě malé a nízké cibulovité vížky, které nedosahují ani výše kopule kostelní. V každé z nich visí zvon. Na větším zvonu (ve vížce severní) jest obraz Nanebevzetí Panny Marie a nápis: „Zřízen jsem pro milý stánek Rodičky Boží na Vršíčku odkazem Antonína Veselého, šichtmistra v Rokycanech. Lity od Juranka a Pernerera v Plzni 1888“; na menším, který byl původně určen pro kostel Nejsvětější Trojice, jest obraz sv. Jana Nep. a nápis: „Pro kaplu sv. Trojice v Rokycanech. Albert Samassa v Ljubljani 1884.“

„Vršíček“ u Rokycan.

Prostá tato svatyňka uprostřed lesního ticha k nebi se vznášející každého mimoděk ke zbožnosti vybízí. A věřící lid okolní lne s láskou k tomuto místu, které rád navštěvuje a pobožností zde konaných hojně se účastňuje, zejména v den Navštívení Panny Marie, kdy pouť se zde slaví.

Kostelík na Vršíčku vystavěti slíbili Rokycanští za moru, který, jak při dějinách děk. chrámu podotčeno, r. 1712 a 1713 zuřil. Pro nepřízeň tehdejších válečných časů mohl býti slib tento teprve po letech splněn. R. 1744 (27. května) položen byl základní kámen, stavbu ve třech letech provedl stav. mistr Jan Mourek. Hotovou stavbu vyžehnal r. 1747 vikář a děkan Rokycanský Šebest. Tomandl. Při kostelíku zřízena byla

ihn der Allmächtige, er entrann der schrecklichen Todesgefahr, sah seine Vaterstadt wieder und vollbrachte sein Gelübde am 6ten, 7ten u. 8ten Oktober 1827.“

poustečna, kterou obýval poustevník z bratrstva sv. Ivana, které r. 1725 s povolením papeže Klementa XII., císaře Karla VI. a arcibiskupa Pražského založeno bylo*). Když pak Josef II. reskriptem ze dne 12. ledna 1782 bratrstvo to zrušil, dáván sem byl hlídač, který posud obývá poustečnu nedaleko kostela stojící.

Ani místa tak posvátného neušetrila zloba lidská; tak byl r. 1827 kostelík od neznámých pachatelů vyloupen, rok na to poustečna vypálena a r. 1841 dokonce i zvony ukradeny.

R. 1903 byla kaple důkladně opravena; zejména kopule byla pokryta mědí a vnitřek vymalován dle návrhu Jos. Škorpila, ředitele musea v Plzni.

Sochy, kaple a kříže. 1. Sloup Marianský na náměstí před děkanským kostelem dali r. 1770 na svůj náklad postaviti arendatři (najemníci) Rokycanských hamrů Jan Rauch, Jan Eisl a Jan Gallus, měšťané Rokycanští. Na vysokém trojhranném podstavci s třemi pilířovitými výstupky, na němž uprostřed každé se tří stran a na výstupcích stojí sochy svatých (sv. Marcián [?], sv. Jana z Mathy, sv. Jana Křtitele, sv. Kateřiny, sv. Rocha a sv. Barbory), postaven jest postavec užší se třemi sochami (sv. Vojtěcha, sv. Michala a sv. Floriana) a z něho zvedá se vysoký trojhranný pilíř s pěknou sochou Panny Marie Rokycanské. Nápis na podstavci zní:

„Honor et Venerationi Virgini aeterni regis genitrici ter eX Igne eXILientI Ioannes RaVch Ioannes ElseL Ioannes GaLLVs CIVES RokI-
tCanenses grati anIMI ergo ponI feCere.“

Na podstavci čte se vytesané jméno sochařovo: „Wenceslaus Baura Pilthauer.“

Kolem celého sloupu Marianského jest balustrada ozdobená barokovými vasami.

R. 1892 byla socha opravena nákladem 3782 K.

2. Sloup se sochou sv. Jana a Nepomuckého na menším náměstí postaven byl r. 1709. Nápis nyní už jen do polovice čitelný zní: „KE CZTI A CHWALE NEISWETEJSSI TROJICE A SWATEHO IANA NEPOMUCKEHO OD IANA ROMANA ANT : WODNIANSKYHO Z WILTFELDV A ANNY MANZELKY ROZ. Z HIRSENFELDV“

Úcta sv. Jana Nep. vzrostla v Rokycanech zvláště od r. 1721; toho roku totiž byla Marie, dcera Sibyly Zdeňky Robové roz. Widerspergové z Widerspergu, v Rokycanech bydlící, zázračným způsobem uzdravena, když jí do pokrmu přimíšena byla hlína z hrobu sv. Jana, kterou děkan Daniel Ridl s sebou z Prahy přinesl (Kl. Borový, „Sv. Jan Nepomucký“, str. 105).

3. Jiná socha sv. Jana stojí u domu č. 145 na Pátku. Jest baroková a pochází nepochybně z konce XVIII. století.

4. Kaple Bolestné Panny Marie na cestě k Oseku byla vystavěna roku 1768 z odkazu Rosiny Krieslové († 1767); opravena byla roku 1858.

5. Na Voldušském návrší severozápadně od města se táhnoucím zřízena byla r. 1857 nákladem obce Rokycanské křížová cesta; nyní se říká návrší tomu „Kalvarie“. Stojí tu při cestě stromovím vzhůru se vinoucí 13 sloupků kamenných, na nichž jest příslušný obrázek na plechu malovaný. Jako čtrnácté zastavení stojí na temeni návrší prostá neslohová rotunda na způsob okrouhlých románských kaplí bez apsidy a s lucernou, r. 1857 vystavěná. Do skály jest vytesána chodba asi 13 kroků dlouhá, v níž jest dřevěná socha Kristova.

6. Na stráních, které tvoří pokračování Kalvarie, bývaly dříve vinice, v nichž odedávna stávala dřevěná socha sv. Václava, na místo níž postaven později nynější kamenný sloup se soškou téhož světce. Nápis na podstavci zní:

„ADAM : EXL : SVSANA : EXLOVA : ANNO 1694.“

*) Ferd. Tadra v „Nedělních Listech“ r. 1886 dne 20. června.

7. Za Bedřichovou hutí stojí podobný, méně však umělý sloup se soškou sv. Václava asi z téže doby pocházející.

Kříž a kaplička v Borku.

rVMfeLD Ioannes eljsL.“ Na zadní straně čte se: „Carl Legat, Pilthauer von Pilsen 1758“.

Kaple zaniklé. 1. Kaple sv. Petra a Pavla stávala na předměstí zvaném „Pátek“. Roku 1409 byla klášteru Rokycanskému inkorporována (Libri erect.); Jan XXIII. v listině z r. 1414 výslovně praví, že ku klášteru náleží. S touto kaplí musila prý spokojiti se strana pod jednou, když kališníci kostel děkanský ve svou moc dostali. R. 1632 bylo při ní „na hotovosti 15 zl., dluhův za lidmi od pohřbův zadrželých 12 kop, odkazův 14 kop, krav železných 20, z kterýchžto ročně vychází kostelu témuž 5 zl. 5 kr., dědin 9 str., louky 3, z kterýchžto ročně se platí 8 zl. 20 kr.“ František Dvořák, jenž děkanskému kostelu kalich daroval, dal v této kapli r. 1723 nový oltář na svůj náklad zříditi.

2. Kaple sv. Anny stávala na hřbitově mezi děkanstvím a kostelem v místech nynější dívčí školy, jsouc do městské hradby tudy se táhnoucí vestavěna. Posud říká se místu pod školou „pod sv. Annou“. Ve vížce její visíval umíráček. Byla rozměrů skrovných**).

*) Beckovský III., 293; Schaller Topogr. 77; Gindely, Geschichte d. dreissigjäh. Krieges III., 139.

***) Ve zprávě z r. 1677 píše o ní děkan Frosin: „In coemeterio parochialis seu maioris ecclesiae, in ipso muro civitatis exstat capella s.

8. Hned za předměstím Plzeňským (jež „Kamení“ slove) u silnice do Litohlav vedoucí jest nasypána mohyla kamením vroubená, na níž stojí tak zvaný „černý kříž“. Jest to společný hrob devadesáti popravených vojáků z pluku Madlonského, jenž za pokutu zbabělosti své, kterou v bitvě u Breitenfeldu (2. listopadu roku 1642) na jevo dal, u Rokycan dne 14. prosince r. 1643 zdecimován byl*). Po velkém požáru, kterým r. 1784 skorem celé město zničeno bylo, voděno bylo k tomuto kříži každoročně vždy dne 12. září procesí za odvrácení ohně, kterážto pobožnost r. 1884 konána byla naposled.

9. V blízké vesnici Borku povšimnutí zasluhuje pěkný vysoký kříž kamenný s Ukřižovaným, který stojí u kapličky tamnější sv. Václava zasvěcené. Na podstavci jest nápis: „eX ferVentI Voto plae VeneratlonI ereXerVnt Ioannes raVCh Ioannes

Obě tyto kaple byly r. 1784 požárem zničeny.

V nové nádherné budově jubilejního vyššího gymnasia císaře Františka Josefa I., vystavěné dle plánů Ferd. Havlíčka, vrchního inženýra c. k. místodržitelství v Praze, jest prostranná kaple, provedená ve vkusném slohu barokním. Oltář (zhotovený firmou Jos. Krejčíka v Praze) stojí v prostranném výklenku konchovitě zaklenutém; nad polokruhovým obloukem této apsidy provedeno jest ve štku ozážené „Boží oko“ obláčky obklopené; po stranách ve výklencích stojí sádrové sochy sv. Cyrilla a Methoděje modelované štukatérem R. Kočím v Plzni, jenž provedl i veškeru ornamentální štukovou práci.

Vnitřek gymnasijské kaple v Rokycanech.

Kaple osvětlena jest s obou stran velikými okny; strop její jest rovný s pěknou štukovou výzdobou.

Kapli a budovu gymnasijsní benedikoval dne 28 září r. 1905 Rokycanský rodák a žák bývalého zdejšího reálného gymnasia Msgr. Antonín Wünsch, sídelní kanovník kapitoly Vyšehradské.

13. Řešohlavy (Hřešihlavy), fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patronka: Julie baronka z Rumerskirchu.

Místa přifařená: Řešohlavy 234 k., 10 ž., šk. 2tř.; Kladruby 1/2 hod., 212 k.; Třímany 1/2 h., 126 k.; Vojenice 3/4 hod., 54 k.; celkem: 626 k., 10 ž.

Annae, quatuor circiter ulnarum in longum et quatuor in latum erecta, in qua singulis annis die patrocinii solemniter, alias pluries in anno beneficio devotorum civium pro animabus ibi quiescentibus divina peragi solent; fundatio pro illa capella nulla exstat, neque aliquos fundos aut pecora habet“ (Archiv arcib.).

V Řešohlavech vystavěl kostel na konci stol. XVIII. tehdejší zbožný majitel panství Ferdinand Maria baron z Rumerskirchu.

Když totiž ujal se držení statku toho, zbožná jeho manželka Marie Alžběta rozená baronka Hildprandtová, která pro dobrodiní svá nazývána byla matkou nemocných, nabádala jej, aby každého dne prvotiny příjmů Bohu obětoval anebo aspoň z každé zlatky několik grošů do zvláštní pokladnice ukládal k oslavě Boží. A když tím způsobem nashromáždil nějakou sumu peněz, počal pomýšleti na zbudování kaple nebo kostela,

Farní kostel v Řešohlavech.

i zadal o povolení k tomu ke konsistoři. Když však se s tím prodlévalo, zamýšlel nashromážděného kapitálu užití ku zřízení špitálu pro chudé. Zatím kapitál vzrostl a tu on vrátil se zase k původnímu úmyslu, a obdržev posléze svolení konsistorní, vykázal příhodné staveniště v parku zámeckém; vlastní rukou načrtl plán kostela, pak položil ke stavbě základy a dohlížel ku práci, která brzo byla skončena a vikářem Václavem Tomandlem, děkanem Rokycanským, ke cti Všech Svatých benedikována. Baron daroval nad to 150 zl. na vydržování kostela*).

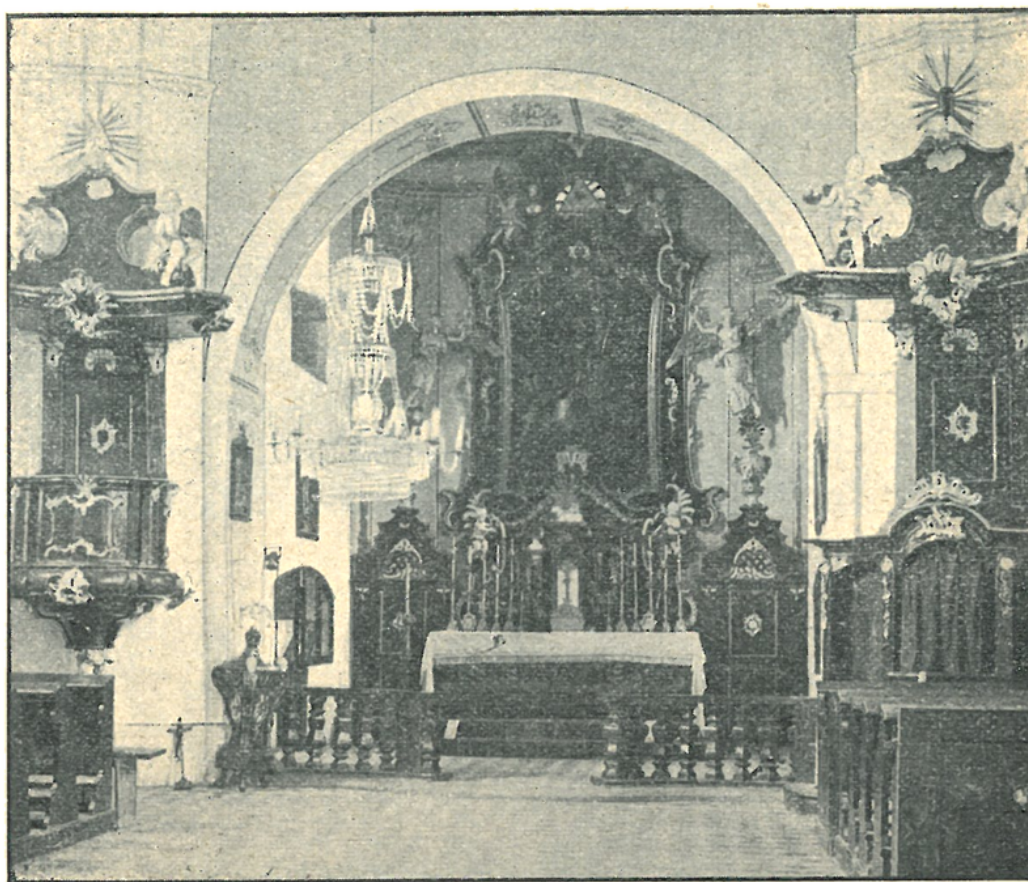
Aby pak svatyně nebyla beze mše svaté, zjednal na svůj náklad domácího kaplana a vydržoval jej až do té doby, kdy

*) Lib. mem. Rok. I.

k rozkazu císaře Josefa II. počaly se zřizovati nové fary a lokalie, kdekoli ukazovala se potřeba jich.

Tu baron spolu s okolními obcemi, jež dotud jednak k Radnicím, jednak k Plané přiřařeny byly, zasazoval se o to, aby v Řešohlavech zřízena byla lokalie.

Konečně bylo k tomu dáno svolení a lokalistovi vykázáno bylo 300 zl. z matice náboženské; spolu bylo podotčeno, chce-li baron podržeti patronát, aby zřídil pro lokalistu potřebný přibytěk, což on ochotně učinil. Jakožto prvního lokalistu presentoval dosavadního svého kaplana Františka Třebického, rodem z Rokycan.

Vnitřek farního kostela v Řešohlavech.

Lokalista Třebický pro stáří a chorobu dán byl r. 1823 do výslužby. Duchovní správu po dobu jeho quiescence vedl Aug. Herold, jenž se stal po jeho smrti r. 1826 jeho nástupcem a setrval tu až do r. 1864, kdy oslepnuv, odebral se na odpočinek do svého rodiště Rakovníka, kdež zemřel roku 1868. Za něho byla zdejší lokalie r. 1857 povýšena na faru.

Pořad farářů od r. 1864: Ant. Kozler 1864—75 (stal se prvofarářem v Hostomíciích), Václ. Kotáb, prve kaplán v Písku, 1876—91 (stal se f. v Tuřanech u Slaného), Ferdinand Bořický

1891—96 (stal se f. v Štěnovicích u Plzně), Josef Škopan od roku 1897.

Farní kostel Všech Svatých jest stavba barokní se zajímavým průčelím.

Nad rozložitým štítem zvedá se malá vížka s hodinami, jehlanovitou střechou krytá; nad vchodem jest pavlán se železným zábradlím; po stranách souměrné vchody do zahrady zámecké.

Stropy v presbytáři i v lodi jsou rovné.

Hlavní oltář barokní; na něm obraz Všech Svatých (mezi nimi svatí patronové čeští). V lodi v rozích po stranách vítězného oblouku na jedné straně kazatelna, na druhé zpovědnice pod stříškami stejného tvaru.

Zvony byly sem r. 1789 darovány ze zrušeného kostela sv. Mikuláše v Starém Městě Pražském: 1. s nápisem latinským, ulitý r. 1498 mistrem Bartolomějem v Novém Městě Pražském; 2. rovněž s latinským nápisem, ulitý 1533 od téhož zvonáře.

V zámku jest malá kaplička s rovným stropem. Na oltáříku pod baldachýnem ze dřeva řezaným jest v barokním rámcí poprsní obraz na plátně malovaný: „P. Maria Ježíška kojící“ z druhé pol. XVII. stol. Na dveřích kaple zavěšen jest tabulový obraz „Sv. Petr“ ze XVI. století.

Filiální kostel sv. Jana Křtitele ve Vojenicích býval ve XIV. stol. kostelem farním.

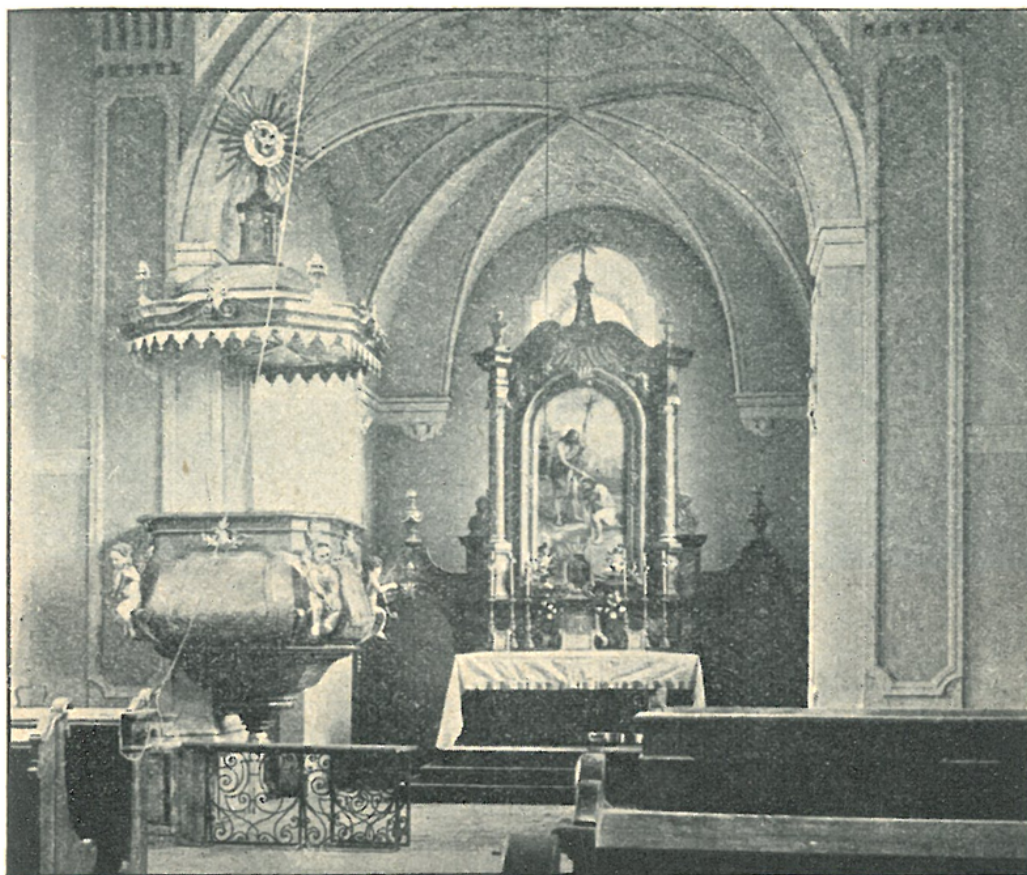
Kostel ve Vojenicích.

Za starodávna pro Vojenice obvyklým byl název „Ojenice“. Pod tímto jménem vyskytá se fara zdejší v rejstříku desátků papežských r. 1352 s dávkou 15 grošů.

Z farářů jsou známi tito: Vavřinec do r. 1358, Rupert 1358, Chotěbor, prve farář v Opočně, sm. s před. 1358 † 1361, Oldřich, dříve farář v Mrtníku 1361 † 1402, Jan z Nepomuku 1402 † 1417, Přibík 1417—1426, Otík z Hracholusk 1426 † 1430, Mikuláš z Královic 1430—1435, Jakub z Rovné 1435.

V bouřích husitských fara zanikla.

R. 1769 byl kostel již chatrný přestavěn nákladem 3061 zlatých a benedikován vikářem Rokycanským.

Vnitřek kostela ve Vojenicích.

R. 1885 bleskem byv zapálen vyhořel, načež r. 1890 započato bylo s obnovou jeho, ve které se však musilo přestat; teprve roku 1896 byla stavba dokončena. Práce řídil architekt Josef Podhájský, professor na c. k. vyšší průmysl. škole v Praze.

Dle popisu z r. 1836 byl tu hlavní oltář starobylý, skládací; prostřední obraz představoval Boha Otce s apokalyptickou, sedmi pečeti uzavřenou knihou a beránkem v rukou; na křídlech vyobrazeny byly výjevy ze života sv. Jana Křtitele.

Ze zvonů měl největší tento nápis: „Leta P'áně 1546 slit jest zvon ke cti a chvále Pánu Bohu i vši říši nebeské skrze mistra Matěje Špice v Praze“; prostřední nesl jména svatých čtyř evangelistů: „Joannes, Matheus, Lucas, Marcus“; nejmenší byl bez nápisu.

V sakristii stál na paramentní skříni starobylý oltářík s obrazem Nejsv. Trojice a nápisem: „Tato archa jest obnovena nákladem urozeného a statečného rytíře pana Václava Jindřicha Běšína z Běšín a na Hřešihlavech leta 1618“.

Před kostelem stojí stará z pískovce tesaná kalichovitá křtitelnice.

14. Skořice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

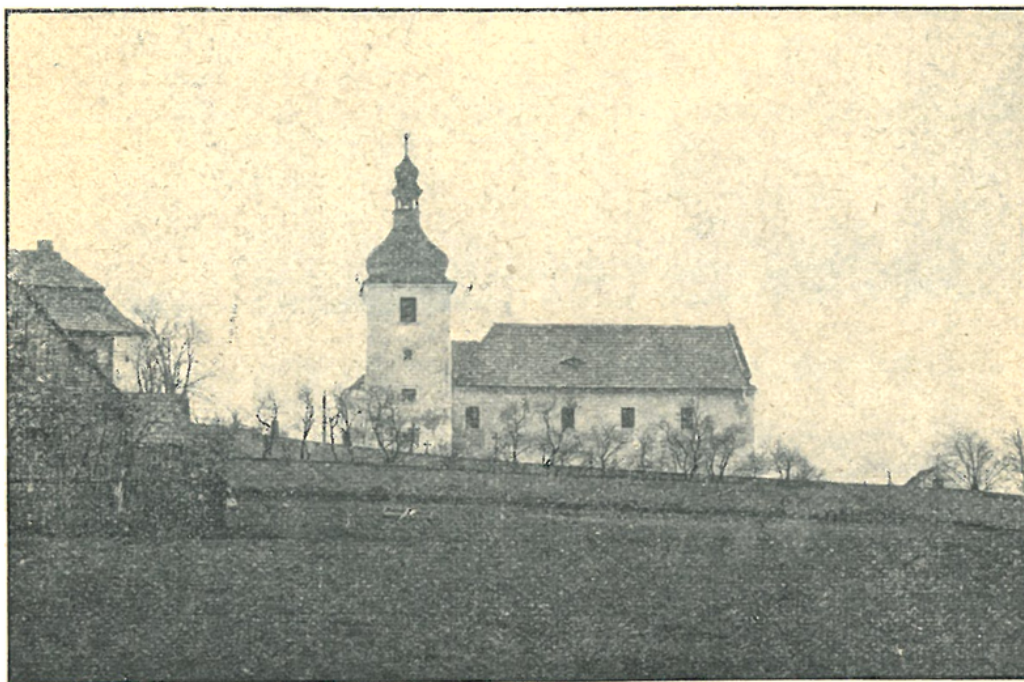
Místo kaplanské není na ten čas obsazeno.

Beneficium na ten čas obsazuje volně kníže arcibiskup Pražský.

Místa přifařená: Skořice 774 k., šk. 3tř.; Kolvín $\frac{1}{2}$ h., 522 k., šk. 2tř.; Padrť $1\frac{1}{4}$ h., 347 k., šk. 3tř.; Štítov $\frac{3}{4}$ h., 178 k.; Trokavec 1 h., 431 k., šk. 2tř.; Vísky $1\frac{1}{4}$ h., 271 k.; celkem: 2523 k.

Již za pradávnych dob býval ve Skořicích farní kostel; připomíná se poprvé v registrech desátků papežských r. 1352.

Z farářů nejstarších jsou nám známi tito: Jakub 1373—1376, Konrád neboli Fricěk („Conradus recte Friczco“), dříve farář v Kundraticích, od 1376, směn. s před., Jindřich do 1390, Jiljí z Ředhoště 1390—1391, Jan,

Kostel ve Skořici.

dříve farář v Kysré, sm. s před., 1391, Mořic, dříve správce král. kaple na Karlštejně 1407—1411, Václav, dříve farář v Chotouni, sm. s před., 1411, Petr † 1425, Prokop z Kamýka 1425.

Patrony byli pánové na hradě Drštce a na tvrzi Dvorci.

Fara zanikla v bouřích náboženských; ve stol. XVII. náležela osada Skořická k faře Mirošovské.

Roku 1677 bylo „lidí osadních, kteří k sv. zpovědi chodí“ ve Skořicích 63, v Kolvíně 71, v Trokavci 91, ve Štítově 33, při huti Padrtské a mlýně 13; celkem 271.

Téhož roku byly v kostele tři oltáře „starodávni“: „velký ku památce a cti sv. Václava“, a dva menší, z nichž jeden „ku památce Blaho-

slavené Panny Marie do nebe vzetí, sprostný“ a druhý „ku památce svatých apoštolův Šimona a Judy“.

Roku 1780 dosazen byl do Skořice Antonín Brudna, jenž býval missionářem, jakožto lokální kaplan a učitel. Setrval tu do r. 1794, kdy stal se farářem v Kozojedech.

Po něm vystřídali se tu tito lokalisté: Jan Prantl 1795—1806 (stal se lokalistou ve Všetatech), Jan Klika 1807—1819 (stal se lokalistou ve Strašicích), Josef Tureček 1819—33 (stal se f. v Chotětově), Martin Sedlák 1835—37 (stal se f. u sv. Jana pod Skalou), Erazim Jodl 1848—54.

Roku 1854 povýšena byla lokalie na faru.

Pořad farářů: Erazim Jodl 1854—1868 (stal se děkanem v Berouně), Frant. Volbrecht, prve kaplan 6. dělostřeleckého pluku, 1867—71, Karel Burka, prve f. ve Zdebuzevsi, 1872—80 (stal se f. v Podčáplích), Jan Novák 1881 † 1902, F. Kubín od roku 1906.

Farní kostel sv. Václava jest v nynější své podobě zcela prostá stavba barokní.

Vnitřek kostela ve Skořici.

Ze stavby starší zachoval se jen presbytář ve svém zdivu, jenž trojbokým závěrem svým prozrazuje svůj původ v době gotické.

Při severním boku presbytáře stojí nízká hranolová věž, jež má střešku baňatou, zakončenou lucernovitou vížkou.

Presbytář i loď mají stropy rovné.

Nejstarší památkou byla by kamenná křtitelnice, kdyby byla zachovala původní svou podobu a kdyby byl býval na ní v původní podobě ponechán letopočet 1464, jenž na ní se nalézal; avšak opravami pozbyla původního svého tvaru, ano i onen letopočet byl nově vytesán.

Oltář hlavní a oba poboční s rozvilinovými rámci jsou pěkné práce řezbářské z druhé pol. XVII. století, obrazy však přemalované r. 1858 a 1859 malířem Janem Herzogem, nemají umělecké ceny.

Zvony: 1. s nápisem „Maria Mater gratiae, o sancte Venceslae, orate pro nobis Deum. Marek, Matúš, Jan, Lukáš: čtyři evangelisty máš, proč je zamítáš? 1546“; 2. s nápisem: „Ave Maria, gracia plena, dominus tecum 1737“; 3. s nápisem: „Ecce crucem Domini, fugite, partes adversae! Johannes Perner goss mich in Pilsen 1715.“

15. Stupno, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana.

Patron: matice náboženská.

Místa přífařená: Stupno 1259 k., 9 ak., 13 ž., šk. 6tř. ob., 3tř. měšť. chl.; Bezděkov $\frac{1}{2}$ hod., 293 k.; Březina $\frac{3}{4}$ h., 716 k., 7 ž., šk. 2tř.; Darová $1\frac{1}{2}$ h., 145 k.; Kříše $\frac{1}{2}$ h., 1182 k., 15 ž., šk. 1tř.; Střapol $\frac{3}{4}$ h., 165 k.; Vranov $\frac{1}{2}$ h., 1414 k., 3 ak., 27 z., šk. 4tř. čes. a 3tř. něm.; Vranovice $\frac{3}{4}$ h., 773 k., 2 ž., šk. 3tř.; Všenice $\frac{1}{2}$ h., 343 k.; Sklenná Huf $1\frac{1}{4}$ h., 118 k.; celkem 6408 k., 12 ak., 64 ž.

Farní kostel Stupenský připomíná se poprvé v registrech desátků papežských r. 1352.

Z farářů doby nejstarší jsou známi tito: Jan † 1363. František z Bělče 1363, zemřel téhož roku. Jaroslav z Dýšiny 1363 † 1380, Procek ze Zalezel 1380 † 1402, Budivoj, dříve farář v Letinách 1402, Václav 1414—1435, Jan Johlík od 1435.

Ve Stupně udržela se fara katolická i v dobách husitských; aspoň r. 1573 byl tu katolický farář jménem Šimon*). Ještě r. 1612 byl tu farář, o němž však tehdejší arciděkan Plzeňský nepodává pochvalného svědectví**). Tehdáž, zdá se, rozvinulo se také zde protestantství.

Později fara zanikla a osada připojena k faře Radnické.

R. 1677 byl kostel Stupenský, již sešlý, opravován; oltáře v něm byly chatrné. Tehdáž spatřovaly se ještě pozůstatky někdejšího domu farního***).

Ve Stupně počítalo se tehdáž duši přijímání sv. svátostí schopných 52, ve Všenicích 14, v Kříších 37, v Březině 47, ve Střapoli 35, ve Vranovicích 46 a v Darové 22.

V inventáři z r. 1700 čteme, že na hlavním oltáři byla uprostřed „velká statua řezbářská sv. Vavřince“, na vrcholu oltáře „obraz Svato-horské Panny Marie“ a dole pod onou sochou sv. Vavřince „za sklem z vosku bílého Panenka Marie“. Po straně byla „Klatovská Panenka Marie“. Mimo to byly tu ještě dva oltáře: oltář sv. Barbory s obrazem na prkně malovaným a oltář „Bolestné Panenky Marie Krista Pána na klíně držící“.

Na hlavním oltáři byl nápis tohoto znění: „Tento oltář ke cti a slávě nerozdílné Trojice svaté, ku poctivosti sv. Vavřince mučedníka Božího postaven jest pobožnou horlivostí a péčí urozeného pána pana Petra

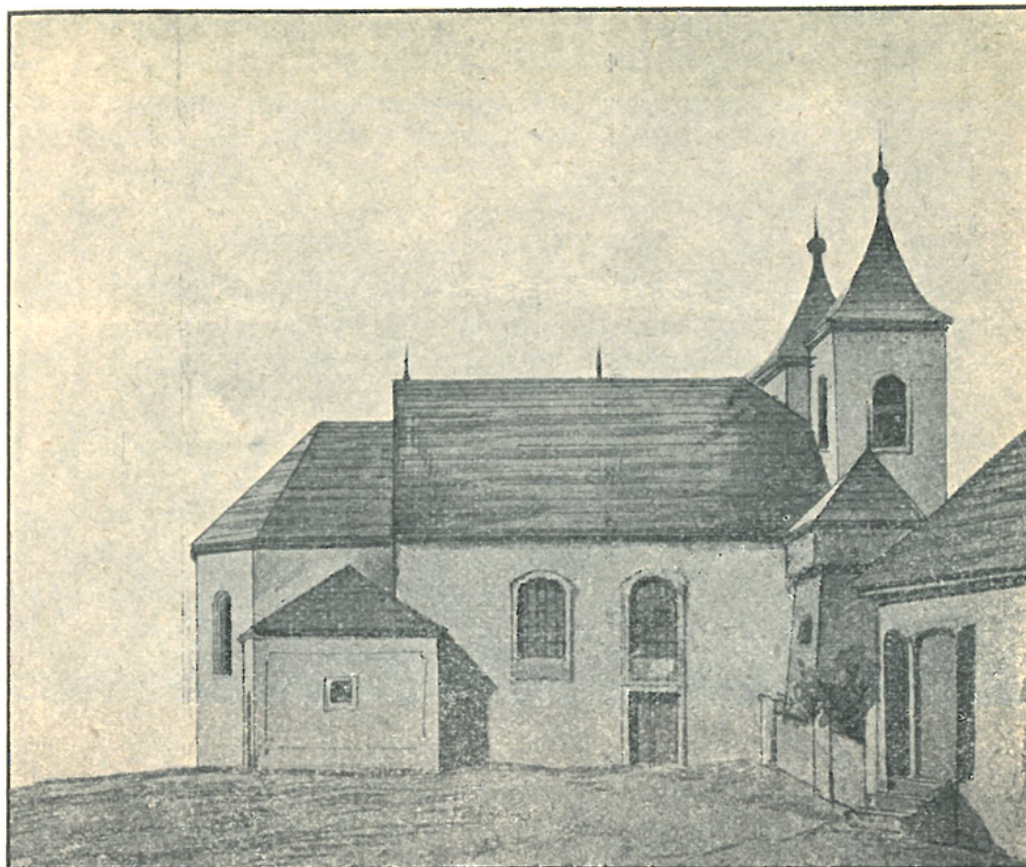
*) Pam. arch. VII., 224.

***) Winter, Život církv. 262.

***) Zprávy z r. 1677 v arch. arcib.

Pavla Malovce z Chejnova a Winterberku, Jeho Milosti Císařské nejvyššího leitnanta, a urozený paní paní Lidmily Elišky Malovcové rozené z Kokofova, jakožto toho času vrchnosti, pána a paní statkův Voseka, Březiny, Přivětic, Radnic, dne 25. června leta Páně 1653“.

Ve Stupně a okolí udržovalo se dlouho potají jinověrství. Ve zdejší krajině působili v XVII. století jako missionáři kněží z Tovařystva Ježíšova, zvláště P. Labe, když zdržoval se v Oseku, ale jinověrství úplně vykořeni se jim nepodařilo.

Dřívější kostel ve Stupně. (Dle kresby v Pam. knize farní.)

Občas opět a opět se projevovalo. O tom zachovaly se tyto zajímavé zprávy: »Kolem roku 1769 někteří obyvatelé Stupenští a Radničtí byli pro kacířství jati a do Plzně k právu dodáni, potrestáni a pro haeresi exkomunikováni, a když se bludů svých zřekli, bylo jim uděleno rozhřešení. Přece i potom někteří ve vsi Březině a ve Stupně setrvali při jinověrství; v Březině byli mnozí svedeni tamním kovářem Josefem Matýskem. Ten, lituje později svého počínání, přestal převraceti svými řečmi lid, ano potom příkladně živ byl, kázání, katechese a služby Boží horlivě navštěvoval, často dřívější své řeči odvolával; posléze ve vysokém stáří, zaopatřen sv. svátostmi, zemřel r. 1796«.

• »Ve Stupně bylo asi 20 osob, jichž náčelníkem byl tajný husita a svůdce František Žížek, mlynář v Dolním Stupně, ježž lidé vůbec posměšně nazývali ‚Žížka‘. Ten byl ve své sektě tak

horlivý, že i poslední peníz vynakládal na zakupování knih heretických a jich četbou trávil celé dny a noci, a v noci k šíření bludného učení tajné schůzky pořádal, mlýn a hospodářství úplně zanedbával, jmění své i dítek svých utratil a se zadlužil. Oba syny své, když dospěli a nechtěli následovati v jeho šlépějích, pronásledoval, takže musili výživu svou hledati zaměstnáním v jiných mlýnech. Ti když viděli, že otec podíl jejich i matčin promaňuje a že otec jejich jako haeresiarcha a pošeltec všude jest na posměch, povstali proti svému otci a domáhali se soudně toho, by mlýn byl vzat v sekvestraci a otci aby se dávalo, čeho by k živobytí potřeboval. — Při vyšetřování za tou příčinou zavedeném přišly na jevo i ony knihy, jakož i vyzrazeny tajné ony schůzky. Z kanceláře vrchnostenské byly mu pak schůzky ty přísně zapověděny a knihy zabaveny. Mlynář proces se svými syny brzy skončil, ale litoval velice knih odňatých; proto chodíval na radu brzy k nohsledům Husovým do Prahy, brzo k soudruhům a přívržencům svým do vsi Svaté; posléze odebral se k starému svému učiteli a svůdci, ševci Šímovi do Rokycan, u něhož setrval po tři dny. Tam prý také přišel Jakub Michl, rodilý z Radnic, a jiní někteří v náboženství podezřelí. A když přetřásali tajemství víry a náboženství katolické zlehčovali, ujal se slova „doktor“ Šíma švec a jal se popírati, že by Kristus byl kdy žil, vtělení a Písmo sv. že jsou pouhé smyšlenky a p. Tohoto převráceného učení zděsil se Zížek a všecek jsa zdrcen, zarmoucen a roztrpčen, odcházel z Rokycan. Setkav se na cestě s kterýmsi svým přítelem, stěžoval si, řka: „Byl jsem v Rokycanech u toho šelmy Šímy. Ale ten taškář, kterého jsem za horlivého Kristova milovníka držel, ten mně pěkné učení předkládal; co živ budu, nechci ho ani vidět; hrozím se to povědět, co on mluvil“. A od toho času počal býti smuten a zmaten, ano z jakési hrůzy chřadnouti, až r. 1798 dne 16. února onemocněv, dal povolati k sobě faráře, bludů se odpřisáhl a vykonav zpověď, přijal sv. přijímání i svátost posledního pomazání, načež dne 18. února u večer zesnul*).

Roku 1784 obdržel kostel Stupenský, po tak dlouhou dobu osiřelý, opět vlastního svého faráře.

Pořad farářů: Ant. Pompejus, bývalý člen křížovníků s červeným srdcem (cyriaků) v Praze 1784, muž horlivosti apoštolské (stal se farářem v Bernardicích), Ant. Hladík 1804, Václav Kučera 1827 † 1845, Frant. Mühlstein 1845, Václ. Koubek do r. 1871, Frant. Vollbrecht 1871—1882 (stal se děkanem v Brandýse nad Labem), Jos. Černošous 1882 † 1890, Václav Lerch 1890—1895 (stal se děkanem v Berouně), František Běláč 1896 † 1909, Jan Mašek od 1909.

*) Zprávy tyto zaznamenány v Lib. mem. Rok. I a poněkud odchýlně, ale v podstatě stejně v Pamětní knize fary Stupenské 1—2; srv. A. I. Dostál, „List z pamětní knihy v Horním Stupně“ ve „Sborníku hist. kroužku“ 1895, 139—140.

Roku 1803 byl kostel již chatrný, byl prodloužen a místo dřívější jedné věže obdržel věže dvě; stará jeho část byla opravena, ale pro nedostatek peněz nebyly tyto opravné práce skončeny, takže kostel hrozil sesutím.

R. 1854 dne 19. dubna vypukl ve Stupně požár, jenž zachvátil obě průčelní věže (jež potom pokryty byly střechami z nouze); při tom také velmi značně poškozeny byly varhany i oltáře.

Kostel ve Stupně.

Kostel byl častěji opravován, až konečně v letech 1880—1882 byl dle plánů c. k. inženýra Scheinera vystavěn kostel nynější.

Starý kostel, jenž stával na západ od kostela nového a kolem něhož byl hřbitov, byl pak zbořen.

Farní kostel sv. Vavřince jest prostranná stavba ve slohu pseudorománském. Jest trojlodní a má nadto i loď křížovou.

Vikariát Rokycanský:

Vnitřek kostela ve Stupně.

Hrobka hraběcí rodiny Šternberků ve Stupně.

Presbytář jest polokruhový, konchovitě sklenutý. Hlavní loď i loď křížová mají stropy rovné; loď hlavní oddělena od bočních lodí širokými polokruhově sklenutými arkádami, spočívajícími na čtyrbokých pilířích. Boční lodi mají střechy pultové a uvnitř stropy šikmé. Vnitřní zařízení jest pseudorománské.

Okna jsou podvojná, kamennými sloupky románskými dělená. V bočních zdech lodi křížové jsou okna trojitá.

Na hlavním oltáři jest uprostřed obraz sv. Vavřince, po stranách obrazy sv. Prokopa a sv. Floriána, vesměs od malíře Viléma Kandlera. V ramenech křížové lodi stojí oltářiky pseudorománské; na jednom jest obraz sv. Jana Nepom. od Kandlera, na druhém obraz „P. Marie s Ježíškem“ z r. 1885.

Při jižním boku kostela stojí věž s hodinami.

Zvony: 1. z r. 1484 s gotickým minuskulovým nápisem latinským; 2. pukl při požáru r. 1854; byl r. 1860 přelit a nese tento nápis: „Nach dem Brande am 19. April Anno 1854 haben die Bergwerks- und Fabriks-Besitzer Johann David von Starck'schen Erben diese Glocke umgiessen lassen Anno 1860. Gegossen in Prag von Karl Bellmann, k. k. Hofglockengiesser“.

Poblíž hřbitova stojí na návrší pěkná hrobková kaple hraběcí rodiny Šternberské, ve slohu klasicistickém zbudovaná, kterou vystavět dal hrabě Kašpar ze Šternberka († 1838).

V zámku Březině jest domácí kaple.

16. Štáhlavy, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Arnošt hrabě z Valdštejna-Wartenberka.

Místa přifařená: Štáhlavy 1164 k., 1 ak., 18 ž., šk. 4tř.; Hádky hájovna 1 h., 15 k.; pila panská s myslivnou 1 h., 17 k.; celkem 1608 k., 1 ak., 18 ž.

V Štáhlavech vedle zámku vystavěli kapli sv. Vojtěcha r. 1638 tehdejší majitelé panství, manželé Jiří Petr z Kokořova a Dorothea Polesina Kateřina Kokořová roz. Týřovská z Enzidle*). Dle zprávy faráře Plzeňského z r. 1676 konávaly se v kapli této služby Boží toliko ve svátek sv. Vojtěcha, a jen když patron v Štáhlavech na zámku dlel, bývala v ní častěji sloužena mše sv. ve dny všední**).

Původně to bylo stavení šestiboké, jež ve druhé polovině XVIII. stol. přístavky rozšířil tehdejší majitel Štáhlav Heřman Jakub hrabě Černín z Chuděnic. Takto rozšířenou svatyni konsekroval r. 1778 světitel biskup Pražský Frant. Xav. Tvrdý***).

Vnitřek svatyně ozdoben byl malbami péčí manželky zmíněného hraběte Barbory roz. Schaffgotschovy.

Syn právě řečených manželů Vojtěch hrabě Černín přičinil se o to, aby ve Štáhlavech zřízena byla fara; stalo se tak r. 1813.

Pořad farářů: Jan Dattel 1813—26, Jos. Jesbera 1826—1842, Jan Jonáš 1843—1844, Frant. Dvorský 1844—52, Frant. Kettner 1852—65, Frant. Knížek 1865—68, Ant. Baselt 1869—1877, Josef Alois Zima 1877—81, Josef Böhm od 1881.

*) V západní zdi kaple byl kámen se znaky a nápisy: „Dorothea Polesina Kateřina Kokořová rozená Tejřovicova z Enzidlu, Pratensteinu a Birgsteinu. Jiří Petr z Kokořova, pán na Žluticích, Štáhlavech a Pratensteinu, Jejich Majest. gubernial. radda a hejtman kraje Žateckého, této kaply fundátor 1638.“

***) Archiv arcib.

****) Na poprsní zdi kruchtly jest kartuše s tímto chronografickým nápisem: „AeDes Dei VIVI ConseCrata aeVIternaE VeneratIonI et honorI s. AdDalbertI dominica sexta post pentecostem anno, ut legitur, quotó a me Francisco Xaverio Twrdy, episcopo Hipponensi et officiali Pragensi sub optabili patronatu excellentissimi Regni dynastae Hermannii Iacobi Czernin pictae quoque navatá operá conthoralis illius Barbarae Schaffgotsch.“

Farní kostel sv. Vojtěcha jest zajímavá stavba barokní.

Kostel pokryt jest třemi plechem pobitými střechami, z nichž prostřední bāňovita vybíhá v lucernovitou vížku.

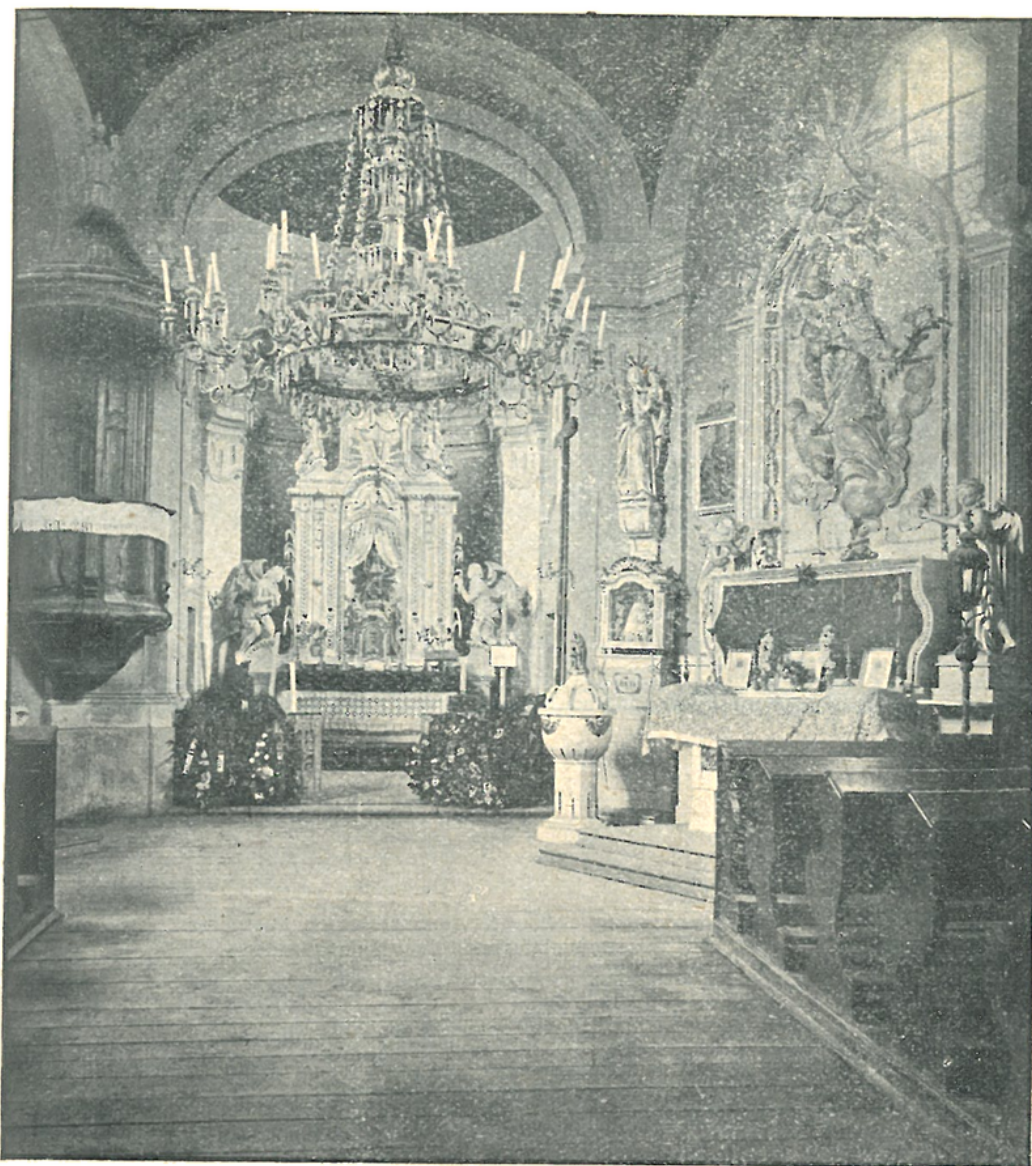
Farní kostel ve Štáhlavech.

Presbytář jest v půdorysu čtvercový a polokruhově zakončený. K bokům presbytáře přiléhá z jedné strany sakristie, z druhé oratoř.

Loď — původní kaple — má v půdorysu tvar pravidelného šestiúhelníku. Okna jsou barokně zprohýbaná.

Na straně západní jest přístavba, v níž nalézá se hlavní vchod a kruchta. Průčelí této přístavby jest lisenami s římsovými hlavicemi ve tři díly rozděleno; nahoře jsou po stranách volutová zdiva a uprostřed zdivo s výklenkem, v němž stojí socha sv. Vojtěcha; nad vchodem dvojnásobný znak v kameni tesaný.

Klenby v apsidě presbytářové, v lodi a nad kruchtou, jakož i strop v oratoři ozdobeny jsou malbami jednak obnovenými, jednak nově provedenými v letech 1907 a 1908 malíři Gustavem Mikšem a Ant. Krisanem.

Vnitřek farního kostela ve Štáhlavech.

Obraz v apsidě představuje sv. Vojtěcha v oblacích anděly neseného; na klenbě lodi spatřují se postavy světců na oblacích klečících; nad kruchtou jest obraz „sv. Cecilie“. Na stropě oratoře jsou allegorické postavy Víry, Naděje a Lásky a pohled na kostel Štáhlavský.

Oltáře jsou empírové, bíle natřené, částečně zlacené. Hlavní oltář byl r. 1829 z kaple Nebřlovské sem přenesen.

Zajímavý jest postranní oltář sv. Jana Nep. v lodi. Nahoře jest ze dřeva řezaný relief „Sv. Jana Nep., vznáší se v oblacích“; pod tím na mense oltářní za sklem v rakvi ležící figura téhož světce; zsinálá a

vyhublá tvář jest z vosku krásně modelovaná; vous a vlas jsou skutečné; ruce jsou z vosku; v jedné pozlacená palmová ratolest, ve druhé kovový ciselovaný kříž. Ostatní tělo jest vyřezáno ze dřeva. Tumba ozdobena jest polovypuklou řezbou „Svržení sv. Jana Nep. do Vltavy“. Tento oltář zakoupen byl r. 1802 z františkánského kostela v Pasově od hraběte Vojt. Černína.

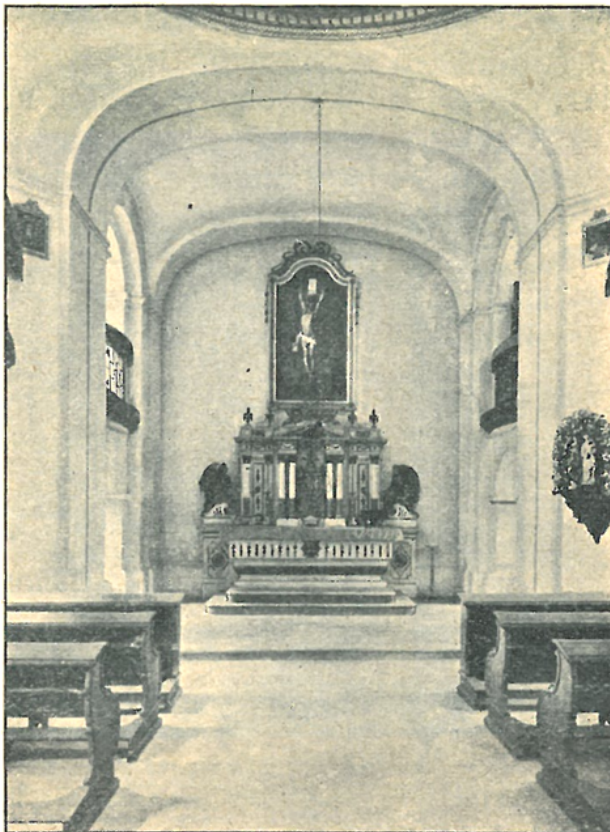
Zahradní fronta kostela Štáhlavského.

Naproti tomuto oltáři stojí nový oltářík: nad tabernakulem ze dřeva řezaný kříž; po stranách sošky P. Marie a sv. Jana.

Z oratoře po schodech sestupuje se do místnosti upravené za „Boží hrob“. Jest to bývalý zahradní pavillon, jehož průčelí do zahrady obrácené dosud svědčí o původním svém určení.

Kapli „Povýšení sv. Kříže“ na hřbitově dal r. 1810 vystavěti hrabě Vojtěch Černín z Chudonic svým architektem Ant. Pichlerem. Jest to prostá, v půdorysu osmiboká, klenutá, plechem krytá stavba. Uvnitř při zdi jest oltářík bíle natřený a částečně zlatěncový s tabernakulem, na němž stojí krucifix; po stranách jsou sochy andělů. Uprostřed stojí pěkný náhrobek řečeného hraběte († 1816) a manželky jeho Josefy roz. hrab. Thunové († 1810). V kapli této jest podzemní hrobka. r. 1901 rozšířená.

Před zámkem „Kozel“ v parku jest obdélníkové stavení s mansardskou střechou, jehož polovici zaujímá prostranná kaple zámecká. Loď její má nízkou kupuli s lucernou. Vnější i vnitřek jsou úplně prosty. Uvnitř na třech stranách jsou empory s jednoduchými empírovými železnými zábradlími. Presbytář jest obdélníkový s ploskou klenbou. Nad oltáříkem, na němž jest letopočet 1794, spatřuje se obraz „Kristus na kříži“; býval tu dříve (ještě r. 1836) obraz sv. Václava.

Vnitřek kaple u zámku „Kozel“.

17. Štěnovice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Matice náboženská.

Místa přífařená: Štěnovice 1113 k., 48 ž., šk. 4tř.; Outušice $\frac{1}{3}$ h., 446 k., šk. 2tř.; Radobčice 1 h., 423 k., šk. 2tř.; celkem: 1982 k., 48 ž.

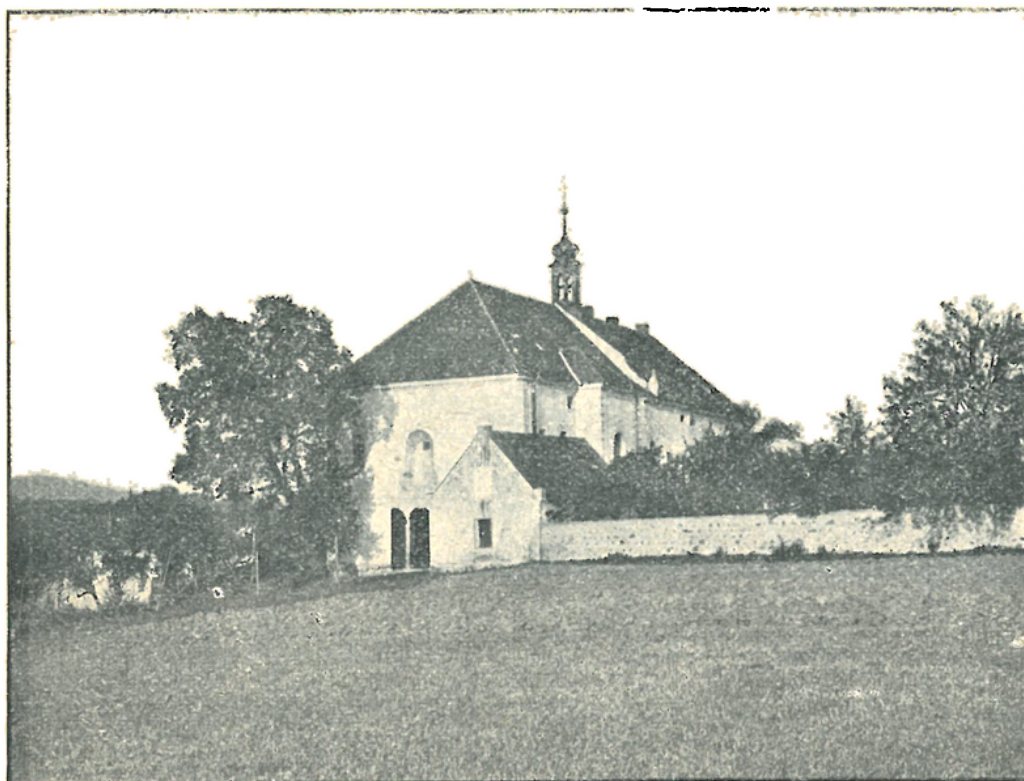
Hraběnka Teresie Pöttingová roz. Michnová z Vacinova, zakoupivši statek Štěnovice, přestavěla roku 1747 sýpku poblíž zámku stojící v kostelík ke cti sv. Prokopa a založila při něm r. 1753 malý klášter pro tři kněze a jednoho frátera ze řádu trinitárského*). Klášter tento zrušen byl r. 1783 a jmění jeho připadlo matici náboženské**). Posledním představeným kláštera byl P. Cyrill Tesska.

*) Srvn. „Posv. místa“ II., 297.

***) Bílek, Statky a jmění kollejí jezuitských, klášterů, kostelů, bratrstev a jiných ústavů v království Českém od císaře Josefa II. zrušených, str. 292.

Roku následujícího byla ve Štěnovicích, jež dosud náležely k farnosti Litické, zřízena lokalie. Administroval ji zmíněný P. Tessa až do r. 1787.

Pořad lokalistů: Heřman Kössl, kněz ze zrušeného kláštera dominikánského v Plzni, 1787—1798 (vstoupil na odpočinek), Václav Pavel Lambl, prve nejstarší kaplan Plzeňský, 1799 † 1811, Heřman Kössl (po druhé) 1811 † 1815, Jakub Lang 1815—19 (stal se farářem v Plasích), Karel Nesor 1819 † 1823, Josef Kalas. Čulík (Czulik) 1824 † 1835, Ondřej Šídlo 1835—1858.

Kostel a bývalý klášter (nyní fara) ve Štěnovicích.

R. 1852 byla lokalie Štěnovická z vikariátu Plzeňského, k němuž dosud náležela, vyňata a přidělena k vikariátu Rokycanskému a r. 1858 povýšena na faru.

Pořad farářů: Ondřej Šídlo, dosavadní lokalista, 1858 † 1865 (zemřel jsa 70 let stár, působiv ve Štěnovicích 30 let), Josef Vyhnálek 1865—85 (vstoupil na odpočinek, přebýváje i na dále ve farnosti Štěnovické, kdež zemřel r. 1890*), Vojt. Kroupa 1885 až do 1895 (vstoupil na odpočinek a bydlil v Outušicích, kdež r. 1899 zemřel), Ferd. Bořický od 1896.

Kostel sv. Prokopa tvoří s bývalým klášterem; nynější farou, jedinou obdélníkovou budovu pod společnou střechou.

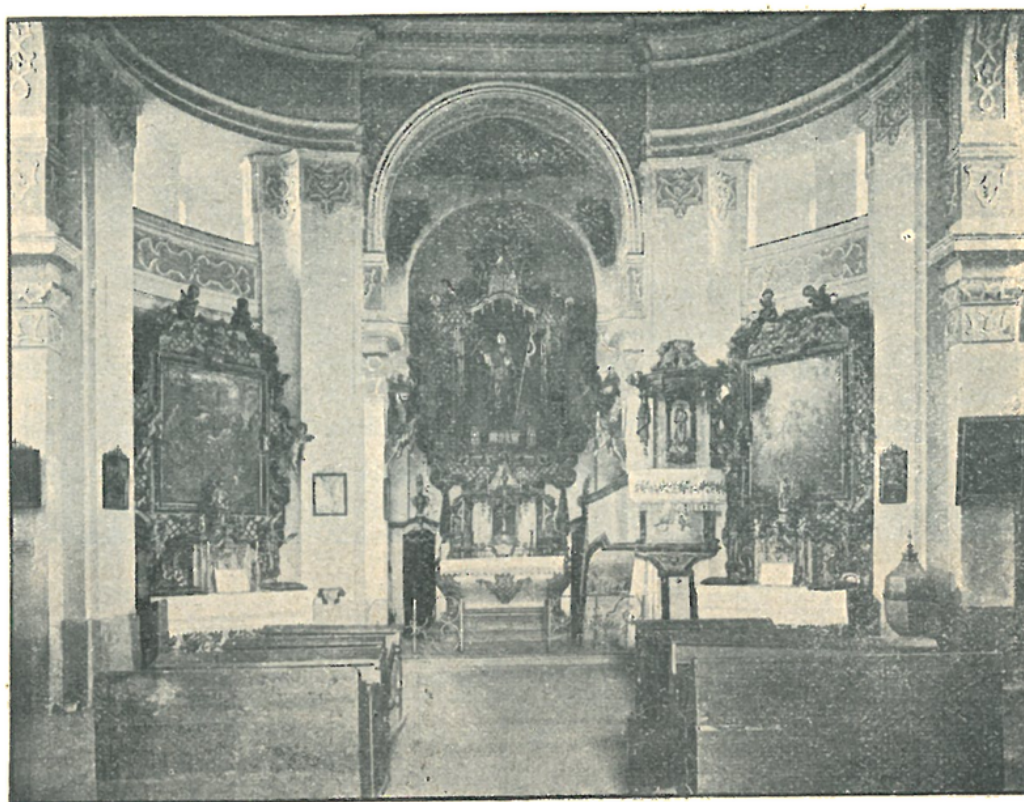
*) U faráře Vyhnálka, dobrodince svého, trávil Dr. A. Rezek jako studující prázdniny. R. 1905 dne 12. června navštívil hrob jeho.

Stojí na návrší západně od vesnice naproti zámku na druhém břehu říčky Úhlavy ležícímu.

Zevně vystupují poněkud z boků té části stavby, v níž se kostel nalézá, dvě boční ramena. Vnitřní prostora vestavěnými v rozích oratořemi nabyla podoby kříže s rohy sešikmenými. V šikmých těchto stěnách jsou mezi pilíři obdélníkové otvory oratoří.

Presbytář jest v půdorysu čtvercový a má strop plackový, štukem ozdobený; na něm uprostřed jest ve štukovém rámci malba na omítce „Nejsv. Trojice“ a v cípech allegorické postavy ctností.

Hlavní oltář jest barokní; na něm místo obrazu stojí pozlacená socha sv. Prokopa. Nad tabernákulem stojí ze dřeva řezaná soška Panny Marie Cellské, darovaná od zakladatelky zdejšího chrámu a bývalého kláštera, Teresie hrab. z Pöttingu.

Vnitřek kostela ve Štěnovicích.

Střed jest osmiboký; na ploché klenbě z omítnutých prken napodobené spatřuje se malba „Apotheosa sv. Vavřince“ a kolkolem obrazy: sv. Anděla Strážce, sv. Donáta, sv. Peregrina, sv. Šebastiana, sv. Isidora, sv. Rocha, sv. Judy Thaddeáše a sv. Floriána; malby tyto jsou vesměs valně zašlé.

Při šikmých stěnách pod otvory oratoriovými stojí na každé straně barokní oltář; na jednom jest obraz „Útěk do Egypta“, na druhém „Sv. Antonín, jemuž Ježíšek se zjevuje“; oba zdařilé, ale zašlé.

V bočních ramenech vnitřní prostory jsou na stropě vymalováni andělé s nástroji umučení. V rameni strany epištolní jest nový oltářík P. Marie Lourdské z r. 1895; v rameni strany evangelijní nalézá se boční vchod; tu také zavěšen jest na stěně obraz Nejsv. Trojice, v jehož rohu spatřují se andělkové držící znak trinitářský.

Po stranách krucht zavěšeny jsou malby na plátně: svatého Jana z Mathy a sv. Felixe z Valois, zakladatelů řady trinitářského.

Hlavní vchod jest v průčelní zdi západní; nad ním jest okno basovitě, po jehož stranách jest po jednom okně menším.

Východní část budovy, obsahující místnosti farní, jest jednopatrová s polopatrem pod střechou. V přízemní chodbě ve výklenku stojí dřevěná socha zbičovaného P. Ježíše, jež těší se zvláštní úctě zdejšího věřícího lidu; jest o ní pověst, že prý ji trinitáři za drahé peníze koupili pro zdejší klášter od jakéhosi tureckého pašy, který ji kdesi ukořistil.

Na střeše jest cibulovitá, plechem pobitá vížka.

V zámku Štěnovickém jest kaple P. Marie.

18. Těnovice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Metropolitní kapitola v Praze.

Místa přífařená: Těnovice 235 k., šk. 2tř.; Borovno a Koukalka 1 $\frac{1}{4}$ h., 321 k.; Čičov 1 h., 410 k., 3 ž., šk. 3tř.; Hořice 1 $\frac{1}{4}$ h., 77 k.; Hvíždalka $\frac{1}{2}$ h., (část) 8 k.; Lučičtě $\frac{1}{2}$ h., 355 k.; Mišovy 1 $\frac{3}{4}$ h., 371 k.; šk. 2tř.; Vohřeledy $\frac{1}{2}$ h., 486 k., šk. 2tř.; Záluží $\frac{1}{4}$ h., 87 k.; celkem: 2350 k., 3 ž.

V Těnovicích byl farní kostel již ve století XIV. Připomíná se poprvé v registrech desátků papežských r. 1352.

Z farářů doby nejstarší známi jsou tito: Matěj do r. 1360, Havel, dříve f. v Dubči, sm. s před., 1360—65, Křišťan, dříve f. v Hloupětíně, sm. s před., 1365—67, Kunclín (Kuneš), dříve f. v Ondřejově, sm. s před., 1367—74, Vernher, dříve f. v Černoci, sm. s před., 1374 + 1380, Držek z Truskova (de Trusskow), klerik, 1380, Matěj 1392—1408, Přibík, dříve f. ve Zborově, sm. s před., 1408.

R. 1520 Jan Čičovec z Čičova učinil kšaft, v němž mimo jiné praví: » . . . Ves Čičov, ves Hořice, ves Lučičtě, ves Těnovice, ves Záluží, ves Vořeledy s dvory, s poplužím, s lukami, s rybníky, s potoky, s lesy, se všelijakými poplatky, tak jakž lidé povinni platiti jsou, se všemi svršky, kteréž jsou v tom neb na tom statku, dávám a odkazuji tu do Těnovic k tomu Božímu domu těm kněžím, kteříž tu budou zřízení a ustanoveni, buď světským aneb zákonníkům, aby se služba Boží tím lépeji dáti mohla Pánu Bohu ke cti a k chvále Panně Marii Královně nebeské. A pokudž jim uloženo bude, aby za duši mou i za duše všech předkův mých i za duši manželky mé i předkův jejich duše i za duše pana Petra a pana Jindřicha bratří z Běhařova a za jich všech předkův duše památku aby činili modlitbami svatými, tak jakž bych já jim zřídil, anebo ti jim zřídí, komuž tu věc dále poručím. Item poručníky toho všeho činím a jim toho důvěrně svěřuji mimo vsecky jiné přátely své, že se v tom věrně a právě zachovají, i jich budoucí, a to: urozeného pana Zdenka Lva z Rožmitála a z Blatné, nejvyššího pana purkrabě Pražského, a urozeného vladyku Marše Vintíře z Vlčkovic, strejce svého do jeho živnosti, a po smrti jeho kohož by ti páni [přátelé] z strejců mých vyvolili jednoho. A tak aby vždycky trvalo na budoucí časy věčně, aby sobě vždy jednoho volili, když by ten první umřel, a ten aby spravoval s dotčeným nahoře pánem a jeho budoucími dědici, tak jakž o tom nahoře dotčeno a doloženo jest. A při tom paní Barbora, manželka má, aby v tom

spravování s nimi vládla do živnosti své, a po smrti své kohož by kolivěk na místě svém poručníka učinila a tomu toho svěřila, aby vládl jakožto jmenovaní poručníci moji na budoucí čas s nimi spolu. Item znamenitě vymínuji, jestližebý kdy ti kněží, kteří tu budou, svěští neb zákonníci, byli utiskáni od nahoře jmenovaných poručníkův, anebo lidé jich, ti, kteréž jsem k tomu nadal a způsobil, aby se mohli utéci ke kapitole na Hrad Pražský a je sobě vzíti za správce a obranné pány . . . Pakliby kdy tu kněžství zahynulo z Božího dopuštění neb skrze války, tehdy tž všichni platové aby dávání byli k tomu Božímu domu nahoře dotčenému aneb na stavení. A jestližebý poručníci moji . . . neb potomci jich nezpůsobili tu kněží zase, tehdy ti lidé aby se mohli utéci ke kapitole a s jich radou aby tu kněží uvedli zase . . . «*).

Bylo domnění, že v důsledku tohoto kšaftu vznikl v Těnovicích klášter pavlánský se 4 kněžími; při klášteře tom byl prý kostel sv. Anny**). Ale není bezpečných o tom dokladů; jisto jest jen, že tu v XVI. stol. byla fara katolická; r. 1573 připomíná se tu katolický farář Ondřej Lomnický (Andreas Lomnicenus***). Z onoho štědrého nadání, zdá se, že vůbec sešlo†).

Později zavládl v Těnovicích utrakvismus; r. 1618 byl tu kněz té strany, Tomáš Casparides Pražský††).

V době pobělohorské ovšem i v Těnovicích byli zase kněží katoličtí.

Z nejstarší matriky těnovické se dovídáme, že r. 1647 byl tu farářem Joachym.

Zmíněná matrika byla původně knihou, do níž si nějaký kněz na konci XVI. stol. počal zapisovati pod latinskými hesly českým jazykem poznámky, jež by se mu časem hodily ke kázání (tak zv. »silva rerum«), ale jelikož v knize této zůstalo mnoho listů úplně čistých, bylo jí užíváno k zápisům matričním, a to ledabyly, bez náležitého pořádku; nejstarší zápisy jsou z roku 1636.

R. 1651 byl v Těnovicích farářem Šimon Petr Simonides, po něm následujícího roku Matěj Metanaeus, jenž v matrice na okraji počátek svého působení zaznamenal slovy: »Já kněz Matěj Metanaeus začal jsem v Těnovicích, Čičovicích a v Čížkově práci farářskou duchovní od tohoto času vykonávati«.

Pořad farářů Těnovických od roku 1666 do r. 1721: Jan Karel Lovětinský 1664, Fridrich Ignác Ventzl 1667, Jakub Frant. Šípek 1675, Matyáš Frant. Kybitz 1677, Frant. Albrecht Neuhoffer 1683, Pavel Nosecký 1685, Frant. Hladký 1696 † 1721.

*) Opis v archivu metrop kapitoly XLII. 40.

***) Tak Schaller v IX. díle své Topografie (1788) na str. 86—87; Frind, Kirchengesch. Böhmens IV. 371.

***) Pam. arch. VII. 224.

†) Srvn. Sedláček, Hrady a zámky XIII. 83.

††) Protoc. cons. utraq. v archivu arcib.

R. 1672 svatokrádežníci vyloupili kostel Těnovický; mimo jiné vzali dva kalichy. V tabernákulu, jež vylomili, ciboria ne-nalezli, neboť farář Těnovický je bezpečně ukryl, jelikož tehdy v okolí mnoho svatostánků bylo vyloupeno. Sakristii však pokládal za dosti bezpečnou, takže v ní zmíněné kalichy zanechal. Od té doby chována byla Nejsv. Svátost pouze v korporalu.

Václav Karel ze Svárova, jenž byl majitelem Těnovic kolem r. 1650, zřídil v Těnovicích špitál a odkázal k němu z důchodu Těnovického 100 kop míšenských, »aby šest lidí chudých poddaných tam se ze dvora panského náležitě vychovávalo, a z ouroku z těch 100 kop pocházejícího, totižto z šesti kop, každoročně nějaký oděv se na ně opatřil«. Ale později téměř žádný chudý domácí »do toho špitálu se dáti nechtěl a každý, maje přátele na gruntech, těch se radši přidržel, obzvláště aby svobody, které by tak v tom špitále byl užívati nemohl, dle vůle své užívati mohl«. A jiní cizí chudí, kteří tam byli, nejen »povinnosti své a modlitby povinné, jakož i jiné povinnosti: klekání zvonění, kostela zametání a j. jsou opomijeli, ale i dokonce se ožírali, nešlechtné povvyky tam konali, vády, různice, klevety působili, tak že duši fundatora tudy nic zpomoženo nebylo, a víc tam zlý duch užíván a zlé tropeno, nežli Bůh ctěn a chválen, dobré pak konáno bylo«. Pročež syn fundátorův Kryštof ze Svárova r. 1665 změnil špitál ve školu; v pořizení svém o té věci praví mimo jiné: »aby při škole té muž dobré pověsti, k tomu způsobilý od vrchnosti za kantora dosazován byl, v tom špitále své bydlení měl, dítky proti slušné záplatě literárnímu umění cvičil, kostel metením, obzvláště oltáře a mešní roucha čistotně choval, klekání každodenně po třikráte: ráno, v poledne a na večer dle starobylého obyčeje zvonil, při všech mších svatých jak všedních tak svátečních přítomen byl, a jak v chrámu Páně Těnovském, tak i filiálním Čičovském každou neděli a svátek při mši svaté, jako i při všech funusích, processích a jiných církevních ceremoniích přítomen jsa, pobožně s jinšími jemu ku pomoci nařízenými zpívati neobmeškal, lampu před velebnou Svátostí v kostele Těnovském — na kterouž máslo k hoření z mého statku Těnovského dávati jsem poručil, a aby se dávalo, to míti chci — spravoval a na to pozor dal; aby celoročně dnem i nocí nezhasla, nýbrž ke cti a chvále Boží hořela, a in summa necha-jíce všech zbytečných jiných obchodův, ve všem, co by buď rozuměl neb nerozuměl, panem farářem se řídit i jemu k službě duchovní vždycky po hotově býti hleděl«*).

Za doby faráře Hladkého vystavěna byla při kostele věž a v ní zavěšeny zvony, které dříve v dřevěné zvonici poblíž fary visívaly.

Roku 1700 počítalo se ve farnosti Těnovické 732 osob schopných přijímání sv. svátostí.

*) V archivu arcib.

Pořad farářů od r. 1721: Jakub Scholer 1721—23 (stal se farářem v Bělčicích), Frant. Ant. Pánek 1723—1734 (stal se farářem v Poříčí), Gabriel Věchet, kněz z družiny kněží společného života, 1734—40.

Farář Pánek obdržel pro kostel od majitelky panství hraběnky Anny Polyxeny z Clary ze dřeva řezanou sošku P. Marie Loretské, kterou jeden příbuzný její byl z Itálie přinesl, a kterou potom mívala v domácí své kapli zámecké, ozdobivši ji hojně drahocennými perlami, jež spolu se soškou kostelu Těnovickému darovala. Farář sošku vystavil na hlavním oltáři k úctě lidu.

Až do doby faráře Věcheta bylo na hlavním oltáři ze dřeva vyřezávané sousoší představující hrob P. Marie, apoštoly kolem stojící a P. Marii v oblacích do nebes se vznášející. Sousoší to bylo polychromováno a dobře pozlaceno, ale červotočem již tak porušeno, že sesutím hrozilo. I bylo nutno je snést a na zřízení jiného oltáře pomýšleti.

Tehdáž hraběnka Karolina, manželka majitele panství hraběte Karla des Fours, spatřivši perly na zmíněné sošce Mariánské shledala, že jsou velice krásné i přála si získati je za slušnou náhradu, kterouž kostelu hotova byla dáti. I dala perly v Praze oceniti; když pak cena jejich znalci odhadnuta byla na 700 zl., vyplatila sumu tu ve prospěch kostela. I zřízen byl z peněz těch nový hlavní oltář (ale bez oštafrování); mimo to zjednány byly z peněz těch: nový větší kalich stříbrný, stříbrná lampa, pluviál a kasule. Zmíněný oltář dal později kolem roku 1750 na svůj náklad pozlatiti a oštafrovati metrop. kanovník Jan Ondřej Kneisl, tehdáž inspektor panství Poříčského.

Pořad farářů od r. 1740 do r. 1826: Jan Karel Zaiffert, kněz z družiny kněží společného života, vynikající kazatel, 1740 až do 1753 (stal se f. v Poříčí), Kryštof Brudna 1753—67 (stal se f. v Mitrovicích), Josef Kostelecký 1767—82; získal sobě velikých zásluh horlivou péčí o nemocné za hladu a epidemie v letech 1771—72; r. 1782 stal se f. v Ouněticích; Jiří Kleysar 1782 † 1790, Josef Renner 1790—96 (stal se f. v Netvořicích), Bartoloměj Aug. Fux 1797—1801 (stal se f. ve Vraném), Karel Šimek 1801 † 1804, Josef Hain 1804—07 (stal se f. v Ořechu), Jan Pech 1807—08 (stal se f. v Hradci), Jan Vitásek 1808—14, Josef Pfaff 1814—25 (stal se děkanem ve Spál. Poříčí), Josef Peer 1825—26 (stal se f. ve Vraném).

Roku 1777 tehdejší kaplan Jakub Březina sestrojil za pomoci Těnovického kováře Tomáše Aismona ze železa věžní hodiny. I jinak zabýval se příčinnivý ten kněz rád pracemi na ozdobu kostela; mimo jiné oštafiroval r. 1778 křtitelnicí.

Roku 1780 vymalován byl na zdi věže obraz Nanebevzetí Panny Marie a pod ním zřízeny sluneční hodiny, aby dle nich zmíněné věžní hodiny dle potřeby správně řídit se mohly.

Pořad farářů od r. 1827: Jan Křt. Voříšek 1827 † 1849, kněz velice zasloužilý, jenž přičinil se o vystavění nového pěkného domu farního, o opravu a výzdobu kostela Těnovického

i Cičovského, o vystavění nové školy v Těnovicích a o rozšíření školy v Čičově; pečoval horlivě o výchovu mládeže, jakož i o mravní povznesení svých osadníků; nástupce jeho dal mu na hrob nápis: »Jakých zásluh v světě dobyl sobě, pověst osadníků poví tobě«; Matěj Srb 1850 - 81 (stal se f. v Netvořicích), Frant. Vilímek 1851—1857 (stal se děkanem ve Spál. Poříčí), Jos. Machulka 1857—64 (stal se zpovědníkem v metrop. chrámu Páně sv. Víta), Frant. Pánek 1864 † 1866, Václ. Plaček 1866 † 1870, Frant. Peroutka 1870 † 1882, Matěj Kouba 1881 † 1891, Jan Davídek 1892—1904 (stal se děkanem ve Volyni), Ladislav Jedlička od r. 1904.

Farní kostel v Těnovicích (v levo fara, v pravo býv. škola).

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie pochází z doby gotické, z níž v původní své podobě zachoval se presbytář.

Presbytář, třemi boky zakončený, má v šikmých stěnách okna s kružbami; v zadní stěně jest okno zazděné. Klenba presbytáře jest žebrová a skládá se ze dvou polí; svorníky její jsou hladké; konsoly mají podobu různotvárných hlav lidských.

V severní boční zdi presbytáře spatřuje se obdélníkový výklenek sanktuářový, ozdobený nahoře v kameni tesaným trojúhelníkovým štítkem posázeným na hranách lupeny a vyplněným hrotitým trojlístem.

Mimo to jsou do severní zdi vsazeny vedle sebe dva náhrobní kameny se znaky a s těmito nápisy: 1. „Leta P. 1615 v outeri ve středu na noc 20. dne Januarii usnula jest v Pánu Kristu urozená paní Lidmila Karlova rozená z Bukova na Voseku, Těnovicích, Suchomastech, jejížto tělo v tomto chrámě P. pohřbené očekává blahoslaveného v den soudný vzkříšení z mrtvých vstání, jejížto duši Pán Bůh rač milostiv býti“. —

2. „L. P. 1619 dne 13 Maji umřel urozený a statečný rytíř [pan Jan Tyburcí Karel ze Svárova a na Těnovicích a tuto pochován jest. Pán Bůh rač se smilovat nad duší jeho“.

Hlavní oltář jest nový, pseudorenaissanční; obraz „Nanebevzetí Panny Marie“ maloval Zikmund Rudl.

K severnímu boku presbytáře přiléhá sakristie, do níž vedou železem obité dvéře.

Loď jest obdélníková s rovným stropem; v bocích jejích jest po dvou oknech širokých, polokruhově zaklenutých. V severní zdi lodi nalézá se zazděný vchod gotický.

Vnitřek farního kostela v Těnovicích.

Vítězný oblouk jest hrotitý. Po jeho stranách stojí oltářiky pseudo-renaissanční; na jednom jest obraz „Sv. Martin“ od Vil. Kandlera, na druhém „Bl. Anežka Česká“ dle obrazu Hellichova.

Kazatelna z druhé pol XVII. století ozdobena jest na řečništi na dřevě malovanými obrázky čtyř svatých evangelistů; v dolejší části těchto obrázků spatřují se znaky Jana Františka Engela z Engelsflussu, někdejšího majitele Těnovic († 1699) a manželky jeho Marie Polyxeny Příchovské z Příchovic; pod znaky jsou spleti počátečných písmen řečených právě jmen.

K severnímu boku lodi přiléhá kaple pětiboká, klenutá, do lodi otevřená. Oltářik býval patrně součástí staršího oltáře ze XVII. století; spatřuje se na něm neveliký obraz na plátně malovaný formátu příčného obdélníka „Uprostřed Panna Maria s Ježíškem na půlměsíci stojící, dole pohled na kostel nějaký; po stranách: sv. Václav a sv. František, svatý Vavřinec a sv. Barbora“; nejvýše na oltáříku umístěna jest zmíněná již soška P. Marie Loretské.

V průčelí jest nevysoká věž s jehlanovou střechou; přízemek věže jest otevřený na způsob předsíně.

Zvony: 1. z r. 1510 se znakem Plzeňským a nápisem: „o maria, mater miſericordie. ave maria, gracia plena, dominiuſ tecum. marcvs. iocvs. ioanneſ. matevſ“; 2. přelitý R. Pernerem v Plzni 1872; 3. ulitý roku 1674 Fridrichem Michaellem Schünfeldem.

Filiální kostel sv. Filipa a Jakuba v Čičově býval za pradávných dob kostelem farním.

Z farářů, kteří tu působili, jsou známi tito: Heřman (Hermannus de Zabrowie) 1380, Martin do 1414, Václav Pánek, syn Beneše z Prahy, 1414—17, Petr z Dobřan 1417.

Patrony byli vladykové z Čičova.

V bouřích náboženských, jimiž Čechy ve století XV. byly zmítány, fara zdejší vzala za své.

Kostel v Čičově.

Metropolitní kapitola, vycházejíc vstříc dávnému přání Čičovských, míti vlastního svého duchovního správce, zavedla r. 1907 příslušné jednání o zřízení fary v Čičově. Metrop. kapitola vystavěla nákladem svým budovu farní, převzala patronát a zavázala se, že na potřebné vydaje přispívati bude, kdyby snad jmění zádušní někdy nestačilo. Rozhodnutím k. a. Ordinariátu ze dne 4. března 1908, jemuž dostalo se státního souhlasu

vynesením c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 17. listopadu 1908, vyloučeny z farnosti Těnovické obce Čičov s Hořicí, Borovno a Mišovy a zřízena pro obce tyto samostatná farní správa duchovní. V život uvedena bude samostatná duchovní správa v Čičově roku letošního (1910).

Kostel Čičovský jest stavba skrovných rozměrů. Presbytář jest třemi boky zakončen; má okna hrotitá bez kružeb. V boční zdi na straně evangelijní jest malý sanktuárový výklenek nahoře ve štítku kružbou ozdobený.

Vnitřek kostela v Čičově.

Stropy v presbytáři i v lodi jsou rovné. Hlavní oltář jest novější, pseudorenaissanční; obraz sv. Filipa a Jakuba maloval Vil. Kandler.

Vítězný oblouk jest hrotitý, v záklenec profilovaný; profilace vybíhá z konsol.

Loď jest obdélníková s okny obdélníkovými, segmentovitě zaklenutými.

Dva boční oltáře, rovněž novější, jsou pseudorenaissanční; na jednom jest obraz sv. Jana Nep. od Kandlera, na druhém obraz bl. Anežky České dle obrazu Hellichova.

Při jižním boku presbytáře stojí nízká věž, v jejímž přízemí nalézá se sakristie.

Zvony: 1. s minuskulovým nápisem gotickým: „Leta Božího tisícého pětistého pátého tento zvon udělán ve jméno Boží. Amen. Jan Konvář“; 2. rovněž s gotickým nápisem minuskulovým: „Ave maria, gracia plena, dominus tecum. Marek z Klatov“.

19. Újezd sv Kříže (Svatý Kříž), fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jan Horský, majitel panství Liblínského.

Místa přífařená: Újezd u sv. Kříže 727 k., 10 ž., šk. 2tř.; Němčovice $\frac{1}{2}$ h., 227 k., šk. 3tř.; Příkočov $\frac{1}{2}$ h., 9 k.; Lhotka 1 h., 134 k.; celkem: 1097 k., 10 ž.

V Újezdě bývala fara již ve XIV. století.

Kostel v Újezdě sv. Kříže.

Z farářů nejstarších jsou známi tyto: Mikuláš † 1371, Petr 1371—1378, Chotěbor, dříve f. v Krašově, sm. s před., 1378—85, Zdimír, dříve farář v Žebnici, sm. s před., 1385 † 1403, Ambrož, kněz z Řenec, 1403, Václav, dříve oltářník v kostele sv. Michala v Opatovicích v Praze, sm. s před., 1403—08, Chotěbor, dříve f. v Křečově, 1408—18, Václav ze Zvíkovce 1418 † 1425, Ondřej z Rakovníka 1425.

Fara zdejší zanikla nepochybně v XV. stol.; Újezd náležel jako kostel filiální k Radnicům.

Teprve r. 1902 byla tu fara znovuzřízena; prvním farářem stal se Petr Kabát.

Farní kostel Nalezení sv. Kříže jest pěkná stavba barokní z let 1777—1779, nedávno důkladně a vkusně obnovená.

Presbytář obdélníkový přechází zaoblenými rohy v mělkou apsidu. Loď jest obdélníková se zaoblenými uvnitř rohy.

Presbytář i loď mají ploské klenby, jež jsou ozdobeny uměleckými malbami na omítce: „Nalezení sv. Kříže“ a „Povýšení sv. Kříže“; provedl je r. 1902 prof. K. V. Mašek. Stěny oživeny jsou pilastry s římsko-jonskými hlavicemi. Okna jsou obdélníková, polokruhově zaklenutá.

Vítězný oblouk rozpíná se v nízkém segmentu.

Vnitřek kostela v Újezdě sv. Kříže.

Průčelí uprostřed obloukovitě poněkud v před vystupující má nad vchodem veliké okno a trojhranný štít, po stranách prázdné výklenky. Nad průčelím v osnově stavby zvedá se nízká hranolová věž s cibulovitou střechou.

Vnitřní zařízení jest vesměs nové ve slohu barokním. Na hlavním oltáři jest obraz „Kristus na kříži“ od K. V. Maška; prací téhož umělce je též malý oválový obrázek „Sv. Rodina“ na postranním oltáříku.

V levo od vítězného oblouku umístěna jest kazatelna, ozdobená na řečništi allegorickými postavami Víry, Naděje a Lásky.

V presbytáři zavěšen jest na stěně obraz na plátně malovaný „Uvádění mladistvé P. Marie ve službu chrámovou“; obstojná práce z konce XVII století.

Zvon jest z r. 1797.

Na místě bývalého hřbitova kolkolem se rozkládavšího upraven malý sad.

20. Zvíkovec, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Štěpán hrabě Götzendorf-Grabowski.

Místa přífařená: Zvíkovec 457 k., 5 ž., šk. 2tř.; Chlum $\frac{3}{4}$ h., 259 k., šk. 1tř.; Hradiště $\frac{3}{4}$ h., 162 k.; Podmokly $\frac{3}{4}$ h., 817 k., 16 ž., šk. 3tř.; celkem: 1695 k., 21 ž.

Zvíkovecký kostel připomíná se poprvé v registrech desátků papežských r. 1352.

Z farářů doby nejstarší známi jsou tito: Hřeník do 1363, Purkart, syn Konráda z Převlk, 1363—96, Mikuláš 1406—07, Petr, dříve f. ve Vejprnicích, 1407 † 1412, Bušek, syn Heřmana z Kokota, 1412 † 1415, Martin, dříve f. v Nezabudicích, 1415 † 14²⁴, Václav ze Zvíkovce 1434.

V nepříznivých časech pozdějších fara při kostele Zvíkoveckém zanikla. R. 1566 byl tu ještě farář*), ale r. 1573 již se Zvíkovec mezi farami katolickými neuvádí; nepochybně byli tu až do doby pobělohorské duchovní nekatoličtí**).

R. 1623 byl kostel Zvíkovecký od vojáků vyloupen.

V letech 1630—38 byla osada Zvíkovecká pod správou faráře v Drahoňově Újezdě Ondřeje Hostounského.

Od r. 1658 do r. 1701 vystřídali se v duchovní správě: Robert Hoffmann, z řádu cisterc. 1658, Řehoř Nigrin, z cisterc. kláštera Plasského 1662, P. Innocenc Lerchenauer, františkán 1675—76, Vojt. Joanides, cisterc. z kláštera Svatokorunského, 1677—91, Václ. Ředina 1691—92, Vít Josef Koch 1692—1701, Jan Barton 1701 † 1709, Zikmund Maxm. Wemmer 1709—13, Václav Josef Král 1715—17, Václav Kretschmer 1717 † 1734.

Roku 1676 bylo na osadě Zvíkovecké 268 duší přijímání sv. svátostí schopných; r. 1700 čítalo se jich již 402.

R. 1725 zemřel ve Zvíkovci poustevník Petr Pauer, rodilý z Tyrol, bratr třetího řádu servitů, jenž pod zámek Zvíkoveckým po 10 let v poustevně žil.

Posloupnost duchovních správců od r. 1734 do r. 1767: Vojtěch Březina z Birkenwaldu, rodem z Prahy, 1734—40 (muž života vojenského velice milovný; po šesti letech vzdal se fary a stal se polním kaplanem), Frant. Manes 1740—50 (stal se děkanem v Kolíně), Jan Němec 1750—54 (stal se f. ve Strážově), Jan Hirschenfeld 1754 † 1767, Leop. Pfeffer 1767.

Roku 1762 tehdejší pán na Zvíkovci plukovník Benedikt z Wideru daroval kostelu Zvíkoveckému 4 prapory ukořistěné na Prúsech v bitvách u Křechoře, Vratislavi a Hochkirchenu.

R. 1767 byl kostel opraven štědrostí tehdejšího patrona hraběte Frant. Josefa Kinského.

Kněží do té doby ve Zvíkovci působivší byli pouhými administrátory a takřka zámeckými kaplany, majíce obydlí své v zámku.

*) Borový, Brus 105.

***) V relaci z r. 1676 praví se mimo jiné o domu farním, že jest to malá chaloupka a že tu kdysi predikant bydlíval („domus parochiae est parva et vulgo chaloupka, quam quondam praedicantius inhabitavit“).

Hrabě Kinský erekční listinou danou r. 1769 způsobil, že dosavadní administratura Zvíkovecká povýšena byla na faru; mimo to pro faru zakoupil příhodné stavení poblíž kostela.

Pořad farářů od r. 1769 do r. 1840: Leop. Pfeffer, dosavadní administrátor, 1. 69—72 (stal se f. v Čisté), Josef Dismas Růžek 1772 † 1798, Jan Křtitel Benetka 1798 † 1831, Václav Krolmus 1831—40.

Farní kostel ve Zvíkovci.

Farář Benetka založil pamětní knihu farní, zaznamenal do ní zprávy z dob minulých, pokud mu byly známy a potom zapisoval do ní pilně příběhy současné.

Farář Krolmus byl velice pilným pracovníkem v oboru archaeologie a lidovědy. Horlivě podnikal prozkoumávání památek dávnověkých, zejména praehistorických pohřebišť, sbíral mezi lidem pověsti, zkažky, obyčeje a p. Materiál jím sebraný jest cenný, ale vlastní jeho výklady a názory trpí nekritičností a fantastičností. Roku 1840 vzdal se Krolmus fary své a žil na odpočinku v Praze zabývaje se oblíbenými svými výzkumy a pracemi literárními. Fara Zvíkovecká byla spravována admi-

nistrátorem Josefem Dvořákem, jenž r. 1850 po úplné resignaci Krolmusově stal se farářem. Krolmus zemřel v Praze r. 1861.

Pořad farářů od r. 1850: Josef Dvořák 1850—83 (odešel na odpočinek), Frant. Strnad od r. 1883.

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie jest prostá stavba barokní.

Presbytář zakončen jest třemi boky, z nichž zadní jest zaoblený. Klenbu má presbytář valenou, výšečovou.

Vnitřek farního kostela ve Zvíkovci.

Loď má strop rovný. Stěny jsou rozčleněny prostými pilastry. Okna jsou vesměs obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

V průčelí jest věž s cibulovitou šindelovou bání; nad presbytářem jest vížka sanktusová.

Hlavní oltář jest barokní; má po stranách rýhované sloupky s andílčími hlavicemi. Po stranách jsou sochy sv. Františka Seraf. a sv. Antonína Pad. Obraz „Nanebevzetí Panny Marie“ pochází z r. 1800. V hořejší části oltáře jest menší oválový obraz „Boží oko“, obklopené andílčími hlávkami; po jeho stranách stojí sošky sv. Kateřiny a sv. Barbory. Dvířka tabernáku mají tvar výklenku mušlovitě zakončeného, v němž stojí soška sv. Aloisia. Na oltáři tomto býval nápis: „Mikuláš Václav Braum z Miretic a na Zvíkovci, J. M. C. nařízený rytmistr, tento oltář ke cti a slávě Pánu Bohu a blahoslavené Panně Marii na Nebe Vzetí, jakož založení jest, ke cti postavití jsem dal anno 1661 d. 15. Augusti“. Nyní čte se místo nápisu toho tento novější: „Obnoven dobrotivostí statečného rytíře pana Matyáše Kaliny z Jäthensteinu, pána na Zvíkovci leta Páně 1860“.

Nad vchodem do sakristie upevněna jest socha P. Marie, ze dřeva řezaná, asi ze XVII. stol. pocházející.

Na stěnách presbytáře zavěšena jsou dvě křídla skládacího oltáře z konce XV. stol.; na jednom z nich jsou obrazy sv. Vavřince a sv. Jana Ev., na druhém sv. Štěpána a sv. Jana Křt. Malby tyto jsou vynikající památkou, kterou se kostel zdejší může honositi.

Po obou stranách vítězného oblouku stojí postranní oltáře, rovněž barokní, z téže doby jako hlavní oltář, s novějšími (z r. 1898), umělecky necennými obrazy „Čtrnácte sv. Pomocníků“ a „Sv. Josef“ („Sv Rodina“). Na oltáři Čtrnácti sv. Pomocníků býval nápis: „Urozená paní paní Eva Evfrozina Teifovská, rozená hraběnka z Klenového a z Janovic, paní na Lipně a Břesku, dala tento oltář ke cti a slávě svatých čtrnácti Pomocníkův postaviti A. 1663 dne 1. Februarii“; na oltáři sv. Josefa pak býval nápis: „Urozený a statečný rytíř Mikuláš Václav Braum z Miretic a na Zvíkovci J. M. Cís. rytmist a nařízený hejtman kraje Rakovnického, dal tento oltář ke cti a slávě blahoslavenému Josefovi postaviti. Anno 1662. dne 30. Maii“.

Při severní zdi lodi stojí oltářík s dobrým obrazem oválovým „Sv. Jan Nep. nesen anděly“ v rámci barokním; po stranách andělé držící festony s hořejší částí rámce splývající.

Kostel má krásně pracovaný kalich gotický, jež zhotoviti dal Jiří Přimda, děkan Vyšehradský (1519—30). Jest to znamenitá památka uměleckého průmyslu českého.

Zvony: 1. s nápisem: „Jacob Wilhelm Seitz in Pilsen“; dva menší přelití r. 1852 od Václava Pernera v Plzni.

Na návsi stojí pěkná barokní kamenná socha sv. Františka Xav. z roku 1733.

Presbytář kostela v Těnovicích.

Rejstřík.

- Adámek Kazimír 228.
 Agrikola Pražský Jindřich 216.
 Aismon Tomáš 273.
 Akademie křesťanská 201, 203, 205.
 Albert, farář 168.
 Albrecht Ondřej 159.
 Alexander, P. 141.
 Althann Michael Jan, hrabě 135, 136.
 Althann Michael Robert, hrabě 132, 137.
 Altman Antonín 190.
 Alžběta, vdova 26.
 Ambrož 278.
 Ambrož Jakobonus, P. 148.
 Anděl F. 137.
 Angelus Michael, P. 48.
 z Annaperku Kateřina 172.
 z Annaperku Michael Khepert 172.
 Anichober J. 202.
 Antonín 127.
 Apolena 174.
 Arnolt, opat 217.
 Arnošt, arcibiskup Pražský 83.
 Aschaffenburg 245.
 August II., král polský a kurfirst saský 245.
 Aul Václav 25.
 Avignon 83.
 Axman Tobiáš 146.
- Ballatý Josef 9, 24, 101, 112, 135, 139.
 Balko Frant. Xav. 244.
 Balbín 234.
 Bammer Adrian 218.
 Banner, vojevůdce 35, 237.
 Barchovice 101.
 Bartl Ignác 119.
 Bartl Jan Antonín 117, 119, 120.
 Bartl Tobiáš 119.
- Bartoloměj, zvonář 12, 104, 126, 216, 229, 254.
 Barton Jan 280.
 Bartoň Frant. 190.
 Bartoš (Bartoloměj, Bartošek Dvorský zvaný) 67.
 Bartoš 208.
 Barvitijs A. V. 90.
 Baselt Ant. 263.
 Bašta 58.
 na Baštách 63, 59.
 Bavory 198.
 Bauler Jan Frant. 177.
 Baura Václav 249.
 Bautz Daniel 135.
 Bauzek Jiří Řehoř 237.
 Beck Bohumír Josef Antonín 13.
 Beck Frant. 223, 239.
 Beckovský 234.
 Bečváry 17, 18, 19, 20, 21.
 Bečvář Jan 202.
 Bečvář Vladimír 183.
 Bedřich II., král pruský 118.
 Bedřich, císař 29.
 Bedřich, kníže 153.
 Bedřichov 61.
 Bellmannova Anna 94.
 Bellmann Karel 21, 87, 94, 98, 104, 112, 126, 128, 131, 263.
 Běláč František 260.
 z Bělče František 258.
 Bělčice 273.
 z Bělé Mikuláš 82.
 z Bělé Václav 82.
 Bělina 34.
 Bělský Šimon 48.
 Benátky 132.
 Benedikt XIV., papež 64, 146.
 Beneš Jan Nep. 20.
 Beneš 87, 138.
 Beneš (Benedikt) z Hřivic 217.
 Benešovský Matouš 67.
- Benetka Jan 281.
 „Beránek“, vrch 13.
 Berger Josef 98, 142.
 Bernard 50, 168.
 Bernard Jan, kanovník 63.
 Bernard L. J. 80, 106, 126, 136.
 Bernard ze Sušice 27.
 Bernardice 260.
 z Bernkopfu Štokar Karel 213.
 Beřkovský Radslav ze Šebířova 17.
 Beroun 108, 202, 257, 260.
 z Běšín a Hřešihlav Václav Jindřich, rytíř 256.
 Běstván 133.
 Bezděka Václav 189.
 Bezděkov 258.
 Bezděkovský Matěj 117.
 Bezdrůžická Anna 48.
 Bylany 132.
 z Biháče Barabilič Jan 47.
 z Binago Antonín Augustin 91.
 z Binago Cecilie 91.
 z Bilenberku Matěj Zoubek, arcibiskup Pražský 48.
 Bílina 46.
 Bílkov 17.
 Bireš Jan 236.
 Blaník 125.
 z Blanic Blanický Václav 123.
 Blatná 216, 270.
 Blažej 55, 91, 134, 233.
 Blažek Tomáš 176.
 Bleil Frant. 160.
 Blinky 117.
 Blovice 217.
 z Blovic Michael 168.
 Bludský Martin 190, 212, 213.
 Bobrovský Karel 40.
 z Bochova Mnichovský Jan 137.

- Böhm, kaplan 202.
 Böhm Josef 263.
 Boháč Daniel 165.
 Bohuněk 98, 134.
 Bohuška 211.
 Bohuslav 217.
 Bohuslava 28.
 Bohuta 134.
 Bojmany 106.
 Bok Jan 24, 137.
 Boleška Václav 199.
 Boleslav Mladá 87.
 Boleslav Stará 35, 69, 130, 142, 144.
 Bolzer Frant. Ser. 183.
 Borek 64, 149, 165, 217, 221, 231, 250.
 Bořický Ferdinand 253, 268.
 Bořivoj 232.
 Borovno 270.
 z Boru Petr 211.
 Borovský Blažej z Borovna 31.
 Borový Klem. 249.
 Bosáček Vincenc 199, 208.
 Bošice 133, 134.
 Boška Jindřich 25.
 Božetěch (Bozděch) 96.
 Brabec Frant. 120.
 Brádek Frant 224.
 Brandl Petr 38, 40, 87, 94, 244.
 Brandelsteiner František, farář 59.
 Brandstätter Frant. Xav. 92.
 Brandýs n. L. 260.
 Braniborsko 61.
 Braum Mik. Václav 282, 283.
 Brázda Dominik 202.
 Brechler Jos 190.
 Breitenfeld 250.
 Březina Jakub Josef 132, 273.
 Březina z Birkenwaldu Vojtěch 280.
 Březina 196.
 Březnice 154, 156, 162.
 z Březnice Jan 153.
 Briek, převor 235.
 z Brna Jiří 91.
 Brno 96.
 Brod Český 13, 28, 40, 66, 68, 108, 122, 141.
 Brod Německý 65.
 Brodský Václav 31.
 z Brodu Českého Matěj 58.
 Brod Železný 59.
 Broučkov 64.
 Brož Antonín 15.
 Brudna Antonín 257.
 Brudna Křištof 189, 212, 219, 273.
 Bruno, P. 48, 49.
 Brus, arcibiskup 235.
 Břevnov, klášter 82.
 Březina 258, 259, 263.
 Břežany 117.
 Bříství 87.
 z Bubna a Litic Jan Václav, hrabě 227.
 z Bubna Warlich Jan Michael 190.
 Budějovice České 41, 46, 48, 57, 62, 88.
 z Budějovic Jeremiáš, P. 50.
 z Budějovic Matouš 50.
 z Budějovic Prokop 50.
 z Budějovic Zikmund 58.
 Budivoj 258.
 Budiměřice 132.
 Budislav, rytíř 211.
 Budislavice 155.
 z Budkovic Petr 129.
 Bukáč Jan 76.
 Bukač 71.
 Bukáč Jeronym 76.
 Bukač Jiří Vojtěch 78.
 Bukač Vojtěch 82.
 Bukovanská Anna Juliana 154.
 z Bukovna Viktorin Hradecký 25.
 Burián 194.
 Burián Vincenc 190.
 Burka Karel 257.
 Bušek 280.
 Buška Petra synové 64, 104, 109, 143, 217.
 Bušovice 159, 164.
 Bydžov 194.
 Býchory 59, 112, 115, 116.
 Canaval 239.
 Carell Josef 92.
 Cařihrad 247.
 Casparides Tomáš 271.
 Cavriani, hrabě 20.
 Celestin, P. 51.
 Celler Kašpar 46.
 Cerekvice 55.
 Cerhenice 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 91.
 Cerhovice 199, 202.
 Cerhynky 3, 5, 6.
 z Cifry Salaj Michal 48.
 z Cimperku Briek 91, 122, 123, 137, 157, 158, 199.
 Cingroš 228.
 z Cipressenburku Cipra Frant., generál 201, 202.
 Církvický Jan Kubín 24.
 Císař Jan 219.
 z Clary Antonín Josef, hrabě 216.
 z Clary-Aldringen Anna Polyxena, roz. hraběnka des Fours, Mont et Adienville 166, 189, 191, 192, 212, 215, 216, 273.
 Clemens Daniel 211.
 Colloredo-Mannsfeld Jos, kníže 184, 185, 193, 199, 201, 203, 207.
 Columbus Jakub Ign. 211, 212.
 Cultrarius (Kultrarius), Matěj 236.
 Cvrček Jan 139.
 Cvrček Josef 139.
 Cyvín Antonín 46.
 Czeip Jan 154.
 Čabelická Zuzana ze Soutic 47.
 Čada Kašpar Václav 182.
 Čáda (Čžada) Klement Frant. 218.
 Čamra Josef 104.
 Čapek Pavel Václav 120.
 Čapek Václav 38, 41.
 Častolarové, rytíři 165.
 Častolovice 12, 144.
 Čáslav 35, 61, 65.
 z Čáslavě Václav 58.
 Čermák Jak. Frant. 142.
 Čermák Jos. 114.
 Čermák Frant. 246, 247.
 Černík Jiří Jindřich 117.
 z Černína Václav 222.
 Černín, hrabě 175.
 Černínové, hrabata 166.
 Černín hrabě Vojtěch 167, 266, 267.
 Černoc 270.
 Černošus Jos. 260.
 Černý Jan 160.
 Černý J. M. 98.
 Černý Michal Frant. 38.

- Černý J., arciděkan 202.
 Černý, řezbář z Kutné Hory 93.
 Červ Matouš 31.
 Červenka Jan Hermenegild 71.
 Český Dvůr 17.
 Češtice 71.
 Čičov 270, 274, 276—277.
 Čičovec z Čičova 270.
 Čijevice 177.
 Činěves 19.
 Čistá 281.
 Čížek Ant. 104.
 Čížek Tomáš 183.
 Čížice 217.
 Čížkov 153—157, 190, 271.
 Čulík Jos. Kalas. 268.
- Dačický Václav 67.
 Dalimil 141.
 Damian Martin 218
 Daniel 22, 87.
 Darová 258.
 Datel Jan 219, 263.
 Datel Martin 176.
 Daun, polní podmaršálek 135.
 David Jan 263.
 Davídek Jan 274.
 Davidkov 101.
 di Davoni Tomáš 218.
 Dejl Václav 20.
 Dejšina (Dyšina, Dejšiná) 159—164, 202.
 Dekert Jan Petr 198.
 Dětrich, biskup 84.
 Dětrich 127.
 Diblík 64.
 Diepold Arnošt 90, 104, 109, 116, 210.
 Diepoldt Josef 126, 137, 143.
 Dietrich Jan Vít Frant. 100.
 Dietrich Jan 244.
 Dinko Jan 18.
 Dittmann Liborius 38.
 Diviš 154.
 Diviš (Dionysius) 153.
 Dily 193.
 Dlabač Jan Bohumír 13.
 Dlabač Václav 13.
 Dlask Ant. J. (Ladislav z Hory) 73, 95, 104, 106,
- z Dlouhé Vsi Chanovský Mořic, rytíř 157, 158, 159.
 Dobeš (Tobiáš) 58, 94.
 z Dobřan Blažek 165, Petr 276.
 z Dobřenic Čeněk 129.
 Dobřichov 3—11, 15, 59, 128, 130
 z Dobřichovic Dobřichovský Pavel 123.
 Dobřichovská Barbora 122.
 Dobříš 199, 202.
 Dobřív 182, 183.
 z Dobročovic Horňatečti 90.
 z Dobročovic Horňatecký Jan 128.
 z Dobročovic Horňatecký Karel 128.
 z Dobročovic Horňatecký Bohuslav 128.
 z Dobročovic Horňatecký Tomáš 23.
 Dobrovítov 31.
 Dobrovský 194, 224.
 Dolánky 84.
 Doležal Jan Frant. 135.
 Domaslav 243.
 Domažlický Jan Lunacius 67, 117.
 Dománek (Domanko) 233.
 Dornhaus Ant. 131.
 Dostal Filip 160.
 Doubravčany 101.
 Doubravčice 84.
 Douša 207.
 Dožice 153, 154, 157—159.
 Drahobudice 17—21, 59.
 Dražic Jan, biskup 82.
 Dražkovice 211.
 Drslav 153.
 Drštka 256.
 Držek 270.
 Dubeč 165, 270.
 z Dubé Hynek 106.
 z Dubé Jan 82.
 Duchek 94, 96, 177.
 Duchovský Václav Vojt. 227.
 Dupre Pavel Ign. Václav 154.
 z Dušník Syfridův Václav 233
 Dvorec 256.
 Dvorský Frant. 263.
 Dvořák Bohuslav 245.
 Dvořák Frant. 245, 250.
 Dvořák Jos. 282.
- Dvořáková Mariana 245.
 Dvořák V. 202, 224, 245.
 Dvůr Králové 31.
 Dvůr Nový 193.
 van Dyck Emil 185.
 Dyk Josef 102.
 z Dyšiny Jaroslav 258.
- Eber Ant. 72.
 Ebert Jiří Aug. 48, 91, 99.
 z Ehrenwaldu Ant. Rudolf, šlechtic 132.
 Eibl Jan 93.
 Eisenmannova rodina 28.
 Eisenstein Emerich, rytíř 100.
 Eisl Jan 249, 250.
 Ejpovice 159, 164.
 z Ejpovic Šedivcová Magdalena 162.
 Eliáš Jan 177.
 Elichman Jan Václav 178.
 z Elsterberka Jindřich 211.
 Eliška Polská, královna 87.
 Emerich Jan Václav 183.
 Enoch 115, 133.
 z Engelsflussu Arnold 165, 172, 173, Jan František 275.
 Engelthaler Frant. 199.
 Englthaler Karel 178, 190.
 Erazim Jodl 257.
 Erfurt 154.
 Ernett Jan Jiří 142.
 Exner Frant. 104.
 Eybl Jan Ev. 88.
- Fabián 211.
 Falkenava 47.
 z Falknova Rajmund, P. 50.
 Farka Ant. 224.
 Fanta Jos., prof. 205.
 Fausch Jan Karel 108.
 Feix Patrik Kajetán 108.
 Felix Václav František 71.
 Feltl František Xaver 24, 102.
 Ferdinand I., král 30, 235.
 Ferdinand II., císař 37.
 Ferdinand III., císař 35.
 Fialová 202.
 Filip 22.
 Fischer J. 15.
 Fischer Josef Václav 166, 168.
 Fitz Jan 185.

- Flaxius Bartoloměj 222.
 Florius, Don 68.
 Formandl Ant. 38.
 Formandl Jiří 38, 45, 48.
 Förster V. 52.
 Forstmayer Matěj 162.
 des Fours Albrecht, hrabě 212.
 de Fours Karel, hrabě 189, 273.
 des Fours Karel Josef, hrabě 212.
 Franek Frant. Antonín 18, 21.
 Franěk 22.
 Frank Filip 167, 219.
 Frank František Antonín 100.
 Franta František Blažej 142.
 František (Fraňa) 85.
 František Josef I., císař rakouský 46, 120, 251.
 Fritsch Jos. 135.
 Frosin Ladislav 237, 239.
 František, vévoda Savojský 149.
 Frenglová Klára 17.
 Friedl Jan 160.
 Fritsche Karel 201, 202.
 Fritsch Josef 72.
 Frost 60.
 Fürstenberg Karel Egon, 175.
 z Fürstenberku Max Egon, kníže 174.
 Führich 180.
 z Fuserka Vilém 165.
 Fux Bart. Aug. 273.
- Gabriel, biskup Justino-politánský 23.
 Galaška Mariana 174.
 Galli Pavel Petr Ducho-slav 36.
 Gallus Jan 218, 249.
 z Gamsendorfu Zásadský Jan Bedřich Jeník 183
 Geschrey Ondřej 28.
 Glitsch, P. 142.
 Glivice ve Slezsku 35
 Glodomasteus Jan 32.
 Goltz, hrabě 72.
 Gottlieb Josef 54.
 Götzendorf-Grabowski hr. Štěpán 280.
 Gregor Matěj 189, 190, 212.
 Grimmer Ant., metrop. ka-novník 202.
- Grojský Václav 232.
 Gross Bohumil 15.
 Gryneus Matěj Přeloučský 35.
 Gržonka (Gržonecius) On dřej 211, 215.
 Guigni Vavřinec Marek Ant. 37, 50.
 Gumpert 159.
- Habr 193.
 z Habrové Otík 159.
 Hain Josef 190, 273.
 Háje 217.
 Hájek Adam 78.
 Hájek, kronikář 106.
 Hájek, rychtář 51.
 Halášek Martin 153.
 Hallasch Antonín Dominik 159.
 Hammerstein, hrad 232.
 Handrejch Frant. 73.
 Hanek 170.
 Hanka 224.
 Hánín 56.
 Háneek, kanovník 117.
 Harrach Arnošt, hrabě, kar-dinál 32, 34, 35, 36, 46, 48, 68, 69.
 Harnoch František 161.
 Hartmann 82, 111.
 Hass (Zajíc) Tomáš (The-michin) z Kutné Hory 28.
 Hašek (Hassko) 90, 96, 115.
 Hatě 17.
 Haudt Jan 19, 20.
 Hausenka Bernard Frant. 72.
 Havel 194, 229, 270.
 Havlíček Ferdinand 251.
 Havránek Prokop 211.
 Hecht Čeněk 164.
 Hellich Josef 64, 73, 116, 130, 140, 168, 181, 216, 244, 275, 277.
 Hema Jan Lukáš 219.
 z Hemmerlesu na Kona-rovicích Šafman Adam Jaroslav 47.
 Hen Johannes 91.
 Henzlin 104.
 Heralt Jiří Augustin 69.
 Hercík Jan 132.
 Hergesell 109.
 Herman Jak. Ign. 142.
 Herman Jan 126.
 Herold Augustin 253.
 z Heroltic Hynek 26.
- Heřman, biskup Pražský 102, 232.
 Heřman J. 181.
 Heřman, převor 56.
 Heřman 87, 177, 276.
 Hertsch Jan Michael 218.
 Hertvíkův Petr 28.
 Herynk Jan 104.
 Herzog Jan 158, 162, 163, 164, 177, 214, 247, 258.
 Hibler Silvestr, P. 147.
 Hiebl Jan 243.
 Hilbert Kamil 74.
 Hillebrand Jan Jiří, rytíř z Brandau, pán na Beč-várech 17, 18.
 Hiller 96, 236.
 Hillger Martin 244.
 Hirschal Jan 223.
 z Hirsberku Fűger, baron 154.
 Hirschenfeld Jan 280.
 Hladík Ant. 260.
 Hladký Frant. 271.
 Hlasivec Frant. Zikmund 142.
 Hlavacius Václav Jan 218.
 Hlaváčova Lhota 64.
 Hlina Šimon 196.
 Hlinecký Jan Ign. 117.
 Hloupětín 270.
 Hnitka Ludvík 176.
 Hodek Josef 199
 Hodinář Karel 120.
 Hofmann Baltazar 98.
 Hofman-Jablonský Jindř. Ondřej 34, 35.
 Hoffmann Robert 280.
 Höger Frant. 241.
 Hohenlohe - Schillingsfürst Filip Arnošt, kníže 131.
 Holeček Jan Alois 59.
 Hollejev Jan 108.
 Holický Blažej 154.
 Holub Mat. 201.
 Holub Václav 135.
 Holzhauser Bartoloměj, kanovník 198.
 Homberk 177.
 z Homberka Jan 177.
 z Homberka Jaroslav 177.
 Hora Ant., Msgr. 41, 190, 202.
 Hora Bilá 107, 141.
 Hora Kutná 3, 4, 18, 30, 36, 40, 41, 44, 45, 52, 61, 64, 68, 73, 87, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 99, 109, 115, 116, 133, 141, 143.

- z Hory Kutné Jiří 28.
 Hora Svátá 176.
 Horažďevský Matěj 153.
 z Horažďovic Diviš 217.
 Horák Ant. 190.
 Hořice 270.
 Horomyslice 159.
 Horský Jan 278.
 Horyna Matěj 109.
 z Hospozlna Šimon 91.
 Hosst Alois 25.
 Hossta Josef 24.
 Hostlovský Josef 183.
 Hostomice 253.
 Hostouň 178.
 Hostounský Ondřej 280.
 Hošalk, měšťan 28.
 Hošta (Hoschta) Jos. Al. 142.
 z Hoštky Benák 82.
 z Hoštky Benedikt 82.
 Hotaš Jiří Frant. 142.
 Houška František 213.
 Housenka Bernard Frant. 6, 7.
 Hradčany 3, 90.
 z Hradce Mikuláš 129.
 Hradec 178, 273.
 Hradecká Eva 25.
 Hradec Králové 19, 67.
 Hradecký Homobonus, P. 146.
 Hradecký Ota, opat 80.
 Hradec Václav 178.
 Hrádek 159, 161, 164, 182.
 Hrádek Červený 35.
 Hrádek nad Sázavou 137.
 Hrádek Probořský 168.
 z Hracholusk Otík 255.
 Hradenín 6, 117.
 z Hradenína Písek Mikuláš 127.
 Hradiško 138.
 Hradiště 165, 280.
 Hradiště Mnichovo 219.
 z Hradiště Vilém 211.
 Hradištsko 56, 59.
 Hráz Velká 64.
 Hrdoň z Pošny 87.
 Hrubík Frant., Dr. 201.
 Hrdlička Jan 219.
 Hrdý Josef Václav 160, 161.
 Hřeník 280.
 Hroch, farář 87.
 Hryskiewicz Jan Jakub 4.
 Hrzek (Hrzco) 229.
 Hubner Josef 247.
 Hudera Řehoř 58.
 Hudlice 193.
 Hulek Karel 9, 10.
 Hůlka V. 202.
 Hurdálek Josef, biskup 59.
 Hušek Karel B. 59, 61, 62, 109, 115.
 z Hustiřan Bukovská Antonie 100
 z Hustiřan Rodovský Jos. 183.
 Huť Bedřichova 250.
 Huť Nová 159, 182.
 Huť Sklenná 258.
 Hutě Železné 237.
 Hvižďalka 211, 270.
 Hynek 98, 141.
 Hyněš Ot., prof. 202.
 Chadraba Václav 100.
 Chaloupecký Frant. 63.
 Chalupa Kašpar 102.
 Chalupa Václav 24.
 Chanovský Albrecht T. J. 32, 157.
 Chanovský Mořic z Dlouhé Vsi 153.
 z Chejnova a Winterberku Malovec Petr Pavel 259.
 Chiliades Jiřík 31.
 Chlistov 177.
 Chloupek Jan 137.
 Chlum 280.
 Chlumčanský Václav Leopold, kníže-arcibiskup 7, 20.
 Chlumecký Martin Fildelfus 87.
 Chlupáč Jan 109, 112, 132.
 Chocenice 12, 59, 87, 90—91, 146.
 „Chotěnice“ 90.
 z Chocně Pavel 58.
 Choděra Matěj 120, 121, 122.
 Chomle 222, 228.
 z Choustníka Beneš 132.
 Chotouň 17, 256.
 Chotěbor 255, 278.
 Chotějov 257.
 Chotěšov 233, 245.
 z Chotětic Svěnek 115.
 Chotětovský Birin Jan 68.
 Chotivka Jan Frant. 142.
 Chotíkov 177.
 Chouzovy 165.
 Chrást 159, 160, 164.
 z Chrástu Petr 228.
 Chřeice Polní 109.
 Chrudim 41, 46.
 Chřeník Tobiáš 76.
 z Chudenic Černín Heřman Jakub, hrabě 166, 263.
 z Chudenic Černínová Barbora rozená Schaffgotschová, hrab. 263.
 z Chudenic Černín Vojtěch, hrabě 263.
 Chval, farář 98.
 Chválenice 165—168, 219.
 Chválenický Jan 223.
 Chválovce Velké 15.
 Chvalovský Didak, P. 146.
 z Chvátlin Řehoř 91.
 Chvátliny 31.
 Chvátliny Dolní 22—25.
 Chvátliny Horní 22.
 Chvojenec 26.
 Chylice 182, 187—188.
 z Chylic vladkové 182.
 z Chylic Zikmund 182.
 Chynín 188.
 Ibl Kašpar 226.
 Innocenc VI., papež 83.
 Itálie 132.
 Jaeger Jan 224.
 Jahn Quirin 244.
 Jahodka (Fragarides) Matěj Chrudimský 31.
 Jakeš, farář 101.
 Jakoubek Petr 132, 139.
 Jakub, opat 85.
 Jakub 4, 30, 65, 82, 104, 117, 165, 233, 256.
 Jakub z Kamenice Liskovcovy, bohoslovec 23, 24.
 Jakub řeč. Papež (Papa) 233.
 Jan 23, 24, 30, 31, 56, 66, 67, 82, 85, 87, 94, 96, 106, 113, 115, 117, 127, 132, 165, 177, 194, 217, 222, 256, 258.
 Jan, biskup olomoucký 83.
 Jan, děkan Karlštejnský 101.
 Jan, kanovník vyšehradský 87.
 Jan Konvář 277.
 Jan Lucemburský, král 25, 82.

- Jan, mistr 29.
 Jan XXIII., papež 250.
 Jan, rektor škol, měšťan a sladovník 28.
 Jan z Hradiště 17.
 Jan z Malína 26.
 Janko Ignác 183.
 Janoušek Pavel 102.
 Janoušek Severin, P. 146
 Janov 182.
 Janovice u Votic 59.
 z Janovic Jan 104.
 z Janovic Mikuláš, kanovník 193.
 Janův Dětrich z Klatov 26.
 Jaromír, biskup 106.
 Jaron Jakub 182.
 Jaroslav 211.
 Jarošík Jos. 135.
 Javůrek Jan Václav 218.
 Javůrek K. 89.
 Javůrek Václ. Jos. 72.
 Jaxon z Kouřimě 26.
 Jazlovce 72.
 Jedlička Lad. 274.
 Jelčany Dolní 17.
 Jelčany Horní 17.
 z Jemniště Hroch 134.
 Jenson Konrád 92.
 z Jenštejna Jan 234.
 z Jenštejna páni 127.
 Jeroným, plebán 55.
 Jeřábek (Gerzabek) Ant. 247.
 Jesbera Jos. 263.
 Jevkovský Marek 4.
 Jezeřany 138.
 Jičín 59, 106.
 Jičinský Jan Nikolaides 222.
 z Jičína Jan Filip 67.
 z Jihlavy Ondřej, oltářník 28.
 Jindra Jan Ignác 55.
 Jindřich 17, 58, 65, 133, 228, 229, 256.
 Jindřich V. 232.
 Jindřich řeč. Kabát 165.
 Jira 115.
 Jirny 59.
 Jirsík Valerian 62.
 Jiří (Jira) 30.
 Jiří 65, 159, 165.
 Jiřík 28, 87, 132.
 Jiří z Poděbrad 3, 29, 85, 194.
 Jiřík, zvonář 170.
 Jiřa (Gischa) Tomáš Ludvík 175.
 Jistebnice 222.
 Jizba Frant. 160.
 Joachym 271.
 Joanides Vojt. 280.
 Johánek 159.
 Johlin 132, 133.
 Johlík Jan 258.
 Jonáš Jan 263.
 Josef II., císař 52, 79, 203, 208, 231, 247, 249, 253.
 Jůna Ant. 94.
 Juranek 247, 248.
 Kabát Petr 202, 279.
 Kabát (Kabath) Daniel Ant. 135.
 Kácov 146.
 Kádov 177.
 Kafka Frant. 154, 155.
 Kahoun Fr. 202.
 Kakejcov 177, 178.
 Kalina z Jäthensteinu Matyáš 282.
 Kalous Ferdinand, světec biskup 93.
 Kalousek Josef, Dr. 60.
 Kamberský Jan 76.
 Kamejk 157.
 Kamenec 222.
 Kamenický Karel 117.
 Kamenický Václav 119.
 Kamhájek 87.
 Kamínky 182.
 Kampan Jan z Polné 31.
 z Kamýka Prokop 256.
 Kandler Vilém 262, 275, 277.
 Kaňk 36, 61.
 z Kaňku Galli Petr Pavel Duchoslav 46.
 Kapihorský Šimon Eustach (Všetečka) 68.
 Kaplan Jos. 168.
 Kaplířka Magdalena 17.
 Karásková Anna 48.
 Karel, arcivévoda 19.
 Karel IV., císař 25, 41, 43, 64, 65, 83, 249.
 Karlík, Dr. 202.
 Karlín 16, 98, 204.
 Karlov 108, 211.
 Karlova z Bukova Lidmila 274.
 Karlštejn 94, 228, 256.
 Kaska Vít 219.
 Kasper Josef 241.
 Kastner Jan, prof. 74, 76, 126, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207.
 Kašpar Gotfrid Majer 195.
 Kavalír V. 202, 204, 207.
 Kbel Malý 91, 92.
 Kbel Velký 91, 92, 94—96, 104.
 ze Kbela Prokop 30.
 Kecova Anna 156.
 Keil Mikuláš 26, 28.
 Keser Frant. 26.
 Kettner Alois 71.
 Kettner Frant. 263.
 Kibitz Matěj Frant. 218.
 z Kiniglu hraběnka 168.
 Kinských hrabata 49.
 Kinský hrabě Frant. Jos. 280.
 Kinzl Vojt. 120, 126, 128.
 Kirchmajer 184.
 Klabal Jiřík 109.
 Klabava 231.
 Klabzuba Tomáš 137.
 Kladiva Fr. 132.
 Kladruby 211, 251.
 z Kladrub Hereš 168.
 z Kladrubce Racek 229.
 Klatovy 179, 190, 195, 239, 277.
 Klaudius Daniel Fr. 223.
 Klement XII., papež 249.
 z Klenic Ondrášek 222.
 Klenka Ant 142.
 Kleysar Jiří 273.
 Klika Jan 257.
 Klíma František 199, 202, 210.
 Klíma Pavel 106.
 Kliment, kněz 31.
 Klobuky 178, 212.
 Klouda Václav 30.
 Klumpar Jan 10.
 Klumpar Václ. Fr. 78.
 Klular Jan 48.
 Klusáček K. 44.
 Klusborský Jan 141.
 Kneisl Jan Ondřej 273.
 Knižek Frant. 263.
 Kocanda 231.
 Kočí R. 251.
 Kohout Frant. 120.
 Kohout Jan 4.
 Kohút Vondrák 3.
 Koch Vít Josef 280, 281.
 Kojetice 67.
 z Kojetína Oldřich 27.
 z Kokořova Jiří Petr 263.

- Kokořovec Jan Jindřich 165.
 Kokořovec z Kokořova Adam Jiří 168.
 Kokořová Dorota Polyxena Kateřina, roz. Týřovská z Enzidle 263.
 z Kokořova Kokořovcová Ludmila, roz. Příchovská 168, 178.
 Kokořovcové 165.
 Kokovský Valentin 45.
 Kolář Ant. 114.
 Kolbe Mikuláš Daniel 117, 119.
 Kolín 24, 87, 88, 91, 94, 97, 107, 110, 113, 118, 135, 146, 280.
 Kolín (Kolín Nový) 25—58, 66, 96.
 Kolín Starý 5, 58—64, 87, 109, 113, 132.
 z Kolína Duchek Vavřinec v. Duchek.
 z Kolína Konrád 28.
 Kolínský Jiří 117.
 Kolovrat, generál 101.
 z Kolovrat Krakovská, hrab. 207.
 z Kolovrat Žehrovský Jan 45.
 Kolvin 183, 256.
 Komárov 177.
 Komenský Jan Ign. 154.
 Konrád 141.
 Konrád neboli Fricek 256.
 Konstantin, P. 51.
 Konvář Hanuš 104.
 Konvář Jan 229.
 Konvář Jiřík 133.
 Kopidlany 138.
 Kopřiva Senický Vavřinec 67.
 Korčakovský Adam 36.
 Kordík Tomáš 160, 241.
 Korecký a Klíma 204.
 Kornatice 177, 178.
 Koschat Ant. 120.
 Kosmas 124.
 Kössl Herman 268.
 Kostel Čestín 67, 82.
 Kostelák Jan 177.
 Kostelec 58.
 Kostelec Černý 34, 73, 126, 149.
 Kostelecký Jan 31, Josef 273.
 Kostelský Mikuláš 154.
 Kostomlatský Jan 113.
- Košátka Jos. 212.
 z Košic Jan 3.
 z Košumberka Svojkovský Pavel 99.
 Kotáb Václ. 253.
 Kofátko, kněz 60.
 Kotek Vondřej 94.
 Kottecius Matyáš Karel 70.
 Kouba Matěj; 274.
 Koubek Václav 260.
 Koukal Matyáš 196.
 Koukalka 270.
 Koukl Václav 190, 212.
 Koula Matouš 178.
 Kouřim 3, 15, 20, 22, 24, 25, 28, 38, 64—83, 87, 90, 104, 106, 125, 134, 135, 146.
 z Kouřimě Jakeš 91.
 z Kouřimě Prokop 85.
 Kouřimské předměstí 54.
 Kouřimský Matouš 24.
 Kout Holubi 182.
 Koutský (Kautzky) Josef 18.
 „Kozí Hřbet“ 83.
 Kozler Ant. 253.
 Kozmice 19.
 Kozojedy 257.
 Koženik Martin 183.
 Kraffer Jan Václav 189.
 Krakovský Kolovrat Leopold 138.
 Král Václav Josef 280.
 z Královic Beneš 229.
 z Královic Mikuláš 255.
 z Královic Petr 222.
 Království 64.
 Kramolín Josef 40, 45, 244.
 Krásl Frant., Dr. biskup 74, 142, 179.
 Krašov 278.
 Krašovice 159.
 Kratochvíl Bernard 176.
 Kreis Frant. Mat. 195.
 Kreisinger Josef 241.
 Krejčí Petr, světící biskup 180.
 Krejčík Josef 137, 162, 163, 226, 251.
 Kretschmer Václav 280.
 Kreh J. 115, 142.
 Krieslová Rosina 249.
 Krisan Ant. 265.
 Křišťan 270.
 Křištof 91.
 Kříž Sv. 278
 Krolmus Václav 281.
 Kroupa Vojt. 268.
- Krpy 194.
 Krška (Krsska) Daniel Jos. Vojtěch 59.
 z Krumlova František 50.
 Krupka 202.
 Kruty 72, 104.
 Krychnov 85, 133, 134.
 Kryry 17.
 Kryšpín 200, 207.
 Kryšpín J. 74.
 Kryšpín Jan Václav 142.
 Kryšpín Šebastián Bartoloměj 237.
 Kryštof 133, 211.
 Kryštůfek Fr. X., univ. prof., Dr 89.
 Křečhoř 26, 50, 87—91, 101, 108.
 z Křečhoře Jan 20, 27.
 z Křečhoře Kateřina 26.
 z Křečhoře František 26.
 Křešín 96.
 Kříše 258.
 Kříž F. 202.
 Kříž (Crux) 133.
 Kubát Norbert 164.
 Kubelík Jan 58, 87, 106, 109, 112, 116.
 Kubelíková Anna 116, Johanna 116, Klara 116, Marie 116.
 Kubes Aug., P. 46.
 Kubín Frant. 140, 257, 259.
 Kubín Jan Církvický 31.
 Kučera Václav 260.
 Kučerová Terezie 54.
 Kuffner Klement. 177.
 Kühn Jan 188.
 Kühner, zvonář 40.
 Kühner Josef Frant. 25, 46, 143.
 Kühner Jan Václav 46.
 Kühner Jan Jiří 64.
 Kulhavý Frant. 15.
 Kulhavý Pavel 31.
 Kuncl Matěj 226.
 Kunclín (Kuneš) 270.
 Kundratice 256.
 Kunětický Jan 138.
 Kunrát 26.
 Künstler Jan Coelestin 168, 159, 219, 233, 234, 240, 241, 245.
 z Kunštátu pánové 3.
 z Kupperwaldu Lidmila Konstancie roz. z Bubna a Ltic, hraběnka 223, 227.

- z Kupperwaldu Kazimír Ferdinand, hrabě 223, 227.
 Kutlíře 59, 87, 92.
 Kutnohorské předměstí 52.
 Kvasnička Matěj 48.
 Kvitek Petr 120.
 Kybitz Matyáš Frnt. 271.
 Kyšice 159, 164.
 Kystřa 256.
- Labe Šebastián, P. 195, 196, 198, 259.
 Labler Ludvík 42.
 Ladislav (P. Ladislav Perlenec) 46.
 Ladislav z Hory Kutné 94.
 Lafsa Jan 198.
 Lahoda Václav 183.
 Lamina Karel 199.
 z Landštejna Vilém Zub 85.
 Lassman Vít, P. 198.
 Lašovička František Petr 166.
 Laudon Arnošt, Gedeon, generál 18.
 Lauerman Jos. 244.
 Lanterbach Petr, kanovník 26.
 Lavička Ondřej Wolfgang 154.
 Lábler Ludvík 92.
 Láhvíčka Jan z Rybňan 96.
 Lambl Václav Pavel 268.
 Lang Jakub 268.
 z Ledče Fuxa (Šuksa) Jiřík (Jíra) 66.
 Ledebur-Wicheln, baron 177.
 Lederer Ferd. 207.
 Legat Karel 250.
 Lehmkuhl Aug. S. J. 130.
 Lehner Václav 154.
 Leigebius Matyáš Václav 78.
 Lemoch Josef 178.
 Lenk Jiří 99.
 Leopold I., císař 37.
 Leppert Marian 38.
 Lerch Václav 202, 260.
 Lerchenauer Innocenc 195, 280.
 Lešák (Lessak) Václav Ignác 6.
 Letiny 258.
 Lev 50, 82.
 Lenz, farář 202.
 Lhota 202.
- Lhota Jestřábí 59, 109.
 Lhotka 211.
 Lhotka Hlaváčovská 121.
 Lhotky 101.
 Libčice 222.
 Libice 31, 124.
 z Libice Zdeněk 132.
 Libíš 91.
 Liblín 278.
 Libodřice 133.
 Libodřice 99.
 Licek 132.
 Lidice 177.
 Lidmanský Frant. 178.
 z Liechtensteinu Alois, kníže 121, 126.
 Liechtenstein Jan, kníže 10, 14, 15, 32, 70, 74, 106, 117.
 z Liechtensteinu, kníže 85, 123.
 Liftner Josef 244.
 Lichtenburk 91.
 Limacius Jakub Václav 5.
 Liman Jiří 189.
 Lindner Jan 41.
 Linec 47.
 Lipečka, dvůr 83.
 Lipnice 211, 178.
 Lipold 217.
 Liška Martin 20.
 Liška Tomáš 219.
 z Litic Bušek 170.
 z Litic Rous 170.
 Litohlavy 231, 239, 250.
 Litochleb Matěj 153.
 z Litoměřic Petr 101.
 Litoměřice 59, 216.
 Litomyšl 101.
 Liška Karel 199, 202.
 z Lobensteinu Hofer Václ., baron 18.
 Lodi Jan 247.
 Lohovice Velké 174—177, 223.
 Lohovičky 174.
 Lochoy 211.
 Lomané 153.
 Lomnice 69.
 z Lopaty Heřman 170.
 Lorenz Jos. 17, 18, 142.
 Lorferyn Matyáš 76.
 Losyna 165.
 Lošanky 91, 92, 93.
 Lošany 91—94, 97, 100, 101.
 Lošany Malé 101.
 Lošany Velké 91, 101.
 Lothar 124.
- Lovětnský Ján Karel 271.
 Löw Mikuláš 96.
 ze Lštěně Matěj 127.
 Lublaň 244, 248.
 Lucemburský Jan, král 65.
 Lučičtě 270.
 Ludvík 96, 195.
 Ludvík Jakub 178.
 Lukašelec (Lukašenič) Matouš 194, 223.
 Lukavice 218.
 Luther 30, 31.
 Lysá 30.
 Lysá n. L. 168.
- Macan Jakub 184.
 Maendl Max 185.
 Magdalena 99.
 Mach Jan, P. 109, 111.
 Macháček Josef 97.
 Machulka Josef 190, 274.
 Maissner Hanuš 28.
 Maková 199.
 Malasska 211.
 Malesice 223.
 Malessius Daniel 154.
 Malešov 146.
 Malotice 24, 101—104, 111.
 Malovcové 195.
 Malovcova, baronka 197.
 Malovcová Lidmila Eliška roz. z Kokořova 259.
 Malovcová Polyxena Lidmila rozená Vítová ze Rzavého 195.
 Mančice 25, 91, 92, 99, 101.
 Mandalena Popelová 23.
 z Manderscheidu Mořic Gustav, arcibiskup 199.
 Manes Frant. 38, 280.
 z Manětína Jan 228.
 Mansfeld 235.
 Marčan 202.
 Marek 67, 277.
 Margkrab Jiří 218.
 Maria Zell 154.
 Marie Teresie, císařovna 7.
 Markovský Václav 132.
 Markvard 50.
 Markvart 115.
 Markvartic Havel 153.
 Marsch Ant. Jan 71, 72, 73, 78, 79.
 Maršálek Jos. Narcissus 7.
 Martin 56, 66, 94, 98, 107, 118, 153, 222, 276, 280.

- Martin Reyeh 27.
 Martin ze Stříbra 26.
 de Martini Jan 118.
 Mařík 222.
 Mařík Matěj 48.
 Máslo Martin 119.
 Masojedy 84.
 Mašek 204, 205, 206.
 Mašek Frant 109, 112, 132.
 Mašek Jan 260.
 Mašek K. V. 279.
 Mašek Václav 98, 279.
 Mašín (Maschin) Josef 92, 94.
 Mašínová Marie 101.
 Matěj 17, 22, 23, 98, 228, 270.
 Mathauser J. 143.
 Matoch Ant. Josef 218.
 Matouš 30, 117, 233.
 Matouš M., malíř 52.
 Matoušek Josef 162, 163.
 Matyáš Freygang 166, 167.
 Matyáš Jan 133.
 Matyáš řeč. „Beran“ 234.
 Matýsek Josef 259.
 Maurer Frant. 114.
 Maximilián II., císař 122.
 Maximilián, kvardián 52.
 Mazanec Mat. 202.
 Meingotus 65.
 Melichar Matěj 211.
 Menšík Cyrill 68.
 Mešno 177—182, 190, 202, 211.
 Metanaeus Matěj 271.
 Meyer 136.
 Měkota 115.
 Městecký Achacius 31.
 Mezdrický Jan 40, 120.
 Mihule Václav 188.
 Michaël z Haber 22.
 Michal 94.
 Michal z Poličky 31.
 Michek (Michco) 229.
 Michnová z Vacinova Terenzie 267.
 Mikovec Tomáš Attilian 176.
 Mikš, architekt 123.
 Mikš Gustav 265.
 Mikšík (Mikuláš) řečený Vrbík z Tismic 129.
 Mikuláš 17, 55, 66, 85, 106, 117, 138, 170, 194, 222, 233, 278, 280.
 Mikuláš řeč. Calvus z Bavorova 125.
 Mikuláš z Kojetína 27.
 Mikuláš z Kostřimě 22.
 Mikuláš z Kutné Hory 27.
 Mikuláš z Mostu 22.
 Mikuláš z Písku 26.
 z Mikulova Jeroným, P. 50.
 Mikulovice 159.
 Milán 132.
 Milínov 165.
 Miller Ondřej 218.
 Milner Jan 121.
 Milner Karel 74.
 Milota 3.
 Minsterbelský Hynek, kníže 3.
 Miránek 217.
 Mirošov 182—187, 199, 202, 224.
 Miškovice 117.
 Miškovský Bernard 137.
 Mišovy 270, 277.
 z Mitrovic Adam František Vratislav 182, 186.
 z Mitrovic Adam starší Vratislav, hrabě 211, 216.
 z Mitrovic Diviš František Vratislav, svob. pán 182.
 z Mitrovic Maximiliana roz. hrab. Kocová z Dobříše 213.
 z Mitrovic Václav Hynek Vratislav, hrabě 188, 213.
 Mitrovice 178, 273.
 Mitrovice Nové 188—193.
 Mladečka Jiří 87.
 Mladota (Blahota) 168.
 Mlečice 202.
 Mlíkovice 141.
 Mlynář Havel 133.
 Mlynář Pavel 133.
 Mních 109.
 Mníchov 136.
 Mníchovice (Měchovice) 55.
 Mocker Josef 14, 41, 42, 45, 74.
 Molinari, vikář 7, 13.
 Molitorov 64, 74.
 Möller Frant. 15.
 Mölzer Antonín 41.
 Moravec Matěj 114.
 Mořic 211, 256.
 Mošovský Jiří Tesák 67.
 Moštice 222.
 Mourek Jan 248.
 Mráz V. 75, 76, 85, 200, 201, 202, 204, 206, 207.
 Mrkvička Jos. 9, 83, 87.
 Mrtník 255.
 Mrtol 217.
 Mšenský Jiří Ignát Petri-cius 4, 5.
 Můdroch Jan 190.
 Mühl Ant. 140.
 Mühlstein Frant. 260.
 Mukařov 176.
 Müller 202.
 Müller Florian 112.
 Müller Rud. 112.
 Murillo 96.
 Musil Jan 10.
 Mutich J. 169.
 z Mysliva Havel 217.
 Myškovice 83, 149.
 Mytov 188.
 Myt 182.
 Mýto 202, 237.
 Načeradec 34.
 Načeradský Trojilo Jan 67.
 Nahlík Ign. 108, 109, 139.
 Nakerský Adam Ign. 218.
 Nathanael 51.
 Navrátil Ign. 114.
 Navrátil Leandr 112.
 Naumayer Jakub 198.
 Nábzí u Žel. Brodu 59.
 Nádvorník Josef 202.
 Neapol 148.
 z Neběhlova Heřman 170.
 Nebřlov (Nebilovy, Nebylovy) 217, 218, 219, 221.
 z Nebilova Netunický Vilém 217.
 Nebovidy 91, 97.
 Nebylovský dvůr 174.
 Nedvídek Klement 132.
 Nechanice 188.
 Nechvalice 7.
 z Nechvalic Jan 168.
 Nejedlý Jan 184, 213, 224.
 Nejedlý Vojtěch 183, 184.
 Nekola Jan 247, 248.
 z Němčovic Odolen 229.
 Němčice u Netolic 59, 88, 109.
 Němčovice 278.
 Němec Jan 250, Josef 63.
 Nemoj (Nemogius) 82.
 Nepauer Jan Ant. 142.
 Nepauer Tomáš Antonín 142, 146.
 Nepauer Václav Jan František 5.
 Neplach 132.

- z Nepomuku Jan 255.
 Nepomuky 239.
 Nesměň 141.
 Nespěšný Václ. Jan 189.
 Nešpor Karel 132, 268.
 Netolice 88.
 Netolický Jiří 153.
 Netonice 217, 218.
 Netvořice 190, 247, 273.
 Neugebauer Ant. Eduard 120.
 Neuhauser, dr. Jele a spol. 242.
 Neuhofer Frant. Albrecht 271.
 Neupauer Marek 166.
 Nevido 177, 178.
 Nevrátil Leander 7.
 Nevšeta Matouš 218.
 Nezabudice 280.
 Nezavětice 165.
 Nezvěstice 165.
 Niederle Mikuláš Ign. 218.
 Niger (Černý) Jan 182.
 Nigrin Řehoř 280.
 z Nisic Zeno 50.
 Nosecký Pavel 271.
 Nostitz Ferdinand Leop, hrabě 198.
 Nostitz Jan Hartvik, hrabě 47.
 z Nostitzů Anna Antonie roz. Malovcová 193.
 Nostitzová Anna roz z Ko-kořova 210.
 Nostitzová Eleonora, br., roz. kněžna Popelova z Lobkovic 47.
 Novák Jan 112, 257.
 Novák Jan Nep. Al. 89.
 Nové Město Pražské 91, 117, 123, 137, 229, 254.
 Novellius Ondřej 141.
 Novotný Ignác 102, 111.
 Novotný Robert 91.
 Novoželenský Martys Jak. 117.
 Nuselský Václav 76.
 Nymburk 96, 98.

 Obitecký Jan 237.
 Ohaře 89, 109—112.
 Ohrada 106.
 „Ojenice“ 255.
 Oldřich 26, 65, 82, 159, 211, 255.
 Oldřich, kníže 141.
 Oldříš, hrad 141.

 Oliva Pavel Frant. 78.
 Olomouc 112.
 Ondráček Illuminatus 146.
 Ondráček pláteník (Enderlin Leinwander) 26.
 Ondřej 22, 30, 31, 58, 94, 133.
 Ondřej, syn Eberlina (Enderlina) z Vys. Mýta 26.
 Ondřej Lomnický 271.
 Ondřej, řečený Ptáček 12, 21, 140.
 Ondřej z Rakovníka 278.
 Ondřejov 270.
 Opatovice 278.
 Oppelt Jan 110.
 Opočno 46, 48, 255.
 Opolany 131.
 Opolánky 131.
 z Orebthalu Jindra Ant. Dominik 45, 55.
 Ořech 273.
 Orel Dobroslav, prof. 207.
 Ortlin 193.
 Osek (Vosek) 141, 193, 208, 210, 239, 249.
 Osek Velký 138.
 z Oseka Lipolt 159.
 z Osoblahy (Hoczinplotz) Mikuláš 27.
 Osojnice 96.
 Ostrava 68.
 Ostrák 101.
 Ostrčilik Ant., T. J. 10.
 Osvald 51.
 Oškobrh (Lustdorf) 131, 133.
 Otakar II., král 28, 58.
 Otík 194.
 Otman Karel 178.
 Otto 159.
 Ounětice 273.
 Ouříněves 120.
 Outušice 267, 263.
 Ovčáry 31, 59, 112—115.

 Pabiánek Tomáš 165.
 Pabiánková Anna 165.
 Pábíček Jan František 45.
 Pacov 40.
 Padova 132.
 Padrt 183, 256.
 Paka Nová 140.
 Palacký Fr. 60, 61, 225.
 Palatin Raymund 37.
 Paleček Frant. Xav. 108.
 Paleček, malíř 207.
 Palermo 132.

 Palliardi Ignác 18, 240.
 Pánek Frant. Ant. 178, 190, 211, 273, 274, 276.
 Pánek Jos 183.
 Pánek Václav 276.
 z Pardubic Arnošt 233.
 Pardubice 211.
 Pardubský Artopaei Kašp. 68.
 Parlěř Petr z Gmuntu 25, 45.
 Pasov 266.
 z Pašíněvsi Buzek 115.
 Pašinka 101.
 Pašonydes Matěj 235.
 „Pátek“, předměstí 250.
 Pauer Petr 280.
 Paul Josef 183.
 Paule Josef 72.
 Pavel 96, 117, 195.
 Pavel, kanovník 194.
 Pavlíček Fr. 202.
 Pavlovsko 182.
 Pazdzinski Alexander 141.
 z Peček Bleh 129.
 Pečený Jakub 5.
 Pečice 183.
 Pečky 5, 6, 9, 10, 14—17.
 Pečky Červené 107.
 Pecka 56.
 Pecka Fr 142, 147.
 Pecold Jihlavský 27.
 Peer Jos. 190, 213, 273.
 Pech Jan 190, 273.
 Peklo 182.
 Pelikán Lambert 111.
 Pelletius Jan Bernard 183.
 Perner Jan 216, 258.
 Perner Josef 164.
 Perner Peter Pavel 164.
 Perner Robert 181, 182, 208, 275.
 Perner Václav 159, 179, 210.
 Perner 41, 46, 57, 168, 188, 247, 248.
 Peroutka Frant. 190, 274.
 Pertak Ant. 167.
 Pešín Ondřej 235.
 Petr 3, 58, 67, 91, 106, 153, 154, 168, 177, 182, 194, 207, 222, 256, 278, 280.
 Petr, varhanář 200.
 Petr E. G. 226.
 Peter Karel 19.
 Petr, řeč. Korbel 228.
 z Petrovic Čarda (Czarda) Jan Nep. 135.

- z Petrovic Čardové 135.
z Petrovic Hostačovská
Anežka 99.
Petrovice 168.
Petrus Jan 119
Petřík J. 202.
Pezzorides Martin Frant.
55.
Pfaff Jos. 212, 273.
Pfeffer Leop. 280, 281.
Plč J. L., Dr. 65.
Pignůsek Václav 199, 223.
Pícha Mořic, Msgr 201.
Pichler Ant. 267.
Pillmann Filip 167.
z Pilsenburku Greifenfels
Samuel 46.
Pincerna Adam 125.
Pirkardt 161.
Piryn Jiřík 87.
Písecký Vít Phagellus 67
Písek 253.
Piskač Ant. 102, 183.
z Písku Kuneš (Konrád)
66.
Píša 207.
Pitlík Frant. Tomáš 160.
Pius IX., papež 32.
Pivnička Fr. 63.
Pivoňková Barbora 76.
Plaček Václ. 190, 274.
Planá 253.
Plaňany 4—5, 117—123,
141, 146.
Plaňasy 123.
Planiny 165, 172—174, 188.
Plasy 268.
Pláteník Jiřík 177.
Platzer František starší
244.
Plevka Jan 210.
Plichta Petr 163.
Plichta, scholastik 83.
Plzeň 120, 158, 159, 161—
165, 168, 174, 177, 179,
181—83, 198, 199, 202,
208, 210, 212, 216, 222,
228, 246—251, 258, 259,
268, 275.
Plzenec 218, 219.
Plzeň Stará 183.
z Plzně Mikuláš 177.
z Plzně Nové Jan (Johlin)
211.
Poblatí 14.
Poboř 133, 134, 137
Počápy 108.
Podčápy 257.
Poděbrady 13, 110.
Podhájský Josef 255
Podhorský z Chválenic Jan
165, 218.
Podmokly 280.
Podskali 87.
Pohl Jan, Dr. 221.
z Pohnání Petr 87.
Pohořelý Josef M. 109.
z Pokojnic Aleš 165, 170.
Pokorný Josef 10.
Pokorný Petr, zvaný Vše-
tečka 48.
Poláček Šebastián 155.
Polák Em., prof. 202.
Polák Josef 92, 94.
Polák Ondřej 209, 241.
Pöllner František de Paula
59.
z Poměšic Vojtěch Zuba
137.
Pomořansko 61.
Pompéjus Ant. 260.
z Pomuka Martin 87.
Popelik Jan 100.
Popelius Jan 113.
z Portie Dětřich, biskup 83.
Porýnsko 232.
Poříčí 177, 192, 211, 273.
Poříčí Spálené 178, 190,
211—216, 224, 273, 274.
Postler Ignác 198, 199.
Pöttingova Teresie, hrab.,
roz Michnová z Vací-
nova 267, 269.
Pošmurný Karel 202.
Pourtales Alexander, hr.
140.
Pozdeň 178, 189, 190.
Poznaň 22, 61.
Praha 19, 26, 30—32, 34—
38, 46, 47, 55, 59, 61,
64, 65, 67, 70, 71, 75,
76, 83, 85, 87, 88, 90,
93, 94, 96, 100, 104, 106,
108, 109, 112, 115—117,
120, 124—126, 131, 132,
135, 137, 140, 142—144,
146, 147, 154, 157, 159,
162, 165, 176, 178, 180,
181, 183, 184, 188, 193—
195, 198—200, 202—205,
207, 210, 211, 216, 218,
219, 222, 224, 226, 228,
236—239, 244, 245, 249,
251, 255, 260, 273, 276,
278.
Prachatice 34.
z Prachatic Křišťan 66, 83.
z Prachňan Bartoš 94.
Prantl Jan 257.
Praskolesy 66.
Pratenstein 263.
Pravda Frant. (Vojtěch
Hlinka) 135.
Pražský Šimon 117.
Pražský Tomáš Casparides
271.
Pree Karel 244.
Prešpurk 47.
Pricquey Jan 106.
Pricquey Stephanus 179.
Procházka Josef 178.
Prokeš Ant. 111.
Prokop 85, 94, 117, 194.
Prossil Vít 101, 102.
Prostiboř 165.
Prucha Karel Frant., svět.
biskup 213—216.
Pruchetius Vít Alexius
Ignác 223.
Prusiny 217—221, 154.
Prstenec Jan 91.
Přebozy 117, 133.
Předenice 217.
Předhradí 141.
Předvoj, děkan 83.
Přemysl, kníže 182.
Přemysl Otakar II. 25.
z Přestavlk Vintíř 177.
Přešín 153.
Převlky 280.
Říbeček 177.
Přibík 255, 270.
Příbram 37, 88, 208.
Příbram Uhelná 115, 133.
z Příbramě Jan 211.
Přibyslav, biskup pražský
159.
z Přichovic Přichovský
Jiřík 169.
Přichovská z Přichovic
Marie Polyxena 275.
Příkočov 278.
Příkosice 177, 178, 182, 183.
Přimda Jiří 283.
Přivětice 222, 229, 259.
z Přivor Václav 91.
Ptáček Jakub 143.
Ptáček Ondřej z Kutné
Hory 29, 45, 90, 123.
Puchmajer A. 184, 223—
225.
Puchner Kryštof 145.
z Pucholtze Neuman Václ,
Xav. 149.
Purkard 280.
Pyšely 19.
Quadvi Ondřej 145.
Quast Jan 180, 246.

- Raab 12.
 Radim 3, 5, 6, 7, 14.
 Radislav (Radslaus) 3.
 Radímek 117.
 z Radnic Jan 233.
 z Radnic Michl Jakub 260.
 z Radnic Oldřich Chole 125.
 z Radnic Václav 159.
 Radnice 196, 199, 201—228, 253, 259, 279.
 Radošice 153.
 Radobčice 267.
 Radotín 87.
 Radovesnice 91, 92, 101, 140.
 Radslav 65.
 Rajmund 51.
 Rajský Jan 135.
 Raková 231, 237.
 Rakovník 253.
 z Rakovníka Jan 66.
 z Rakovníka Ondřej 278.
 Ramir, král 187.
 Rataje 128.
 Ratenice 5, 6, 7.
 z Ratěnic Albert 129.
 z Ratěnic Reynard 129.
 z Ratěnic Václav 129.
 Ratěnice 129—131.
 Rauch Jan 249, 250.
 Raupik Tomáš 117.
 Rausch Jan 240.
 Rauschelius Tomáš Frant. 182.
 Raus Ed. 202, 241.
 Rauser Eduard 201.
 Raušar Ant P. 32.
 Redelmayer J. 21.
 Redlich Bernard Jos. 135.
 Regalius Tobiáš z Menštejna 34, 35.
 Regál Václav 202
 Reich Heřman 27.
 Reich Martin 27.
 Reiche Heřman 27.
 Reiner, malíř 142.
 Rejna a Černý 244.
 Rejzek Daniel 235.
 Renner Josef 273.
 Rezek A., Dr. 268.
 Ribenecker 161.
 Ridl Daniel Jiří 223, 239, 243, 249.
 Ridl Jiří Stan. 223, 239, 243.
 Rieger Fr. L., Dr. 60.
 Riegrová Marie 60.
 Richold 165.
 Robousy 96, 117.
 Robová Marie 249.
 Rogatus, P. 37.
 Rogát 50.
 z Rokyc Střela Burghard 4.
 z Rokyc rytíř Střela Vilém Oldřich 6.
 z Rokycan Jan 132, 234.
 z Rokycan Ladislav 195.
 z Rokycan Ondřej 104.
 z Rokycan Vavřinec 159.
 Rokycany 153, 165, 174, 195, 202, 203, 208, 221, 222, 223, 231—241, 247, 248, 249, 253, 260.
 Ronov n. Doubravou 91.
 z Ronova Hynek 28.
 Rosa Václav 113.
 Rosatsin Jan 114.
 z Rosenwaldtu Květoň Václav Dominik 71.
 Rosipal Vilhelm, quard. 24.
 Rotta Jul. 190.
 z Roudné Kašpar Kleo 159.
 z Roupova Jan 94.
 Rous 153.
 z Rovné Jakub 217, 255.
 z Rozenštejna Jakub Jaron 237.
 Rozmberský Matěj Novacius 68.
 z Rožemberka Jindřich 168.
 z Rožemberka páni 168, 222.
 Rožmitál 153, 194.
 z Rožmitála Budislav 153
 z Rožmitála Protiva 153.
 z Rožmitála Zdeněk Lev 270.
 Rožmitalský Jiří 76.
 Rubeculus Daniel Fridrich 4.
 Rudger 91.
 Rudl Zikmund 275.
 Rudolf, král 87.
 Rumburg 48.
 z Rumerskirchu Ferdinand Maria, baron 252.
 z Rumerskirchu Julie, bar. 251.
 z Rumerskirchu Marie Alžběta roz. bar. Hildprandtová 252.
 Rumfeld Jan 250.
 Rupert 255.
 z Ruprechtic Jan 228.
 Russ Josef 116.
 Růžek 236.
 Růžek Jos. Dismas 281.
 Růžička Frant. X. 41, 44, 46.
 Růžička Jan 51.
 Růžička Karel 160.
 Růžička Václav 223.
 z Růžové Plocar Václav 68.
 Ryba 213.
 rybecký Martin 211.
 z Rybnan Jan Lahvička 31.
 Rybnany 31, 96.
 Rydl, děkan 198.
 Rydlo 195.
 Rychlík Vojtěch 141.
 Ryvin 194.
 Rýn 61.
 Řečice 65.
 z Ředhoště Jilji 256.
 Ředina Václav 280.
 z Řehnic Eliška 17.
 Řehoř Frant. 190.
 Řehoř X., papež 233.
 Řenec 278.
 Řeřáb Jakub Alexius 142.
 Řešoblavy (Hřešihlavy) 223, 251—254.
 Řezáč 60.
 Řezno 114.
 z Řičan Řičauský Zdislav 143.
 Řiha Jan Šebastián 198.
 Řím 68, 132, 232.
 Sadil Jos. 142.
 Sádová 100.
 Sadská 69, 183.
 Salazar Jan 35.
 ze Salm-Salm Vilém, kníže 120, 146.
 Samassa A. 244, 248.
 Sány 59, 131—183.
 Savojská vévodkyně 120.
 Scrivante a Domek 200.
 Sedláček Josef Vojtěch, prof. 212, 213.
 Sattelayn Thadeáš 135.
 Sedlák Václav 202.
 Sedlák Martin 183, 257.
 Sedlčanský Jan 141.
 Sedlec 65, 68, 70.
 Sedlecko 159.
 Sedlecký Jan Karel 36, 46.
 Seeplumer Šebastián 154.

- Seeplumper Jan Leop. 159.
 Seidl Ondřej 216.
 Seif Karel 76, 212.
 Seitz Jakub Vilém 283.
 Selčany 165.
 Semechovský ze Seme-
 chova Adam 45.
 Semily 59.
 Sendražice 59, 112.
 ze Senfeldu Eliška Koko-
 řovcova 168.
 Senger Nepomucký Frant.
 Václav 5, 59.
 Senomaty 236.
 Sequens 90.
 Serčov 106.
 Sezema 153.
 Sezemice 18.
 Sháněl Matěj 20, 92.
 Schachleiter Alban 207.
 Schantl Vít Vojtěch 135.
 Scheiwel 180.
 Scheiner 261.
 Schellinger Jan 102, 104.
 Schenk (Scenk) Jan 66.
 Schier Al. 190.
 Schiffer Frant. Bart. 72.
 Schicht Karel 59.
 Schinka Jan 160.
 Schlegel Jan 142.
 Schmičl Jan Adam 159.
 Schmidt Karel 223.
 Schmidt Šeb. 237.
 Schmied Tomáš 219.
 Scholer Jakub 273.
 Schönborn, J. E. kardinál
 14, 41.
 ze Schönbornu Bedřich,
 hrabě 185.
 Schönfeld Fridrich Mich.
 123, 275.
 Schöps Pavel 91.
 Schöttner Václ. Ant. 166.
 Schroyer Vojtěch 162.
 Schulz Josef 73.
 Schunke Jan Kristian 140.
 Schwarz Karel, svět. bisk.
 213.
 Schwarzenberg Bedřich,
 J. E. kardinál 10, 20,
 132, 213.
 Schwick Frant. Daniel 59.
 Siegel Leopold 244.
 Siemund 184.
 Sigisbert, P. 50.
 Simonides Jan 159.
 Simonides Simon Petr 271.
 Sitte Vojtěch 102.
 Sixta Václav 44.
 Skalice 28, 64, 83—85.
 ze Skalice Adold 65.
 Skalka Hřmotná 56.
 Skalský Kazimír 4.
 Skákal 201, 202.
 Skály 133.
 Sklenář J. 16.
 ze Skočce Šimon 170.
 Skokan Ant. 142.
 Skomelno 222.
 Skořice 177, 183, 256—258.
 Skramník 6, 15.
 Skrbenský Leo, J. E. kar-
 dinál 10, 20, 41, 64, 180,
 201, 202, 203, 204.
 Skříšov 199.
 Skřež, samota 222.
 Skřivan Adolf 160.
 Skřivánek Tomáš Jos. 72.
 Skřivánek Václav Petr 120,
 122.
 Skultet Jan 222, 236.
 Sládek Josef 135
 Sladký Josef 108.
 Slaný 68.
 Slapy 24.
 Slavík Václav 72, 83.
 Slavníkovci 124.
 Slivice u Příbrami 88, 130.
 na Slovanech, klášter 52.
 Slunce 87.
 Sluštice 106.
 Smečice 159.
 Smělý Josef Václav 130.
 ze Smřic Smřický Jaro-
 slav 126.
 Smíchov 204.
 Smrž Frant. 176.
 Snopek Jindřich 145.
 Soběslav I., kníže 124.
 Sobočice 141.
 Solnovrch (Salzberg) 174.
 Solopysky 18.
 ze Solopisk Anna Mirková
 122.
 ze Solopisk a na Hošticích
 Mírek Adam 122, 123.
 ze Solopisk Mirková Lid-
 mila 122.
 ze Solopisk Mírek Prokop
 123.
 ze Solopisk Mírek Simeou
 122, 123.
 ze Solopisk Mírek Svato-
 mír 122, 123.
 Solopisky 17, 67, 97.
 Soukup Adolf 178.
 Spira Jeremiáš 47.
 Srb Matěj 274.
 ze Stahremberka Leopold-
 dina, hraběnka 25.
 Staněk Jan 108.
 Staněk Jos. 140.
 Stechovský Petr Barto-
 loměj 198.
 ze Steinau Adam Jindřich
 218.
 Steintl Ant. 154.
 Sternberg Leopold, hrabě
 22, 145.
 Sternbergová Karol., hra-
 běnka, roz. Walsegg 145.
 ze Sternberka a na Rado-
 vesnicích Václav Jiří,
 hrabě 47.
 Steufel Jan 66.
 Stiebor J. 202.
 Stiglitz Řehoř Thad. 218.
 Stodský Rauner Jan 31,
 113, 114.
 Stodůlky 104.
 Stoklasa, řezbář 106.
 Strahov 13.
 Straka Ondřej 182.
 Straka Josef 59.
 Straka Václav 102, 103.
 Stranná 170.
 Strašice 202, 257.
 Straub Wolfgang 112.
 Straubing 164.
 ze Strážnice Bedřich 29.
 ze Strienau Adam Jindř.,
 hrabě 165.
 Strnad Frant. 282.
 Strnad Jan 76.
 Strnad Petr 59.
 Strousberg 184.
 Střapol 258.
 Střebsko 37.
 Střebský Jan Ant. 37.
 Střecha Ant. 19.
 ze Střelce Střelovec Frant.
 37, 55.
 ze Stříbra Jan 113.
 Stříbro 20.
 Střížovice 217.
 Studonice 115.
 Studenský Jan 190.
 ze Stupna Petr 58.
 Stupno 196, 223, 258—263.
 Stupno Dolní 259.
 Stýblo Josef 92.
 Sucharda Ant. 140.
 Sucharda Jan z Nové Paky
 12.
 Suchánek Karel Kazimír
 134, 135.
 z Suché Albrecht Rohnhap
 91.
 Suchomasty 274.
 Suchý Frant. 241.

- Sukdol 146, 149.
 Supper Thadeáš 146.
 Sušice 17, 46.
 ze Svárova Jan Tyburel Karel 275.
 ze Svárova Kryštof 272.
 ze Svárova Václav Karel 272.
 Svatá Dobrotivá 183.
 Svatá, ves 260.
 ze Svatého Pole Václav 211.
 Svatobor 217.
 Svatomír 91.
 Svatomír ze Žerovic 217.
 Svatopluk, kníže 232.
 Svatoš 3
 ze Svárova Kryštof Karel 178.
 Svátek Jos. 112, 176.
 Svatý Jan pod Skálou 257.
 Svejkovice 210.
 Svinná 174, 177.
 Svoboda Ant. 16.
 Svoboda Frant. 178.
 Svoboda Frant. Jan 219.
 Svoboda Gustav 6.
 Svoboda Ign. Aug. 7, 59.
 Svoboda Jan 41, 46, 52, 54.
 Svoboda Matěj z Blatné 216.
 Svojišice 24, 71, 100, 133 - 137, 146,
 Sweerts Frant. Karel Rudolf, hrabě 244.
 Sychrov 64, 104, 109, 143.
 Sýkora Josef 109, 112, 114.

 Šabacký Josef 76.
 Šádek (Schadek) Alois 19.
 Šárka 178.
 Šašek Frant. 162, 199, 223.
 Šaškova Alžběta 163.
 Šauša (Schauscha) Jan 7, 10.
 Šedivý Vojtěch 93.
 Šeplinka Anežka 28.
 Šídlo Ondřej 268.
 Šíma 260.
 Šimek Karel 190, 273.
 Šimon 31, 96, 258.
 Šimon z Nymburka 27.
 Šípek Jakub Frant. 271.
 Šittler Eduard 201, 202.

 Škopan Josef 254.
 Škorpil Josef 245, 247, 249.
 Šlapánov 125.
 Šlechta Jan 104.
 Šlechta Václav 70.
 Šmeršneider Kunrát 28.
 Špale Ant. 183, 199.
 Šperlinků rod 45.
 Špic Matěj 255.
 Špička Jiřík 169.
 Šrámek Jan 104.
 Šrámek Frant. Jakub 183.
 Štáhlavy 265—267.
 Štěnovice 267—270.
 Štěrba Bohumil 16.
 Šternberk, hrabě 138.
 ze Šternberka Adolf Vratislav, hrabě 6, 142, 145, 146, 149.
 ze Šternberka Alois, hrabě 226.
 ze Šternberka a Manderšaidu František Filip S. R. R., hrabě 24, 25, 146.
 ze Šternberka Jan Nep. 199, 207, 228.
 ze Šternberka Frant. Leopold, hrabě 64, 101, 141, 147.
 ze Šternberka Jaroslav, hrabě 146, 147.
 ze Šternberka Jiří, hrabě 221.
 ze Šternberka Kašpar 224, 263.
 ze Šternberka Zdenko, hrabě 225.
 ze Šternberka Anna Josefa, hrab., roz. Krakovská z Kolovrat 207.
 ze Šternberka Ervina 24.
 ze Šternberka Františka, roz. Schönbornova, hrab. 24.
 ze Šternberka Christina 24.
 ze Šternberka Leopoldina roz. ze Stahrenberka, hrab. 12.

 Táborský Vladyka Martin 67.
 z Tallmberka Vilém 147

 T'angl Josef 168.
 z Tamfeldu Veltrubská Johanka 138.
 Teisinger Jos. 41.
 Tejnice 61.
 Tejřovská Eufrosina 283.
 Těnovice 178, 189, 190, 192, 211, 218, 270—275.
 Tesánek Romedius 19, 59.
 z Tessbachu Weiss, rytíř 44.
 Tesska Cyrill 267, 268.
 Tetín 144.
 Textorides Řehoř 35.
 Thein Antonín 178, 202.
 Thun Michael Osvald, hr. 136.
 z Tieffengrubu Václav 70.
 Tichý Jeremiáš 117.
 Tichý Josef 111, 112.
 Tichý Matěj 189.
 Till František 219.
 z Tismic Vrbík 129.
 Tobiáš Jan 115.
 Tollar Jan 155.
 Tomandl Jan Šebastián Longinus 154, 165, 166, 169, 174, 239, 240, 248.
 Tomandl Václav 240, 252.
 Tomáš 117.
 Tomášek 229.
 Tomášek Ant. 24
 Tomáš, zvonář 87, 104, 116, 143.
 Tomáš Haas z Hory Kutné 28.
 Tomiček Václav 199.
 Toušice 101.
 Trapp Josef 160.
 z Trautmannsdorfu na Pečkách Hanuš, hrabě 47.
 Trautmansdorf, hrabě 94.
 Třebenice 31.
 Třebický František 253.
 z Třebnic Optalius Jakub 239.
 Třebová Moravská 146.
 Třebovle 64, 85—87.
 Trenčinský Jan 31.
 z Třeštic Jan 138.
 Tribulecius Jan z Libkovic 31.
 Třímány 251.
 Trokavec 256.
 Trukavec 183.
 z Truskova (de Trusskow) Držek 270.
 Tuček Jan z Hory Kutné 10.
 Tuklaty 5, 67.

- Tulka J. 64.
 Tuma Ondřej Alexander 70, 182.
 Tumpach Jos., Dr., Msgr., metropolitní kanovník 199, 201, 202, 203, 208.
 Tumpachová Barbora 208.
 Tumpach Václav 208.
 Tureček Josef 257.
 Turiades Jan Theofil 31.
 Turovský Jos 111.
 Turovský Martin 114.
 Tuřany u Slaného 253.
 Tvrdý Frant., svět biskup pražský 190, 263.
 Tychstes Daniel 4.
 Týn nad Vltavou 223.
 z Týna Horšova Jakub 194.
 z Týna Horšova Norbert 50.
 Tyryš Daniel 76.
 Tyryš Samuel 76.
- Úboč 177.
 Uhřetěves 202
 Újezd Drahoňův 183, 194, 202, 223, 237, 239, 280.
 Újezd Kamenný 231.
 Újezd sv Kříže (Svatý Kříž) 223, 278–279.
 Újezd Železný 153.
 Ujka Václav 190.
 Úlický z Plešnic, rod 221.
 Urban Frant., malíř 17, 44, 74.
 Urban V., papež 233.
 Ústí nad OrL. 120.
 Uzel, kameník 204.
- Václav 26, 28, 50, 82, 98, 101, 138, 177, 211, 222, 229, 233, 235, 256, 258, 278.
 Václav, zvonář 87.
 svatý Václav, kníže 65.
 Václav, král 65, 159.
 Václav IV., král 84.
 Václav II., král 87.
 Vachata Frant. 176.
 z Valdeka Řehoř, biskup Pražský 82.
 z Valdštejna a Wartenberku Kristian, hr. 167.
 Valdštýn, hrabě 175.
 Valentin 153.
 Vambra Norbert 183.
 Vaněk V. 63.
- Vaněk 207.
 Varyn Joannes 195.
 Vavák Jan Karel 59.
 Vavřinec, osada 108.
 Vavřinec 255.
 Vegla 68.
 Věchet Gabriel 189, 273.
 Veith Václav 54, 59.
 z Veitmeile Mirková Eliška 123.
 Vejdovská Josefa 73.
 Vejvanov 174.
 Vejvanovice 240.
 Vejvanovský Jan Antonín 198.
 Velich Jos. Ferdinand 54
 Velik 17.
 Velím 5, 107.
 Velislav 96, 170, 193.
 Velíz 183.
 Veltruby 56, 138–141.
 Veltruby Malé 138.
 Ventzl Fridrich Ignác 223, 231, 271.
 Vernher 270.
 Ves Nová 59, 61, 87, 92, 106–109, 133, 134, 137.
 Ves Velká 107.
 z Vesce Popel Mikuláš 23.
 Veselá 182, 183.
 Veselý Antonín 248.
 Veselý Ed. 130, 136, 246.
 Veselý Jan 107.
 Věšín Frant. 176
 z Větrošic Jan 66.
 z Větrošic Matěj 66.
 Veverka Em. 199.
 Vicemilice 56.
 Videň 50, 59, 61, 120, 172, 225, 241, 247.
 de Villanova Filip 94.
 Vildštejn, hrad 168.
 z Vilémovic Ondřej 141.
 z Vilémovic Hynčík 141.
 Vilímek Frant. 190, 212, 274.
 Vinkler Jan 66.
 Vinohrady Král. 244.
 Vinoře 219.
 Vit 124, 177.
 Vitacius Václav Wolfgang 159.
 Vitásek Jan 273.
 Vítek (Vitko), kanovník 65.
 z Vitic Řehoř 85.
 Vitice 126.
 Vitinka 193, 239.
 Vitle 177.
 Vladislav 232.
- Vladislav II., král 3, 85 153.
 Vladyka Táborský Martin 67.
 Vlasák Jos. 178, 190.
 Vlček, malíř 200, 207.
 z Vlčovic Marš Vintř 270.
 Vlk Jakub 29.
 Vlk Petr 107.
 Vlkov 211.
 Voborník Severin 139.
 Voborník Tomáš 121.
 Vobořil Jos. 140.
 Voděrady 71, 91, 92, 98–100.
 Vodný Martin Ignác 32, 34.
 Vodolka 151.
 Vohřeledy 270.
 z Vojenic Blánická Marjána 123.
 z Vojenic a na Hříbech Hlaváč Mikuláš 123.
 z Vojenic Mirková Kateř. 123.
 Vojenice 251, 254.
 z Vojslavie Jan 85.
 Vojta Jan, řeč. Kovářik 128.
 Vojtěch, P. (P. Vojtěch Václav Celler svob. pán z Rosenthalu) 46, 47.
 Vojtěch 117, 141.
 Vojtíšek, řezbář 93.
 Vokálek Jos. Ant. 59.
 Vokřál Vít Václav 135.
 Volárna 131.
 Volbrecht Frant. 257, 260.
 Volduchy 193, 194, 198, 200, 202, 208 210, 239.
 Volešná 165.
 Volyň 274.
 z Volyně Jan 222, 235.
 z Volyně Václ. řeč. Pašek 234.
 Vondráček Jan 101.
 Vondřich Frant. 199.
 Vopička Tomáš 211, 212.
 de Voragine Jakub 165.
 Vorel Jakub Ign. 154.
 Voříšek Jan Kř. 190; 273.
 Vosecký Václav 106.
 Vosek v. Osek.
 z Vostrova Kateřina 128.
 Vošahlik Ot. 202.
 Votelež 134.
 Votěra Prokop 178.
 Votice 59.
 z Votína Diblík Václav 76.

- Vóžan, zvon 31.
 Vóžana, paní 29.
 Vrané 190, 273.
 Vranov 258.
 Vranovice 259.
 Vraštilová 201.
 Vratislav 26.
 Vratislav, kníže 106.
 Vratislavova Maximiliana
 Kateřina 178.
 Vratislavová Salomena
 roz. z Prostého 213.
 z Vražného Sádlo Karel,
 rytíř 54.
 Vrbčany 117, 124—126.
 Vrčeň 154.
 z Vrbic Zdeněk Jan 194.
 Vršice 141.
 „Vršíček“ 247, 248.
 Všenice 258.
 ze Všeradic Jindřich (jinak
 z Poříčí) 211.
 Všeradice 241.
 Všetaty 19, 257.
 Vyhnálek Josef 268.
 Vysekal Hynek 109, 132.
 Vysekal Ignác 93.
 Vysekal Jan 64.
 Vysekal Václav 115, 116.
 Vyskočil Matěj 189.
 Vysoká 61.
 Vysoké 59.
 z Vysokého Hynek 211.
 z Vys. Mýta Jan 28.
 Vysokomejtský (Andreas
 76.
 Vyšehrad 65, 82.
 z Vyšerovic Letňanský
 Jan 246.
 z Vyšerovic Letňanská
 Lidmila 246.
 z Vyškova Jakobon 50.
- Wachsmann Bedřich 136,
 245, 246.
 Wächtler Josef 178.
 z Waldštejna-Wartenberka
 Arnošt, hrabě 165, 217,
 263.
 Waldštajn Jan Fridrich,
 hrabě, arcibiskup praž-
 ský 145.
 z Waldtheimu Širer 182.
 Wallis, hrabě 245.
 z Warvažova Mat. 247.
 Welczel Kašpar 219.
 z Welwartu Hanuš Krištof
 246.
 Wemmer Zikm. Max. 280.
- Wentzel Frant. Mikuláš
 211, 212, 216
 Werner Bedřich 198.
 Werner Václav Michael
 Tadeáš 59.
 Wernhardt Jan 176.
 Westfálsko 61.
 z Widersperku Jan Ru-
 dolf Antonín, rytíř 164
 z Widersperku Robová
 Sibyla Zdeňka 249.
 z Wideru Benedikt 230.
 Willenberg 82
 z Wiltfeldu Anna rozená
 z Hirsensfeldu 249.
 z Wiltfeldu Wodnianský
 Jan Roman Antonín 249.
 Winhoffer Michael 172.
 Winterthur 114.
 Wirth Alois 130.
 Wolf Jakub Prokop 183.
 Worel Jakub Ignác 155,
 156, 157.
 Worel Krištof, P. 156.
 Worlová Dorota 156.
 Wunderling Jau 72, 73.
 Wunsch Ant, Msgre, ka-
 novník 202, 251.
- Záborč 182.
 Záboř 63, 107.
 Záboří 55.
 Zahálka Jan 178.
 ze Zahradky Svojše 234.
 Zahradník Hynek 155.
 ze Záchrašťan Martin 58.
 Zaiffert Jan Jakub 211.
 Zaiffert Jan Karel 273.
 Zajezeří 139.
 Zálabí 31.
 Zalešák Frant. 75, 76, 87.
 ze Zalezel Procek 258.
 Zalešany 117, 128, 134.
 Záluží 270.
 Záruba Václav František
 135, 160.
 Zářybňiky 64.
 Zásmucké panství 7.
 ze Zásmuk a na Přebozech
 Přebozský Mikuláš 128.
 ze Zásmuk Blažej 91.
 ze Zásmuk Bohuněk 141.
 ze Zásmuk Procek 141.
 Zásmuky 12, 24, 25, 91,
 101, 117, 141—149.
 Zbiroh 194, 222.
 Zbirov 199, 202, 213.
 Zborov 270.
 Zbraslav 108.
- Zbyněk 125.
 Zdebuzoves 138, 257.
 Zdeněk, řezbář 93.
 Zdeněk 26.
 Zdeslav 233.
 Zdice 202.
 Zdich 182.
 Zdimír 278.
 Zedrich Ant., MUDr. 73.
 Zeidler Jan 183.
 Zemánok Havel 107.
 Zerčice 106.
 Zibohlavy 91, 92, 94, 96—
 98.
 Zikmund, císař 29.
 Zikmund, král 66, 85, 165.
 Zikmund 150, 177, 242.
 Zima Josef Alois 219, 263.
 Zimmerhackel Fr., T. J. 10.
 Ziwalda (Zywalda) Jindř.
 Václav 68, 69, 82.
 Zlický Radslav 124.
 Zličané 64, 124.
 Zliv 27, 117.
 Zottinis Bernard Fr. 68.
 Zoufal Karel 101.
 Zoufalý Jos. 190.
 Zourková Kateřina 9.
 Zvěřina Jakub Jan Josef
 218.
 Zvíkovec 280—283.
 ze Zvíkovce Václav 278.
 Zvolský František 183.
 Zvonař 202.
- Žabonosy 6, 117, 126—128.
 Žákava 165, 170—172.
 Žatec 48.
 Žďánice 71, 72, 83, 101,
 104—106.
 Žebnice 278.
 Žebrák 183, 184, 199, 202.
 Žehuň 109, 132.
 Žehuňský 111.
 Železná 178, 190.
 Ženíšková Barbora 164.
 Živný Arnošt 179.
 Žihle 229.
 Žitovlice 132.
 Žížek František 259.
 Žiželice 37.
 Žižka 234.
 Žižkov 200—202, 207, 226.
 Žlutice 168, 263.
 Žofie, královna 58.

Zprávy o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled členů v roce 1909.

Zakladatelů jest	8
Spoluzakladatelů	65
Členů první třídy	30
Členů druhé třídy	135
Členů třetí třídy	30.928
Úhrnem zapsáno členů žijících i zemřelých . . .	31.166*).

Mezi těmi jest členů *stálých* :

rodů	5978
škol, obcí, bratrstev, knihoven, konventů a spolků . . .	1337
členů duchovního stavu	3590

Členů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškerí členové očekávají, mezi oktávem sv. Jana Nep. oběť mše sv. za živé i mrtvé členy našeho Dědictví každoročně obětovali. Ostatní členové nekněží s týmž nábožným úmyslem budtež v označeném čase přítomni mši sv. U hrobu sv. Jana Nepomuckého v Praze slouží ředitel Dědictví v den 15. května v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všechny v Pánu zesnulé členy, kteroužto pobožnost založil a nadal zvěčnělý kanovník strážce Václav Pešina rytíř z Čechorodu, kdysi ředitel Dědictví Svatojanského. U téhož oltáře slouží ředitel dne 17. května v 8 hodin zpívané rekviem za Antonína Hanikýře, zakladatele Dědictví.

II. Poučení o přístupu nových členův a odebírání knih.

O vzniku Dědictví připomínáme novým členům toto: Antonín Hanikýř, narozený v Praze dne 21. března 1753, býv. jesuita, pak kaplan v Sedlci u Votic, v Klokotech, Jindř. Hradci a exposita v Čiměři, posléze ve výslužbě v Plané a v Táboře, umínil si roku 1829 na památku první stoleté slavnosti prohlášení Jana Nepomuckého za svatého založiti ústav, jímž by dobré, vzdělavatelné knihy v jazyku českém v ceně levné vydávány byly.

*) Spoluzakladatel se vkladem 200 K (jednou pro vždy) obdrží ročně 4 výtisky podílu; člen I. třídy se vkladem 80 K 3 výtisky; člen II. třídy se vkladem 40 K 2 výtisky; člen III. třídy se vkladem 20 K 1 výtisk. Kdo nejméně 10 K věnuje, uznán za dobrodince Dědictví. Doplněním vkladu možno postoupiti do třídy vyšší.

O řízení závodu toho požádal roku 1831 knížecí arcibiskupskou konsistoř v Praze. Položiv jakožto základ 1000 zlatých ve stříbře, vyžádal sobě, aby podnik nesl jméno: »Dědictví sv. Jana Nepomuckého« a veškeré obecenstvo aby k přistoupení vyzváno bylo. Zbožný zakladatel zemřel v Táboře dne 15. března 1833 v 80. roce věku svého a byl na tamějším hřbitově pochován, kdež mu nákladem Dědictví pomník byl postaven. Po dosaženém potvrzení započalo Dědictví r. 1835 svou činnost a ze zrnka hořčičného vzrostlo v mohutný strom. I bylo od slavné paměti papeže Pia IX. dne 13. ledna l. P. 1855 apoštolským požehnáním a pro oktáv Svatojanský plnomocnými odpustky obdařeno. Odpustků těch, jež i duším v očištění přivlastněny býti mohou, získají členové, vykonají-li v některý den oktávu toho sv. zpověď, přijmou-li Svátost oltářní a navštíví-li některý kostel neb veřejnou kapli dle libosti, tam pak se na úmysl sv. Otce zbožně pomodlí.

Ze stanov klademe sem následující poučení :

1. Kdo k Dědictví Svatojanskému v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštovní poukázkou aneb ve vyplaceném psaní (franko) aneb jinak příležitostně s nápisem: **Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze, IV. (Hradčany)**, své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a diecési, ku kteréž přináleží, udá, zároveň i peníze zašle. Vklad za člena třetí třídy obnáší *jednou pro vždy 20 K*; za rod, školu, obec, spolek, knihovnu a pod. platí se *jednou pro vždy 40 K*.

2. Každý nově přistouplý člen ať si *lístek* na odebrání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech před vyzdvihnutím nového podílu od svého správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak, žije-li člen v Čechách, knihu v **knihkupectví B. Stýbla v Praze** na Václavském náměstí č. 30 n. II. **vyzdvihnouti**; jen že musí připojiti 6 h, kterýžto peníz přísluší za práci a obálku. Pro členy v Olomouckém arcibiskupství platí totéž, jen že knihy své vybírají v **knihkupectví Edvarda Hölzla v Olomouci**; členové pak Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v dvorním c. a k. **knihkupectví Karla Winikera v Brně**. Ostatním členům v jiných diecésích, *pokud nemají lístku na určité knihkupectví znějícího*, zasílají se knihy buď přímo z Prahy od ředitelstva, u něhož však dlužno o ně každý rok se přihlásiti, nebo si je vyberou u toho *knihkupectví*, jež mají na lístku udáno. Kdo by žádal, aby mu knihkupec knihu *poštou zaslal*, připoj mimo oněch 6 h, knihkupci náležejících, ještě 12 h na poštovní adresu průvodní*). Výlohy poštovní arci hradí si sám. *Členové »Dědictví« z Ameriky* nechť složí si u **knihkupectví B. Stýbla v Praze** jistou část peněz jako zálohu na další zasilání ročních podílů.

*) Žadatelé knih uspoří si výloh, ohlásí-li ve svém dopise správně adresu a poslední poštu, komu a kam knihkupectví podíly zaslati má.

3. Přestěhuje-li se některý člen z Čech na Moravu, aneb odebere-li se z Brněnského biskupství do Olomouckého anebo naopak, *ať to vyplaceným listem oznámí ředitelství*, připojí svůj lístek posavadní, načež mu ředitelství *nový lístek* na odbírání knih pošle, aby mu pak v příslušném *knihkupectví* vydány byly.

4. Poněvadž členský či podílný lístek může se ztratiti aneb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jiném místě, na př. v modlitební knížce, zaznamenej; pakli skutečná ztráta se udála, ředitelství o nový lístek požádej s udáním čísla lístku, nebo aspoň čísla diplomu a s připojením 50 h, poplatku to za vydání listu nového, a 10 h na poštovní výlohy, *tedy úhrnem 60 h* (třeba v rakouských známkách poštovních). Připomínáme však, že kdyby se potom pohřešovaný lístek zase našel, týž žádné platnosti již nemá. Podobně, kdo by z jiné příčiny potřeboval lístek nový, ku př. je-li posavadní lístek jeho již vyplněn, ať pošle ředitelství starý lístek ve vyplaceném psaní a přiloží *60 hal.* (třeba v rakouských známkách poštovních), načež mu bude zaslán lístek nový.

5. Když člen *umřel*, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby, když si na jeho lístek knihu *posledního* roku (třeba i po smrti člena) vybrali, úmrtí člena toho na lístek ten poznamenali a ředitelství nebo též příslušnému knihkupectví zaslali, aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten *ředitelství Dědictví* zaslal. Jména zemřelých členů Dědictví uveřejňují se v podílu každého roku.

6. Knihy za *rod* se berou, pokud se jméno neztratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dívky pak jejich *jiné* jméno již nesoucí, nemají práva tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko vklad (20 K), vydávají se knihy *jenom do úmrtí jednoho z nich*. Tolikéž spojí-li se v jeden vklad bratr s bratrem nebo sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vydávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž *první* jest napsán na přijímací listině (diplomu).

8. Při členech pohlaví ženského, kteří provdáním *jiného jména* nabyli, budiž, kdykoli za nový lístek žádají, udáno jméno jejich rodové (po otci), neboť jinak nebývá možno jména v matrice naléztí a lístek vydati.

Připomínáme, že se údové Dědictví hlásiti mají každoročně o své podíly v tom *knihkupectví*, které jim na členském lístku označeno jest, a ne u ředitelství.

Vklady nových členů, *žádosti* o nové členské lístky, prosby o *darování* knih, nabídky o *koupi* knih a *peníze za ně* — to vše přijímá Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze—IV. (Hradčany).

Rukopisy přijímá Dr. *Ant. Podlaha*, metropol. kanovník u sv. Víta v Praze—IV., redaktor Dědictví Svatojanského.

III. Od 1. ledna do 31. prosince 1909 přistoupili
tito členové, P. T.:

Čís. dipl.

30822. **Švarc** Václav z Dolní Rovně u Pardubic, diec. Král. Hr.
Pícek Václav, syn rolníkův z Újezda Svijanského, diec.
Litom.
Vp. **Crha** František, kooperátor v Nēm. Brodku, arcid.
Olom.
30825. **Hrubeš** Jan, žák obecné školy z Pošné, diec. Bud.
Klázar Vralislav, soustružník v Nechanicích, diec. Kr. Hr.
Vavroněk Eustach, sluha v klášteře kapuc. v Bludenzu,
rodilý z Přerova, arcid. Olom.
Bártková Anna a † manžel v Nivnici, arcid. Olom.
Kunčík, mistr stolařský v Nivnici, arcid. Olom.
30830. Dp. P. **Bělohlávek** Václav, farář v Živohoušti, arcid. Praž.
Rod Jana **Knapa**, familianta ve Franckovicích, arcid.
Olom.
Myslivec Václav, rolník v Pohledských Dvořácích, diec.
Kr. Hr.
Bradáč Karel z Jinonic, arc. Praž.
Fiala Antonín, zřízenec elektr. drah v Košířích, arc. Praž.
30835. **Moravec** Frant. Dom, syn pekařův v Nuslích, arc. Praž.
Davídek Josef, syn rolníkův z Vletic, arc. Praž.
Švejda Josef, soukromník v Dol. Újezdě, diec. Kr. Hr.
Šupítar Josef, syn rolníkův z Milenovic, diec. Bud.
Dp. **Šulc** František, farář v Hořepníku, diec. Bud.
30840. **Hradečná** Anežka z Metylovic u Místku, arcid. Olom.
Vp. **Ulík** Josef, kaplan v Lužanech, diec. Kr. Hr.
Manda Josef, zřízenec dráhy v Mostě, diec. Litom.
Pánek Jan, strojník v Hor. Litvínově, diec. Litom.
Kastner Josef, zedník v Hor. Litvínově, diec. Litom.
30845. **Spolek pro zakládání katol. knihoven** v Praze, arcid.
Praž.
Rod **Augustina** Antonína v Josefovích, arcid. Olom.
Něničková Františka ve Vídni, arcid. Vídeň.
Rod **Balcara** Ludvíka v Pardubicích, diec. Kr. Hr.
Vp. **Polák** František, kaplan v Radomyšli, diec. Bud.
30850. **Spolek literátský** pro osadu Stříbrno-Horskou, diec. Bud.
Knihovna kláštera kapucinského v Sušici, diec. Bud.
Rod **Mynařika** Václava a manž. Karoliny z Jedomělic,
arcid. Praž.
Rod. **Michala** Jana, rolníka v Nové Vsi, diec. Kr. Hr.
Holinková Alžběta, dcera rolníka v Chotilsku, arcid.
Praž.
30855. **Vojtišková** Anna z Přestavlk, arcid. Praž.
Vp. **Matoušů** Ludvík, zám. kaplan v Březnici, diec. Bud.
Mrázek František, syn kupcův v Sedlčanech, arcid. Praž.

Cís. dipl.

- Mrázek** Jan, syn hrab. zahradníka ve Vrchlabí, diec. Kr. Hr.
Vp. **Vaniček** Ludvík, administrátor fary v Čisté, arcid. Praž.
30860. **Kopecký** Frant., stud. gymnasia v Praze, arcid. Praž.
Sbor hasičský v Nučicích u Čern. Kostelce, arcid. Praž.
Jungvirt Vojtěch, ministrant ve Lštění, diec. Bud.
Rumreich Frant., mědikovec v Trnavě a manželka Te-
rezie; arcid. Ostrh.
Vp. **Cihlár** Augustin, kaplan v Nov. Městě n. Met., diec. Kr. Hr.
30865. **Literární jednota bohoslovců »Jirsík«** v Čes. Budějovicích,
diec. Bud.
Rod Františka **Sulkovského**, cís. rady v Černovicích,
k rukám sestry jeho Marie v Nov. Bydžově, diec. Kr. Hr.
Farní knihovna v Modřanech, arcid. Praž.
Vejškrab Jan, ministrant v Černovicích, diec. Bud.
Vaškova Marie, dcera učitele v Novém Strašecí, arcid. Praž.
30870. Vp. **Mottl** Jan, kaplan v Sušici, diec. Bud.
Tittl Josef, stud. reál. škol v Sušici, diec. Bud.
Šrajcr Josef, kovář z Husí Lhoty u Ml. Boleslavi, dioec. Litom.
Kulanda Josef, žák obecné školy na Smíchově, arcid. Praž.
Ježek Alois, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
30875. **Hornický** Karel, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
Prajbiš Karel, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
Muf Josef, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
Novotný Eduard, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
Lederhans František, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
30880. **Bílek** Antonín, ministrant v Zlonicích, arcid. Praž.
Ústav Školských sester de N. D. v Plzni, arcid. Praž.
Konečný Richard a přátelstvo v Komárově u Opavy,
arcid. Olom.
Lachetová Anna a rodiče v Komárově u Opavy, arcid. Olom.
Hladík Jaroslav, ministrant v Bohuslavicích, diec. Kr. Hr.
30885. Vp. **Prošek** Václav, kaplan v Touškově u Plzně, arcid. Praž.
Slaba Karel z Michle, arcid. Praž.
Jokl Eduard a sestra Marie z Břez. Hor, arcid. Praž.
Pilát Josef, ministrant v Pyšelicích, arcid. Praž.
Vykoukal František, ministrant v Pyšelicích, arcid. Praž.
30890. **Šauer** František, ministrant ve Stříbrné Skalici, arcid. Praž.

Čís. dipl.

- Sadilek** František, ministrant ve Stříbrné Skalici, arcid. Praž.
Vávra Václav, ministrant ve Stříbrné Skalici, arcid. Praž.
Bubeník Antonín, ministrant ve Stříbrné Skalici, arcid. Praž.
Planner Antonín, kostelník na Král. Vinohradech, arcid. Praž.
30895. **Útulek sv. Josefa** na Král. Vinohradech, arcid. Praž.
Popelka Jan, syn rolníkův v Žišové, diec. Bud.
Šebek Josef, ministrant v Tachlovicích, arcid. Praž.
 Rev. **Maršálek** Jan, farář ve Fort Atkinson, Jova, Amerika.
Bělohubý Jos., stud. gymnasia v Hradci Králové, diec. Kr. Hr.
30900. Vp. **Syka** František, kaplan v Nov. Strašecí, arcid. Praž.
Novotný Ladislav, syn rolníkův ve Zběři, diec. Kr. Hr.
Končická Marie, dcera rolníka ve Vys. Veselí, diec. Kr. Hr.
 Dp. **Marek** Josef, farář v Sedlci, diec. Bud.
Obec Marcovice u Volyně, diec. Bud.
30905. **Brydl** Josef, mistr kovářský v Leštině, diec. Kr. Hr.
Postřihač Josef, žák obecné školy v Praze-III., arcid. Praž.
Postřihač František, syn mistra krejčího v Načeradci, arcid. Praž.
 Vp. P. **Jiráček** Innocenc, kněz řádu Františkánského v Praze, arcid. Praž.
Churý Jan, kooperator v Zábřehu, arcid. Olom.
30910. Vdp. **Kalabus** Josef, archivář v Brně, diec. Brn.
 Vp. **Pavelka** Jaroslav, kaplan v Chlebech, diec. Kr. Hr.
 Rod **Trčky** Adolfa a choti Marie v Rožmitále, diec. Bud.
Freiberg Václav, žák měšť. školy v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Truksová Marie z Kladna, arcid. Praž.
30915. **Rákosníková** Františka z Živohouště, arcid. Praž.
 Vp. **Oliva** Arnošt, katecheta v Novém Strašecí, arcid. Praž.
Soukup František, půlláník v Rapoticích, diec. Brn.
Soukup Jan, čtvrtláník v Jakubově, diec. Brn.
Brázdová Františka, manželka půlláníka v Lukovanech, diec. Brn.
30920. Dp. **Pryč** Alfons, farář v Horní Hunčíně, arcid. Olom.
Zicha Antonín Leopold v Luhačovicích, arcid. Olom.
 Dp. P. **Čapek** Rudolf, farář v Řevnicích, arcid. Praž.
Bibová Regina, odbor. učitelka v Praze-VII., arcid. Praž.
 Vp. **Dundáček** Alois, farář v Pavlově, diec. Brn.
30925. **Křesť. sociální spolek žen a dívek** v Příbrami, arcid. Praž.
 Vp. **Hudek** Jan, katecheta v Dejvicích, arcid. Praž.

Čís. dipl.

- Fuka** Josef, magistrátní úředník v Praze, arcid. Praž.
Rybář Josef, ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
Menger František, ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
30930. **Mařánek** Jan, ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
Petržilka Stanislav, syn rolníkův ve Smolnici, arcid. Praž.
Bartoňová Kamila, zákyně obecné školy v Žalkovicích, arcid. Olom.
Drabínová Mariana z Německých Kravařů, arcid. Olom.
Biňovec Václav, rolník na Uhách u Velvar, arcid. Praž.
30935. **Šedivý** Alois, syn rolníkův v Mašovicích, diec. Bud.
Fara v Bojkovicích, arcid. Olom.
Sbor dobrovolných hasičů v Kacíně, arcid. Olom.
Vdp. **Nývlt** Antonín, rektor bisk. semináře v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Vp. **Bouzek** Josef, katecheta v Doubravce, arcid. Praž.
30940. **Šlemrová** Marta, dcera továrníka ve Skutči, diec. Kr. Hr.
Rakušan Bohumil, syn továrníka ve Skutči, diec. Kr. Hr.
Fronk Josef, žák měšť. školy v Domažlicích, diec. Bud.
Šafář Josef, ministrant v Mříčné u Jilemnice, Kr. Hr.
Dp. Dr. **Smrček** Josef, c. k. prof. nábož. v Rakovníce, arcid. Praž.
30945. Rod **Tuliřové** Alžběty a syna Jana ve Střížově, diec. Bud.
Rod Josefa a Františky **Zanáškových** ve Staré Vsi, arcid. Olom.
Rod Františka a Celestiny **Zanáškových** ve Staré Vsi, arcid. Olom.
Hrstka František, syn rolníkův v Jesenici, arcid. Praž.
Jindrák Ant., syn rolníkův v Hulíně, arcid. Praž.
30950. **Nosálek** František, deputátník v Katusicích, diec. Litom.
Hauschke František a manž. Marta v Něm. Čermné, arcid. Praž.
Gadas František, domkář v Opatovicích u Hranic, arcid. Olom.
Andrlík Oldřich, obchodvedoucí v Trnávce, arcid. Olom.
Dovrtěl Josef, rolník v Alexovicích u Holešova, arcid. Olom.
30955. Vp. **Richta** Eduard, kaplan v Turnově, diec. Litom.
Farní knihovna v Oseku u Rokycan (věnováním prel. Dr. Jos. Tumpacha), arcid. Praž.
Vdp. **Hummel** Raymund, O. Praem., sekretář na Strahově, arcid. Praž.
Dp. **Smola** František, farář ve Štěpánovicích u Třeboně, diec. Bud.
Brůžek František, služebný na faře ve Štěpánovicích, diec. Bud.
30960. **Seidler** Ladislav, kostelník v Plzni, arcid. Praž.

Čís. dipl.

- Farní knihovna** v Domašíně u Vlašimě, arcid. Praž.
Vp. **Lón** Josef, kooperátor v Dubanech, arcid. Olom.
Fürich Karel, syn majitele domu na Kr. Vinohradech, arcid. Praž.
Vp. **Svoboda** Karel, kaplan v Deštné, diec. Bud.
30965. **Marianská družina dívek** na Velehradě, arcid. Olom.
Vp. **Vošta** František, kaplan v Žirovnici, diec. Bud.
Bartoš Alfons, žák obecné školy v Příbrami, arcid. Praž.
Rokosová Marie Annunc., dcera měst. inženýra v Kladně, arcid. Praž.
Šilpoch Alois, praktikant drogerie v Kladně, arcid. Praž.
30970. **Lux** Jan, syn měst. zahradníka v Kladně, arcid. Praž.
Kučera Jindřich, žák měst. školy v Týně n. Vlt., diec. Bud.
Vacek Václav, bohoslovec v Praze, arcid. Praž.
Veselá Justina, hostinská v Nivnici, arcid. Olom.
Stranák Antonín, selský syn v Nivnici, arcid. Olom.
30975. **Brada** Josef, studující v Počátkách, diec. Bud.
Rinn Štěpán, studující z Velimi u Kolína, arcid. Praž.
Pavelka František, žák obecné školy v Káhově, diec. Bud.
Vp. **Dvořák** Josef, kaplan v Malé Chyšce, diec. Bud.
Tichý Vavřinec z Krásonic, diec. Brn.
30980. **Skoumal** Ludvík ze Zdenkova u Krásonic, diec. Brn.
Slavíková Anežka ze Zdenkova u Krásonic, diec. Brn.
Nečadová Anna Marie z Chicaga v Americe.
Vodrážková Marie z Chicaga v Americe.
Rod Adama **Prewaina** z Havranova, arcid. Vídeň.
30985. **Houra** František, žák obecné školy v Rožmitále, diec. Bud.
Růžková Františka, dcera výminkáře v Robšicích, arcid. Praž.
Cába Josef, stud. gymnas. v Jindřichově Hradci, diec. Bud.
Hůlka Jan, stud. gymnas. v Jindřichově Hradci, diec. Bud.
Vp. **Baštýř** Josef, katecheta v Jindřichově Hradci, diec. Bud.
30990. **Kadlec** Karel, stud. gymnasia v Kroměříži, arcid. Olom.
Vp. **Hrubý** Ferdinand, kaplan ve Mšeně u Mělníka, diec. Litom.
Vlček Václav, syn rolníkův ve Vrbce, arcid. Praž.
Horák Josef, žák obecné školy v Nové Pace, diec. Kr. Hr.
Klepáček Josef, rolník v Chotěbudicích, diec. Brn.
30995. **Tyrnerová** Marie ze Svárova u Unhošti, arcid. Praž.
Brázda Josef z Vranovic, studující v Praze, arcid. Praž.
Kafka Josef, revident kapit. ústř. kanceláře v Praze, arcid. Praž.
Netopilová Božena, žákyně v Žulkovicích, arcid. Olom.
Ústav »**Ernestinum**« v Praze-IV., arcid. Praž.
31000. **Winter** Josef, stud. gymnasia v Kolíně, arcid. Praž.
Vajchr František, majitel závodu s obuví v Mostě, diec. Litom.

Čís dipl.

- Vp. **Pospíšil** Josef, kaplan v Mnichovicích, arcid. Praž.
 Vp. **Hanzlík** Josef, kaplan v Karle, diec. Kr. Hrad.
Lorenz František, stud. gymnasia v Čes. Budějovicích,
 diec. Bud.
31005. **Záruba** Karel, stud. gymnasia v Čes. Budějovicích, diec. Budějovická.
Konopáč Josef, tkadlec v Oustí u St. Paky, diec. Kr. Hr.
Herynk Antonín, učitel v Roudnici, arcid. Praž.
Řezníčková Anežka z Bilan u Kroměříže, arcid. Olom.
Stejskal Adolf, mistr zámečník v Pavlovičkách, arcid. Olom.
31010. **Kopřivová** Žofie a manžel Josef v Sobačově, arcid. Olom.
 Vp. **Hašek** Vincenc, kaplan v Dol. Kounicích u Brna,
 diec. Brn.
 Dp. **Švaříček** Josef, farář v Dol. Kounicích u Brna,
 diec. Brn.
Větrovský Frant., žák měšť. školy na Kr. Vinohradech,
 arcid. Praž.
 Dp. **Sahula** Josef, katecheta na Kr. Vinohradech, arcid. Pražská.
31015. **Duchkovič** Jan, ministrant v Cáhnově, arcid. Vídeň.
Ministranti v Hradešicích u Horažďovic, diec. Bud.
Komršková Marie z Račí u Volyně, diec. Bud.
 Dp. **Klička** Josef, farář v Dirném, diec. Bud.
Jiríčka Václav z Elšovic, diec. Bud.
31020. Rod **Neterdy** Jana ze Střebenic, arcid. Olom.
 Ctihodné **Školské sestry de N. D.** v Kročehlavech, arcid. Pražská.
Marková Amalie, soukromnice v Čermné, diec. Kr. Hrad.
Talácko Josef z České Rybné, diec. Kr. Hrad.
Ludvik František, ministrant v Cerhovicích, arcid. Praž.
31025. Dp. **Škácha** František, novosvěcenec z Příbramě, arcid. Pražská.
 Dp. **Červenka** Karel, novosvěcenec v Praze, arcid. Praž.
Nováková Františka (provd. Stará) z Janovic, diec. Kr. Hr.
Uhliř Leopold, rolník v Horní Cerekvi, diec. Bud.
Hájek J. Šarkander v klášteře Františk. v Mor. Třebové,
 arcid. Olom.
31030. **Vičánek** Josef, učitel v Halenkovicích, arcid. Olom.
 Dp. **Tikal** Václav, katecheta v Karlíně, arcid. Praž.
Červinka Václav, syn rolníkův v Kuchaři u Tachlovic,
 arcid. Praž.
Bálek František, syn rolníkův z Vracovic, arcid. Praž.
Srba Bohumil, žák obecné školy ve Vodslavech, arcid. Pražská.
31035. Vp. **Strouhal** Karel, novokněz ve Střeběticích, arcid. Olom.
Šumník Alois z Dvořiska ve Slezsku, arcid. Olom.

Čís. dipl.

- Měsícová** Emma v Libosvárech, arcid. Olom.
Flesarová Kateřina v Poděšíně u Přibyslavi, diec. Kr. Hr.
Suchmanová Anna z Nepomuku, diec. Bud.
31040. **Klíma** Jan, děkan v Nepomuku, diec. Bud.
Dobruská Růžena z Heřm. Městce, diec. Kr. Hrad.
Kubová Josefa a rodiče z Oldřišov u Hulčina, arcid. Olom.
Vp. **Sorm** Alois, kaplan v Kyšperku, diec. Kr. Hrad.
Skálová Johanna, hrab. komorná v Kyšperku, diec. Kr. Hr.
31045. Vp. **Herout** Karel, kaplan, bytem v Praze-II., arcid. Praž.
Čtenářský a vzdělávací spolek ve Strání u Uh. Brodu, arcid. Olom.
Klusoň Jan, syn rolníkův v Dol. Újezdě, diec. Kr. Hrad.
Vp. **Levora** Václav, kaplan v Nových Benátkách, arcid. Pražská
Chudáček Josef, učitel v Plzni, arcid. Pražs.
31050. Vp. **Běhal** Stanislav, kaplan v Hillersdorfu, arcid. Olom.
Mach Jiří, studující gymnasia ve Slaném, arcid. Praž.
Nevolová Berta, choť úředníka banky na Smíchově, arcid. Pražská.
Rev. **Blacha** Josef, Fairfield, Nebraska, Amerika.
Šmid Josef, ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
31055. **Janisch** Josef, kooperátor v Cotktyli, arcid. Olom.
Urx Miloslav, syn hutního mistra v Kladně, arcid. Praž.
Badouček Josef, ministrant ve Velimi, diec. Kr. Hrad.
Blažek Václav, ministrant ve Velimi, diec. Kr. Hrad.
Kratochvíl Alois, ministrant ve Velimi, diec. Kr. Hrad.
31060. **Sommer** Josef, ministrant ve Velimi, diec. Kr. Hrad.
Vp. **Houdek** Frant., kapl. v Hrochově Týně, diec. Kr. Hr.
Vp. **Novotný** Alois, kapl. v Milčíně, diec. Bud.
Rod **Benetky** Františka, c. k. profesora reálky v Kladně, arcid. Praž.
Šulc Václav, professor c. k. reálky v Rakovníku, arcid. Pražská.
31065. **Škodová** Marie z Nového Města n./Met., diec. Kr. Hrad.
Dp. **Svoboda** Frant., farář v Rověčíně, diec. Bud.
Šmrha Alois, ministrant ve Vel. Boru, diec. Bud.
Mach Jindřich, žák obecné školy v Dobříši, arcid. Praž.
Rod **Pospíšila** Františka, rolníka v Paloníně, arcid. Olom.
31070. **Místní skupina sdružení venkovské mládeže** v Ronově nad Doubr.—Biskupice, diec. Kr. Hrad.
Farní knihovna na Zlíchově u Prahy, arcid. Praž.
Mička Martin, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
Prášek Jan, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
Hudeček Martin, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
31075. **Mlýnek** Jan, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
Nálepa František, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
Kostalenský Jan, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.

Čis. dipl.

- Čambal** Matěj, rolnický syn v Kuželově, arcid. Olom.
Milosrdné sestry sv. Karla Bor. v Tuchoměřicích, arcid. Pražská.
31080. **Tůma** Jaroslav, dělník v Přerově, arcid. Olom.
Boháč Jan, bohoslovec 3. roku v Praze, arcid. Praž.
Kubeš Konrád, bohoslovec 1. roku v Praze, arcid. Praž.
 Vp. **Slaměnik** Jan, kaplan v Milevsku, diec. Bud.
Vychovatelna »Dobrého Pastýře« v Praze-II., arcid. Praž.
31085. **Roháček** Karel, krejčí ve Třešti, diec. Bud.
Brodina Josef, ministrant v Hoříněvsi, diec. Kr. Hrad.
Kočí Josef, ministrant v Hoříněvsi, diec. Kr. Hrad.
Šafka Oldřich, ministrant v Hoříněvsi, diec. Kr. Hrad.
Všetečka Vojtěch, ministrant v Hoříněvsi, diec. Kr. Hrad.
31090. **Kubiková** Marie, postmistrová v. v. v Přerově, arcid. Olom.
Mariánská družina mužů a jinochů .u sv. Ignáce v Praze, arcid. Praž.
Havlík Josef, syn majitele mlýna v Dobřichovicích, arcid. Pražská.
Forman Karel z Chlumu u Vlašimě, arcid. Praž.
 Vp. **Vícena** Antonín, kooperátor v Hroznové Lhotě, arcid. Olom.
31095. Rod **Žibřida** Josefa, nájemce mlýna v Radboři, diec. Kr. Hrad.
Kučera František, ministrant v Miletíně, diec. Kr. Hrad.
Heliger Josef, ministrant v Miletíně, diec. Kr. Hrad.
Lang Václav, zedník v Brodku u Dětěnic, diec. Litom.
Klaban Václav z Brodku u Dětěnic, diec. Litom.
31100. **Starka** Ludvík, ministrant v Černovicích, diec. Bud.
 Rod **Režného** Karla v Kostelním Hlavně, arcid. Praž.
Multerer František, bohoslovec v Praze, arcid. Praž.
Farní úřad v Radošovicích u Vlašimi pro katol. organizaci, arcid. Praž.
Zástěra Antonín, syn obuvníka, ministrant ve Skutči, diec. Kr. Hrad.
31105. **Spurný** František, syn obuvníka, ministrant ve Skutči, diec. Kr. Hrad.
Obecná škola v Horních Krutech (věnováním p. faráře Jos. Buchara tamže), arcid. Praž.
Obecná škola v Košově u Loranice n./Popel. (věnováním p. faráře Jos. Buchara z Hor. Krut), diec. Kr. Hrad.
 Vp. P. **Paravicini** Jarolím, kněz řádu sv. Dominika v Praze, arcid. Praž.
Nekula Antonín, bohoslovec v Praze, arcid. Praž.
31110. **Krumpholcová** Marie, zákyně obec. školy z Lán u Nymburka, diec. Litom.
 Vp. **Malý** Oskar, katecheta v Uhersk. Brodě, arcid. Olom.

Čís. dipl.

- Benešová** Marie a Antonie ve Slávkově u Opavy, arcid. Olomoucká.
Slepánek Josef, bohoslovec IV. roku v Olomouci, arcid. Olomoucká.
Šach Josef, bohoslovec IV. roku v Praze, arcid. Praž.
31115. **Koleš** Vilém, dámský krejčí v Třebechovicích, diec. Kr. Hr.
Pošivalová Anna z Jihlávky u Počátek, diec. Bud.
 Dp. **Melena** Karel, farář v Božejově, diec. Bud.
Knotek Josef, rolník a stolař ve Strání, arcid. Olom.
Zetka Jan, rolnický syn ve Strání, arcid. Olom.
31120. **Vondřich** Karel v Hlubíni u Břežnice, diec. Bud.
Srp Jan v Hlubíni u Břežnice, diec. Bud.
Vach Václav mladší, z Hor. Černilova, diec. Kr. Hrad.
Třetí řád sv Františka v Poštorné, arcid. Vídeň.
Adámková Marie, dcera mistra truhláře v Krychnově, arcid. Praž.
31125. **Kličková** Josefa, pěstounka v opatrovně v Tajanově, diec. Bud.
Jarkovský Josef, rodilý z Cerhenic, bytem v Č. Brodě, arcid. Praž.
Soukup František z Přišova u Plzně, arcid. Praž.
Bláha Karel, bohoslovec IV. roč. v Praze, arcid. Praž.
Lüftner Felix, velkoobchodník v Praze-I., arcid. Praž.
31130. **Dundová** Anežka, dcera rolníka ve Valči, diec. Brn.
Vodička Vladimír, žák obecné školy v Zásmukách, arcid. Pražská.
 Vp. **Mašek** Jan, kooperátor v Mladočově, diec. Kr. Hr.
Havlina František ze Záhornice u Král. Městce, diec. Kr. Hrad.
Vaněk Josef, žák obecné školy v Katusicích, diec. Litom.
31135. **Sláma** Jan, žák obecné školy v Domažlicích, diec. Bud.
Žatečka Josef, ministrant v Dol. Chvátlinách, arcid. Praž.
Strach Antonín, syn rolníkův v Hlavně Kostelním, arcid. Pražská.
 Vp. **Šarapatka** Richard, exposita v Nýřanech, arcid. Praž.
Knihovna obecné školy v Hořanech u Loun, diec. Litom.
31140. **Knihovna obecné školy** v Zeměchách, diec. Litom.
Vocásek Antonín, obuvník, člen Jednoty katol. Továřů v Praze-I., arcid. Praž.
 Rod **Honzíka** Vojtěcha, rolníka v Černovsi, diec. Bud.
Nosek Josef, mistr truhlářský v Hartě u Jilemnice, diec. Kr. Hrad.
Vacková Kamila z Podlesí u Ohnišťan, diec. Kr. Hrad.
31145. Rod † **Soukupa** Františka z Oseče u Příbramě, arcid. Praž.
 Rev. **Valenta** Josef v Corn Hill, Texas, Amerika, diec. Galveston.

Čís. dipl.

- Chlumský Václav**, ministrant v Divišově, arcid. Praž.
Dp. Dr. **Farský Karel**, adjunkt c. k. české bohosl. fakulty v Praze, arcid. Praž.
- Bujárek Václav** z Branné u Jilemnice, diec. Kr. Hrad.
31150. **Bezděka Ludvík**, studující v Plzni, arcid. Praž.
Vp. **Rykrť Stanislav**, kaplan ve Strakoncích, diec. Bud.
Vp. **Štolc Ladislav**, kaplan ve Strakoncích, diec. Bud.
Moravcová Rosalie z Pašinky, fara Radboř u Kolína, arcid. Praž.
- Pohunek Jan**, syn truhláře v Sembratci u Benešova, arcid. Praž.
31155. **Pohunek Josef**, syn rolníka v Petroupimě u Benešova, arcid. Praž.
- Pohunek František**, syn rolníka v Čakově u Benešova, arcid. Praž.
- Velenovský František**, syn starosty v Čekanovicích u Blatné, diec. Bud.
- Mayer Josef**, žák měšt. školy v Karlíně, arcid. Praž.
- Zima František**, ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
31160. Vp. **Korčian Jan**, kaplan ve Všechovicích, diec. Olom.
- Honců Václav**, syn rolníkův z Branné u Jilemnice, diec. Kr. Hrad.
- Lácha Václav**, ministrant v Předslavicích u Volyně, diec. Bud.
- Vp. **Baránek Josef**, kaplan ve Stříbře, arcid. Praž.
- Pintrová Regina** ve Lhenicích, diec. Bud.
31165. Dp. **Komárek František**, farář v Budenicích, arcid. Praž.
31166. **Rozboudová Anna** v Praze-III., arcid. Praž.

IV. Seznam členů Svatojanského Dědictví v Praze, kteří roku 1909 neb dříve již zemřeli a jichž úmrtí *do konce ledna 1910* hlášeno bylo*).

V Čechách.

1. V arcidiecési Pražské.

Burešová Marie v Roudníčku u Budyně.
Černý Václav, pecnář v Dolní Krči.
Dušková Magdalena v Předměřicích nad Jizerou.
Dyškant Josef, farář v Kostelci nad Černými lesy.
Klímová Anna v Jestřebicích u Votic.

*) Snažně se žádá, aby úmrtí členů v čas oznámeno bylo. Nejlépe jest zaslati členský lístek s poznámkou o úmrtí přímo ředitelství Dědictví v Praze IV., neb některému knihkupectví, které podílý vydává.

Koutný František, pekař v Libeznicích.
 Lhotský František v Břežanech u Budyně.
 Markvart František v Břežanech u Budyně.
 Paták František, farář na odp. v Čelakovicích.
 Růžková Klára, dcera výminkáře v Robšicích u Plzně.
 Sirůček Josef, farář na odp. v Liboci.
 Sixta Václav, statkář ve Vrbčanech, z rodu.
 Švestková Josefa v Malkovicích u Slaného.
 Skálová Zdeňka, choť bank. úředníka na Smíchově.
 Vykoukal František, říd. učitel na odp. v Poříčanech.
 Zázvorka Josef v Přestavlkách u Budyně.
 Žáček Josef, výminkář v Jablané u Dol. Hbit.

2. *V diecési Litoměřické.*

Bendl Václav v Lysé n. Lab.

3. *V diecési Králové-Hradecké.*

Dittertová Anna v Kunvaldu.
 Dittert Antonín v Kunvaldu.
 Dufek František v Kunvaldu.
 Janečková Františka v Novém Bydžově.
 Kavka František v Kunvaldu.
 Klein Jan, děkan v Činěvsi.
 Nálevková Anna v Podhájí u Miletína.
 Pauliš Václav, rolník v Nové Vsi.
 Rejholcová Marie Jakobina, představená konventu sv. Voršily
 v Hoře Kutné.
 Slavíková Filipina v Bořitově u Žamberka.
 Šrámek Jan, farář v Nebeské Rybné.
 Šulcová Anna v Sobkovicích u Žamberka.
 Urban Jan v Kunvaldu.
 Vaníček Josef v Loukonosích u Žiželic.

4. *V diecési Budějovické.*

Bíno Josef, poklasný v Protivíně.
 Divišová Anna v Písku.
 Hlaváčová Anna v Písku.
 Holka Matěj v Hučicích u Břežnice.
 Jílek Josef v Písku.
 Jindra Antonín v Třeboni.
 Krotký František, rolník v Kozarovicích, z rodu.
 Peroutková Veronika ve Žboníně u Písku.
 Pincová Marie v Březi.
 Pošival František, rolník v Jihlávce u Počátek.
 Reiner Petr, koželuh v Písku.
 Sazimová Marie, roz. Petržilková v Nadějkově.
 Seníková Marie v Křteticích u Vodňan.

Soukupová Kateřina v Písku.
 Stejkoza Matěj ve Vitějovicích u Netolic.
 Škarvanová Anna v Domažlicích.
 Tuháčková Marie v Uzeničkách, z rodu.
 Zborníková Anna v Semicích u Písku.

Na Moravě.

1. *V arcidiecési Olomoucké.*

Böhm Jan, farář na odpoč. v Hrabyni.
 Bolacký Jakub v Kravařích.
 Dadáková Kateřina v Mostkovicích.
 Glabažnová Božena v Kravařích.
 Glabažna Josef v Koutech.
 Glabažna František a Josef v Kravařích.
 Glabažnová Mariana v Koutech.
 Glabažna Vincenc v Kravařích.
 Halfarová Juliana v Koutech.
 Hammerlová Aloisie v Kunovicích.
 Havlík Ignác, písař v Řepčíně.
 Heidrová Kateřina v Kravařích.
 Herrmannová Johanna v Kravařích.
 Herrmann Vincenc v Kravařích.
 Hlubek Josef v Kravařích.
 Honíšková Marie v Koutech.
 Jaroš Jan v Koutech.
 Jarošová Beata v Koutech.
 Kašpaříková Apolonie v Uhřicích u Kojetína.
 Krajčířská Apolonie v Koutech.
 Langrová Mariana v Kravařích.
 Lazar František v Koutech.
 Malota Frant., farář na odpoč. v Uh. Brodě.
 Michalík Josef v Kravařích.
 Navrátil Tomáš, mistr stolař v Senici, z rodu.
 Novák Frant. v Hůrce u Star. Jičína.
 Oliva Rudolf, zahradník u Minoritů v Opavě.
 Papež František v Kravařích.
 Pavlenková Anna v Kravařích.
 Pavlíková Terezie v Koutech.
 Pazderová Marie Anna ve Švábenicích.
 Pleschová Brigitta v Kravařích.
 Poslušná Marie v Kravařích.
 Přikrylová Hedvika ve Vel. Týnci.
 Raiman Karel v Kravařích.
 Reichl Ludvík v Kravařích.
 Schipturová Rosalie v Kravařích.
 Skřeček Jan v Koutech.
 Slaný František a Pavlina v Kravařích.
 Slaný Petr v Kravařích.

Špačilová Anna ve Slavkově u Uh. Brodu, rod vymřel.
 Šašková Františka ve Švábenicích.
 Šebíková Františka v Rackové u Žeranovic.
 Ševčíková Monika v Kravařích.
 Tauš Jan, tesař v Rybníčku u Ivanovic na Hané.
 Tesařová Anna, v Opavě.
 Truksová Anna v Bludovci.
 Uher Josef v Kojetíně, rod vymřel.
 Valášková Matylda v Koutech.
 Vávrová Karolina v Šumbaldu u Úsova.
 Večerek František v Koutech.
 Večerková Rosalie v Kravařích.
 Vilásek Vincenc v Kravařích.
 Vrána Theodor v Kravařích.
 Vranecová Beata v Kravařích.
 Vranec František v Kravařích.
 Vyléčilová Anna v Čechovicích.
 Žídek František v Kravařích.

2. V diecési Brněnské:

Albrecht Pavel, rolník v Šokvečích.
 Hutař František v Budišově.
 Juřena Pavel, farář na odp. v Pohořelicích u Brna.
 Matušková Marie v Rájci u Doubravice.
 Netrda Josef ve Střebenicích u Hrotovic.
 Pelišková Anna v Cetkovicích u Jevíčka.
 Valečková Kateřina ve Vedrovicích.

V hrabství Kladském:

Bernardová Františka v Nēm. Čermné.
 Jirman Petr a manž. Cecilie v Nēm. Čermné.
 Mattaušová Anna v Nēm. Čermné, z rodu.
 Scheffel Otto Jan v Nēm. Čermné.
 Schislo Josef v Nēm. Čermné.
 Spata Josef a Františka Anežka v Nēm. Čermné.

V Uhrách.

Hunavý Josef v Kočině.

Všech tedy v Pánu zesnulých údů, pokud od vydání lon-
 ského podílu ředitelství oznámeni byli, jest 125, kteřížto zbož-
 ným modlitbám živoucích se doporučejí.

Modleme se: Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli,
 uděl duším služebníkům a služebnic svých odpuštění všech hří-
 chův, aby prominutí, které'io sobě vždycky žádaly, pokornými
 prosbami dosáhly. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim
 svítí! Ať odpočívají v pokoji! Amen.

V. Na dostavění chrámu sv. Víta v Praze r. 1909

věnovala Amalře Pospíšilová ze Střelic 100 K.

VI. Návěští.

Roku 1909 přistoupilo k »Dědictví« 345 nových členů, kteří zaplatili již vklad celý, mimo to pak první polovici vkladu splatila jich ještě velmi slušná řada. V příčině té zejména někteří důstojní pánové konali opravdu dílo apoštolské, doporučující »Dědictví« a pečující o to, by mu nových členů získali hlavně mezi bohoslovci, katolickými spolky, v rodinách a u mladého dorostu. Budiž jim za to všem vzdáno upřímné »Zaplat Bůh!« Kéž neustávají v této záslužné činnosti své na prospěch dobré věci!

Diplom »Dědictví Svatojanského« jest **výborným dárkem** do vínku, k sv. biřmování, ke dni oddavek, k sv. Mikuláši, k Ježíšku, v odměnu žákům a žákyním, ministrantům a pod. Též katolické organisace, sdružení, spolky, knihovny atd. měly by se státi členy »Dědictví«.

Čím dříve kdo k Dědictví za člena *přistoupí, tím jest to pro něho výhodnější.* Jest pak to tím snažší, že možno vklad splatiti též ve **dvou ročních lhůtách po 10 K**, po případě u rodů, spolků, knihoven a pod. *po 20 K**, při čemž jakmile se zašle první polovice vkladu, obdrží dotyčná osoba (spolek, knihovna a pod.) podíl toho roku, v němž se první splátka stala, a zároveň některé *starší* knihy; diplom však a členský lístek na vybírání knih obdrží po složení druhé (poslední) splátky.

Menších splátek než po 10 K u osob jednotlivých, nebo po 20 K u knihoven, spolků, rodů a pod., nelze přijímati. Kdo by tedy jen po menších ještě částkách mohl vklad splácti, ať si sám peníze strádá, a pak splátku ve výši 10 K (po případě 20 K u rodů atd.) pošle.

Každý nově přistoupilý člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě též *darem dle ustanovení ředitele některé starší knihy* »Dědictvím« vydané, vyjímajíc »Cirkev vítěznou«, Vavákovy »Paměti« a »Posvátná místa království českého« od Dr. Podlahy.

O další podíly musí se člen každoročně sám hlásiti, a to přímo u toho knihkupectví, které má na členském lístku označeno, a nikoliv u ředitelství, kteréž členům podílů jejich nezasílá!

Letošní podíl (na rok 1910) má zase **pět knih. Jak veliký to úrok z 20 K vkladu!**

*) Celý členský vklad pro osobu obnáší jednou pro vždy 20 K, pro rod, spolek, knihovnu, školu, obec a pod. 40 K.

Podíl na rok 1911 vyjde v únoru r. 1911.

Od r. 1907 dává »Dědictví« členům podílem více nevázaných knih různého obsahu. *Nutno tudíž, aby členstva stále přibývalo.*

Kdo ve dvou letech knih podílných na členský lístek si nevybere, o tom se předpokládá, že se práva svého k nim vzdává a ku jmění »Dědictví Svatojanského« je věnuje. Příslušné knihkupectví mohlo by je tudíž vydati členu takovému jenom se svolením ředitelství »Dědictví.«

Vklady členské i peníze za knihy u »Dědictví« koupené možno zapraviti *složným listem poštovní spořitelny* na šekové konto čís. 73.292.

VII. Změna v ředitelství Dědictví Svatojanského.

V čele »Dědictví Svatojanského« jako ředitel stál od 1. ledna r. 1896 až do konce března r. 1908 vysocedůstojný pan prelát *Dr. Jan Nep. Sedlák*, arcijáhen u sv. Víta v Praze. Pečoval o rozkvět »Dědictví« po celý ten čas s velikou láskou a obětavostí, tak že za něho počet členů velice stoupl, zejména od r. 1907; kdy místo knihy jedné vydává se ročně pro údy více knih podílných a různého obsahu. Sám v »Dědictví« uveřejnil r. 1900 životopis Jeho Eminence nejdůstojnějšího pána Leona kardinála Skrbenského z Hříště, knížete arcibiskupa Pražského, a překlad »Zlaté knížky ctihodného Tomáše Kempenského o následování Krista«, roku 1904 pak pojednání: Pius X. a první jeho okružní list. Za všechny práce jest mu »Dědictví« povinno velikým díkem, jež mu tuto vyjadřuje upřímnými slovy: »Zaplat Pán Bůh«. Když pro jiné práce, spojené s úřadem generálního vikáře, jež na něho byl vložen, ředitelství »Dědictví Svatojanského« se vzdal, jmenoval Jeho Eminence nástupcem jeho v ředitelství tom od 1. března 1908 preláta *Dr. Jos. Tumpacha*, metropol. kanovníka u sv. Víta v Praze.

VIII. Knihy Svatojanského Dědictví.

(Viz seznam jich na obálce!)

Knihy »Dědictvím« vydané lze koupiti a objednat přímo u ředitelství Dědictví sv. Jana Nep. v Praze IV. (Hradčany); možno však je obdržeti též v knihkupectví *B. Stýbla* v Praze—II. Václavské náměstí, nebo v *Cyrillo-Methodějském knihkupectví* v Praze—I. Melantrichova ul., nebo v *knihkupectví V. Kotrby* v Praze—II. Pštrossova ulice. *Ředitelství však přijímá objednávky jen za hotove* a vyřizuje je vždy hromadně až v několika dnech; **obratem pošty, jak se někdy**

žádá, nemůže knih zaslati. Ředitelství samo opatří balení a dopravu zásilek na poštu nebo na dráhu; *poštovné zaplatí objednatel sám.*

Při objednávce knih u ředitelství budiž příslušný obnos vždy předem zapraven. Cena knih, u veliké většiny jich *co nejvíce snižena*, udána v seznamu na obálce.

Spis »*Církev vítězná*« dostanou členové *za poloviční cenu.*

Knihy v seznamu neuvedené nejsou již na skladě.

V PRAZE, v únoru r. 1910.

Dr. Josef Tumpach,

papežský prelát a kanovník u sv. Víta
na hradě Pražském,
ředitel Dědictví Svatojanského.

Dr. Antonín Podlaha,

kanovník u sv. Víta na hradě Pražském,
redaktor Dědictví Svatojanského.

